

Nazwa instytucji

**Śląski Uniwersytet Medyczny w
Katowicach**

Tytuł jednostki/Tytuł publikacji

**Śląska Akademia Medyczna im. Ludwika Waryńskiego 1948–
1973.**

Sygnatura/numer zespołu: **144424**

ISSN:

Liczba stron oryginału

435

Liczba plików skanów

435

Liczba plików publikacji

438

Miejsce wydania oryginału

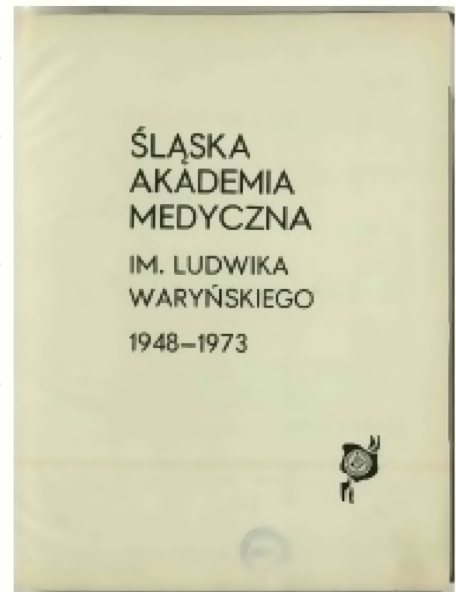
Katowice

Data wydania oryginału

1973

Projekt/Sponsor digitalizacji

**Digitalizacja zbiorów Biblioteki SUM z funduszy
Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego, w
ramach środków finansowych na działalność
upowszechniającą naukę.**

Udostępnianie publikacji cyfrowej/prawa własności

Śląski Uniwersytet Medyczny w Katowicach

Lokalizacja/pochodzenie oryginału

Zbiory Biblioteki Śląskiego Uniwersytetu Medycznego w Katowicach

Przekazano do repozytorium cyfrowego: **31.12.2014**

**Ministerstwo Nauki
i Szkolnictwa Wyższego**

1948-1973

Śląska Akademia Medyczna
im. Ludwika Waryńskiego
1948–1973

ŚLĄSKA
AKADEMIA
MEDYCZNA

IM. LUDWIKA
WARYŃSKIEGO

1948–1973

Redaktor odpowiedzialny oraz opracowanie całości
STEFAN KNAPIK

Kolegium redakcyjne
Przewodniczący STEFAN KNAPIK

Członkowie: TADEUSZ GINKO, STANISŁAW JOŹKIEWICZ, STANISŁAW KOHMANN,
BOLESŁAW NARBUTT, FRANCISZEK SZYMICZEK, JERZY ŚMIECH

Opracowanie redakcyjne
IRENA MODRZYK I RÓŻA JAZY

Opracowanie graficzne
JAN HERMA

Serwis fotograficzny
JANINA CIUPEK

Oprócz tego wykorzystano zdjęcia:
J. BARANOWSKIEGO, J. BYDLIŃSKIEGO, E. GROBELNEGO, J. MAKALA,
H. PIECHY, Z. WIECZORKA, CAF

Wydano nakładem Śląskiej Akademii Medycznej
Katowice 1973

Skład, druk i oprawę wykonała Cieszyńska Drukarnia Wydawnicza,
Cieszyn, ul. Pokoju 1
Zam. 536-K-73. Nakład 3000 egz. M-19

*„.....Będziemy popierać rozwój badań, które
służą bezpośrednio człowiekowi, ochronie
jego zdrowia oraz tworzeniu lepszych
warunków pracy i wypoczynku....”*

Z referatu programowego Biura Politycznego wygłoszo-
nego przez I Sekretarza KC PZPR Edwarda Gierka na
VI Zjeździe Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej.

XXV LAT ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ W SŁUŻBIE SPOŁECZEŃSTWA I NAUKI POLSKIEJ

Na kartach pięknego albumu poświęconego XXV-leciu Śląskiej Akademii Medycznej im. Ludwika Waryńskiego — odtworzony został jeden z najważniejszych rozdziałów historii Ziemi Śląsko-Zagłębiowskiej.

W dziedzinie nauki i dydaktyki — we wszystkich państwach wysoko rozwiniętych — utworzenie wyższej uczelni stanowi wydarzenie szczególnie doniosłe, wymagające poważnego wysiłku organizacyjnego i naukowego. Tym bardziej na wielkie uznanie zasługuje zamierzenie podjęte za sprawą Partii i Władzy Ludowej powołanie tuż po wyzwoleniu, Śląskiej Akademii Medycznej — dla zaspokojenia żywotnych potrzeb naszego regionu robotniczego, jeśli chodzi o zdrowotność i ochronę zdrowia mas pracujących.

Minione XXV-lecie Śląskiej Akademii Medycznej potwierdziło głęboką słuszność tej wielkiej inicjatywy społeczno-politycznej, która w ostatecznym wyniku przyniosła ludziom pracy przecież nie tylko województwa katowickiego — poważne osiągnięcia w dziedzinie lecznictwa i poprawy warunków zdrowotnych.

Jest to bardzo istotny czynnik w budownictwie socjalistycznym naszej Ojczyzny, uznany jako wyraz awansu społecznego ludności robotniczo-chłopskiej, która w warunkach ustroju kapitalistycznego, mimo usilnych starań, nawet marzyć nie mogła o wyższych uczelniach na tutejszym terenie, i która pod obcym zaborem oraz w latach międzywojennych pozbawiona była możliwości kształcenia swych dzieci na wyższych uczelniach — tu na miejscu.

Śląsk i Zagłębie jakże zmieniły po wojnie swoje oblicze dzięki utworzeniu szerokiej i powszechnej sieci wyższych uczelni.

Wyrośli one wraz z nowymi miastami, nowymi regionami oraz ośrodkami przemysłowymi, które przeobraziły i zmieniły krajobraz tych ziem, tworząc w naszym regionie prężny ośrodek przemysłowy, naukowy i badawczy. Towarzyszy temu zjawisku awans kulturalny mas ludowych, bo tak pojmuje i zwycięsko realizuje Partia i Władza Ludowa — budownictwo socjalistyczne w naszej Ojczyźnie. W tym aspekcie powołanie do życia naszych wyższych uczelni jest wydarzeniem o znaczeniu historycznym.

Dzięki temu, ten region, ongiś zaniedbany, stanowiący dla ówczesnych klas rządzących jedynie przedmiot intensywnych zainteresowań z pozycji wyłącznie eksploataowania bogactw tej ziemi i jej siły roboczej, uzyskał wysoką rangę i znaczenie, jako jeden z największych ośrodków nauki i kultury polskiej. Ówczesnym rządcom — nie była potrzebna inteligencja ludowa i jej postępowo kadra naukowa, a więc nie były również potrzebne ośrodki nauki i kultury.

Toteż rok 1945 był pod tym względem startem od pozycji zerowej. Jednakże dynamiczny rozwój życia społecznego, ekonomicznego i kulturalnego stwarzał nieodzowną potrzebę powołania do życia wyższych uczelni — typu specjalistycznego i zawodowego.

Nakładem ogromnych sił i środków wypracowanych przez klasę robotniczo-chłopską — powstała, jako pierwsza, chluba naszego województwa — Politechnika Śląska im. Wincentego Pstrowskiego w Gliwicach.

Wkrótce potem powołana zostaje obchodząca dziś jubileusz XXV-lecia Śląska Akademia Medyczna im. Ludwika Waryńskiego i dalsze uczelnie wyższe, kształtujące potrzebne kadry dla rozbudowującego się przemysłu, dla nauki i kultury naszego robotniczego regionu.

Uwieńczeniem naszych wysiłków w tym kierunku było powołanie do życia Uniwersytetu Śląskiego, łączącego wszystkie nasze poczynania naukowe z wartościami ogólnoludzkimi — humanistycznymi. Odtąd Uniwersytet Śląski, jako nadbudowa wszystkich wyższych uczelni województwa odgrywa wraz z nimi dominującą rolę w dziele kształcenia świadomości i wychowania młodego socjalistycznego pokolenia.

Śląska Akademia Medyczna odgrywa wśród naszych uczelni doniosłą rolę, jako czołowa placówka naukowa w skali ogólnokrajowej, ciesząc się również zasłużoną sławą medycyny światowej.

Gorące zaangażowanie grona profesorów, pracowników naukowych w to wielkie dzieło, ich ogromna ambicja służenia jak najlepiej naszej socjalistycznej Ojczyźnie — oto podstawa dotychczasowych osiągnięć wiedzy i nauki oraz praktycznego działania.

Pod wytrawnym kierownictwem wychowała się na tej uczelni wielotysięczna nowa kadra lekarska, która w służbie zdrowia zajmuje od lat odpowiedzialne stanowiska. Jesteśmy głęboko przekonani, że młodzież naszego województwa wykorzysta i w przyszłości tę wielką szansę życiową, jaką otwiera przed nią Śląska Akademia Medyczna. Do tak optymistycznej prognozy upoważnia nas atmosfera panująca na uczelni, sprzyjająca pomyślnej i owocnej działalności wychowawców oraz młodzieży akademickiej.

Dzięki temu realizujemy jeden z zasadniczych postulatów programu naszej Partii — programu uchwalonego na VI Zjeździe PZPR a skonkretyzowanego na XIII Konferencji Wojewódzkiej Instancji Partyjnej, na którym z rozmachem zaplanowano program ochrony zdrowia społeczeństwa naszego województwa.

Świat pracy docenia w pełni ogromne znaczenie wkładu i roli naszych wyższych uczelni, w tym także Śląskiej Akademii Medycznej dla wzbogacenia naszego życia społecznego i podnoszenia go na coraz wyższy poziom.

Utworzony ostatnio Narodowy Fundusz Ochrony Zdrowia jest obecnie narzędziem, które wydatnie pomoże i przyspieszy realizację naszych zamierzeń. W wykonaniu zadań tego Funduszu — Śląska Akademia Medyczna posiada swój nieprzemijający wkład.

Jest przeto rzeczą zrozumiałą i gorąco aprobowaną, że także dla naszego szkolnictwa wyższego nie żałujemy dalszych wysiłków i środków materialnych. Żywotne bowiem interesy ludności nakazują rozbudowę szkolnictwa wyższego, tak pod względem kadrowym, jak i wyposażenia materialnego. Piękny Ośrodek Akademicki, rozwijający się w Katowicach-Ligocie — jest pod tym względem wymownym przykładem.

Nowe poważne inwestycje poprawią w zdecydowany sposób bazę materialno-techniczną i naukową dla Śląskiej Akademii Medycznej w Katowicach poprzez budowę nowych obiektów dydaktycznych, a także socjalnych dla studentów.

Pragniemy gorąco, by nasza Akademia Medyczna nadal wyróżniała się swą przodującą rolą w naukach medycznych kraju.

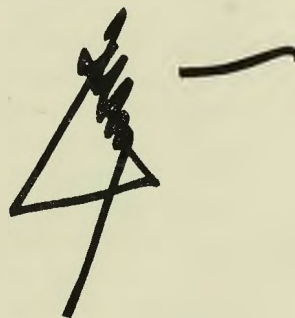
W dobie obchodów Roku Nauki Polskiej akcentujemy wielki i trwały wkład naszej Śląskiej Akademii Medycznej do rozwoju polskiej myśli naukowej.

Wkraczając w XXX rok istnienia naszej odrodzonej Ludowej Ojczyzny — jesteśmy dumni z dorobku naukowego i praktycznego Śląskiej Akademii Medycznej i dalszego pomyślnego rozwoju wszystkich wyższych uczelni naszego regionu.

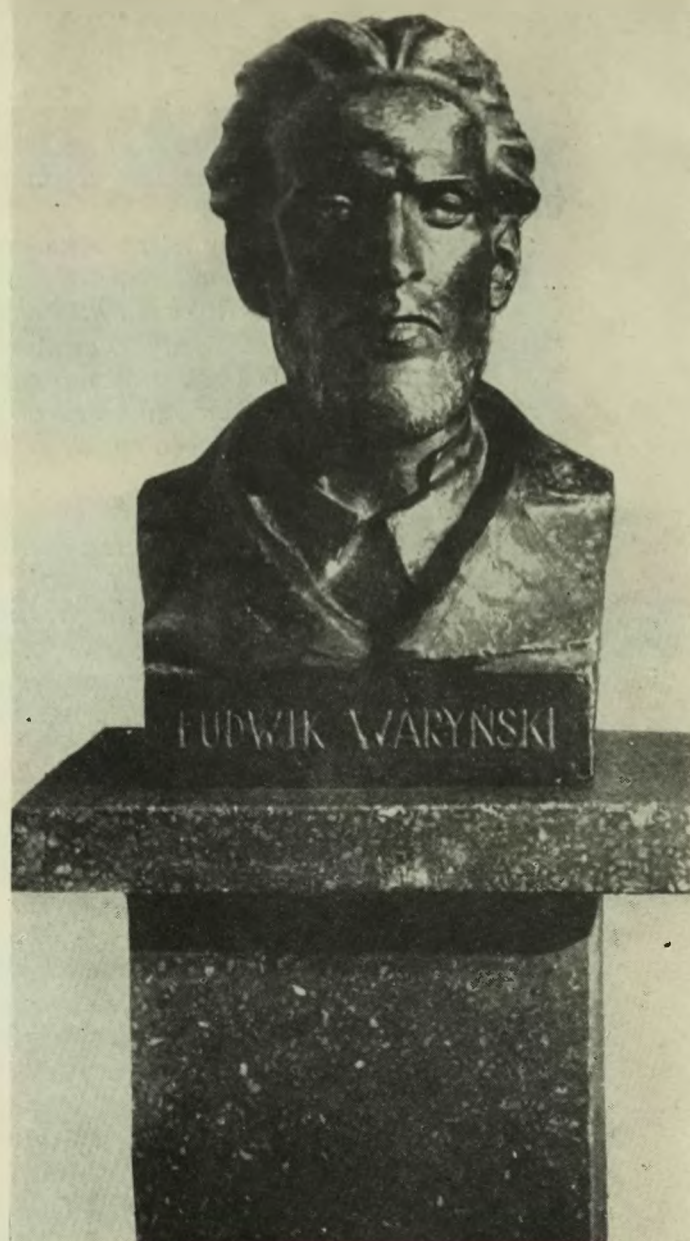
Władze partyjne i państwowe naszego województwa zawsze otaczać będą Akademię Medyczną najtroskliwszą opieką, żywiąc nadzieję, że i w przyszłości Akademia godnie spełniać będzie swoje odpowiedzialne zadanie.

Składając z okazji zaszczytnego Jubileuszu Akademii Medycznej — serdeczne gratulacje za dotychczasowe osiągnięcia — przekazuję Wam Drodzy Towarzysze i Przyjaciele, serdeczne życzenia dalszych wspaniałych osiągnięć i owocnej pracy dla dobra naszej umiłowanej Ojczyzny — dla dobra i sławy nauki i kultury socjalistycznej.

CZŁONEK RADY PAŃSTWA PRL

A stylized, handwritten signature in black ink, consisting of a large, angular 'Z' shape with a horizontal line extending to the right.

gen. bryg. Jerzy ZIĘTEK

LUDWIK WARYŃSKI

LUDWIK WARYŃSKI

PATRON ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ

Ludwik Tadeusz Waryński, pseud.: Jan Buch, Chodzyński, Mikołaj Czerepow, Długi, Grochowski, Ludwik Lipski, Al. Pawłowski, Karol Pospół, Trzeciński, a także Hrabia, urodził się 24 IX 1856 w Martynówce w pow. kaniowskim na Ukrainie. Był synem dzierżawcy wsi Martynówka, Ludwika Seweryna i Pelagii Waryńskich. W latach 1866–74 pobierał nauki w gimnazjum w Białej Cerkwi, gdzie m. in. był też członkiem tajnego kółka patriotycznego. W latach 1874–75 studiował mechanikę w Instytucie Technologicznym w Petersburgu. W czasie studiów początkowo był członkiem kółka polskiej młodzieży patriotycznej, rychło jednak przeszedł do kółka młodzieży socjalistycznej, zrzeszającego również studentów petersburskiej Akademii Medycznej. W listopadzie 1875 r. L. Waryński został za uczestnictwo w zaburzeniach studenckich, na jeden rok z Instytutu usunięty i oddany pod nadzór policyjny. Ten rok spędził w domu rodzicielskim, podówczas w Krzywcu w pow. tatarszczańskim.

Po upływie „kary” L. Waryński nie powrócił już do miejsca studiów i jesienią 1876 r. udał się do Warszawy, gdzie podjął pracę jako ślusarz w fabryce maszyn i narzędzi rolniczych Lilpop, Rau i Loewenstein. Obdarzony wielkim talentem krasomówczym i zdolnościami organizacyjnymi, na terenie Warszawy przystąpił do założenia pierwszego na ziemiach polskich kółka socjalistycznego.

Niedługo atoli miał potrwać pobyt w fabryce maszyn rolniczych. Chcąc bowiem uniknąć poboru do wojska rosyjskiego, w październiku 1877 r. zapisał się na studia w Instytucie Agro-

nomicznym w Puławach. Często jednak bywał w Warszawie. W czasie studiów jeden raz wyjechał do Krzywca, gdzie przez miesiąc spędził wakacje świąteczne. Pobyt w domu rodzicielskim równoznaczny miał być z ostatnim widzeniem się z rodzicami i licznym rodzeństwem.

W maju 1878 r. Ludwik Waryński został na zawsze skreślony z listy studentów Instytutu w Puławach – i powrócił do Warszawy. Odtąd jego pasją życiową stała się wyłącznie walka rewolucyjna. W Warszawie założył własny warsztat ślusarski pod nazwiskiem Jana Bucha i ten warsztat stał się prawdziwą kuźnią pracy rewolucyjnej. Począł także L. Waryński organizować kółka „kasy oporu” (fundusz strajkowy), liczące z czasem ponad 300 członków. W czerwcu tegoż roku udał się do Lipska i przywiózł stamtąd pierwsze broszury klasyków marksizmu w języku polskim, uprzednio przetłumaczone w kraju, a m. in. również przy udziale samego Waryńskiego.

W sierpniu 1878 r. władze rosyjskie wpadły na trop działalności polskich socjalistów, i w związku z tym, zorganizowały wielką akcję aresztowań. L. Waryński szczęśliwie uniknął aresztowania, ale musiał przejść na innego „nielegalnego” – jako Aleksander Pawłowski. Pomimo szalejącego terroru policyjnego, polscy socjaliści nie zaprzestali swej działalności. Ukoronowaniem tego było opracowanie pierwszego programu socjalistów polskich we wrześniu 1878 r. L. Waryński brał także udział w opracowaniu programu, który, przyjęty na zebraniu „pod lasiem grochowskim”, opublikowany został pod nazwą „programu brukselskiego”.

W październiku 1878 r. L. Waryński, ścigany przez policję, zbiegł do Lwowa, gdzie działał wśród tamtejszych drukarzy. Z kolei przeniósł się do Krakowa i począł organizować kółka socjalistyczne, oczywiście na podstawie „programu brukselskiego”. W dniu 8 II 1879 został L. Waryński, na skutek denuncjacji, wraz z licznymi członkami organizacji socjalistycznej aresztowany i po prawie rocznym śledztwie był sądzony od 16 II do 15 IV 1880 r. w słynnym procesie krakowskim. Na procesie L. Waryński sam wygłosił swoją mowę obrończą, dzięki czemu ława oskarżonych przekształciła się w pierwszą trybunę socjalistycznej myśli politycznej. W Krakowie zapadł wyrok uniewinniający oraz decyzja wydalenia większości oskarżonych z granic Austro-Węgier. L. Waryński wyjechał do Genewy, ówczesnie głównego i bezpiecznego punktu oparcia rewolucyjnych ruchów zachodniej Europy.

W Genewie L. Waryński wszedł w skład redakcji czasopisma „Równość”, a później także do zespołu redakcyjnego kolejnego pisma „Przedświt”. Na łamach obydwu czasopism rozwinął ożywioną działalność publicystyczną. Równocześnie też prowadził L. Waryński ożywioną działalność organizacyjną i współpracował z emigracją polityczną rosyjską na terenie Szwajcarii.

Podczas pobytu na emigracji politycznej L. Waryński brał również udział w kilku głośnych dyskusjach ideologicznych, m. in. w listopadzie 1880 r. w Genewie z okazji 50 rocznicy wybuchu powstania listopadowego oraz w październiku roku następnego na międzynarodowym kongresie socjalistycznym w Chur; na ostatnim bardzo ostro przeciwstawiał się poglądom Bolesława Limanowskiego, twórcy programu Stowarzyszenia Socjalistycznego „Lud Polski”. L. Waryński stopniowo bowiem odchodził od charakterystycznych dla początkowej fazy organizującego się ruchu robotniczego koncepcji o zabarwieniu anarchistycznym na rzecz idei marksistowskiej, ale rozwiązanie sprawy narodowej i model ustrojowy przyszłego społeczeństwa socjalistycznego łączył on ze światową rewolucją społeczną, której zwycięstwo miała przyspieszyć międzynarodowa współpraca pro-

letariatu. Stąd też przeciwstawił się on (w przeciwieństwie do B. Limanowskiego) włączeniu do programu partii rewolucyjnej hasła walki o niepodległość polityczną narodu polskiego.

W Genewie L. Waryński poznał Annę Sieroszewską, siostrę ślusarza kolejowego Wacława Sieroszewskiego (wtenczas odbywającego karę zesłania na Sybir) i związał się z nią na całe życie. Ze związku, niestety nigdy nie zalegalizowanego prawnie (Waryński legitymował się bowiem od wielu lat podrobionymi dokumentami osobistymi), urodził się syn Tadeusz.

Pod koniec grudnia 1881 r. L. Waryński powrócił do Warszawy i natychmiast przystąpił do prac nad utworzeniem pierwszej polskiej partii robotniczej – „I Proletariatu”, zwanego także Wielkim, a którego właściwa nazwa brzmiała „Socjalno-Rewolucyjna Partia Proletariat”. Na czele „Proletariatu” stanął sam L. Waryński, główny autor „Odezwy Komitetu Robotniczego Partii Socjalno-Rewolucyjnej Proletariat”, opublikowanej 1 IX 1882 r. Po raz pierwszy w dziejach polskiego ruchu rewolucyjnego stało się więc zadość definicji partii politycznej, określającej partię jako wyraźną więź organizacyjną, jej więź z klasami lub odłamami klas podstawowych, jej zakres działania oraz różnorodność form i metod tego działania, zmierzającego do osiągnięcia właściwych celów politycznych.

W tym samym dniu 1 września wydany też został apel do społeczeństwa o pomoc więźniom politycznym i ich rodzinom w formie zorganizowanej, tj. przez powołanie do życia nielegalnego dla Królestwa, Towarzystwa Czerwonego Krzyża. L. Waryński zwracał również uwagę na kwestię chłopską. W tym celu Komitet Centralny Proletariatu (ukonstytuowany na zjeździe w Wilnie w styczniu 1883 r.) wydał m. in. w czerwcu 1883 r. „Manifest” do pracujących na roli, w którym silnie podkreślono, że „... jak robotnikom miast fabryki, tak Wam włościanie – ziemię da przyszła rewolucja”.

Zakres i zasięg działalności L. Waryńskiego stale się rozszerzał. I tak – latem 1882 r. współdziałał w utworzeniu w Warszawie pierwszej komórki rewolucyjnej Rosjan z Piotrem Bardowskim na czele, dalej współdziałał w utworze-

niu komórki rewolucyjnej wśród oficerów garnizonu w Modlinie, utrzymywał kontakt z kołami Narodniej Woli w kraju i za granicą i wreszcie, kierował akcjami strajkowymi na terenie Królestwa. W grudniu 1882 r. Waryński założył w Warszawie pierwszą socjalistyczną drukarnię, a po jej stracie, w maju roku następnego założył nową, ulokowaną na Walicowie 8. W tej właśnie drukarni odbite zostały cztery numery czasopisma „Proletariat” i dwie broszurki polityczne. Pierwszy numer tego pisma pt. „Proletariat – Organ międzynarodowej socjalno-rewolucyjnej partii”, w całości zredagowany przez samego L. Waryńskiego, wyszedł 15 IX 1883 r. Kolejne numery pisma wyszły już po aresztowaniu Waryńskiego, w tym jednak kolejny drugi numer jeszcze zredagowany przez L. Waryńskiego.

W dniu 28 września 1883 r. Ludwik Waryński został aresztowany i był, wraz z licznymi towarzyszami walki, więziony w X Pawilonie Cytadeli warszawskiej. Śledztwo przeciw Proletariatczykom trwało 27 miesięcy i dopiero 23 XI 1885 r. rozpoczęła się w Cytadeli rozprawa przeciw 29 głównym oskarżonym (161 osób ukarano już uprzednio w trybie „administracyjnym”). Na rozprawie, podobnie jak w Krakowie, L. Waryński sam się bronił. W swojej mowie obrończej (później wydrukowanej w londyńskiej „Walce klas”, nr 8–9 1886 r.) L. Waryński m. in. oświadczył: „...My dążyliśmy do wywołania ruchu robotniczego i do zorganizowania partii robotniczej w Polsce (...) My nie organizowaliśmy przewrotu, lecz organizowaliśmy dla przewrotu (...) Na przewrót, do którego dążymy, my patrzymy jak na rezultat rozwoju historycznego i społecznych warunków...”

Wyrok zapadł w nocy z 19 na 20 XII 1885 r. i m. in. L. Waryński skazany został na 16 lat katorgi w twierdzy Schlüsselburg na jeziorze Ładoga. W oczekiwaniu na wykonanie kary, L. Waryński w X Pawilonie napisał swój słynny a pełen optymizmu *Mozur kajdaniarski*

Do mazura stań wesoło
Buntownicza wiaro
Suń wesoło, dalej w koło
Warszawo i Karo...

Tym Mazurem żegnał Ludwik Waryński Warszawę i kraj w dniu 1 III 1886, udając się w towarzystwie żandarmów, do miejsca kaźni, zwanego „kamiennym workiem”, z którego nikt jeszcze nie był powrócił do świata żyjących. Cierpiał przez trzy lata, powalony chorobami, skazany na przymusową bezczynność i ograniczony w swobodnym poruszaniu się.

W dniu 12 lutego 1889 r. zmarł samotnie w swojej celi nr 14 w Schlüsselburgu. Ostatnie chwile życia Ludwika Waryńskiego najpiękniej chyba utrwalił w naszej pamięci poeta rewolucyjny Władysław Broniewski w swojej „Elegii o śmierci Ludwika Waryńskiego” (w zbiorze „Troska i pieśń” z 1932 r.), której ostatnia zwrotka brzmi

...Raz jeszcze się dźwignął na boku:

– Ja muszę... tam na mnie czekają...

I upadł w ostatnim krwotoku,

i zmarł. I wrócił do kraju.

Pamięć o Ludwiku Waryńskim na zawsze trwać będzie w narodzie polskim. Pamiętała o nim również rodzima Martynówka i w lipcu 1971 r. wystawiła Patronowi Śląskiej Akademii Medycznej skromny ale piękny pomnik.

Franciszek Szymiczek

General Aleksander Zawadzki, wojewoda Śląsko-Dąbrowski w latach 1945–1948, Przewodniczący Rady Państwa w latach 1952–1964, inicjator powołania Śląskiej Akademii Lekarskiej

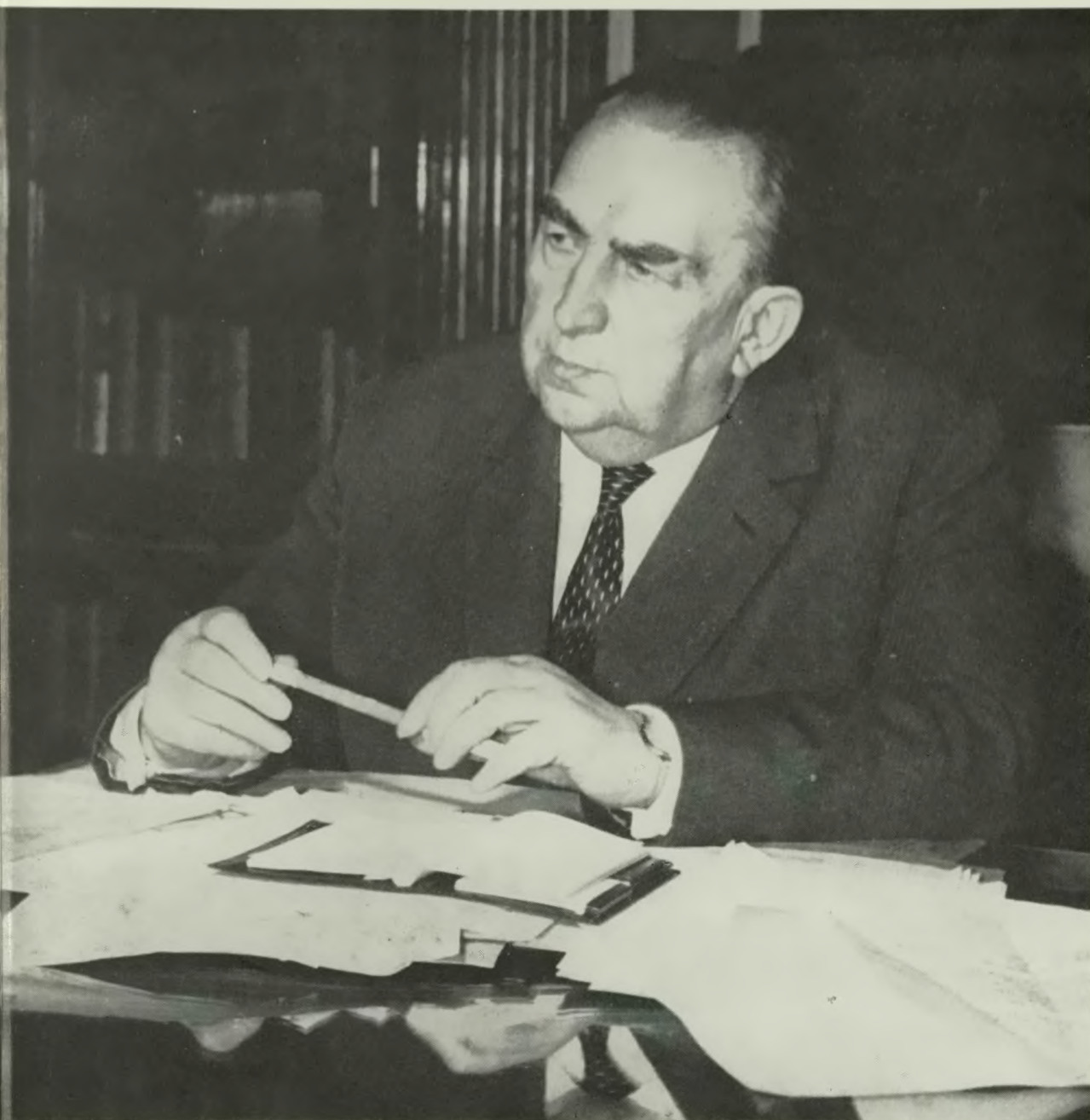

Edward Gierek – Pierwszy Sekretarz Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej, Pierwszy Sekretarz Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Katowicach w latach 1957–1970, protektor Śląskiej Akademii Medycznej

Zdzisław Grudzień, zastępca Członka Biura Politycznego
Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotni-
czej, Pierwszy Sekretarz Komitetu Wojewódzkiego Polskiej
Zjednoczonej Partii Robotniczej w Katowicach, protektor
Śląskiej Akademii Medycznej

General Jerzy Ziętek, Członek Rady Państwa, Przewodniczący Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Katowicach, współinicjator i opiekun Uczelni

WCZORAJ, DZIŚ I JUTRO ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ IM. L. WARYŃSKIEGO W KATOWICACH

Uroczystość 25-lecia Śląskiej Akademii Medycznej obchodzimy w wyjątkowo korzystnej sytuacji społeczno-politycznej i gospodarczej naszego Państwa. Jest to okazja do podsumowania dorobku dydaktyczno-wychowawczego, naukowego i organizacyjnego naszej Uczelni.

Obchody 25-lecia mają szczególne znaczenie, bo przebiegają w atmosferze twórczych poczyną i przeobrażeń organizacyjnych, będących wynikiem zwycięstwa programu Frontu Jedności Narodu, zaakceptowanego w ostatnich wyborach do Sejmu przez cały naród, jako efekt przemian i decyzji VI Zjazdu naszej partii. W myśl tych decyzji jednym z głównych zadań socjalistycznego społeczeństwa jest dążenie do osiągnięcia i utrwalenia dobrego stanu zdrowotnego ludności.

Uroczystość nasza przypada ponadto w roku 500-lecia urodzin Mikołaja Kopernika, w 200-rocznicę powołania Komisji Edukacji Narodowej oraz w Roku Nauki Polskiej. Jesteśmy poza tym świadkami wielkich przeobrażeń społeczno-ekonomicznych, których celem jest systematyczna poprawa warunków bytowych, socjalnych i kulturalnych społeczeństwa. Dotyczy to również społecznej służby zdrowia.

W naszym kraju, dzięki wprowadzeniu zasady powszechnych ubezpieczeń, systematycznemu podnoszeniu poziomu świadczeń służby zdrowia oraz kształceniu coraz liczniejszej kadry medycznej, notuje się stałą poprawę stanu zdrowia ludności. Od samego początku Władza Ludowa dążyła do objęcia opieką zdrowotną całego społeczeństwa. Niedawne decyzje KC Partii i Rządu dotyczące bezpłatnej opieki le-

karskiej ludności wiejskiej są uwieńczeniem tych dążeń. Zdrowie człowieka stało się u nas dobrem społecznym, objętym ochroną prawną i materialną.

Temu samemu celowi służy, utworzony z inicjatywy I Sekretarza Komitetu Centralnego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej tow. Edwarda Gierka, Narodowy Fundusz Ochrony Zdrowia. Uznanie, jakie tow. Gierek wyraża pracownikom służby zdrowia, rozumiemy jako troskę naszych Władz o zdrowie obywateli, jako nadanie sprawom ochrony zdrowia należytej rangi.

Wszystkie te problemy znalazły pełny wyraz również w polityce władz wojewódzkich.

Na XIII Konferencji Sprawozdawczo-Wyborczej Komitetu Wojewódzkiego PZPR skonkretyzowano zadania w dziedzinie poprawy środowiska naturalnego oraz ochrony zdrowia i opieki społecznej w naszym województwie.

W szczególności postulowano: polepszenie pracy i organizacji służby zdrowia, m.in. poprzez integrację zakładów lecznictwa otwartego i zamkniętego (tzw. kompleksowe zakłady opieki zdrowotnej), dalszą rozbudowę bazy leczniczej, wyposażenie placówek Służby Zdrowia.

Śląska Akademia Medyczna, jako wiodąca instytucja, gwarantująca odpowiedni poziom i postęp w ochronie zdrowia ludzkiego cieszy się od wielu lat poparciem i nie słabnącym zainteresowaniem wojewódzkich władz partyjnych i samorządowych.

Tow. Edward Gierek, jako ówczesny I Sekretarz KW PZPR w Katowicach, a następnie obecny I Sekretarz KW PZPR w Katowicach, tow.

Zdzisław Grudzień oraz tow. gen. Jerzy Ziętek, przewodniczący PWRN w Katowicach z żelazną konsekwencją realizują program poprawy warunków zdrowotnych ludności województwa katowickiego, nadając inwestycjom związanym o ochroną zdrowia – rangę priorytetowych.

Stąd też i nasza uczelnia otrzymała jedną z najpiękniejszych lokalizacji w Katowicach – Ligocie, kliniki są przebudowywane w pierwszej kolejności, zakup aparatury medycznej realizowany jest – mimo obiektywnych trudności – z odpowiednim rozmachem, a sprawy kadry Uczelni traktowane z całą powagą.

Dalszym dowodem tej linii programowej był referat zastępcy członka Biura Politycznego, KC PZPR, I Sekretarza KW tow. Zdzisława Grudnia, wygłoszony na inauguracji szkolenia dyplomowego lekarzy, w której wziął udział członek Rady Państwa, przewodniczący PWRN tow. gen. Jerzy Ziętek. Aktualnie obecnie ambitne plany jakościowej poprawy środowiska muszą być realizowane równolegle ze staraniami pracowników nauki wyższych uczelni, instytutów badawczych a także lekarzy i całej służby zdrowia, którzy koncentrują wysiłki w celu systematycznej poprawy stanu zdrowia mieszkańców naszego województwa.

Minęło 25 lat historii Śląskiej Akademii Medycznej, kiedy ówczesny wojewoda śląsko-dąbrowski, a późniejszy przewodniczący Rady Państwa, generał Aleksander Zawadzki wystąpił z inicjatywą utworzenia Akademii Lekarskiej na Śląsku. Pozwoliło to synom i córkom górników, hutników, chłopów i inteligencji na rozpoczęcie studiów na Wydziale Lekarskim i Oddziale Stomatologii. Stanowią oni dzisiaj podstawową kadrę przemysłowej i społecznej służby zdrowia najbardziej zaludnionego i zadmionego województwa. Jest to najlepszy dowód słuszności ówczesnej decyzji, która zaważyła na rozwoju całej społecznej służby zdrowia i w związku z tym na stanie zdrowotności społeczeństwa katowickiego.

Wydaje się, że Uczelnia dzięki olbrzymiemu wysiłkowi kadry naukowej i dydaktycznej oraz poparciu naszych władz politycznych i administracyjnych wywiązała się z nałożonych obowiązków i zadań wobec społeczeństwa. Nowe

warunki społeczno-polityczne i ekonomiczne narzuciły nam konieczność dokonania analizy i oceny stanu organizacyjnego naszej Akademii, poszukiwania sposobów ulepszenia stylu pracy oraz uporządkowania szeregu przejawów naszej działalności naukowo-badawczej, dydaktycznej i leczniczej oraz administracyjno-organizacyjnej. W ciągu 25 lat pracownicy nasi i studenci podjęli wiele inicjatyw społecznych i zobowiązań mających na celu poprawę zdrowia ludności oraz inne związane bezpośrednio z rozwojem Uczelni.

Na uwagę zasługują również czyny społeczne pracowników Śląskiej Akademii Medycznej, podjęte z okazji VI Zjazdu Partii, a dotyczące głównie poprawy stanu zdrowia pracowników różnych zakładów pracy. Szczególnie cenne są długoterminowe zobowiązania studentów i pracowników Śląskiej Akademii Medycznej podjęte w odpowiedzi na hasło rzucone przez VII Plenum KC PZPR, o aktywny udział młodego pokolenia w budowie socjalistycznej Polski. Pracownicy nauki i studenci pragną w ten sposób przyczynić się do szybszego zbudowania głównego zespołu klinik w Katowicach-Ligocie, a także poszerzyć zakres prac zmierzających do dalszej poprawy stanu zdrowia załóg i mieszkańców naszego regionu. Tym wszystkim, którzy od początku istnienia Akademii brali aktywny udział w realizacji czynów społecznych gorąco dziękuję w imieniu Władz za ich obywatelską postawę.

Powołanie Śląskiej Akademii Medycznej w trzy lata po zakończeniu drugiej wojny światowej było poważnym osiągnięciem politycznym i społecznym Państwa Ludowego. Myśl utworzenia takiej Uczelni powstała już w okresie międzywojennym, ale usilne starania światłych członków społeczności śląskiej nie dały wtedy rezultatów i zostały przekreślone wybuchem drugiej wojny światowej. Dopiero po wyzwoleniu ziem ojczystych w wyniku głębokich przemian społeczno-politycznych, jakie się w Polsce dokonały, pojawiły się nowe możliwości i perspektywy powołania wyższej szkoły medycznej na Śląsku. Troska o zdrowie mas pracujących i potrzeba zabezpieczenia kadry lekarskiej dla największego ośrodka przemysłowego w kraju

były główną przyczyną utworzenia naszej Uczelni. W założeniu swoim Akademia miała się stać ośrodkiem nowoczesnej wiedzy medycznej i postępowych metod badawczych, placówką, która miała powiększyć wartości polskiej nauki i kultury oraz wychować szeregi wysoko kwalifikowanej kadry lekarskiej.

Śląską Akademię Medyczną utworzono rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 20 marca 1948 r. pod nazwą „Akademia Lekarska w Bytomiu” z Wydziałem Lekarskim oraz Oddziałem Stomatologii. Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 24 października 1949 r. Akademia otrzymała nazwę „Śląska Akademia Lekarska imienia Ludwika Waryńskiego”, a następnie rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 30 marca 1950 r. przemianowano ją na „Śląską Akademię Medyczną imienia Ludwika Waryńskiego”. Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 1971 r. ustalono, że siedzibą Śląskiej Akademii Medycznej imienia Ludwika Waryńskiego będzie miasto Katowice. Pierwszym Rektorem Uczelni był higienista polski o światowej sławie prof. zw. dr hab. n. med. Brunon Nowakowski.

Poszczególne Katedry i zakłady zlokalizowano ze względu na brak kompleksu gmachów w jednym miejscu, aż w trzech a nawet czterech miejscowościach naszego województwa; większość zakładów teoretycznych oraz Rektorat znajdowały się początkowo w Zabrze-Rokitnicy, część klinik wraz z audytoriami i pracowniami powstała, po odpowiedniej adaptacji szpitali, w Zabrzu oraz w Bytomiu, by w nowszych czasach przenieść je do Katowic – ostatecznej siedziby Śląskiej Akademii Medycznej.

Podstawowe jednostki organizacyjne Akademii tworzone stopniowo, w miarę potrzeb oraz możliwości personalnych i lokalowych. Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 3 marca 1949 r. powołano na Wydziale Lekarskim Katedry i Kliniki Chorób Wewnętrznych, Chirurgii, Stomatologii, Pediatrii oraz Katedry z Zakładami Anatomii Prawidłowej i Topograficznej, Histologii i Embriologii Ogólnej, Chemii Ogólnej, Fizyki, Nauk Społecznych, Fizjologii, Chemii Fizjologicznej, Biologii, Anatomii Patologicznej, Patologii Ogólnej oraz Farmakologii i Higieny.

Na Oddziale Stomatologicznym powołano Katedry z Zakładami Protetyki Dentystycznej, Dentystyki Zachowawczej oraz Chirurgii Stomatologicznej.

Dnia 11 lutego 1950 r. utworzono Katedrę i Zakład Mikrobiologii i Ortodoncji, a dnia 30 kwietnia 1951 r. Katedrę i Zakład Radiologii oraz Katedrę Dermatologii. W maju 1951 r. powołano na Wydziale Lekarskim II Katedrę i Klinikę Chirurgii oraz Chorób Nosa, Gardła i Ucha, dnia 26 czerwca 1951 r. utworzono II katedrę i Klinikę Chorób Wewnętrznych, zaś 21 września 1952 r. powstały Katedry i Kliniki Fizjologii, Położnictwa i Ginekologii, Chorób Oczu, Neurologii oraz Katedra z Zakładem Organizacji Ochrony Zdrowia. Równocześnie dnia 21 września 1952 r. została zlikwidowana Katedra i Klinika Stomatologii na Wydziale Lekarskim.

W roku 1952 powołano również Studium Wojskowe. Dnia 15 kwietnia 1953 r. utworzono Katedrę i Klinikę: III Chorób Wewnętrznych, Ortopedii, Chorób Zakaźnych, Psychiatrii, Katedrę z Zakładem Medycyny Sądowej oraz Studium Wychowania Fizycznego. W rok później 11 czerwca 1954 r. powołano II Katedrę i Klinikę Położnictwa i Chorób Kobięcych. W tym samym czasie zlikwidowano Katedrę Nauk Społecznych. Jeszcze 6 sierpnia 1955 r. powołano na Wydziale Lekarskim III Katedrę i Klinikę Chirurgii. W następnym roku (19 kwietnia 1956 roku) zorganizowano Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych. Nieco później 25 kwietnia 1962 r. przemianowano II Katedrę i Klinikę Chorób Wewnętrznych na Katedrę i Klinikę Chorób Wewnętrznych i Zawodowych. Dnia 18 marca 1967 r. w ramach II Katedry Chirurgii utworzono Klinikę Urologii. W dwa lata później 14 czerwca 1969 r. powołano w obrębie Katedry Pediatricznej drugą Klinikę Chorób Dziecięcych.

Krótko przed obchodami 25-lecia Śląskiej Akademii Medycznej Minister Zdrowia i Opieki Społecznej podjął dnia 26 maja 1971 r. decyzję o utworzeniu Wydziału Farmaceutycznego. Myśl zorganizowania tego Wydziału powstała już kilka lat wcześniej w związku z istnieniem w województwie katowickim deficytu kadry peł-

nekwalifikowanych farmaceutów. Brak fachowców odczuwa się szczególnie w laboratoriach analitycznych i diagnostycznych szpitali, klinikach, sanatoriach, przychodniach i ośrodkach zdrowia, w laboratoriach przyzakładowych, na zapleczu przemysłu farmaceutycznego oraz w aptekach. Wyrazem uznania tych potrzeb był formalny wniosek członka Rady Państwa, Przewodniczącego Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej generała Jerzego Ziętka, skierowany do Prezydium Rządu, w którym postulowano utworzenie między innymi Wydziału Analityki Lekarskiej. Ostatecznie Ministerstwo wyraziło zgodę na zorganizowanie Wydziału Farmaceutycznego z kierunkiem analityki klinicznej w Sosnowcu. Po dwuletnim działaniu tego Wydziału władze Akademii czynią starania o powołanie drugiego kierunku studiów „technologii leków”. Wydział zlokalizowany jest w gmachu byłej Szkoły Pielęgniarek w Sosnowcu, który został przekazany Akademii 28 lutego 1972 r. Do chwili ostatecznej adaptacji w 1973 roku zajęcia dydaktyczne pierwszych lat studiów prowadzone są na bazie zakładów teoretycznych w Zabrze-Rokitnicy.

Działalność Śląskiej Akademii Medycznej w okresie pierwszych 23 lat opierała się – podobnie jak i innych wyższych uczelni – na strukturze katedralnej. Na tle zasadniczych przeobrażeń, dokonujących się u nas w kraju i na całym świecie oraz postępu nauki struktura ta okazała się przestarzała i nie nadążająca za postępem. Zmieniająca się sytuacja społeczno-polityczna zmusiła wyższe uczelnie, w tym również naszą Akademię, do szukania dróg pełniejszego wykorzystania potencjału naukowego i dydaktycznego oraz bazy materialnej. Wysiłek wszystkich placówek naukowo-dydaktycznych uwieńczony został sukcesem dnia 20 grudnia 1968 r. kiedy to nastąpiła zmiana ustawy o szkolnictwie wyższym uwzględniająca nowe formy organizacyjne. Podstawową jednostką stały się instytuty tworzone z połączenia kilku zakładów, klinik lub pracowni reprezentujących tę samą lub pokrewną dyscyplinę. Prace przygotowawcze w tym kierunku w naszej Uczelni były szczególnie trudne z uwagi na duże odległości między poszczególnymi klinika-

mi i zakładami oraz ich lokalizację w 6 miastach.

Pierwsze instytuty powstały w Śląskiej Akademii Medycznej zarządzeniem Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 25 sierpnia 1971 r. Były to Instytuty Biologiczno-Morfologiczny, Medycyny Społecznej na Wydziale Lekarskim oraz Instytut Chemii i Fizyki Medycznej na Wydziale Farmaceutycznym.

Równocześnie zniesiono Katedry: Anatomii Prawidłowej i Topograficznej, Biologii, Chemii Ogólnej, Fizyki, Higieny, Histologii i Embriologii Ogólnej oraz Organizacji Ochrony Zdrowia, a zakłady wchodzące w skład tych katedr włączono do nowopowstałych Instytutów.

Skład Instytutów Śląskiej Akademii Medycznej przedstawia się następująco:

1. Instytut Biologiczno-Morfologiczny:
 - Zakład Anatomii Opisowej i Topograficznej,
 - Zakład Cytologii i Histologii,
 - Zakład Ogólnej Biologii Lekarskiej,
 - Samodzielna Pracownia Mikroskopii Elektronowej.
2. Instytut Medycyny Społecznej:
 - Zakład Organizacji Ochrony Zdrowia,
 - Zakład Higieny,
 - Zakład Statystyki i Epidemiologii.
3. Instytut Chemii i Fizyki Medycznej:
 - Zakład Chemii Nieorganicznej,
 - Zakład Chemii Analitycznej,
 - Zakład Chemii Bioorganicznej i Biofizycznej,
 - Zakład Fitochemii,
 - Zakład Fizyki i Biofizyki,
 - Samodzielna Pracownia Matematyki.

Dnia 3 sierpnia 1972 r. na Wydziale Lekarskim utworzono następujące dalsze jednostki organizacyjne:

Instytut Biologiczno-Fizjologiczny:

- Zakład Biochemii,
- Zakład Biofizyki,
- Zakład Chemii Ogólnej,
- Zakład Farmakologii,
- Zakład Fizjologii,
- Zakład Mikrobiologii.

Instytut Patologii:

- Zakład Cytodiagnostyki,

- Zakład Patomorfologii,
- Zakład Patologii Ogólnej i Doświadczalnej.

Instytut Chorób Wewnętrznych:

- I Klinika Chorób Wewnętrznych,
- II Klinika Chorób Wewnętrznych,
- Klinika Chorób Wewnętrznych i Zawodowych,
- Klinika Chorób Zakaźnych,
- Klinika Dermatologii,
- Klinika Ftizjopneumonologii.

Instytut Chirurgii:

- I Klinika Chirurgii Ogólnej,
- II Klinika Chirurgii Ogólnej,
- Klinika Chirurgii Klatki Piersiowej,
- Klinika Ortopedii,
- Klinika Rehabilitacji,
- Klinika Urologii.

Instytut Pediatrii:

- I Klinika Pediatrii,
- II Klinika Pediatrii,
- Zakład Propedeutyki Pediatrii.

Instytut Chorób Układu Nerwowego i Narządów Zmysłów:

- Klinika Laryngologii,
- Klinika Neurochirurgii,
- Klinika Neurologii,
- Klinika Okulistyki.

Instytut Ginekologii i Położnictwa:

- Klinika Położnictwa i Ginekologii,
- Klinika Ginekologii Zachowawczej,
- Klinika Patologii Cięży,
- Zakład Endokrynologii Ginekologicznej.

Instytut Stomatologii:

- Klinika Chirurgii Szczękowo-Twarzowej,
- Zakład Ortodoncji,
- Zakład Protetyki Stomatologicznej,
- Zakład Stomatologii Zachowawczej.

Instytut Farmakodynamiki i Analityki Medycznej:

- Zakład Analityki Medycznej,
- Zakład Botaniki Farmaceutycznej i Farmakognozji,
- Zakład Chemii Farmaceutycznej,
- Zakład Chemii Klinicznej,
- Zakład Farmacji Stosowanej,
- Zakład Farmakodynamiki i Toksykologii,
- Zakład Mikrobiologii Farmaceutycznej,

- Zakład Technologii Środków Leczniczych.

Jednocześnie z powołaniem Instytutów zniesiono następujące Katedry: Anatomii Patologicznej, Chemii Fizjologicznej, Farmakologii, Fizjologii, Mikrobiologii, Patologii Ogólnej, I Chirurgii, II Chirurgii, III Chirurgii, Ortopedii, I Chorób Wewnętrznych, Chorób Wewnętrznych i Zawodowych, III Chorób Wewnętrznych, Pediatrii, Chorób Zakaźnych, Dermatologii, Ftizjologii, I Położnictwa i Ginekologii, II Położnictwa i Chorób Kobięcych, Neurologii, Chorób Nosa, Gardła i Ucha, Chorób Oczu, Ortodoncji, Protetyki Dentystycznej, Dentystyki Zachowawczej oraz Chirurgii Stomatologicznej.

Jednocześnie w Instytucie Chemii i Fizyki Medycznej dokonano następujących zmian: zlikwidowano Zakład Fitochemii oraz Zakład Fizyki i Biofizyki, a utworzono nowy Zakład Chemii Żywnienia i Żywności.

Poza strukturą instytutową pozostały chwilowo Katedra i Zakład Medycyny Sądowej, Katedra i Klinika Psychiatrii, Katedra i Zakład Radiologii oraz Zakład Nauk Społecznych.

W pierwszym roku istnienia Śląska Akademia Medyczna dysponowała bardzo szczupłą kadrą pracowników naukowych, naukowo-technicznych i administracyjnych. Zatrudniała ona bowiem zaledwie 13 samodzielnych i 30 pomocniczych pracowników nauki oraz 2 lektorów i 4 pracowników bibliotecznych. W administracji pracowało 50 osób, a w grupie naukowo-technicznej i obsługi łącznie 119 osób.

W miarę rozwoju Uczelni powstawały nowe jednostki teoretyczne i kliniczne, wzrastała więc również liczba pracowników naukowych. Obecnie, po 25 latach, kadra wzrosła ponad dwunastokrotnie, licząc 80 samodzielnych pracowników nauki, w tym 11 profesorów zwyczajnych, 19 nadzwyczajnych, 44 docentów etatowych, 6 docentów kontraktowych oraz 490 pomocniczych pracowników nauki.

Na szczególne podkreślenie zasługuje fakt, że Uczelnia nasza jako jedna z nielicznych w kraju, posiada pełną obsadę kierownictwa katedr, zakładów i klinik Wydziału Lekarskiego i Oddziału Stomatologicznego przez samodzielnych pracowników nauki mimo, iż w minionym

okresie 15 profesorów lub docentów przeszło do innych ośrodków, 9 osiągnęło wiek emerytalny, a 5 zmarło w czasie pracy w Uczelni.

Dzięki planowemu i szybkiemu rozwojowi kadry naukowej osiągnęliśmy stan, w którym prawie połowa podstawowych jednostek organizacyjnych (katedry, kliniki, zakłady) posiada, poza kierownikiem, jednego lub dwóch samodzielnych pracowników. Pozwala to na prowadzenie prawidłowej polityki kadrowej w nowej strukturze instytutowej Uczelni. Należy podkreślić, że te rezerwy umożliwiły w poważnym stopniu zorganizowanie nowego Wydziału Farmaceutycznego, którego podstawową kadrę stanowią pracownicy przeniesieni służbowo z Wydziału Lekarskiego. Należy dodać, że wszyscy adiunkci Śląskiej Akademii Medycznej mają stopnie naukowe doktora, a kilku doktora habilitowanego, co stanowi odpowiednią rezerwę w szeregu dyscyplinach klinicznych.

W tym miejscu należy podkreślić, że Uczelnia nasza do końca 1972 r. wydała 4655 dyplomów lekarskich, i 1667 dyplomów lekarzy-dentystów. Poza szkoleniem lekarzy dla społecznej służby zdrowia, Uczelnia była i jest jednocześnie kuźnią własnych kadr naukowych. Świadczy o tym najlepiej fakt, że spośród grupy 546 pracowników dydaktycznych, 347 to absolwenci naszej Uczelni, co stanowi 64%. Wśród wychowanków jest 4 profesorów, 13 docentów, 120 adiunktów oraz 200 starszych asystentów i asystentów. W grupie nauczycieli akademickich wszyscy pracownicy instytutów klinicznych posiadają pierwszy i drugi stopień specjalizacji. Ten pomyślny rozwój ilościowy i jakościowy kadry naukowej wiąże się z pomocą, jaką świadczy Uczelnia w zakresie stypendiów doktoranckich i habilitacyjnych, studiów doktoranckich, wyjazdów szkoleniowych krajowych i zagranicznych. W okresie 25-lecia pracownicy Akademii otrzymali 120 stypendiów doktoranckich oraz 50 stypendiów habilitacyjnych. W szkoleniu krajowym (wymiana asystentów) uczestniczyło 365 pracowników. Na szkoleniu za granicą przebywało ponad 400 osób, w tym w krajach demokracji ludowej 180 a w innych 220.

Wielu spośród pracowników naukowych Akademii pełni aktualnie funkcję konsultantów kra-

jowych i wojewódzkich. Ponadto siedmiu pracowników nauki naszej Uczelni piastuje godność przewodniczących zarządów głównych i okręgowych specjalistycznych towarzystw naukowych. Rada Państwa nadała 12 pracownikom nauki Śląskiej Akademii Medycznej tytuły profesora zwyczajnego a 24 tytuły profesora nadzwyczajnego.

Kadra naukowo-dydaktyczna, jej stan ilościowy i poziom warunkują pomyślną realizację zadań w dziedzinie kształcenia kadr i rozwoju badań naukowych. Odpowiednie przygotowanie kadr naukowych, uwzględniające ich liczbę i specjalności niezbędne dla zaspokojenia potrzeb dydaktycznych, badawczych i leczniczo-usługowych Śląskiej Akademii Medycznej, instytutów resortowych oraz społecznych zakładów służby zdrowia — to szczególnie ważne i odpowiedzialne zadanie.

Zadania dotyczące rozwoju kadr naukowych wynikają przede wszystkim z konieczności zapewnienia prawidłowej realizacji zadań dydaktyczno-wychowawczych, naukowo-badawczych, leczniczo-usługowych oraz szkolenia podyplomowego. Kształcimy bowiem również pracowników naukowych oraz specjalistów dla społecznej służby zdrowia i instytutów resortowych wynikających z potrzeb województwa katowickiego. W parze z ilościowym rozwojem kadry pracowników naukowo-dydaktycznych dla naszej Uczelni musi iść troska o odpowiedni specjalistyczny rozwój kadry, zgodnie z potrzebami instytutów medycznych, terenowej służby zdrowia, szczególnie zaś w dyscyplinach deficytowych takich jak: neurologia, radiologia, psychiatria, anestezjologia, chirurgia itp.

Nowe zadania naszej Uczelni wymagają doskonalenia polityki kadrowej w związku z nowymi potrzebami wynikającymi ze zmiany struktury z katedralnej na instytutową, organizacją Wydziału Farmaceutycznego oraz powołaniem w 1973 r. Wydziału Pielęgniarstwa. Tej sprawie Władze polityczne i administracyjne poświęciły wiele uwagi. Śląska Akademia Medyczna dysponuje obecnie prawidłowym systemem doboru ludzi, który pozwala na odrzucenie utartych schematów oceny wedle formalnego wykonania zadań, a stosuje kryteria kwalifikowania kadr

według ich faktycznych umiejętności realizowania polityki partii na uczelni, według ich rzeczywistej pracy zawodowej i postawy ideowej, sprawdzonej w codziennej praktyce na tle konkretnych zadań.

Wszystkie te sprawy mają szczególne znaczenie w województwie katowickim, najbardziej zaludnionym i uprzemysłowionym regionie kraju. Rewolucja naukowo-techniczna sprawia, że ludzie żyją pod ustawicznym wpływem stresu środowiska, kształtowanego przez człowieka, które odbiega coraz bardziej od naturalnych warunków przyrody.

Jednym z głównych kierunków działalności naukowej Uczelni w minionym 25-leciu była problematyka medycyny pracy i ochrony środowiska naturalnego w szerokim tego słowa znaczeniu związana integralnie z charakterem przemysłowym naszego regionu. Z tego zakresu opublikowano ponad tysiąc prac, a od początku istnienia Uczelni pracownicy naukowcy opublikowali w czasopiśmie krajowych i zagranicznych 7403 prace.

Należy w tym miejscu podsumować również osiągnięcia leczniczo-usługowe Śląskiej Akademii Medycznej. Łącznie wszystkie kliniki od początku swego istnienia leczyły 698 497 chorych, a poradnie przykliniczne i stomatologiczne przyjęły 5 586 122 osoby. Kliniki nasze prowadzą działalność leczniczą we wszystkich specjalnościach i zaspokajają potrzeby naszego województwa.

W tej sytuacji jednym z głównych zadań służby zdrowia i akademii medycznych jest stałe doskonalenie wiedzy medycznej lekarzy oraz kształcenie specjalistów z nowych dziedzin, co pozwoli na przystosowanie się człowieka do stale zmieniających się warunków środowiska. W województwie katowickim od dawna podejmowano na szeroką skalę działania zmierzające do ochrony zdrowia społeczeństwa. Przykładem takiego działania jest między innymi powołanie przy II Klinice Chorób Wewnętrznych Kliniki Chorób Zawodowych, szeroko prowadzone badania nad pylicą płuc, współdziałanie przy tworzeniu Instytutu Medycyny Pracy, inicjatywa i pomoc przy utworzeniu Górniczej Służby Zdrowia i Centralnego Szpitala Górniczego,

Centrum Rehabilitacji Leczniczej i Zawodowej w Reptach, Zespołu Sanatoryjnego w Ustroniu oraz innych obiektów wznoszonych kosztem wielu milionów złotych.

Na tle ogólnego postępu w nauce, Uczelnia nasza stała się nie tylko bazą szkoleniową kadry, nowych wysoko kwalifikowanych lekarzy, lecz również w szerszym niż dotychczas zakresie, bazą szkolenia i doskonalenia podyplomowego. Szybki rozwój nauk medycznych i stale postępująca specjalizacja w obrębie poszczególnych dyscyplin wymagają bowiem od absolwentów uczelni medycznych, stałego uzupełniania, doskonalenia i rozszerzania wiedzy zdobytej w toku studiów. Dotyczy to nie tylko lekarzy medycyny ale i lekarzy stomatologów i magistrów farmacji.

Poprzednie formy kształcenia lekarzy, mimo że pożyteczne, były jednak dalece niewystarczające oraz niedoskonałe i wymagały dalszych usprawnień organizacyjnych, uwzględniających w większym niż dotychczas stopniu udział Akademii Medycznej w systemie szkolenia podyplomowego. W związku z powyższym zorganizowano w 1971 r. stałe szkolenie podyplomowe lekarzy, przy ścisłej współpracy z Wydziałem Zdrowia i Opieki Społecznej WRN. Powołanie prorektora ds. szkolenia podyplomowego pozwoliło nam w tym czasie na sprecyzowanie właściwych form i metod szkolenia oraz nadzoru nad przebiegiem procesów podnoszenia kwalifikacji lekarzy terenowej służby zdrowia.

Przed Śląską Akademią Medyczną stanęły nowe ogromne zadania. Aby je zrealizować, trzeba pełnego zaangażowania ze wszystkich zainteresowanych stron, a przede wszystkim ze strony kadry nauczycielskiej, Wojewódzkiego Wydziału Zdrowia i Opieki Społecznej, Resortu Ministerstwa Zdrowia i Opieki Społecznej oraz Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego.

Dalszy postęp industrializacji w województwie katowickim a także przeobrażenia w strukturze wieku ludności i silnie zarysowujący się proces starzenia wymagają uwzględnienia w programie kształcenia pewnych zmian. Dotyczą one nie tylko potrzeb w zakresie ilościowym ale i jakościowym. Musimy obecnie więcej

czasu poświęcić problemom ochrony środowiska. W tym celu przeznaczaliśmy odpowiednio duże środki na rozwój różnokierunkowych, kompleksowych i długofalowych badań naukowych dla zabezpieczenia naturalnego środowiska. Celem systematycznego podnoszenia poziomu świadczeń służby zdrowia Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej zaleciło w 1970 r. pogłębienie współpracy pomiędzy akademiami medycznymi a powszechną służbą zdrowia. W związku z powyższym poszerzono obecne bazy dydaktyczne o dobrze zorganizowane szpitale terenowe z równoczesnym powoływaniem specjalistycznej kadry na kierownicze stanowiska. Ponadto Akademia utworzyła na bazie szpitali klinicznych szereg wojewódzkich poradni specjalistycznych prowadzonych przez pracowników nauki. Nadzór fachowy nad działalnością leczniczą w naszym województwie pełni 19 specjalistów.

Temu samemu celowi służy baza dydaktyczno-naukowa w Centrum Rehabilitacji Zawodowej i Leczniczej, w Wojewódzkim Ośrodku Kardiologicznym, baza dydaktyczna w Wojewódzkim Szpitalu w Tychach oraz w Wojewódzkim Szpitalu Reumatologicznym w Goczałkowicach.

Stała współpraca naszej Uczelni ze społeczną służbą zdrowia jest ważnym czynnikiem podniesienia jakości usług w naszym województwie. Dowodem trwałych kontaktów jest m. in. udział kierownika Wojewódzkiego Wydziału Zdrowia i Opieki Społecznej w posiedzeniach Senatu Śląskiej Akademii Medycznej.

W marcu 1972 r. został zatwierdzony program rozwoju Śląskiej Akademii Medycznej na lata 1971–1985, który stał się ogólną wytyczną działania Uczelni w zakresie kształcenia kadr lekarskich i pracy ideowo-wychowawczej, działalności naukowo-badawczej, rozwoju kadry naukowo-dydaktycznej, struktury organizacyjnej, bazy materialno-technicznej oraz spraw socjalno-bytowych. Program zakłada podniesienie poziomu i efektywności procesu nauczania oraz intensyfikację pracy wychowawczej i kształcenia socjalistycznych postaw studentów.

W zakresie działalności naukowo-badawczej program przewiduje skupienie wysiłku przy

opracowywaniu pięciu wybranych tematów, poświęconych profilaktyce. Są to tematy dotyczące zanieczyszczenia i ochrony powietrza, schorzenia układu oddechowego i krążenia, toksykologia środowiska naturalnego i przemysłowego, zagrożenia układu nerwowego w warunkach współczesnej urbanizacji i uprzemysłowienia, urazy przemysłowe oraz wpływ wysokiej temperatury, hałasu i wibracji na człowieka. Zgodnie z programem, problemy wynikające ze styku nauki i przemysłu oraz z potrzeb gospodarki narodowej będą rozwiązywane przez Uczelnię w szerokim zakresie.

Program rozwoju zakłada stałe podnoszenie poziomu usług leczniczych i usprawnienie organizacji pracy szpitali klinicznych przy równoczesnym zapewnieniu odpowiedniej bazy dydaktycznej dla szkolenia przeddyplomowego i podyplomowego lekarzy. Kliniki będą systematycznie wprowadzać nowoczesne metody badawcze i lecznicze przy zastosowaniu coraz bardziej specjalistycznej aparatury.

Wydatnie ma się zwiększyć liczba pracowników naukowo-dydaktycznych oraz liczba osób ze stopniem doktora, co zaspokoi własne potrzeby kadrowe Uczelni i da ponadto społecznej służbie zdrowia wysoko kwalifikowanych lekarzy, lekarzy-stomatologów i farmaceutów. Uczelnia przygotowała szeroki program szkolenia podyplomowego, realizowany przy współpracy z Wydziałem Zdrowia i Opieki Społecznej Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej. Szkolenie to, oparte na bazie klinicznej, instytucjach, przychodniach specjalistycznych i towarzystwach naukowych, będzie przebiegało pod ogólnym nadzorem i kontrolą Akademii. W perspektywie przewiduje się dostosowanie obecnej struktury instytucyjowej do nowych warunków, które powstaną po wybudowaniu nowych obiektów w Katowicach-Ligocie. W roku 1973 Uczelnia przystąpi do zorganizowania nowego Wydziału Pielęgniarstwa i przekształcenia Oddziału Stomatologicznego na Wydział Stomatologiczny.

W dalszym ciągu trwać będzie budowa obiektów Akademii w Katowicach-Ligocie. W latach 1971–75 przewiduje się ukończenie Głównego Zespołu Klinicznego z zapleczem techniczno-

-gospodarczym, rozpoczęcie budowy Zakładów Teorii Medycyny z Biblioteką Główną oraz Centralnego Zespołu Hodowli Zwierząt. Program ponadto zaleca wprowadzenie do planu inwestycyjnego w 1971–75 budowy hoteli pielęgniarzek w Katowicach–Ligocie i w Katowicach, budowy domu mieszkalnego w Katowicach–Ligocie, gmachu Studium Wojskowego i Wychowania Fizycznego, Instytutu Pediatrii w Katowicach–Ligocie oraz rozbudowę Wydziału Farmaceutycznego w Sosnowcu. Dalsze zalecenia programu dotyczą wprowadzenia nowych obiektów do planów w latach 1976–1985.

Sprawy socjalno-bytowe poruszone w programie rozwoju obejmują cały wachlarz zagadnień, polepszających sytuację materialną, zdrowotną i wypoczynkową pracowników, jak: zabezpieczenie mieszkań, opieka zdrowotna, warunki bhp, sanatoria, wczasy, opieka nad matką i dzieckiem oraz emerytami.

Wyrazem uznania dla owocnej działalności Śląskiej Akademii Medycznej było nadanie jej w dniu 1 kwietnia 1967 r. uchwałą Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Katowicach, złotej odznaki „Zasłużonemu w rozwoju województwa katowickiego” za wybitne osiągnięcia naukowo-dydaktyczne oraz współudział w organizacji ochrony zdrowia województwa katowickiego. Uczelnia otrzymała ponadto „Odznakę Tysiąclecia” nadaną 15 lipca 1966 r. przez Ogólnopolski Komitet Frontu Jedności Narodu, za działalność społeczną w obchodach Tysiąclecia Państwa Polskiego, „Odznakę Honorową II stopnia”, nadaną w dniu 27 kwietnia 1969 r.

przez Zarząd Główny Polskiego Czerwonego Krzyża, w dowód uznania zasług, położonych dla Polskiego Czerwonego Krzyża oraz „Odznakę Zasłużonego Honorowego Dawcy Krwi”, nadaną w dniu 2 marca 1971 r. przez Zarząd Główny Polskiego Czerwonego Krzyża, w dowód uznania za wieloletnią działalność oraz wybitne osiągnięcia w honorowym dawstwie krwi.

Śląska Akademia Medyczna stała się w przeciągu 25 lat silnym ośrodkiem naukowo-dydaktycznym i leczniczo-usługowym zabezpieczającym obecne potrzeby ochrony zdrowia społeczeństwa województwa katowickiego.

Musimy jednak pamiętać, że w latach osiemdziesiątych znacznie wzrosło znaczenie profilaktyki. Już obecnie przeciętna długość życia w Polsce w porównaniu z okresem przedwojennym zwiększyła się o 20 lat. Uporaliśmy się z groźbą chorób zakaźnych. Nie można jednak zapomnieć, że cywilizacja i postęp niosą ze sobą również ujemne skutki, określane dzisiaj jako choroby XX wieku. Głównym naszym zadaniem będzie zapobieganie i zwalczanie ich. Może to się odbywać tylko dzięki doskonaleniu form opieki zdrowotnej.

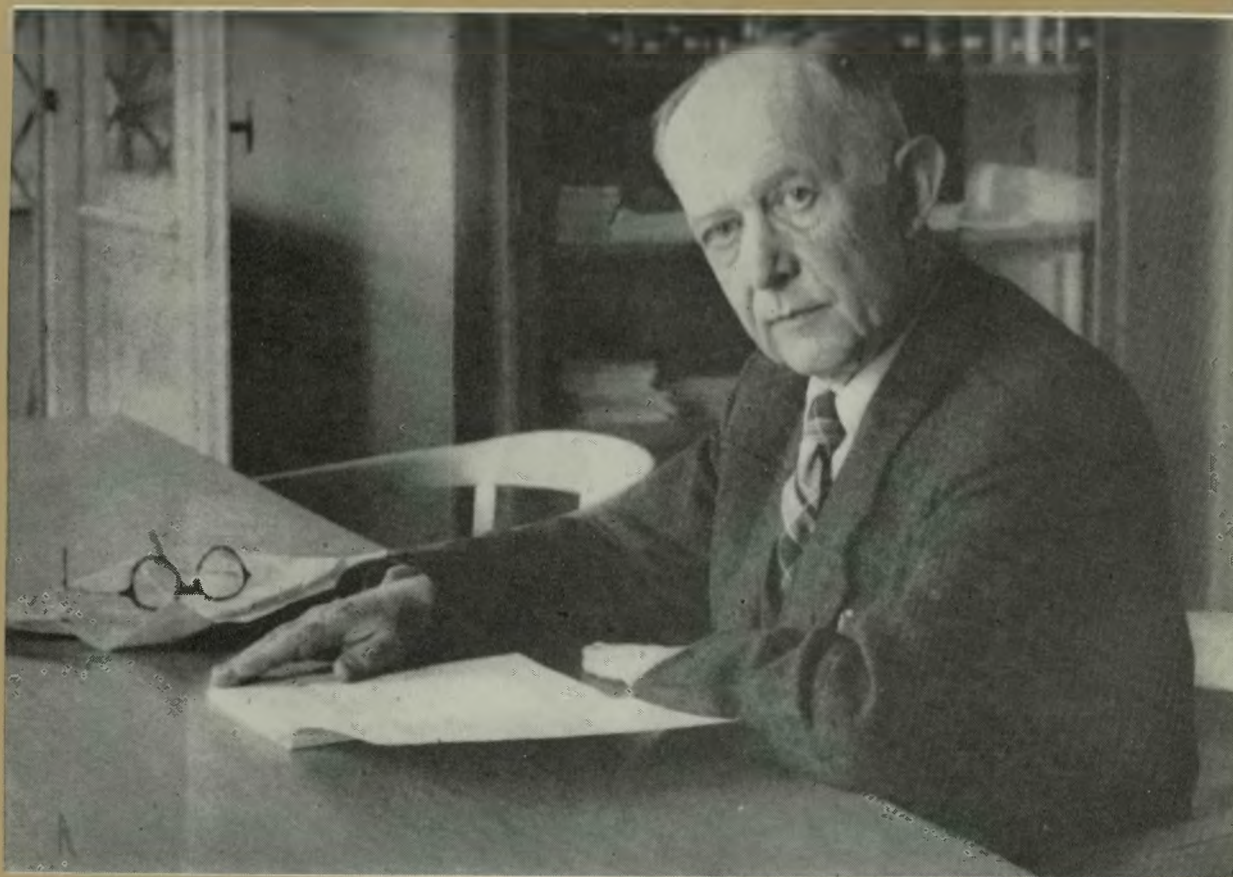
W roku obchodów 25-lecia patrzymy w przyszłość pełni ufności i zadowolenia dzięki uchwalonej przez Sejm PRL Ustawy o Karcie Praw i Obowiązków Nauczycieli, która podnosi rangę i godność zawodu nauczycielskiego, co ma duże znaczenie dla dalszego postępu nauk medycznych a pośrednio dla całej Służby Zdrowia Polski Ludowej.

TAKIE BYŁY POCZĄTKI

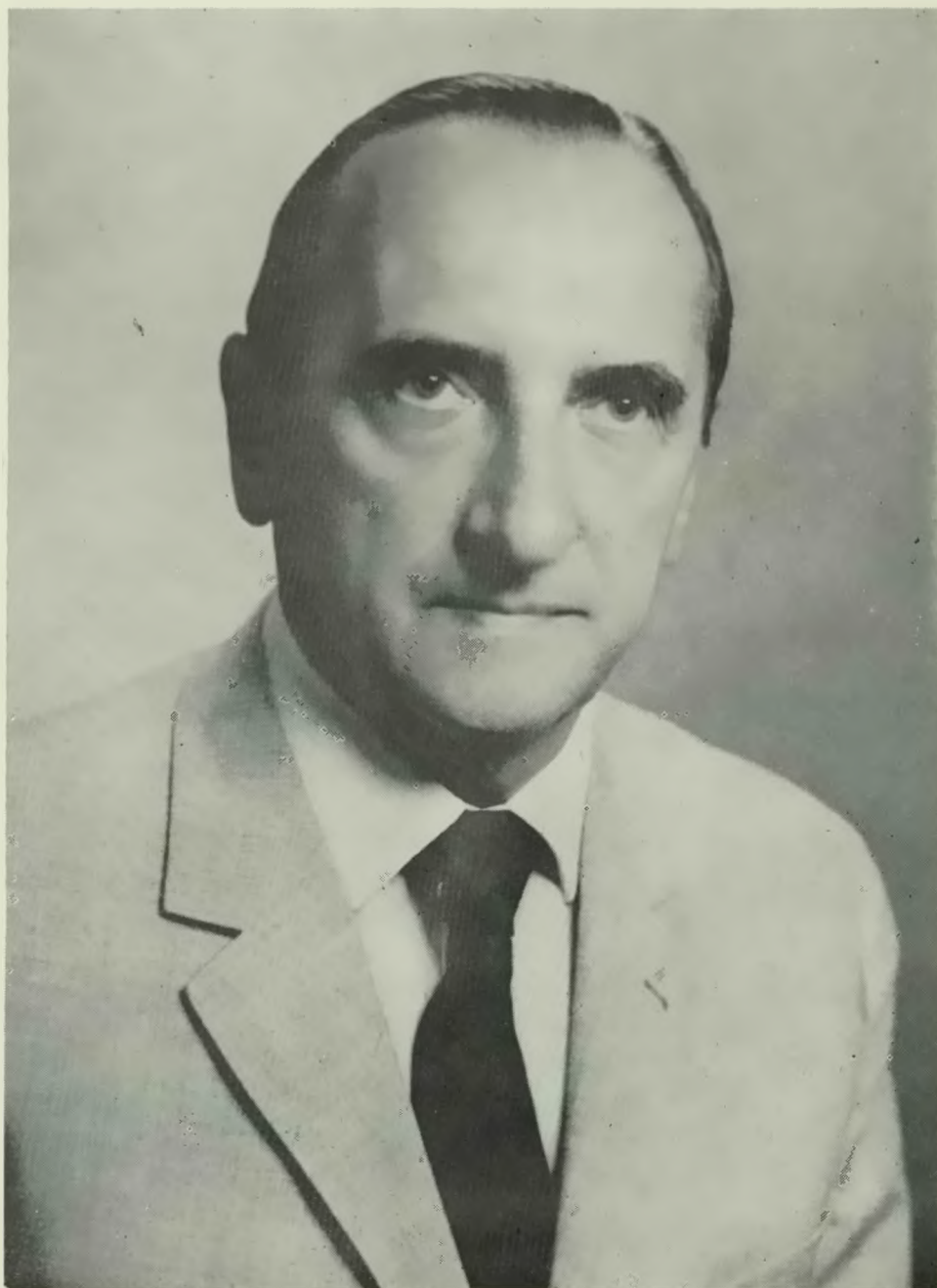
Prof. zw. dr hab. n. med. Brunon Nowakowski, organizator
i pierwszy Rektor Uczelni w latach 1948–1951

Prof. zw. dr hab. n. med. Tadeusz Chorząk, Prorektor –
pełniący obowiązki Rektora w latach 1951–1953

Prof. zw. dr hab. n. med. Stefan Ślopek, Rektor w latach
1953–1954

Prof. zw. dr hab. n. med. Marian Garlicki, Rektor w latach
1954–1957

Prof. zw. dr. hab. n. med. Witold Zahorski, Rektor w latach
1957–1962

Prof. zw. dr n. med. Witold Niepolomski, Rektor w latach
1962–1971

Prof. nadzw. dr hab. n. med. Józef Jan Jonek, obecny Rektor uczelni

MEMORIAL

W SPRAWIE ZAŁOŻENIA

UNIWERSYTETU

W WOJEWÓDZTWIE
ŚLĄSKO-DĄBROWSKIM

KATOWICE 1945

ANEKS 1

w sprawie Wydziału Lekarskiego.

Odnosnie Wydziału Lekarskiego przyszłego Uniwersytetu Śląskiego nitej podpisani stwierdzili następujące fakty i wypowiedzieli następujące konkluzje:

1. Przyjmując liczbę lekarzy w Polsce w roku 1939 na 10 000, można w przybliżeniu obliczyć, że straty w skutek śmierci naturalnej, powiekzone o straty przez śmierć gwałtowną i śmierć w skutek epidemii dały ubytek około 4000 lekarzy. Dane te są zgodne z prowizorycznymi obliczeniami Władz centralnych. Wobec braku przyrostu nowych sił w ciągu 6 lat jest to ubytek absolutny.
2. Nakłada to na uniwersytet niezwykle ważne zadanie jaknajprędszego uzupełnienia tak bardzo potrzebnych kadr lekarskich.
3. Uzupełnienie da się skutecznie dwójaką drogą:
 - a) przez umożliwienie ukończenia studiów przez tę część młodzieży, która do roku 1939 ukończyła 2, 3, i 4. rok medycyny;
 - b) przez umożliwienie abiturientom szkół średnich rozpoczęcia normalnych studiów lekarskich.Zadanie pierwsze jest łatwiejsze, drugie trudniejsze.
4. Wykonanie tych zadań w obecnej chwili przez Uniwersytet Wrocławski wydaje się być niewykonalne. Natomiast warunki lokalowe i terenowe w Katowicach dają wszelkie możliwości natychmiastowego wykonania zadania 3.a), a w krótkim czasie i zadania 3.b).
5. Fakt, że na 800 studentów, zgłoszonych na Wydział Lekarski U. J. w Krakowie na 3, 4 i 5 rok studiów przypadło około 50 słuchaczy, nie jest dowodem, że to jest pełna cyfra tej młodzieży, gdyż wiadomem jest dla nitej podpisanych, iż około 200 studentów 3, 4 i 5 roku studiów ładowało i ładowało bezskutecznie między Lublinem, Warszawą, Poznaniem i Łodzią, nie znajdując tam warunków do studiowania wzgl. warunków egzystencji.
6. Katowice dają całkowite możliwości natychmiastowego uruchomienia 4 i 5 roku studiów lekarskich, gdyż posiadają znakomicie urządzone oddziały wewnętrzne, chirurgiczne, ginekologiczno-położnicze, nerwowo-psychiatryczne, okulistyczne, pediatriczne, otolaryngologiczne i skórnoweneryczne. Medycyna sądowa i higiena znalazłyby również wystarczające warunki do przyjęcia uczącej się młodzieży.

Gbywatełski Komitet Przygotowawczy Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach

Biura Komitetu: Katowice, ul. Krasieńskiego 3, Gmach Śl. Zakładów Naukowych, I p., pokój 115, tel. 354-69 i 306-44.

A) Protektorat Honorowy.

1. Zawadzki Aleksander, General Dywizji, Wojewoda Śląsko-Dąbrowski.

B) Przewodniczący.

2. Dr Lisak Józef, Dyrektor Wyższego Studium Nauk Społeczno-Gospodarczych w Katowicach, ul. Astrów 8, m. 3, tel. 354-69 i 306-44.

C) Prezydium Komitetu.

3. Dr Grelowski Zdzisław, Naczelnik Wydz. Prezydialnego Urzędu Wojewódzk. Śląsko-Dąbrowskiego, Katowice, ul. Rymera 7/10, tel. 306-82.
4. Kłapa Mieczysław, Wiceprezydent m. Katowic, ul. Park Kościuszki 16.
5. Dr Michejda Kornel, Profesor Wydz. Medycznego Uniwersytetu Wileńskiego, Dyrektor Kliniki Chirurgicznej w Katowicach, ul. Kilńskiego 52.
6. Smoleń Jan, Kurator Okręgu Szkolnego Śląsko-Dąbrowskiego, Katowice, ul. Kochanowskiego 3, tel. 359-83.
7. Dr Stawarski Kazimierz, Naczelnik Wydziału Zdrowia Urzędu Wojewódzkiego Śląsko-Dąbrowskiego.

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 29 marca 1948 r.

o założeniu Akademii Lekarskiej w Bytomiu.

Na podstawie art. 16 i 19 ust. 3 dekretu z dnia 26 października 1947 r. o organizacji nauki i szkolnictwa wyższego (Dz. U. R. P. Nr 66, poz. 415) zarządza się, co następuje:

§ 1. Zakłada się Akademię Lekarską w Bytomiu jako państwową wyższą szkołę akademicką.

§ 2. W Akademii Lekarskiej tworzy się wydział lekarski, a w ramach tego wydziału — oddział stomatologiczny.

§ 3. Bezpośredni nadzór nad Akademią Lekarską powierza się Ministrowi Zdrowia.

§ 4. Wykonanie niniejszego rozporządzenia

porusza się Ministrowi Zdrowia w porozumieniu z Ministrem Oświaty.

§ 5. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów:

Józef Cyrankiewicz

Minister Zdrowia:

Tadeusz Michejła

Minister Oświaty:

Stanisław Skrzyszewski

ROZPORZĄDZENIE RADY MINISTRÓW

z dnia 23 sierpnia 1971 r.

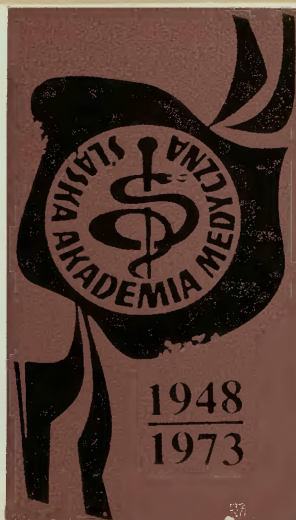
w sprawie siedziby Śląskiej Akademii Medycznej imienia Ludwika Waryńskiego.

Na podstawie art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 5 listopada 1958 r. o szkolnictwie wyższym (Dz. U. z 1969 r. Nr 4, poz. 31) zarządza się, co następuje:

§ 1. Siedzibą Śląskiej Akademii Medycznej imienia Ludwika Waryńskiego jest miasto Katowice.

§ 2. Rozporządzenie wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Prezes Rady Ministrów: w. z. *M. Jagielski*

P r o t o k o ł

I-go posiedzenia Senatu Akademii Lekarskiej w Bytomiu odbytego w Rokitnicy dnia 16 sierpnia 1948 r. o godz. 10,50.-

Obecni: J.M. Rektor Prof. Dr. Nowakowski B.

Prorektor Prof. Dr. Grobner Fr.

Dziekan Prof. Dr. Pawlikowski St.

Prodziekan Prof. Dr. Janowski

Zast. prof. Dr. Kohman St.

Dr. Colonka K.

Dyrektor Dr. Geisler M.

O godz. 10,50 J.M. Rektor otwiera I-sze posiedzenie Senatu podkreślając, że tym samym przechodzimy z rodzaju dyktatury do normalnych stosunków trybu życia Uczelni posiadającej swe Władze. — J.M. Rektor proponuje następujący

porządek dzienny posiedzenia:

1. Sprawozdanie J.M. Rektora.
2. Sprawozdanie Dyrektora
3. Sprawa komunikacji między Rokitnicą i Bytomiem oraz sprawa mieszkań.
4. Sprawa realnych uposażeń pracowników administracji
5. Sprawa nominacji J.M. Rektora i Prorektora Akademii profesorami tejże Akademii
6. Nominacje asystentów
7. Sprawa zaopatrzenia poszczególnych katedr w sprzęt specjalny
8. Sprawy Biblioteki Akademii.
9. Wolne wnioski

Inauguracja 1-go roku szkolnego

w Śląskiej Akademii Lekarskiej im. L. Waryńskiego

Sier. 1948 w Rokitnicy — 21 XI

W udekorowanej flagami i emblematami państwowymi wielkiej sali wykładowej ŚLĄSKIEJ AKADEMII LEKARSKIEJ im. LUDWIKA WARYŃSKIEGO w Rokitnicy, odbyła się wczoraj uroczystość inauguracji pierwszego roku szkolnego tej nowopowstałej uczelni.

Na uroczystość przybył członek Biura Politycznego i Sekretariatu PPR tow. gen. ZAWADZKI, wiceminister zdrowia tow. SZTACHELSKI, wojewoda śląsko-dąbrowski tow. IASZCZUK, dowódca tow. TRÓCZ, prezydent m. Bytomia oraz przedstawiciele Pow. i Miejskiej Rady Narodowej z Bytomia.

Uroczystość rozpoczęła się odśpiewaniem przez słuchaczy Akademii „Gaudeamus igitur”, po czym rektor uczelni prof. dr. NOWAKOWSKI wygłosił przemówienie powitalne i udzielił głosu tow. gen. Zawadzkiemu.

Tow. gen. Zawadzki w krótkim przemówieniu podkreślił znaczenie nowej Akademii Lekarskiej dla kształcenia lekarzy w Polsce.

W najbliższym czasie uruchomiona zostanie 8-ta uczelnia — Akademia Lekarska w Szczecinie.

Nowe kadry lekarskie musimy wychować nie tylko fachowo, ale i ideowo. Zawód lekarza wymaga dużego wyrobienia społecznego, lekarz współczesny musi służyć szerokim rzeszom i musi być z nimi związany ścisłymi węzłami. Wyrazem najbardziej twórczego uspołecznienia jest marksizm - leninizm.

Śląska Akademia Lekarska im.

Inauguracja roku akademickiego

w Śląskiej Akademii Lekarskiej

Rokitnica. (H) W niezwykle radosnym nastroju odbyła się w sali wykładowej stomatologii uroczystość inauguracji pierwszego roku pracy Śląskiej Akademii Lekarskiej z udziałem licznych gości i całej młodzieży akademickiej. Przy stole przewodniczącym zasiadł Senat Akademii z rektorem dr. Nowakowskim na czele. Uroczystość zapoczątkowana została odśpiewaniem „Gaude Mater” przez pobrzmujące chóry męskie z Zabrza i Bytomia. Słowo wstępne wygłosił rektor dr. Nowakowski, witając przede wszystkim gen. Al. Zawadzkiego, delegację Min. Zdrowia z wicemin. Sztachelskim, przed-

Czwartek, 14 października 1948 r.

DZIENNIK ZACHODNI

Trzecia wyższa uczelnia na Śląsku

Akademia Lekarska rozpoczyna pracę

Rokitnica, w październiku

Trzecia wyższa uczelnia na Śląsku, Akademia Lekarska w Rokitnicy już w najbliższych dniach rozpoczyna wykłady. Inicjatywa woj. gen. Zawadzkiego, poparcie rządu i ofiarne prace zespołu administracyjnego umożliwiły uruchomienie Akademii Lekarskiej w ciągu niespełna 5 miesięcy. Odbędzie się już egzaminy wstępne.

(Reportaż własny „Dziennika Zachodniego“)

Słuchaczy studium wstępnego: od 23 — 32 lat, 40 słuchaczy zamieszkało już w oddanym do użytku Domu Akademickim w Rokitnicy. Ze względu na to, że większość przyszłych kandydatów porzuca dla nauki pracę zarobkową, wydaje się konieczne, by instytucje śląskie refundowały sty-

go, dotyczącego rozkładu wykładowego dla zachowania teoretycznych i klinicznych Akademii Lekarskiej na terenie Bytomia. Zgodnie z tym podjęto postać następującej pracy: budowanie domu dla profesorów, urządzić dom akademicki, uruchomić kliniki wewnętrznej, ginekologicznej.

oddal do dyspozycji Akademii kompleks budynków przeniesiony do Opola Dyktatorskiego. Długość planowanej pracy farba budynki Akademii Lekarskiej. Wątpliwość panuje gorączkowość pracy. Rokitnicy wnoszą do lasów 100 nowe meble, skomplikowane tablice rozdzielcze. Z wielkich lasów rozciągają się malowniczy widok na otaczające wokół.

MEDYCYNĄ PRACY

KWARTALNIK

KOMITET REDAKCYJNY:

Dr Bincer Wiktor (Gdańsk), choroby zawodowe — Dr Cieckiewicz Marian (Kraków), lecznictwo społeczne — Dr Fregtag Józef (Lublin), medycyna zapobiegawcza — Dr Garbień Józef (Chorzów), traumatologia — Dr Hauke Edward (Chorzów), zagadnienia pracy na Górnym Śląsku — Dr Hozer Jan (Katowice), higiena pracy, choroby zawodowe, medycyna urazowa w przemyśle węglowym — Dr Hummel H. (Warszawa), zagadnienia pracy w skali państwowej — Doc. Dr Mierzecki Henryk (Warszawa), choroby zawodowe — Dr Naramowski M. (Chorzów), traumatologia neurologiczna — Dr Raschpichler-Rudnicki Edmund (Katowice), higiena pracy, choroby zawodowe, medycyna urazowa w przemyśle hutniczym — Dr Rudziński Stanisław (Warszawa), orzecznictwo — Dr Szumski Jan (Bytom), medycyna zapobiegawcza.

Redaktor: dr Albin Garbień, Gieszyn, Plac św. Krzyża 1, tel. 12-15.

Wydawca: Lekarski Instytut Naukowo-Wydawniczy, Warszawa, Chocimska 22

Administracja: Lekarski Instytut Naukowo-Wydawniczy, Warszawa, Chocimska 22

Konto PKO nr I-10996

Akademia Lekarska w Bytomiu

Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 20 marca 1948 r. powołana została do życia Akademia Lekarska w Bytomiu.

Rektorem Akademii mianowany został prof. Nowakowski Bruno.

Prorektorem Akademii mianowany został prof. Groer Franciszek.

Dyrektorem administracyjnym został dr Geisler Marian.

Akademia w roku bieżącym uruchomi na jesieni pierwszy rok studiów lekarskich przy czym projektuje się przyjęcie 100 słuchaczy medycyny, 150 słuchaczy stomatologii oraz 50 kandydatów na rok wstępny.

Wykłady i ćwiczenia prowadzone będą w odpowiednio zaadaptowanych pomieszczeniach w Rokitnicy k. Bytomia (budynki dawnego Szpitala Spółki Kasy Brackiej), gdzie uruchomiony zostanie również Rektorat oraz Dom Akademicki.

Administracja Akademii mieścić się będzie w Bytomiu przy ul. Batorego 15.

Na zebraniu ogólnym, przy udziale Przedstawicieli Ministerstwa Zdrowia, Nacz. Wydz. Szkoleniowego dra Łaskiego, dokonano w dniu 24 V 1948 r. wyboru Prezydium Komitetu, które ukonstytuowało się w składzie następującym:

Przewodniczący Prezydium — gen. A. Zawadzki, Wojewoda Śl.-Dąbr.

Wiceprzewodniczący — ob. Tkocz K., Przewodniczący Wojew. R. Nar.

Wiceprzewodniczący — dr Golonka K., Prezes Izby Lekarskiej.

Członkowie Prezydium:

Dr Lisak — Dyr. Wyższ. Studium Społ.-Gosp.

Dr Potyka — Dyr. Spółki Brackiej.

Ob. Skalski — Wiceprezydent m. Bytomia.

Celem powyższego Komitetu jest wspomaganie Akademii Lekarskiej w Bytomiu drogą udzielania jej moralnego i finansowego poparcia oraz popularyzowanie zagadnień młodzieżowych związanych z życiem słuchaczy Akademii wywodzących się ze sfer robotniczo-chłopskich.

Plk. Ziętek wydał kilka dyrektyw w sprawie załatwienia przejęcia i uprzedniego obejrzenia dokładnego obiektów, proponowanych na Akademię, które są jeszcze zajęte przez Wojska Radzieckie.

Zamykając rozprawę i wycieczkę V. Wojewoda Plk. Ziętek zapowiedział przedstawienie sprawy Gen. Zawadzkiemu jako jednomyślną wolę świata lekarskiego i społecznego na Śląsku założenia Akademii.

12)

Szkicowy rozkład Klinik i Oddziałów w Szpitalu Rokitnicy (750—800 łóżek)

1) I Klinika Chirurgiczna (ogólna i diagnostyczna)	80 łóżek
2) II Klinika ortopedyczno-traumatologiczna	100 "
3) Oddział chirurgiczny (dla chro-ników i ropnych)	30 "
4) III Klinika chirurgiczno-urologiczna	40 "
5) IV Klinika neuro-chirurgiczna	25 "
6) V Klinika nowotworów złośliwych	30 "
7) VI Klinika radiorentgenologiczna (diagnostyczna i terapeutyczna)	
8) VII Klinika chirurgiczno-płucna	50 "
9) VIII Klinika położniczo-ginek.	50 "
10) IX Klinika laryngologiczna	40 "
11) X Klinika stomatologiczna	10 "
12) I Klinika chorób wewnętrznych (ogólna i szczegółowa)	80 "
13) II Klinika chorób płucnych	100 "
14) III Klinika chorób reumatologicznych	40 "
15) IV Klinika psychoneurologiczna (rezerwa Toszek)	20 "
16) V Klinika chorób zawodowych (na razie w Zabrze)	20 "
17) VI Klinika fizykalno-terapeutyczna	20 "
18) VII Klinika chorób dziecięcych w Bytomiu, Oddział Izolacyjny w Rokitnicy	
19) VIII Klinika chorób zakaźnych w Bytomiu, Klinika skórno-weneryczna w Bytomiu	
19 a) Poliklinika ambulatoryjna w Bytomiu i Rokitnicy	
20) I Zakład chemiczno-bakteriologiczny w Rokitnicy.	
21) II Zakład anatomo-patologiczny w Bytomiu.	
22) III Zakład medycyny sądowej w Bytomiu	
23) IV Zakład medycyny społecznej z historią medycyny w Rokitnicy	
24) V Zakład higieny publicznej w Bytomiu	
25) VI Zakład prawno-administracyjny służby zdrowia (lekarze kopalni, fabryk i Ubezp. Społ.	

wym udziale Vice-Wojewody Ziętki, który, jak wiemy, obok gorącego poparcia wnosi sta-rzeczowo - aktywny wkład w realizowanie projektu i wydaje polecenia wykonawcze zabezpieczające. Słowem stwierdzić już można, że pozytywnie ustosunkowały się do Akademii wszystkie partie polityczne, organizacje nauko-ro-społeczne oraz Urząd Wojewódzki i naj-wyższe organa władzy śląskiej.

Nauka istotnym czynnikiem przeobrażeń naszego kraju

Przemówienie tow. EDWARDA GIERKA na spotkaniu z naukowcami woj. katowickiego

Studenci w partii

12. luty 1962 w 239

Praca komitetów uczelnianych w ciągu ubiegłego roku znacząco się ożywiła, co znalazło swoje odbicie w wielu pozytywnych rezultatach wychowawczych, szkoleniowych, organizacyjnych. Wskaźnik najbardziej wymierny — wzrost

Uroczysta inauguracja roku akademickiego w dwu największych wyższych uczelniach Śląska

Dalsza rozbudowa Akademii Medycznej

(zob.) KATOWICE 1. X.
Inauguracja nowego roku akademickiego 1966/67 w Śląskiej Akademii Medycznej im. L. Warneńskiego składała się z dwóch części: umiarkowania aktu erekcyjnego pod budowę nowych obiektów, oraz uroczystości rozpoczęcia nauki i immatrykulacji studentów 1 roku.

W godzinach rannych w Ligocie na terenach budowy nowych gmachów uczelni odbyła się uroczystość umiarkowania aktu erekcyjnego. Obecni: miejscowy społeczeństwo, młodzież akademicka, pracowników naukowych i kierownictwa uczelni przybyli tu: członek Biura Politycznego KC, I sekretarz KW PZPR w Katowicach, Edward Gierka, członek Rady Państwa, przewodniczący Prezydium WRN Jerzy Ziętek, wojewoda zdrowia i opieki społecznej dr B. Bodnarzki.

Otwierając uroczystości rektor Śląskiej Akademii Medycznej prof. dr Witold Niepołomski podkreślił, że już od kilku lat trwa proces kształcenia, która ma swoje gmaty rozszerzona w wielu miastach województwa. W pierwszym planie, który rozpoczął się w 1960 roku, przeznaczono wiele katedr i klinik, tak zwanych administracji do Katowic. Obecnie w miastach uchwały podjętych przez Radę Ministrów i Prezydium WRN w Katowicach — przystąpiono do realizacji skróconego na szeroką skalę programu rozbudowy uczelni.

W miast tego programu Śląska Akademia Medyczna otrzymała wspaniałe gmachy, które placu w Ligocie. W Goczałkowicach two-

cie. Wbudują się tutaj główny szpital kliniczny z 400 łóżkami, w których znajda pomieszczenia kliniki chorób wewnętrznych, dermatologii, położnictwa i ginekologii, neurologii, neurochirurgii i chirurgii. Zakładają się także w najbliższych latach

(Ciąg dalszy na str. 2)

ROW dla ZMS Śląskiej Akademii Medycznej

Sztandar od górników

12. luty 1969 w 91
wyróżnieniem i podziękowaniem

(Kof) KATOWICE, 17. IV.
W sali teatralnej Pałacu Młodzieży w Katowicach odbyło się wczoraj uroczyste przekazanie sztandaru, ufundowanego przez górników Rybnickiego Zjednoczenia Przemysłu Węglowego dla Uczelnianej Organizacji ZMS Śląskiej Akademii Medycznej.

Na taki wyraz wdzięczności górno - badawczym. Te ostatnie niczej uczelniana organizacja ZMS zorganizowano pięć razy w Ryb-

Immatrykulacja studentów podczas uroczystości inauguracji roku akademickiego w Akademii Medycznej.

Fot. Z. Mazur

Inauguracja roku akademickiego 1960/61

Pierwszy Sekretarz Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Katowicach Edward Gierek na XV Inauguracji Roku Akademickiego Śląskiej Akademii Medycznej

Powstanie na Śląsku Politechniki już w pierwszych latach Władzy Ludowej i zaraz po niej Akademii Medycznej stało się widocznym sprawdzianem tego, iż rozwój nauki i szkolnictwa wyższego pozostaje w nierozdzielnej związku z socjalistyczną przebudową kraju.

Oceniając okres minionych 15 lat możemy z pełną satysfakcją stwierdzić, że Śląska Akademia Medyczna powołana przez władzę ludową do życia, związała się silnie z tutejszym regionem, że wyrosła z potrzeb naszego przemysłowego środowiska — i potrzeby te coraz lepiej zaspokaja.

O procesie tym świadczy nie tylko fakt, iż odsetek młodzieży pochodzącej z naszego województwa stanowi corocznie blisko 80% przyjmowanych na studia, ale równocześnie i to, że absolwenci opuszczający mury tej uczelni w 75—80% podejmują pracę w naszym województwie.

Znaczący to, że zgodnie z założeniami Partii i Rządu uczelnia kształci dzieci przede wszystkim miejscowej ludności, a wykwalifikowane w Akademii młode kadry lekarskie w przytłaczającej większości służą swą pracą tutejszemu środowisku.

Z zadowoleniem chciałbym również stwierdzić, że i kadra naukowa Śląskiej Akademii Medycznej ustabilizowała się i wrosła w środowisko, że trzon kadry samodzielnej od pierwszych lat po wyzwoleniu związany jest długoletnią pracą i zamieszkaniem z naszym województwem, a 56% pomocniczej kadry naukowej pochodzi z naszego regionu.

Edward Gierek

Uroczystość nadania tytułu Doktora Honoris Causa prof. zw.
dr hab. n. med. Brunonowi Nowakowskiemu

Spotkanie władz wojewódzkich z Rektorami wyższych uczel-
ni województwa katowickiego

Insygnia Rektora Uczelni

Kolegium Rektorskie w roku akademickim 1972/73

OGÓLNOPOLSKI
KOMITET FRONTU JEDNOSTKI NARODU
nadaje
ODZNANE TYSIĄCLECIA

*Słaskiej Akademii Medycznej
im. Ludwika Waryńskiego*

za
DZIAŁALNOŚĆ SPOŁECZNĄ
W OKRESIE
TYSIĄCLECIA
PAŃSTWA POLSKIEGO

Katowice, dnia 12 lipca 1967 r.

[Signature]

UCHWAŁA PREZYDIUM WOJEWÓDZKIEJ
RADY NARODOWEJ W KATOWICACH

Z DNIA 4 KWIETNIA 1967 R.

NADANO

ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ IM. L. WARYŃSKIEGO
W KATOWICACH

ZŁOTĄ ODZNAKĘ

ZASŁUŻONEMU W ROZWOJU WOJEWÓDZTWA
KATOWICKIEGO

ZA WYBITNE OSIĄGNIĘCIA NAUKOWO-DYDAKTYCZNE ORAZ WSPÓŁ-
UDZIAŁ W ORGANIZACJI OCHRONY ZDROWIA WOJ. KATOWICKIEGO

PRZEWODNICZĄCY
PREZYDIUM WOJEWÓDZKIEJ RADY NARODOWEJ

JERZY KŁOTEK

KATOWICE, DNIA 4 KWIETNIA 1967 R.

nr 402

ZARZĄD GŁÓWNY
POLSKIEGO CZERWONEGO KRZYŻA

uchwałą z dnia 27 kwietnia 1969 r. nadała

ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ im. Ludwika Waryńskiego
w Katowicach

w dowód uznania zasług położonych dla
Polskiego Czerwonego Krzyża

ODZNAKĘ HONOROWĄ

II go stopnia

Sekretarz Generalny

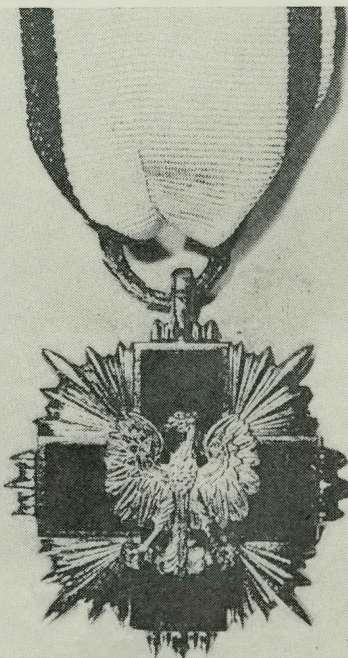
[Signature]
/Z. Siliński/

Prezes

[Signature]
/Dr L. Bonafina/

nr 30667

Fragment sali senatu

II
KONGRES
NAUKI
POLSKIEJ
1973

DELEGACI ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ NA
II KONGRES NAUKI POLSKIEJ:

Prof. n. dr hab. n. med. JÓZEF JAN JONEK – Rektor Śl. Akademii Medycznej
Prof. n. dr hab. n. med. STANISŁAW KOŚMIDER – Prorektor d/s Nauki
Prof. n. dr hab. n. med. MARIAN SOŚNIERZ – Dziekan Wydziału Lekarskiego
Doc. kontr. dr n. med. MARIAN DROŹDŹ – Prodziekan Wydziału Farmacji
Doc. dr hab. n. med. STEFAN KNAPIK – Dyrektor Instytutu Stomatologii
Doc. dr hab. n. med. JÓZEF STANOSEK – Dyrektor Instytutu Biologiczno-Fizjologicznego

Zaproszeni:

Prof. zw. dr hab. n. med. TADEUSZ CEYPEK – Kierownik Kliniki Laryngologicznej
Prof. zw. dr hab. n. med. KORNEL GIBIŃSKI – Dyrektor Instytutu Chorób Wewnętrznych
Prof. n. dr hab. n. med. BOŻENA HAGER-MAŁECKA – Kierownik I Kliniki Pediatrii
Prof. zw. dr hab. n. med. WITOLD ZAHORSKI – Kierownik Kliniki Chorób Wewnętrznych i Zawadowych

Fragment sali senatu

TAKIE BYŁY POCZĄTKI...

Śląska Akademia Medyczna im. Ludwika Warzyńskiego w Katowicach powstała Rozporządzeniem Rady Ministrów Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 20 marca 1948 r. Ten akt prawny był poprzedzony długim okresem prac przygotowawczych, złożonych z kilku etapów. Wczytując się w piśmiennictwo dziennikarskie i opierając się na wspomnieniach wielu działaczy śląskich i społeczników terenowych, którzy brali udział w akcjach propagandowych a później organizacyjnych Akademii Lekarskiej na Śląsku, kreślę ten przyczynkowy rys historyczny Naszej Uczelni na Jej jubileusz XXV-lecia.

Pierwsze plany kreowania na Śląsku polskiej uczelni o charakterze uniwersyteckim nurtowały w światłych umysłach działaczy społecznych już w okresie międzywojennym. W tych planach myślą przewodnią było „stworzenie poważnego i żywotnego ogniska nauki i kultury polskiej”. Wśród społeczeństwa śląskiego szczególnie gorąco agitowali lekarze i dlatego może wiele uwagi poświęcono organizacji wydziału lekarskiego. W życiorysach szeregu lekarzy Polaków regionu śląskiego można znaleźć wiele wiadomości o takim patriotycznym nastawieniu w ich działalności społecznej i chęci szerzenia kultury polskiej. Wszelkie starania i zabiegi w tych wielkich sprawach przerwała okupacja hitlerowska, jako tragiczny element drugiej wojny światowej.

Ledwie jednak przewaliły się działania wojenne na zachód i ziemie śląskie uzyskały wolność — już w początkach 1945 r. budziło się z gruzów życie państwowe na Śląsku. Wśród uruchamiania kopalń i hut znowu zakwitła

w społeczeństwie myśl stworzenia uniwersytetu równoległe z odbudową szkolnictwa średniego i podstawowego.

Przy każdej sposobności apelowano do społeczeństwa i przedstawiano potrzebę i konieczność założenia na Śląsku uczelni wzorowanej na organizacji Wszechnicy Jagiellońskiej w Krakowie. W celu zrealizowania takiego wielkiego dzieła w dniu 5 maja 1945 r. zawiązuje się Obywatelski Komitet Przygotowawczy Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach. Protektorat honorowy obejmuje Generał Aleksander Zawadzki, ówczesny Wojewoda Śląsko-Dąbrowski. Przewodniczy Komitetowi dr Józef Lisak, dyrektor Wyższego Studium Nauk Społeczno-Gospodarczych w Katowicach, a na liście członków widnieją 34 nazwiska obywateli Śląska, różnych zawodów i różnych pozycji społecznych, których łączył jeden cel. Komitet uchwała 22 maja 1945 r. „Memoriał”, który powielony dociera do szerszych kręgów społeczeństwa. Memoriał zawiera pełną listę członków Komitetu Przygotowawczego, w której jedna czwarta to lekarze. Autorzy „Memoriału” podkreślają „gorące pragnienie stworzenia na Śląsku uniwersytetu, który by przyspieszył proces wypłenicia miazmatów kultury niemieckiej i stał się centrum polskiej kultury, promieniującym także na Śląsk, pozostający pierwiej pod zaborem niemieckim”. „Dziś, kiedy na łono Macierzy Polskiej wróciło Opole i Dolny Śląsk — postulat uniwersytetu śląskiego przestaje być problemem, a staje się rzeczywistością”. Autorowie memoriału stwierdzają, iż „postulat stworzenia Uniwersytetu Śląskiego nie koliduje żadną miarą z innym bardzo

żywotnym i aktualnym dla Śląska dezyderatem, a mianowicie założeniem Politechniki". W memoriale określono wyraźnie ilość wydziałów uniwersytetu, datę powołania do życia uczelni, sposób zorganizowania akcji, aby projekt zrealizować w krótkim czasie.

Kiedy takie szeroko zakrojone plany i zamysły stały na martwym punkcie nie mając realnych podstaw materialnych, dalsze wysiłki w społeczeństwie śląskim skoncentrowały się w postanowieniu „powołania do życia na ziemi śląskiej – Akademii Społeczno-Lekarskiej, a jest ona tak potrzebna i konieczna jak zapalenie lampy w ciemnym pokoju, w którym mamy pracować. Jak kuratorium dla szkolnictwa, tak akademia jest konieczna dla szpitalnictwa, ubezpieczeń społecznych i zakładów techniczno-badawczych. Ze względu na interes ochrony zdrowia pracownika, ze względu na ustalenie i nauczanie metod ratownictwa w pracy górników i hutników"... „Kraków jest za daleko, a ma słuchaczy z miast i wsi regionu śląskiego"... „Akademia śląska będzie mieć w gronie studentów synów i córki górnika i hutnika. Lekarz tu wykształcony będzie dla środowiska, z którego sam wyszedł i dla przemysłu najlepszym lekarzem”.

Od tego momentu zaczyna się okres zabiegów w kierunku kreowania wyłącznie uczelni lekarskiej. W pierwszych planach miał być to Instytut Społeczno-Lekarski z siedzibą w Katowicach, stolicy województwa. Liczne szpitale tak w Katowicach jak i w pobliskich miastach (Bytom, Chorzów, Gliwice, Mysłowice, Zabrze) miały stanowić bazę dla szkolenia studentów.

W dniu 9 kwietnia 1946 r. zbiera się sekcja medyczna Komitetu Przygotowawczego Uniwersytetu Śląskiego, a w wyniku obrad powstaje Komitet Organizacyjny Śląskiej Akademii Lekarskiej. Przewodnictwa obejmuje Wojewoda gen. Aleksander Zawadzki, zastępcą jest dr Kazimierz Golonka, przewodniczący Komisji Zdrowia Wojewódzkiej Rady Narodowej i prezes Śląskiej Izby Lekarskiej, jako członkowie do Komitetu wchodzi Karol Tkocz, przewodniczący Wojewódzkiej Rady Narodowej, dr Feliks Presser, naczelnik Wojewódzkiego Wydziału Zdrowia. W Komitecie bierze udział dr Józef

Lisak, dyrektor Wyższego Studium Nauk Społeczno-Gospodarczych oraz zaproszeni konsulenci jak prof. dr Wiktor Bross, prof. dr Kornel Michejda, prof. dr Zdzisław Steusing, doc. dr Marcelli Gromski oraz kilku lekarzy znających terenowe warunki i możliwości Służby Zdrowia: dr Henryk Niedzielski, naczelnik lekarz Ubezpieczalni Społecznej w Bytomiu, dr Wiktor Zajac, dr Stefan Pokrzewiński i inni. Po naradach zdecydowano umiejscawić Akademię w obiektach szpitalnych Spółki Brackiej w Rokitnicy Bytomskiej oraz w szpitalach w Bytomiu, a szczególnie w zespole zabudowań Domu Kalek.

Z uwagi na wielkie straty w szeregach profesorów w okresie okupacji Komitet postanawia zwrócić się do Polskiego Wydziału Lekarskiego przy Uniwersytecie w Edynburgu. Wydział ten posiadał pełny skład profesorów, docentów i wykładowców oraz odpowiednich katedr częściowo wyposażonych w niezbędny sprzęt naukowo-dydaktyczny. Pracownicy tego Wydziału wspomniani wyżej oraz poważne grono asystentów byli obywatelami polskimi, których lasy wojenne przerzuciły do Anglii. Plany sprowadzenia Wydziału Lekarskiego z Edynburga przewidywały nie tylko zwerbowanie kadry nauczającej ale także sprawadzenie dobytku, a szczególnie inwentarza Szpitala im. Ignacego Paderewskiego. Był to szpital – prawie rówieśnik Wydziału Lekarskiego edynburskiego, a mieścił się gościnnie w Western General Hospital (Zachodni Szpital Ogólny w Edynburgu). Szpital im. Paderewskiego powstał z fundacji Wielkiego Muzyka i Polaka i był instytucją niezależną, a z Polskim Wydziałem Lekarskim miał powiązanie w osobie prof. dra Jurasza należącego do Zarządu Szpitala.

Dr Lisak zwraca się do dziekana Polskiego Wydziału Lekarskiego w Edynburgu, prof. dra Antoniego Jurasza (profesora chirurgii w Poznaniu w okresie międzywojennym) i przedstawia powyższe plany. Nadchodzi list od prof. Jurasza z datą 14 marca 1946 r., w którym przychyła się do otrzymanej propozycji. Generał A. Zawadzki zaprasza prof. Jurasza z kilku współpracownikami na Śląsk, celem dokonania oględzin przeznaczonych na Akademię obiektów oraz omówienia szczegółów.

Na to zaproszenie przybywają do Katowic 25 maja 1946 r. prof. Jurasz, dr Zbigniew Godłowski, wykładowca patologii i prof. Włodzimierz Koskowski, kierownik katedry farmakologii. W konferencji w Wojewódzkim Wydziale Zdrowia w Katowicach biorą udział oprócz gości edynburskich dr Golonka, dr Presser, prof. Bross, doc. Kwaśniewski i inspektor lecznictwa dr Stanisław Radwan. Delegaci z Edynburga zdali sprawozdanie z rozmów z Ministrem Zdrowia drem Franciszkiem Litwinem i innymi przedstawicielami społecznej Służby Zdrowia. Po zwiedzeniu Szpitala w Rokitnicy, Domu Kalek i Gmachu Sportowego i Balneoterapeutycznego w Bytomiu, Szpitalu w Chorzowie i w Biskupicach, prof. Jurasza i jego współtowarzyszy opanował entuzjazm ale również rozważa przed wielkim przedsięwzięciem. Powtórna konferencja przesądza pozytywnie sprawę Akademii Lekarskiej na Śląsku. Odbывают się jeszcze inne narady a dłuższa z nich u Wojewody gen. Zawadzkiego z udziałem dra Golonki, dra Pressera, dra Lisaka, na której ustalono projekty konkretnie kreowania Akademii uzgadniając wskazania z wymogami terenowymi i sytuacją szpitalnictwa na Śląsku. Na podkreślenie zasługuje aktywne poparcie ówczesnego wicewojewody płk. J. Ziętka, który czynnie włączył się do prac Komitetu, udzielając cennych rad i pomocy organizacyjnej. Rozmowy delegatów ze Szkocji z drem Golonką miały na celu uświadomienie ich o społeczno-politycznej sytuacji w Kraju oraz uzgodniły szczegółowe plany organizacyjne. Delegaci wrócili do Anglii, aby likwidować tamtejszy Wydział Lekarski i przygotować go do przeniesienia na Śląsk. W prasie śląskiej określono ten proces przenosin jako „rodzaj transplantacji już istniejącej instytucji na nowy teren” – na Śląsk.

Prof. Jurasz przez szereg miesięcy nie dawał odpowiedzi mimo, że nowy Minister Zdrowia dr Tadeusz Michejda urgował ze względu na konieczność pośpiechu w uruchomieniu Akademii Lekarskiej. Wreszcie do Komitetu Organizacyjnego przyszła z Ministerstwa Zdrowia w dniu 28 IX 1947 r. wiadomość, że prof. Jurasz nie przyjedzie, że edynburski Polski Wydział Lekarski nie przeniesie się na Śląsk.

W ten sposób kończy się niepomyślnie pierwszy okres organizowania Akademii na Śląsku, okres, w którym było wiele realnych podstaw do planowania i nadziei na powodzenie.

Ogień twórczy w zespole Komitetu Organizacyjnego nie przygasł ale rozgorzał podsycany energią jednostek i akcją zbiorową.

W Wojewódzkim Komitecie Polskiej Partii Robotniczej działała Komisja Zdrowia a jej sekretarzem był dr Golonka. Komisja ta poleca mu dalsze organizowanie Akademii i opracowanie nowych planów na bazie możliwości terenowych. W poprzednim etapie dr Golonka stale apelował, aby przygotować obiekty szpitalne na Śląsku i tym samym ułatwić prace dla repatriantów ze Szkocji. Kiedy upadła koncepcja edynburska, tym energiczniej podkreślał konieczność oparcia się na własnych siłach i możliwościach terenowych. W zabiegach organizacyjnych zwraca się do Rządu Rzeczypospolitej Polskiej o pomoc finansową. Układ personalny w Ministerstwie Zdrowia był niezwykle korzystny dzięki wielkiej przychylności w stosunku do akcji tworzenia Akademii Lekarskiej na Śląsku, ministra Michejdy i wiceministra dr. Jerzego Sztachelskiego. Bardzo mocno trzeba podkreślić zaangażowanie się w Komitecie Wojewody Zawadzkiego, który akcję popierał swym autorytetem i oddał się sprawie wszystkimi swoimi możliwościami. Komitetowi chodziło o zainteresowanie społeczeństwa śląskiego w celu uzyskania jak największych świadczeń na cele tworzenia Akademii. W prasie pojawiają się gorące apele do szerokich mas społeczeństwa o pomoc oraz komunikaty o już dokonanych pracach. Dr Golonka zabiega energicznie o uzyskanie od Spółki Brackiej Szpitala w Rokitnicy Bytomskiej i Domu Kalek w Bytomiu. Czyni starania w Radzie Narodowej miasta Bytomia o zarezerwowanie mieszkań dla profesorów i asystentów. Komitet skierowuje memoriał do Władz Centralnych w sprawie przyspieszenia realizacji kreowania Akademii. Ostatnim aktem do Rządu R. P. jest pismo – memoriał Wojewody Zawadzkiego z dnia 1 grudnia 1947 r. W memoriale przedstawia Wojewoda szczegółowe motywy uzasadniające potrzebę Akademii Lekarskiej na Śląsku. Powinna ona mieć charak-

ter uczelni specjalnej, nastawionej na zagadnienia pracy. W jej pracowniach trzeba by prowadzić badania nad przyczynami zachorowań, które są następstwem zawodu, szczególnie górniczego i hutniczego, oraz trzeba by szkolić lekarzy, którzy by nie tylko leczyli choroby zawodowe, ale przede wszystkim, zapobiegali tym chorobom. Memoriał zawiera postulaty o mieszkaniach dla personelu i studentów oraz zestawienia kosztów remontowych i adaptacyjnych. Znajduje się też argument o roli kulturalnej, jaką Akademia winna spełniać. Końcowe zdanie memoriału Wojewody brzmi: „uczynione zostało ze strony Województwa Śląsko-Dąbrowskiego wszystko, co leżało w jego mocy, aby przyspieszyć i urzeczywistnić ideę niezbędnej na tutejszych terenach Śląskiej Akademii Lekarskiej”. W memoriale Wojewoda wyczerpał wszystkie prawie szczegóły potrzebne do zorganizowania studiów I roku nauki, co daje możliwość Resortowi podjęcie decyzji.

Wojewoda i Komitet zleca drowi Golonce dalsze prace organizacyjne, tj. montowanie rektoratu i administracji Akademii. Na dyrektora administracyjnego powołano dra Moriana Geislera, dyrektora Szpitala Ubezpieczalni Społecznej w Zabrze, a Wojewódzki Wydział Zdrowia w Katowicach zwraca się do prof. dra Brunona Nowakowskiego, kierownika katedry Higieny w Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie i specjalisty w zakresie zagadnień higieny pracy, z prośbą o objęcie roli przyszłego rektora Śląskiej Akademii. Prof. Nowakowski miał za zadanie organizowanie obsady i zakładów dla pierwszego roku studiów lekarskich i stomatologicznych.

Prof. Nowakowski organizuje w styczniu 1948 roku zebranie, w którym biorą udział Wojewoda gen. Zawadzki, wiceminister zdrowia dr Sztachelski, prof. Kornel Michejda, chirurg z Akademii Lekarskiej w Gdańsku, prof. Stefan Bagiński, histolog z Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu w Łodzi, dr Golonka, dr Geisler i inni przedstawiciele miejscowego społeczeństwa. Po rozważeniu możliwości materialnych i zwiedzeniu obiektów w Rokitnicy bytomskiej postanowiono uruchomić pierwszy rok studiów już w jesieni 1948 r.

Dr Geisler przedkłada w lutym 1948 r. Ministerstwu Zdrowia budżet Akademii a równocześnie rozpoczyna rozmowy z dyrektorem Spółki Brackiej, właścicielem obiektów w Rokitnicy, celem uzyskania ich dla Akademii. Ministerstwo Zdrowia powołuje 1 marca 1948 r. komisję do planowania przestrzennego obiektów Akademii, z przewodniczącym prof. Nowakowskim, jego zastępcą prof. Groerem i członkami: drem Geislerem, inż. Bolesławem Schmidtem (rzecznikiem Ministerstwa Zdrowia), drem Golonką, drem Presserem, drem Niedzielskim i innymi. Komisja obradowała w Warszawie w dniach 18 i 19 marca 1948 roku zaproszona przez wiceministra dra Sztachelskiego. Komisja postanowiła uruchomić I i II rok studiów w Rokitnicy, a Oddział Stomatologiczny w Bytomiu. Dnia 6 kwietnia 1948 r. dyrektor Spółki Brackiej dr Józef Potyka ustala ostatecznie w Ministerstwie Zdrowia sprawę przejęcia nieruchomości w Rokitnicy.

W Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej Nr. 21 z dnia 22 kwietnia 1948 r. poz. 146, mieści się Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 marca 1948 r. następującej treści:

Na podstawie art. 16 i 19, ustęp 3 dekretu z dnia 28 października 1947 r. o organizacji nauki i szkolnictwa wyższego (Dz. U. R. P. Nr 66, poz. 415) zarządza się, co następuje:

1. Zakłada się Akademię Lekarską w Bytomiu jako Państwową Wyższą Szkołę Akademicką.

2. W Akademii Lekarskiej tworzy się wydział lekarski, w ramach tego wydziału – oddział stomatologiczny.

3. Bezpośredni dozór nad Akademią Lekarską powierza się Ministerstwu Zdrowia.

4. Wykonanie niniejszego rozporządzenia porucza się Ministrowi Zdrowia w porozumieniu z Ministerstwem Oświaty.

5. Rozporządzenie niniejsze wchodzi w życie z dniem ogłoszenia.

Tym aktem prawnym zostają uwieńczzone pomyślnym wynikiem dwuletnie wysiłki i starania społeczeństwa śląskiego, a przede wszystkim wielu aktywnych społeczników, o których była mowa wyżej.

Od momentu kreowania Akademii Lekarskiej

w Bytomiu wszelkie prace i akty prawne związane z remontami: adaptacją budynków, gromadzeniem inwentarza dydaktycznego, naukowego i biurowego przeszły na szybszą procedurę postępowania, aby móc dotrzymać terminu rozpoczęcia nauki w jesieni. Dekretem Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 8 czerwca 1948 roku zostaje powołany na rektora Akademii prof. dr Brunon Nowakowski, a na prorektora prof. dr Franciszek Groer.

Szczególnie troskliwie rektor werbuje pracowników naukowych na stanowiska samodzielne jak i pomocniczo-naukowe. Angażowani na kierowników katedr pracownicy z innych środowisk naukowych kraju opracowali plany adaptacyjne w przeznaczonych lokalach, plany na sprzęt naukowy i dydaktyczny, plany składu personalnego itp. Wszystko postępowało w szybkim tempie ale zawsze w oparciu o możliwości materiałowe i finansowe. Widocznie wszelkie te prace miały dobrą podstawę organizacyjną i dobre wyniki wykonania, skoro rok akademicki 1948/1949 rozpoczął się tylko niecałe 3 tygodnie później niż w innych uczelniach w kraju już pierwszej czynnych od 1945 r.

W poniedziałek 16 sierpnia 1948 r. odbyło się pierwsze w Akademii posiedzenie Senatu, na którym omawiano sprawy dokonane i czekające na załatwienie. W posiedzeniu oprócz rektora i prorektora wzięli udział powołani: dziekan Wydziału Lekarskiego prof. dr Tadeusz Pawlikowski (histolog z Łodzi) i prodziekan oraz kierownik Oddziału Stomatologicznego prof. dr Mieczysław Jankowski (stomatolog z Zabrze), uczeń i asystent szkoły lwowskiej prof. Cieszyńskiego) oraz dr fil. Marian Puchalik (fizyk z Politechniki gliwickiej), dr med. Stanisław Kohmann (anatom z U. J. w Krakowie), dr fil. Stanisław Prebendowski (chemik z Politechniki gliwickiej) i dyrektor adm. dr M. Geisler, dr med. Kazimierz Golonka i dr Anna Karlińska, kierownik Studium Wstępnego.

W środę 1 września 1948 r. odbyło się pierwsze posiedzenie Rady Wydziału Lekarskiego i Oddziału Stomatologicznego pod przewodnictwem dziekana prof. Pawlikowskiego. Oprócz wymienionych wyżej uczestników posiedzenia Senatu w dniu 16 sierpnia był obecny dr fil. Ste-

fan Kałuski (socjologia polityczna); w posiedzeniu Rady Wydziału nie brali udziału rektor, prorektor i dyrektor administracyjny. Tematem Rady Wydziału były sprawy dydaktyki oraz sprawozdania z wykonanych prac adaptacyjnych umożliwiających terminowe rozpoczęcie zajęć dydaktycznych.

Remonty i prace adaptacyjne lokali poszczególnych katedr i zakładów w Rokitnicy postępowały tak szybko i sprawnie, że 20 października 1948 r. rozpoczęły się wykłady dla studentów I roku studiów medycyny i stomatologii, a w dwa tygodnie później zajęcia praktyczne (ćwiczenia). Równocześnie na ogółem 225 studentów i studentek 198 osób (88%) zamieszkało w Domu Akademickim, urządzonym komfortowo w 4-piętrowym budynku. Na posiedzeniu w dniu 29 października 1948 r. Senat Akademii uchwalił, aby ten I Dom Akademicki w Rokitnicy nazwać imieniem Aleksandra Zawadzkiego – jednakże Generał nie zgodził się na to. Ze strony Ministerstwa Zdrowia wyszła inicjatywa nadania Śląskiej Akademii Lekarskiej nazwy: Śląska Akademia Lekarska im. Ludwika Waryńskiego w Bytomiu. Senat podjął taką uchwałę w dniu 19 listopada 1948 r.

Pierwsza inauguracja w Śląskiej Akademii Lekarskiej, inauguracja roku akademickiego 1948/1949 odbyła się w sobotę dnia 20 listopada 1948 r. w Rokitnicy. Tą wielką uroczystość w Akademii zaszczylicili swą obecnością Gen. Zawadzki (wojewoda), dr Sztachelski (wiceminister zdrowia), K. Tkocz (przewodniczący Wojewódzkiej Rady Narodowej) i szereg innych osobistości społeczeństwa. Obecne było grono nauczające z rektorem Nowakowskim na czele.

W przemówieniu inauguracyjnym rektor w imieniu własnym i społeczności akademickiej dziękuje wszystkim, którzy przyczynili się do powstania Śląskiej Akademii Lekarskiej. Słowa podziękowania kieruje szczególnie do Wojewody Zawadzkiego i wiceministra Sztachelskiego, a z kolei do Przewodniczącego Tkocza, do dra Golonki i dra Geislera. Rektor podkreśla charakter pracy organizacyjnej, w której plany i działania były spontaniczne a „akty zatwierdzania przez władze centralne i terenowe w większości następowały dopiero później”.

Jako przykład takiej wyprzedzającej pracy przytacza fakt, że dr Geisler otrzymał nominację na dyrektora administracyjnego w końcu kwietnia 1948 r., a już „w lutym tegoż roku rozpoczął prace przygotowawcze działając w pojedynkę aż do czerwca, wykazując stale niezwykłą energię”. Ze sprawozdania, które stanowiło generalną część przemówienia inauguracyjnego, dowiadujemy się, że powstały 4 katedry – zakłady doświadczalne, anatomii, chemii, fizyki i histologii oraz katedry przysposobienia lekarskiego i socjologii politycznej; uruchomiono oddział stomatologii, na razie jako jedną katedrę. Biblioteka Akademii będzie otwarta niebawem, a kierownikiem jest dr fil. Marian Wołańczyk, polonista, wykładowca w Szkole Budowlanych dla pracujących w Bytomiu.

W sprawozdaniu jest także mowa o trudnościach, jakie spotyka się w pracach organizacyjnych II roku studiów a także równocześnie tworzenie zrębów III oraz IV i V roku.

Gorące i przyjacielskie słowa skierował rektor Nowakowski do młodzieży. I wreszcie padły słowa formuły inauguracyjnej po raz pierwszy w Naszej Uczelni: „Ogłaszam pierwszy rok akademicki w Śląskiej Akademii Lekarskiej im. L. Waryńskiego za otwarty”. Po tym akcie przyjęto uroczyste ślubowanie studentów.

Następnie zabrał głos gen. Zawadzki i pod-

kreślił w swym przemówieniu radość, że „nareszcie Śląsk doczekał się własnej uczelni, która będzie szkolić lekarzy przygotowanych do walki z chorobami zawodowymi”. Mówca apelował do młodzieży akademickiej, aby „na swej uczelni dbała o stworzenie nakreślonego oblicza politycznego” i życzył jej owocnej pracy.

Następnie przemawiał wiceminister Sztachelski, oznajmiając, że tutejsza Akademia jest 8 wyższą szkołą medyczną. Niedługo rozpocznie wykłady 9 uczelnia w Szczecinie. W swym przemówieniu dr Sztachelski nakreślił krótko zasady nowej ustawy o społecznej służbie zdrowia, stwarzającej nowy system leczenia, który dąży do powszechnej i bezpłatnej służby zdrowia.

Przemawiał także przedstawiciel Zarządu Okręgu Związku Młodzieży Polskiej (ZMP) przekazując studentom u progu studiów życzenia pomyślności w studiach oraz postulował o przestrzeganie obowiązków statutowych ZMP.

Wykład inauguracyjny pt.: „Zadania lekarza” wygłosił prorektor prof. dr F. Groer.

Po zwiedzeniu katedr i zakładów nastąpiło oficjalne otwarcie I Domu Akademickiego w Rokitnicy. Symboliczną wstęgę przeciął Gen. Zawadzki i po raz wtóry zwrócił się do młodzieży, aby jak najlepiej wykorzystała możliwości nauki i pomocy materialnej Państwa dla osiągnięcia zawodu lekarza społecznika.

OSIĄGNIĘCIA DYDAKTYCZNE UCZELNI

Śląska Akademia Medyczna z Wydziałem Lekarskim i Oddziałem Stomatologicznym powstała na mocy rozporządzenia Rady Ministrów dnia 20 marca 1948 r. Nieco później ukazał się dekret Prezydenta Rzeczypospolitej powołujący pierwsze władze Akademii, a w dniu 1 września 1948 r. zebrała się po raz pierwszy Rada Wydziału. Dziekanat znalazł tymczasowe pomieszczenie w Rokitnicy. Pierwszym dziekanem został prof. dr Tadeusz Pawlikowski, a stanowisko prodziekana objął prof. dr Mieczysław Jankowski, który kierował też Oddziałem Stomatologicznym (1948–1953).

Drogą egzaminu konkursowego dokonano w roku 1948 pierwszego naboru studentów na I rok studiów. Przyjęto 135 studentów na Wydział Lekarski i 96 – na Oddział Stomatologiczny. Po uruchomieniu w Rokitnicy zakładów anatomii prawidłowej, histologii i embriologii, fizyki lekarskiej, chemii ogólnej, nauk społecznych i przysposobienia lekarskiego rozpoczęły się planowe zajęcia w dniu 20 października 1948 r. Prawie wszyscy studenci zakwaterowani zostali w Domu Studenckim położonym na terenie uczelni w Rokitnicy.

W tymże czasie otworzono Studium Wstępne przygotowujące kandydatów na studia lekarskie. Mieściło się ono w Technikum Bytomskim, a na jego dyrektora powołana została zastępca profesora dr Anna Karlińska. W ciągu roku akademickiego 1948/49 przygotowywano na terenie Rokitnicy nowe pomieszczenia i organizowano kadry dla katedr II roku studiów.

Inauguracja drugiego roku akademickiego odbyła się w Domu Kultury Huty Zabrze. Uro-

czystość tę zaszczyli swą obecnością Prezydent Rzeczypospolitej Bolesław Bierut, Premier, członkowie Rządu oraz Wojewoda śląsko-dąbrowski. W roku akademickim 1949/50 zorganizowany został Państwowy Szpital Kliniczny w Zabrzu przy ul. 3 Maja 15. W tymże czasie przejęto w Rokitnicy gmach Szkoły TPD, w którym powstał II Dom Studencki na 167 miejsc. W końcu roku 1950 Wydział Lekarski i Oddział Stomatologiczny dysponował już 19 zakładami i klinikami.

W skład grona nauczycielskiego wchodziło 2 profesorów zwyczajnych, 9 profesorów nadzwyczajnych (w tym dwóch tzw. konsultantów pełniących funkcję kierowników naukowych), 1 profesor kontraktowy, 5 zastępców profesorów, 3 wykładowców języków oraz instruktor wychowania fizycznego.

W roku akademickim 1950/51, Zakłady Ortopedii, Protetyki Dentystycznej i Stomatologii Zachowawczej zostają ostatecznie zlokalizowane w Zabrzu przy pl. Dworcowym 3. Usytuowanie budynku w centrum miasta zapewniło dopływ pacjentów stanowiących bazę dydaktyczną dla studentów stomatologii. W Państwowym Szpitalu Klinicznym Nr 1 otwarto II Klinikę Chorób Wewnętrznych i Zakład Radiologii. Równocześnie przejęto Miejski Szpital w Zabrzu przy ul. Curie-Skłodowskiej, przekształcając go w Państwowy Szpital Kliniczny Nr 2. Zorganizowano w nim Klinikę Dermatologiczną, Laryngologiczną, II Chirurgiczną i tymczasowo Położniczo-Ginekologiczną. Miejski Szpital Dziecięcy w Zabrzu przy ul. 3 Maja przeznaczono na Klinikę Chorób Dzieci, zaś w Zabrzu-Biskupicach

otworzono oddział gruźliczy, będący zaczątkiem kliniki ftizjologii.

W roku akademickim 1951/52 przystąpiono do zabezpieczenia potrzeb dydaktycznych na V roku medycyny. W tym celu utworzono w Państwowym Szpitalu Klinicznym, Klinikę Neurologiczną i Klinikę Okulistyczną.

W następnym roku akademickim powołano Katedrę Medycyny Sądowej. Z uwagi na trudności lokalowe, kliniki Ortopedyczną i Chorób Zakaźnych powołano w szpitalach miejskich w Bytomiu, zaś klinikę Psychiatryczną w dość odległym Lublińcu.

Z powodu braku sal wykładowych praca dydaktyczna na latach wyższych napotykała znaczne trudności. Wykłady odbywały się w różnych wynajętych pomieszczeniach, w lokalach biurowych i w zaadaptowanych mieszkaniach. Stan ten uległ poprawie po oddaniu do użytku w roku akademickim 1952/53 sali wykładowej w Państwowym Szpitalu Klinicznym nr 1 oraz zbudowaniu w rok później sali wykładowej w Państwowym Szpitalu Klinicznym nr 2.

Warunki mieszkaniowe studentów znacznie się poprawiły po zbudowaniu w Zabrze dwóch domów studenckich posiadających łącznie 450 miejsc.

W roku akademickim 1952/53 opuścili mury Uczelni pierwsi lekarze – stomatolodzy, wychowankowie Oddziału Stomatologicznego, a w roku akademickim 1953/54 otrzymali dyplomy pierwsi lekarze wykształceni na Wydziale Lekarskim. W 1954 r. baza dydaktyczna wzbogaciła się o III Klinikę Chirurgiczną i II Klinikę Położniczo-Ginekologiczną, które znalazły pomieszczenie również na terenie Bytomia.

W miarę uruchamiania wyższych lat studiów wzrastała liczba studentów Śląskiej Akademii Medycznej; i tak w roku akademickim 1956/57 na Wydziale Lekarskim i Oddziale Stomatologicznym studiowało łącznie 2821 studentów.

Inauguracja roku akademickiego 1958/59 odbyła się pod znakiem obchodu 10-lecia istnienia Uczelni. W ciągu minionych lat liczba samodzielnych pracowników nauki wzrosła o 50%. Pomimo odejścia z Akademii 9 samodzielnych pracowników nauki, w Radzie Wydziału zasiadało 8 profesorów zwyczajnych, 6 profesorów

nadzwyczajnych i 16 docentów. Bazę dydaktyczną stanowiło już w tym czasie 36 katedr oraz studia Wojskowe, Praktycznej Nauki Języków Obcych i Wychowania Fizycznego. Poprawie uległa również sytuacja w grupie pomocniczych pracowników nauki. Młodzi lekarze, którzy we wczesnym okresie istnienia Akademii rozpoczęli pracę dydaktyczną, stali się już wytrawnymi pedagogami. Zmniejszyła się znacznie liczba studentów pełniących obowiązki asystentów.

Sytuacja lokalowa uczelni była jednak nadal niekorzystna. Trudności pogłębiała zwłaszcza różna, nieraz dość odległa lokalizacja klinik i zakładów.

Od początku istnienia Akademii, Dziekanat i Rada Wydziału koncentrowała uwagę nie tylko na zagadnieniach związanych bezpośrednio z organizacją klinik i zakładów, lecz także na pracy dydaktyczno-wychowawczej. W tej dziedzinie wydatnie pomagały Władzom Dziekańskim organizacje młodzieżowe (ZSP, ZMP, AZS i nieco później ZMS), które działały na terenie Uczelni.

W lipcu 1959 r. Rada Państwa powzięła uchwałę o scaleniu Śląskiej Akademii Medycznej w Katowicach–Ligocie. W 1959 roku w nowo utworzonym Państwowym Szpitalu Klinicznym Nr 4 im. dra A. Mieleckiego znalazło pomieszczenie 7 klinik przeniesionych z Zabrze i Bytomia.

Okres przejściowy spowodował czasowo większe niż dotychczas rozproszenie lokalizacyjne klinik i zakładów. Sytuacja ta stworzyła konieczność dojeżdżania studentów i pracowników do różnych miast i duże straty czasu na podróże. Chcąc temu zaradzić, Dziekanat realizuje koncepcję umiejscowienia poszczególnych lat studiów w określonych miejscowościach:

I i II rok studiów Wydziału Lekarskiego i Oddziału Stomatologicznego całkowicie w Rokitnicy, III i IV rok studiów Wydziału Lekarskiego w Zabrze, V i VI rok studiów Wydziału Lekarskiego w Katowicach, III, IV i V rok studiów Oddziału Stomatologicznego w Zabrze.

W roku akademickim 1962/63 wręczono uroczystie absolwentom uczelni dwutysięczny dyplom lekarza medycyny i tysięczny dyplom lekarza dentysty. W roku 1963 Śląska Akademia Me-

dyczna obchodziła 15-lecie swego istnienia. Uroczystość inauguracyjną zaszczycił swą obecnością Członek Biura Politycznego KC PZPR i I Sekretarz KW PZPR w Katowicach, tow. Edward Gierek.

W roku akademickim 1965/66 powołana została Komisja Rady Wydziału ds. Reformy Studiów Lekarskich. Zreformowano plan nauczania I roku studiów lekarskich i stomatologicznych. W następnych latach reformę wprowadzono na wyższe lata studiów.

Po 20 latach istnienia Śląskiej Akademii Medycznej, kadra nauczająca składała się z 10 profesorów zwyczajnych, 10 profesorów nadzwyczajnych, 39 docentów etatowych, 162 adiunktów, w tym 7 ze stopniem docenta, 175 starszych asystentów i 45 asystentów. Należy zaznaczyć, że w tym okresie nasza Uczelnia, jako jedyna Akademia Medyczna w Kraju, mogła się poszczycić obsadą wszystkich Katedr przez samodzielnych pracowników nauki.

Mimo niewątpliwych osiągnięć nie najlepiej przedstawiała się sprawa terminowego kończenia studiów. Wymagało to wzrostu dyscypliny celem sprawnego przebiegu i planowego kończenia sesji egzaminacyjnych. Uzyskano w tym zakresie bardzo pozytywne wyniki. Tak np. w roku akademickim 1970/71 dyplom lekarza uzyskało w przewidzianym regulaminowo czasie 85% studentów medycyny i ponad 80% studentów stomatologii. Podobnie przedstawiała się sprawa w roku akademickim 1971/72. Spotkania absolutoryjne zastąpiono uroczystym wręczeniem absolwentom dyplomów lekarskich przez Dziekana w obecności członków Rady Wydziału. Ze względu na terminowe kończenie nauki przez studentów — uczelnia nasza znalazła się na czołowym miejscu w kraju. W ostatnich latach poświęcano na Radzie Wydziału dużo uwagi zagadnieniom dydaktycznym i wychowawczym, które omawiano przy udziale młodzieży. W kwietniu 1972 r. KU PZPR wraz z Dziekanatem zorganizował sympozjum na temat dydaktyki i pracy ideowo-wychowawczej. W sympozjum tym uczestniczyli wszyscy członkowie Rady Wydziału, przedstawiciele Władz Partyjnych, pracownicy innych uczelni oraz przedstawiciele studentów. Przeprowadzona dy-

kusja dostarczyła wiele cennego materiału. Utworzony został między innymi zespół dziekański ds. szkolenia pedagogicznego asystentów.

Baza dydaktyczno-naukowa Wydziału Lekarskiego wzbogaciła się zwłaszcza w ostatnich latach o nowe placówki badawcze. Wśród nich wymienić należy Pracownię Mikroskopii Elektronowej, Zakład Statystyki i Epidemiologii, Oddział Przedłużonej Terapii Pediatricznej, Klinikę Urologii i II Klinikę Pediatrii. Do zajęć dydaktycznych zaczęto szerzej wykorzystywać zakłady służby zdrowia nie podlegające Akademii. Wprowadzono ćwiczenia na bazie Instytutu Onkologii w Gliwicach, Górniczego Centrum Rehabilitacji Leczniczej i Zawodowej w Reptach Śląskich, Szpitala Wojewódzkiego w Tychach, Szpitala Reumatologicznego w Goczałkowicach, szpitali miejskich w Zabrze i Katowicach oraz Stacji Pogotowia Ratunkowego w Katowicach. W procesie afiliowania innych placówek służby Zdrowia chodziło nie tylko o dodatkowych chorych, lecz także o możliwość pokazania studentom szerszego przekroju przypadków niż to mogły uczynić własne Kliniki. Wyjście w teren z klinicznymi ćwiczeniami wymagało zblokowania zajęć na wyższych latach studiów, co w szerokim zakresie wprowadzono po raz pierwszy w roku akademickim 1972/73.

W sierpniu 1971 r. Minister Zdrowia i Opieki Społecznej powołał w ramach Akademii pierwsze 3 instytuty. W następnym roku reorganizacją instytutową objęto prawie wszystkie zakłady i kliniki Wydziału Lekarskiego i Oddziału Stomatologicznego. Powstały w ten sposób szczególnie sprzyjające warunki do zintegrowania procesu nauczania.

Nadszedł rok 1973, w którym Śląska Akademia Medyczna obchodzi Jubileusz 25-lecia swego istnienia. Warto przy tej okazji dokonać chociaż tylko liczbowego przedstawienia dorobku oraz osiągnięć Wydziału na przestrzeni przeżytych lat.

Do końca 1972 r. wydano 4655 dyplomów lekarskich i 1667 dyplomów lekarzy dentystów. Większość wychowanków Śląskiej Akademii Medycznej podjęła pracę na terenie województwa katowickiego. Dużo czasu i wysiłku poświęcił

Dziekanat i Rada Wydziału na przeprowadzenie przewodów doktorskich i habilitacyjnych. Łącznie przeprowadzono 696 przewodów doktorskich i 98 przewodów habilitacyjnych. Liczba przewodów doktorskich obejmuje również przewody na stopień kandydata nauk medycznych, które nadawano w latach 1952–1958. Część przewodów doktorskich i habilitacyjnych dotyczyła osób zatrudnionych poza Akademią Medyczną. Rada Wydziału nadała również 10 osobom stopień naukowy doktora nauk przyrodniczych.

Poważną pracę wykonano też w zakresie kwalifikacji i oceny dorobku naukowego osób wysuwanych na stanowisko profesora zwyczajnego i nadzwyczajnego oraz docenta.

W jej wyniku w Radzie Wydziału zasiadało

w 1972 r. 11 profesorów zwyczajnych, 19 nadzwyczajnych i 44 docentów etatowych. Kilku samodzielnych pracowników nauki wykształconych w naszej Uczelni objęło kierownicze stanowiska w innych akademiach medycznych.

Mówiąc o dorobku Dziekanatu w minionym okresie należy podkreślić, że był on wynikiem współdziałania i zbiorowej pracy, tak nauczycieli akademickich, pracowników administracji jak i młodzieży studiującej.

Obecne Władze Dziekańskie zamierzają kontynuować wszystkie cenne przedsięwzięcia inspirowane przez Komitet Uczelniany PZPR. Dołożą one wszelkich starań, ażeby przeszczepić na teren Uczelni i wprowadzić w życie wytyczne VII Plenum KC PZPR poświęconego sprawom młodzieży.

DZIAŁALNOŚĆ I OSIĄGNIĘCIA NAUKOWE UCZELNI

Początek i pierwsze lata działalności Śląskiej Akademii Medycznej były niezwykle trudne.

Teren górnośląski nie miał dotychczas medycznych tradycji naukowych, brak więc było wyposażenia w aparaturę badawczą i doświadczalnej kadry naukowej. Rozproszenie Zakładów i Klinik na dużym obszarze Śląska oraz nawal prac w Uczelni organizowanej od podstaw nie stwarzały sprzyjających warunków dla szybkiego rozwoju prac badawczych.

Dzięki jednak ogromnemu wysiłkowi i poświęceniu kierowników katedr i kadry pomocniczo-naukowej, życie naukowe zaczęło się coraz bujniej rozwijać w murach młodej Uczelni.

Widowym tego miernikiem jest zarówno liczba opublikowanych prac naukowych, jak również ich poziom. Pierwsze publikacje ukazały się już w rok po utworzeniu Śląskiej Akademii Medycznej, a w latach następnych – liczba ich z roku na rok szybko wzrastała.

Od początku istnienia Uczelni do chwili obecnej pracownicy naukowcy Śląskiej Akademii Medycznej ogłosili drukiem w czasopismach krajowych i zagranicznych 7403 prace. Prace naukowe dotyczyły prawie wszystkich dziedzin medycyny.

Wiele wyników badań przedstawiono na zjazdach naukowych krajowych i zagranicznych (kraje europejskie, Ameryka Płn. i Płd., Afryka i Azja). Medycyna śląska zyskała wysoką rangę w świecie, o czym świadczy szeroka współpraca naukowa z licznymi ośrodkami naukowymi zagranicznymi zajmującymi się najbardziej istotnymi zagadnieniami z dziedziny medycyny. Świadczy o tym również fakt, że pracowni na-

szej Uczelni były w minionym 25-leciu licznie odwiedzane przez naukowców innych krajów, a wymiana myśli i doświadczeń naukowych z zagranicą jest coraz żywsza. O randze ośrodka myśli naukowej, decyduje jednak nie tylko liczba i jakość publikacji, lecz również skryształizowane kierunki głównych prac badawczych i wytworzenie tradycji, decydujących o powstaniu określonej szkoły naukowej. W naszej Uczelni wykryształizowały się z biegiem lat kierunki zainteresowań obejmujące poszczególne dziedziny medycyny. Godnym podkreślenia jest to, że szereg katedr Uczelni podjęło się rozwiązywać niektóre problemy kompleksowo, co umożliwiło wszechstronne opracowanie zagadnienia, od badań podstawowych aż do klinicznych. We współczesnej nauce, przy ogromnie rozbudowanej szczegółowej metodyce badawczej, najważniejszym elementem warunkującym skuteczność badań i trwałość uzyskanych wyników jest myśl twórcza. Jeśli wysiłek badawczy ma być skuteczny i ma przynieść wyniki liczące się w świecie nauki, to należy dokonać wyboru wiodącej problematyki i skoncentrować wysiłek badawczy na tych zagadnieniach.

Jednym z głównych kierunków działalności naukowej Uczelni w minionym 25-leciu była problematyka medycyny pracy i ochrony środowiska naturalnego w szerokim tego słowa znaczeniu związana integralnie z charakterem przemysłowym naszego regionu.

Z tego zakresu opublikowano ponad tysiąc prac, których wyniki dostarczyły zakładom przemysłowym zarówno wskazówek metodycznych umożliwiających dalsze badania warunków pra-

cy, jak również zawierały ocenę występujących zagrożeń oraz wskazania dotyczące zapobieganiu skutkom działania szkodliwych czynników. W celu skoordynowania badań w tym zakresie została powołana Senacka Komisja do Spraw Współpracy z Przemysłem. O wartościach praktycznych prowadzonych badań świadczy szeroka współpraca Uczelni z wieloma gałęziami przemysłu oraz zakładami naukowymi Śląska i innych regionów naszego kraju.

Dowodem wysokiej rangi prowadzonych badań jest inicjatywa współpracy z naszą Uczelnią niektórych wysoko wyspecjalizowanych zagranicznych ośrodków naukowych w dziedzinie ochrony środowiska naturalnego oraz wpływu wysokiej temperatury na ustrój ludzki.

Zagadnieniem opracowywanym nie tylko na skalę krajową był problem pylicy płuc u górników i pracowników innych gałęzi przemysłu. Opracowano zasady rozpoznawania i lekarskiej profilaktyki pylic. Opracowano również międzynarodowy radiograficzny wzorzec i klasyfikację chorób wywołanych pyłem oraz epidemiologię pylic u górników. Szereg Katedr prześledziło przydatność niektórych związków w profilaktyce biologicznej pylic. Wykazano po raz pierwszy, że związki powierzchniowo czynne hamują rozwój pylicy krzemowej płuc.

Drugim szerokim zagadnieniem opracowywanym w naszej Uczelni o znaczeniu nie tylko krajowym, to zatrucia metalami, a zwłaszcza metalami ciężkimi. W tym zakresie przeprowadzono szereg badań nad mechanizmami patogenetycznymi oraz opracowano biochemiczne testy diagnostyczne w zatruciach ołowiem, rtęcią i manganem. Wykazano tak w badaniach doświadczalnych, jak i w klinicznych, przydatność dotychczas nie stosowanych w leczeniu zatruc metalami niektórych związków o małej toksyczności, wykazujących działanie chelatujące.

Wzrastające z roku na rok zanieczyszczenia gazowe atmosfery, związane z rozwojem przemysłu i motoryzacji, stanowiące zagrożenie zdrowia populacji ludzkiej, były również przedmiotem szeregu prac naszej Uczelni. Zajmowano się m. in. zagadnieniem szkodliwego wpływu na ustroje żywe tlenku węgla, dwutlenku węgla, dwutlenku siarki, tlenków azotu, siarko-

wodoru oraz par benzyny etylizowanej. Badania te mają istotne znaczenie we współczesnym świecie. Prześledzono nie tylko mechanizmy działania toksycznego tych związków, lecz opracowano również niektóre środki mające znaczenie w ochronie środowiska naturalnego. Wykazano, że wiązanie kwaśnych komponent spalin, jak tlenki siarki i azotu, za pomocą gazowego amoniaku zmniejsza w sposób ewidentny skutki biologicznego działania toksycznego tych gazów. Stwierdzono, że stosowanie w przypadkach zatruc siarkowodorem metali śladowych zmniejsza efekt toksycznego działania siarkowodoru.

Szereg katedr Uczelni zajmowało się wpływem promieniowania jonizującego na ustroje żywe. Wykazano zmiany w aktywności enzymów szeregu tkanek, zaburzenia wodno-elektrolitowe, jak również uszkodzenia wielu narządów. Za prace te pracownicy Uczelni uzyskali nagrodę Państwowej Rady do spraw Pokojowego Wykorzystania Energii Jądrowej.

Wielokierunkowo zbadano wpływ hałasu, wibracji, prądu elektrycznego i pola elektromagnetycznego na ustroje żywe. Opracowano wczesną diagnostykę głuchot, szczególnie w okresie życia płodowego. Badania te mają podstawowe znaczenie w późniejszym postępowaniu rehabilitacyjnym. Określono częstość występowania nadwrażliwości na hałas, a także wpływ rodzaju i poziomu hałasu na wielkość ubytku słuchu. Dzięki tym badaniom opracowano skuteczność działania ochranników słuchowych. Przeprowadzono szereg badań nad wpływem pola akustycznego, ultraakustycznego na procesy biochemiczne. Podobne badania przeprowadzono w chorobie wibracyjnej. Wykazano zmiany aktywności wielu enzymów w narządach poddanych działaniu wibracji.

Kompleksowo opracowano zagadnienie wpływu wysokiej temperatury na ustroje żywe. Stwierdzono, że wzrost temperatury ciała powoduje rozkajanie czynności neuronów pnia mózgu, u podstaw których leżą zaburzenia metabolizmu glukozy i amin katecholowych. Prześledzono w szerokim zakresie czynność gruczołów potowych u ludzi narażonych na działanie wysokiej temperatury. Prace te wzbudziły duże zainteresowanie w świecie.

Osiągnięciem Uczelni było wdrożenie do polskiej medycyny enzymologii klinicznej oraz niektórych metod unikalnych w skali krajowej, jak: oznaczanie aldosteronu, reniny, jak również wprowadzenie radioimmunologicznych metod oznaczania hormonów peptydowych. Badania te stosuje się w diagnostyce wtórnego nadciśnienia tętniczego.

Zakłady teoretyczne i kliniki zajmowały się w minionym okresie problematyką kardiologiczną. Osiągnięciem na skalę światową było wykazanie unaczynienia serca człowieka przez tętnice pozawieńcowe, oraz wykazanie dodatkowych unaczynień dużych tętnic i pni nerwowych. Dużą wartość praktyczną mają badania kliniczne nad lekami blokującymi receptory beta-adrenergicznego układu wegetatywnego. Opracowano szereg nowych, dotychczas nie stosowanych w lecznictwie, środków antyarytmicznych. Wykazano antyarytmiczne działanie awiomariny, imipraminy, a zwłaszcza środków powierzchniowo czynnych. Dużą grupę prac stanowią badania nad patogenezą miażdżycy. Wprowadzono w klinikach Akademii najnowsze osiągnięcia światowe z dziedziny elektroterapii oraz chirurgii serca i naczyń.

W hematologii wykonano wartościowe badania nad mitozami komórek szpiku kostnego w niedokrwistości złośliwej, oraz opracowano po raz pierwszy metodykę elektroforetycznego badania płytek krwi. Prześledzono dokładnie mechanizm niedokrwistości w zatruciach metalami, a zwłaszcza ołowiem.

Dużo oryginalnych cech mają badania nad leukocytową aktywnością proteolityczną.

Dużym osiągnięciem było opracowanie całości zagadnień związanych z chorobą cieszyńską. Wprowadzono oryginalną próbę bromkową jako test diagnostyczny w mukowiscydozie. Próba ta znalazła szerokie zastosowanie w diagnostyce mukowiscydozy. Opracowanie serologicznej metody wykrywania gonadotropiny kosmówkowej znalazło zastosowanie we wczesnym wykrywaniu ciąży. Metoda ta została też zastosowana do wykrywania hormonu luteinizującego.

Szereg katedr i klinik opracowało kompleksowe zagadnienie toksoplazmozy. Wielką przydatność praktyczną miały badania nad entero-

patiami dziecięcymi. Wprowadzenie chleba bezglutenowego ułatwiło żywienie dzieci z enteropatiami. Problemem niezmiennie istotnym z praktycznego punktu widzenia jest diagnostyka i leczenie wodniaków podtwardówkowych i wodogłowia u dzieci. Wprowadzona w naszej Uczelni do diagnostyki tych schorzeń transiluminacja i hydrocefalometrię czaszki.

Godnym podkreślenia jest wprowadzenie do klinik nowoczesnych metod stereoradiografii do badań naczyniowych. W klinikach chirurgicznych wprowadzono wiele nowych metod operacyjnych. Bardzo oryginalną jest metoda plastyki przełyku i żołądka oraz badania nad rewaskularyzacją mięśnia sercowego.

Na wysokim poziomie postawiono diagnostykę i leczenie chirurgiczne schorzeń tarczycy. Szereg badań z zakresu diagnostyki izotopowej oraz roli thyreocalcitoniny w ustroju wzbudziło szerokie zainteresowanie. Specyfika przemysłowego terenu śląskiego zmusiła Uczelnię do badań nad urazowością związaną z wypadkami komunikacyjnymi i w przemyśle, szczególnie w górnictwie i hutnictwie oraz opracowania nowych metod terapeutycznych. Problemem tym zajmuje się szereg klinik. Wysoko wyspecjalizowała się jedna z klinik w zakresie torakochirurgii. Problemami urazów twarzoczaszki zajmuje się Klinika Chirurgii Stomatologicznej i w tym zakresie ma bardzo duże osiągnięcia. Klinika Urologii opracowała postępowanie chirurgiczne w najczęstszych urazach dróg moczowych.

Często spotykane w przemyśle oparzenia rogówki, były przedmiotem opracowań Kliniki Okulistycznej. Wyniki badań pozwoliły na znamienne poprawienie końcowej ostrości wzroku. Wprowadzenie elektrod sprzężonych z oftalmoskopem znalazło zastosowanie w operacjach odwarstwień siatkówki.

Tematyką prac naukowych Zakładów Oddziału Stomatologii były zagadnienia biologii mięzgi, paradontopatii oraz próchnica zębów na terenie Śląska. Bardzo ciekawe i mające znaczenie praktyczne było wprowadzenie w Zakładzie Protetyki nowych typów protez zębowych, jak również opracowanie przydatności nowych tworzyw w protetyce. Niektóre z przedstawionych problemów uzyskały wzory patentowe oraz

były przedmiotem szeregu wniosków racjonalizatorskich.

Przedstawione w zarysie najważniejsze osiągnięcia Uczelni w minionym 25-leciu nie obejmują całości zagadnień prowadzonych badań. Szczegółowe dane zostały przedstawione w artykułach kierowników zakładów i klinik. Dla dopełnienia całokształtu działalności naukowej trzeba wymienić osiągnięcia Uczelni w zakresie organizacji życia naukowego.

W minionym 25-leciu pracownicy naukowi Akademii zorganizowali dla terenu województwa katowickiego szereg naukowych towarzystw specjalistycznych. Godność przewodniczących większości tych towarzystw piastują profesoria i docenci Śląskiej Akademii Medycznej, od

czasu powołania towarzystw aż do chwili obecnej, a pracownicy naukowi Uczelni biorą czynny udział w posiedzeniach.

Ośrodek naukowy jaki reprezentuje Śląska Akademia Medyczna promieniuje nie tylko swą działalnością na teren województwa katowickiego, lecz bierze bardzo żywy udział w ogólnokrajowym życiu naukowym. Dowodem tego są liczne zjazdy naukowe organizowane przez Śląską Akademię Medyczną.

Liczni pracownicy naukowi naszej Uczelni biorą żywy udział w światowych kongresach i zjazdach naukowych. Niektórzy pracownicy Uczelni reprezentują polską naukę w Światowej Organizacji Zdrowia lub jako członkowie międzynarodowych towarzystw naukowych.

WKŁAD ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ W ROZWÓJ LECZNICTWA

Działalność leczniczo-usługową realizuje Śląska Akademia Medyczna przez Państwowe Szpitale Kliniczne, które skupiają kliniki różnych specjalności i poradnie przykliniczne. Kliniki tworzone są sukcesywnie od roku 1950, w miarę wyłaniających się potrzeb, możliwości lokalowych a także personalnych.

W pierwszym okresie rozwojowym Akademii większość klinik zlokalizowano w Zabrze w Państwowym Szpitalu Klinicznym nr 1, który utworzono na bazie Szpitala Ubezpieczalni Społecznej. Następnie poszerzono bazę łóżkową, przejmując Szpital Miejski nr 1, w Zabrze, który przemianowano na Państwowy Szpital Kliniczny nr 2 oraz obiekt ZUS w Zabrze-Biskupicach, który przemianowano na Państwowy Szpital Kliniczny nr 3. Ponieważ ta baza łóżkowa okazała się niewystarczająca, część klinik powołano na bazie Szpitala Miejskiego nr 2 w Bytomiu, Wojewódzkiego Szpitala dla Zakaźnie Chorych w Bytomiu i Państwowego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Lublińcu.

Od 1961 roku rozpoczął się proces scalania Akademii, a przede wszystkim klinik w Katowicach. W związku z tą akcją do roku 1970 przeniesiono do Katowic siedem klinik i zlokalizowano je w Szpitalu Miejskim przy ul. Francuskiej. Szpital ten przemianowano początkowo na Państwowy Szpital Kliniczny nr 4, a następnie na Państwowy Szpital Kliniczny im. Andrzeja Mielęckiego.

W końcu swego XXV-lecia Śląska Akademia Medyczna dysponuje 20 klinikami, które reprezentują wszystkie specjalności niezbędne dla szkolenia studentów, w tym w dyscyplinach pod-

stawowych – po dwie, a nawet trzy kliniki tej samej specjalności, chociaż o różnych ukierunkowaniach.

Kliniki Chorób Wewnętrznych. I Katedra i Klinika Chorób Wewnętrznych została kreowana we wrześniu 1950 roku na bazie PSK nr 1 w Zabrze. W 1961 roku Klinika ta została przeniesiona do Katowic, gdzie weszła w skład PSK im. A. Mielęckiego.

Główne kierunki zainteresowania i badawcze Kliniki to hematologia, endokrynologia i reumatologia.

II Katedra i Klinika Chorób Wewnętrznych (obecnie Klinika Chorób Wewnętrznych i Zawodowych) została powołana w grudniu 1950 roku na bazie PSK nr 1 w Zabrze. Jak nazwa wskazuje, głównym zainteresowaniem Kliniki są choroby zawodowe, następnie choroby alergiczne i cukrzyca. Badania naukowe dotyczą pylic, zatruc zawodowych i wpływu zanieczyszczeń środowiska na człowieka. III Katedra i Klinika Chorób Wewnętrznych (obecnie II Klinika Chorób Wewnętrznych) została kreowana w 1953 r. na bazie Szpitala Miejskiego nr 2 w Bytomiu, a w roku 1962 przeniesiona do obiektów PSK – im. A. Mielęckiego w Katowicach.

Główne kierunki leczniczo-usługowe Kliniki to nefrologia, kardiologia i gastroenterologia, są to także główne kierunki badawcze Kliniki. W Klinice są również prowadzone badania dotyczące komputeryzacji medycyny.

Kliniki Chirurgii. I Katedra i Klinika Chirurgii została kreowana we wrześniu 1950 roku na bazie PSK nr 1 w Zabrze. W 1955 roku Klinikę tą przemianowano na II Katedrę i Klinikę Chi-

rurgii i w roku 1954 przeniesiono do Katowic, gdzie weszła w skład PSK im. A. Mieleckiego.

Głównymi kierunkami zainteresowania Kliniki są schorzenia chirurgiczne narządów jamy brzusznej i chirurgia naczyniowa. Zagadnienia te są też głównymi tematami opracowań naukowych.

II Katedrę i Klinikę Chirurgii powołano w 1951 roku na bazie Szpitala Miejskiego nr 2 w Zabrze, który przemianowano na PSK nr 2. W 1955 r. Klinikę tę przemianowano na III Katedrę i Klinikę Chirurgii, przeniesiono do Bytomia i zlokalizowano na bazie Szpitala Miejskiego nr 2.

Główne kierunki leczniczo-usługowe i badawcze Kliniki to endokrynologia, a w szczególności schorzenia gruczołu tarczowego, schorzenia zarostowe tętnic, choroby przewodów żółciowych, wątroby i trzustki, wady rozwojowe i schorzenia chirurgiczne przewodu pokarmowego.

W 1955 roku powołano nową I Katedrę i Klinikę Chirurgii i zlokalizowano ją w Zabrze w obiektach PSK nr 2. W 1964 roku Klinika ta po opuszczeniu Zabrze przez II Katedrę i Klinikę Chirurgii objęła dodatkowo zajmowane przez nią pomieszczenia w PSK nr 1. W ten sposób stan posiadania łóżek w tej Klinice uległ znacznemu powiększeniu, co stworzyło warunki do powołania oddziałów specjalistycznych takich jak: kardiochirurgiczny, torakochirurgiczny, a ostatnio i Kliniki neurochirurgicznej. W 1970 r. po likwidacji PSK nr 2 liczba łóżek w tej Klinice uległa kolejno zmniejszeniu. Od tej pory Klinika pozostaje wyłącznie w obiektach PSK nr 1.

Główne kierunki leczniczo-usługowe i badawcze kliniki dotyczą torakochirurgii łącznie z chirurgią przełyku i chirurgią narządów jamy brzusznej.

Klinika Pediatrii. Katedra i Klinika Pediatrii została kreowana we wrześniu 1951 roku na bazie Szpitala Miejskiego dla Dzieci w Zabrze, a następnie w 1963 r. przeniesiona do obiektów PSK nr 1. W roku 1969 Klinika została przemianowana na I Katedrę i Klinikę Pediatrii. Kierunki badań i leczniczo-usługowe Kliniki to immunologia kliniczna i doświadczalna wieku dziecięcego ze szczególnym uwzględnieniem

gastroenterologii, hematologii, nefrologii i kardiologii.

W ramach I Katedry Pediatrii powołano II Klinikę Pediatrii, którą zlokalizowano na bazie Szpitala Miejskiego nr 3 dla Dzieci w Katowicach-Załężu. Kierunki badawcze i lecznicze Kliniki to neurologia dziecięca, hematologia, gastroenterologia, alergologia i endokrynologia dziecięca.

Kliniki Położnictwa i Ginekologii. I Katedra Położnictwa i Ginekologii została powołana w październiku 1951 roku i zlokalizowana w Zabrze w budynku opuszczonym przez Państwową Szkołę Pielęgniarstwa. Obiekt ten włączono do PSK nr 2, a następnie w 1970 roku, po likwidacji PSK nr 2 do PSK nr 1.

Kierunki badawcze i lecznicze Kliniki koncentrują się nad zagadnieniami operacyjnego leczenia późnych poronień i porodów niewczesnych, wartości oznaczania gonadotropiny kosmówkowej w położnictwie, wewnątrzmacicznej dystrofii płodu, niepłodności uwarunkowanej hormonalnie i leczenia poronień zagrażających uwarunkowanych hormonalnie. II Katedra i Klinika Położnictwa i Chorób Kobięcych została kreowana w październiku 1953 roku na bazie Szpitala Miejskiego nr 2, w Bytomiu. Klinika zajmuje się szczególnie rozpoznawaniem i leczeniem ciąży wysokiego ryzyka i onkologią ginekologiczną. Są to też główne kierunki badawcze Kliniki.

Katedrę i Klinikę Chorób Nosa Gardła i uszu kreowano w listopadzie 1950 roku na bazie PSK nr 1, następnie w marcu 1952 roku przeniesiono ją do obiektów PSK nr 2 w Zabrze. W maju 1968 r. przeniesiono Klinikę ostatecznie do Katowic do obiektów PSK im. A. Mieleckiego. Kierunki badawcze i usługowe Kliniki dotyczą szczególnie otologii, protezowania i rehabilitacji źle słyszących i głuchych, mikrochirurgii ucha i onkologii otolaryngologicznej.

Katedrę i Klinikę Dermatologii powołano w maju 1951 roku i zlokalizowano w obiektach PSK nr 2 w Zabrze. W styczniu 1970 roku przeniesiono Klinikę do Katowic do obiektów PSK im. A. Mieleckiego. Klinika zajmuje się specjalnie alergicznymi i zawodowymi schorzeniami skóry, badaniem warunków pracy w środowisku

przemysłowym i profilaktyką, problemami łysienia etc.

Katedrę i Klinikę Neurologii – kreowano w grudniu 1951 r. na bazie PSK nr 1. W 1961 r. w skład Kliniki wszedł Oddział Neurologiczny PSK im. A. Mielęckiego. Klinika zajmuje się szczególnie padaczką, przewlekłymi polyneuropatiami toksycznymi i metabolicznymi, problemami neurologii rozwojowej.

Katedrę i Klinikę Ftizjologii – powołano we wrześniu 1951 roku i zlokalizowano w obiekcie szpitalnym przekazanym Akademii przez ZUS w Zabrze–Rokitnicy. Obiekt ten przemianowano na PSK nr 3. Klinika zajmuje się problemami niewydolności oddechowej, oceną zdolności do pracy w chorobach płuc, badaniami nad wpływem zanieczyszczeń powietrza na układ oddechowy i fizjopatologią układu oddechowego.

Katedrę i Klinikę Chorób Oczu – kreowano w styczniu 1952 roku na bazie PSK nr 1 w Zabrzu. W 1968 roku Klinikę przeniesiono do Katowic do obiektów PSK im. A. Mielęckiego. Klinika prowadzi badania naukowe i specjalizuje się w leczeniu urazów oka, odwarstwienia siatkówki, jaskry i zezów. W ostatnim kierunku są prowadzone badania doświadczalne.

W roku 1952 kreowano trzy kliniki na bazie szpitali terenowych, **Katedrę i Klinikę Ortopedii** – na bazie Szpitala Miejskiego nr 2 w Bytomiu. Klinika specjalizuje się w endoprotezoplastyce stawu biodrowego w jego zniekształceniach, endoprotezoplastyką częściową w złamaniach szyjki kości udowej i w leczeniu wrodzonych zwicznień stawu biodrowego u dzieci.

Katedrę i Klinikę Chorób Zakaźnych kreowano na bazie Szpitala Wojewódzkiego dla Zakaźnie Chorych w Bytomiu. Główne kierunki badawcze i lecznicze Kliniki to wirusowe zapalenie wątroby, śpiączka wątrobowa, przewlekłe zapalenie wątroby, neuroinfekcje, choroby pasożytnicze i tropikalne.

Katedrę i Klinikę Psychiatrii kreowano na bazie Państwowego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Lublińcu. Klinika zajmuje się specjalnie terapią zaburzeń psychicznych okresu starzenia się, psychofarmakoterapią i psychoterapią grupową.

Klinika Urologiczna w ramach I Katedry i Kli-

niki Chirurgii, przemianowanej w 1955 roku na II Katedrę i Klinikę Chirurgii działał od początku wyodrębniony oddział urologiczny z poradnią przykliniczną. W 1964 roku po przeniesieniu II Katedry i Kliniki Chirurgii do Katowic oddział ten zlokalizowano w Szpitalu Miejskim nr 2 w Katowicach. W 1967 roku na bazie oddziału kreowano Klinikę Urologii w ramach II Katedry Chirurgii. Klinika prowadzi badania i zajmuje się szczególnie leczeniem powikłanej kamicy nerkowo-moczowodowej i urazów cewki moczowej u górników.

Katedrę i Klinikę Chirurgii Stomatologicznej kreowano w 1950 roku na bazie PSK nr 1 w Zabrzu. W 1966 roku Klinika została przeniesiona do Katowic do obiektów PSK im. A. Mielęckiego, pozostawiając w Zabrzu jeden oddział Kliniki. Klinika zajmuje się i opracowuje naukowo urazy szczękowo-twarzowe, wartość tworzyw sztucznych w chirurgii szczękowo-twarzowej i zniekształcenia twarzy.

Realizując postanowienie Uchwały Rady Ministrów z dnia 7 lipca 1959 roku Akademia rozpoczęła proces scalania swoich jednostek organizacyjnych w Katowicach. W tym celu, jak już wspomniano w styczniu 1961 roku Akademia przejęła Szpital Miejski w Katowicach przy ul. Francuskiej 20/24, który przekształcono na Państwowy Szpital Kliniczny nr 4, a następnie przemianowano na Państwowy Szpital Kliniczny im. A. Mielęckiego. W Szpitalu tym zlokalizowano w pierwszym etapie I Katedrę i Klinikę Chorób Wewnętrznych – przeniesioną z Zabrze, III Katedrę i Klinikę Chorób Wewnętrznych przeniesioną z Bytomia i III Katedrę i Klinikę Chirurgii – przeniesioną z Zabrze. W roku 1966 przeniesiono z Zabrze do obiektu PSK im. A. Mielęckiego Katedrę i Klinikę Chirurgii Stomatologicznej, a w roku 1968 Katedrę i Klinikę Chorób Nosa, Gardła i Ucha oraz Katedrę i Klinikę Dermatologii. W ten sposób w Katowicach znalazło się dziewięć Klinik z 700 łózkami i poradniami przyklinicznymi o różnych specjalnościach.

W Katowicach–Ligocie przygotowuje się nową bazę kliniczną, w której w przyszłości znajdą się pomieszczenia dla wszystkich podstawowych jednostek organizacyjnych Akademii.

W końcowym stadium budowy jest Główny Zespół Kliniczny na 520 łóżek, do którego zostaną przeniesione wszystkie Kliniki i Zakład Radiologii z Zabrze. Proces scalania będzie trwał nadal, aż do całkowitego przeniesienia wszystkich jednostek klinicznych a także zakładów teoretycznych w Zabrze–Rokitnicy do Katowic.

Baza Kliniczna Śląskiej Akademii Medycznej dysponuje obecnie 1435 łózkami w 14 Klinikach zlokalizowanych w Państwowych Szpitalach Klinicznych i 911 łózkami w 7 Klinikach, które działają na bazie szpitali terenowych. W sumie chorzy mają do swej dyspozycji 2346 łóżek w Klinikach Śl. AM. Przy Państwowych Szpitalach Klinicznych działa ogółem 27 poradni przyklinikowych, 17 poradni wojewódzkich, 4 poradnie miejskie, a przy klinikach zorganizowanych na bazie szpitali terenowych 6 poradni wojewódzkich i 15 poradni miejskich.

Działalność leczniczo-usługowa Klinik przebiegała początkowo w trudnych warunkach, zwłaszcza w okresie organizacyjno-adaptacyjnym. Obiekty szpitalne w chwili ich objęcia przez Akademię znajdowały się w bardzo złym stanie technicznym i wymagały gruntownych remontów i modernizacji. Liczba pomieszczeń szpitalnych była niedostateczna, a urządzenia stanowiące ich wyposażenie nie były dostosowane do potrzeb naukowo-dydaktycznych i do wymaganego poziomu lecznictwa klinicznego. Kliniki zlokalizowane w Zabrze w początkowym okresie przejęły na siebie cały ciężar zaspokajania potrzeb leczniczych ludności miasta i okolicy, co odbywało się często ze szkodą dla działalności dydaktycznej i naukowo-badawczej. Rozmieszczenie Klinik w kilku miastach województwa, dość znacznie oddalonych od siebie, utrudniało nawiązanie współpracy międzyklinikowej i stworzyło poważne trudności w prawidłowym organizowaniu działalności. Mimo to osiągnięcia leczniczo-usługowe Państwowych Szpitali Klinicznych są bardzo duże. Liczba leczonych chorych w klinikach PSK w latach 1950–1972 sięga pół miliona, a leczonych w poradniach aż 4 miliony.

Liczba osób leczonych przez Zakłady Oddziału Stomatologicznego od roku 1950 do końca 1971 wyniosła 947 945. Ponadto siedem klinik

zorganizowanych w szpitalach terenowych w Bytomiu, Lublińcu i Katowicach, o łącznej liczbie 911 łóżek, od początku swego istnienia do końca 1972 roku leczyło ogółem 209 550 chorych, a poradnie utworzone na bazie klinik, zarejestrowały w tym czasie 620 517 chorych.

Łącznie wszystkio kliniki od początku swego istnienia leczyły 698 497 chorych, a poradnie przyklinikowe i stomatologiczne przyjęły 5 586 122 osoby.

Przeciętna liczba badań wykonanych w pracowniach klinik kształtowała się następująco:

Zdjęcia rentgenowskie	101 000
Prześwietlenia	25 000
Elektrokardiogramy	33 000
Podstawowa przemiana materii	2 060
Badania laboratoryjne z zakresu:	
– diagnostyki	1 220 000
– badania histopatologiczne	34 000
– zabiegi fizykoterapeutyczne	48 000

Kliniki nasze prowadzą działalność leczniczą we wszystkich specjalnościach i zaspokajają potrzeby terenu. Z czasem, w miarę postępu techniki medycznej i wykształcania się nowych metod leczniczych, w klinikach wyodrębniły się liczne nowoczesne, wąsko specjalistyczne oddziały i pracownie. Oddziały te poza świadczeniem usług leczniczych na najwyższym poziomie, stanowiły i stanowią w dalszym ciągu bazę szkoleniową dla własnej i terenowej Służby Zdrowia. Niektóre z tych oddziałów sprawują nadzór specjalistyczny nad placówkami terenowej Służby Zdrowia i uczestniczą w pracach organizacyjnych przy tworzeniu nowych ośrodków leczniczych.

Kliniki systematycznie wprowadzają nowoczesne metody badawcze i lecznicze przez zakup unikalnej aparatury i wprowadzanie nowych metod laboratoryjnych.

W niektórych dziedzinach wiedzy, kliniki nasze osiągnęły prymat w skali krajowej, a nawet i w skali światowej. Dzięki doświadczeniu nabytemu w czasie pracy w ośrodkach specjalistycznych, Akademia jest zdolna do organizowania szybkiej i skutecznej pomocy leczniczej w najtrudniejszych przypadkach chorobowych, wymagających wysokich kwalifikacji i sprawności

ci w działaniu, jak to miało miejsce np. w akcji pomocy dla ofiar pożaru w Rafinerii w Czechowicach.

Kliniki stanowią główny ośrodek konsultacyjno-diagnostyczny i leczniczy dla placówek Służby Zdrowia, zwłaszcza w trudnych przypadkach chorobowych, przekazywanych przez szpitale całego terenu województwa katowickiego, a częściowo i z innych województw (opolskie, kieleckie, krakowskie, rzeszowskie). Klinika Chorób Wewnętrznych i Zawodowych była przez szereg lat bazą szkoleniowo-organizacyjną dla Działu Klinicznego Instytutu Medycyny Pracy w Przemśle Węglowym i Hutniczym, do czasu przeniesienia się Instytutu do własnych pomieszczeń w Sosnowcu.

Z inicjatywy pracowników naukowych Akademii w szpitalach terenowych, w których zlokalizowano kliniki, utworzono szereg specjalistycznych oddziałów wraz z poradniami, najczęściej na szczeblu wojewódzkim, które służą ogółowi chorych, przyjmowanych przez ten szpital. Oddziały te, poza świadczeniem usług leczniczych, mają duże znaczenie dla szkolenia terenowej służby zdrowia.

Kliniki współpracują z zakładami przemysłowymi i przeprowadzają badania profilaktyczne załóg, ze szczególnym uwzględnieniem pracowników narażonych na wpływ szkodliwych czynników w miejscu pracy. Współpraca klinik z zakładami przemysłowymi i Instytutami naukowymi naszego regionu jest szeroka, dotyczy m. in. Głównego Instytutu Górniczego w Katowicach, Zakładów Pomiarowo-Badawczych Energetyki „ENERGOPOMIAR” w Gliwicach, Huty Baildon w Katowicach, Katowickiego Przedsiębiorstwa Obrotu Produktów Naftowych „CPN” w Katowicach, kopalń węgla kamiennego „Zofiówka”, „1 Maja” i „Jastrzębie”. Wypracowane metody badania i zapobiegania chorobom zawodowym przyczyniły się wydatnie do poprawy stanu zdrowia załóg, do usprawnienia diagnostyki i zmniejszenia szkodliwości środowiska przemysłowego.

Ostatnio Akademia podjęła specjalną formę badań zespołowych załóg zakładów przemysłowych przez specjalistów różnych dyscyplin klinicznych, co zapoczątkowano w Przędzańi

Czesankowej im. A. Kowalczyka „INTERTEX” w Sosnowcu.

W ramach współpracy z terenem Akademia planuje przeprowadzenie takich badań także w innych zakładach.

Akademia uczestniczy bezpośrednio w organizowaniu leczenia na terenie województwa przez swoich pracowników, którzy wchodzi w skład Zespołu Specjalistów Wojewódzkich oraz przez sprawowanie nadzoru oraz opieki nad ośrodkami sanatoryjnymi w Łądku-Zdroju, Ciechocinku-Zdroju, Goczałkowicach-Zdroju, Kochcicach, Jastrzębiu-Zdroju, Szczawnie-Zdroju, Busku-Zdroju, Istebnej, Rabce i Orzeszu.

Działalność lekarskich towarzystw naukowych naszego terenu została zainicjowana i jest prowadzona przez pracowników naukowych naszej Uczelni. Kliniki stanowiły i w dalszym ciągu stanowią bazę szkoleniową dla lekarzy terenowej służby zdrowia. Szkolenie to odbywa się w różnych formach organizacyjnych i to tak wewnątrz samych klinik jak i przez koła naukowe, towarzystwa lekarskie, kursy szkoleniowe, narady itd.

Współpraca z terenową służbą zdrowia umożliwiła stworzenie baz szkoleniowych dla studentów medycyny poza Uczelnią i związała jednostki terenowej Służby Zdrowia bardziej ściśle z Akademią. Korzyści są więc obopólne. Rozwój leczenia uzdrowiskowego na naszym terenie, a w szczególności realizacja budowy jednego z największych i najnowocześniejszych uzdrowisk Polski Ludowej w Ustroniu k/Cieszyna wymaga przygotowania odpowiedniej kadry specjalistów do pracy, jak również zapoznania lekarzy społecznej służby Zdrowia z zagadnieniami leczenia uzdrowiskowego. W tym celu w Ośrodku Reumatologiczno-Rehabilitacyjnym w Goczałkowicach stworzono bazę szkoleniową dla studentów medycyny, którzy w tym Ośrodku zapoznają się ze sposobami i możliwościami leczenia uzdrowiskowego schorzeń reumatycznych. Podobną bazę dydaktyczną mamy zamiar utworzyć w Jastrzębiu-Zdroju dla zapoznania studentów z zagadnieniem balneologii, balneoklimatologii i medycyny fizykalnej. W Górniczym Centrum Rehabilitacji Leczniczej i Zawodowej w Reptach Śl. są prowadzone od dwóch lat za-

jęcia dydaktyczne dla studentów z zakresu rehabilitacji. Forma zajęć dydaktycznych i rozwój pracy naukowej, inspirowanej przez pracowników naukowych Akademii, zatrudnionych w Górniczym Centrum – stworzy podstawy do powołania Kliniki Rehabilitacyjnej, co należy uważać za nowe i pożyteczne osiągnięcie w dziedzinie współpracy Akademii z terenem. Nawiązano też ściśle kontakty z Wojewódzkim Szpitalem w Tychach dla zorganizowania na bazie tamtejszych oddziałów zajęć dydaktycznych dla studentów w dyscyplinach podstawowych.

W Zabrze, na bazie Szpitala Miejskiego nr 2 powstaje Wojewódzki Ośrodek Kardiologiczny

organizowany przy współudziale Akademii i przez jej pracowników. Ośrodek ten poza zajęciami dla studentów ma za zadanie przygotowanie kadry specjalistów dla Wojewódzkiego Zespołu Leczniczego w Katowicach–Ochojcu.

Powołanie Prorektora ds. szkolenia podyplomowego pozwoli na ujęcie w jednolite formy organizacyjne szerokiej problematyki szkolenia podyplomowego i sprecyzowanie zadań Uczelni w zakresie szkolenia. Kliniki Śląskiej Akademii Medycznej wychowały wielu lekarzy o wysokich kwalifikacjach zawodowych, którzy zajmują odpowiedzialne stanowiska ordynatorów w szpitalach terenowych oraz stanowiska kierowników przychodni specjalistycznych.

SZKOLENIE PODYPLOMOWE KADR MEDYCZNYCH — NOWE OGNIWO DZIAŁALNOŚCI DYDAKTYCZNEJ UCZELNI

Zagadnienie szkolenia, doksztalcenia i doszkalanania lekarzy zaczęło wylaniać się z chwilą, gdy po pięciu latach istnienia Śląskiej Akademii Medycznej, opuścili mury jej pierwsi absolwenci. Już w tych latach, gdy pierwsze grupy absolwentów — lekarzy podejmowały pracę zawodową rozpoczęły się pierwsze niezorganizowane i niesystematyczne formy działalności dydaktycznej, doskonalących absolwentów. Dyktowało je samo życie. Było rzeczą zupełnie naturalną, że absolwenci uczelni, młodzi lekarze, którzy pierwsze obserwacje lekarskie zdobywali w murach jej klinik później po podjęciu pracy zawodowej u swych byłych nauczycieli, szukali wielokrotnie rady i pomocy w rozwiązywaniu trudności zawodowych, garnęli się na staże, wolontariaty, uczestniczyli licznie w zebraniach naukowych jak również uczęszczali na zjazdy i sympozja.

Z konieczności utrzymania łączności z absolwentem i potrzeby dostarczenia mu już po studiach najważniejszych nowych wiadomości zdawali sobie dobrze sprawę wykładowcy i pracownicy nauki uczelni. Pierwszym wysiłkiem, mającym na celu stworzenie choćby dorywczej formy kształcenia młodych lekarzy, było pospieszne i ofiarne organizowanie oddziałów wojewódzkich specjalistycznych towarzystw naukowych, przez nieliczną jeszcze kadrę samodzielnych pracowników naukowych. I tak już w latach 1949–1953 powstały oddziały Towarzystwa Internistów Polskich, Towarzystwa Chirurgów Polskich, Polskiego Towarzystwa Ginekologicznego, Polskiego Towarzystwa Neurologicznego, Polskiego Towarzystwa Pediatrycznego, Polskie-

go Towarzystwa Stomatologicznego, Polskiego Towarzystwa Farmaceutycznego i szereg innych.

Każde z tych towarzystw organizowało systematyczne zebrania naukowe, które były wówczas jedyną niemal okazją dla szerokich kręgów lekarzy zapoznania nowych osiągnięć z zakresu swej specjalności, utrzymania kontaktu z uczelnią i doksztalcenia.

Drugą formą doksztalcenia, powstałą już u zarania działalności uczelni, było długoterminowe szkolenie delegowanych do klinik lekarzy zatrudnionych w lecznictwie otwartym. W wyniku nawiązania porozumienia i współpracy między władzami uczelni i Służbą Zdrowia w Zabrze i Bytomiu, Wydziały Zdrowia tych miast delegowały zatrudnionych w swoich przychodniach lekarzy do pracy w klinikach w wymiarze trzech godzin dziennie. Ta forma szkolenia mogła jednak dotyczyć tylko ograniczonej liczby lekarzy z niektórych miast; rocznie korzystało z niej 20–30 osób.

Także powstałe w tym okresie Studium Doskonalenia Kadr Lekarskich w Warszawie poprzez swoje stypendia specjalistyczne umożliwiała szkolenie w klinikach pewnej liczby lekarzy.

Ważnym krokiem naprzód w problemie szkolenia lekarzy było uregulowanie przepisów o trybie i warunkach zdobywania specjalizacji I i II stopnia. Poprzez systematyczny udział w komisjach egzaminacyjnych egzaminów specjalizacyjnych pracownicy naukowo-dydaktyczni mogli z jednej strony mieć wpływ na poziom specjalizacji, a z drugiej strony — mogli zdobywać rozeznanie o wiadomościach i poziomie

fachowym lekarzy w terenie. Temu celowi służyła także rozwijana coraz szerzej działalność specjalistów wojewódzkich, którzy oprócz konsultacji chorych, wizytując szpitale i placówki służby zdrowia mogli utrzymywać bliższy kontakt z lekarzami tam pracującymi.

Powszechna chęć dalszego dokształcania się wśród młodych lekarzy w terenie sprawiła, że bardzo szybko po rozpoczęciu pracy w terenie przez nowych absolwentów powstała forma wolontariatów. Pierwsi wolontariusze w klinikach rozpoczęli pracę znacznie wcześniej, aniżeli władze ustanowiły przepisy sankcjonujące i określające tę formę dokształcania. Już w 1953 r. pierwsi wolontariusze, w większości absolwenci uczelni, rozpoczęli pracę w klinikach chorób wewnętrznych, położnictwa i ginekologii, pediatrii, chirurgii i innych. Wprowadzenie w 1954 r. jednolitych przepisów, określających tryb i warunki specjalizacji I i II stopnia w zakresie poszczególnych dyscyplin klinicznych, było dalszym krokiem do doskonalenia i dokształcania się lekarzy. Zdobycie specjalizacji I a później II stopnia stało się ambicją osobistą większości lekarzy. Śląska Akademia Medyczna objęła od początku kierownictwo fachowe akcji egzaminów specjalizacyjnych poprzez udział swych samodzielnych pracowników nauki w komisjach egzaminacyjnych. Ujęto również organizacyjnie sprawę przyjmowania lekarzy na wolontariaty poprzez nadzór nad tą formą szkolenia jednego z prorektorów, początkowo prorektora do spraw klinicznych a od roku prorektora do spraw szkolenia podyplomowego. Już po kilku pierwszych latach okazało się, że wolontariusze uzyskują najlepsze wyniki w granicach specjalizacyjnych. Wielu wolontariuszy objęło samodzielne stanowiska ordynatorów i kierowników placówek służby zdrowia, wykazując w czasie swej pracy wysokie umiejętności zawodowe i cechy moralno-etyczne. Wielu wolontariuszy uzyskało stopnie naukowe i ogłaszało prace naukowe. W latach 1953–1973 Śląska Akademia Medyczna szkoliła ogółem 626 wolontariuszy, 285 sprawuje obecnie funkcje kierownicze w służbie zdrowia i pracuje na stanowiskach ordynatorów. Dalszych 102 pracuje jako samodzielni i pomocni-

czy pracownicy nauki w Śląskiej AM, a także innych uczelniach i instytutach medycznych. Stopnie naukowe doktora nauk medycznych uzyskało 188 byłych i aktualnych wolontariuszy. Pomimo dużego zapалу i życzliwego stosunku do wolontariuszy, zarówno Śląskiej Akademii Medycznej jak i Wojewódzkiego Wydziału Zdrowia i władz administracyjnych Służby Zdrowia w terenie, kształcenie w ramach wolontariatu nie mogło mieć charakteru powszechnego. Z natury rzeczy bowiem musi ono ograniczyć się do lekarzy zamieszkałych w pobliżu odpowiednich klinik oraz tych, których zasadnicze obowiązki w swoim miejscu pracy pozwalały na kilkugodzinny codzienny pobyt w klinikach bez uszczerbku dla pacjentów placówki służby zdrowia.

Problemy dokształcania lekarzy narastały oczywiście nie tylko na terenie województwa katowickiego, ale w całym kraju; w związku z tym powołano już w latach pięćdziesiątych Studium Doskonalenia Lekarzy w Warszawie. Studium to zorganizowało na terenie Warszawy i niektórych innych miast kliniki i placówki przeznaczone do kształcenia lekarzy. Na bazie tych własnych placówek a także klinik i zakładów Akademii Medycznych Studium podjęło organizację coraz liczniejszych kursów szkoleniowych różnych specjalności dla lekarzy i innych pracowników fachowych służby zdrowia. Okazało się jednak, że takie centralne szkolenie pomimo wzrastającej liczby kursów nie może być powszechne. Prosty rachunek statystyczny wykazał, że przeciętne statystyczne możliwości szkolenia każdego lekarza ograniczają się do jednego kursu na 20 lat. Równocześnie Akademia Medyczna, a w tym także Śląska Akademia Medyczna, poprzez kształcenie i rozwój własnych kadr, zwiększyły liczbę zatrudnionych samodzielnych i pomocniczych pracowników nauki. Powstały w ten sposób możliwości powierzenia im poza kształceniem studentów także doszkalanie lekarzy.

Terenowe dokształcanie lekarzy bliższe miejscu zamieszkania i zatrudnienia lekarza, powodowało także znacznie mniejsze oderwanie go od codziennej pracy. Lekarz szkolący się w swym miejscu zamieszkania lub w ośrodku, do które-

go możliwy jest codzienny dojazd może w godzinach popołudniowych spełniać przynajmniej część swych zawodowych obowiązków. Poza tym szkolenie podyplomowe lekarzy na terenie Uczelni, w której zdobyli dyplom lekarza umożliwia kontynuowanie nie tylko szkolenia fachowego ale także dalsze prowadzenie procesów wychowania, kształcenia osobowości, sylwetki społeczno-obywatelskiej i postawy etyczno-moralnej. Te przesłanki były podstawą dla postulowania przez Śląską Akademię Medyczną powszechnego szkolenia podyplomowego dla lekarzy ze swojego terenu. Postulaty te sygnalizowane także z innych ośrodków znalazły odpowiedni oddźwięk u władz resortu w 1971 r., które podjęły odpowiednie decyzje. Po uzyskaniu odpowiednich możliwości Śląska Akademia Medyczna była pierwszą w kraju, która utworzyła specjalne stanowisko prorektora do spraw szkolenia podyplomowego i powołała odpowiednią komisję rektorską. Tym organom przekazano całokształt zagadnień związanych ze szkoleniem podyplomowym, zobowiązując je zarazem do nawiązania w tym zakresie ścisłej współpracy z Wojewódzkim Wydziałem Zdrowia, Polskim Towarzystwem Lekarskim, Polskim Towarzystwem Stomatologicznym i Polskim Towarzystwem Farmaceutycznym.

Pierwsze zorganizowane nowe formy szkolenia podyplomowego podjęto w 1971 roku. Poprzedzało je wstępne rozeznanie potrzeb możliwości i sposobów szkolenia w konsultacji z Radą Wydziału Śląskiej AM, zespołem specjalistów wojewódzkich, Polskim Towarzystwem Lekarskim, Polskim Towarzystwem Stomatologicznym, Polskim Towarzystwem Farmaceutycznym oraz przedstawicielami terenowej służby zdrowia.

W wyniku tych przedsięwzięć ustalono, że wprowadzić należy następujące zasadnicze formy szkolenia:

1. Kursy szkoleniowe zamknięte 2–4 tygodniowe.
2. Obowiązkowe staże kliniczne lub szpitalne w wytypowanych oddziałach szpitalnych dla kandydatów do egzaminów specjalizacyjnych I i II stopnia.
3. Kursokonferencje jednodniowe.

4. Otwarte zebrania naukowe: kliniczne i szpitalne z obowiązkowym udziałem lekarzy specjalizujących się.
5. Własne wydawnictwo dostarczające związanych praktycznych materiałów informacyjnych i szkoleniowych.

Wszystkie te formy szkolenia zaczęto równocześnie wprowadzać w życie w roku 1972.

Zorganizowano w tym okresie 30 kursów szkoleniowych zamkniętych o zróżnicowanej tematyce, w których wzięło udział 339 lekarzy.

Kursy szkoleniowe spotykały się z dużym zainteresowaniem lekarzy w terenie. Na niemal wszystkie kursy liczba chętnych kandydatów przekraczała liczbę miejsc. Cel, forma, treść i przydatność kursów została przez uczestników wysoko oceniona.

Staże przedegzaminacyjne, jako druga forma szkolenia miały już od kilku lat swe wyrobione tradycje. Z chwilą ujęcia szkolenia podyplomowego w jednolite ramy organizacyjne nadano im wyższą rangę oraz ujednolicono okres ich trwania.

Kurso-konferencje w roku 1972 oparto w zasadzie na bazie organizacyjnej dotychczasowych wojewódzkich zjazdów naukowych Polskiego Towarzystwa Lekarskiego. Starano się o dobór tematów, mających największe znaczenie praktyczne, a przy tym obejmujące te działy medycyny, w których zaznaczył się w ostatnich latach najbardziej istotny postęp. Charakter takich praktycznych kurso-konferencji miał przede wszystkim Wojewódzki Zjazd Naukowy w dniu 10 VI 1972 r. na temat postępów w praktycznym stosowaniu antybiotyków i podobny zjazd zorganizowany w dniu 12 XII 1972 r. poświęcony chorobie wrzodowej żołądka i dwunastnicy. Frekwencja na obu tych zjazdach przekraczała 600 osób.

Otwarte zebrania kliniczne – jako dalsza forma szkolenia są organizowane od lat i jako mające już znaczne tradycje wyrobiły sobie spore grono systematycznych uczestników i sympatyków. W ramach organizacji systematycznego szkolenia podjęto kroki w kierunku ujęcia tych zebrań w poszczególnych klinikach w systematyczne cykle tematyczne, które zaplanowane odpowiednio wcześniej, umożliwiają

uczestnikom przygotowanie się do dyskusji w zebraniach.

Wielką uwagę przypisują Władze Śląskiej Akademii Medycznej i kierownictwo szkolenia podyplomowego do uzyskania własnego wydawnictwa. Liczne czasopisma i periodyki medyczne w naszym kraju zamieszczają głównie prace oryginalne i kliniczne oraz doniesienia kazuistyczne. Lekarz w terenie często ma zbyt mało czasu, aby studiować oryginalne szczegółowe prace, porównywać ich wyniki i samodzielnie dociekać istoty postępu. Powinien otrzymać do ręki materiał już przestudiowany i przygotowany, zawierający wyraźne, jasno sformułowane wnioski i wskazówki postępowania. Te cele ma spełniać wydawnictwo, o którego powstanie czyniło usilne starania kierownictwo szkolenia podyplomowego.

Dzięki poparciu Władz Wojewódzkich, a szczególnie I Sekretarza Komitetu Wojewódzkiego PZPR tow. Zdzisława Grudnia i przewodniczącego Prezydium Wojew. Rady Narodowej gen. Jerzego Ziętka, w grudniu 1972 roku ukazał się pierwszy zeszyt postulowanego wydawnictwa.

Jak z tego krótkiego omówienia wynika, pod koniec 1972 roku formy i wstępne ramy organizacyjne szkolenia podyplomowego były już ustalone oraz przeszły przez pierwszą fazę wstępnej doświadczalnej realizacji.

W tej sytuacji uznano za możliwe i celowe dokonać oficjalnej uroczystej inauguracji Szkolenia Podyplomowego – jako nowego kierunku działania Śląskiej Akademii Medycznej. Inauguracja taka odbyła się w dniu 12 grudnia 1972 r. w Pałacu Młodzieży w Katowicach. Wyrazem troski i poparcia dla tej działalności Śląskiej Akademii Medycznej był udział w tej uroczystości gospodarzy województwa: I Sekretarza Komitetu Wojewódzkiego PZPR tow. Zdzisława Grudnia i Przewodniczącego PWRN gen. Jerzego Ziętka.

I Sekretarz Komitetu Wojewódzkiego wygłosił przemówienie, w którym podkreślił potrzebę i znaczenie doskonalenia służby zdrowia w województwie katowickim, jako rejonie silnie uprzemysłowionym oraz przedstawił potrzeby jej rozwoju kadrowego, materiałowego i bazy

szpitalnej. W inauguracji wziął również udział wiceprzewodniczący Zrzeszenia Rady Głównej Zrzeszenia Polskich Towarzystw Lekarskich, a zarazem przewodniczący Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego, doc. dr hab. S. Knapik, przewodniczący Polskiego Towarzystwa Lekarskiego – prof. dr J. Towpik i dyrektor Centrum Doskonalenia Lekarzy w Warszawie – prof. dr Edward Rużyłło.

W roku 1973 akcja szkolenia podyplomowego miała już zatem zorganizowaną formę oraz istotne osiągnięcia. Obecnie z semestru na semestr zwiększana będzie liczba i zakres tematyczny kursów.

Najpilniejszym aktualnie zadaniem jest rozszerzenie bazy szkoleniowej i objęcie akcją organizacji szkolenia także najwyższej postawionych i zabezpieczonych kadrowo i materiałowo szpitali w terenie. Ma to zasadnicze znaczenie dla zapewnienia powszechnego i ogólnie dostępnego szkolenia dla lekarzy najbardziej od uczelni odległych powiatów, jak: cieszyński, bielski, częstochowski.

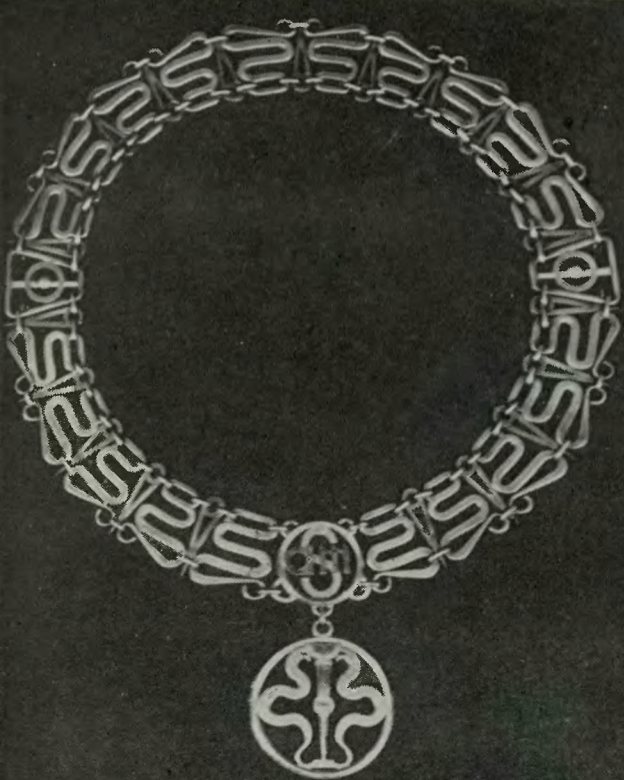
Pierwszym przedsięwzięciem tego rodzaju był kurs doskonalący w zakresie „medycyny praktycznej pierwszego kontaktu”, organizowany w Szpitalu Wojewódzkim w Tychach w maju 1973 r.

Kurs prowadzony będzie wspólnie przez pracowników naukowych Śląskiej Akademii Medycznej i specjalistów szpitala tyskiego.

W przyszłości podobne i inne tematycznie kursy organizowane będą w szeregu innych szpitali w różnych ośrodkach.

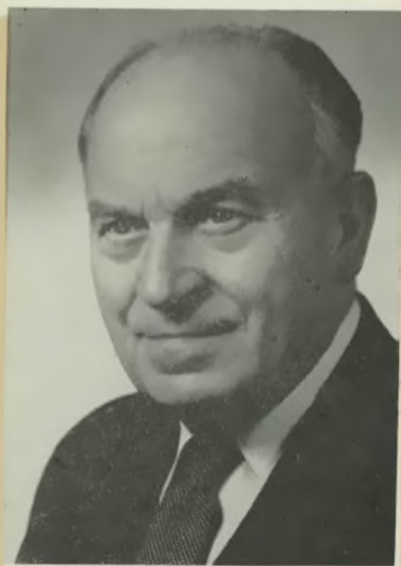
Dalsze plany przewidują budowę w Katowicach Domu Szkolenia Podyplomowego z hotelem i internatem. Plany te zostały już zatwierdzone przez władze wojewódzkie.

Na podstawie dotychczasowego szybkiego rozwoju szkolenia podyplomowego i jego aktualnych osiągnięć można sądzić, że w ciągu niewielu lat spełni ono wszystkie postulaty, tzn. że będzie powszechne, dostępne, atrakcyjne dla każdego lekarza i wpłynie w poważnym stopniu na wzrost jakości i poziomu fachowego służby zdrowia w województwie, a tym samym na poziom usług służby zdrowia i stan zdrowotności społeczeństwa.

Insignia Dziekana Wydziału Lekarskiego

Insignia Dziekana Wydziału Farmacji

Prof. zw. dr hab. n. med.
Tadeusz Pawlikowski
1948–1951

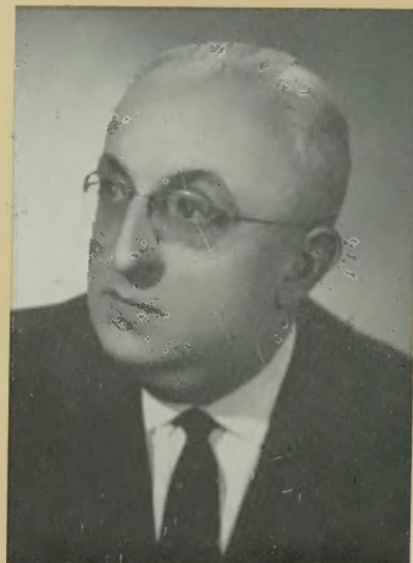
Prof. zw. dr hab. n. med.
Stefan Ślopek
1951–1953

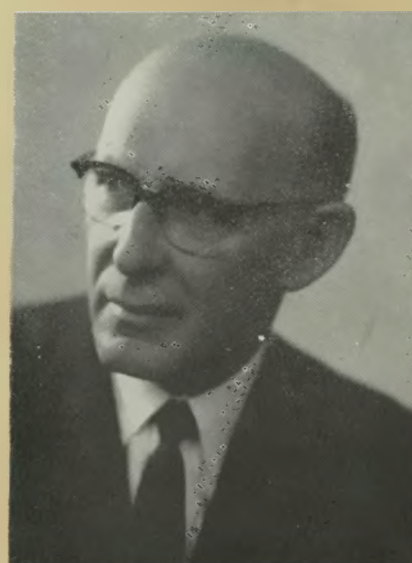
Prof. zw. dr n. med.
Witold Niepołomski
1953–1954, 1960–1962

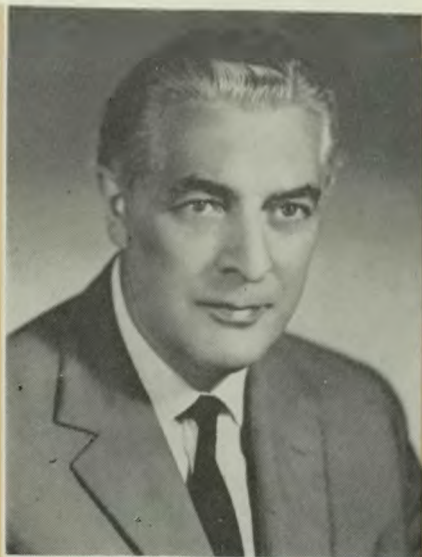
Prof. nadzw. dr n. med.
Stanisław Szyszko
1958–1960

Prof. zw. dr n. med.
Karol Szymoński
1962–1964

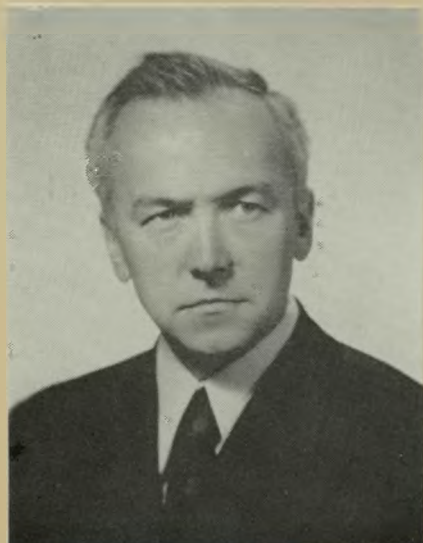
Prof. zw. dr hab. n. med.
Józef Japa
1964–1969

**Prof. zw. dr n. mat. przyr.
Stanisław Józkiwicz
1954–1955**

**Prof. zw. dr n. med.
Stanisław Kohmann
1955–1958**

**Prof. nadzw. dr hab. n. med.
Mieczysław Krauze
1969–1972**

**Prof. nadzw. dr hab. n. med.
Marian Sośnierz
1972**

AKT EREKCYJNY

U progu drugiego XX-lecia Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej
gdy swoje wysokie funkcje polityczne i państwowe
sprawują

I Sekretarz Komitetu Centralnego
Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej

WŁADYSŁAW GOMUŁKA

Przewodniczący Rady Państwa

EDWARD OCHAB

Prezes Rady Ministrów

JÓZEF CYRANKIEWICZ

Członek Biura Politycznego Komitetu Centralnego Polskiej
Zjednoczonej Partii Robotniczej, I Sekretarz Komitetu Wojewódzkiego
Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Katowicach

EDWARD GIEREK

Członek Rady Państwa, Przewodniczący Prezydium Wojewódzkiej
Rady Narodowej w Katowicach

JERZY ZIĘTEK

oraz gdy Ministrem Zdrowia i Opieki Społecznej był

JERZY SZTACHELSKI

Rektorem Śląskiej Akademii Medycznej Profesor Doktor

WITOLD NIEPOŁOMSKI

z inicjatywy władz partyjnych i państwowych przystąpiono do wznoszenia gmachów dla

ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ

im. Ludwika Waryńskiego w Katowicach Ligocie

Kompleks obiektów Uczelni powstaje
jako budowa Socjalizmu i Pokoju

Katowice dnia 1 października 1955 r.

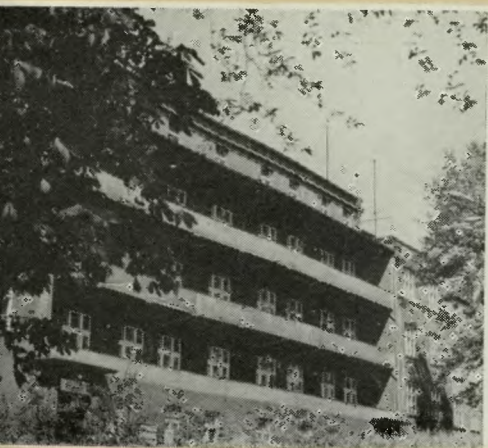
Wmurowanie aktu erekcyjnego pod budowę gmachów
Śląskiej Akademii Medycznej w Katowicach-Ligocie

Jerzy Śmiech
Dyrektor administracyjny od 1951 r. Członek Kolegium Rektorskiego,
Członek Senatu

Zespół budynków Śląskiej Akademii Medycznej w Rokitnicy: u góry – gmach główny mieszczący Zakłady: Anatomii, Opisowej i Topograficznej, Cytologii i Histologii, Ogólnej Biologii Lekarskiej, Biochemii, Biofizyki, Chemii Ogólnej, Fizjologii, Samodzielnej Pracowni Mikroskopii Elektronowej oraz Zakłady Wydziału Farmacji; u dołu po lewej – Dom Akademicki żeński; w środku Dom Akademicki męski; z prawej Zakład Farmakologii

Budynek Zakładu Anatomii Patologicznej, Patologii i Medycyny Sądowej w Zabrzu

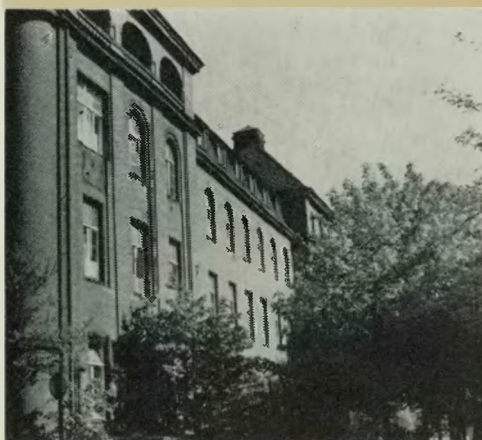
Budynek Kliniki Położnictwa i Ginekologii w Zabrzu

Budynek Kliniki Dermatologii w Zabrzu

Budynek I Kliniki Pediatrii i Zakład Radiologii w Zabrzu

Klinika Chirurgii Klatki Piersiowej, Klinika Chorób Wewn. i Zawod., Klinika Neurochirurgii

Zakład Ortodontcji, Zakład Protetyki, Zakład Stomatologii Zachowawczej

Wojewódzki Ośrodek Kardiochirurgii

Dom Akademicki żeński w Zabrzu

Zespół budynków klinicznych w Katowicach
 Klinika Neurologii i Klinika Dermatologii
 Klinika Laryngologii i Klinika Okulistyki
 II Klinika Pediatrii

1948
 1973

I Klinika Chirurgii Ogólnej w Katowicach

Klinika Chirurgii Szczękowo-Twarzowej w Katowicach

II Klinika Chirurgii Ogólnej w Bytomiu

I Klinika Chorób Wewnętrznych w Katowicach

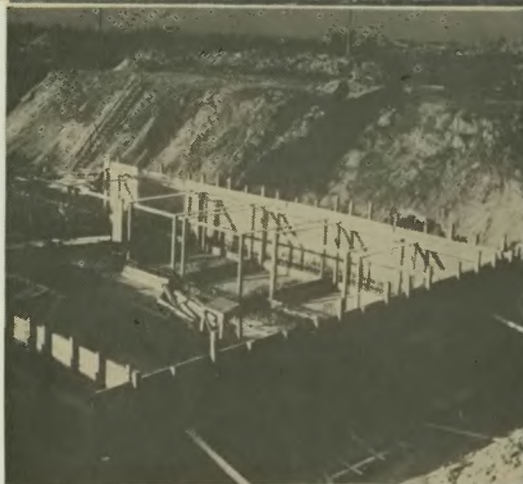
Klinika Chorób Zakaźnych w Bytomiu

Makieta obiektów Śląskiej Akademii
Medycznej w Katowicach-Ligocie

Budowa Domu Akademickiego

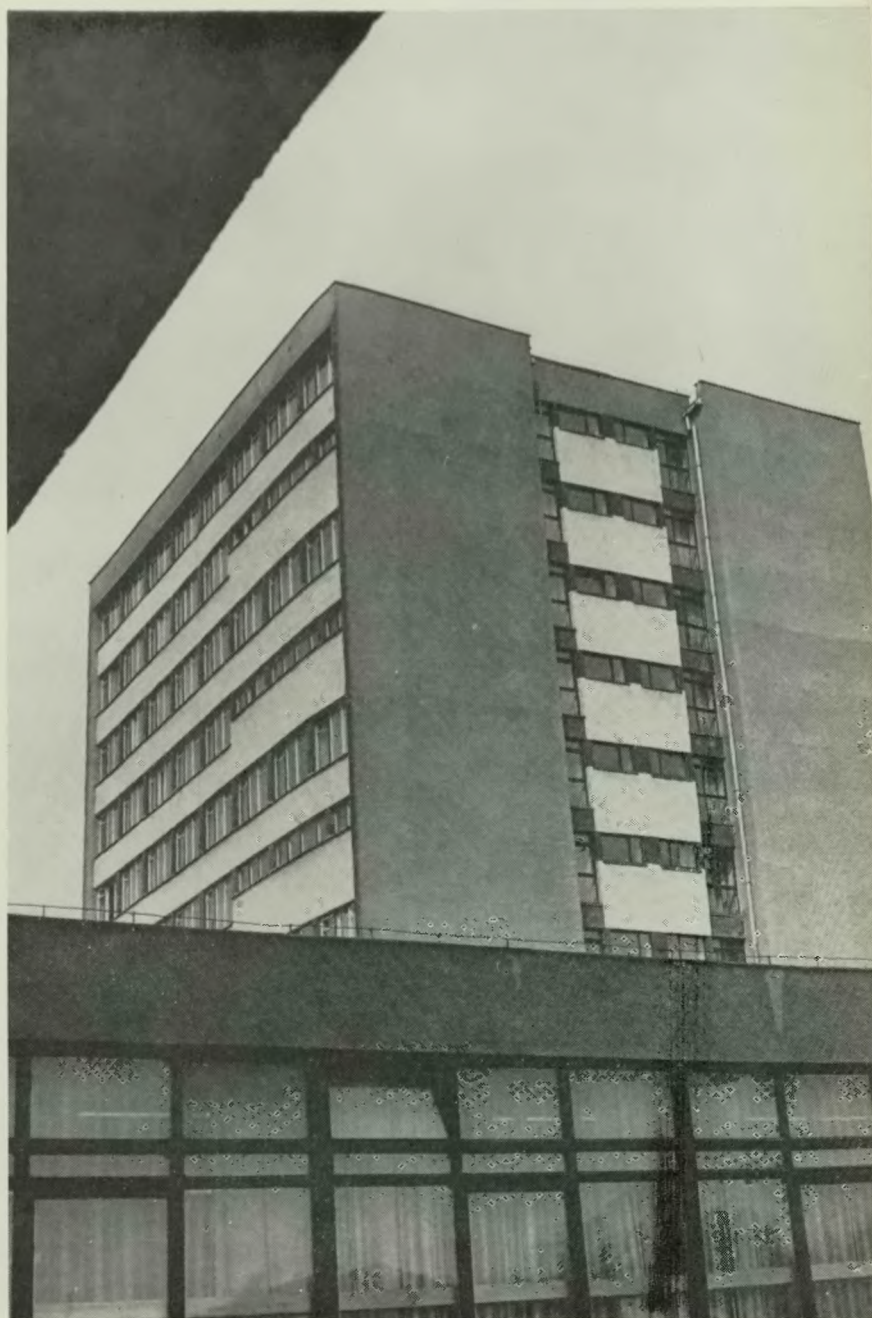

Fragment budowy

Budowa Centralnego Zespołu Klinicznego Śląskiej Akademii
Medycznej w Katowicach-Ligocie

Budowa Domu Akademickiego w Katowicach-Ligocie

Wojewódzki Szpital w Tychach – baza szkoleniowa Śląskiej
 Akademii Medycznej
 Klinika Rehabilitacji Śląskiej Akademii Medycznej w Gór-
 niczym Centrum Rehabilitacji Leczniczej i Zawodowej
 w Reptach Śląskich

**MAPA LOKALIZACJI
ZESPOŁÓW
DYDAKTYCZNO-NAUKOWYCH
ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ**

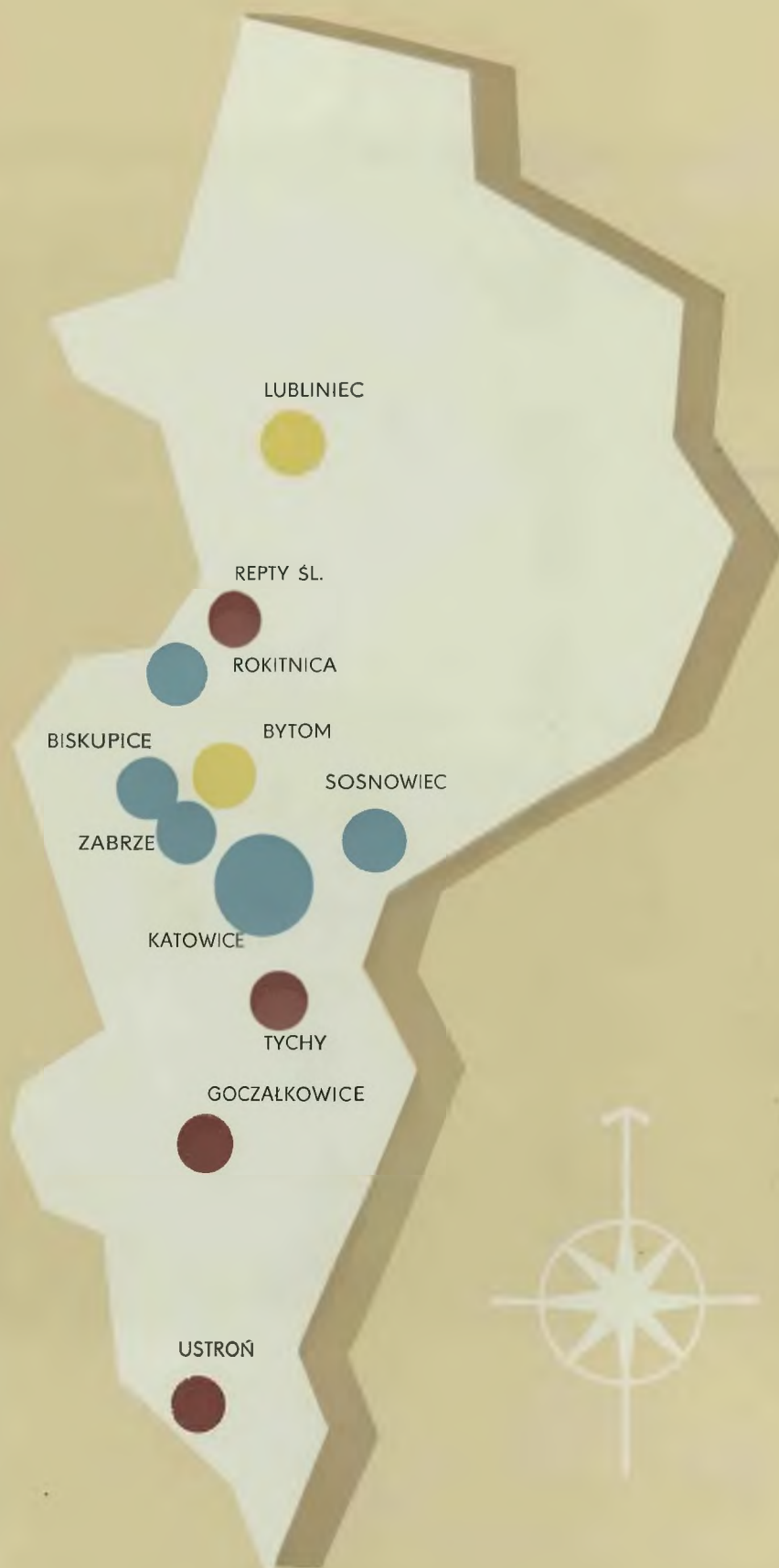
Obiekty Śląskiej Akademii
Medycznej

Ośrodki dydaktyczno-naukowe
Śląskiej Akademii Medycznej

Kliniki Śląskiej Akademii
Medycznej na bazie szpitali
terenowych

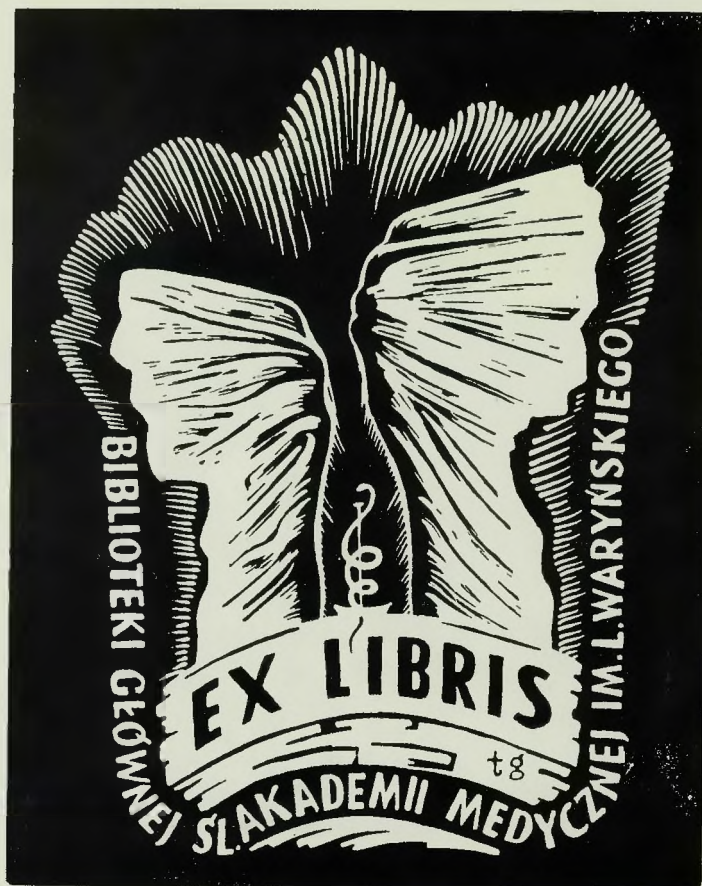
Poszerzone kolegium dziekańskie Śląskiej Akademii
Medycznej w roku akademickim 1972/73

Fragmenty Obrad Rady Wydziału

Promocje doktorskie

Immatrykulacja studentów

Pierwszy indeks

ŚLĄSKA AKADEMIA MEDYCZNA IM L. WARYŃSKIEGO 1972/73

Inauguracja roku akademickiego 1972/73

1948
1973

Pierwszy Sekretarz Komitetu Wojewódzkiego Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w Katowicach, tow. Zdzisław Grudzień na inauguracji pierwszego roku szkolnego podyplomowego

BAZA MATERIALNA UCZELNI ORAZ PERSPEKTYWY JEJ ROZWOJU

ROZWÓJ BAZY UCZELNI – NOWOCZESNY OŚRODEK NAUKOWO-DYDAKTYCZNY W KATOWICACH-LIGOCIE

Powołanie w 1948 r. do życia Śląskiej Akademii Medycznej podyktowane było troską Władzy Ludowej o zabezpieczenie kadry lekarskiej dla największego ośrodka przemysłowego w Polsce. Uczelnię trzeba było organizować od podstaw – podobnie zresztą jak wszystkie pozostałe wyższe uczelnie, które powstały na Śląsku po zwycięskiej wojnie nad faszyzmem hitlerowskim.

Rok 1945 zastał szkolnictwo wyższe na Śląsku w stanie zerowym.

Uczelnia wyższa, a w szczególności Akademia Medyczna – wymaga ogromnej bazy dydaktycznej, naukowej i usługowo-leczniczej, nie tylko do szkolenia teoretycznego, ale głównie do szkolenia praktycznego, tj. bazy klinicznej obejmującej wszystkie specjalności.

Decyzja Obywatelskiego Komitetu pod przewodnictwem ówczesnego Wojewody gen. Aleksandra Zawadzkiego – zlokalizowania Uczelni w Rokitnicy, była w owym czasie słuszną. Umożliwiła bowiem w szybkim terminie, po nieznacznych adaptacjach i remoncie budynków byłego Szpitala Spółki Brackiej w Rokitnicy – uruchomić I rok studiów lekarskich i stomatologicznych już w 1948 roku. Równocześnie planowano uruchomienie bazy klinicznej w Bytomiu.

W dniu 8 czerwca 1948 r. Dekretem Prezydenta PRL powołano pierwsze Władze Akademii, a już 16 sierpnia 1948 r. odbyło się posiedzenie Senatu Śląskiej Akademii Medycznej.

Dzięki życzliwemu poparciu Ministerstwa

Zdrowia, wysiłkom Komitetu Obywatelskiego, Władz i administracji Uczelni oraz wydatnej pomocy Dyrekcji Spółki Brackiej w Tarnowskich Górach – prace adaptacyjne w Rokitnicy przeprowadzono sprawnie i terminowo.

W dniu 20 października 1948 r. rozpoczęły się w Rokitnicy wykłady dla studentów I roku medycyny i stomatologii w uruchomionych Katedrach: Fizyki, Chemii Ogólnej, Anatomii Prawidłowej, Histologii i w Zakładzie Socjologii Politycznej. Utworzono Studium Wstępne na terenie Bytomia. Przekazano także młodzieży I Dom Studenta w Rokitnicy na 198 miejsc.

W roku akademickim 1948/49 na terenie Rokitnicy zaadaptowano pomieszczenia dla II roku studiów: Fizjologii, Chemii fizjologicznej, Biologii oraz Zakładów: Protetyki i Stomatologii Zachowawczej, a w dalszej kolejności: Farmakologii, Higieny, Mikrobiologii, Biblioteki Głównej, Studium Wychowania Fizycznego, Studium Nauki Języków Obcych i Studium Wojskowego.

W budynku byłego Domu Starców vis a vis Szpitala Spółki Brackiej w Rokitnicy uruchomiono II Dom Studenta na 220 miejsc.

Przystąpiono równocześnie do prac przygotowawczych, organizacji dalszych Katedr na terenie Bytomia – gdzie w budynkach byłego „Domu Kalek” przy ul. Roosevelta oraz w zespole szpitalnym przy ul. Batorego miały być zorganizowane potrzebne kliniki. Koncepcja lokalizacji bazy klinicznej w Bytomiu została przez Władze Centralne przekreślona w grudniu 1948 r.

Wiele miesięcy trwały dyskusje nad nową koncepcją lokalizacji klinik i dopiero 20 maja 1949 r. Komisja pod przewodnictwem ówczesnego wiceministra dr Jerzego Sztachelskiego i resortowych dyrektorów Departamentu Ministerstwa Zdrowia – przy udziale Kierownictwa Uczelni – zadecydowała:

1. wybudować w Zabrze – na terenach przy ul. Curie-Skłodowskiej przyznanych przez Prezydium MRN w Zabrze – zespół nowoczesnych klinik, domów studenta i dzielnicę mieszkaniową dla pracowników naukowo-dydaktycznych;
2. w okresie przejściowym – dla zabezpieczenia bazy dydaktycznej kolejnych lat studiów – zaadaptować istniejące szpitale w Zabrze dla potrzeb dydaktycznych, z tym, że wszystkie adaptacje i inwestycje uzupełniające komisja zaleciła ograniczyć do koniecznego minimum, mając na uwadze sukcesywną rozbudowę Uczelni w ramach nowego budownictwa przy ul. Curie-Skłodowskiej.

Zgodnie z planem zagospodarowania terenów przy ul. Curie-Skłodowskiej, opracowanego przez Biuro Projektów Służby Zdrowia w Krakowie, dla zabezpieczenia bazy hotelowej dla III–V roku studiów, przystąpiono do budowy Domów Studenta. Równocześnie wszczęto starania o przekazanie Szpitala ZUS przy ul. 3 Maja i Szpitala Miejskiego przy ul. Curie-Skłodowskiej dla zorganizowania bazy klinicznej. Problem trudny – ponieważ Akademia przejęła praktycznie wszystkie istniejące szpitale, których łączna liczba łóżek nie pokrywała potrzeb łóżek klinicznych w poszczególnych specjalnościach. Wszystkie obiekty szpitalne wykazywały duży stopień zużycia urządzeń technicznych. Szpitale miały podstawowe braki w wyposażeniu szpitalnym i nie odpowiadały nawet najbardziej prymitywnym warunkom pracy klinicznej i dydaktycznej. Po wykonaniu niezbędnych robót remontowych i adaptacyjnych oraz wybudowaniu sali wykładowej dla 250 słuchaczy – zlokalizowano w Szpitalu przy ul. 3 Maja: I Klinikę Chorób Wewnętrznych – 130 łóżek, – II Klinikę Chorób Wewnętrznych – 82 łóżka, – I Klinikę Chirurgii z Oddziałem Urolo-

gicznym – 173 łóżka, – Klinikę Chorób Oczu – 50 łóżek, – Klinikę Neurologiczną – 56 łóżek, – Klinikę Chirurgii Stomatologicznej – 30 łóżek; ponadto Zakład Radiologii, Centralne Laboratorium, Zakład Anatomii Patologicznej i Zakład Medycyny Sądowej. W wyniku adaptacji zwiększono liczbę łóżek w tym zespole o 140 łóżek – szpital unowocześniono w granicach ekonomicznie uzasadnionych.

Klinika Chorób Dzieci została uruchomiona w prowizorycznych warunkach na bazie istniejącego Szpitala Dziecięcego (113 łóżek); budynek nie odpowiadał podstawowym warunkom pracy Kliniki. Według ówczesnych założeń – na terenach budowy nowych obiektów w pierwszej kolejności przewidziano budowę Kliniki Chorób Dzieci. Kierownictwo Uczelni wiele włożyła wysiłku i starań w sprawie budowy nowej Kliniki Chorób Dzieci, niestety bezskutecznie i fakt ten na wiele lat zaciążył na pracy tej Kliniki. Trudne warunki pracy Kliniki udało się częściowo zlikwidować dopiero w późniejszym okresie – po przeniesieniu do Katowic Kliniki Chorób Wewnętrznych.

Klinikę Ftyzjatryczną (90 łóżek) zlokalizowano w Zabrze-Biskupicach w zaadaptowanym do tego celu budynku Chirurgii Urazowej, który został przekazany Uczelni przez ZUS.

Na terenie byłego Szpitala Miejskiego przy ul. Curie-Skłodowskiej zlokalizowano w pierwszej fazie II Klinikę Chirurgiczną (90 łóżek), I Klinikę Ginekologiczno-Położniczą (80 łóżek). W 1955 r. Klinika Ginekologiczno-Położnicza została przeniesiona do zaadaptowanego budynku Szkoły Pielęgniarek przy ul. Traugutta. Ponadto w budynku Szpitala przy ul. Curie-Skłodowskiej zlokalizowano Klinikę Laryngologiczną oraz Klinikę Dermatologiczną. Dla tego zespołu Klinik wybudowano drugą salę wykładową amfiteatralną na 250 miejsc.

Zespół Klinik przy ul. Curie-Skłodowskiej miał być włączony organizacyjnie do przyszłego nowego zespołu klinik, w ramach planowanego w Zabrze „miasteczka akademickiego” przy ul. Curie-Skłodowskiej.

Zespoły Klinik mieszczące się na terenie Zabrze i Biskupic tworzyły w pierwszym okresie

organizacyjnym (1951 r.) jeden Państwowy Szpital Kliniczny. Praktyka wykazała jednak, że kierowanie Zespołem Klinik (ca 1100 łóżek) – zlokalizowanych w różnych częściach miasta, nie gwarantowało sprawnej administracji. Z tych względów Władze Uczelni w porozumieniu z Ministerstwem Zdrowia zdecydowały z końcem 1955 roku – decentralizację PSK w Zabrze, uruchamiając trzy Szpitale Kliniczne:

1. Państwowy Szpital Kliniczny nr 1 – obejmujący Zespół Klinik b. szpitala ZUS przy ul. 3 Maja 15 oraz Klinikę Pediatriczną przy ul. 3 Maja 63 (łącznie 638 łóżek);
2. Państwowy Szpital Kliniczny nr 2 przy ul. Curie-Skłodowskiej – obejmujący Zespół Klinik na terenie b. Szpitala Miejskiego – oraz Klinikę Ginekologiczno-Położniczą przy ul. Traugutta (łącznie 353 łóżka);
3. Państwowy Szpital Kliniczny nr 3 w Zabrzu–Biskupicach.

Szpitale Kliniczne w Zabrzu otrzymały wydzielone budżety. Pozostały nadal w centralnej administracji w Rokitnicy: Działy inwestycji budowlanych, ds. zakupu aparatury do celów naukowych i leczniczych, kapitałnych remontów i transport oraz Dział Kadr.

W Zabrzu przy ul. Dworcowej Prezydium MRN w Zabrzu przydzieliło Akademii zniszczony w czasie działań wojennych budynek. Po przeprowadzonej odbudowie i modernizacji obiektu zlokalizowano tutaj w roku 1950 Zakłady Stomatologii wraz z ambulatoriami: Protetyki, Ortodoncji i Stomatologii Zachowawczej. Odbudowa i wyposażenie obiektu zabezpieczyło bazę dla studentów Oddziału Stomatologii.

Po wybudowaniu Domów Studenta w Zabrzu zostały wstrzymane przez Ministerstwo Zdrowia dalsze inwestycje na tym terenie i przekreślone ambitne zamierzenia budowy miasteczka akademickiego w Zabrzu przy ul. Curie-Skłodowskiej. Na realizację tak szeroko zakrojonych inwestycji potrzebne były poważne środki inwestycyjne. Ówczesna sytuacja gospodarcza kraju – wyniszczonego wojną – uniemożliwiła Ministerstwu Zdrowia zrealizowanie podjętych zobowiązań.

Ponieważ Prezydium MRN w Zabrzu nie widziało możliwości przydzielenia Uczelni dal-

szych obiektów – Władze Uczelni były zmuszone część klinik V roku studiów medycznych zlokalizować w Bytomiu na bazie Szpitala Miejskiego przy ul. Batorego. Na bazie Wojewódzkiego Szpitala Psychiatrycznego w Lublińcu została zlokalizowana Klinika Psychiatryczna.

W Bytomiu zostały zlokalizowane: III Klinika Chorób Wewnętrznych, III Klinika Chirurgiczna, II Klinika Ginekologiczno-Położnicza oraz Klinika Ortopedyczna. Na bazie Wojewódzkiego Szpitala Chorób Zakaźnych w Bytomiu została zlokalizowana Klinika Chorób Zakaźnych. Łącznie 610 łóżek.

W ten sposób powstała baza kliniczna Uczelni z liczbą około 1800 łóżek w ośrodkach oddległych od podstawowej jednostki Uczelni w Rokitnicy (Zabrze, Biskupice, Bytom, Lubliniec).

Na takie rozproszenie bazy klinicznej musieliśmy się zdecydować, ażeby zabezpieczyć bazę dydaktyczną dla kolejnych lat studiów Wydziału Lekarskiego. Śląsk czekał na lekarzy. Organizacja tak rozległej bazy wymagała dużego wysiłku organizacyjnego oraz poważnych nakładów finansowych na remonty i wyposażenie obiektów. Tę ogromną pracę można było wykonać jedynie dzięki stałej opiece i pomocy Wojewódzkich Władz Partyjnych i Administracyjnych, by w miarę możliwości zapewnić Uczelni minimum warunków do pracy dydaktycznej i naukowej i w konsekwencji przygotować potrzebne kadry lekarzy.

W trudnych – nieraz prowizorycznych wprost warunkach – prowadzone były zajęcia dydaktyczne w pierwszym okresie organizacji. W planowanym terminie pierwsi absolwenci otrzymali dyplomy lekarzy medycyny i stomatologii.

W ten sposób został w zasadzie zakończony pierwszy etap organizacji Uczelni.

W 1956 roku Minister Zdrowia podejmując jednoznaczną decyzję – szukać w Zabrzu lub Bytomiu obiektów, które drogą adaptacji i remontu umożliwią scalenie Uczelni, zwłaszcza bazy klinicznej. Rozpoczęły się wielomiesięczne narady z Władzami Miejskimi w Zabrzu, przeprowadzono dziesiątki wizji lokalnych z udziałem przedstawicieli Biura Projektów w Warszawie, celem ustalenia przydatności typowanych

obiektów i ustalenia granicy ekonomicznie uzasadnionych kosztów adaptacji obiektów. Władze miejskie nie widziały jednak możliwości przydzielenia Uczelni wytypowanych budynków (kompleks budynków szkolnych i częściowo mieszkalnych przy ul. Traugutta w Zabrze) i wystąpiły do Władz Centralnych z wnioskiem o budowę nowych obiektów dla Uczelni, zgodnie z opracowaną ogólną koncepcją lokalizacji Uczelni przy ul. Curie-Skłodowskiej. Wniosek został załatwiony negatywnie.

Z inicjatywy Komitetu Wojewódzkiego PZPR przystąpiliśmy do ponownego zbadania możliwości scalenia Zespołów Klinicznych w Bytomiu. Mimo dużego zaangażowania i troski Władz Miejskich – opracowana koncepcja lokalizacji Uczelni w Bytomiu nie została po raz drugi zatwierdzona.

W tej sytuacji, za zgodą Władz Partyjno-Administracyjnych województwa oraz Ministra Zdrowia przystąpiliśmy w 1957 roku do prac organizacyjnych celem zlokalizowania i sukcesywnego scalania Uczelni w Katowicach. Trzeba było rozpocząć ogromną pracę organizacyjną od podstaw. Odbyły się kolejne narady z zainteresowanymi wydziałami Prezydium WRN i MRN w Katowicach (z Komisją Planowania Gospodarczego, Wydziałem Zdrowia, Wydziałem Urbanistyki i Architektury). Przeprowadzono szereg posiedzeń Komisji przy Prezydium WRN i MRN oraz Prezydium Miejskiej i Wojewódzkiej Rady Narodowej – celem ustalenia możliwości wykorzystania istniejących szpitali w Katowicach, jako bazy dla Klinik i ustalenia rozmiarów niezbędnego nowego budownictwa.

Były to miesiące bardzo krytyczne na Uczelni. Brak ostatecznej decyzji co do stałej lokalizacji Uczelni i jej scalenia w jednym ośrodku – powoduje odpływ do innych Uczelni szeregu wybitnych naszych specjalistów i kierowników Katedr, którzy otrzymują propozycje objęcia kierownictwa katedr w Białymstoku, w Łodzi, we Wrocławiu i w Warszawie.

Ten moment szczególnie mobilizował nas do uporczywego dążenia i uzyskania decyzji lokalizacji Uczelni w Katowicach.

Po szeregu posiedzeniach – Prezydium WRN w Katowicach, decyzją z dnia 23 grudnia 1957

roku, zatwierdziło Uchwałę Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Katowicach z dnia 29 sierpnia 1957 r. w sprawie lokalizacji Uczelni w Katowicach.

Specjalna Komisja Ministerstwa Zdrowia pod przewodnictwem Dyrektora Generalnego prof. Romana Secomskiego – po wizji lokalnej i szczegółowej analizie planu w dniach 17–18 stycznia 1958 r. – zaakceptowała plan jako ekonomicznie uzasadniony, ustalając równocześnie etapy realizacji planu w latach 1958–1965. Plan przewidywał lokalizację szeregu klinik w Szpitalu Miejskim przy ul. Francuskiej oraz w budynku przy ul. Reymonta – vis a vis Szpitala przy ul. Francuskiej, a który był zajmowany przez Wydział Zdrowia Prezydium WRN. W ten sposób w szybkim terminie planowano uruchomienie ca 700 łóżek. Ponadto plan przewidywał lokalizację Rektoratu, Dziekanatu, Centralnej Administracji, Biblioteki Głównej – w budynku przy ul. Poniatowskiego 15, który został przekazany Uczelni przez Ministerstwo Górnictwa i Energetyki.

Plan zakładał równocześnie budowę na terenie Katowic–Ligoty 850-łóżkowego Zespołu Klinicznego, Zakładów Teoretycznych i dwóch Domów Studenta. Szereg Klinik (Ginekologii i Położnictwa, Chirurgii i Chorób Zakaźnych) miano kreować na bazie szpitali miejskich w Katowicach. W pierwszym etapie nie planowano przeniesienia Oddziału Stomatologii do Katowic.

Był to plan minimum, który został ustalony pod kątem zaspokojenia najpilniejszych potrzeb Uczelni, mając na uwadze możliwości finansowe Resortu i konieczność szybkiego scalenia podstawowych jednostek organizacyjnych i naukowo-dydaktycznych w Katowicach.

Biuro Projektów Służby Zdrowia w Warszawie przy udziale Głównego Specjalisty prof. inż. arch. Porębowicza – opracowało założenia projektowe lokalizacji Uczelni w Katowicach, ustalając jednocześnie orientacyjne koszty realizacji planu jak również terminy jego realizacji (1960–1967).

Założenia projektowe zostały zatwierdzone przez Komisję Oceny Projektów Inwestycyjnych przy Ministrze Zdrowia decyzją z dnia 21 marca 1958 r. i następnie zatwierdzone przez Mi-

nistra Zdrowia. Decyzja ta wymagała uchwały Rady Ministrów, która powołała Komisję partyjno-rządową i na podstawie opinii tejże Komisji Rada Ministrów podjęła Uchwałę dnia 7 lipca 1959 roku, która zobowiązuje Ministra Zdrowia do sukcesywnego scalenia Uczelni w Katowicach.

Do realizacji zadań inwestycyjnych w Katowicach-Ligocie został powołany z dniem 1 stycznia 1960 r. Zarząd Inwestycji. Zaktualizowane przez Biuro Projektów Służby Zdrowia w Warszawie założenia projektowe z dnia 14 VI 1960 r. zostały zatwierdzone przez Ministra Zdrowia decyzją z dnia 16 IX 1960 r. Dzisiaj – spoglądając z perspektywy 10 lat – trzeba stwierdzić, że scalenie Uczelni nie nastąpiło w planowanym terminie. Ograniczone środki finansowe, a w szczególności ograniczona moc przerobowa Zjednoczenia Budownictwa Miejskiego w Tychach – Generalnego Wykonawcy naszych robót inwestycyjnych w Katowicach-Ligocie, nie pozwoliły zrealizować zamierzeń inwestycyjnych w planowanym terminie.

Z upływem lat potrzeby Uczelni wzrastają, powstają nowe jednostki specjalistyczne, zwiększa się potrzeba specjalistycznej bazy klinicznej w Ligocie; następuje reforma studiów lekarskich i wreszcie – reorganizacja całej struktury organizacyjnej Uczelni – zgodnie z Ustawą o szkolnictwie wyższym z dnia 17 stycznia 1969 roku (organizacja instytutów w miejsce katedr jako podstawowych jednostek organizacyjnych naukowo-dydaktycznych).

Wraz z wzrastającymi potrzebami Uczelni – rosną i wielokrotnieją się potrzebne kubatury planowanych nowych obiektów, a co za tym idzie – rosną koszty budowy. Nakłady finansowe znacznie przekraczają początkowe minimalne zamierzenia. Z każdym jednak rokiem staje się bardziej realna możliwość sukcesywnego scalania rozproszonych jednostek organizacyjnych w Katowicach.

W roku 1973 uczelnia posiada już bazę w Katowicach, która w znacznym stopniu poprawiła warunki pracy Uczelni, a mianowicie: zmodernizowany 700-łóżkowy zespół klinik przy ul. Francuskiej i przy ul. Reymonta, tworzący Państwowy Szpital Kliniczny im. A. Mielęckiego, budy-

nek przy ul. Poniatowskiego 15, gdzie zlokalizowano Rektorat, Dziekanat, Bibliotekę Główną, Zakład Nauk Społecznych i Centralną Administrację, ponadto II Klinikę Chorób Dzieci, utworzoną na bazie Szpitala Miejskiego.

Na terenie Ligoty w październiku 1971 roku uruchomiono I Dom Studenta (320 miejsc) ze stołówką i barem szybkiej obsługi z przelotowością dla 900 osób. W 1972 roku przekazano studentom II Dom Studenta (320 miejsc).

Daleko zaawansowana też jest budowa nowoczesnego 520-łóżkowego Zespołu Klinik z całym zapleczem gospodarczym. Oddanie tej inwestycji do użytku w 1974 roku znacznie poprawi bazę kliniczną Uczelni oraz w dużym stopniu zmniejszy występujący deficyt łóżek szpitalnych na terenie woj. katowickiego.

W 1973 roku rozpoczęto w Katowicach-Ligocie prace przy budowie potężnego kompleksu budynków instytutów teoretycznych z Anatomium i Biblioteką Główną.

W 1975 roku rozpocznie się budowa Instytutu Pediatrycznego i kolejnych dalszych instytutów klinicznych o łącznej liczbie 2000 łóżek, zgodnie z perspektywnym planem rozwoju Uczelni w latach 1971–1985, który został zatwierdzony na wspólnym posiedzeniu Komitetu Uczelnianego i Senatu Śląskiej Akademii Medycznej w dniu 27 III 1972 r.

Uchwały VI Zjazdu PZPR oraz Uchwały Komitetu Wojewódzkiego PZPR i Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w sprawie perspektywnego rozwoju naszego województwa nakładają na szkolnictwo wyższe na Śląsku nowe obowiązki.

Dynamiczny rozwój regionu śląskiego, modernizacja i rozbudowa przemysłu zwiększa znacznie zapotrzebowanie na nowe kwalifikowane kadry lekarzy. Uczelnia musi zwiększyć rekrutację na I rok studiów, ażeby zabezpieczyć potrzeby terenu. Dlatego też przez wiele lat – niezależnie od powstającego nowoczesnego ośrodka dydaktycznego, naukowo-badawczego i klinicznego w Katowicach-Ligocie – będziemy korzystali z dotychczasowej bazy w Zabrze-Rokitnicy i w Bytomiu.

Z dniem 1 X 1971 r. powołano przy Śląskiej Akademii Medycznej Wydział Farmacji – z kie-

runkiem analityki klinicznej, z lokalizacją w Sosnowcu.

Podstawową bazę dla tego Wydziału uzyskano drogą adaptacji przydzielonego przez Prezydium WRN w Katowicach budynku w Sosnowcu. Baza ta będzie jednak wymagała rozbudowy. Wizja przyszłej nowoczesnej bazy Uczelni w Katowicach-Ligocie, chociaż w odległym terenie, jest faktem nieodwracalnym i ma ogromne znaczenie dla dalszego rozwoju Uczelni, dla jej

przyszłości i dla całej społecznej służby zdrowia na terenie naszego województwa.

Słowa uznania i podziękowania pragnę przy tej okazji złożyć kierownikowi Działu Spraw Osobowych – L. Adrianowiczowi, kierownikowi Działu Zaopatrzenia – St. Michalczykowi oraz kierownikowi T. Prohasce i kierownikowi mgr Z. Stonawskiej za wieloletnią sumienną współpracę.

Opracował Jerzy Smiech

INWESTYCJE ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ W LATACH 1960–1980 I PO ROKU 1980

Śląska Akademia Medyczna im. L. Waryńskiego została powołana do życia w roku 1948 z siedzibą w Rokitnicy. Konieczność natychmiastowego podjęcia działalności dydaktyczno-naukowej i usługowej oraz stworzenia bazy szkoleniowej dla powstających następnych lat studiów spowodowała, że władze uczelni przejmowały szpitalne i nieszpitalne obiekty w różnych miejscowościach woj. katowickiego, celem umożliwienia startu nowo powstałej uczelni.

Obiekty Śląskiej Akademii Medycznej zlokalizowane zostały w pięciu miejscowościach województwa, a mianowicie: w Rokitnicy, Zabrze, Biskupicach, Bytomiu i Lublińcu, co stwarzało szereg niedogodności zarówno dla pracy dydaktycznej jak i naukowej.

Przydatność tych obiektów dla Śląskiej Akademii Medycznej z uwagi na jej stan techniczny i funkcjonalność była niezadowalająca. Ten stan z biegiem lat stał się elementem opóźniającym i utrudniającym prawidłowy rozwój uczelni.

Już Uchwały IV Zjazdu PZPR wskazały na konieczność szybkiego i konkretnego rozwoju nauki, a tym samym podniesienia poziomu sprawności w nauczaniu studentów, co można osiągnąć przede wszystkim przez stworzenie odpowiedniej bazy materialnej uczelni.

W trudnej sytuacji z pomocą uczelni przychodziły wojewódzkie władze partyjne i terenowe. Rozpoczyna pracę Komisja partyjno-rządowa, która stawia konkretny wniosek zlokalizowania Śląskiej Akademii Medycznej w Katowicach.

W dniu 7 lipca 1959 r. podjęta zostaje Uchwała nr 297 Rady Ministrów w sprawie prac przygotowawczych związanych z przeniesieniem do Katowic Śląskiej Akademii Medycznej im. Ludwika Waryńskiego.

Uchwała ta zobowiązuje Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej do stopniowego przenoszenia Śląskiej Akademii Medycznej do Katowic, a Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Katowicach do zapewnienia przez podległe zjednoczenia wykonania w pierwszej kolejności inwestycji Śląskiej Akademii Medycznej.

Zgodnie z zapadłymi decyzjami Miejska Pracownia Urbanistyczna przeprowadza studium lokalizacyjne pod budowę nowego zespołu kliniczno-dydaktycznego Śląskiej Akademii Medycznej na terenie Katowic. Z wielu wariantów za najbardziej prawidłowy uznano zlokalizowanie nowego zespołu w dzielnicy Ligota na obszarze leśnym położonym na północ od rzeki Ślepiotki.

Obszar ten charakteryzował się najlepszym na terenie Katowic mikroklimatem, bliskim położeniem od centrum miasta, dobrymi warunkami górniczymi i fizjograficznymi, możliwością odprowadzenia wód i ścieków oraz odpowiednią wielkością terenu.

Na tej podstawie Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Katowicach Uchwałą nr 4/47 z 9 II 1960 dokonało zmian formalnych w planie Katowic, przeznaczając tereny położone na południe od ul. Dolnośląskiej w Ligocie dla Śląskiej Akademii Medycznej.

Niezależnie od powyższego, zapadają decyzje władz terenowych przejęcia przez Śląską Akademię Medyczną Szpitala Miejskiego przy ul. Francuskiej i gmachu przy ul. Reymonta 8 (zajmowanego przez Wojewódzki Wydział Zdrowia), gdzie po modernizacji ma powstać 600-lóżkowy zespół kliniczny stanowiący uzupełnienie podstawowej bazy łóżek klinicznych w Ligocie oraz gmachu przy ul. Poniatowskiego nr 15, będącego w posiadaniu Ministerstwa Górnictwa i Energetyki, w którym zlokalizowany ma być rektorat i administracja uczelni.

Z uwagi na wielkość planowanych inwestycji, Minister Zdrowia i Opieki Społecznej w listopadzie 1959 r. powołuje Zarząd Inwestycji Śląskiej Akademii Medycznej, którego zadaniem jest realizacja inwestycji związanych z przeniesieniem uczelni do Katowic.

PLAN INWESTYCYJNY 1960–1965

We wrześniu 1960 r. Minister Zdrowia i Opieki Społecznej zatwierdził założenia projektowe na „Adaptację Szpitala Miejskiego przy ul. Francuskiej na zespół kliniczny Akademii Medycznej” oraz „Ogólne założenia projektowe przeniesienia Śląskiej Akademii Medycznej im. L. Waryńskiego do Katowic”.

Na tej podstawie przystąpiono od 1961 r. do opracowania dokumentacji technicznej na poszczególne obiekty i do ich realizacji. W latach 1960–1965 w ramach inwestycji zrealizowano następujące obiekty:

1. maj 1961 – I Klinika Chorób Wewnętrznych przy ul. Reymonta – (przebudowa),
2. sierpień 1962 – III Klinika Chorób Wewnętrznych przy ul. Francuskiej – (przebudowa),
3. luty 1964 – Rektorat i Administracja Śląskiej Akademii Medycznej przy ul. Poniatowskiego (przebudowa),
4. marzec 1964 – III Klinika Chirurgii przy ul. Francuskiej – (przebudowa),

5. czerwiec 1964 – pralnia Państwowego Szpitala Klinicznego przy ul. Francuskiej (rozbudowa i modernizacja),

6. grudzień 1965 – Klinika Chirurgii Stomatologicznej – (rozbudowa i przebudowa).

W celu skoordynowania działalności wszystkich inwestorów szkół wyższych na terenie woj. katowickiego, w lutym 1965 powstał Komitet ds. Rozbudowy Szkół Wyższych w woj. katowickim, na czele którego stanął Członek Rady Państwa, Przewodniczący PWRN w Katowicach, gen. Jerzy Ziętek.

Wszystkie inwestycje szkół wyższych, w tym również inwestycje Śląskiej Akademii Medycznej, uzyskały priorytet na terenie województwa katowickiego.

W marcu 1965 r. na teren przyszłego zespołu naukowo-dydaktycznego Śląskiej Akademii Medycznej w Ligocie weszli pierwsi wykonawcy, a mianowicie Katowickie Przedsiębiorstwo Robót Inżynierskich, które rozpoczęło prace od wycinki drzewostanu i wykonania drogi dojazdowej, oraz „Gazobudowa” Zabrze, która wykonała gazociąg wysokopięny, zasilający między innymi obiekty Śląskiej Akademii Medycznej w Ligocie.

Kierującym biurem projektów dla tego przedsięwzięcia jest Biuro Projektów Służby Zdrowia w Warszawie. W latach 1961–1965 kosztem 8,0 mln zł wykonano dokumentację techniczną umożliwiającą rozpoczęcie podstawowych robót w planie wieloletnim 1966–1970. Na generalnego wykonawcę robót zostało wyznaczone Wojewódzkie Przedsiębiorstwo Budownictwa Miejskiego w Tychach.

PLAN INWESTYCYJNY 1966–1970

W okresie tym jako główne kierunki inwestowania przyjęto:

- zakończenie modernizacji i rozbudowy bazy klinicznej przy ul. Francuskiej i Reymonta w Katowicach,
- uzbrojenie terenu budowy Śląskiej Akademii Medycznej w Ligocie oraz rozpoczęcie budownictwa kubaturowego.

W Państwowym Szpitalu Klinicznym im. A. Mielęckiego w III kwartale 1968 r. oddana do użytku Klinika Okulistyki i Klinika Laryngologii – 130 łóżek (przebudowa), w IV kwartale 1969 r. Przychodnie Specjalistyczne oraz w IV kwartale 1969 r. Prosekturę Szpitalną (nowe budownictwo). Ponadto w latach 1968–1970 zrealizowano dobudowę skrzydła do I Kliniki Chorób Wewnętrznych, w którym znalazły pomieszczenia: stołówka pracownicza, Wojewódzka Szkoła Dietetyczek, kuchnia dla I Kliniki Chorób Wewnętrznych, laboratorium oraz 30 łóżek klinicznych.

Na tym zakończono inwestycje w zespole klinicznym przy ul. Francuskiej.

Na placu budowy w Ligocie począwszy od roku 1966 szerokim frontem ruszyły prace związane z uzbrojeniem terenu. Położono kilometry sieci wodociągowych, sanitarnych, deszczowych, zakaźnych, gazowych i energetycznych w bardzo ciężkich warunkach gruntowych (wysoki poziom wód gruntowych, kurzawki), przy zastosowaniu ścianek szczelnych, igłofiltrów i studni depresyjnych. Wykonano w całości ulicę dojazdową do terenów Akademii Medycznej, dzisiejszą ulicę Medyków.

W październiku 1966 r. odbyło się uroczyste wmurowanie aktu erekcyjnego pod budowę Głównego Zespołu Klinicznego z udziałem I Sekretarza KW PZPR w Katowicach tow. Edwarda Gierka i Członka Rady Państwa, Przewodniczącego Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej gen. Jerzego Ziętka.

W latach 1967–1970 roboty budowlano-montażowe były prowadzone na następujących obiektach i zadaniach przewidzianych do zakończenia w planie wieloletnim 1971–1975.

1. Główny Zespół Kliniczny na 524 łóżka, w którym znajdują pomieszczenia:
 - Kliniki Chorób Wewnętrznych,
 - Klinika Neurochirurgiczna,
 - Klinika Pediatrii,
 - Klinika Neurologiczna,
 - Klinika Położnictwa i Ginekologii,
 - Klinika Chirurgiczna,
2. Centralny Zakład Radiologii,
3. Centralne Laboratorium,
4. Centralna Apteka,
5. dwie sale wykładowe po 150 miejsc,

6. magazyn materiałów łatwopalnych,
7. centralny zespół gospodarczy obejmujący:
 - centralną kuchnię,
 - centralną kotłownię,
 - centralne garaże,
 - skład opału.
8. domy akademickie z zapleczem socjalnym i stołówką.
9. centralna stacja hydroforowa i zbiorniki retencyjne,
10. uzbrojenie terenu, a zwłaszcza drogi wewnętrzne, ukształtowanie terenu, centralna stacja transformatorowa i rozprężalnia gazu.

PLAN INWESTYCYJNY 1971–1975.

W latach 1971–1972 przekazano do eksploatacji:

1. centralną stację transformatorową z liniami napowietrznymi i kablowymi,
2. centralną kotłownię o wydajności docelowej 15 GKal/h, wraz z sieciami zdalaczynymi centralnego ogrzewania,
3. rozprężalnię gazu wraz z siecią gazową,
4. centralną stację hydroforową I i II strefy wraz z rozprowadzającą siecią wodociągową,
5. I Dom Akademicki na 320 miejsc,
6. bar szybkiej obsługi dla studentów na 900 posiłków dziennie,
7. II Dom Akademicki na 320 miejsc z częścią socjalną.

Ponadto plan pięcioletni zakłada:

1. zakończenie w roku 1973 budowy Głównego Zespołu Klinicznego, Centralnego Zakładu Radiologii, Centralnego Laboratorium i Apteki, sal wykładowych, Centralnej Kuchni, garaży oraz sukcesywne przekazywanie ich użytkownikom do zagospodarowania.
2. rozpoczęcie w roku 1973 budowy Zakładów Teorii Medycyny o kubaturze 165 117 m³ oraz zakończenie w roku 1974 budynku eksportacji zwłok,
3. zakończenie w roku 1974 budowy centralnej pralni o wydajności 10 t/dobę na importowanych ciągach pralniczych, co po-

zwoli również na zlikwidowanie wszystkich nierentownych pralni będących w dyspozycji Śląskiej Akademii Medycznej;

4. zakończenie w roku 1974 budowy centralnej tlenowni oraz rozbudowy kotłowni o dalsze trzy jednostki kotłowe,
5. rozpoczęcie w roku 1975 budowy Centralnego Zakładu Hodowli Zwierząt o kubaturze 19 828 m³.

Ponadto dodatkowo przewiduje się wprowadzenie do planu w roku 1974 hotelu pielęgniarów na 200 miejsc i wybudowanie go w cyklu jednorocznym.

PLAN INWESTYCYJNY 1976–1980

W następnym planie pięcioletnim przewiduje się budowę:

1. Zakładów Teorii Medycyny wraz z Biblioteką Główną i zakończenie ich w 1980 r.
2. Centralnego Zakładu Hodowli Zwierząt i zakończenie go w 1977 r.,
3. Instytutu Pediatrii na 385 łóżek w latach 1976–1980,
4. warsztatów konstrukcyjno-naprawczych w latach 1976–1977,
5. budynku awaryjnego dla podstawowej kadry techniczno-administracyjnej w roku 1976,
6. hotelu asystenckiego na 100 miejsc w latach 1979–1980,
7. następnego hotelu dla pielęgniarów na 200 miejsc w latach 1976–1977,
8. Ośrodka Nefrologiczno-Urologicznego na 200 łóżek w latach 1976–1979,
9. Wydziału Pielęgniarstwa z zespołem średnich szkół medycznych w latach 1976–1977,
10. Studium Wychowania Fizycznego w latach 1976–1977,
11. Studium Wojskowego w latach 1978–1979,
12. budynku Wydziału Farmaceutycznego

i domu studenckiego na 200 miejsc w Sosnowcu w latach 1976–1978,

13. Inwestycji socjalnych dla pracowników Śl. AM., a mianowicie: ośrodków wypoczynkowych w Wiśle, Darłównie i Pławnowicach.

INWESTYCJE PO ROKU 1980.

Niezależnie od dokończenia inwestycji z ubiegłej pięcioletki, w okresie po roku 1980 należy przystąpić do budowy:

- Instytutu Stomatologii,
- Instytutu Chorób Wewnętrznych – 500 łóżek,
- Instytutu Chirurgii – 350 łóżek,
- Instytutu Położnictwa i Ginekologii – 300 łóżek,
- Kliniki Psychiatrii – 100 łóżek,
- Hotelu dla pielęgniarów – 100 miejsc,
- Rektoratu z aulą,
- dwóch dalszych domów studenckich po 320 miejsc,
- innych obiektów pomocniczych i usługowych, jak: prosektury, kuchni, kotłowni itd. potrzebnych dla nowo powstających obiektów.

INWESTYCJE WSPÓLNE

Zgodnie z porozumieniem zawartym między Ministrem Zdrowia i Opieki Społecznej a Ministrem Szkolnictwa Wyższego i Nauki na terenie Ligoty, gdzie również zlokalizowane zostały inne uczelnie m. in. Uniwersytet Śląski, mają być realizowane wspólnie przez obie uczelnie następujące obiekty:

1. Obwodowa Przychodnia Zdrowia dla studentów (1973–1974),
2. Dom społeczno-usługowy dla studentów (1972–1974),
3. Regulacja rzeki Ślepotki (1974–1975),
4. Gospodarstwa pomocnicze wszystkich typów (1977–1979).

Opracował Janusz Kowalczyk

Z DZIEJÓW INSTYTUTÓW, KLINIK, KATEDR
I ZAKŁADÓW

INSTYTUT BIOLOGICZNO-MORFOLOGICZNY

DYREKTOR: PROF. NADZW. DR HAB. N. MED. JÓZEF JAN JONEK
ZAST. DYREKTORA: PROF. NADZW. DR N. MED. RYSZARD WRÓBLEWSKI

ZAKŁAD ANATOMII OPISOWEJ I TOPOGRAFICZNEJ

ZABRZE-ROKITNICA, UL. K. MARKSA 19

KIEROWNIK ZAKŁADU: DOC. DR HAB. N. MED. EDMUND STOKŁOSA

Katedrę i Zakład Anatomii Prawidłowej i Topograficznej Śląskiej Akademii Medycznej w Rokitnicy rozpoczęła organizować w dniu 19 III 1948 r. Pierwsze wykłady rozpoczęły się w dniu 20 X 1948 r., a ćwiczenia 16 XI 1948 r.

Pierwszym kierownikiem i organizatorem Katedry i Zakładu Anatomii Prawidłowej i Topograficznej był prof. dr med. Stanisław Kohmann — od 19 marca 1948, który funkcję tę pełnił do 31 sierpnia 1970 r.

Od 1 września 1970 r. kierownictwa Katedry przejął doc. dr hab. n. med. Edmund Stokłosa.

Kadra naukowo-dydaktyczna rekrutowała się w pierwszych latach prawie wyłącznie z absolwentów Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Nieliczną grupę stanowili zastępcy asystentów, rekrutujący się z aktualnych studentów. W następnych latach zasadniczy trzon Katedry stanowili już absolwenci Śląskiej Akademii Medycznej, przede wszystkim członkowie Studenckiego Kała Naukowego przy Zakładzie.

W pierwszych latach działalności Katedry i Zakładu organizowano przede wszystkim dydaktykę — nauczanie przedmiatu było problemem pierwszorzędym. Dlatego lekarze asystenci przygotowywali ćwiczeniowe preparaty anatomiczne a studenci (zastępcy asystentów) wykonywali tablice do wykładów i ćwiczeń. Stopniowo wzbogacana zasób pomocy naukowych tak w zakresie preparatów ćwiczeniowych jak i zestawu tablic wykładowych (używanych także w ćwiczeniach). Liczba tych ostatnich osiągnęła w trzecim roku działalności 600 sztuk a w dalszych latach przekroczyła liczbę 1000.

Obecny skład osobowy pracowników Zakładu Anatomii Opisowej przedstawia się następująco:

Kierownik: doc. dr hab. n. med. Edmund Stokłosa, adiunktów 5, starszych asystentów 10.

Zakład Anatomii należy do najbardziej obciążonych zajęciami dydaktycznymi. Wynika to z konieczności przerobienia ze studentami albrzymiego materiału z anatomii człowieka w ciągu zaledwie dwóch semestrów. Fakt ten zmusza wszystkich pracowników Zakładu nie tylko do optymalnego sposobu przekazywania własnej wiedzy, ale również do wykorzystania wszystkich możliwych środków nauczania. Nauczanie anatomii musi uwzględnić aspekty praktyczne tej nauki, a więc dostosowanie przekazywanej wiedzy do wymogów kliniki. Realizację tak postawionych celów dydaktycznych umożliwia nie tylko

dobre opanowanie przedmiatu przez kadrę nauczającą, lecz i fakt, że większość pracowników dydaktycznych Zakładu posiada specjalizację z obranej dziedziny klinicznej (chirurgia, interna, laryngologia, ginekologia, neurologia, pediatria).

Dlatego też jednym z najważniejszych osiągnięć Zakładu ubiegłego dwudziestopięciolecia jest wykształcenie kadry dydaktyczno-naukowej, że wszyscy obecni pracownicy naukowi Zakładu to absolwenci Śląskiej Akademii Medycznej w większości byli członkowie Studenckiego Kała Naukowego istniejącego przy Zakładzie.

Podstawą formą nauczania anatomii człowieka są wykłady i ćwiczenia. Do roku 1970 ilustracje do wykładów stanowiły tablice anatomiczne w liczbie ok. 1000 sztuk. Ujemną stroną stosowania tablic do wykładów był fakt, że mażna było stosunkowo niewielką ich liczbę demonstrować podczas wykładu, a większość tablic anatomicznych obejmowała jedynie tematykę z zakresu anatomii opisowej i dlatego ich przydatność do wykładów z anatomii topograficznej była w znacznym stopniu ograniczona. Dlatego nowe kierownictwo Zakładu poszukiwało nowych form ilustracji wykładu m. in. w postaci przeźrocz. W ciągu ubiegłych dwóch lat wykonano olbrzymim wysiłkiem około 2000 przeźrocz kolorowych i czarno-białych. Wykorzystano do tego celu najnowsze wydania atlasów oraz podręczników krajowych i zagranicznych; tablice anatomiczne przekazano w darze średnim szkołom medycznym naszego województwa. Prócz przeźrocz, od dwóch lat prowadzi się również demonstrowanie preparatów anatomicznych na wykładach. Umożliwia to nie tylko lepsze zrozumienie części teoretycznej wykładu, ale również ze względu na dłuższe obycie studenta z preparatem, lepsze zapamiętanie amawianych zagadnień. Jako novum wprowadzono w ostatnim okresie nauczanie podstaw z anatomii radiologicznej, przy czym wykłady prowadzone były w ramach współpracy przez Kierownika Zakładu Radiologii.

W celu unowocześnienia procesu dydaktycznego przebudowano gruntownie pomieszczenie do składowania zwłok, oraz osobne pomieszczenie dla przygotowania preparatów anatomicznych wykonywanych przez asystentów. Uwieńczone powodzeniem w bieżącym roku zostały kilkuletnie starania o wybudowanie urządzenia do macerowania zwłok, co umożliwi wykonywanie preparatów kostnych.

Integralną częścią składową Katedr i Zakładów anatomii są również muzea. Stanowią one zbiór preparatów (ekspонатów) tak naukowych jak i naukowo-dydaktycznych. W muzeum Zakładu Anatomii w roku 1959 zorganizowano dział preparatów z zakresu osteologii (było to wykonanie zobowiązania dla uczczenia III Zjazdu PZPR). Zbierano równocześnie i nadal czyni się starania o preparaty w dziale odmian i wad rozwojowych różnych narządów. Jest tych ekspонатów około 150, ale do dnia jubileuszu Śląskiej Akademii Medycznej liczba ta niewątpliwie wzrośnie.

Dla zapewnienia prawidłowego procesu nauczania, szczególnie w pierwszym dziesięcioleciu zaszła konieczność przygotowania własnych skryptów. I tak:

– W roku 1949 wydano jednotomowy skrypt prof. dr Stanisława Kohmanna pt. „Zarys anatomii człowieka”.

– W roku 1951 i 1952 ukazał się nakładem PWN w Krakowie trytomowy „Zarys anatomii człowieka”. Trzecie wydanie tego tytułu ukazało się nakładem PZWL w 1957 r.

– W roku 1967 i 1972 wydana skrypt pt. „Elementy anatomii człowieka” przygotowany przez prof. dr Stanisława Kahmanna.

Niezwykle pomocnym w nauczaniu anatomii topograficznej okazał się opracowany zespołowo przez pracowników Zakładu skrypt pt. „Ćwiczenia anatomii topograficznej”, który ukazał się w dwóch wydaniach.

W ramach pracy dydaktycznej prowadzona w latach 1953–1954 w lipcu i sierpniu kurs anatomii w zakresie I roku studiów dla felczerów, którzy po zaliczeniu kursu (także z innych przedmiotów) zaczęli studia od II roku medycyny. Podobne ćwiczenia z zakresu budowy narządów ruchu człowieka prowadzono w latach 1958 i 1959 dla nauczycieli Wychowania Fizycznego w szkołach podstawowych i średnich województwa katowickiego. Ze zbioru preparatów anatomicznych oraz tablic anatomicznych korzystały również uczennice Szkoły Pielęgniarek w Zabrze.

Do działalności dydaktycznej Katedry trzeba zaliczyć odczyty (wykłady) w ramach Towarzystwa Wiedzy Powszechnej prowadzone przez kierownika i asystentów w latach 1951 i 1952. Odczyty odbywały się w Katowicach, Zabrzu, Bytaniu, Gliwicach, Opolu i Nysie, ogółem 28.

Zakład prowadzi formę „quizu anatomicznego” dla wyróżniających się studentów, co umożliwia na ujawnianie szczególnie uzdolnionych, ewentualnych kandydatów do Studenckiego Kółka Naukowego przy Zakładzie Anatomii.

Integralnie związana z działalnością dydaktyczną jest działalność wychowawcza pracowników Zakładu. Od szeregu lat większość asystentów piastuje funkcje opiekunów grup studenckich, uczestnicząc aktywnie w życiu studenckim. Wielu bierze aktywny udział w organizowanych od trzech lat studenckich praktykach robotniczych. Pracownicy naszego Zakładu byli

współorganizatorami Obozów Naukowo-Badawczych w Brzeziu, Wiśle i powiecie zawierciańskim, pełniąc na nich szereg odpowiedzialnych funkcji. W obozach tych brało udział czterestu pracowników, niektórzy z nich uczestniczyli w tych akcjach wielokrotnie. Dowodem uznania pracy wychowawczej pracowników Zakładu są wielokrotnie przyznawane nagrody rektorskie oraz liczne odznaczenia organizacji młodzieżowych.

Do szczególnych osiągnięć naszego Zakładu należy wykształcenie własnej kadry wywodzącej się z naszej uczelni, wszyscy z SKN. Podkreślić należy nie tylko duży wkład w unowocześnienie procesu dydaktycznego i pracę naukową ściśle związaną z specyfiką naszego województwa, ale i duże zaangażowanie społeczne pracowników: współorganizowanie studenckich, obozów naukowo-badawczych oraz aktywny udział w organizacji życia sportowego na Uczelni.

Tematyka badań naukowych Zakładu sprowadzająca się w pierwszym okresie głównie do zagadnień czysto anatomicznych w ścisłym tego słowa znaczeniu, uległa stopniowemu poszerzaniu, wzbogacając się o szereg nowych kierunków. Cennym osiągnięciem było urządzenie sali operacyjnej, wyposażonej w aparaturę do narkozy oraz instrumentarium, pozwalające na przeprowadzanie doświadczeń na zwierzętach.

Aktualna tematyka badań oprócz zagadnień anatomii klasycznej obejmuje: anatomię porównawczą, teratologię, morfologię doświadczalną, rozwój somatyczny dzieci i młodzieży województwa katowickiego oraz badania („in vivo” i „in vitro”) nad wpływem czynników fizycznych i mechanicznych na ustrój zwierząt laboratoryjnych.

Te dwa ostatnie zagadnienia wiążą się integralnie z ogólnouczelnianym kierunkiem badań związanych ze specyfiką środowiska województwa katowickiego.

Utworzenie w 1962 roku pracowni wibracji umożliwiło ustalenie wyraźnego kierunku badań nad wpływem szkodliwości zawodowych na organizm żywy. W zakresie tej tematyki Zakład nasz ma szczególnie bogaty dorobek naukowy: badania nad wpływem wibracji na organizm były przedmiotem rozprawy habilitacyjnej oraz aż siedmiu przewodów na stopień doktora nauk medycznych.

W okresie minionego dwudziestopięciolecia pracownicy Zakładu opublikowali 130 prac naukowych (119 z nich przedstawiano w czasopismach krajowych, a 11 w czasopismach zagranicznych).

Tematyka ogłoszonych prac związana jest z głównymi kierunkami badań Zakładu, ze szczególnym uwzględnieniem tematyki wiodącej, obejmującej zagadnienia szkodliwości zawodowych oraz rozwoju somatycznego dzieci i młodzieży województwa katowickiego, którym to zagadnieniom poświęcono 60 prac. O dynamicznym rozwoju działalności naukowej Zakładu niech świadczy m. in. fakt, że tylko w okre-

się ostatnich dwóch lat opublikowano ew. wysłano do druku 34 prace naukowe.

W okresie minionego ćwierćwiecza trzech pracowników Katedry uzyskało stopnie naukowe docenta habilitowanego, a 26 pracowników – stopnie doktorów nauk medycznych.

Samodzielni pracownicy nauki Zakładu byli recenzentami: prof. dr med. Stanisław Kohmann – w 9 przewodach habilitacyjnych oraz w 29 przewodach doktorskich, doc. dr hab. n. med. Jerzy Pogorzelski – w 2 przewodach doktorskich, doc. dr hab. n. med. Edmund Stokłosa w 4 przewodach doktorskich.

W okresie minionych 25 lat w Zakładzie pracowało ponad 60 asystentów. Większość z nich odeszła z Katedry, zajmując wysokie stanowiska w Służbie Zdrowia.

Kilku pracowników karzystało z zagranicznych stypendiów:

1. Doc. dr hab. n. med. Edmund Stokłosa przebywał dwukrotnie (1962 i 1965 r.) w Austrii.
2. Doc. dr hab. n. med. Jerzy Pogorzelski w latach 1968/69 w Filadelfii.
3. Dr n. med. Jan Karmiński w 1971 r. na Węgrzech.

Pracownicy Zakładu reprezentujący szereg specjalności są członkami 9 towarzystw naukowych.

W 1967 r. (13–15 września) odbył się VIII Krajowy Zjazd Polskiego Towarzystwa Anatomicznego w Rokitnicy z wstępną sesją w Katowicach. Zjazd był or-

ganizowany przez pracowników Katedry Anatomii i Histologii i należał do bardzo udanych.

W Zjazdach Krajowych Polskiego Towarzystwa Anatomicznego nasi pracownicy brali czynny udział przedstawiając efekty swoich badań naukowych a mianowicie: 1948 r. w Łodzi przedstawiono 2 referaty, 1951 r. w Krakowie przedstawiono 4 referaty, 1954 r. w Białymstoku przedstawiono 2 referaty, w Szczecinie przedstawiono 1 referat, 1969 r. w Krakowie przedstawiono 5 referatów, 1961 r. w Lublinie 7 referatów, 1964 r. w Gdańsku przedstawiono 9 referatów, 1967 r. w Rokitnicy przedstawiono 11 referatów oraz w 1971 r. w Poznaniu przedstawiono 15 referatów.

Nieodłączną część wyposażenia Zakładu stanowi Biblioteka Zakładowa. Powstała z niewielkiej liczby tomów, będących w przeważającej części darami, rozrastała się stopniowo, gromadząc coraz ciekawsze pozycje. W chwili obecnej katalog zawiera 310 pozycji obejmujących najciekawsze tytuły fachowej literatury zarówno krajowej jak i obcej.

Cennym uzupełnieniem wydawnictw jest liczący 24 tytułów dział czasopism zawierających pozycje z początków XX stulecia. Zarówno liczba voluminów książek, jak i czasopism jest stale powiększana o najnowsze pozycje. Biblioteka Zakładu zawierająca wiele unikalnych tytułów dostępna jest dla wszystkich pracowników Uczelni.

Edmund Stokłosa

ZAKŁAD CYTOLOGII I HISTOLOGII

ZABRZE-ROKITNICA, UL. K. MARKSA 19

KIEROWNIK ZAKŁADU PROF. NADZW. DR HAB. N. MED. JÓZEF JAN JONEK

Data utworzenia Zakładu, ówczesnie Katedry Histologii i Embriologii, zbiega się z datą powstania Śląskiej Akademii Medycznej, ponieważ jest on jednym z najwcześniej kreowanych Zakładów teoretycznych. Pierwszym kierownikiem Katedry był prof. dr T. Pawlikowski, który podjął się nie tylko trudu zorganizowania pracy dydaktycznej i naukowej, ale przede wszystkim stworzenia bazy dla tej pracy, tj. wyposażenia poszczególnych pracowni w sprzęt i wykształcenia zespołu asystentów. Pierwszym adiunktem Katedry była dr Zofia Wilkicka. Z inicjatywy prof. dr T. Pawlikowskiego utworzona została przy Katedrze Sekcja Histologiczna Studenckiego Koła Naukowego, z której rekrutowali się przyszli asystenci Zakładu: lek. med. J. J. Jonek, lek. med. Kazimierz Zajusz, lek. med. Jeremi Czaplicki, lek. med. Tadeusz Niebrój oraz lek. med. Antoni Jonecko.

W okresie kierownictwa prof. dr T. Pawlikowskiego stopnie kandydata nauk medycznych uzyskali lekarze: J. J. Jonek, K. Zajusz, T. Niebrój i J. Czaplicki. W październiku 1957 r. prof. dr T. Pawlikowski odchodzi z Zakładu na równorzędne, kierownicze stanowisko do Zakładu Endokrynologii Akademii Medycznej w Łodzi, funkcję pełniącego obowiązki kierowni-

ka Katedry przejął adiunkt-kandydat n. med. Kazimierz Zajusz, natomiast kierownictwo naukowe do czasu ostatecznej obsady sprawował nadal prof. dr T. Pawlikowski.

Od 1959 do 1963 r. kierownictwo Zakładu powierzono doc. dr Andrzejowi Vorbrodtowi. W tym okresie ukończyli przewody habilitacyjne: dr n. med. J. J. Jonek i dr n. med. K. Zajusz.

Nowy rozdział w historii 25-lecia Zakładu stanowi okres 10-letniego kierownictwa Zakładem doc. dr n. med. J. J. Jonka (od roku 1963). Dowodem jego aktywności jest generalna przebudowa i adaptacja poszczególnych pracowni do wyposażenia w najnowocześniejszą aparaturę badawczą i sprzęt laboratoryjny. Stworzone zostały w ten sposób optymalne warunki, jakościowo odpowiadające rzeczywistym potrzebom pracy badawczej. Dowodem dbałości o wszechstronne szkolenie było uzyskanie przez asystentów w okresie jego 10-lecia 12 specjalizacji I stopnia oraz 5 specjalizacji II stopnia, a w zakresie osiągnięć naukowych – prowadzenie 20 przewodów doktorskich oraz jednego przewodu habilitacyjnego. Z obecnego grona 10 asystentów, aż 9 jest wychowankami Koła Naukowego, którego założycielem i

kierownikiem był prof. dr hab. n. med. J. J. Jonek. Spośród jego bezpośrednich wychowanków 7 uzyskało stypendium doktoronckie, a 1 stypendium habilitacyjne.

Rok 1967 jest ważnym momentem w dziejach Zakładu, bowiem utworzona została nowa Samodzielna Pracownia Mikroskopii Elektronowej, obok istniejących od ponad 10 lat w Zakładzie Pracowni: Histologicznej, Cytochemicznej, Morfologicznej, Izotopowej, Mikrofotografii, stanowiących podstawę do realizacji planowej problematyki naukowej Zakładu.

W 1973 r. powołano Pracownię Embriologii oraz Samodzielną Pracownię Ochrony Środowiska Człowieka. W 1971 roku Rodo Poństwa mianowała doc. dr hab. n. med. J. J. Jonka Profesorem nadzwyczajnym.

W tymże roku akademickim przekształcono organizacyjnie strukturę Uczelni tworząc Instytuty, powierzając prof. dr hab. n. med. J. J. Jonkowi funkcję dyrektora Instytutu Biologiczno-Morfologicznego.

Katedrę przekształcono w Zakład Cytologii i Histologii. Stan osobowy nauczycieli akademickich Zakładu Cytologii i Histologii: prof. dr hab. n. med. J. Jan Jonek – Kierownik Zakładu, 3 adiunktów, 5 starszych asystentów, 2 asystentów.

W ramach doszkalania i podnoszenia kwalifikacji pracownicy brali udział zarówno w wymianie z pracownikami Zakładów naukowych w kraju jak i w wyjazdach szkoleniowych do zagranicznych ośrodków naukowych, a mianowicie.

1. prof. dr hab. n. med. J. J. Jonek w latach 1960 i 1963 (Austria) 1969 (Dania), 1971 (NRD), 1972 (CSRS), Rumunia, Węgry) 1973, (NRF) 1973, Austria, Holandia
2. dr n. med. J. Konecki w latach 1964 i 1970 (ZSRR)
3. dr n. med. H. Grzybek w latach: 1969 (NRD) i 1971 (Austria).

Zajęcia dydaktyczne w Zakładzie dla I roku studentów prowadzone są w formie wykładów, prelekcji, ćwiczeń, zajęć seminaryjno-repetytoryjnych, konsultacji, egzaminów praktycznych i teoretycznych. Zajęć ogółem jest 150 godzin, w tym ćwiczeń 75 godzin.

W ramach pracy dydaktycznej w Zakładzie odbyły się kilkutygodniowe szkolenia z zakresu techniki autoradiograficznej, techniki histochemicznej oraz techniki mikroskopowo-elektronowej organizowane dla pracowników naukowo-dydaktycznych innych Uczelni medycznych w Polsce.

Do celów dydaktyki pracownicy Zakładu zaprojektowali i wykonali tablice świetlne z barwnymi diapozytivami, umożliwiając wizualne sprawdzenie wiadomości teoretycznych przed ćwiczeniami. W ramach prelekcji poprzedzających ćwiczenia wyświetla się barwne diapozytivy sporządzone z preparatów, które studenci oglądają na ćwiczeniach.

W celu sprawdzenia stopnia opanowania mate-

riału teoretycznego i praktycznego, używane jest automatyczne urządzenie do projekcji przeźroczy w kilku seriach (z objaśnieniami jednoznaczными, prawidłowymi, wieloznacznymi-testowymi i bez objaśnień), co jednocześnie umożliwia studentowi samokontrolę prawidłowej nauki do egzaminu. Natomiast dwie systemowe tablice świetlne pozwalają na wizualne oponowanie rozwoju narządów i tkonek, jak i ustalenie miejsc występowania poszczególnych tkonek. Tak więc nauczanie programowe realizowane jest zarówno poprzez zasadę szybkiego oponowania materiału teoretycznego i praktycznego, jak i stwarzanie studentowi możliwości samokontroli.

Wszystkie te pomoce naukowe stanowią oryginalne pomysły racjonalizatorskie.

Za osiągnięcia dydaktyczno-organizacyjne przyznano prof. dr hab. n. med. J. J. Jonkowi nagrodę I stopnia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej.

Za wybitne osiągnięcia naukowe Minister Zdrowia i Opieki Społecznej przyznał zespołowi pod kierownictwem prof. dr hab. n. med. J. J. Jonka nagrodę zespołową I stopnia. Prof. dr hab. n. med. J. J. Janek jest również laureatem nagrody Państwowej Rady ds. Pokojowego Wykorzystania Energii Jądrowej.

Tematem wiodącym w pracy naukowej była w poprzednich latach: morfologia gruczołów dokrewnych, zwłaszcza wysp trzustkowych Langerhansa, nadnerczy, tkanki tłuszczowej brunatnej i układu przysadkowo-podwzgórzowego.

Zmienność cykliczna w rytmie dobowym gruczołów dokrewnych była przedmiotem badań aż trzech rozpraw kandydackich.

Obecnie praca naukowa Zakładu skoncentrowała się wokół następujących problemów:

- patomechanizmu zatrucia substancjami organicznymi i metalami ciężkimi
- syntezy kwasów nukleinowych w narządach uwarunkowanych i nieuwarunkowanych pod wpływem estrogenów,
- wpływu wibracji i hałasu na ustrój,
- wpływu promieniowania jonizującego na ustrój.

Efekty pracy naukowo-badawczej wyrażają się między innymi 357 pracami opublikowanymi w czasopiśmie krajowych i zagranicznych. Liczne prace są cytowane w monografiach i czasopiśmie zagranicznych m. in. w Handbuch der Histochemie, Cellular Biology of Uterus, Electron Microscopy. Kierownik Zakładu jest współredaktorem czasopisma: Folia Histochemica et Cytochemica, Folia Morphologica, Excerpta Medica.

W Zakładzie pracownicy uzyskali następujące stopnie i tytuły naukowe: prof. zwyczajny 1, prof. nadzwyczajnych 3, docentów 5, specjalistów I stopnia 12, specjalistów II stopnia 5, dr n. med. 20. Spoza Zakładu stopień dr n. med. uzyskało 7 osób.

Pięciu docentów wykonało część doświadczalnych prac habilitacyjnych w pracowniach Zakładu,

a jedną pracę habilitacyjną wykonano w Zakładzie w całości.

Rozwiązywanie licznych zagadnień naukowych była inspiracją do opracowania nowych bądź modyfikacji stosowanych dotychczas metod laboratoryjnych, co umożliwiło nie tylko nawiązanie współpracy z licznymi Katedrami teoretycznymi, ale również z Klinikami, a przede wszystkim zaś z przemysłem.

Opracowano szereg patentów, wynalazków i wniosków racjonalizatorskich. Ważniejsze z nich to: aparat do płukania siatek preparatowych do celów mikroskopii elektronowej, układ samoczynnej blokady USB-1, aparatura do łączności wewnątrzkatedralnej „Intercom-4”, urządzenie do napyłania preparatów metodą obrotową, stolik do wykonywania powłok luminescencyjnych, na ekranach mikroskopu elektronowego. Za te wynalazki racjonalizatorskie pracownikom Zakładu przyznano złote (inż. J. Busek) i srebrne (prof. dr hab. n. med. J. J. Jonek, dr n. med. H. Grzybek) odznaki racjonalizatorskie. W ramach współpracy z przemysłem Zakład prowadzi badania naukowe mające na celu poprawę warunków BHP i ochronę środowiska, oraz prace o charakterze toksykologicznym na rzecz następujących przedsiębiorstw:

a. Rafinerii Nafty im. L. Waryńskiego w Czechowicach od 1970 r.

b. Zakładów Cynkowych „Szopienice” w Szopienicach od 1970 r.

c. Huty im. E. Cedlera w Sosnowcu od 1973 r.

d. Fabryki Kosmetyków „Viola” w Gliwicach od 1972 r.

e. Energopomiaru w Gliwicach od 1972 r.

Od 1972 r. Zakład prowadzi również badania dotyczące problematyki ochrony środowiska w ramach umowy ze Stanami Zjednoczonymi oraz na zlecenie RWPG i PAN.

Zakład Cytologii i Histologii ściśle współpracuje prawie ze wszystkimi Zakładami i Klinikami Śląskiej Akademii Medycznej oraz Wojewódzkim Szpitalem Reumatologicznym w Goczałkowicach, Szpitalem Miejskim w Tychach, Miejskim Szpitalem w Bytomiu, w Chorzowie i innych.

Pracownicy Zakładu brali aktywny udział w Zjazdach zagranicznych, organizacji konferencji i zjazdów ogólnokrajowych uczestnicząc w 32 Zjazdach i Sympozjach wygłaszając łącznie 42 referaty. M. in. referaty wygłoszono na III European Conference on Electron Microscopy (CSRS Praga) oraz na VI World Congress of Gynaecology, USA-Chicago (Jonek-Konecki). Poza tym Zakład był współorganizatorem: Ogólnopolskiej Konferencji dotyczącej promieniowania jonizującego, Łódź 1968, Konferencji Sekcji Mikroskopowo-elektronowej Polskiego Towarzystwa Anatomo-Patologów W-wa 1970, Zjazdu Komisji Ultrastruktury Komórki i Tkanki PAN Lublin 1971, Sympozjum Medycyny Przemysłowej Katowice 1964, VIII Zjazdu Polskiego Towarzystwa Anatomicznego Katowice 1967.

Prof. dr hab. n. med. J. J. Jonek jest autorem 202 prac naukowych cytowanych w licznych monografiach, podręcznikach i czasopismach naukowych krajowych i zagranicznych jak: „Cellular Biology of Uterus”, „Handbuch der Histochemie”, „Electron Microscopy 1964”, „Directory of Cell Research Laboratories” — Unesco, słowniku biograficznym „World Who is Who in Science” i innych oraz jest współredaktorem licznych czasopism naukowych krajowych i zagranicznych, jak: „Folia Histochemica et Cytochemica”, „Folia Morphologica”, „Excerpta Medica” oraz czasopisma ideologiczno-światopoglądowo-politycznego „Wychowanie”.

Halina Łątkowska, Janusz Konecki

ZAKŁAD OGÓLNEJ BIOLOGII LEKARSKIEJ

ZABRZE-ROKITNICA, UL. K. MARKSA 19

KIEROWNIK ZAKŁADU: PROF. NADZW. DR N. MED. RYSZARD WRÓBLEWSKI

Zakład utworzono w 1948 roku jako Katedrę Biologii Ogólnej Śląskiej Akademii Lekarskiej.

Pierwsze lata istnienia Katedry były trudne; działalność dydaktyczną prowadzono, opierając się na zespole kadrowym i pomocach dydaktycznych Katedry Biologii i Embriologii Akademii Medycznej w Krakowie (do roku 1950) Wydział Medycyny UJ), której kierownik pełnił równocześnie funkcję kierownika Katedry Biologii Ogólnej w Zabrzu-Rokitnicy. Dopiero w 1954 r. nastąpił bardziej prawidłowy, samodzielny rozwój Katedry, kiedy to odpowiedzialność za nią przejął nowy, czwarty z rzędu kierownik Zakładu, prof. dr n. med. Ryszard Wróblewski. Dużym nakładem pracy całego zespołu oraz dzięki pomocy in-

nych biologicznych placówek uniwersyteckich sporządzono początkowo skromne, z czasem coraz bardziej odpowiadające współczesnym potrzebom — wyposażenie dydaktyczne, umożliwiające prowadzenie zróżnicowanych, wieloprogowych zajęć dydaktycznych na wysokim poziomie. Obecne zaplecze dydaktyczne Zakładu prowadzącego odpowiedzialne — bo z najmłodszym i najliczniejszym (720 osób) rocznikiem studentów — nauczanie — można uznać za optymalne.

Mimo pewnej fluktuacji kadr w ciągu minionych 25 lat Zakład wyszkolił stały zespół pracowników należycie przygotowanych do pracy badawczej i dydaktycznej.

Zmudne lecz konsekwentnie zdobywane wyposażenie laboratoryjne, z latami coraz bardziej specjalistyczne, umożliwiło zespołowi sprecyzowanie i skoncentrowanie problematyki badawczej wokół kilku (czterech) wiodących kierunków, wylonionych z tradycji i zainteresowań zespołu Zakładu. Wokół np. problematyki parazytologicznej i genetycznej wyłoniły się przed szeregiem lat zespoły, uznane przez Władzę Uczelni za Pracownie Zakładowe; należy tu powołać w 1964 r. Pracownię Genetyki Człowieka, kierowaną przez dr Danutę Dziekanowską oraz powołaną w roku 1968 Pracownię Parazytologii Lekarskiej — kierowaną przez dr Alinę Grzybkową.

Kierownictwo Zakładu spoczywało od roku 1948—1950 — w rękach prof. dr Stanisława Skowrona, Kierownika Katedry Biologii i Embriologii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Następnie w latach 1950—1952, kierował Katedrą Biologii Ogólnej dr med. Kazimierz Rapacz, w roku 1953 pełniła obowiązki kierownika mgr Władysław Zjadacz-Chachulska. Od roku 1954 kieruje Zakładem Ogólnej Biologii Lekarskiej prof. dr n. med. Ryszard Wróblewski.

Zespół naukowo-dydaktyczny Zakładu (nauczycieli akademickich) liczy obecnie 9 osób, w tym: prof. dr n. med. Ryszard Wróblewski — kierownik Zakładu), 5 adiunktów, 4 starszych asystentów, 1 asystent.

Nieliczni pracownicy Zakładu odbyli przeszkolenia za granicą, a mianowicie: 1. Prof. dr Ryszard Wróblewski 1955 i 1965/66 (ZSRR), 1958/59 (NRF), 1958/59 (Szwajcaria), 1960 i 1969 (NRD), 1961 (Włochy). 1963/64 i 1967 (W. Brytania), 1971 Szwecja. 2. dr Joachim Kucias — 1965 (ZSRR), 3. dr Werner Achtelek — 1966 (Holandia), 4. dr Danuta Dziekanowska — 1971 (Francja, W. Brytania).

Dydaktyka prowadzona jest dla licznej grupy (ponad 700 studentów). Praca dydaktyczna Zakładu obejmuje wykłady ogólnej biologii lekarskiej dla studentów I roku medycyny i stomatologii w wymiarze 4 godzin tygodniowo oraz ćwiczenia i seminaria w wymiarze 5 godzin tygodniowo. W latach 1960—68 prowadzono również wykłady oraz cykl ćwiczeń z zakresu biologii ogólnej dla studentów Wyższej Szkoły Pedagogicznej w Katowicach.

Pracownicy Zakładu opracowali dla studentów skrypty: R. Wróblewski i inni — Materiały do ćwiczeń i seminariów z ogólnej biologii lekarskiej. (Śl. AM. wyd I — 1958, wyd. II — 1972). W Zakładzie opracowano cały zestaw nowoczesnych i atrakcyjnych pomocy naukowo-dydaktycznych: film „Metoda obserwacji preparatów pod mikroskopem” (wykonany przez dr J. Kuciasa w 1965 roku), ponad 2000 częściowa barwnych diapoztywów, objaśniających materiały ćwiczeniowe, oraz ok. 1000 tablic dydaktycznych (wykonanych przez plastyka mgr H. Czuma-Stangiewicz).

Za osiągnięcia dydaktyczno-organizacyjne prof. dr

R. Wróblewski uzyskał w roku 1969 nagrodę Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej.

Praca naukowa w Zakładzie Ogólnej Biologii Lekarskiej koncentrowała się na badaniach nad następującymi zagadnieniami: prawidłowości procesów morfogenetycznych (regeneracja, embriogeneza, wzrost, konerokeneza, różnicowanie i odróżnicowanie, wpływ na rozwój itp.); procesy odtwórcze w organizmach zwierzęcych (regeneracja fizjologiczna i pourazowa, transplantacja, regulacja aktywności mitotycznej itp.) szczególnie gruczolów dokrewnych; kariologia człowieka ze szczególnym uwzględnieniem wrodzonych wad mnogich; epidemiologiczne aspekty parazytologii człowieka.

W Zakładzie opublikowano 198 prac w tym 21 artykułów w czasopismach zagranicznych (Anatomischer Anzeiger, Berichte des XIII Internationalen Kongresses für Pädiatrie, Wien 1971, Biologisches Zentralblatt, Genetika, Naturwissenschaften, Studia Biophysica, Zeitschrift für mikroskopisch-anatomische Forschung).

Pracownicy uzyskali następujące stopnie naukowe: 1 tytuł profesora nadzwyczajnego, 2 habilitacje, 10 doktoratów.

Zakład brał bezpośredni udział w organizacji kilku zjazdów krajowych i zagranicznych, a mianowicie.

1967 r. — współorganizacja Zjazdu Polskiego Towarzystwa Anatomicznego w Rokitnicy,

1969 r. — udział w organizacji Międzynarodowego Zjazdu Polskiego Towarzystwa Parazytologicznego w Katowicach,

1969 r. — organizacja III Ogólnopolskiej Konferencji Kierowników Katedr Biologii Akademii Medycznych w Rokitnicy,

1972 r. — udział w organizacji Międzynarodowego Zjazdu Polskiego Towarzystwa Radiologicznego w Katowicach.

Do najważniejszych osiągnięć Zakładu należy stworzenie atrakcyjnego pod względem ilościowym i jakościowym zaplecza dydaktycznego. Fakt ten zastrzuje dlatego na podkreślenie, że brak dotąd w kraju wytwórni produkującej pomoce dydaktyczne zgodnie z profilem naszego Zakładu i na wymaganym poziomie. Wszystko co posiadamy obecnie (tysiące preparatów mikroskopowych, setki okazów muzealnych, tysiące diapoztywów, ponad 1000 tablic dydaktycznych, dziesiątki filmów szkoleniowych) jest samodzielnym dorabkiem naszego Zespołu. Zbiary te należą do najbogatszych wśród Zakładów Biologii w kraju.

Zaangażowanie w pracę dydaktyczną naszego Zakładu dało widoczne istotne rezultaty: wypracowany własny profil programowy przedmiotu, stał się w czasie ostatniej reformy studiów obowiązującym programem dla jednoimiennych placówek w pozostałych Akademiiach Medycznych w całej Polsce. Opracowanie „Materiałów do ćwiczeń i seminariów” spotkała

się z aprobatą studentów, a wyniki procesu nauczania są w pełni zadowalające, mimo że następuje duże spiętrzenie materiału do tylko I semestru pierwszego roku, co w praktyce stanowi okres krótszy aniżeli 4 miesiące. Podkreślić należy znaczny rozwój przykładowych Pracowni: Parazytologii Lekarskiej i Genetyki Człowieka. Pracownia Parazytologii stanowi poważną placówkę diagnostyczną, służąc pomocą i klinikom i szpitalom województwa w przypadkach zaistniałych wątpliwości czy rozbieżności diagnostycznych. Od szeregu lat Pracownia Parazytologii Lekarskiej prowadzi terenowe badania epidemiologiczne mniej uprzemysłowionych powiatów naszego województwa. Powołana w 1967 roku Pracownia Genetyki Człowieka prowadzi owocną współpracę naukową i diagnostyczną z zainteresowanymi klinikami Śląskiej Akademii Medycznej i szpitalnymi oddziałami całego województwa, jako jedyna pracownia kariologii człowieka na terenie województwa katowickiego.

Nie można również pominąć faktu, iż zespół Zakładu Ogólnej Biologii Lekarskiej bierze udział w życiu społecznym i politycznym Uczelni i całego śra-

dowiska, pełniąc wiele funkcji społecznych i politycznych, m. in. prof. Wróblewski jako członek KU i Egzekutywy KU PZPR, kurator Klubu AZS, przewodniczący zespołu Rektorskiego do Spraw Rozwoju Sportu, Turystyki i Wychowania Fizycznego, dr Grzybko-wa — wiceprzewodnicząca Rady Uczelnianej Zw. Zaw., dr Kucias — jako społeczny Inspektor Pracy.

Za wartościowe osiągnięcie dydaktyczne i za istotny wkład w budzenie pragnień i ambicji naukowych u przyszłych pracowników naukowych uważamy działalność sekcji STN działającej przy naszym Zakładzie.

Od wielu lat sekcja biologiczna STN jest jedną z najliczniejszych w Uczelni i najintensywniej i skutecznie pracujących; posiadamy najliczniejszą grupę stypendystów naukowych im. Biegańskiego, a nasi wychowankowie odnoszą liczne sukcesy naukowe na uczelnianych i krajowych sesjach STN (m. in. w 1971 roku członkowie Sekcji Biologicznej STN zdobyli na XI Sesji Naukowej dwie drugie nagrody oraz jedno wyróżnienie, a w czasie Sesji w 1972 roku — nagrodę pierwszą i drugą, dwie nagrody trzecie oraz dwa wyróżnienia).

Ryszard Wróblewski

SAMODZIELNA PRACOWNIA MIKROSKOPII ELEKTRONOWEJ

ZABRZE-ROKITNICA, UL. K. MARKSA 19

KIEROWNIK: DR N. MED. HENRYK GRZYBEK

Omówiono w dziejach Zakładu Cytologii i Histalogii

INSTYTUT MEDYCyny SpoŁecznej

DYREKTOR: PROF. NADZW. DR N. MED. KLAUDIUSZ CIUBRA
ZAST. DYREKTORA: DOC. DR N. MED. WITOLD ŁOBZOWSKI

ZAKŁAD ORGANIZACJI OCHRONY ZDROWIA

KATOWICE, UL. PONIATOWSKIEGO 15
KIEROWNIK ZAKŁADU DOC. DR N. MED. WITOLD ŁOBZOWSKI

W dniu 1 września 1951 r. powołano w Śląskiej Akademii Medycznej Katedrę Organizacji Ochrony Zdrowia. Organizatorem i Kierownikiem Katedry mianowany został ówczesny kierownik Wydziału Zdrowia Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Katowicach – dr med. Witold Łobzowski.

W pierwszym okresie działalności Katedry niezbędne była opracowanie programu wykładów, tym bardziej, że pierwszy plan wykładów, opracowany już przez Ministerstwo Zdrowia ustalony został dopiero po jednym (próbnym) roku nauczania tej dyscypliny; trudności potęgował brak jakiegokolwiek podręcznika z tej dziedziny.

Trzeba nadto podkreślić, że był to okres tworzenia jednolitej służby zdrowia w Polsce, okres przejmowania i koncentrowania całości zagadnień służby zdrowia w jednym organie resortowym – Ministerstwie Zdrowia. Tym samym był to okres szukania nowych form organizacyjnych i praktycznego ich wypróbowania.

W okresie tym działalność Katedry (początkowo z obsadą jednoosobową) poza pracą dydaktyczną i organizacją służby zdrowia na Śląsku obejmowała także działalność publicystyczną. W licznych publikacjach prasowych popularyzowano i wyjaśniano sens oraz cel nowych form organizacyjnych służby zdrowia.

W latach 1953–1957 kierownik Katedry doc. dr Witold Łobzowski brał czynny udział w pracach Komisji Organizacji Ochrony Zdrowia Rady Naukowej przy Ministrze Zdrowia, której zadaniem było ustalenie tematyki prac z zakresu organizacji ochrony zdrowia oraz opiniowanie prac, mających ukazać się w druku. W połowie roku 1957 kierownik Katedry jako członek delegacji Ministerstwa Zdrowia zapoznał się w Jugosławii z tamtejszą organizacją służby zdrowia, a następnie brał udział w opracowaniu porozumienia o współpracy między polską i jugosłowiańską służbą zdrowia, podpisanego w październiku 1957 r.

Po październiku 1956 r., mimo że w większości Akademii Medycznych likwiduje się katedry i wykłady z organizacji ochrony zdrowia (te ostatnie włączono do przedmiotu higiena ogólna), w Śląskiej Akademii Medycznej prof. dr B. Nowakowski – kierownik Katedry Higieny – stanął na stanowisku utrzymania w warunkach Śląska oddzielnej Katedry Organizacji Ochrony Zdrowia. Z perspektywy czasu podkreślić należy fakt, że decyzyja ta była jak najbar-

dziej słuszna, czego wyrazem jest powrót przez Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej w latach 1970 do koncepcji wyodrębnienia organizacji ochrony zdrowia jako oddzielnej dyscypliny naukowej. Już zresztą wcześniej odczuwano potrzebę kreowania katedr, zajmujących się problemem organizacji ochrony zdrowia, czego przykładem był utworzony w 1960 roku wieloosobowy, prowadzący szeroko zakrojoną działalność – Zakład Organizacji Ochrony Zdrowia, przy Katedrze Higieny Akademii Medycznej w Łodzi, którego kierownictwo objął doc. dr J. Indulski.

Za przykładem Akademii Medycznej w Łodzi wprowadzono i w innych akademiach z biegiem lat coraz szerszy zakres tematyczny zajęć z organizacji, w konsekwencji Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej wprowadziło w Akademii Medycznych przedmiot nauczania, obejmujący teoretyczne i praktyczne zagadnienia medycyny społecznej.

Pomimo, że warunki kadrowe w Śląskiej Akademii Medycznej nie pozwalały na rozwinięcie pełniejszej działalności, przez cały okres prowadzono wykłady z organizacji ochrony zdrowia. Równocześnie kontynuowano działalność naukową i publicystyczną.

Począwszy od roku 1960 zatrudniona została w Katedrze dr n. ek. Lucyna Frąckiewicz, której powierzono prowadzenie zajęć z demografii, opieki społecznej oraz ekonomiki służby zdrowia, a w okresie późniejszym – w związku ze zwiększoną liczbą wykładów i ćwiczeń – zaangażowano dodatkowo kilku lekarzy spoza Katedry.

Zmiany organizacyjne w ramach całej Akademii Medycznej i przejście na strukturę instytutową zdecydowały o likwidacji w roku 1971 Katedry Organizacji Ochrony Zdrowia i włączenie jej do Instytutu Medycyny Społecznej. Wyodrębniony Zakład Organizacji Ochrony Zdrowia stanowi integralną część całego Instytutu, mimo, że względy lokalizacyjne przesądzały o konieczności pozostawienia Zakładu w Katowicach, podczas gdy siedzibą Instytutu Medycyny Społecznej jest Zabrze-Rokitnica.

Przewiduje się jednak, że z chwilą oddania do użytku kompleksów budynków w Katowicach-Ligocie, Instytut Medycyny Społecznej, a więc i Zakład Organizacji Ochrony Zdrowia zlokalizowane zostaną łącznie.

Obecna kadra naukowo-dydaktyczna przedstawia się następująco: doc. dr n. med. Witold Łobzowski – kierownik Zakładu, doc. dr hab. n. ekon. Lucyna

Frąckiewicz — docent kontraktowy, lek. Agnieszka Pabijan — asystent.

Zajęcia dydaktyczne prowadzone były dla studentów medycyny oraz stomatologii, początkowo w formie wykładów, a od roku 1971 wprowadzono również ćwiczenia z przedmiotu „organizacja ochrony zdrowia” w wymiarze 45 godzin dla studentów VI roku medycyny i IV roku Oddziału Stomatologii. Łącznie zajęcia dydaktyczne prowadzone przez zakład obejmują 1000 godzin rocznie.

Atrakcyjność prowadzonych zajęć podnosi prowadzenie ćwiczeń w przychodniach; np. zajęcia dotyczące organizacji przemysłowej służby zdrowia odbywają się w Domu Zdrowia Budowlanych w Katowicach, który wyposażony jest w podstawowe urządzenia, gabinety, pracownie.

Obserwacja przez studentów badań nowo wstępujących lub badań okresowych prowadzonych przez lekarzy oraz zespół socjologów i psychologów w pracowniach daje dobrą orientację o najnowszych metodach kwalifikacji psychofizycznej i ocenie przydatności do podejmowanego zawodu. Również i ćwiczenia z organizacji lecznictwa otwartego i specjalistycznego, odbywające się w jednej z lepiej prowadzonych i wyposażonych przychodni obwodowych są odbierane i przyjmowane przez studentów z większym zainteresowaniem.

Oprócz zajęć dla studentów Śląskiej Akademii Medycznej pracownicy Zakładu prowadzą:

- wykłady z polityki społecznej, polityki ochrony zdrowia i zabezpieczenia społecznego dla studentów Wydziału Prawa i Administracji na Uniwersytecie Śląskim,

- wykłady (w ramach kursów) z organizacji ochrony zdrowia dla pielęgniarek i felczerów.

Doc. dr hab. Lucyna Frąckiewicz opracowała skrypt pt.: Wybrane zagadnienia z organizacji ochrony zdrowia — materiały do ćwiczeń (K-ce 1971).

Pierwsze prace naukowo-badawcze związane były przede wszystkim z metodami oceny stanu zdrowotnego ludności wojew. katowickiego. Łączenie pracy w Katedrze Organizacji Ochrony Zdrowia oraz w Wydziale Zdrowia PMRN w Katowicach przez pracowników Katedry umożliwiło podjęcie badań monograficznych nad organizacją służby zdrowia miasta Katowic, badań nad hospitalizacją schorzeń wieku podeszłego na przykładzie miasta Katowic, badań nad stanem zdrowotnym emerytów, niektórych zakładów pracy (kop. Gottwald) oraz absencją chorobową w hutnictwie żelaza.

Podjęto także badania nad zainteresowaniami studentów Śląskiej Akademii Medycznej, przeprowadzając obszerne badania ankietowe wśród studentów IV roku. Wyniki badań — referowane na Zjeździe Rektorów Szkół Wyższych — na Śląsku — stały się następnie podstawą działań wychowawczych wśród młodzieży akademickiej. W tym też okresie pracownicy współpracują z Sekcją Medycyny Społecznej

(prace i referaty m.i. metod organizacji badań nad absencją chorobową, celów i zadań Światowej Organizacji Zdrowia oraz problematyki związanej z deontologią lekarską) oraz z Towarzystwem Świadomego Macierzyństwa.

Zmieniająca się struktura demograficzna kraju, a przede wszystkim aglomeracji górnośląskiej przysądziły o konieczności szerszego rozwinięcia prac związanych z nowymi zadaniami organizacji służby zdrowia, wynikającymi z coraz bardziej zaawansowanego procesu starzenia się ludności. Bada się więc aktualnie warunki bytu i życia ludzi starych i kalekich; przewiduje się w najbliższym czasie włączenie do tych prac badawczych studentów, którzy w toku prowadzonych ćwiczeń czynnie uczestniczyliby w rozeznawaniu potrzeb podopiecznych i w opracowaniu metod organizacji wszelkich form opiekuńczych. Ścisła współpraca z Wydziałem Zdrowia i Opieki Społecznej Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Katowicach umożliwiła nie tylko prowadzenie badań terenowych nad warunkami życia i opieką zdrowotną ludzi starych, ale także na praktyczne wykorzystywanie wniosków uzyskiwanych w toku prowadzonych badań.

W roku 1968 ukończono również przeprowadzone przez doc. dr W. Łobzowskiego badania stanu zdrowia u byłych więźniów obozów koncentracyjnych zamieszkałych obecnie na terenie woj. katowickiego. Praca wykonana została dla potrzeb Związku Bojowników o Wolność i Demokrację w Katowicach, który żywo był zainteresowany stanem zdrowotnym swych podopiecznych.

W dorobku naukowym Katedry pozostaje od wielu lat ścisła współpraca z kilkoma zakładami przemysłowymi. Są to Huta Batory w Chorzowie, w której od roku 1952 przeprowadza się stałe badania nad rozmiarami i przyczynami kształtowania się absencji chorobowej, kopalnie węgla kamiennego, przemysł budowlany (Dom Zdrowia Budowlanych w Katowicach, w którym prowadzone są przez pracowników katedry konsultacje dot. organizacji opieki zdrowotnej wśród załóg budowlanych). Prowadzone badania dotyczą więc nie tylko badania absencji chorobowej, lecz również badań nad systemami organizacji służby zdrowia w przemyśle, opracowując metody najskuteczniejszego jej działania. Podziękowania wyrażone przez konsultowane zakłady pracy świadczą o wartości użytecznej świadczonych przez Katedrę usług.

Od roku 1968 podjęto także szerokie badania nad problemem alkoholizmu w środowisku wielkomiejskim na przykładzie miasta Katowic.

Przedstawiona w znacznym skrócie tematyka badawcza trzyosobowego zespołu Katedry nie wyczerpuje wszystkich podjętych i wykonanych prac w okresie 20-letnim. Opracowano również kilka recenzji zagranicznej i krajowej literatury fachowej, dotyczącej organizacji ochrony zdrowia.

Ogółem wydano drukiem 25 opracowań naukowych. Ponadto pracownicy brali czynny udział w dwóch zjazdach naukowych zagranicznych i czterech krajowych. Pracownicy zakładu współpracują z Towarzystwami naukowymi. Doc. dr n. med. W.

Łobzowski jest wiceprzewodniczącym Woj. Oddziału Towarzystwa Medycyny Społecznej, a doc. dr hab. Lucyna Frąckiewicz członkiem Union International pour l'Etude Scientifique de la Population.

Lucyna Frąckiewicz

ZAKŁAD HIGIENY

ZABRZE-ROKITNICA, UL. K. MARKSA 19

KIEROWNIK ZAKŁADU PROF. NADZW. DR N. MED. KLAUDIUSZ CIUBRA

Powstanie Katedry Higieny łączy się nierozdzielnie z nazwiskiem i osobą prof. dr Brunona Nowakowskiego, pierwszego Rektora Śląskiej Akademii Medycznej, który wspólnie z adiunktem Kl. Ciubrą organizował od podstaw Katedrę Higieny.

Formalnie Katedra została powołana w 1948 r., jednak jej działalność rozpoczęła się w 1950 r., od momentu zaangażowania pierwszych pracowników dydaktyczno-naukowych, a to adiunkta i dwóch asystentów.

Katedra ma od początku swą siedzibę w kompleksie gmachów Śl. Akademii Medycznej w Zabrzu-Rokitnicy. Już w pierwszym okresie zarysował się i następnie utrwalił organizacyjny podział Katedry na zasadnicze kierunki działania i pracownie. Powstały kolejno: pracownia pyłowa (w roku 1950) pracownia chemiczna i pracownia mikroklimatu (w roku 1951), które w 1954 r. stanowiły podstawę do kreowania Zakładu Higieny Pracy w Instytucie Medycyny Pracy i ściśle z nim współpracują.

Ta ścisła współpraca z rozwijającym się na terenie Śl. Akademii Medycznej Instytutem Medycyny Pracy w Przemyśle Węglowym i Hutniczym w pierwszym dziesięcioleciu wydawała się dla Katedry bardzo korzystna. Dyrektor Instytutu, prof. dr Brunon Nowakowski był Kierownikiem Katedry, a jego zastępcą w Instytucie i Katedrze – Kierownikiem Zakładu Higieny Pracy. W zamian za udostępnione Instytutowi pomieszczenia, Katedra miała możliwość korzystania z aparatury Instytutu ale po zmianach na stanowiskach Dyrektora Instytutu (1960 r.) i kierownika Zakładu Higieny Pracy (1962 r.) ta pewnego rodzaju symbioza skończyła się. Decyzją Władz Uczelni część pomieszczeń Katedry została oddana w użytkowanie różnym jednostkom organizacyjnym Instytutu.

Kierownictwo Katedry od początku istnienia do 1960 r. spoczywało w rękach prof. dr Brunona Nowakowskiego a po Jego przejściu na emeryturę kierownikiem został prof. dr med. Klaudiusz Ciubra.

W związku z wprowadzoną strukturą instytutową Katedra weszła w skład Instytutu Medycyny Społecznej – jako Zakład Higieny.

Z powodu braku specjalistów z zakresu higieny w Katedrze zatrudniano początkowo studentów i absolwentów naszej uczelni. Z wielu zatrudnionych w Katedrze pozostali, przechodząc wszystkie szczeble

awansów na stanowiskach pomocniczych pracowników nauki: dr Romuald Dukat i dr Benon Zieleźnik, którzy zdobyli najwyższe kwalifikacje do samodzielnej pracy dydaktycznej i naukowej. Reszta pracowników osiągnąwszy stanowiska asystenta lub st. asystenta i równocześnie kończąc staż lub specjalizację przeszła do pracy w innych specjalnościach medycznych, przeważnie klinicznych. Spośród 30 osób, które rozpoczęły pracę dydaktyczno-naukową w Katedrze Higieny, a dali się później poznać jako znakomici interniści, pediatrzy, ginekolodzy lub dermatolodzy wymienić można czterech docentów, trzech adiunktów, czterech ordynatorów oddziałów, trzech dyrektorów szpitali, trzech kierowników i czterech ordynujących specjalistów innych dyscyplin klinicznych.

Obecny skład osobowy Zakładu; prof. dr n. med. Klaudiusz Ciubra – Kierownik Zakładu, oraz 3 adiunktów, 2 st. asystentów oraz 10 pracowników technicznych i obsługi.

Nasi najstarsi stażem pracownicy naukowcy posiadają specjalizację I i II stopnia. Kierownik Katedry odbył podróże naukowe i naukowo-szkoleniowe do St. Zjednoczonych AP, W. Brytanii, Francji, ZSRR i Czechosłowacji. Adiunkci przeszli przeszkolenie w instytucjach naukowych w ZSRR, NRF oraz Czechosłowacji.

Starsi asystenci skończyli kursy doskonalące w Centrum Medycznym Szkolenia Podyplomowego w Warszawie.

Mimo nader skromnej bazy materialnej Katedra podjęła już w roku akademickim 1950/51 w pierwszym rzędzie zajęcia dydaktyczne i niemal równocześnie pracę naukowo-badawczą. Przeszkoleni przez dr Kl. Ciubrę asystenci (wśród nich asystenci-studenci) rozpoczęli w przewidywanym czasie ćwiczenia ze studentami. Prowadzono zajęcia dla IV roku Studentów Wydziału Lekarskiego i IV roku Oddziału Stomatologicznego w wymiarze początkowo 145 godzin, a od trzech lat – 105 godzin rocznie.

Wykłady obejmują podstawowe wiadomości (propeutykę) z higieny otoczenia, z medycyny środowiskowej (w tym higiena pracy) oraz z ogólnej epidemiologii. Ćwiczenia obejmowały podobną tematykę, a ich układ i sposób prowadzenia ulegał modyfikacjom, zależnie głównie od możliwości lokalowych i aparaturowych. W obecnie realizowany program ćwiczeń wchodzi: elementy statystyki, badanie

i ocena mikroklimatu, zanieczyszczenia cząstkowe i gazowe powietrza, badanie żywności, badanie wody pitnej, analiza szkodliwych czynników środowiska pracy, dezynfekcja, dietetyka i układanie jadłospisu, zwiedzanie zakładów gospodarki komunalnej.

Kilka ćwiczeń ma charakter seminaryjny. W czasie ćwiczeń demonstrujemy filmy oświatowe i szkoleniowe oraz wyświetlamy przeźrocza i schematy. W ramach integracji zajęć, dwa tematy ćwiczeniowe przewidziane programem higieny i programem higieny wojskowej odbywają się wspólnie. Przygotowanie się i wykonanie przez studentów ćwiczeń ułatwiają opracowane przez pracowników Zakładu konspekty i schematy metodyczno-laboratoryjne oraz uprzednio podane do każdego tematu źródłowe materiały, które są do dyspozycji studentów w Bibliotece Zakładu. Temu celowi służą też następujące opracowane przez pracowników Zakładu skrypty i inne publikacje dydaktyczne:

1. Kl. Ciubra: „Ogólna higiena zakładów pracy”, 1950 PSH; 2. B. Nowakowski: „Higiena ze szczególnym uwzględnieniem higieny pracy”, 1951, PTK; 3. Kl. Ciubra: „Pył przemysłowy i sposoby zwalczania zapylenia”, 1953, PWT; 4. Kl. Ciubra: „Zagadnienie zakażenia powietrznego”, 1954 PZWL; 5. B. Nowakowski: „Zasady wietrzenia i ogrzewania zakładów pracy”, 1955 PWT; 6. B. Nowakowski: „Higiena ogólna” (skrypt) 1956, PWN; 7. Kl. Ciubra: „Metodyka pobierania i badania prób pyłu”, 1956, PZWL; 8. R. Dukat: „Statystyka lekarska” 1965, Woj. Przychodnia Med. Przemysłowej; 9. B. Zieleźnik: „Metodyka badań zapylenia powietrza w zakładach przemysłowych”, 1965, Biul. St. San. W.K.; 10. J. Ciubra: „Niektóre metody badania pyłu w higienie pracy”, 1967, Biul. St. Woj. Katowice; 11. Kl. Ciubra: „Skrypt higieny”, 1969; 12. Kl. Ciubra: „Kompedium ogólnej epidemiologii” 1970 Śl. AM.

W 1953 i 1964 r. opracowano dwa filmy: „Higiena osobista hutników” i „Higiena pracy w przemyśle hutniczym”, a w roku 1972 zestaw diapozytywów do higieny komunalnej.

Egzaminy z przedmiotu z zakresu uprzednio określonego odbywają się ustnie, zestaw pytań jest losowany przez kandydatów.

Do osiągnięć dydaktyczno-wychowawczych możemy też zaliczyć udział Katedry w obozach naukowo-badawczych naszej Akademii w Wiśle i w Brzeziu. W ostatnich pięciu latach wszyscy pracownicy Zakładu wchodzili w skład zespołów badawczych tych obozów, wykonując badania terenowe i opracowując metodykę tych badań również dla innych ekip. Kierownictwo ekipy higieny i ekipy higieny pracy sprawowali z ramienia Katedry adiunkci, dr Romuald Dukat i dr Benon Zieleźnik.

Ponadto starsi stażem pracownicy naukowo-dydaktyczni Zakładu odbyli i skończyli z bardzo dobrym wynikiem egzaminu kursu kształcenia pedagogicznego, przewidzianego Zarządzeniem Ministra Szkolni-

ctwa Wyższego z dnia 16 IX 1963 r. Nr DUE-IV-S-W/19/63.

Podsumowując zakres działalności dydaktycznej Katedry warto podkreślić, że Katedra wypracowała właściwą metodykę prowadzenia zajęć ze Studentami Wydziału Lekarskiego i Oddziału Stomatologii oraz nauczania przedmiotu w zakresie teorii i praktyki higieny, medycyny środowiskowej i ogólnej epidemiologii.

Oprócz nauczania studentów, Zakład ma swój wielki udział w nauczaniu podyplomowym a w dziedzinie medycyny i higieny pracy byliśmy prekursorami tego szkolenia nie tylko w naszym regionie, na Śląsku, ale na terenie całego Kraju. Już od 1950 r. wykorzystując aparaturę Zakładu Higieny Pracy, jako pierwsza w Polsce Katedra urządziła teoretyczne i praktyczne kursy dla lekarzy przemysłowych w zakresie: badań mikroklimatu, zapylenia powietrza i zanieczyszczeń gazowych na stanowiskach pracy w przemyśle. Po kilku latach nasza tematyka została włączona do nauczania na kursach Instytutu Doskonalenia i Specjalizacji Kadr Lekarskich w Warszawie, Oddział w Bytomiu, a zespołone pracownie Katedry i Zakładu Higieny Pracy IMP stanowiły w latach 1950–1962 warsztaty, na którym przeszkolono wszystkich lekarzy przemysłowych z całej Polski. W sumie w Katedrze odbyło się ponad sto kursów szkoleniowych.

Pierwszymi pracami naukowymi w Katedrze były podręczniki i skrypty. Dalsze prace dotyczyły metodyki badań. Z czasem, z uwagi na zamówienie społeczne śląskiego okręgu przemysłowego, główne zainteresowanie naszych pracowników skupiło się na higienie i medycynie pracy. W pierwszym dziesięcioleciu pracownicy Katedry specjalizowali się w tematyce mającej praktyczne znaczenie dla przemysłu naszego regionu.

Rozpracowano zagadnienie zakażenia powietrznego oraz warunków higieny pracy w przemyśle ceramicznym i przemyśle materiałów ogniotrwałych. Przebadano szkodliwe czynniki zawodowe w śląskich hutach żelaza, badano również problematykę mikroklimatu w kopalni węgla, epidemiologii gruźlicy jako zagadnienie społeczne w komunikacji miejskiej. Już w roku akademickim 1950/51 zostały w Katedrze wykonane pierwsze dysertacje dla uzyskania naukowych stopni doktora. Stopniowo i stale liczba prac badawczo-naukowych wzrastała do piętnastu w pierwszym dziesięcioleciu, przekraczając w drugim dziesięcioleciu liczbę ponad 120 publikacji, w tym większa część z zakresu medycyny pracy.

Ponadto wykonaliśmy w Katedrze dwa filmy szkoleniowo-naukowe oraz prototyp aparatu do badania bakteryjnego zanieczyszczenia powietrza.

W Katedrze 10 osób uzyskało stopnie doktorskie. Kilka prac w oryginale lub w obszernym streszczeniu opublikowano w czasopismach zagranicznych. Następujące publikacje stanowiły pewien postęp w na-

uce i praktyczne osiągnięcie, wywołały szersze zainteresowanie i były cytowane w krajowym i światowym piśmiennictwie naukowym.

- Kl. Ciubra: „Badania nad doborem pożywek do ilościowego oznaczenia drobnoustrojów w powietrzu” – opracowano optymalną pożywkę do bakteriologicznej kontroli powietrza.
- Kl. Ciubra: „Warunki otoczenia pracy w przemyśle materiałów ogniotrwałych” – wyniki stanowiły podstawę do zaprojektowania urządzeń odpylających i poprawy warunków pracy w tym przemyśle w Polsce.
- J. Ciubra: „Badanie pyłu inwazyjnego w powietrzu kopalni węgla na Górnym Śląsku” – ustalono zawartość krzemionki w pyłe zawieszonym w powietrzu na stanowiskach pracy w warunkach modelowej kopalni węgla kamiennego.
- R. Dukát, B. Zieleźnik: Prace z zakresu epidemiologii przewlekłych chorób układu oddechowego – Wykazano współzależność między pracą górników i hutników a chorobowością i zachorowalnością na choroby układu oddechowego.
- R. Dukát: „Badania nad korelacją między typami somatycznymi i próchnicą zębów – ustalono większą podatność asteników na próchnicę zębów.

Za niemałe osiągnięcie uważamy naszą współpracę naukową z kolegami ze Związku Radzieckiego.

Zespół pracowników Katedry (Kl. Ciubra, R. Dukát, B. Zieleźnik i in.) wspólnie z pracownikami Instytutu Higieny Pracy i Chorób Zawodowych AMN ZSRR w Moskwie wykonał kompleksowe badania warunków otoczenia pracy i hutników wielkich pieców w Hucie im. Lenina w Krakowie. Wyniki tych badań ogłoszone zostały w wydanej przez Akademię Nauk Medycznych ZSRR w Moskwie monografii pt. „Gigiena Truda w domiennych cechach”.

Ważną tematykę prac stanowi problematyka rozwiązywana na zamówienie zakładów przemysłowych. Przykładowo można wymienić takie zagadnienia: zanieczyszczenia bakteryjne powietrza, biologiczna agresywność pyłów przemysłowych, charakterystyka szkodliwych czynników na stanowiskach pracy w przemyśle górniczym, metalurgicznym, chemicznym, materiałów ogniotrwałych i innych gałęziach produkcji, epidemiologia przewlekłych chorób układu oddechowego, szkodliwe działanie na organizm benzeny, fenolu, dwusiarczku węgla, kadmu, ołowiu i in-

nych związków i czynników. W związku z tym Zakład utrzymuje stałe naukowe kontakty z wieloma zakładami pracy, zjednoczeniami i przedsiębiorstwami, m.in. Rybnickim Zjednoczeniem Przemysłu Węglowego, Hutą Szkła Gospodarczego w Zawierciu, Zakładami Azotowymi w Kędzierzynie, Hutą Ferrum w Katowicach Zjednoczeniem Przemysłu Farb i Lakierów w Gliwicach.

Katedra Higieny była pierwszą jednostką organizacyjną Śląskiej Akademii Medycznej, która podjęła się wykonywania prac usługowo-naukowych dla instytucji gospodarki narodowej na zasadzie zlecenia. W tych ramach organizowano kursowe szkolenie inżynierów i techników w zakresie toksykologii przemysłowej i higieny pracy, uwzględniając podstawy teoretyczne, metodykę badań czynników szkodliwych na stanowiskach pracy oraz ocenę wyników i zasadom zapobiegania czynnikom szkodliwym. Dla zakładów przemysłowych wykonywano ekspertyzy oraz opracowywano opinie i analizy, których łączna liczba przekroczyła 31 tysięcy oznaczeń różnego rodzaju.

Pracownicy Zakładu otrzymywali nagrody ministerialne za osiągnięcia w pracy badawczo-naukowej i dydaktyczno-wychowawczej. Szczególnie wysokie uznanie Władz Państwowych i społeczności akademickiej towarzyszyło działalności pierwszego kierownika Katedry, prof. dr Brunona Nowakowskiego, który w latach 1949–1960 otrzymał m.in. Nagrodę Państwową I stopnia i tytuł doktora honoris causa Śląskiej Akademii Medycznej.

Prof. Klaudiusz Ciubra otrzymał nagrody Ministra Zdrowia w roku 1952, 1957 i 1958 „za zasługi przy organizacji i prowadzeniu prac badawczych naukowych w dziedzinie medycyny pracy i ochrony zdrowia robotników czołowych gałęzi przemysłu, a dr Romuald Dukát otrzymał w 1952 naukową nagrodę zespołową Min. Zdrowia.

Pracownicy Katedry są aktywnymi członkami organizacji społecznych i towarzystw naukowych krajowych i zagranicznych, wielokrotnie brali udział w zjazdach i kongresach międzynarodowych za granicą.

Prof. Klaudiusz Ciubra jest przewodniczącym Wojewódzkiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Higienicznego, członkiem Komitetu Higieny Wydziału VI Polskiej Akademii Nauk, The Royal Society of Health, Harvard Alumni-Association.

Klaudiusz Ciubra

ZAKŁAD STATYSTYKI I EPIDEMIOLOGII

ZABRZE-ROKITNICA, UL. K. MARKSA 19

KIEROWNIK ZAKŁADU: DR N. MED. ROMUALD DUKAT

Omówiono przy działalności Zakładu Organizacji i Ochrony Zdrowia.

INSTYTUT BIOLOGICZNO-FIZJOLOGICZNY

DYREKTOR: DOC. DR HAB. N. MED. JÓZEF STANOSEK

ZAST. DYREKTORA: PROF. ZW. DR N. WET. MGR INŻ. JERZY SZAFIARSKI

ZAKŁAD BIOCHEMII

ZABRZE-ROKITNICA, UL. K. MARKSA 19

KIEROWNIK ZAKŁADU PROF. ZW. DR N. MAT.-PRZYR. STANISŁAW JÓŹKIEWICZ

Historia Zakładu Biochemii sięga roku 1949, w którym pod naukowym kierownictwem prof. dr wszech n. lek. Józefa Hellera — (Kierownika Katedry Fizjologii Zwierząt Uniwersytetu Wrocławskiego) rozpoczęto organizowanie Katedry Chemii Fizjologicznej Śl. Akademii Medycznej w Zabrzu-Rokitnicy. Kierownictwo zaś administracyjne i część obowiązków dydaktycznych powierzono mgr inż. chem. Włodzisławowi Szankowskiemu, adiunktowi, który wiosną 1949 r. wszczął starania i prace nad organizacją i adaptacją pomieszczeń przydzielonych katedrze. Równocześnie przy pomocy czterech młodszych asystentów (Z. Cygan, J. Grabecki, B. Gruca, A. Zocharczyk) przygotowywano najkonieczniejsze pomoce naukowo-dydaktyczne. Dzięki temu w październiku 1949 r. rozpoczęto normalne wykłady z chemii fizjologicznej dla studentów II roku Wydziału Lekarskiego i Oddziału Stomatologicznego, w styczniu zaś następnego roku wszczęto pierwsze ćwiczenia laboratoryjne.

Na przełomie roku akademickiego 1951/52 zaszły w katedrze zasadnicze zmiany personalne. Prof. dr J. Heller, powołany został na stanowisko kierownika Katedry Chemii Fizjologicznej AM w Warszawie. Na wakujące miejsce kierownika katedry Ministerstwo Zdrowia powołała z dniem 1 września 1951 r.: dr n. mat.-przyr. Stanisława Józkiwicza (dotychczasowego adiunkta w Katedrze Chemii Fizjologicznej AM we Wrocławiu) w charakterze zastępcy profesora.

Stabilizacja personalna kierownika katedry i pomocniczych pracowników nauki (powiększonych o nowe etaty) stała się podstawą następnego, właściwego okresu organizacyjnego katedry. Ten drugi okres zakończył się ok. 1954 roku. Cechowały go narastająca praca dydaktyczna ze studentami, a także znaczny wysiłek w adaptacji i remoncie nowych, obszerniejszych pomieszczeń laboratoryjnych, przydzielonych katedrze po zakładach Oddziału Stomatologicznego. Dzięki temu uzyskano nie tylko nowe laboratoria badawcze, lecz także obszerniejszą salę ćwiczeniową, w której może ćwiczyć równocześnie 80 studentów, i to systemem stoiskowym. Była to rekordowa liczba w skali krajowej.

W 1950 roku wszczęto — dzięki uzyskanej aparaturze pierwsze prace naukowe, na zlecenie Instytutu Medycyny Pracy w Przemysle Węglowym i Hutniczym (dyr.: prof. dr Brunon Nowakowski) nad zagadnieniem biochemizmu pylicy. W zacieśniającej się

współpracy z Instytutem Medycyny Pracy (IMP) powstała nawet w 1952 roku w katedrze Chemii Fizjologicznej Pracownia Toksykologii Przemysłowej IMP, którą przez następnych 10 lat prowadził kierownik katedry (prof. dr S. Józkiwicz), przy czynnym udziale niektórych pracowników katedry (M. Bahyrycz-Luderowa, J. Grabecki, T. Jerzykowski, H. Urbanowicz, K. Spett), zatrudnionych dodatkowo także w tej Pracowni. Opracowywano tu głównie metodykę rozpoznawczą dla laboratoriów toksykologicznych w wypadkach zatrucia tlenkiem węgla.

Tym samym Katedra Chemii Fizjologicznej, usytuowana z całością śląskiej uczelni medycznej w środowisku wybitnie przemysłowym, zajęła się, w ścisłym powiązaniu z IMP, głównie tematyką z zakresu medycyny pracy.

Wieloletnia, owocna współpraca katedry z IMP przerwała się na przełomie 1961/62, gdy na skutek reorganizacji tej instytucji i jej odłączenia się od Śl. Akademii Medycznej przeniesiono też z katedry istniejącą tu do tej pory wspomnianą Pracownię Toksykologii Przemysłowej. Równocześnie odeszło wyłączenie do pracy w IMP kilku wysoce wykwalifikowanych pracowników katedry (J. Grabecki, M. Bahyrycz-Luderowa i K. Spett).

W roku 1972 przemianowane Katedra i Zakład Chemii Fizjologicznej weszły w skład nowo utworzonego Instytutu Biologiczno-Fizjologicznego jako Zakład Biochemii. Aktualny skład kadry naukowo-dydaktycznej Zakładu przedstawia się następująco: prof. zw. dr n. med. i dr n. mat.-przyr. Stanisław Józkiwicz — kierownik Zakładu, dr hab. n. przyr. Tadeusz Jerzykowski — adiunkt oraz 3 adiunktów, 4 st. asystentów i 7 asystentów.

Wielu obecnych i byłych pracowników katedry uzyskało specjalizację w zakresie: analityki, pediatrii, położnictwa, ginekologii i chorób zakaźnych: trzech uzyskało specjalizację I stopnia, a siedmiu specjalizację I i II stopnia, a siedmiu specjalizację I i II stopnia. Ośmiu pracowników katedry szkoliło się w poważnych ośrodkach naukowych za granicą: dwukrotnie w Londynie (1958, 1959), dwukrotnie w Sztokholmie (1965, 1972), dwukrotnie w Pradze (1955, 1957) w Berlinie (1964) i Bratysławie (1972).

Z głębokim żalem należy wspomnieć, że jeden z najstarszych stożem pracy w uczelni i katedrze: adiunkt dr n. med. Zbigniew Cygan nie doczekał się wytrwale wypracowywanego i upragnionego stopnia

docenta. Zmarł bowiem nagle (27 IV 1967 r.) tuż po złożeniu w maszynopisie rozprawy habilitacyjnej pt.: „Badania nad mechanizmami regulacyjnymi biosyntezy nukleotydów pirymidynowych u niektórych zwierząt laboratoryjnych”.

Zakład Biochemii prowadzi zajęcia dydaktyczne z przedmiotu w formie wykładów, ćwiczeń i seminariów dla studentów II roku Wydziału Lekarskiego i Oddziału Stomatologicznego w wymiarze 210 godzin rocznie. Ćwiczenia prowadzone są systemem stoiskowym.

Dużą pomocą dla przyjętej u nas formy ćwiczeń stoiskowych stały się specjalne instrukcje opracowane przez zespół asystentów w katedrze (wydane drukiem w: 1957, 1958, 1963, 1968, 1970), które w łączności ze skryptem pt. „Chemia fizjologiczna”, opracowanym — według obowiązującego podówczas programu — przez kierownika katedry prof. dr S. Józkiwicza, PZWL (1957, 1958) zapewniły należyty poziom dydaktyki. Z innych pomocy dydaktycznych należy wymienić własnego pomysłu, wykonaną w warsztatach Śl. AM: ścienną tablicę metaboliczną, świetlną, elektronicznie sterowaną. Stanowi ona nad wyraz przejrzystą ilustrację wykładów i pomoc w seminariach z biochemii dynamicznej.

Szerzej niż dotąd zajęto się studentami-członkami Koła Przedmiotowego SKN, widząc w nich cenny załazek przyszłej kadry naukowo-dydaktycznej. Warto podkreślić znaczny udział Katedry Chemii Fizjologicznej w pracach organizacyjnych i ogólnej działalności Studenckiego Koła Naukowego w początkowych i dalszych latach jego pomyślnego rozwoju w Śl. Akademii Medycznej. I tak — asystenci katedry: Z. Cygan i J. Grabacki byli pierwszymi prezesami Zarządu SKN (1951–53), J. Gregorczyk pełnił takie funkcje w okresie 1962–64. Wybijali się ponadto w akcjach Koła inni współpracownicy katedry: I. Niebrój, J. Stanosek, H. Urbanowicz, W. Waroński. Uczestniczyli oni m.in. w pracach redakcyjnych najpierw „Biuletynu Informacyjnego Koła Naukowego Medyków Śl. Akademii Medycznej (1953), a później w „Dodatku Naukowym Koła” w „Śląskim Medyku” (1953–60). Kierownik katedry prof. dr S. Józkiwicz był drugim z kolei kuratorem SKN (1952–58) oraz kuratorem Śląskiego Medyka (1958–60).

Oprócz zajęć dla studentów Śl. Akademii Medycznej, począwszy od 1956 r. odbywały się w katedrze wykłady i ćwiczenia z toksykologii przemysłowej dla lekarzy, uczestników kursów medycyny przemysłowej, organizowanych przez Instytut Doskonalenia Kadr Lekarskich. Do 1959 roku odbyło się u nas takie szkolenie dla ok. 100 lekarzy w 11 turnusach szkoleniowych.

Tematyka prac naukowych podejmowanych w Katedrze związana była od początku z zagadnieniami związanymi ze środowiskiem przemysłowym i jego wpływem na ustrój.

W 1955 roku podjęliśmy się wspólnie z Katedrą Fi-

zyki Śl. Akademii Medycznej opracowań z zagadnień mechanizmu szkodliwego wpływu ultradźwięków, a także hałasu na organizmy żywe. Wspólne prace w tej tematyce były odtąd przedstawiane m. in. rocznie na tzw. Otwartych Seminariach z Akustyki w różnych ośrodkach Polski. W następnych latach w tych badaniach — poszerzonych o zagadnienia wibracyjne — uczestniczyli także niektórzy pracownicy Katedry Fizjologii oraz Katedry Histologii i Embriologii.

Za badania w zakresie szkodliwości pola akustycznego i ultraakustycznego oraz wibracji na organizmy żywe, kierownik Zakładu (S. Józkiwicz) uzyskał w 1965 r. od Ministra Zdrowia nagrodę indywidualną I stopnia.

Obok badań prowadzonych już od roku 1950 w pracowni toksykologicznej nad zatruciami tlenkiem węgla, wszczęto również prace nad wykorzystaniem adpodowych materiałów przemysłowych dla produkcji niektórych aminokwasów (E. Farbiszewski, J. Stanosek) i witaminy B₁₂ (Z. Waniewska i W. Waroński).

Ujawniły się też szersze zainteresowania zagadnieniami biochemii klinicznej przy współpracy z I Kliniką Chorób Wewnętrznych Śl. Akademii Medycznej, z Kliniką Psychiatryczną AM w Krakowie, z Kliniką Chorób Zakaźnych, z I Kliniką Położnictwa i Ginekologii, opracowywane w katedrze po dzień dzisiejszy.

Na szczególną też uwagę z owego okresu — obok opracowań z dziedziny ultradźwięków, hałasu i wibracji, m.in. dla Huty „Zabrze” i Kuźni „Ustroń” — zasługują badania w zakresie biologicznych i higienicznych aspektów promieniowania nadfioletowego w GOP, prowadzone przez Katedrę na zlecenie PAN.

Po roku 1962 w związku z włączeniem Pracowni Toksykologicznej do IMP, zmieniono częściowo w owym czasie tematykę dociekań naukowych w katedrze. Do nadal kontynuowanych badań w zakresie mechanizmu działania niespecyficznych bodźców stressowych (ultradźwięki, hałas i wibracje), doszły nowe zainteresowania: badania nad mechanizmami regulacyjnymi w biosyntezie zasad pirydynowych oraz studia w zagadnieniach tzw. cyklu aminooctonowego i jego udziału w metabolizmie tkanek normalnych i nowotworowych, a zwłaszcza nad przeciwnowotworowymi właściwościami metylogliksalu, jednego z metabolitów cyklu. Wreszcie w ostatnich kilku latach — na zlecenie przemysłu — prowadzi się też: badania w zakresie biachemii i toksykologii gazów oddechowych (SO₂, tlenki azotu, CO₂ i in.) emitowanych w powietrze atmosferyczne.

Z ważniejszych osiągnięć naukowych w przedstawianych badaniach można wymienić:

- opracowanie niektórych metod laboratoryjnych, np. mikrometody oznaczania mocznika (Z. Cygan), metod oznaczania hemoglobiny i jej pochodnych dla użytku lekarskich pracowni analitycznych (T. Jerzykowski, S. Józkiwicz, I. Niebrój, K. Spett);

- opracowanie niektórych metod diagnostycznych, np. testu klaczkującego Jirgla w różnicowaniu żółtaczek mechanicznych (J. Stanosek) oraz testu żelazowego T_{66} , jako próby oceny wydolności miększu wątroby (S. Józkiwicz, J. Stanosek);
- opracowanie biologicznych i higienicznych aspektów promieniowania nadfioletowego w GOP, w aspekcie biosyntezy witaminy przeciwkrwicznej (T. Jerzykowski),
- wyjaśnienie wielu szczegółów mechanizmów regulacji biosyntezy zasad pirymidynowych w organizmach żywych (Z. Cygan, R. Tarnawski, T. Żak);
- wyjaśnienie roli i wielu szczegółów udziału cyklu aminoacetonowego w metabolizmie tkanek normalnych i nowotworowych, spostrzeżenie o braku w nowotworach enzymu gliksalazy II (T. Jerzykowski, W. Matuszewski, M. Ostrowska, N. Otrzonsek, D. Piskorska, R. Tarnawski, R. Winter);
- wyjaśnienie wielu szczegółów mechanizmu szkodliwego wpływu pola akustycznego i ultrakustycznego na procesy biochemiczne, czym podbudowano od strony biologicznej konieczność walki z hałasem (J. Gregorczyk, S. Józkiwicz, K. Krzoska, A. Lewandowska-Tokarz, J. Stanosek i in.);
- wyjaśnienie pod względem biochemicznym i toksykologicznym wielu szczegółów mechanizmu szkodliwego działania gazów odlotowych, emitowanych przez zakłady energetyczne oraz opracowanie pod względem biochemicznym skuteczności metody amoniakalnej neutralizacji tych gazów (M. Drożdż, S. Józkiwicz).

Z omawianych łącznie zagadnień, opracowywanych w katedrze w minionych latach, opublikowano do tej pory: 180 prac w czasopiśmie krajowych oraz 25 w czasopiśmie zagranicznych. Wyniki tych ba-

dań były ponadto przedstawiane na zjazdach i kongresach w kraju i za granicą, m. in. na Zjeździe Medycyny Pracy w Smokowcu – ČSRS (1960), XII Międzynarodowym Kongresie Medycyny Pracy w Nowym Yorku – USA (1960), V Międzynarodowym Kongresie Biochemii w Moskwie – ZSRR (1961), XXII Międzynarodowym Kongresie Fizjologii w Leidzie – Holandia (1962), Kongresie FEBS w Oslo – Norwegia (1967), Kongresie FEBS w Madrycie – Hiszpania (1969) i Kongresie FEBS w Sofii – Bułgaria (1971).

Rozwiązując wspomniane zagadnienia naukowe, wykonano dotąd w katedrze: 21 (w tym 15 pracowników katedry i 6 spoza) prac doktorskich oraz 6 prac habilitacyjnych. Trzech byłych wykwalifikowanych pracowników spośród wyhabilitowanych pracuje obecnie na kierowniczych stanowiskach w uczelni (Zakład Chemii Ogólnej, Instytut Biologiczno-Fizjologiczny) oraz w innych ośrodkach (Bytom, Szczecin).

Dwukrotnie katedra organizowała ogólnokrajowe zjazdy biochemików: II Sympozjum Komitetu Biochemicznego PAN pod nazwą „O biochemii nowotworów” (Rokitnica – 1952) oraz IX Ogólnopolski Zjazd Polskiego Towarzystwa Biochemicznego (Katowice, 1971).

W minionych latach pracownicy katedry brali aktywny udział w pracach zarządów wielu oddziałów specjalistycznych towarzystw naukowych, m. in. prof. S. Józkiwicz był założycielem i pierwszym przewodniczącym Zarządu Oddziału Śląskiego Polskiego Towarzystwa Fizjologicznego oraz założycielem i pierwszym przewodniczącym Zarządu Oddziału Śląskiego Polskiego Towarzystwa Biochemicznego, dr hab. T. Jerzykowski jest aktualnym przewodniczącym Zarządu Oddziału tegoż Towarzystwa. Kierownik Zakładu był recenzentem w 20 (10 w innych uczelniach) przewodach habilitacyjnych oraz w 46 (20 w innych uczelniach) przewodach doktorskich.

Stanisław Józkiwicz

ZAKŁAD BIOFIZYKI

ZABRZE-ROKITNICA, UL. K. MARKSA 19

KIEROWNIK ZAKŁADU: DOC. KONTR. N. MAT.-FIZ. FRANCISZEK KUMASZKA

Obecny Zakład Biofizyki Instytutu Biologiczno-Fizjologicznego powstał na bazie Katedry i Zakładu Fizyki Śląskiej Akademii Medycznej. Katedra i Zakład Fizyki rozpoczęły swą działalność z chwilą powstania Śląskiej Akademii Medycznej na terenie Rokitnicy Bytomskiej, tzn. z dniem 1 VIII 1948 roku.

Kierownictwo Katedry objął ówczesny dr fil. w zakresie fizyki i chemii Marian Puchalik, zastępca profesora Katedry Fizyki Wydziału Chemicznego Politechniki Śląskiej w Gliwicach. Funkcję Kierownika Katedry Fizyki sprawował do września 1971 r.

Do współpracy w organizowaniu Katedry zostali przyjęci: adiunkt mgr Bolesław Matuła, obecnie doc.

dr hab. Instytutu Fizyki Politechniki Śląskiej oraz młodszy asystent: mgr Andrzej Geisler, pracujący do chwili obecnej w Zakładzie jako st. asystent naukowo-techniczny, Franciszek Kumasza, ówczesny mł. asystent Katedry Fizyki Politechniki Śląskiej, obecnie doc. n. mat.-fiz., Kierownik Zakładu Biofizyki Śl. Akademii Medycznej oraz Edward Młynarczyk, ówczesny nauczyciel szkoły średniej w Bytomiu.

Początkowy – bardzo trudny – okres pracy polegał na adaptacji przydzielonych pomieszczeń na laboratoria i pracownie Katedry dla celów dydaktycznych i naukowych i wyposażeniu w najniezbędniejsze przyrządy i pomoce naukowe.

Rok akademicki rozpoczął się zgodnie z planem 20 XI 1948 r.; w tym okresie zatrudniono dalszych pracowników Katedry: st. asystenta, mgr. Ludwika Banerę oraz 5 pracowników technicznych.

Działalność Katedry skupiła się na organizowaniu zajęć dydaktycznych dla studentów obu kierunków — lekarskiego i stomatologicznego. Polegało to na przygotowaniu pracowni, zaopatrzeniu jej w pomoce dydaktyczne, opracowaniu programu zajęć praktycznych i niejednokrotnie na wykonywaniu we własnym zakresie — w własnym warsztacie — najniezbędniejszych przyrządów i różnego sprzętu do zajęć laboratoryjnych.

Dopiero od ok. 1952 roku podjęto na terenie Zakładu badania naukowe dotyczące fizyki molekularnej oraz akustyki i ultrakustyki.

Powstanie na terenie Rokیتیны Instytutu Medycyny Pracy w przemyśle Górniczym i Hutniczym spowodowało włączenie się pracowników Katedry Fizyki do zespołowych badań szkodliwości fizycznych głównie w dziedzinie pól akustycznych i ultrakustycznych. W tym też celu nawiązano już w 1952–53 r. kontakty a następnie ściślejszą współpracę z Katedrą Akustyki i Teorii Drganí Uniwersytetu Poznańskiego, a w szczególności z ówczesnym jej kierownikiem — prof. dr Markiem Kwiekim. W tym okresie nawiązano też współpracę z Katedrą i Kliniką Chorób Nosa, Gardła, Ucha, Słaskiej Akademii Medycznej.

W 1954 roku kierownik Zakładu uzyskał stopień docenta na Wydziale Mat.-Fiz.-Chem. Uniwersytetu we Wrocławiu, a następnie w roku 1959 stopień naukowy prof. nadzw. W międzyczasie dwaj mł. asystenci ukończyli studia na Uniwersytecie w Poznaniu a obaj laboranci podjęli studia w Śl. Akademii Medycznej, pozostając w dalszym ciągu w Zakładzie.

W roku 1960 Katedra Fizyki wystąpiła z inicjatywą utworzenia na terenie Akademii Medycznej pracowni izotopowej i jako pierwsza zorganizowała taką pracownię w Zakładzie oraz nawiązała współpracę z III Kliniką Chorób Wewnętrznych Śl. Akademii Medycznej. Współpraca ta miała na celu stosowanie radioizotopów w praktyce klinicznej i następnie rozwinęła się w kierunku badań naukowych. Echem podjętej inicjatywy było tworzenie w Akademii Medycznej dalszych pracowni tego typu.

W toku działalności Katedry zmieniali się częściowo jej pracownicy i zmieniał się profil pracy dydaktycznej prowadzonej ze studentami. Ze względu na konieczność powiązania pracy naukowej dotyczącej pogranicza nauk medycznych i fizycznych, zatrudniono w Katedrze w charakterze asystentów studentów Wydziału Lekarskiego: Jana Grzesika i Bolesława Turczyńskiego. (J. Grzesik jest obecnie doc. dr hab. i kierownikiem Pracowni Szkodliwości Fizycznych w Instytucie Medycyny Pracy, a B. Turczyński doktorem nauk medycznych i adiunktem Zakładu Biofizyki).

W wyniku działalności naukowej Katedry dotychczasowy kierownik Katedry uzyskał w 1968 r. stopień naukowy profesora zwyczajnego.

Od momentu utworzenia Katedry do chwili obecnej profil działalności dydaktycznej ulegał również kilkakrotnym zmianom.

Już od 1962 roku wyprzedzając późniejsze zarządzenia Ministerstwa, Katedra wprowadziła wykłady elementów matematyki wyższej w ramach wykładów z fizyki lekarskiej. Od 1965 r. podjęła też dodatkowy obowiązek prowadzenia zajęć w przedmiocie elementów matematyki wyższej wraz ze statystyką dla studentów Wydziału Lekarskiego. Od 1966 r. zaczął również ulegać zmianie profil wykładów w ramach fizyki lekarskiej. Katedra, zgodnie z duchem czasu, zaczęła wprowadzać w wykładach pewne elementy biofizyki, troszcząc się równocześnie o zmianę pod tym kątem zajęć praktycznych. Przedmiot Fizyka Lekarska zmienił się od 1968 r. na przedmiot Biofizyka, co pociągnęło za sobą znaczne zmiany w strukturze Katedry.

W 1971 roku w związku z kreowaniem w Akademii Medycznej Wydziału Farmaceutycznego oraz z tendencją do tworzenia na uczelniach wyższych instytutów, Katedra i Zakład Fizyki zostały włączone do powstałego Instytutu Chemii i Fizyki Medycznej przy Wydziale Farmacji. Obowiązek p.o. Kierownika Zakładu Biofizyki w tym Instytucie powierzono dr A. Surowcowi, a obowiązki kierownika Samodzielnej Pracowni Matematyki dr F. Kumaszcze. Prowadzenie zajęć dydaktycznych z biofizyki dla studentów Wydziału Lekarskiego i Oddziału Stomatologicznego zlecono doc. dr J. Grzesikowi, a prowadzenie zajęć z fizyki dla studentów Wydziału Farmaceutycznego powierzono dr A. Surowcowi.

Od września 1972 roku w związku z reorganizacją byłych Katedr i Klinik na Instytuty powstał na Wydziale Lekarskim Instytut Biologiczno-Fizjologiczny, a w ramach tego instytutu — Zakład Biofizyki.

Kierownikiem Zakładu został mianowany doc. dr F. Kumaszcza. Zakład zatrudnia obecnie dwóch samodzielnych pracowników nauki: prof. zw. dr hab. n. mat.-fiz. Mariana Puchalika, doc. dr n. mat.-fiz. Franciszka Kumaszcza oraz jednego adiunkta, czterech st. asystentów, czterech asystentów oraz osiem osób personelu pomocniczego zatrudnionych częściowo w wymiarze pół etatu.

W przeszkoleniu za granicą uczestniczyło trzech pracowników Katedry: w 1961 w Instytucie Fizjologii i Higieny Pracy w Zurychu, w 1966 r. w Instytucie Fizyki Medycznej w Utrechcie, w 1969 r. w Instytucie Biofizyki (Bayer) w Berlinie.

Dwaj pracownicy Zakładu przeszli szkolenie w pracy z izotopami promieniotwórczymi w CELOR w Warszawie i jeden szkolenie w Instytucie Matematycznym PAN z zakresu programowania maszyn liczących.

W ramach pracy dydaktycznej Katedra i Zakład prowadziły i prowadzą: zajęcia ze studentami

I i II roku Wydziału Lekarskiego i Oddziału Stomatologicznego w zakresie biofizyki, matematyki wyższej wraz ze statystyką.

Poza uczelnią Kierownik Zakładu prowadził wykłady w latach 1948–49 z zakresu fizyki na kursie magisterskim Politechniki Śląskiej, a dwój pracowników prowadzili na Wydziale Elektrycznym Politechniki Śląskiej, ćwiczenia laboratoryjne z fizyki.

W latach 1950–53 z inicjatywy Zakładu zorganizowano w ramach Gliwickiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Fizycznego kursy dokształcające dla nauczycieli średnich szkół ogólnokształcących oraz dwumiesięczne kursy dla nauczycieli szkół zawodowych.

Po zorganizowaniu pracowni izotopowej Katedra Fizyki urządziła dwutygodniowy kurs dokształcający dla lekarzy z zakresu teorii i zastosowań radioizotopów.

Oprócz tego pracownicy Zakładu brali kilkakrotnie udział w kursach przygotowawczych dla felczerów.

W Katedrze opracowano pięć skryptów do zajęć praktycznych z fizyki i biofizyki.

W ramach prac katedry zaprojektowano i wykonano 7 przyrządów i szereg mniejszych urządzeń do ćwiczeń laboratoryjnych. Profesor Zakładu jest współautorem podręcznika z biofizyki dla studentów Akademii Medycznych, który ukaże się w najbliższym czasie.

Mimo, że zamiłowania do fizyki nie są wśród studentów medycyny zjawiskiem częstym – przy Katedrze Fizyki działało studenckie koło Naukowe. Z niego rekrutują się dwaj dziś samodzielni pracownicy nauki (doc. Grzesik i dr Turczyński).

Koło to grupuje 3–5 studentów, II–VI roku studiów. Z ważniejszych osiągnięć można wymienić: opracowanie i zbudowanie elektrycznego termometru do pomiaru temperatur punktowych skóry (praca referowana na Studenckiej Sesji Kół Naukowych, w 1969 roku); uzyskanie wyróżnienia za pracę dotyczącą pomiaru napięcia powierzchniowego surowicy ludzkiej na Studenckiej Sesji Kół Naukowych w 1970 r.

Pracownicy Katedry Fizyki Śl. Akademii Medycznej, mianowicie dr A. Surowiec, dr B. Turczyński i mgr F. Jaskólski prowadzili Obozy Społeczno-Wychowawcze studentów Śl. Akademii Medycznej, na których zorganizowali systematyczne badania hałasu na stanowiskach naziemnych kopalń ROW.

Tematyką wiodącą prac naukowych Katedry była: fizyka molekularna stanu ciekłego pod kątem zastosowań w biofizyce, medyczne aspekty działania hałasu i ultradźwięków na organizm żywy, dielektryczna metoda badania konfiguracji makromolekuł DNA.

Efekty pracy naukowej wyrażają się m. in. w 63 publikacjach.

W wyniku pracy naukowej Kierownik Katedry uzyskał stopień docenta, następnie prof. nadzw. i zwy-

czajnego; jeden z pracowników uzyskał stopień doktora, a następnie doktora habilitowanego, sześciu spośród pracowników uzyskało stopień doktora, w tym jeden dwa stopnie doktorskie. Efektem prac w Zakładzie są trzy wynalazki racjonalizatorskie (doc. dr Jan Grzesik uzyskał dyplom racjonalizatora).

Zakład współpracował i współpracuje obecnie z przemysłem w zakresie badań szkodliwości hałasu. Współpraca dotyczyła różnych kopalń GOP, Kuźni „Ustroń”, Fabryki Przemysłu Wełnianego w Bielsku-Białej, Fabryki Palenisk Mechanicznych w Mikołowie oraz huty Baildon w Katowicach. Wspólnie z Instytutem Medycyny Pracy i uczonymi radzieckimi przeprowadzono kompleksowe badania warunków pracy w Hucie im. Lenina w latach 1959/60.

Nawiązano również współpracę z Katedrą Akustyki i Teorii Drganí Uniwersytetu w Poznaniu, Katedrą Chemii Fizjologicznej, Katedrą i Kliniką Laryngologii oraz III Katedrą i Kliniką Chorób Wewnętrznych Śl. Akademii Medycznej.

Pracownicy Katedry wzięli czynny udział w czterech naukowych zjazdach zagranicznych.

Katedra Fizyki zorganizowała w 1959 r. VII Otwarte Seminarium z Akustyki w Zabrze-Rokitnicy oraz była współorganizatorem w 1960 roku VIII Otwartego Seminarium z Akustyki w Gliwicach, a także XVIII Ogólnopolskiego Zjazdu Polskiego Towarzystwa Fizycznego w Katowicach.

Pracownicy Katedry biorą żywy udział w pracach Instytucji i Towarzystw Naukowych. Prof. dr M. Puchalik jest członkiem Komitetu Akustyki PAN, jest założycielem i członkiem Zarządu: Oddz. Górnośląskiego Polskiego Towarzystwa Akustycznego i Gliwickiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Fizycznego. Doc. dr F. Kumasza jest założycielem i długoletnim członkiem Zarządu Gliwickiego Oddziału Polskiego Towarzystwa Fizycznego, członkiem Komitetu Okręgowego Olimpiady Fizycznej w Gliwicach (był sekretarzem technicznym 19 Olimpiad), założycielem i członkiem Zarządu Oddziału Górnośląskiego Polskiego Towarzystwa Akustycznego oraz Wiceprzewodniczącym Oddziału Górnośląskiego Polskiego Towarzystwa Biofizycznego. Poza tym jest aktywnym członkiem Wojewódzkiego Zespołu Koordynacyjnego ds. Fizyki.

Najważniejsze osiągnięcia Zakładu:

1. Z inicjatywy i pod kierunkiem prof. Kwieka wykonano ważną pracę zespołową dotyczącą oceny głośności tonów przez receptor akustyczny człowieka. Wykazała ona, że jest możliwe parównywanie oceny głośności uzyskanych metodą frakcjonowania i metodą skoków równych w odczuciu.

2. Wykrycie nowych anomalii fizycznych wody. Temperaturowy współczynnik izobaryczny i izochoryczny w $+4^{\circ}\text{C}$ są jednakowe.

3. Wspólnie z Chemią Fizjologiczną wykazano, że działanie pola akustycznego i ultraakustycznego powoduje powstawanie hipoglikemii.

4. Zastosowanie metod dielektrycznych w pomiarach strukturalnych DNA (możliwość oznaczania składowej urojonej i rzeczywistej impedancji).

5. Zainicjowanie i zorganizowanie pierwszej pracowni izotopowej na terenie Akademii Medycznej.

6. Zainicjowanie i utworzenie wspólnie z Katedrą Akustyki i Teorii Drgan Uniwersytetu w Poznaniu, Ka-

tedrą Fizyki WSR w Olsztynie oraz Katedrą i Kliniką Chorób Nosą Gardła Ucha Śl. Akademii Medycznej – Polskiego Towarzystwa Akustycznego.

Kilku pracowników Katedry Fizyki było następnie członkami założycielami PTA.

Franciszek Kumasza

ZAKŁAD CHEMII OGÓLNEJ

ZABRZE-ROKITNICA, UL. K. MARKSA 19

KIEROWNIK ZAKŁADU DOC. DR HAB. N. MED. JÓZEF STANOSEK

Katedra i Zakład Chemii Ogólnej należy do tych jednostek organizacyjnych Śląskiej Akademii Medycznej, które najwcześniej podjęły działalność w ramach utworzonej w 1948 roku uczelni.

Pierwszym wykładem uczelni był właśnie wykład z chemii, który w dniu 20 października 1948 r. wygłosił kierownik Katedry i Zakładu Chemii Ogólnej doc. dr Stanisław Prebendowski.

Następnie już w drugim semestrze roku akademickim 1948/49 rozpoczęły się w katedrze, przewidziane programem, ćwiczenia laboratoryjne z chemii. Stanowiło to godne uwagi osiągnięcie organizatorów Akademii i osobiste osiągnięcie jej kierownika doc. dr S. Prebendowskiego, który kierował katedrą od lipca 1948 aż do dnia swej przedwczesnej śmierci w 1964 r. W okresie tym, w warunkach bardzo skromnego wyposażenia katedry w sprzęt, materiały i aparaturę dla potrzeb dydaktycznych, a zwłaszcza potrzeb pracy naukowej, przy dużych trudnościach kadrowych, w warunkach ciągle rosnącego obciążenia dydaktycznego, głównie dzięki osobistym zasługom doc. dr S. Prebendowskiego, katedra mogła podjąć obowiązek dydaktyczny i wychowawczy, a raz mogła podjąć i rozwijać działalność naukową.

Obciążenie dydaktyczne katedry, dość znaczne szczególnie w zakresie ćwiczeń, było bardzo poważne. Wykłady (przeciętnie 5 godz. tygodniowo), począwszy od drugiego z kolei roku akademickiego (1949/50), były prowadzone równolegle dla dwóch kursów.

Równocześnie modernizowano, oparte pierwotnie na metodach analizy jakościowej, ćwiczenia laboratoryjne, wzbogacając je o metody ilościowe oraz o poglądowe ćwiczenia z zakresu właściwości podstawowych klas związków organicznych. Duży wkład pracy dydaktycznej przejawiał się również w wydawnictwach skryptowych i podręczniku S. Prebendowskiego. Pierwsze wydanie skryptu pt. „Chemia Ogólna” S. Prebendowskiego ukazało się już w 1949 r. i po szeregu kolejnych wydaniach tego skryptu,

w 1961 r. ukazał się, opracowany na jego podstawie, podręcznik pt. „Chemia Ogólna Nieorganiczna”, wydany powtórnie w 1964 r. Szereg kolejnych wydań doczekał się również drugi skrypt S. Prebendowskiego pt. „Chemia Organiczna”. Ćwiczenia laboratoryjne były prowadzone na podstawie skryptu pt. „Zwięzłe wiadomości z analizy jakościowej i miarowej”, opracowanego przez adiunkta katedry Jadwigę Tenchmann.

Działalność dydaktyczna katedry odznaczała się wieloma walorami; duże znaczenie należy m. in. przypisać organizacji ćwiczeń studenckich, która zakładała kształtowanie samodzielności studentów w pracy laboratoryjnej oraz wykształcenie podstawowych dla pracy eksperymentalnej nawyków, np. czystości i systematyczności w rozwiązywaniu przydzielonego każdemu studentowi indywidualnego zadania z zakresu analizy chemicznej. Ćwiczenia z tego zakresu, z natury rzeczy, zawierały wszystkie elementy pracy badawczej. Na podstawie czynianych w toku analizy obserwacji, uczyły studentów wyciągania odpowiednich wniosków, ich doświadczalnego sprawdzania i stawiania kolejnych pytań, dotyczących dalszego postępowania, w celu uzyskania prawidłowego wyniku analizy.

Tego rodzaju organizacja ćwiczeń studenckich, wymagała bardzo dużo wkładu pracy, prowadzących ćwiczenia pracowników katedry, zarówno w sensie przygotowywania ćwiczeń, jak i w sensie pracy ze studentami w trakcie ćwiczeń.

Działalność naukowa katedry prowadzona była w dziedzinie syntezy organicznej i analitycznego zastosowania związków organicznych. Jej raczej skromnym rezultatem, jeżeli mierzyć go liczbą publikacji, były między innymi opracowania preparacji związków organicznych. Kilka przepisów preparatywnych Stanisława Prebendowskiego zostało wykorzystanych w pracy zbiorowej pt. „Preparatyka organiczna” (PWT, Warszawa 1954). Jednak wymienione kierunki badawcze, dotyczyły głównie mało zbadanej klasy związków, reprezentowanych przez kwas krokonowy i jego pochodne.

Uzyskano w tej dziedzinie istotne postępy, w postaci zbadania produktów redukcji kwasu krokonowego oraz analitycznego zastosowania anionu krokonianowego. Autorami kilku prac i szeregu doniesień naukowych w tej dziedzinie byli Stanisław Prebendowski, Jadwiga i Zygmunt Rutkowsy oraz Władysław Wordas.

Przedstawiona tematyka badawcza była kontynuowana jeszcze w latach 1964–66, przy czym realizowane wówczas badania dotyczyły także syntezy innych, pokrewnych związków organicznych, otrzymywanych metodami elektrochemicznymi. Autorami tych prac byli W. Wardas i Jan Filipowski.

W latach 1950–55 Katedra Chemii Ogólnej współpracowała z Instytutem Medycyny Pracy. Prace te o charakterze usługowym wniosły istotny wkład do działalności Instytutu Medycyny Pracy, w zakresie specyficznych potrzeb województwa katowickiego, związanych z ochroną naturalnego środowiska człowieka i warunkami pracy w przemyśle.

Po śmierci kierownika katedry doc. dr S. Prebendowskiego, przez następne dwa lata, Katedra i Zakład Chemii Ogólnej, kontynuowała działalność dydaktyczną i naukową pod kierunkiem wyznaczonych przez władze uczelni kuratorów. Opiekę nad katedrą w charakterze kuratorów sprawowali kolejno: prof. R. Wróblewski, prof. S. Jóźkiewicz oraz prof. J. Szalfarski.

Bezpośrednio nad całością działalności Katedry czuwał w owym okresie dr inż. Z. Rutkowski. On to w zasadzie sprawował funkcje i obowiązki kierownika Katedry, wykładał, egzaminował i kierował całością ćwiczeń. Brak faktycznego kierownika naukowego w poważnym stopniu odbił się na działalności Katedry i chociaż zagadnienia dydaktyczne nadal stanowiły jej bardzo mocną stronę, to można w tym okresie zauważyć postępujący proces zmniejszania się stanu liczbowego pracowników zakładu, bądź ich częściowe oddelegowanie do zespołów działających przy innych katedrach.

W dniu 1 VI 1966 r. Minister Zdrowia i Opieki Społecznej, na wniosek Rady Wydziału Lekarskiego i Senatu Śląskiej Akademii Medycznej powołał na stanowisko kierownika Katedry i Zakładu Chemii Ogólnej doc. dr hab. n. przyr. Tadeusza Wilczoka. Zmiana na stanowisku kierownika Katedry związana była z koniecznością stworzenia nowego zespołu pracowników naukowa-dydaktycznych i naukowo-badawczych i zainteresowania tego zespołu problematyką nowoczesnej chemii oraz całkowita przebudowa zakładu i wyposażenie go w nowoczesną aparaturę badawczą, niezbędną przy podjęciu problematyki z zakresu chemizmu stanu konformacyjnego podstawowych związków współczesnej biologii molekularnej i inżynierii genetycznej.

Dzięki aktywnej postawie i pomocy władz uczelni, w tym ówczesnego prorektora do spraw nauki prof. dr J. Szalfarskiego, prof. dr R. Wróblewskiego i prof.

dr M. Krausego, dziekana prof. dr J. Jopy oraz Dyrektora Administracyjnego J. Śmiecha, katedrę w ciągu jednego roku przy czynnym udziale wszystkich pracowników zatrudnionych ówczynie w katedrze, przebudowano, modernizując wszystkie jego pomieszczenia, tworząc nową salę ćwiczeń dla studentów oraz nowe laboratorium, bibliotekę i nowoczesną pracownię izotopową.

Rok 1966 był dla zakładu rokiem, w którym przedmiot chemii wprowadzono zgodnie z reformą studiów lekarskich na III semestr studiów w wymiarze 220 godzin, wprowadzając równocześnie nowy ramowy program nauczania.

Nowy program studiów zmuszał zespół dydaktyczny zakładu do całkowicie nowego ujęcia problematyki ćwiczeń, seminariów i wykładów.

Wobec braku na rynku księgarskim podręcznika spełniającego w pełni wymogi zreformowanego programu studiów w zakresie chemii dla lekarzy, zespół Katedry opracował w okresie miesięcy wakacyjnych – lipca, sierpnia i września, zbiorowy skrypt do ćwiczeń; godny podkreślenia jest fakt, że skrypt wydano jeszcze przed dniem rozpoczęcia nowego roku akademickiego 1966/67. Autorami skryptu pt. „Instrukcje do ćwiczeń z chemii”, wydanego w roku 1966 pod redakcją T. Wilczoka byli J. Filipowski, M. Majewski, J. Rutkowska, Z. Rutkowski, E. Słotwińska, W. Wardas.

Rozpoczął się normalny zwykły rok pracy, a może o tyle niezwykły, że podobnie jako studenci, zasiedli w „ławach szkolnych” również asystenci i adiunkci i rozpoczęli systematyczne uczenie się nowego działu chemii jakim jest fizykochemia kwasów nukleinowych. Systematyczne zajęcia oraz wielogodzinne dyskusje umożliwiły wykształcenie w ciągu zaledwie kilkunastu miesięcy zespołu pracowników, czytanych w problematyce DNA, i rozpoczynających stopniowo specjalizację badawczą, niezbędną dla stworzenia załączków laboratoriów tematycznych. Za zgodą Władz Uczelni zespół ten został zasilony kilkoma specjalistami, w zakresie technik relaksacyjnych rezonansu jądrowo-paramagnetycznego, w zakresie technik izotopowych i kolumnowych analiz chromatograficznych.

Warto tu wspomnieć, że niemal wszyscy pracownicy tworzący „starą gwardię” z roku 1966, zdobyli stopnie naukowe doktorów nauk przyrodniczych, chemicznych, fizycznych i medycznych, awansowali do stanowisk dyrektorów Instytutów, kierowników zakładów, adiunktów, kierowników pracowni i są powszechnie cenionymi pracownikami naukowymi i doskonałymi dydaktykami.

W roku 1967 w procesie dydaktycznym następuje dalszy krok naprzód: wysiłkiem całego zespołu zostaje opracowany zestaw wielu tysięcy pytań testowych uzupełniany potem corocznie i modernizowany. Zestaw ten rewolucjonuje w pewnym sensie wzajemny stosunek studenta do asystenta. Wyeliminowano niemal całkowicie oceny w trakcie zaliczeń,

student po każdym teście uzyskuje od 0–100% prawidłowych odpowiedzi zamienianych automatycznie na punkty, których suma zebrona przez studentów jest podstawą do zaliczenia.

W roku 1968 zespół pracowników w składzie: K. Hanisch, M. Lidwin, B. Lubas, M. Majewski, J. Skrzypczyk, E. Słotwińska, J. Rutkowska, Z. Rutkowski, M. Wardas i W. Wardas, wydał pod redakcją T. Wilczoka i W. Wardasa nowy, dwutomowy skrypt do ćwiczeń chemii pt. „Chemia dla Studentów Medycyny” objętości 248 i 118 stron. Skrypt ten po dzień dzisiejszy jest podstawą nauczania chemii na ćwiczeniach i seminariach.

Problematyka naukowa katedry od pierwszych dni działania w nowym zespole skupiała się wokół zagadnień związanych z izolowanymi molekułami DNA. W 1966 r. uruchomiono w zakładzie aparat rentgenowski i swego rodzaju „mikrobombę kobaltową” do napromieniowań zwierząt laboratoryjnych, w celu wywołania u nich choroby popromiennej. W tym czasie ogłoszono drukiem kilka prac z zakresu wpływu DNA na naprawę uszkodzeń papromiennych.

Stałemu i niezmiennie szybkiemu rozwojowi ulegała pracownia izotopowa. W początkowym okresie pracownia była w stanie jedynie zliczać przy względnie dużych dawkach emiter gamma i radionuklidy emitujące promieniowanie beta o wysokich energiach.

W miarę upływu lat powstała możliwość spektrometrycznej analizy emiterów gamma, zliczanie emiterów beta i alfa, zliczanie radionuklidów C^{14} , H^3 i S^{35} w scyntylatorach ciekłych, zbudowano licznik całego ciała dla małych zwierząt laboratoryjnych w układzie licznika scyntylacyjnego studzienkowego, zainstalowano układy do automatycznego zliczania sterowane do z góry zadanej wartości i dokładności zaliczeń, do rejestrowanego zapisu aktywności radionuklidów na chromatogramach i elektroforogramach. Zmontowano według własnych pomysłów zestawy do izotopowych prób czynnościowych, które znalazły szerokie zastosowanie w izotopowej diagnostyce klinicznej.

Od roku 1967 poradnia izotopowa przeprowadza dziesiątki i setki badań czynnościowych rocznie, świadcząc usługi na rzecz Klinik Śląskiej Akademii Medycznej oraz szpitali i przychodni z terenu województwa kawałckiego. Pracownią izotopową od roku 1971 kierował mgr H. Neumann a obecnie dr inż. A. Surowiec; działalnością w zakresie izotopowej diagnostyki klinicznej kieruje dr med. St. Gołba. Działalność ta prowadzona przez wiele lat pokazuje, w jaki sposób aparatura izotopowa stosowana w badaniach podstawowych może znaleźć równoczesne wykorzystanie w badaniach usługowych dla poprawy stanu zdrowia ludności.

Jednym z najtrudniejszych zadań postawionych przed zespołem, nie rozwiązany ostatecznie nawet po dzień dzisiejszy, było opanowanie technik i metod,

które pozwoliły na wyizolowanie z komórek roślinnych i zwierzęcych a także z bakterii, wirusów, plemników oraz z jednokomórkowych glonów, molekuł DNA w stanie natywnym.

Każdemu procesowi izolowania towarzyszą zawsze czynniki prowadzące do degradacji i denaturacji molekuł DNA.

Zmusiło to cały zespół do opanowania wszystkich metod, które pozwalają na ocenę stopnia degradacji i denaturacji molekuł DNA, a ta z kolei pozwoliła na uruchomienie w zespole dwóch laboratoriów specjalistycznych, zajmujących się wyłącznie oceną wpływu różnego rodzaju czynników na stan konformacyjny badanych molekuł DNA. Powstało Laboratorium Konformacji Makramolekuł, którym kieruje dr Barbara Lubas, a które dysponuje możliwościami pomiarów w zakresie: spektra-fotometrii ultrafioletowej i podczerwonej, technik spektropolometrycznych i pomiaru dichroizmu, technik pomiarów w mikroskopie elektronowym i technik relaksacyjnych NMR.

Zespół ten opublikował przeszło 20 prac z zakresu analiz konformacyjnych i hydratacji molekuł DNA, szczególnie w zakresie termicznego przejścia fazowego DNA spirala-kłębek, a zamknięciem tego etapu badań było wykazanie, że technikami relaksacyjnymi NMR można wyznaczyć uwodnienie i czasy korelacji molekuł DNA.

Należy podkreślić, że zasługi całego zespołu a szczególnie dr B. Lubas w tym problemie są bardzo duże i że znaczna część piśmiennictwa światowego dotyczącego tego zagadnienia należy do publikacji Katedry Chemii Ogólnej naszej Akademii.

Drugie laboratorium, którym kieruje dr inż. Maria Lidwin, tworzy zespół, zajmujący się problemami hydrodynamiki molekuł DNA w roztworach, a szczególnie zagadnieniami wiskozymetrycznymi. Laboratorium to dysponuje możliwościami pomiarów lepkościowych roztworów DNA w oparciu o ścisłą kontrolę spektrofotometryczną i chemiczną ocenianych prób. Rozwiązana tu szereg problemów związanych z oceną mas cząsteczkowych molekuł DNA poddawanych działaniu różnych czynników degradujących i denaturujących a także uwarunkowanych naturalną heterogennością molekuł DNA.

W zespole pracowników katedry wyróżniła się grupa kierowana przez dr inż. Ewę Słotwińską-Paluginiok, która zajmuje się problemami rozdziału heterogennej populacji molekuł DNA na bardziej homogenne frakcje. Opracowano tu szereg adaptacji metod stosowanych do rozdziału chromatograficznego DNA na kolumnach. Zespół ten dysponuje szeregiem technik chromatograficznych na wymieniaczach jonowo-celulozowych na kolumnach typu MAK, na jonitach, w układach dwufazowych typu Albertsona oraz możliwością rozdziału składników bloków piramidynowych, będących materiałem budulcowym DNA. Wszystkie uzyskane preparaty mogą być oce-

nione pod kątem zawartości zdenaturowanych molekuł DNA w natywnym preparacie DNA, poprzez chromatografię na kolumnach typu HAP, poprzez ocenę spektrofotometryczną termicznego przejścia fazowego oraz technikami ultrawiwrowania w gradiencie CsCl i innych soli. Zawartość pierwiastków metalicznych oceniana jest metodą fotometrii płomieniowej i metodą spektrograficzną.

W ramach Narodowego Planu Gospodarczego, Katedrze Chemii przydzielono do rozwiązania problem dotyczących oceny DNA w plemnikach różnych zwierząt hodowlanych. Zagadnieniami tymi kieruje doc. dr T. Wilczok i dr W. Wordas. Rozpracowywane są metody izolowania i oceny DNA z plemników ssaków, ryb i ptaków, ocena nukleohistonów, ocena budowy pierwszorzędowej DNA oraz funkcjonowanie DNA z plemników.

Równolegle z oceną preparatów DNA izolowanych z jednokomórkowych glonów pracownia chemii glonów kierowana przez dr J. Skrzypczyka zajmuje się również jednokomórkowymi glonami *Chlorella* 366 *Scenedesmus* 633 *Scenedesmus* A 125, w celu wykorzystania ich m. in. jako biotestów w procesie oczyszczania ścieków. W ramach tych zagadnień zespół ten realizuje szeroki program badań objętych tematyką Narodowego Planu Gospodarczego oraz tematyką planu badań naukowych RWPG.

W ramach szeroko podjętej współpracy i realizacji wspólnie z innymi krajami RWPG badań dotyczących chemii glonów, doc. dr T. Wilczok i dr J. Skrzypczyk uczestniczyli corocznie w pracach delegacji PRL w Radzie Koordynacyjnej problemu oraz przedstawili w ramach organizowanych zjazdów naukowych (Bukareszt 1967, Warna 1968, Budapeszt 1969, Leningrad 1970, Rostock 1972) referaty omawiające prace Katedry Chemii w tej dziedzinie.

Konieczność uwzględnienia w prowadzonych badaniach ospektu aktywności biologicznej badanych preparatów DNA spowodowała utworzenie międzykatedralnego zespołu kierowniczego przez dr D. Hołowiecką, którego zadaniem jest prowadzenie badań w zakresie transformacji bakteryjnej.

W roku 1966 powstało przy Katedrze Chemii Studenckie Koło Naukowe. Sukcesy członków Koła wyrażają się m. in. w: zdobyciu pierwszych nagród na uczelnianej konferencji Studenckich Kół Naukowych, nagród na Ogólnopolskiej Sesji Kół Naukowych Akademii Medycznych w Gdańsku w roku 1969, zdobycie dwóch nagród i wyróżnień na sesjach SKN, zdobycie wyróżnienia na sympozjum „Związki Wielkocząsteczkowe w Łodzi w 1972 r. uczestnictwo w pracach wygłoszonych na IV Zjeździe FEBS w Madrycie i Zjeździe Onkologicznym w Sofii, Kongresie Biochemii Klinicznej w Pradze, zdobycie I miejsca w finale ogólnopolskiego Quizu Chemicznego w 1972 roku w Lublinie.

Katedra Chemii stała się w ostatnich latach ośrod-

kiem, do którego systematycznie z różnych Instytutów i uczelni w Kraju i z zagranicy przyjeżdżają pracownicy naukowcy, w celu odbycia krótszych lub dłuższych stażów naukowych. W Zakładzie realizuje się prace magisterskie i doktorskie wykonywane przez pracowników innych zakładów, a nawet innych uczelni czy instytutów

Pracownicy katedry w ostatnich latach bardzo aktywnie uczestniczyli w zjazdach szeregu Towarzystw Naukowych, przedstawiając swoje prace i doniesienia, których zasadniczym celem było publiczne przedstawienie uzyskanych wyników i możliwość ich szerszego przedyskutowania.

Wszystkie te osiągnięcia przyczyniły się walcie do opinii kreującej Zespół pracowników Katedry Chemii do roli jednego z wiodących zespołów w problematyce DNA, problematyce konformacji biopolimerów i problematyce chemii glonów. Ta ostatnia dziedzina doczekała się szeregu popularnych informacji w prasie codziennej, w radiu i TV w kraju i za granicą.

Katedra Chemii utrzymuje stosunkowo rozległe kontakty personalne i korespondencyjne z wieloma ośrodkami w kraju i za granicą, które zajmują się zbliżoną problematyką badawczą. Uznaniem dla prac wykonywanych przez zespół pracowników katedry wyraża się w możliwości publikowania uzyskanych wyników w najpoważniejszych czasopismach o ogólnoświatowym zasięgu, w szeregu zaproszeń do wygłaszania odczytów i wykładów w zagranicznych ośrodkach naukowych (Anglia, Francja, ZSRR, Szwecja, Hiszpania, NRD, NRF, Austria, Holandia, Jugosławia, Węgry, Włochy), w wizytach znakomitych uczonych (prof. dr M. Tsuboi – Japonia, prof. dr W. Szybalski – USA, prof. dr G. Siebert – NRF oraz 36 pracowników z różnych krajów).

Lista opublikowanych przez pracowników katedry prac naukowych, skryptów, doniesień, komunikatów, referatów, zgłoszeń patentowych liczy więcej niż 170 pozycji.

Wszyscy pracownicy katedry zostali członkami wielu Towarzystw Naukowych krajowych, trzech pracowników zespołu jest członkami zagranicznych Towarzystw Naukowych oraz Europejskich i światowych Unii w zakresie swoich specjalności, pełniąc odpowiedzialne funkcje w zarządach tych Towarzystw naukowych. Zespół pracowników Katedry był założycielem Polskiego Towarzystwa Biofizycznego, a kilku z nich jest członkami Zarządu Głównego i Wojewódzkiego tego Towarzystwa (T. Wilczok, B. Lubas, W. Wardas).

Poza wymienionymi badaniami zespół pracowników Katedry Chemii uczestniczy w badaniach na rzecz przemysłu i ochrony zdrowia załóg robotniczych zakładów przemysłowych, w realizacji prac objętych planem resortowym Ministerstwa Górnictwa i Energetyki, Instytutu Naftowego, Głównego Instytutu Górnictwa oraz PP „Polskie Odczynniki Chemiczne”.

Prace badawcze prowadzone w Katedrze znalazły odbicie aż w 178 publikacjach, z których 102 to oryginalne opracowania a 76 ma charakter komunikatów. Za granicą opublikowano ponad 100 prac.

W roku 1971 ze względu na reorganizację dotychczas istniejących katedr oraz ze względu na utworzenie w Śląskiej Akademii Medycznej Wydziału Farmaceutycznego, Minister Zdrowia i Opieki Społecznej powołał do życia Instytut Chemii i Fizyki Medycznej. Na mocy rozporządzenia Ministra, Katedra Chemii Ogólnej zaprzestała w sensie formalnym swojej działalności. Powołany został Zakład Chemii Bioorganicznej i Biofizycznej. Kierownikiem Zakładu i zarazem dyrektorem Instytutu został dotychczasowy kierownik Zakładu Chemii Ogólnej, doc. dr hab. n. przyr. Tadeusz Wilczak.

Zakład ten w latach akademickich 1971/72 i 1972/73 prowadził działalność dydaktyczną dla studentów wydziału lekarskiego i oddziału stomatologicznego. W roku 1973 Minister Zdrowia na wniosek Rektora Śl. Akademii Medycznej ponownie powołał Za-

kład Chemii Ogólnej w Instytucie Biologiczno-Fizjologicznym; kierownikiem został doc. dr W. Stanasek.

Zespół byłej Katedry Chemii jak również jej wyposażenie stworzyły realną podstawę dla powołania dalszych zakładów działających na Wydziale Farmaceutycznym. Powstały zakłady: Chemii Nieorganicznej, Chemii Analitycznej, Chemii Żywności i Żywności, Samodzielna Pracownia Matematyki, Zakład Fizyki i Biofizyki, Zakład Fitochemii i pracownia Biologii. Zmiany organizacyjne nie zostały jeszcze doprowadzone do końca.

Wierząc głęboko, że nowa struktura organizacyjna jest właściwą formą organizacji nauki i dydaktyki w szkole wyższej a jednocześnie pozostawienie wszystkich niemal pracowników byłej Katedry Chemii Ogólnej w ramach nowego Instytutu Chemii i Fizyki Medycznej, pozwala wyrazić przekonanie, że zespół pracowników Instytutu podjął nowym obowiązkom.

Tadeusz Wilczak

ZAKŁAD FARMAKOLOGII

ZABRZE-ROKITNICA, UL. K. MARKSA 38

KIEROWNIK ZAKŁADU DOC. DR HAB. N. MED. ZBIGNIEW HERMAN

Zakład Farmakologii został powołany w listopadzie 1950 r. w trzecim roku istnienia Śląskiej Akademii Medycznej. Do dyspozycji pierwszego Kierownika Katedry, zastępcy profesora dr. med. i dr. farm. Józefa Jeske oddano 9 pokoi w budynku należącym przedtem do szpitala Spółki Brackiej w Zabrze-Rokitnicy, przy ul. K. Marksa 38. Dr J. Jeske w dwa lata później uzyskał stopień naukowy docenta. Pierwszy kierownik Katedry rozpoczął pracę z bardzo szczupłym zespołem składającym się z trzech osób. Gromadzono sprzęt niezbędny do prowadzenia ćwiczeń oraz elementarną aparaturę laboratoryjną. W czasie pierwszych pięciu lat działalności katedry opublikowano 9 prac doświadczalnych i 6 prac poglądowych. Od początku istnienia Katedra posiada salę operacyjną przystosowaną do wykonywania doświadczeń na wszystkich dostępnych gatunkach zwierząt laboratoryjnych, oraz obszerną monografię pt. „Farmakologiczne metody badania leków”, której autorem był doc. Jeske. Po 5 latach istnienia Zakładu, jego zespół powiększył się do 10 osób.

W listopadzie 1955 r. kierownictwo Katedry objął z-ca prof. dr med. Tadeusz Chruściel, który przedtem był adiunktem Katedry Farmakologii AM. w Krakowie. Poprzedni kierownik prof. Jeske przeniósł się do Akademii Medycznej w Warszawie, obejmując kierownictwo Zakładu Farmakodynamiki.

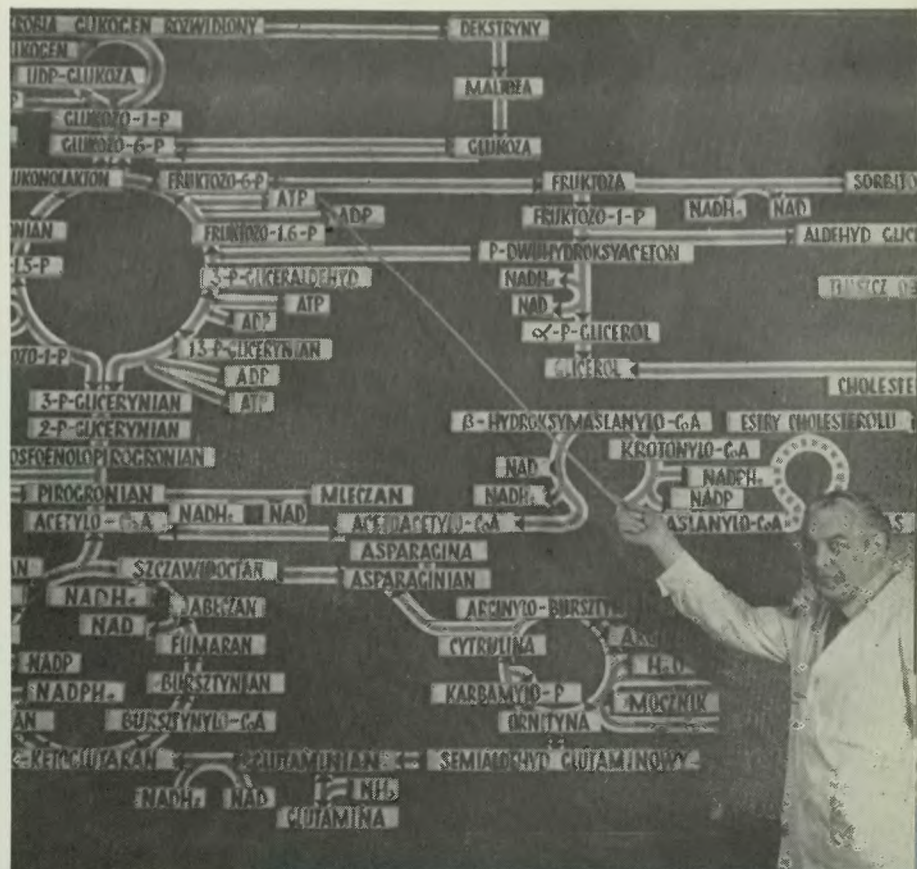
Pod kierunkiem prof. dr Tadeusza Chruściela nastąpił dalszy dynamiczny rozwój Zakładu. Dzięki jego staraniom Zakład otrzymał dodatkowe pomieszczenia, które zamieniono na laboratoria: farmako-

logiczno-biochemiczne, farmakodynamiczne, psychofarmakologiczne i pracownię. W 1960 r. powstała pracownia badań enzymatycznych i syntezy chemicznej. W pracowni syntezy chemicznej pod kierownictwem dr H. Trzeciaka dokonano kilku oryginalnych syntez chemicznych. W 1968 roku dr W. Janiec zorganizował pracownię izotopową III stopnia. Do końca lat sześćdziesiątych rozwój Zakładu pod względem organizacji laboratoriów i wyposażenia w nowoczesną aparaturę doprowadził do znacznego rozszerzenia zakresu badań farmakologicznych, owocem czego było opublikowanie kilkuset prac.

Ten rzeczywisty postęp w pracy naukowej był w dużej mierze udziałem prof. dr T. Chruściela, obdarzonego wielką inwencją naukową i organizacyjnym talentem.

1 Maja 1968 r. kierownik Katedry prof. dr T. Chruściel został oddelegowany przez Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej do pracy w Światowej Organizacji Zdrowia w Genewie, gdzie pracuje w Oddziale Zależności Lekowej. W związku z tym, p. o. kierownika Zakładu powierzona dr Z. Hermanowi, który po habilitacji został mianowany w dniu 1 września 1970 r. Kierownikiem Katedry. Pod jego kierownictwem rozwinęto szczególnie badania leków działających na umysł oraz leków w rozwoju osobniczym zwierząt.

W tym też czasie zorganizowano pod jego kierunkiem pracownię badań psychotropowych, a obecnie powstaje pracownia chromatografii gazowej oraz pokój chłodni.

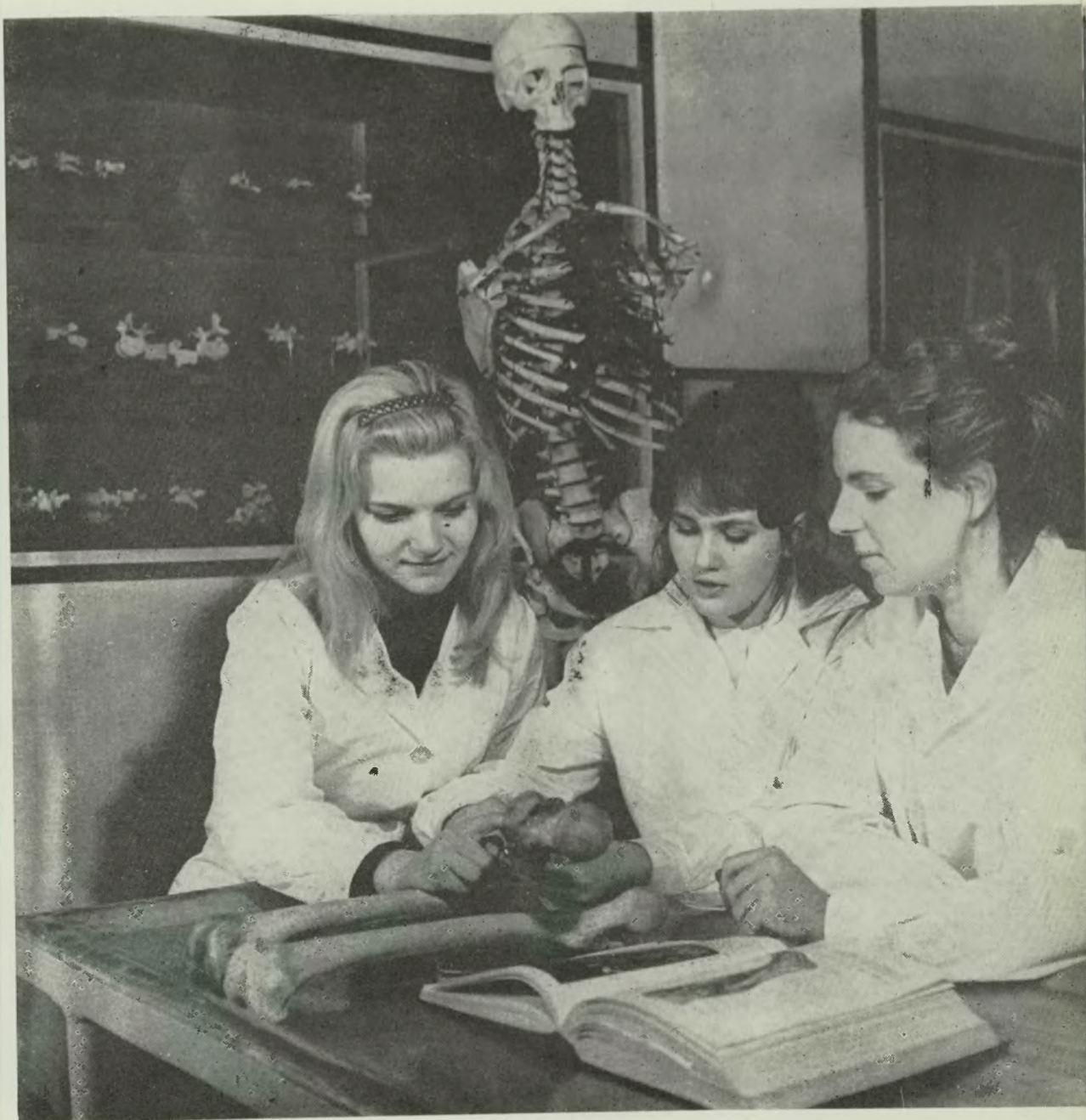
Wykład z biochemii

Na sali wykładowej

W Zakładzie Anatomii Opisowej i Topograficznej

Seminarium z anatomii

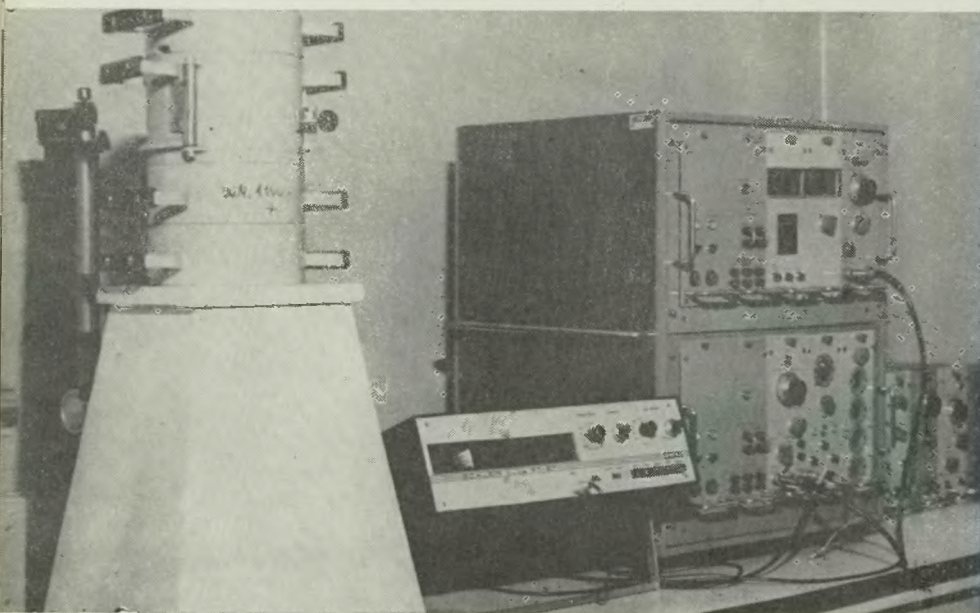
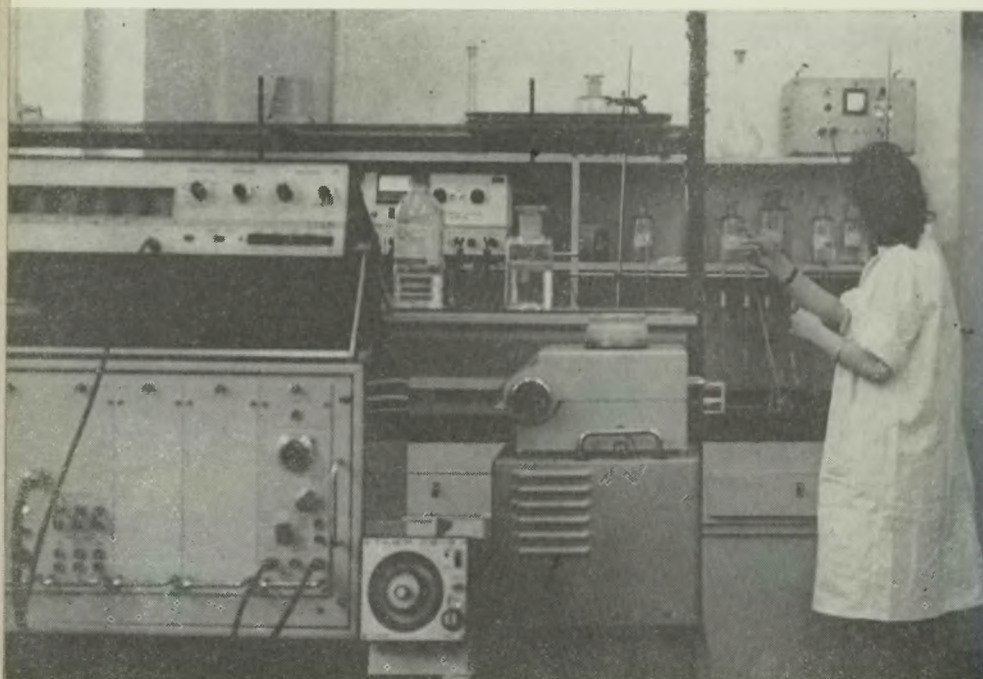

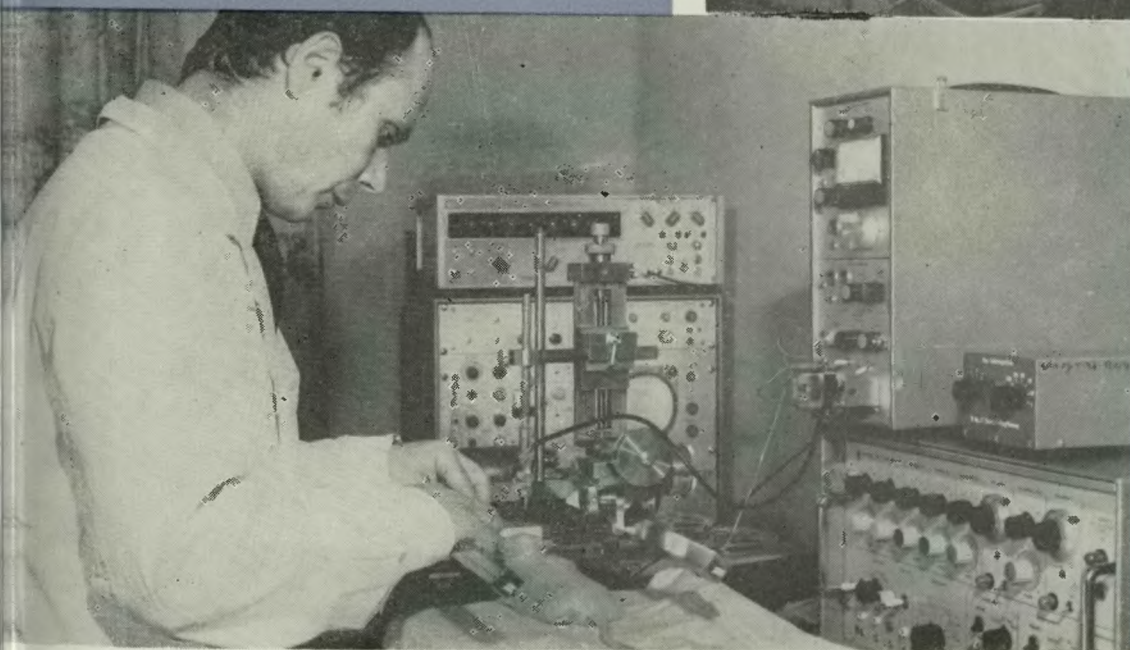
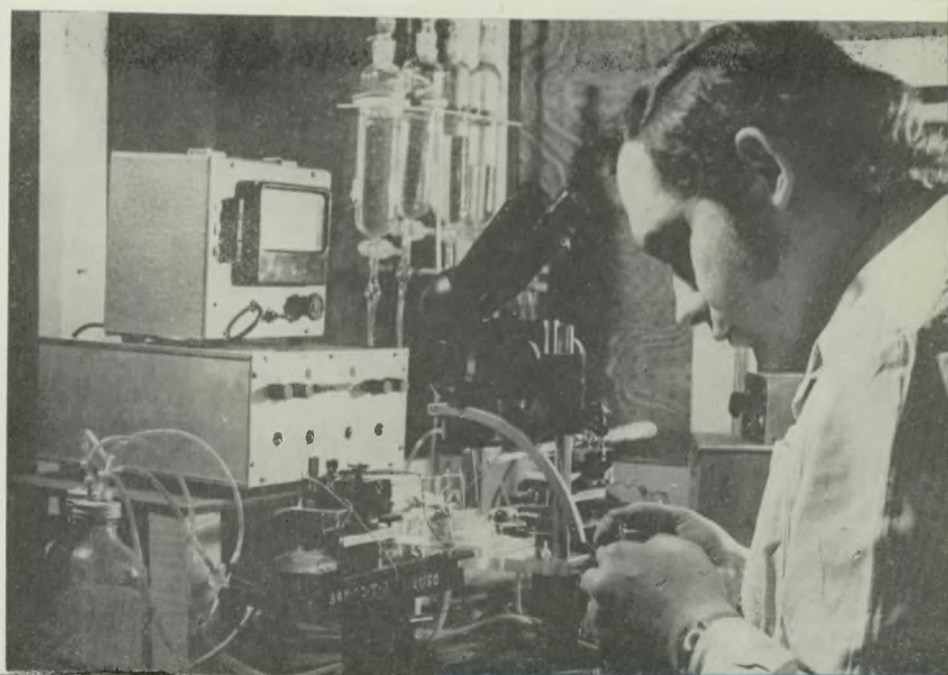
Zajęcia z histologii

Praca w laboratorium Zakładu Biochemii

Zakład Chemii — na pierwszym planie zestaw radioaktywny,
poniżej — zestaw radioizotopowy

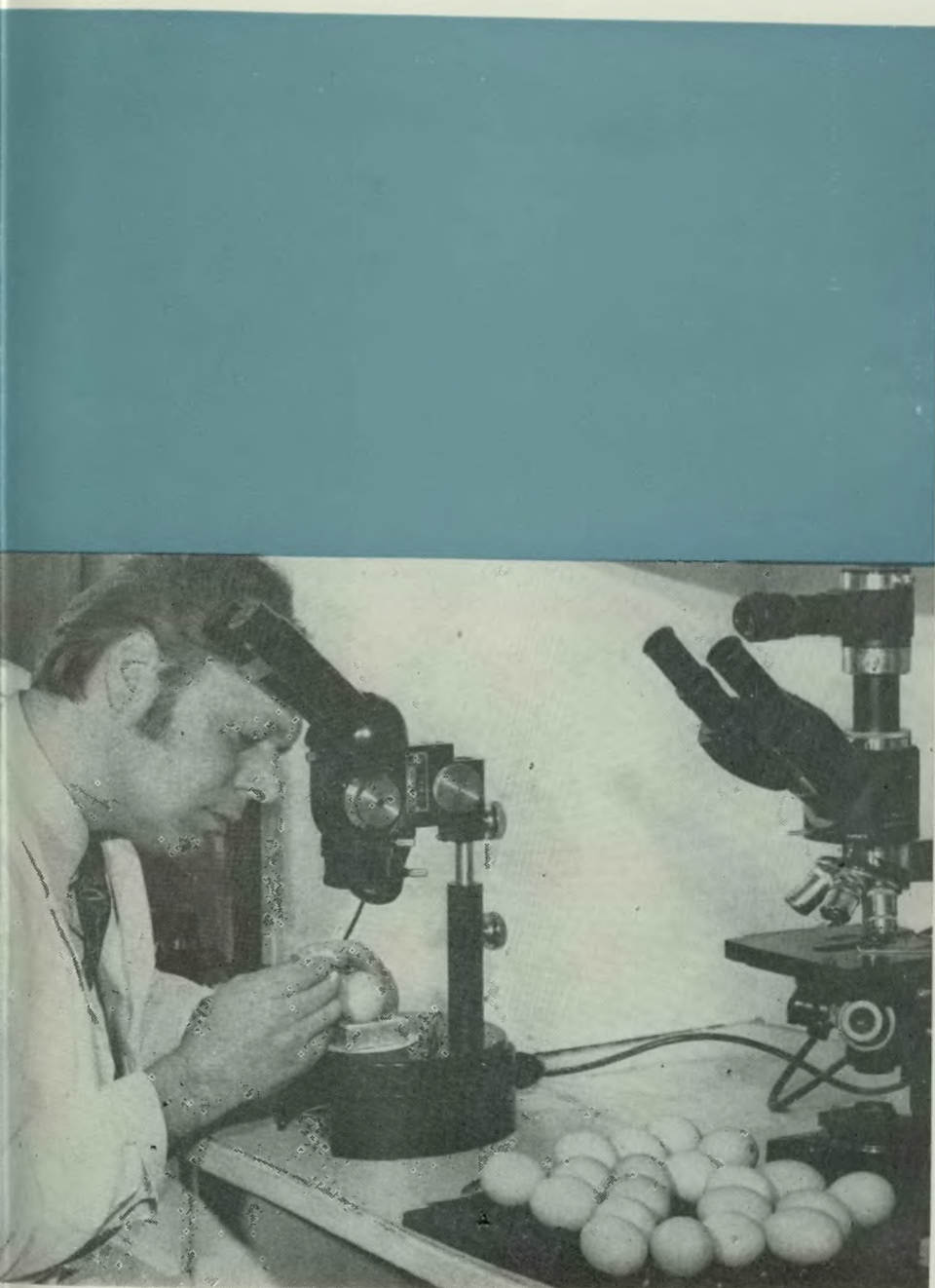

Doświadczenia na zwierzętach w Zakładzie Fizjologii

Mikroskop elektronowy

W pracowni Zakładu Biologii

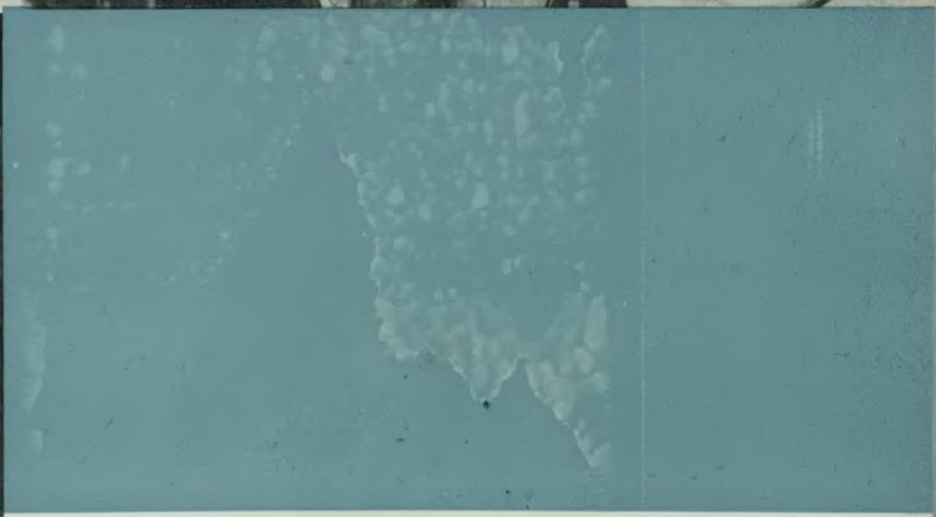

W pracowni Zakładu Mikrobiologii

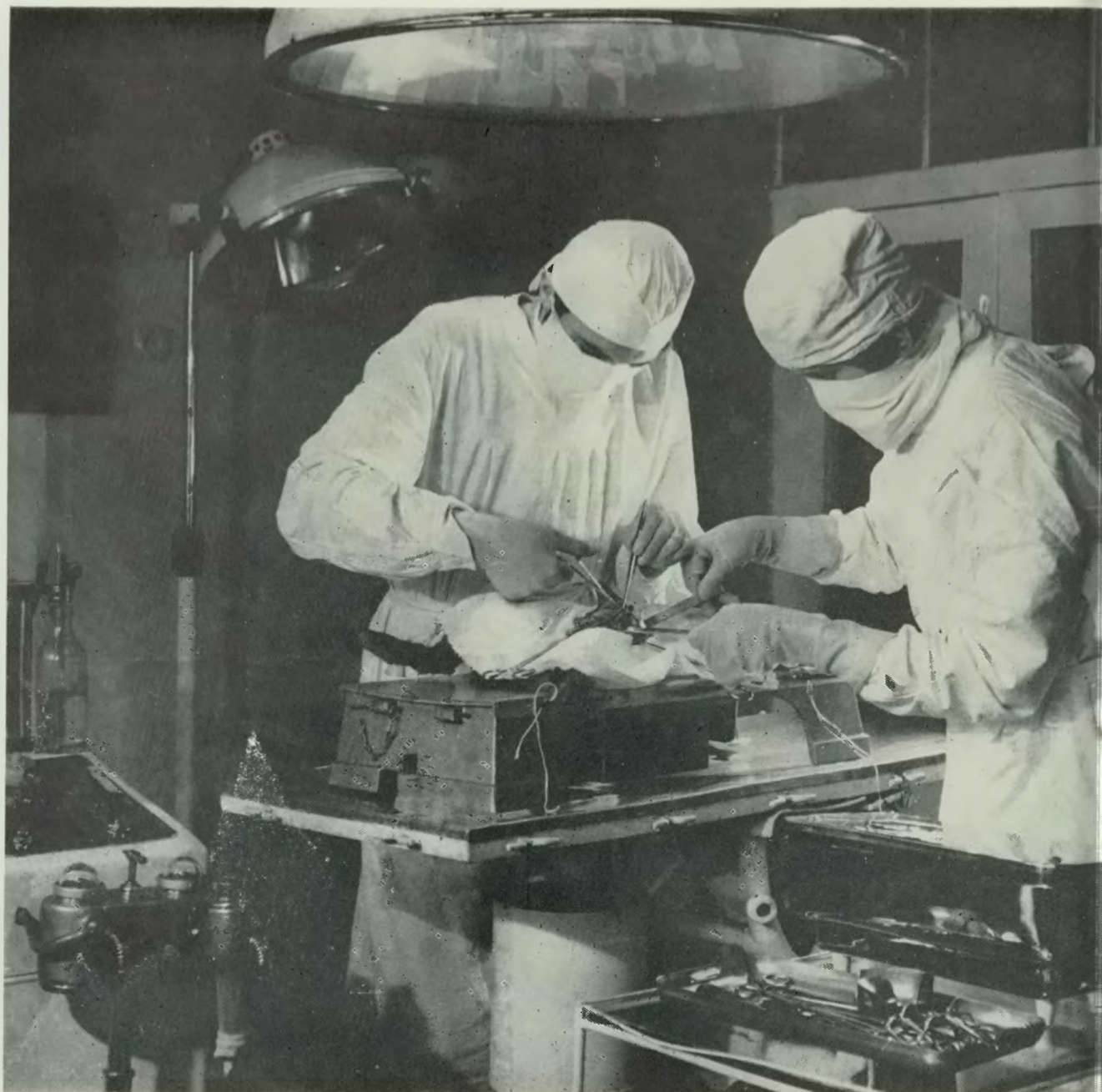

Mikroskopowanie w Zakładzie Cytodiagnostyki

W Katedrze Medycyny Sądowej

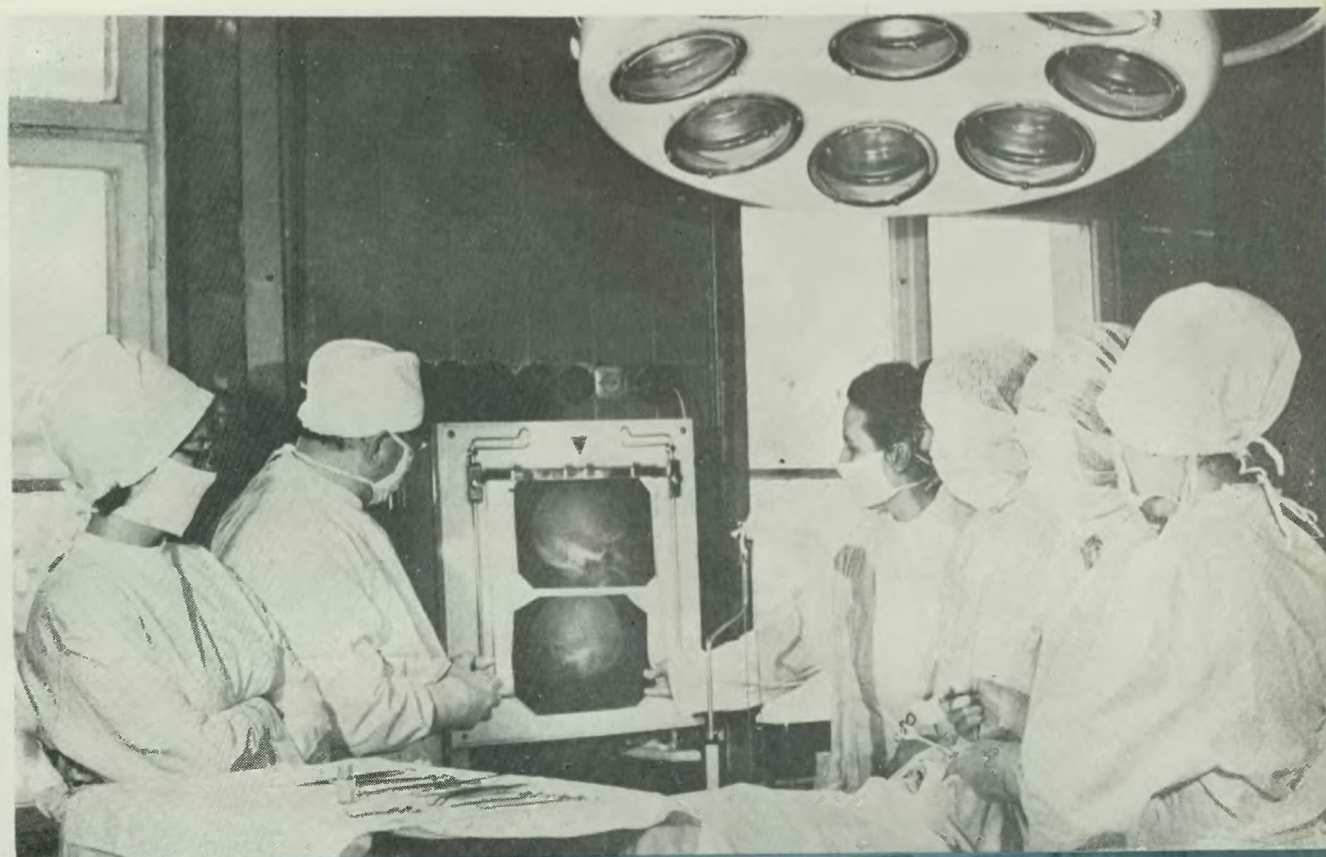
Studenci w czasie zajęć praktycznych w Centralnej Zwierzętarni
Doświadczalnej

Studenci I roku na sali wykładowej

Zajęcia seminaryjne w II Klinice Chorób Wewnętrznych
Seminarium w II Klinice Chirurgii Ogólnej

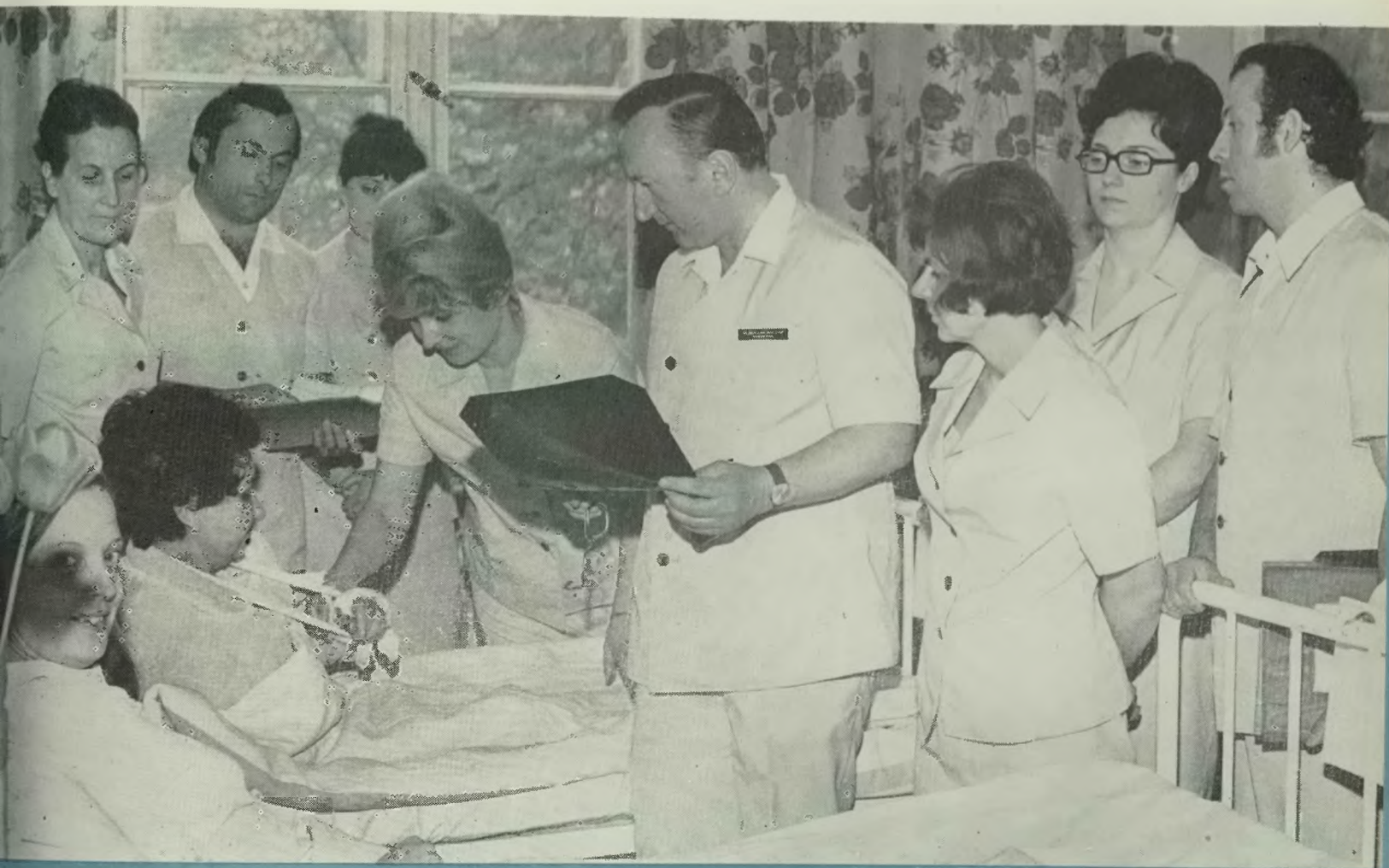

Z sali operacyjnej Kliniki Chirurgii Szczękowo-Twarzowej
Seminarium w Klinice Ginekologii Zachowawczej i Patologii
Cięży

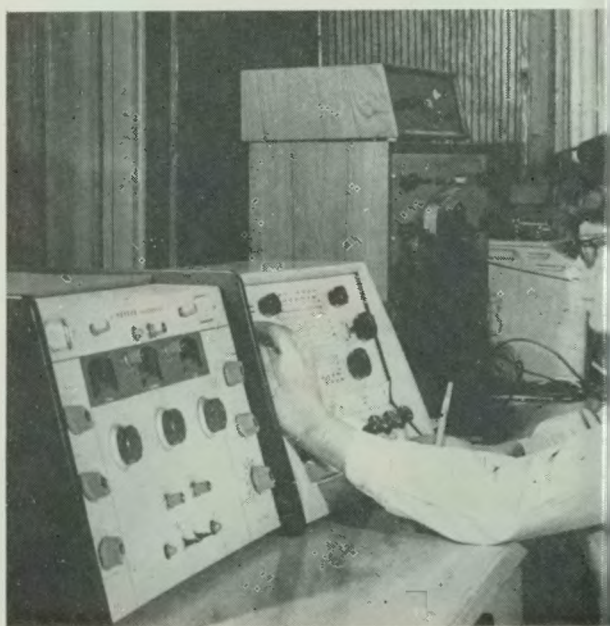
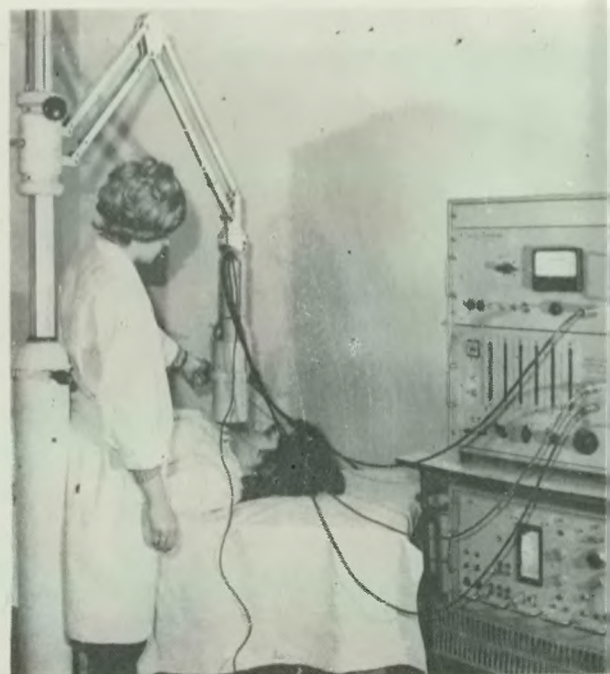

Z I Kliniki Chorób Wewnętrznych
Wizyta lekarska w II Klinice Chirurgii Ogólnej

Zajęcia przy łóżku chorego w Klinice Chirurgii Szczękowo-
-Twarzowej

Zajęcia przy nowoczesnych aparatach badawczo-diagnostycznych: powyżej – w Zakładzie Radiologii, u góry po prawej – w pracowni izotopowej II Kliniki Chorób Wewnętrznych, u dołu – w pracowni audiometrycznej Kliniki Laryngologii

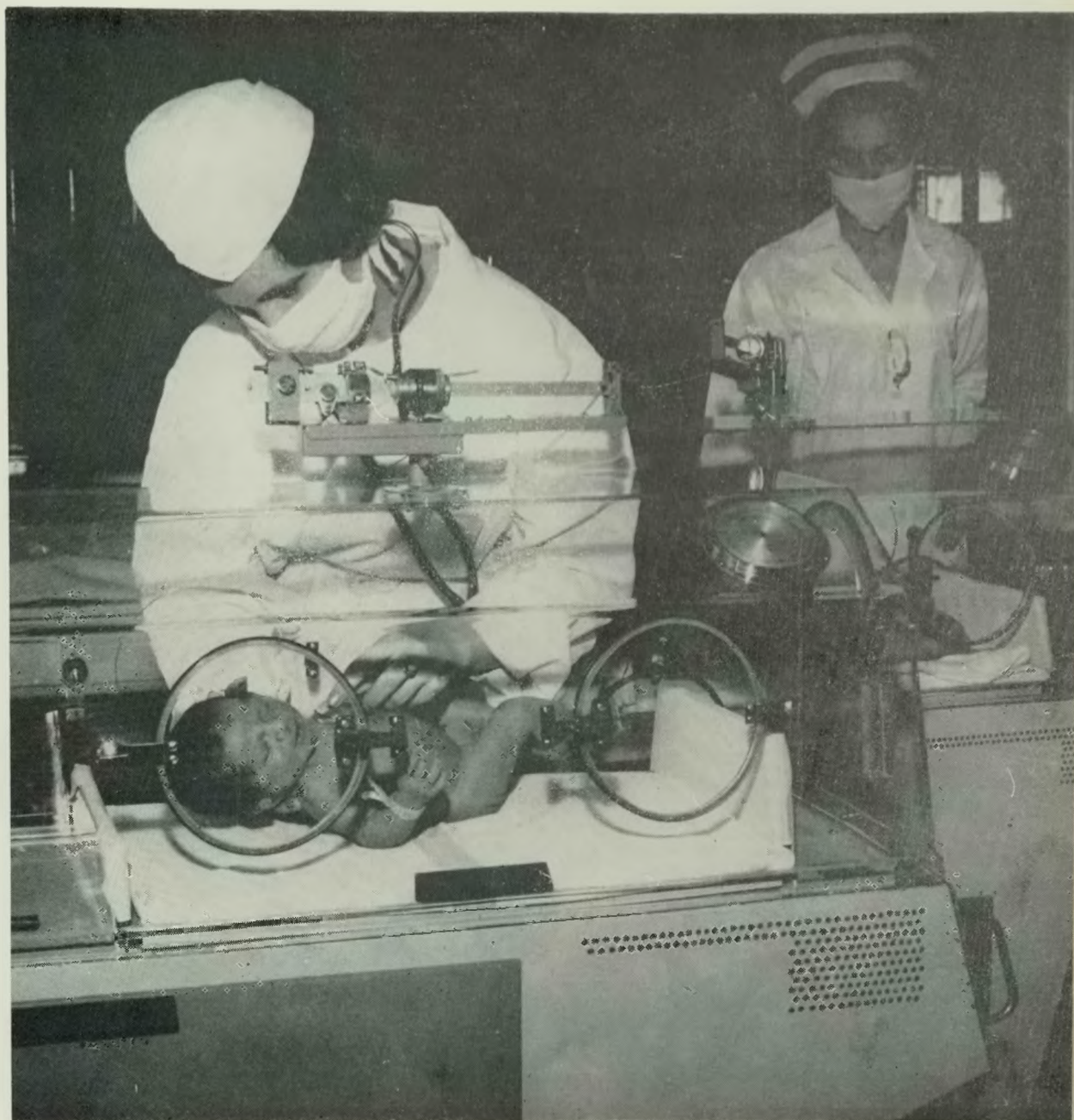

Zajęcia w pracowni histopatologicznej w Zakładzie Cyto-
diagnostyki
Zajęcia w laboratorium analityki I Kliniki Chorób Wewnętrz-
nych

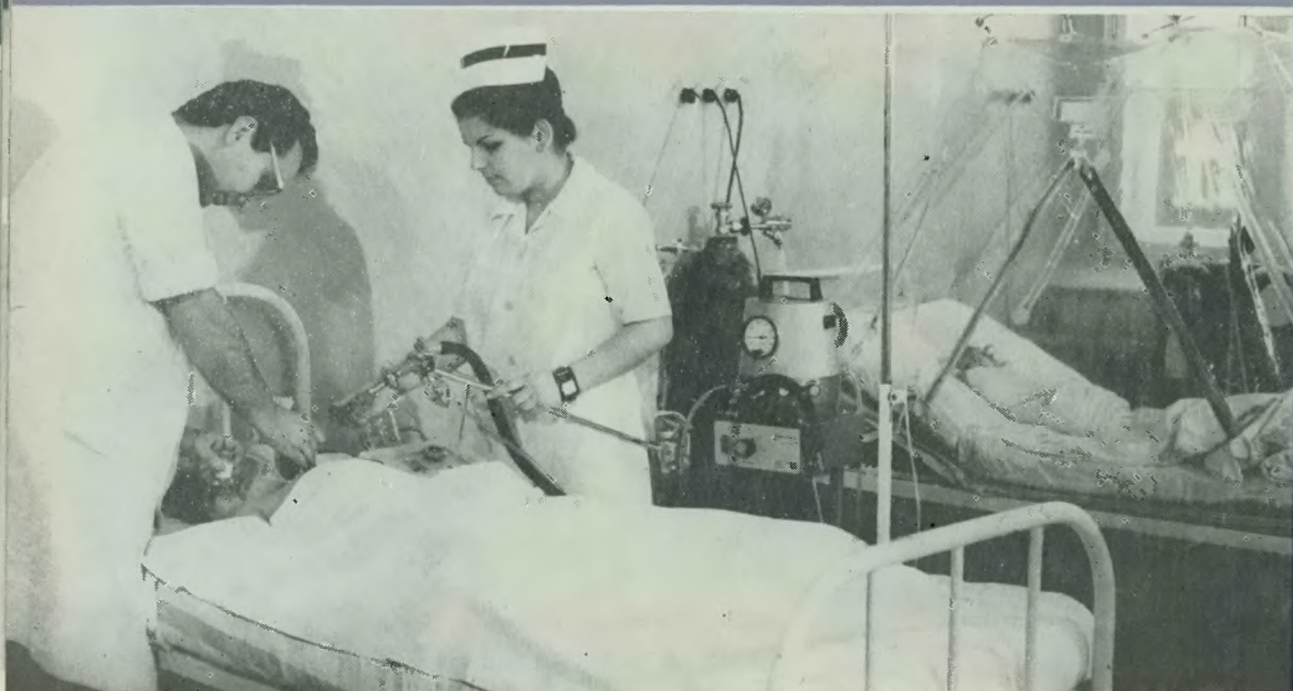

Zajęcia w Klinice Położnictwa i Ginekologii

Wcześnieńiak w inkubatorze Kliniki Położnictwa i Ginekologii

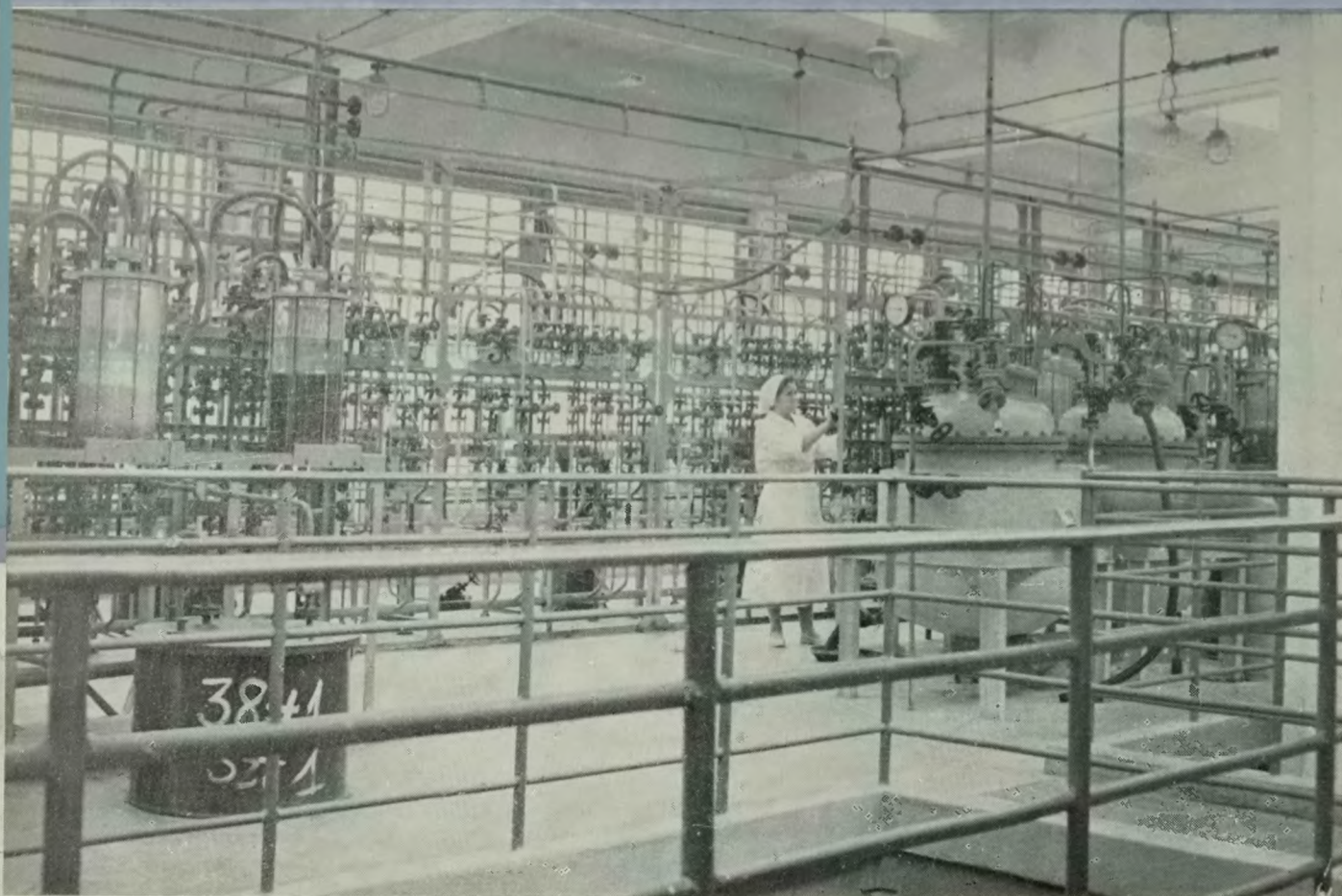

Z 1 Kliniki Pediatrii
Gimnastyka
Aparatura do sztucznego oddychania – w głębi namiot dla noworodków

Wizyta lekarska w I Klinice Pediatрії

Polfa

Zakłady, z którymi Śląska Akademia Medyczna od szeregu lat współpracuje w rozwiązywaniu zagadnień dotyczących produkcji nowych leków.

Zakład posiada ponadto pracownię dokumentacji naukowej, w której wykonano oprócz dokumentacji fotograficznej około 13 filmów naukowodydaktycznych oraz 6 filmów o tematyce ogólnolekarskiej.

W dniu 1 grudnia 1972 r. Katedra Farmakologii weszła w skład Instytutu Biologiczno-Fizjologicznego Śląskiej Akademii Medycznej, jako Zakład Farmakologii. Siedziba Zakładu pozostała nie zmieniona i mieści się nadal w Zabrze-Rokitnicy przy ul. K. Marksa 38.

Aktualny skład kadry naukowo-dydaktycznej Zakładu Farmakologii przedstawia się następująco: doc. dr hab. n. med. Zbigniew Herman – Kierownik Zakładu, 4 adiunktów, 3 st. asystentów, 2 osyistentów.

W czasie ćwierćwiecza istnienia Śląskiej Akademii Medycznej w Katedrze Farmakologii pracowało wielu pracowników naukowo-dydaktycznych.

Wielu z nich to wysoko kwalifikowani specjaliści, którzy położyli wybitne zasługi dla rozwoju naukowego Katedry. Część z nich odeszła z Zakładu na inne samodzielne stanowiska naukowe, m. in. dr F. Kokot – jest profesorem przy III Klinice Chorób Wewnętrznych Śl. Akademii Medycznej, mgr farm. dr med. L. Samochowiec – obecnie profesor jest kierownikiem Zakładu Farmakologii Akademii Medycznej w Szczecinie, dr med. Z. Kleinrok – obecnie profesor, kierownik Zakładu Farmakologii Akademii Medycznej w Lublinie.

Pracownicy Katedry byli szkoleni w wielu ośrodkach farmakologicznych w kraju: w Instytucie Leków w Warszawie, w Instytucie Onkologii w Warszawie, w Katedrze Biochemii AM w Poznaniu, w Katedrze Chemii i Technologii Tłuszczów Politechniki Gdańskiej, w Zakładzie Farmakologii PAN w Krakowie, w zakładach farmakologii Akademii Medycznych w Białymstoku, Gdańsku, Krakowie i Lublinie. W ośrodkach zagranicznych przeszli szkolenie w zakresie farmakologii następujący pracownicy Katedry: T. Chruściel – Zakład Farmakologii Uniwersytetu w Oksfordzie, 1 rok (1959); L. Samochowiec – Zakład Farmakologii Uniwersytetu im. Humbolta w Berlinie, 3 mies. (1961, 1962); Z. Kleinrok – Instytut Farmakologii w Leningradzie, 3 mies. (1961), Zakład Farmakologii Instytutu Medycyny Pracy w Zurychu, 3 mies. (1959), M. Chruścielowa – Zakład Farmakologii Uniwersytetu w Belgradzie 3 mies. (1965); Z. Herman – Instytut Farmakologii w Moskwie i Leningradzie 3 mies. (1963); Zakład Farmakologii Biochemicznej Narodowych Instytutów Zdrowia w Waszyngtonie, 1 rok (1967); oraz w placówkach Farmakologii Klinicznej w USA 6 mies. (1973) W. Janiec – Zakład Farmakologii Fakultetu Farmaceutycznego w Paryżu, 6 mies. (1967), S. Pojda – Zakład Farmakologii Królewskiego Kolegium Chirurgów w Londynie, 1 rok (1969); R. Brus – Instytut Farmakologii w Moskwie, 6 tyg. (1966), Zakład Farmakologii Uniwersytetu Pensylwania w Filadelfii, 1 rok (1969), 3 mies. (1972), H. Trze-

ciak – Instytut Farmakologii Uniwersytetu w Mediolanie, 1 rok (1971), A. Plech – Instytut Farmakologii w Moskwie, 2 mies. (1972).

W ramach pracy dydaktycznej Zakład Farmakologii szkoli rocznie przeciętnie 340 studentów III roku i tyleż studentów IV roku Wydziału Lekarskiego oraz około 200 studentów III i IV roku Oddziału Stomatologii. Nauczanie farmakologii odbywa się poprzez cotygodniowe ćwiczenia i seminaria z farmakologii i receptury, składające się z prelekcji, doświadczeń na zwierzętach, pokazów filmów naukowych oraz dyskusji poszczególnych działów farmakologii i farmakoterapii. Ćwiczenia odbywają się w sali ćwiczeń mieszczącej około 60 osób, oraz w Bibliotece Zakładu mieszczącej 12 osób w grupach dziesięcio- do dwunastoosobowych. Wykłady odbywają się co tydzień w salach wykładowych w Zabrzu. Na ćwiczeniach studenci obserwują działanie leku, próbując wyłutować jego mechanizm działania przez wykonywanie doświadczeń. Trudniejsze doświadczenia są wykonywane przez pracowników naukowo-dydaktycznych. Uzupełnieniem doświadczeń są filmy naukowe przedstawiające działanie leków.

Pracownicy Zakładu wykonali 13 filmów naukowodydaktycznych, jeden spośród nich („Przepływ wieńcowy izolowanego serca szczura” Scenariusz: T. L. Chruściel, W. Janiec, R. Brus, zdjęcia: R. Brus) uzyskał II nagrodę na II Ogólnopolskim Przeglądzie Filmów Naukowo-Technicznych i Dydaktycznych w Katowicach w 1967 roku.

Na wykładach przedstawia się aktualny stan farmakologii i farmakoterapii. Zajęcia z farmakologii kończą się egzaminem pisemnym z receptury i ustnym z farmakologii. W roku akad. 1971/1972 i 1972/1973 w miejsce egzaminu ustnego przeprowadzono zorganizowany przez Ministerstwo Zdrowia ogólnokrajowy egzamin testowy.

Szczególną opieką pracownicy Zakładu otaczają studentów pracujących w Kole Naukowym STN.

Ponadto pracownicy Zakładu w ramach swoich obowiązków wychowawczych pełnią opiekę nad kilkuosobowymi grupami studentów, biorą udział w posiedzeniach Rady Roku, w posiedzeniach pedagogicznych organizowanych przez Dziekanat, biorą także udział w Ochothiczych Hufcach Pracy Studentów I roku studiów. Od szeregu lat pracownicy Zakładu biorą także udział w obozie naukowym ZSP w Jaszowcu.

Pracownicy Zakładu wygłaszają prelekcje i prowadzą wykłady w ramach szkolenia podyplomowego lekarzy i farmaceutów.

Ponadto przeszkolono w Zakładzie 15 pracowników z zakładów naukowych Krokowa, Lublina, Łodzi, Warszawy i Szczecina, oraz pięciu pracowników naukowych z zagranicy, mianowicie z Uniwersytetów w Berlinie, Belgradzie, Sofii, Strassburgu i Budapeszcie.

Wiodące kierunki badań naukowych prowadzone w Zakładzie Farmakologii obejmowały tematykę:

- model miażdżycy doświadczalnej i badania działania leków przeciwmiażdżycowych,
- model toksoplazmy doświadczalnej i badanie skuteczności leków w tym schorzeniu,
- model kolagenozy doświadczalnej.

Obecnie opracowuje się mechanizm działania leków psychotropowych. Ponadto Zakład Farmakologii prowadzi badania leków syntetyzowanych przez polski przemysł farmaceutyczny i krajowe placówki naukowe.

Badania naukowe w pierwszym pięcioleciu działalności Katedry skoncentrowano na badaniu właściwości farmakologicznych nowych leków syntetycznych oraz substancji otrzymanych z roślin dla potrzeb lecznictwa krajowego, bardzo ubogiego w leki w okresie powojennym.

Następnym kierunkiem badań były studia nad miażdżycą doświadczalną i sposobami jej zapobiegania i leczenia. Opracowano model doświadczalnej miażdżycy u gołębi i szczurów. Opisano szczegółowo wielorakie zmiany biochemiczne i morfologiczne powstające w miażdżycy doświadczalnej wywołane karmieniem zwierząt różnymi dietami zawierającymi dużą ilość cholesterolu i tłuszczów. Zbadano wpływ wielu substancji chemicznych na przebieg miażdżycy doświadczalnej. Wykazano działanie hypcholesterolemiczne i przeciwmiażdżycowe glikolanu wapnia, prostych związków fosforowych, metioniny, kwasu fenyllooctowego, karczochów, cynaryny, kwasu nikotynowego, nikotynurowego, 3-pirydylooctowego MER-29, klofibratu oraz watensolu.

W ramach badań nad modelem wywoływania kolagenozy opisano wiele zmian biochemicznych, szczególnie dotyczących metabolizmu tryptofanu, zmiany we krwi oraz w narządach miękkich charakteryzujących kolagenozę wywołaną środkami chemicznymi u zwierząt.

Inny kierunek stanowiły badania nad lekami wpływającymi na układ adrenergiczny. Bardzo istotnym osiągnięciem w tej dziedzinie było wykazanie, że metoksymetabolity katecholamin hamują działanie adrenaliny, noradrenaliny i dopaminy na serce. W ostatnich dwu latach prowadzono również badania nad reaktywnością układu adrenergicznego i nad siłą działania leków wpływających na układ adrenergiczny w przebiegu rozwoju osobniczego zwierząt. Badania te są w toku. Wiele uwagi poświęcono opracowaniu modelu toksoplazmozy doświadczalnej oraz poszukiwaniu leków przeciwko *Toxoplasma gondii*. Po przebadaniu działania kilkudziesięciu substancji wykazano, że najlepsze działanie lecznicze w toksoplazmozie wywierają sulfonamidy zawierające w swej cząsteczce pierścień pirymidynowy. Stwierdzono również wyraźną aktywność przeciw toksoplazmom następujących leków: sulfametoksypirazy, oraz jej

postaci o przedłużonym działaniu, pirymetaminy, proguanilu, spiramycyny stosowanej równocześnie z sulfametoksydiazyną, doksycykliny oraz pirykelfizyny stanowiącej mieszaninę sulfametoksypirazy i pirymetaminy. Prace dotyczące leczenia doświadczalnej toksoplazmozy zostały wykonane wspólnie z zespołem Katedry Mikrobiologii Śl. Akademii Medycznej.

Wymienione kierunki badań są nadal przedmiotem zainteresowania zespołu.

W ciągu ostatnich czterech lat, dzięki możliwościom skorzystania przez kilku pracowników Katedry z doświadczeń znakomitych zagranicznych ośrodków farmakologicznych, rozwinięto badania nad rolą amin biogenych w mózgu oraz w mechanizmie działania leków psychotropowych oraz nad znaczeniem cyklicznego 3',5' adenylozomonofosforanu (cAMP) w stanach patologicznych i w działaniu leków. Większość wyników wymienionych doświadczeń opublikowano w międzynarodowym czasopiśmie *Psychopharmacologia*.

We współpracy z I i III Kliniką Chorób Wewnętrznych oraz Kliniką Chorób Oczu Śl. AM. wykonano prace z zakresu farmakologii klinicznej. Opisano próbę diagnostyczną z zastosowaniem małych dawek inhibitorów monoaminoooksydazy w wykrywaniu raka, opisano działanie farmakologiczne bromku demekarium u ludzi oraz uzyskano wyniki dające pewne wyjaśnienie mechanizmu działania wrzodotwórczego kortykosterydów u ludzi. Obecnie rozpoczęto badania farmakokinetyczne niektórych leków u ludzi we współpracy z III Kliniką Chorób Wewnętrznych.

Wspominając o prowadzeniu prac wspólnie z innymi zakładami naukowymi należy dodać, że inne prace były prowadzone we współpracy z Katedrą Anatomii Prawidłowej, Katedrą Anatomii Patologicznej, Katedrą Chemii Fizjologicznej, I Kliniką Chorób Kobiecych, I Kliniką Chorób Dzieci, II Kliniką Chorób Wewnętrznych, I Kliniką Chirurgii, Katedrą Stomatologii Zachowawczej Śl. Akademii Medycznej, Zakładem Farmakologii PAN w Krakowie, Katedrą Farmakologii AM w Lublinie, Katedrą Technologii Środków Leczniczych AM we Wrocławiu.

Prace dotyczące ośrodkowego układu nerwowego są prowadzone w ramach problemu węzłowego PAN. Prace te są wykonywane w ścisłej współpracy z Zakładem Farmakologii w Lublinie i Zakładem Farmakologii PAN w Krakowie. Prace z zakresu toksoplazmozy są wykonywane razem z Zakładem Mikrobiologii Śl. Akademii Medycznej natomiast problemy z zakresu farmakologii klinicznej są rozwiązywane przy współpracy III Kliniki Chorób Wewnętrznych oraz Kliniki Chorób Oczu Śl. Akademii Medycznej.

Osobny rozdział działalności naukowej stanowią prace Zakładu wykonane dla przemysłu. Uwzględniając potrzeby regionu przez kilka lat wykonywano badania działania biologicznego środków powierzch-

niowo czynnych, które znalazły zastosowanie do zwilżania pyłu w kopalniach węgla.

Wykonano badania działania farmakologicznego nowych substancji zsyntetyzowanych w pracowniach chemicznych Politechniki Warszawskiej, Akademii Medycznej we Wrocławiu, Wyższej Szkoły Pedagogicznej i Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach, m. in. kwasu 5 alilo-5-beta-aminopropylobarbiturowego, kwasów 5-tiokarbamoilobarbiturowych, boradioksacyklopentanu, boradioksacykloheksanu, desmetylopapaweryny i doksepiny.

Na zlecenie przedsiębiorstwa państwowego „Polfa” lub Instytutu Farmaceutycznego w Warszawie przeprowadzono badania farmakodynamiczne następujących leków wyprodukowanych i wprowadzonych do powszechnego użytku w kraju: chloromycetyny, sklerutu, chlorowodoru pryridona-etylotolopiperazyny (PW 16), penicyliny V, chlorowodoru tetracykliny, bisakodylu, chlortalidonu, leku przeciwyrtymicznego ROM-203 I. F. leku przeciwdepresyjnego, pochodnego imipraminy IF-C45 oraz binazyny. Ponieważ licencje na produkcję niektórych z wymienionych leków zostały sprzedane za granicę, przeprowadzone przez zespół Katedry badania miały znaczenie ekonomiczne dla kraju.

W Zakładzie wykonano 5 prac habilitacyjnych (dr dr: L. Samochowiec, Z. Kleinrok, M. Chruściel, Z. Herman, W. Janiec) oraz 17 doktorskich (dr dr: F. Kokot, Z. Kleinrok, L. Samochowiec, M. Chruściel, Z. Herman, S. Pojda, W. Janiec, W. Chorąży, R. Brus, A. Plech, M. Świeżyńska, H. Trzeciak, M. Mai, Z. Zieliński, K. Kmiecik-Kołada, H. Lenartowicz, H. Wolny).

Dorobek naukowy zespołu obejmuje: 235 prac opublikowanych w czasopiśmie krajowych, 63 prac opublikowanych za granicą, 21 prac poglądowych, 4 rozdziały w podręcznikach i skryptach. Zgłoszono również dwa wynalazki.

Za cykl prac o leczeniu toksoplazmozy zespół J. Szaf-

larski, T. Chruściel, M. Chruściel, R. Brus, M. Głogowski, L. Samochowiec, I. Norska otrzymał w 1964 i 1968 r. nagrodę I stopnia Ministra Zdrowia.

Prace naukowe wykonane w Katedrze były przedstawiane nie tylko na krajowych zjazdach i sympozjach lecz i na Międzynarodowych Kongresach Farmakologicznych i Fizjologicznych oraz w ośrodkach uniwersyteckich w Oksfordzie, Moskwie, Leningradzie, Bazylei, Paryżu, Mediolanie, Londynie, Florencji, Nowym Jorku, Waszyngtonie, Filadelfii, Lipsku i Pradze.

Pracownicy Katedry czynnie uczestniczą w pracach Polskiego Towarzystwa Farmakologicznego, założyli oni Oddział Śląski Polskiego Towarzystwa Farmakologicznego. (Kierownik Zakładu – doc. Herman jest przewodniczącym, dr W. Janiec – wiceprzewodniczącym, a dr A. Plech – sekretarzem Oddziału). Rozwijając działalność Towarzystwa pracownicy Katedry biorą czynny udział w organizowanych zjazdach i sympozjach naukowych, co miesiąc organizują zebrania naukowe. Zorganizowano na terenie Śląska kilka sympozjów, m. in. w 1963 r. sympozjum na temat leczenia miażdżycy na Wojewódzkim Zjeździe PTL, konferencję okrągłego stołu na temat enzymoterapii w 1966 r. wraz z Wojewódzkim Oddziałem PTL, sympozjum krajowe na temat „Epidemiologiczne i kliniczne następstwa lekooporności drobnoustrojów”, wspólnie z Towarzystwem Lekarzy Chorób Zakaźnych w 1969 r., zorganizowano wraz z Polskim Towarzystwem Parazytologicznym IX Zjazd Polskiego Towarzystwa Parazytologicznego w 1967 r. Ponadto zorganizowana konferencja naukowa na temat „Środki psychotropowe i mechanizm ich działania” w 1971 r.

Pracownicy Katedry są członkami wielu innych towarzystw naukowych krajowych i zagranicznych m. in. Royal Society of Medicine, International Society of Biochemical Pharmacology, Societe Francaise de Therapeutique et de Pharmacodynamie.

Zbigniew Herman

ZAKŁAD FIZJOLOGII

ZABRZE-ROKITNICA, UL. KAROLA MARKSA 19

KIEROWNIK ZAKŁADU DOC. DR HAB. N. MED. BOLESŁAW GWÓŹDŹ

Zakład Fizjologii Śląskiej Akademii Medycznej, zlokalizowany w kompleksie budynków w Zabrze-Rokitnicy, ul. K. Marksa 19, powołano jako Katedrę Fizjologii w roku 1949, tzn. w drugim roku istnienia Akademii. W pierwszym semestrze roku akademickiego 1949/50 wykłady z fizjologii prowadził w zastępstwie Kierownika Katedry doc. dr Kazimierz Dux.

Pierwszy kierownik katedry, prof. nadzw. dr fil. Bronisław Zawadzki objął katedrę w styczniu 1950 roku. Wysokie kwalifikacje prof. Zawadzkiego, jego aktualna i na wysokim poziomie wiedza (stypendysta Fundacji Rockefellera USA) umożliwiła nowo powstałej katedrze start do pracy dydaktycznej i nauko-

wo-badawczej ze znacznie lepszej pozycji wyjściowej niż wielu innym katedrom fizjologii w kraju. W roku 1956, po odejściu prof. B. Zawadzkiego do Katedry i Zakładu Fizjologii Zwierząt Uniwersytetu w Łodzi opiekę nad Katedrą sprawował kurator doc. dr St. Jóźkiewicz.

W roku 1957 Rada Wydziału mianowała p.o. kierownika ówczesnego adiunkta lek. med. Mieczysława Krausego. Kuratorem Zakładu został zastępca profesora dr med. Tadeusz Chruściel. W latach 1961–1972 kierownikiem Zakładu był prof. dr hab. Mieczysław Krause. W 1972 roku w związku z nową strukturą Instytutu Katedra weszła w skład Instytutu Biologiczno-

-Fizjologicznego, jako Zakład Fizjologii. Kierownikiem Zakładu został doc. dr hab. n. med. Bolesław Gwóźdź.

W skład obecnej kadry naukowodydaktycznej wchodzi: prof. nadzw. dr hab. n. med. Mieczysław Krauses, doc. dr hab. n. med. Bolesław Gwóźdź oraz 3 adiunktów, 4 st. asystentów, 1 asystent, 1 st. asystent techniczny.

Od roku 1956 odbywają się w Zakładzie zebrań naukowe, na których referowane są najważniejsze osiągnięcia fizjologii i prowadzone jest szkolenie pracowników.

Kilka osób z Zakładu odbywała szkolenie w ośrodkach zagranicznych. Prof. dr M. Krause przebywał w A.R.C. Institute of Animal Physiology w Cambridge (24. 9–27. 11. 1958 r.), Istituto di Fisiologia della Università di Pisa (1. 12. 1960–1. 3. 1961), Laboratoire de Neurophysiologie Hospital Henri Rouselle w Paryżu (26. 5–26. 6. 1967 r.). Doc. dr B. Gwóźdź szkolił się w Physiologisches Institut Uniwersytetu w Zurychu (30. 1–30. 9. 1962 r.) i w Zentral-Institut für Arbeitsmedizin w Berlinie (2. 2–2. 3. 1970 r.). Adiunkt Zakładu, dr med. D. Samek odbywał szkolenie w Departament of Physiology, Uniwersytetu w Cambridge (1. 9. 1971–31. 7. 1972 r.).

Rozwój kadry naukowej Zakładu kształtuje się korzystnie. Już trzy osoby wyhabilitowały się, a dwie spośród nich uzyskały tytuł profesora nadzwyczajnego. Trzy habilitacje są w toku. Celem skrócenia okresu stażowego w Zakładzie przyjmuje się do pracy prawie wyłącznie wyselekcjonowanych członków Studenckiego Koła Naukowego. Ca roku przychodzi do Zakładu od 5–10 osób, spośród których po ukończeniu studiów pozostaje 1–2 osób.

Najpilniejsi i najzdolniejsi otrzymują stypendia naukowe. Dotychczas z takich stypendiów korzystało 19 osób. Spośród nich osiem osób pozostała w Zakładzie. Dwanaście osób uzyskało w Zakładzie doktoraty. Byli to w większości pracownicy Zakładu, spośród których obecnie tylko dwie osoby nie mają doktoratu.

Zajęcia dydaktyczne prowadzone przez Zakład obejmują wykłady, seminaria i ćwiczenia z fizjologii w wymiarze 180 godz. dla studentów II roku medycyny i stomatologii naszej uczelni.

W roku 1964 opracowano własny program nauczania fizjologii dla studentów medycyny i stomatologii. Program ten pokrywa się w zasadzie z „Ramowym programem nauczania fizjologii” wydanym w roku 1968 przez Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej. W programie uwzględniono standardowy zasób wiadomości z fizjologii niezbędny współczesnemu lekarzowi ogólnemu. Treść programu poddawana jest co dwa lata rewizji, uzupełniając program nowymi osiągnięciami nauki, mającymi charakter sprawdzonych wielokrotnie faktów i które mogą w najbliższej przyszłości mieć jakkolwiek wartość praktyczną dla medycyny klinicznej i profilaktyki lekarskiej. Ponadto uwzględniono w programie pewne

treści światopoglądowe, wychodząc z założenia, że są one przez studenta medycyny łatwiej przyswajane, jeśli zostaną podane na kanwie wiedzy fachowej niż w postaci oddzielnych wykładów z filozofii.

Z nowych form dydaktyki wprowadzono egzaminy testowe, wykorzystując do tego celu zestaw 500 pytań opracowany przez zespół pracowników Zakładu.

W latach 1951–54 pracownicy Zakładu prowadzili również zajęcia z fizjologii dla uczniów 2-letnich szkół felczerskich i 3-letnich liceów felczerskich w Katowicach, Bytomiu, Chorzowie, Sosnowcu, Siemianowicach i Częstochowie. W latach 1966–68 prowadzono wykłady z neurofizjologii w Wyższej Szkole Pedagogicznej w Katowicach.

Pracownicy Zakładu prowadzą poza tym wykłady i ćwiczenia z fizjologii ogólnej i neurofizjologii dla studentów I i II roku Psychologii i Pedagogiki Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Śląskiego od 1968 r., wykłady i ćwiczenia z fizjologicznych podstaw nauk medycznych dla studentów Wydziału Automatyki Politechniki Śląskiej, od 1970 r. kierunek: Elektroniczna Aparatura Medyczna. Od roku 1973 prof. dr M. Krause wygłasza dla tychże studentów cykl wykładów pt. „Medycyna i cybernetyka”.

Współpraca Zakładu Fizjologii z Politechniką Śląską jest korzystna nie tylko dla Zakładu Fizjologii ale i dla całej Uczelni, gdyż umożliwia ona zdobycie fachowców-techników, których ze względu na coraz większą technizację medycyny i konieczność wprowadzania do dydaktyki nowoczesnych pomocy audiowizualnych, będzie potrzeba coraz więcej i o coraz wyższych kwalifikacjach.

W roku 1954 wydano skrypt pt. „Wskazówki do ćwiczeń z fizjologii” opracowany przez pracowników Zakładu i redagowany przez prof. dr Zawadzkiego. Skrypt ten doczekał się kilku wydań. Obecnie do druku oddano nową wersję skryptu pod starą nazwą, lecz zupełnie nowym tekstem i materiałem ilustracyjnym. Skrypt również opracowali pracownicy Zakładu pod redakcją prof. dr M. Krausega. Skrypt został dostosowany do nowoczesnego wyposażenia Zakładu w sprzęt do zajęć dydaktycznych. Sprzęt ten udało się uzyskać dzięki współpracy Zakładu ze specjalistami Śląskiego Ośrodka Techniki Medycznej i Wydziału Automatyki Politechniki Śląskiej. W ten sposób opracowano własne modele przyrządów do drażnienia tkanek (POLSTIM 1 i POLSTIM 2), przedwzmacniaczy, wtórników katodowych, kardiota-chometrów, manitarów i in.

W roku 1962 prof. dr M. Krause jest współautorem pierwszego powojennego zespołowego podręcznika fizjologii dla studentów pt. „Fizjologia człowieka” (rozdziały: Mięśnie i Nerwy Obwodowe) PZWL 1963 r., podręcznika „Zarys Fizjologii Pracy” (red. W. Missiuro) wyd. PZWL 1965 r. i współautorem Mechanik-Poradnik techniczny, wyd. WNT 1963 r. Prof. dr M. Krause jest autorem skryptu: Zarys Fi-

zjologii Pracy dla konstruktorów maszyn, narzędzi i urządzeń przemysłowych (Wyd. CRZZ 1966) i monografii: Zarys ergonomii dla lekarzy przemysłowych (PZWL 1970).

Jeśli chodzi o działalność naukowo-badawczą Zakładu to od samego początku rozwijała się ona w dwóch kierunkach. Jeden z nich nadał prof. dr B. Zawadzki, który zainicjował prace badawcze z dziedziny neurofizjologii. W szczególności chodziło o problematykę dotyczącą przekaźników synaptycznych. Badania dotyczą przede wszystkim metabolizmu amin katecholowych, zwłaszcza zaburzeń w tym metabolizmie pod wpływem wysokiej temperatury i różnych leków. Rozpoczęto również badania nad związkiem między biosyntezą amin katecholowych a zdolnością zwierząt do wytwarzania odruchów warunkowych, tzn. jednym z parametrów inteligencji.

W niektórych metodach Zakład wysunął się na czołowe miejsce w kraju. Są to metody badań amin katecholowych w mózgowiu oraz elektrofizjologiczne badania nadawcy rytmu serca przy pomocy mikro-elektrod. W zakresie tych metod szkoliła się w Zakładzie kilku pracowników ośrodków akademickich z Warszawy, Szczecina i Białegostoku.

Drugi kierunek nadał pracom badawczym dawny adiunkt Zakładu, wychowanek Uniwersytetu Jagiellońskiego, dr med. J. Dutkiewicz. Wraz z swym zespołem opracował on program badań nad ważnym dla przemysłu problemem wpływu wysokich temperatur na ustrój pracującego człowieka. Badania te realizowano w ramach współpracy z Instytutem Medycyny Pracy w Przemyśle Węglowym i Hutniczym w Zabrze oraz Centralną Stacją Ratownictwa Górniczego w Bytomiu. Zakres badań rozszerzano i na inne zagadnienia fizjologii pracy. Zarysowuje się specjalizacja w kierunku ergonomii, która obejmuje nie tylko tradycyjną fizjologię pracy ale również zagadnienia przystosowania środowiska przemysłowego do wymagań biologicznych pracującego człowieka.

Pracownicy Zakładu utrzymują kontakt z przemysłem, wizytują przedsiębiorstwa przemysłowe, zapoznając się z panującymi tam warunkami zdrowotnymi, wygłaszając referaty i prowadząc kursy szkoleniowe z różnych dziedzin medycyny pracy i ergonomii dla dozoru technicznego oraz pomagają kierownictwu przedsiębiorstw w kształtowaniu środowiska przemysłowego stosownie do najnowszych osiągnięć nauk biologicznych. Pracownicy naukowcy Zakładu brali 4-krotnie udział w pracach obozowych w Brzeziu, świadcząc badaniami usługowymi i naukowymi na rzecz ROW.

W ciągu dotychczasowego istnienia Zakładu wykonano i opublikowano 72 prace doświadczalne. Większość tych prac przedstawia badania, których

realizacja wymagała od 3–5 lat. Poza tym opublikowano 28 artykułów poglądowych, opracowań monograficznych, artykułów do pracy codziennej itp. Wykonano 28 ekspertyz na zamówienie przemysłu, górnictwa i wojska. Uzyskano jeden patent na „Metoda reaktywacji porażonego ośrodka oddechowego i naczynioruchowego przy pomocy prądu elektrycznego” (autorzy: prof. M. Krause, dr R. Sochański, mgr J. Węglorz). Zgłoszono drugi wniosek patentowy na tranzystorowo sterowany ultratermostat (autorzy: dr med. W. Tuganowski, mgr inż. J. Węglorz). Zgłoszono kilka wniosków racjonalizatorskich dotyczących modyfikacji posiadanej aparatury oraz jej uzupełnień.

Pracownicy Zakładu występowali kilkanaście razy na zjazdach i sympozjach krajowych i zagranicznych. Z ważniejszych wystąpień zagranicznych należy wymienić udział w Międzynarodowym Sympozjum Fizjologii Pracy, Pilzno-Praga (1957), w Kongresie Szwajcarskiej Akademii Nauk, Bazylea (1962 r.), Zjeździe Szwajcarskiego Towarzystwa Fizjologicznego i Patofizjologicznego w Zurychu (1962 r.), Posiedzeniu Niemieckiego Towarzystwa Fizjologicznego w Berlinie (1972 r.), Międzynarodowym Sympozjum na temat Amin Katecholowych w Warszawie (1971 r.).

Dnia 22 lutego 1956 roku powstał przy Zakładzie Fizjologii Śląskiej Akademii Medycznej Śląski Oddział Polskiego Towarzystwa Fizjologicznego. Założycielem Oddziału i pierwszym przewodniczącym był prof. dr B. Zawadzki, który pełnił tę funkcję do 1956 r. Po nim objął to stanowisko wiceprzewodniczący Zarządu prof. dr St. Jóźkiewicz, który dnia 1 I 1958 r. został wybrany przewodniczącym. Kolejnym przewodniczącym był w okresie od 19 X 1960 do grudnia 1965 roku prof. dr T. Chruściel. W styczniu 1966 roku przewodniczącym Zarządu Oddziału został wybrany prof. dr hab. Mieczysław Krause, który pełni tę funkcję do chwili obecnej.

W dniach 15 i 26 V 1970 r. Zakład Fizjologii był współorganizatorem wspólnie z Śląskim Oddziałem P.T.F. Ogólnopolskiego Sympozjum, poświęconego problematyce fizjologii pracy w przemyśle.

W drugie 25-lecie Zakład Fizjologii, obecnie już w ramach Instytutu Biologiczno-Fizjologicznego Śl. Akademii Medycznej wkracza ze znacznym dorobkiem naukowym i dydaktycznym, dzięki czemu start do dalszej działalności odbywa się pod znacznie pomyślniejszymi auspicjami, niż było to przed 25 laty. Dobre wyposażenie, wysokie kwalifikacje kadry i nowoczesne koncepcje naukowe umożliwiają dotrzymanie kroku znacznie starszym tego typu placówkom i to zarówno pod względem metod nauczania jak i rozwijania nauk fizjologicznych.

Mieczysław Krause

ZAKŁAD MIKROBIOLOGII

KIEROWNIK ZAKŁADU PROF. ZW. DR N. WET. MGR INŻ. JERZY ADAM SZAFLARSKI
ZABRZE-ROKITNICA UL. KAROLA MARKSA 19

Zakład Mikrobiologii Śląskiej Akademii Medycznej powstał w roku akademickim 1949/50 jako Katedra Mikrobiologii.

Organizatorem Zakładu Mikrobiologii i pierwszym kierownikiem był prof. dr med. Stefan Ślopek (1 IX 1949–31 VIII 1954), dziekan Wydziału Lekarskiego w latach 10 II 1951–31 I 1953 r., rektor Śląskiej Akademii Medycznej w latach 1 II 1953–31 VIII 1954 r. W roku 1954 prof. dr Stefan Ślopek otrzymał nominację na dyrektora Instytutu Immunologii i Terapii Doświadczalnej im. Ludwika Hirszfelda oraz na kierownika Zakładu Mikrobiologii Akademii Medycznej we Wrocławiu.

W latach 1954–1957 kierownikiem Zakładu był prof. dr med. Feliks Milgrom, uprzednio p.o. dyrektora Instytutu Immunologii i Terapii Doświadczalnej, im. Ludwika Hirszfelda we Wrocławiu. W roku 1957 prof. dr Feliks Milgrom wyjechał do USA.

Od roku 1950 Zakład wykonuje badania bakteriologiczne i serologiczne dla Klinik Śląskiej Akademii Medycznej i dla niektórych szpitali województwa katowickiego. W Zakładzie prowadzono ogólną diagnostykę bakteriologiczną, diagnostykę gruźlicy i serodiagnostykę kłły. Pracownia pożywek utworzona w 1953 roku dostarczała również klinikom i szpitalom pożywki oraz krew baranią. W roku 1955 rozszerzono zakres badań; wprowadzono badania wrażliwości bakterii na działanie antybiotyków i chemioterapeutyków, badania grup krwi oraz utworzono pracownię ekspertyz sądowych dla dochodzenia ojcstwa.

W latach 1957–1959 obowiązki Kierownika Zakładu pełnił dr n. przyr. Konrad Wicher.

W roku 1959 na Kierownika Zakładu Mikrobiologii został powołany ówczesny doc. dr mgr inż. Jerzy Adam Szaflarski, kierownik Zakładu Higieny Weterynaryjnej w Katowicach w latach 1945–1968.

W początkowym trudnym okresie, gdy zespół pracowników stanowili – poza dwoma lekarzami medycyny – absolwenci innych Akademii Medycznych oraz studenci medycyny, prof. dr Stefan Ślopek położył przede wszystkim nacisk na szkolenie tej młodej kadry naukowo-dydaktycznej. Asystenci zapoznawali się z techniką oraz z podstawowymi zagadnieniami z zakresu mikrobiologii.

Mimo trudności tego okresu siedmiu asystentów Katedry oraz czterech pracowników spoza Katedry uzyskało w roku 1951 stopień doktora medycyny. Zasadniczy kierunek badań naukowych: prace głównie z zakresu bakteriologii, dotyczące zagadnień diagnostyki, epidemiologii, chemioterapii i profilaktyki zakaźnych schorzeń jelitowych, niektórych chorób odzwierzęcych gruźlicy i doświadczalnej krzemico-gruźlicy.

Po objęciu Kierownictwa Katedry przez prof. dr Feliksa Milgroma zasadniczy kierunek badań naukowych uległ zmianie; z dziedziny immunologii prace dotyczyły grup krwi, przeciwciał normalnych, anty-przeciwciał, schorzeń z autoagresji, tolerancji nabytej z dziedziny bakteriologii – biologii prątka gruźlicy, kłły doświadczalnej i doświadczalnej toksemii błoniczej.

Od chwili objęcia kierownictwa Katedry przez prof. dr Jerzego Szaflarskiego, przy utrzymaniu w Katedrze wszystkich dotychczasowych kierunków prac badawczych, wprowadzona została nowa tematyka: w roku 1960 zorganizowana została przez dr. n. roln. Jana Szurmana pracownia wirusologii. W tym okresie opracowywano następujące zagadnienia: przenikanie informacji genetycznej w postaci biologicznie czynnych wirusowych kwasów nukleinowych do komórki, realizacja informacji genetycznej wirusa, czynniki zakłócające procesy replikacji wirusów. Hodowlę komórek in vitro zastosowano również do badań nad bakteriami, ich jadami oraz toksoplazmami. W zakresie serologii prowadzono badania nad budową szeregu antygenów (ser gruźliczy, toksoplazma, motylca wątrobowa, preparaty hormonalne) oraz nad zastosowaniem hemaglutynacji do wykrywania hormonów i białek pochodzenia bydłęcego.

Obecnie Zakład Mikrobiologii posiada następujące pracownie naukowe: Pracownię Mikrobiologii Klinicznej (kieruje nią adiunkt dr n. med. Danuta Rogala) a od roku 1970 Pracownię Immunologii i Serologii (kierownik doc. dr hab. n. med. Zenon Dudziak) oraz Pracownię Gruźlicy Doświadczalnej i Alergii, którą kieruje doc. dr hab. n. wet. Stanisław Scheller. Pracownię Wirusologiczną prowadzi obecnie st. asystent dr n. med. Edward Nolewajka.

W roku 1972 Katedra Mikrobiologii weszła w skład nowo utworzonego Instytutu Biologiczno-Fizjologicznego jako Zakład Mikrobiologii. Aktualny stan kadry naukowo-dydaktycznej Zakładu jest następujący: prof. zw. dr n. wet. mgr inż. Jerzy Adam Szaflarski, doc. dr hab. n. med. Zenon Dudziak, doc. dr hab. n. med. Stanisław Scheller oraz 5 adiunktów, 3 st. asystentów i 3 asystentów.

Pracownicy Zakładu wzięli udział w następujących wyjazdach szkoleniowych za granicę: dr med. Stanisław Dubiski w roku 1958 (Anglia), dr med. Zdzisława Świerczyńska w roku 1960 (Francja), dr n. roln. Jan Szurman w roku 1963 (ZSRR), dr n. med. Edward Nolewajka w roku 1970 (ZSRR) a doc. dr n. med. Zenon Dudziak przebywał w roku 1972 w Anglii jako stypendysta (British Council).

Obecnie Zakład prowadzi zajęcia dydaktyczne dla studentów III roku Wydziału Lekarskiego i oddzielnie – dla studentów Oddziału Stomatologicznego.

Od roku 1970/71 zajęcia prowadzone są w jednym semestrze – zgodnie z nowym programem nauczania mikrobiologii lekarskiej wprowadzonym przez Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej.

Działalność dydaktyczną Katedra rozpoczęła 20 lutego 1950 r. Wykłady i ćwiczenia prowadzone są dla studentów Wydziału Lekarskiego i Oddziału Stomatologicznego.

Ze względu na zakaźny materiał, z którym studenci stykają się na ćwiczeniach oraz w celu zapewnienia możliwie wysokiego poziomu ćwiczeń asystenci prowadzą małe grupy studentów.

Już w pierwszym roku akademickim 1949/50 powstało przy Katedrze Studenckie Koło Naukowe grupujące studentów wykazujących zainteresowanie mikrobiologią i dobre postępy w nauce. W latach 1950–54 opiekę nad studenckim Kołem Naukowym sprawował kierownik Katedry, w następnych latach poszczególni asystenci. Liczne prace studentów przedstawione na Uczelnianych Konferencjach Naukowych Studenckiego Koła Naukowego Śląskiej Akademii Medycznej uzyskały nagrody. Kilka prac wytypowano do przedstawienia na Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej Studentów Akademii Medycznych, a jedna praca została wytypowana przez ZSP na Międzynarodowe Sympozjum Studenckich Kół Naukowych w Pradze w 1963 r.

Oprócz podstawowych zajęć dydaktycznych dla studentów, w Zakładzie prowadzono: ćwiczenia z mikrobiologii dla Szkoły Felczerskiej w Bytomiu, Szkoły Pielęgniarek w Zabrze, Państwowej Szkoły Medycznej Higienistek w Katowicach i kursy z zakresu mikrobiologii dla instrumentariuszek oraz dla personelu odpowiedzialnego za sterylizację.

Adiunkt Zakładu był konsultantem z zakresu mikrobiologii w Państwowej Szkole Medycznej Techników Analityki w Gliwicach, dla której nadal Zakład dostarcza materiały ćwiczeniowe.

Zakład prowadzi:

- szkolenie lekarzy i biologów specjalizujących się w mikrobiologii, (zakład wykształcił: 11 specjalistów I stopnia, 25 – II stopnia, w analityce klinicznej i chorobach zakaźnych; 36 specjalistów I stopnia, 4 – II stopnia) oraz

- stałe szkolenie dla licznych pracowników naukowych i technicznych z zakresu specjalistycznych technik i metod mikrobiologicznych.

W roku 1953 pracownicy Zakładu prowadzili zajęcia teoretyczne i praktyczne z diagnostyki pałeczek czerwonej na kursie diagnostyki chorobotwórczych pałeczek jelitowych zorganizowanym przez Państwowy Zakład Higieny w Warszawie.

W roku 1956 Zakład Mikrobiologii wspólnie z Katowickim Oddziałem Zrzeszenia Prawników Polskich zorganizował dwudniowy ogólnopolski kurs dla sędziów na temat badania grup krwi dla dochodzenia ojcostwa.

Duży wkład pracy dydaktycznej Katedry przejawiał się w wydawnictwach skryptowych. Już w drugim roku istnienia Katedry zostały wydane 2 skrypty: „Kurs Mikrobiologii Lekarskiej cz. I – ogólna” i „Kurs Mikrobiologii Lekarskiej cz. II – szczegółowa” (S. Słopek, 1951). W następnych latach wyszły kolejne wydania tych skryptów oraz następne skrypty.

Skrócenie okresu dydaktycznego do jednego semestru wiązało się z koniecznością przezwyciężenia szeregu trudności organizacyjnych i dydaktycznych. W związku z powyższym, pracownicy dydaktyczno-naukowi Katedry podjęli trud opracowania przewodnika do ćwiczeń z mikrobiologii ujmującego w sposób przejrzysty i syntetyczny całokształt wiadomości z zakresu mikrobiologii. Przewodnik był opracowywany w czasie normalnych zajęć dydaktycznych w roku 1969/70 i drukowany w częściach, sukcesywnie oddawanych studentom. Efekty dydaktyczne osiągnięte w trudnych, zmienionych warunkach oraz wypowiedzi studentów świadczą o tym, że przewodnik pt. „Ćwiczenia z mikrobiologii” pod red. J. Szaflarskiego, wydany nakładem Śląskiej Akademii Medycznej stanowił konkretną pomoc i ułatwił w znacznym stopniu opanowanie programu z mikrobiologii.

Ogółem pracownicy Zakładu opracowali dla studentów następujące skrypty i podręczniki:

1. Kuryłowicz W., Słopek S.: Streptomycyna, Warszawa 1950, PZWL.
2. Słopek S.: Kurs Mikrobiologii Lekarskiej cz. 1 i 2, Kraków 1951, PZWSzk.
3. Słopek S.: Kurs Mikrobiologii Lekarskiej. Podstawy chemioterapii zakażeń bakteryjnych i wirusowych, wyd. 1 1953, wyd. 2 1954, PZWL.
4. Słopek S.: Kurs Mikrobiologii Lekarskiej, cz. 1 i 2, wyd. 2 1953, wyd. 3 1954, PZWL.
5. Słopek S.: Kurs Mikrobiologii Lekarskiej: Mikrobiologia praktyczna, wyd. 1 i 2 Warszawa 1954, PZWL.
6. Słopek S.: Mikrobiologia lekarska, Warszawa 1955, PZWL.
7. Milgrom F., Dubiski S.: Rozdziały: Przeciwciała grupowe człowieka, Choroby krwi wywołane przez przeciwciała, w książce pt. „Grupy krwi” Warszawa 1958, PZWL.
8. Szaflarski J.: Rozdziały: Wąglik, Wścieklizna, Brucelloza świń, Obrzęk złośliwy świń, Choroba Aujeszkiego, Nekrobaciloza świń, Tężec, w podręczniku: Choroby świń, Warszawa 1964, PWRiL.
9. Szaflarski J.: (Redaktor): Ćwiczenia z Mikrobiologii, Katowice 1969/1970, Śl. AM, Współautorzy: Achtelek W., Dudziak Z., Feluś E., Hołowiecka D., Kapp Z., Nolewajka E., Otrzonsek H., Panek G., Rogala D., Scheller S., Trzeciak J., Urbańska L.
10. Scheller S.: Mikrobiologia Ogólna. Skrypt dla studentów Stomatologii, Katowice 1972, Śl. AM.

Zakład korzysta również w zajęciach z innych pomocy dydaktycznych, jak np. zestawów diapoztywów z zakresu nauczania mikrobiologii lekarskiej: bakteriologii, immunologii i wirusologii oraz przeźroczych ilustrujących wyniki bakteriologicznej kontroli środowiska szpitalnego prowadzonej w aspekcie profilaktyki zakażeń wewnątrzszpitalnych.

Poza tym proces nauczania mikrobiologii lekarskiej jest ilustrowany przygotowywanym na bieżąco materiałem biologicznym (hodowle drobnoustrojów, próby na zwierzętach doświadczalnych, hodowle komórek *in vitro*, szczepianki, autoszczepionki, surowice odpornościowe, odczyny serologiczne, odczyny biochemiczne, oznaczanie i analiza lekowrażliwości drobnoustrojów i in.); ponadto dla zapoznania z morfologią drobnoustrojów sporządzono kilka tysięcy preparatów.

Prof. dr n. wet. Jerzy Szaflarski otrzymał w latach 1966, 1967, 1968 nagrody Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej za osiągnięcia w pracy dydaktycznej, wychowawczej i organizacyjnej.

Prace naukowo-badawcze wykonywane w Zakładzie Mikrobiologii obejmują następujące zagadnienia:

Przeciwciała – antyprzeciwciała, grupy krwi, rola przeciwciał cytofilnych, chemioterapia doświadczalna i kliniczna toksoplazmozy, testy diagnostyczne w fasciozie, diagnostyka zakażeń dróg moczowych, badania wrażliwości bakterii na antybiotyki, chemioterapeutyki, związki kompleksotwórcze (EDTA), profilaktyka zakażeń wewnątrzszpitalnych, badanie klinicznych i chemicznych właściwości frakcji propalisu (kitu pszczelego), przenikanie i realizacja informacji genetycznej w komórce (badania modelowe w układzie: wirus-komórka); zakłócenie realizacji informacji genetycznej za pomocą czynników chemicznych i biologicznych oraz zakażenia wirusowe a chromosomy.

W latach 1950–1972 pracownicy Zakładu Mikrobiologii opublikowali w czasopiśmie krajowych – 290 prac, w czasopiśmie zagranicznych – 65 prac, 83 referaty zostały przyjęte na krajowe zjazdy, sympozja i konferencje, 22 referaty – na zagraniczne zjazdy. Kierownik Katedry prof. dr mgr inż. Jerzy Szaflarski ogłosił drukiem 276 publikacji, w tym 4 podręczniki, 3 monografie i 269 prac w 51 czasopiśmie w językach: polskim, czeskim, niemieckim, angielskim i francuskim.

Współpracownicy i uczniowie ogłosili drukiem około 500 prac naukowych.

W Katedrze Mikrobiologii przeprowadzono 6 przewodów habilitacyjnych i 46 przewodów doktorskich.

Doc. dr hab. n. wet. St. Scheller opracował projekt Racjonalizatorski pt.: „Środek dla ochrony skóry”, (świadczenie Racjonalizatorskie Nr 7/70 z dnia 11 XII 1970 r. Rektora Śl. AM) oraz Projekt Racjonalizatorski pt. „Płyn do uniwersalnych markerów” (świadczenie Racjonalizatorskie Nr 3/71 z dnia 11 V 1971, Rektora Śl. AM).

Za osiągnięcia naukowe przyznało pracownikom Zakładu następujące nagrody:

- Prof. dr S. Ślapek – Nagroda Państwowa II stopnia za opracowanie szczepionki przeciw durowi brzuszemu, 1952,
- Prof. dr n. wet. mgr inż. J. Szaflarski: Nagroda Ministra Rolnictwa, 1954; Nagroda Zespołowa Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej I stopnia za pracę naukowo-badawczą (J. Szaflarski, T. Chruściel, M. Głowiński 1964), Nagroda Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej, za osiągnięcia w pracy naukowo-badawczej, dydaktycznej i wychowawczej, 1965, Nagroda Zespołowa Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej I stopnia za pracę naukowo-badawczą (J. Szaflarski, T. Chruściel, L. Samochowiec, R. Brus, M. Chruściel, I. Norka), 1968
- S. Dubski, Z. Dudziak, D. Skalba: Nagroda zespołowa Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej I stopnia za pracę naukowo-badawczą, 1959;
- Z. Świerczyńska, E. Samochowiec: Nagroda Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej I stopnia za pracę naukowo-badawczą, 1961.

Poza tym Zakład Mikrobiologii współpracuje z Zakładami przemysłowymi (Zakłady Azotowe Kędzierzyn, Energopomiar Gliwice),

Współpraca z Zakładami naukowymi własnej Uczelni obejmuje 22 placówki, a spoza Uczelni aż 19 placówek. Poza tym nawiązano współpracę z dwoma placówkami zagranicznymi.

Jako aktywni członkowie Towarzystw Naukowych pracownicy Zakładu brali udział w organizacji następujących konferencji i zjazdów ogólnokrajowych: X Ogólnopolski Zjazd Przeciwgruźliczy, Rakitnica, 1951 (organizator: prof. dr S. Ślapek), Konferencja na temat: „Badania grup krwi dla dochodzenia ojcostwa”, Rakitnica, 1956 (organizator: Zakład Mikrobiologii oraz Oddział Katowicki Zrzeszenia Prawników Polskich); IX Zjazd Polskiego Towarzystwa Parazytologicznego, Katowice, 1967, (organizator: prof. dr Jerzy Szaflarski); Konferencja Komisji Wirusologicznej PAN, Rakitnica, 1971, (organizator: prof. dr Jerzy Szaflarski).

Pracownicy Zakładu Mikrobiologii pełnili funkcje przewodniczących i członków Zarządów Towarzystw naukowych (prof. dr J. Szaflarski – Polskie Towarzystwo Mikrobiologów). Obecnie prof. dr J. Szaflarski jest członkiem Zarządu Oddziału Katowickiego 1968–1969 oraz Polskiego Towarzystwa Farmakologów, a doc. dr Z. Dudziak, przewodniczącym Oddziału Katowickiego Towarzystwa Immunologów.

Osiągnięcia naukowe Zakładu znalazły odbicie w licznych czasopiśmie zagranicznych.

Do najważniejszych osiągnięć naukowych Zakładu Mikrobiologii od początku jego istnienia należy zaliczyć:

- opracowanie szczepionki przeciw durowi brzuszemu,

- opracowanie mikrobiologiczne i kliniczne nowych chemioterapeutyków przeciwgruźliczych (1950-54),
- utworzenie Krajowego Ośrodka Badań nad Pałeczkami Czerwoni,
- wyprodukowanie gatunkowo i typowo - swoistych surowic, diagnostycznych przeciw pałeczkom Shigello i Escherichia coli,
- opracowanie nowej metody otrzymywania surowicy antyglobulinowej,
- wykrycie normalnych przeciwciał izoswoistych i autoswoistych w płynach tkankowych i ustrojowych,
- opracowanie metody wykrywania przeciwciał antyleukocytnych przy pomocy odczynu wiązania dopełniacza,
- wykrycie zróżnicowania grupowego białek surowic królików,
- wykrycie antyprzeciwciał w surowicach ludzkich,
- immunologiczna metoda wykrywania gonadotropiny w moczu kobiet ciężarnych,
- chemioterapia doświadczalnej i klinicznej toksoplazmozy,
- atenuacja wirusa choroby cieszyńskiej jako podstawa do produkcji szczepionki przeciw temu schorzeniu,
- modelowe badania nad przenikaniem i realizacją informacji genetycznej w układzie: wirus-komórka zwierzęca,
- wprowadzenie kontroli bakteriologicznej środowiska szpitalnego i przychodni lekarskich w aspekcie profilaktyki zakażeń wewnątrzszpitalnych,

- zastosowanie hodowli komórek in vitro jako modelu do badań nad wpływem bakterii, ich jadów oraz pierwotniaków na komórki zwierzęce,
- opracowanie modelu w badaniach nad odpornością przeciwgruźliczą w układzie hodowli komórek in vitro.

Poza tym prowadzone w ramach działalności usługowej badania bakteriologiczne i serologiczne zwiększają się każdego roku pod względem zakresu i liczby.

W latach 1950-1972 w pracowniach: Mikrobiologii Klinicznej, Gruźlicy, Immunologii i Serologii wykonano 1 026 405 badań diagnostycznych, a w pracowni Ekspertyz Sądowych wykonano 76 038 badań serologicznych dla dochodzenia ojcostwa. Łącznie w okresie sprawozdawczym wykonano badań bakteriologicznych i serologicznych 1 102 443. Ponadto na podkreślenie zasługują:

- Masowe badanie serologiczne wykonywane w okresie powojennej fali epidemicznej kły (Akcja W).
- Okresowe badania serologiczne w kierunku kły oraz oznaczanie grup krwi studentów Śl. AM.
- Prowadzenie akcji profilaktycznej dotyczącej zakażeń wewnątrzszpitalnych poprzez bieżącą kontrolę bakteriologiczną oddziałów klinicznych oraz organizację zebrań szkoleniowych (filmy, referaty, wykłady) dla personelu lekarskiego i pielęgniarskiego.
- Stała kontrola bakteriologiczna i konsultacje w sprawie celowanej antybiotykoterapii oparzone w czasie pożaru Rafinerii Nafty w Czechowicach (1971).

Danuta Rogala

INSTYTUT PATOLOGII

DYREKTOR: PROF. ZW. DR N. MED. WITOLD NIEPOŁOMSKI
ZAST. DYREKTORA: PROF. NADZW. DR HAB. N. MED. MARIAN SOŚNIERZ

ZAKŁAD CYTODIAGNOSTYKI

KATOWICE, UL. DAMROTA 22

KIEROWNIK ZAKŁADU: PROF. ZW. DR N. MED. WITOLD NIEPOŁOMSKI

ZAKŁAD PATOMORFOLOGII

ZABRZE, UL. 3 MAJA 13/15

KIEROWNIK ZAKŁADU: PROF. NADZW. DR HAB. N. MED. MARIAN SOŚNIERZ

Katedra Anatomii Patologicznej Śląskiej Akademii Medycznej została kreowana formalnie w roku 1948 pod kierownictwem dr Anny Karlińskiej na bazie prosektorium Szpitala Miejskiego w Bytomiu.

Działalność dydaktyczna Katedry rozpoczęła się jednak dopiero w październiku 1950 r. po objęciu jej przez doc. dr Witolda Niepołomskiego. Pod jego kierownictwem wykonano prace adaptacyjne gmachu zakładu w Zabrze przy ul. 3 Maja 13/15, na terenie Państwowego Szpitala Klinicznego nr 1.

W okresie pierwszych kilku miesięcy uruchomiono zajęcia dydaktyczne dla studentów po oddaniu do użytku sali wykładowej, sali demonstracyjnej, prosektorium i sali ćwiczeń histopatologicznych. Szybko uruchomiono także diagnostyczną pracownię histopatologiczną i rozpoczęto wykonywanie badań histopatologicznych dla klinik.

Wobec zlokalizowania w tym samym gmachu również Katedry Patologii Ogólnej, a od roku 1955 Katedry Medycyny Sądowej, warunki lokalowe Katedry były dość trudne.

Warunki te uległy poprawie po podjęciu przez władze państwowe decyzji o lokalizacji uczelni w Katowicach; uruchomienie bowiem Państwowego Szpitala Klinicznego przy ul. Francuskiej umożliwiło umieszczenie z końcem 1964 r. histopatologicznej pracowni diagnostycznej na terenie tego szpitala. Decyzja ta umożliwiła również bezpośrednie świadczenie usług diagnostycznych dla klinik przeniesionych do Katowic oraz przez fakt centralnej lokalizacji pracowni – usług dla wszystkich szpitali województwa katowickiego.

W roku 1967 powstała filia katedry w Katowicach, po przejęciu parteru budynku mieszczącego się obok PSK im. A. Mielęckiego, przy ul. Damrota 22. Do pomieszczeń tych przeniesiono z Zabrze histopatologiczną pracownię naukową, bibliotekę i pracownię fotograficzną, a ponadto uruchomiono w nich pracownię histochemiczną.

W 1972 r. wobec uzyskania dalszych pomieszczeń przeniesiono tam z terenu szpitala histopatologiczną pracownię usługową oraz pracownię cytologiczną i oligobiopsji. Zlokalizowano tam również komorę py-

łową do eksperymentalnych badań toksykologicznych oraz małą zwierzętarnię doświadczalną.

W roku 1972 w nowej strukturze Uczelni na bazie Katedry i Zakładu Anatomii Patologicznej powstał Zakład Patomorfologii w Zabrze i Zakład Cytodiagnostyki w Katowicach. Zakłady te razem z Zakładem Patologii Ogólnej i Doświadczalnej weszły w skład nowo powstałego Instytutu Patologii Śląskiej Akademii Medycznej.

Kierownictwo Katedry Anatomii Patologicznej – do czasu powołania Instytutu Patologii sprawował od 1950 do 1972 r. prof. zw. dr n. med. Witold Niepołomski. Kierownictwo Instytutu Patologii od roku 1972 jest następujące:

Dyrektor Instytutu – prof. dr n. med. Witold Niepołomski,

Zastępca Dyrektora Instytutu – prof. nadzw. dr hab. n. med. Marian Sośnierz.

Obecnie w zakładach instytutowych kadra naukowo-dydaktyczna przedstawia się następująco:

– W Zakładzie Cytodiagnostyki:

Samodzielni pracownicy nauki:

– prof. zw. dr n. med. Witold Niepołomski – kierownik Zakładu,

– doc. dr hab. n. med. Mieczysław Luciak oraz: 5 adiunktów, 1 st. asystent,

– W Zakładzie Patomorfologii:

Samodzielny pracownik nauki: prof. nadzw. dr hab. n. med. Marian Sośnierz, poza tym: 5 adiunktów, 1 st. asystent oraz 1 asystent.

Za granicą w celach szkoleniowych przebywali:

– prof. dr hab. Marian Sośnierz w 1960 roku w Moskwie, gdzie odbył szkolenie z zakresu patomorfologii chorób zawodowych, a w roku 1969 wyjeżdżał do Instytutu Patologii w Erfurcie, celem zapoznania się z nowymi metodami dydaktycznymi;

– doc. dr hab. Mieczysław Luciak w 1960 roku w Leeds w Anglii, gdzie odbył szkolenie z zakresu histopatologii nowotworów.

Zajęcia dydaktyczne prowadzone przez Katedrę z zakresu anatomii patologicznej obejmowały wykłady, ćwiczenia sekcyjne oraz histopatologiczne. W ostatnich latach dotyczą one studentów III, IV

i V roku Wydziału Lekarskiego i III roku Oddziału Stomatologicznego (przeciętnie 2 godziny wykładów i 3 godziny ćwiczeń tygodniowa). Codziennie prze-wija się przez Zakład około 140 studentów. Do 30 IX 1972 r. przeprowadzono w Katedrze 8022 egzami-nów z zakresu anatomii patologicznej.

Od trzech lat przeprowadza się dla studentów V roku Wydziału Lekarskiego egzaminy testowe. W Katedrze odbywali kilkumiesięczne staże specja-lizacyjne lekarze specjalizujący się w zakresie radio-logii, chorób wewnętrznych, chorób zakaźnych, cho-rób dziecięcych i anatomii patologicznej w ogólnej liczbie 223 osób.

W ostatnich dziesięciu latach wprowadzono do dy-daktyki w szerokim zakresie barwne przeźroczo, opra-cowane w głównej mierze na materiale własnym a częściowo na dostawach ze Światowej Organizacji Zdrowia. Obecnie Zakład dysponuje łącznie siedmio-ma zestawami barwnych przeźroczy (cztery zestawy wykładowe i trzy ćwiczeniowe). Ponadto do zajęć dydaktycznych używa się także preparatów makrosko-powych z własnego muzeum (zbiór muzealny obej-muje około 250 eksponatów).

Za osiągnięcia dydaktyczne prof. dr Witold Nie-połomski uzyskał aż dziewięć nagród Ministra Zdro-wia (nagrody resortowe).

Działalność naukowa Katedry rozpoczęła się już w roku 1952, po zakończeniu pierwszych prac orga-nizacyjnych. Pierwsze prace naukowe zostały opubli-kowane w roku 1954. Do końca września 1972 r. opublikowano w Katedrze 324 prace naukowe, z cze-go aż 270 prac opublikowano w ostatnich 10 latach.

Z ogólnej liczby 324 prac, 22 prace to publikacje indywidualne (6,7%), 42 – wspólne (12,9%), i aż 260 zespołowych (80,4%), wykonanych w zespołach badawczych z pracownikami wielu katedr Śląskiej Akademii Medycznej i innych instytucji naukowych w Polsce. Publikacje obejmują 120 prac eksperymen-talnych, 83 prace badawcze, 116 prac kazuistycznych i 5 prac poglądowych; w czasopiśmie zagranicz-nych opublikowano 18 prac, a w krajowych – 34 prace w językach obcych.

Problematyka prac naukowych dotyczyła medycy-ny przemysłowej i ochrony środowiska, choroby no-wotworowej, patologii wieku dziecięcego, chorób narzędu krążenia, patologii stomatologicznej i innych zagadnień.

Z zakresu ochrony środowiska i medycyny prze-mysłowej wykonano łącznie 108 prac, co stanowi da-kładnie 1/3 całego dorobku naukowego Katedry. Fakt ten jest wyrazem ścisłego powiązania tematyki pracy naukowców Katedry z problemami środowiskowymi województwa katowickiego, w którym działa Śląska Akademia Medyczna.

Grupa prac wykonanych przy współpracy z prze-mysłem chemicznym a obejmujących czynniki che-miczne, dotyczyła patomorfologii zatruc tlenkiem węgla, solami i parami metali ciężkich, bezwodnikiem

kwasu ftalowego i maleinowego, dwutlenkiem siarki i in.

Przedmiotem szeregu prac wykonanych zespołowo z Katedrą Farmakologii Śl. Akademii Medycznej był toksyczny wpływ leków na ustrój. Przebadano nastę-pujące leki: amfetaminę, alprenolol, binazyne, chlo-rothiazid i inne.

W cyklu prac dotyczących pylic, a opartych na materiale sekcyjnym, pooperacyjnym i eksperymen-talnym opracowano po raz pierwszy w piśmiennictwie polskim model patomorfotyczny pylicy krzemowej, węglowej, cementowej, talkowej i bentonitowej. Nie-które z tych prac wykonano zespołowo z katedrami Politechniki Śląskiej.

Przedmiotem badań z grupy czynników fizycznych był uraz mechaniczny, prąd elektryczny, promienio-wanie jonizujące i elektromagnetyczne. Prace z za-kresu toksykologii pestycydów wykonano zespołowo z Instytutem Przemysłu Organicznego, Oddział w Pszczynie. Badania te umożliwiły oznaczenie naj-wyższej dawki tolerancyjnej, a w efekcie – ustalenie nietoksycznego stężenia użytkowego badanych pesty-cydów w rolnictwie.

Tematyka ochrony środowiska i medycyny prze-mysłowej była także przedmiotem jednej pracy habili-tacyjnej i dziewięciu prac doktorskich pracowników Katedry.

Prace z zakresu chorób nowotworowych obejmują szersze epidemiologiczne opracowania statystyczne, wykonane ostatnio za pomocą elektronicznej metody obliczeniowej, wspólnie z Wojewódzką Stacją Techni-ki Obliczeniowej GUS. Tematyka nowotworowa była ponadto przedmiotem pracy habilitacyjnej i czterech prac doktorskich pracowników Katedry.

Z grupy prac dotyczących patologii wieku dziecię-cego na uwagę zasługują opracowania statystyczne przyczyn zgonów płodów, noworodków i niemowląt wykonane na dużym materiale sekcyjnym.

Przedmiotem prac z zakresu chorób *narządów krą-żenia* była miażdżycy (w tym także miażdżycy doś-wiadczalna), choroba wieńcowa i patologia serca.

Z zakresu *patologii stomatologicznej* oceniono w szeregu prac stan patomorfotyczny miazgi, przy-zębów i torbieli zębopochodnych.

W ostatnim okresie wyłonił się w Katedrze nowy kierunek badań, oparty na metodzie *oligobiopsji* i cytologii, mający znaczenie w przyżyciowej diagno-ście chorób wewnętrznych.

Wykonano także kilka prac z zakresu transplanto-logii dotyczących przeszczepów skóry, kości i otrzewnej.

Pracownicy naukowcy Katedry otrzymali za osiągnię-cia naukowe nagrody resortowe i niektórych krajo-wych towarzystw naukowych.

I tak nagrody resortowe otrzymali:

– Zbigniew Szczurek i Mirosław Wieczorek w 1963 r.

– Witold Niepołomski, Krystyna Śmigła w 1966 r.

Nagrody Polskiego Towarzystwa Anatomopatologów otrzymali: Krystyna Śmigła w 1963 r., Mirosław Wiczorek w 1964 r., Zbigniew Szczurek w 1969 r.

Poza tym 2 nagrody (zespołowe) Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego otrzymał — Mieczysław Luciak (1963, 1965).

Nagrody Polskiego Towarzystwa Lekarskiego otrzymali: Krystyna Śmigła, Małgorzata Panasiwicz w 1969 r., Marian Sośnierz, Antoni Bober, Małgorzata Panasiwicz w 1971 r., Krystyna Śmigła w 1971 r.

Pracownicy katedry brali aktywny udział w czterech Zjazdach międzynarodowych i zagranicznych, na których przedstawili 5 prac (Zjazd Czechosłowackiego Towarzystwa Anatomopatologów w Brnie, Zjazd Niemieckiego Towarzystwa Urologów w Lipsku, Międzynarodowe Sympozjum Toksykologiczne w Jaszowcu i XIII Międzynarodowy Kongres Gastrologiczny w Pradze).

Ponadto pracownicy Katedry przedstawili szereg prac na krajowych zjazdach Polskiego Towarzystwa Anatomopatologów i innych polskich towarzystw naukowych.

Kierownik Katedry prof. dr n. med. Witold Niepołomski i profesor przy Katedrze — prof. dr hab. n. med. Marian Sośnierz są członkami Europejskiego Towarzystwa Patologów. Dziewięciu pracowników naukowych Katedry, to byli i obecni członkowie zarządów głównych krajowych towarzystw naukowych (Polskiego Towarzystwa Lekarskiego, Polskiego Towarzystwa Anatomopatologów).

Ponadto pracownicy naukowcy Katedry zorganizowali V Krajowy Zjazd Naukowy Polskiego Towarzystwa Anatomopatologów, który odbył się w Katowicach w dniach 24–26 września 1970 r. Tematami wiodącymi zjazdu były: patologia chorób zawodowych i zmiany polekowe. W zjeździe wzięło udział 300 naukowców z całego kraju. Łącznie na zjeździe przedstawiono 161 prac naukowych, w tym pracownicy katedry przedstawili 23 prace z zakresu patologii chorób zawodowych. Dorobek naukowy zjazdu został opublikowany w „Pamiętniku V Zjazdu Naukowego Polskiego Towarzystwa Anatomopatologów”.

W zakresie rozwoju kadry naukowej z aktualnego składu osobowego katedry 13 pracowników uzyskało specjalizację II stopnia z zakresu anatomii patologicznej, a 2 asystentów specjalizację I stopnia. Ponadto 1 adiunkta uznano za specjalistę I stopnia z zakresu chorób wewnętrznych i 1 adiunkta za specjalistę I stopnia z zakresu pediatrii. Stopień doktora

nauk medycznych uzyskało 14 pracowników, a doktora habilitowanego nauk medycznych dwóch pracowników katedry.

Poza tym Kierownik Katedry pełnił od 1950 do 1962 r. funkcje specjalisty wojewódzkiego z zakresu anatomii patologicznej w województwie katowickim i opolskim, od 1962 r. pełni te funkcje tylko w województwie katowickim, natomiast obowiązki specjalisty w województwie opolskim, przejął od 1962 r. prof. dr Marian Sośnierz. Ponadto pozostali pracownicy pełnią funkcje konsultantów w terenowych szpitalnych pracowniach histopatologicznych i wykonują sekcje naukowe w prosektorjach najbliższych szpitali terenowych.

Za szczególne osiągnięcie Katedry uznać należy:

- W zakresie pracy naukowej: podjęcie prac z zakresu epidemiologii choroby nowotworowej przy wykorzystaniu elektronicznej techniki obliczeniowej (ETO) wspólnie z Wojewódzką Stacją Techniki Obliczeniowej GUS.

- Opracowanie po raz pierwszy w piśmiennictwie polskim modelu patomorfotycznego pylic.

- W zakresie dydaktyki i wychowania: zorganizowanie przy Katedrze aktywnie pracującego Koła Naukowego STN. Członkowie koła przedstawili na Konferencjach Uczelnianych STN łącznie 18 prac, z których 6 otrzymało II nagrodę, jedna III, a dwie prace nagrodzono wyróżnieniami. Trzech członków koła po zakończeniu studiów podjęło pracę w Katedrze Anatomii Patologicznej. Koło zostało wyróżnione w 1972 r. przez Rektora Śląskiej Akademii Medycznej.

Opiekun Koła, dr n. med. Zbigniew Szczurek brał udział w obozach społeczno-wychowawczych w Jaszowcu w latach 1963–1969.

- W zakresie pracy usługowej: wykonywanie badań histopatologicznych dla szpitali klinicznych i 138 szpitali i przychodni onkologicznych województwa katowickiego i opolskiego, co przyczyniło się w dużej mierze do zwalczania choroby nowotworowej na terenie tych dwóch województw. Badania te umożliwiły wykrywanie wczesnych stadiów tej choroby, a tym samym przyczyniły się do zmniejszenia śmiertelności i przedłużenia życia ludzkiego. Warto wymienić, że w latach 1950–1972 pracownicy katedry wykonali w Histopatologicznej Pracowni Diagnostycznej 540 034 badań histopatologicznych, co jest najwyższą liczbą badań wykonywanych przez Katedrę Anatomii Patologicznej w Polsce.

Zbigniew Szczurek

ZAKŁAD PATOLOGII OGÓLNEJ I DOŚWIADCZALNEJ

ZABRZE, UL. 3 MAJA 13/15

KIEROWNIK ZAKŁADU: PROF. NADZW. DR N. MED. BOLESŁAW NARBUTT

Dzień 1 września 1949 roku – to data, z którą ściśle związane są początki istnienia Zakładu Patologii Ogólnej i Doświadczalnej w Śląskiej Akademii Medycznej. W dniu tym kreowano formalnie Katedrę Patologii Ogólnej i powołano na stanowisko jej pierwszego kierownika – docenta ówczesnego Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu Poznańskiego – dr med. Kazimierza Duxa (w dniu 26 XI 1949 roku – powołanego na stanowisko profesora nadzwyczajnego). W wyniku energicznej akcji ówczesnego kierownika – Katedrę Patologii Ogólnej i Doświadczalnej zlokalizowano na II piętrze budynku mieszczącego się na terenie Państwowego Szpitala Klinicznego nr 1 w Zabrzu przy ul. 3 Maja 13/15. Pomieszczenie to o powierzchni około 240 m² było adaptowane aż do 1951 roku.

Przedłużające się prace adaptacyjne nie stanowiły jednak przeszkody dla kierownika w organizacji i angażowaniu personelu celem realizacji dydaktyki i prac naukowo-badawczych. I tak od 1 X 1949 roku, jako pierwszy pracownik ówczesnej Katedry, został zaangażowany przez prof. dr med. K. Duxa lek. Bolesław Narbutt na stanowisko p.o. adiunkta.

W grudniu 1955 roku pierwszy kierownik Katedry został przeniesiony służbowo na stanowisko kierownika Zakładu Biologii Nowotworów Instytutu Onkologii w Warszawie, a adiunkt Katedry dr med. B. Narbutt – kandydat nauk medycznych – został mianowany 6 VIII 1956 roku drugim kolejnym kierownikiem Katedry Patologii Ogólnej i Doświadczalnej (od 1 X 1957 r. z tytułem naukowym docenta).

Zarządzeniem Rektora Śląskiej Akademii Medycznej nr 16/72 z dniem 1 IX 1972 r. została zniesiona Katedra Patologii Ogólnej i Doświadczalnej i równocześnie ta jednostka dydaktyczno-naukowa jako Zakład Patologii Ogólnej i Doświadczalnej weszła w skład Instytutu Patologii.

Obecny skład osobowy i liczbowy pracowników naukowo-dydaktycznych Zakładu Patologii Ogólnej i Doświadczalnej przedstawia się następująco:

Prof. dr n. med. Bolesław Narbutt – kierownik Zakładu, 3 adiunktów, 1 st. asystent.

Szkolenie za granicą odbyli:

Prof. dr Bolesław Narbutt – w 1959 i w 1963 r. (Francja): w Ośrodkach klinicznych endokrynologicznych w Paryżu (3 miesiące) oraz w 1963 r. w Klinice Endokrynologicznej de la Pitié w Paryżu (1 miesiąc) jako stypendysta Rządu Francuskiego.

– Dr n. przyr. Barbara Buntner – w 1960 r. i 1970 r. w ZSRR, w Instytucie Doświadczalnej Endokrynologii i Chemii Hormonów w Moskwie; w ČSRS – w Instytucie Endokrynologii Słowackiej Akademii Nauk w Bratysławie.

– Dr n. med. Józef Grabski w 1965 r. na Węgrzech, w Instytucie Anatomii w Budapeszcie (6 tygodni); w 1970 r. w NRD – w Katedrze Anatomii Patologicznej w Halle (1 miesiąc); w 1972 r. w NRF – w Zakładzie Analizy Stereometrycznej „Opton” w Oberkochen (6 tygodni na zaproszenie firmy).

Poza tym wszyscy pracownicy naukowo-dydaktyczni (nauczyciele akademicki) doskazywali się i szkolili w kraju w różnych okresach (1961–1970) i w różnych ośrodkach odpowiednio do aktualnych potrzeb (np. przez udział w kursach, organizowanych przez PAN w Jabłonie w zakresie metod oznaczania sterydów, szkolenie w zakresie morfometrii w AM w Szczecinie, w zakresie metod oznaczania gonadotropin w moczu w Instytucie Onkologii w Warszawie, udział w kursie posługiwania się metodami radioimmunologicznymi w oznaczaniu hormonów w Akademii Medycznej w Poznaniu itd.).

Zajęcia dydaktyczne z fizjologii – wspólne dla studentów III roku Wydziału Lekarskiego i Oddziału Stomatologicznego rozpoczęto z początkiem roku akademickiego 1950/51. W czerwcu 1951 roku odbyły się pierwsze egzaminy z fizjopatologii. Historycznie biorąc, kurs fizjopatologii do 1969 roku obejmował początkowo 120 godzin, następnie 90 godzin wykładów wspólnych dla studentów jednej i drugiej specjalności. Od trzech lat, w wyniku reformy programu nauczania wprowadzono następujące zmiany:

- zajęcia prowadzone są oddzielnie dla studentów obydwu specjalności i według nieco zmienionych tematycznie programów,

- z „puli” 90 godzin, przeznaczonych dla studentów Wydziału Lekarskiego, 30–40 godzin lekcji w VI semestrze wykorzystuje się dla zajęć praktycznych o charakterze seminaryjno-demonstracyjnym,

- 60 godzin, przewidzianych programem nauczania dla studentów Oddziału Stomatologicznego, poświęca się tylko wykładom w dużym stopniu tematycznie w swej treści dostosowanym do tej specjalności.

Treścią zajęć seminaryjno-demonstracyjnych dla studentów Wydziału Lekarskiego są głównie zagadnienia patogenezy i kliniki zaburzeń czynności układu gruczołów dokrewnych. Połączone są one z demonstracją odpowiednich przypadków schorzeń endokrynologicznych. Jest to zgodne z tematyką kierunkową i naukową Zakładu i z sugestią Resortu, zalecającą „upraktycznienie” studiów.

W zajęcia dydaktyczne zaangażowani są wszyscy pracownicy z grupy nauczycieli akademickich, a nawet niektórzy technicy. Ci pierwsi, na wniosek kierownika Zakładu i za zgodą Rady Wydziału Lekarskiego, prowadzą samodzielnie wykłady; jest to jedno z waż-

niejszych osiągnięć Zakładu w ostatnich latach w zakresie dydaktyki, wyrażające się uwzględnieniem obowiązku nauczania i szkolenia zarówno studentów jak i równoczesnego kształcenia własnej kadry naukowej.

Poza tym szkolenie dydaktyczno-naukowe w Zakładzie dotyczy również członków Studenckiego Koła Naukowego (obecnie: Studenckie Towarzystwo Naukowe – STN). Szkolenie studenta jako ewentualnego kandydata na przyszłego pracownika nauki trwa zazwyczaj 3–4 lata. Koło Naukowe Studentów przy Zakładzie Patologii Ogólnej i Doświadczalnej istnieje od 1963 roku (przeciętnie 4–6 członków).

Ponadto w Zakładzie na szkoleniu przebywał w 1965 r. przez okres ok. 12 miesięcy dr n. med. R. Rogoziński delegowany przez WAM w Łodzi, celem zapoznania się z pracą doświadczalną na zwierzętach w ogóle, a w szczególności w zakresie cukrzycy, który część doświadczalną (cukrzyca alloxanowa u szczurów) wykonał w całości w tutejszym Zakładzie (temat pracy na stopień naukowy dr habilitowanego).

Zgodnie z wymogami nowoczesnej dydaktyki wykłady i zajęcia seminaryjno-demonstracyjne w Zakładzie coraz częściej odbywają się z wykorzystaniem „techniki wizualnej”. Zakład posiada zestawy odpowiednich przeźroczy (diapozytywy) w kolorze czarno-białym, wykonane głównie na podstawie materiału własnego i doświadczenia (głównie w zakresie endokrynologii klinicznej i doświadczalnej). Ponadto Zakład dysponuje zestawem pięknych kolorowych diapoztywów firmy „Ciba” z zakresu endokrynologii. Jesteśmy przeciwni realizacji skryptu z zakresu fizjopatologii dla studentów ze względu na ciągle zmieniające się pojęcia o istocie, etiologii i patogenezie choroby. Podstawą wiedzy studentów Wydziału Lekarskiego i Oddziału Stomatologicznego III roku w zakresie fizjopatologii są wiadomości z aktualnych wykładów.

Pracownicy Zakładu są współautorami m. in. podręcznika pt. „Diagnostyka różnicowa chorób wewnętrznych” pod red. E. Szczeklika (PZWL 1969).

Zasadniczą i wiodącą tematyką naukową Zakładu Patologii Ogólnej i Doświadczalnej jest endokrynologia kliniczna i doświadczalna. Tematyka ta została ustalona już w 1949 r. przez pierwszego kierownika Zakładu prof. dr K. Duxa, pioniera tych zagadnień na Śląsku – laureata Nagrody Państwowej II stopnia – i jest ona konsekwentnie kontynuowana. Realizacja tej problematyki była i jest możliwa dzięki umiejętnemu połączeniu zagadnień teoretycznych z aspektami kliniczno-praktycznymi, przy współpracy Zakładu z klinikami Śląskiej Akademii Medycznej o różnej specjalności, a w szczególności z I Kliniką Chorób Wewnętrznych (kierownik: prof. dr J. Japa). Istotne dla rozwoju naukowego Zakładu jest również to, że kierownik Zakładu, prof. dr B. Narbutt prowadzi od 1952 roku równocześnie Poradnię Endokryno-

logiczną PSK nr 1 w Zabrze. Wreszcie prof. dr B. Narbutt jest konsultantem (od 1952 roku) Pododdziału Endokrynologicznego w I Klinice Chorób Wewnętrznych w zakresie przypadków endokrynologicznych. Ogólnie mówiąc, Zakład Patologii Ogólnej i Doświadczalnej stanowi „bazę laboratoryjną”, gdzie wykonuje się zarówno rutynowe jak i specjalistyczne badania oraz opracowuje się nowe metody dla potrzeb kliniki z zakresu diagnostyki endokrynologicznej.

Dzięki omówionej strukturze organizacyjnej i współpracy z różnymi Placówkami Śląskiej Akademii Medycznej możliwy był rozwój badań naukowych, wyrażający się również i w publikacjach prac, jak i w uzyskiwanych stopniach naukowych.

Pracownicy Zakładu opublikowali w latach 1950–1972 60 prac naukowych. Tematyka prac dotyczyła i dotyczy głównie zagadnień endokrynologii klinicznej i doświadczalnej.

Prace Zakładu są niejednokrotnie cytowane w publikacjach krajowych i zagranicznych, są ponadto często wykazywane w Excerpta Medica (Endocrinology) i w Medycinskiej Referatywnym Zbiorze (sekcja I – endokrynologia).

Warto również wspomnieć, że nasze prace spotykają się również z uznaniem Zagranicznych Towarzystw Naukowych. Tak np. International Society for Fluoride Research zaproponowało nam wygłoszenie referatu podczas międzynarodowej konferencji w Oxfordzie (Anglia) w kwietniu 1973 roku na podstawie publikacji: The influence of sodium fluoride on the morphology of the thyroid gland in rats (B. Narbutt, T. E. Romer, J. Grabski, N. Szymik. Polish Endocrinology, vol. XXII, nr 5, 1971).

Prof. dr B. Narbutt pełnił funkcję członka Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Endokrynologicznego.

Zespół pracowników naukowych Zakładu z jego kierownikiem brali aktywny udział w organizacji następujących Zjazdów Naukowych Ogólnokrajowych: Konferencji Naukowych Sekcji Klinicznej Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Endokrynologicznego, Katowice 1956, Poznań 1957, Warszawa 1958; VII Krajowego Zjazdu Endokrynologów, Katowice 1972 r.

Udział aktywny pracowników naukowych w zjazdach zagranicznych polegał głównie na wygłaszaniu referatów w lokalnych środowiskach naukowych lub na sympozjach loco pobytu szkoleniowego. W tym charakterze pracownicy Zakładu wygłosili w sumie za granicą około 10 referatów. Jeden z referatów, wygłoszony na posiedzeniu naukowym Francuskiego Towarzystwa Endokrynologów w Paryżu przez prof. dr B. Narbutta, był podstawą wyboru jego w 1962 roku na członka korespondenta zagranicznego Francuskiego Towarzystwa Endokrynologicznego.

Wreszcie należy wspomnieć, że dwie z opublikowanych prac uzyskały nagrody Zarządu Głównego

Polskiego Towarzystwa Fizjologicznego, a trzy – Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Endokrynologicznego.

Efektom działalności naukowej Zakładu jest również sprawa uzyskiwania przez pracowników stopni naukowych. Zakład Patologii Ogólnej przeprowadził w sumie 7 przewodów na stopień doktora nauk medycznych (dr med.), w tym dodatkowo jeden przewód na stopień naukowy kandydata nauk medycznych (w 1955 r.).

Do poważnych osiągnięć naukowych Zakładu, poczynając od 1955 roku i przedstawionych w formie publikacji – należy zaliczyć:

1. Opracowanie na skalę krajową „norm wydalania” w moczu w różnych klasach wieku metabolitów następujących sterydów korowo-nadnerczowych i gonadalnych przez osoby zdrowe:

- a. ilości obojętnych 17-ketosterydów przez osoby obojga płci,
- b. ilości 17-hydroksykortykosterydów (frakcje) przez osoby obojga płci,
- c. ilości poszczególnych frakcji estrogenów (estron, estriol, estradiol) wydalanych przez osobniki płci żeńskiej w różnych klasach wieku w odpowiednich fazach cyklu miesięcznego.

Powyższe dane są wykorzystywane przez niektórych autorów krajowych jako dane odniesienia (porównania).

2. Wprowadzenie do problematyki endokrynologicznej elementów analizy bio-matematycznej. Z tego zakresu pochodzi szereg publikacji, a jeden z adiunktów (dr n. med. J. Grabski) odbywa w tej problematyce stałe doszkalanie się.

Bolesław Narbutt

INSTYTUT CHORÓB WEWNĘTRZNYCH

DYREKTOR: PROF. ZW. DR HAB. N. MED. KORNEL GIBIŃSKI
ZAST. DYREKTORA: PROF. NADZW. DR HAB. N. MED. FRANCISZEK KOKOT

I KLINIKA CHORÓB WEWNĘTRZNYCH

KATOWICE, UL. REYMONTA 8

KIEROWNIK ZAKŁADU: PROF. ZW. DR HAB. N. MED. JÓZEF JAPA

I Klinika Chorób Wewnętrznych Śląskiej Akademii Medycznej powstała jako jedna z pierwszych Klinik tej uczelni już w październiku 1950 roku. Klinika rozpoczęła swą działalność dydaktyczną w roku 1950 tymczasowo w dawnym oddziale chorób wewnętrznych Szpitala Miejskiego w Zabrzu przy ul. Curie-Skłodowskiej. Ta przejściowo zlokalizowana Klinika prowadziła 70 łóżek chorych; personel lekarski Kliniki liczył 6 osób pod kierownictwem prof. dr n. med. Józefa Japy i adiunktów: Jana Kubackiego i Adama Wolańskiego. Praca Kliniki w tym okresie polegała jedynie na dydaktyce i działalności leczniczo-usługowej. W lutym 1951 roku Klinikę przeniesiono do odremontowanego budynku w Państwowym Szpitalu Klinicznym przy ul. 3 Maja; liczy wtedy 140 łóżek. Powiększyła się liczba asystentów, jak również rozpoczęli pracę pierwsi wolontariusze. Pomimo wielkiego obciążenia dydaktyką już w tym okresie rozpoczęto w Klinice pracę naukową. Tematyka działalności naukowej dotyczyła głównie hematologii i była kontynuacją zainteresowań i prac kierownika Kliniki z poprzedniego okresu jego działalności. W pracach tych coraz szerszy udział zaczęli brać asystenci Kliniki. W ten sposób w latach 1950–58 opublikowano z zakresu hematologii 20 prac dotyczących przeobrażeń zagadnień hemopoezy w różnych stanach patologicznych.

Drugim działem zainteresowań Kliniki w tym pierwszym okresie stała się elektrokardiografia kliniczna, którą zajmował się adiunkt K. Gregorczyk. Zorganizował on jedną z pierwszych na Śląsku nowoczesnych pracowni elektrokardiografii i wraz ze współpracownikami opublikował w latach 1950–58 prace oryginalne dotyczące nieznanej dotąd elektrokardiografii z użyciem umiejscowienia elektrod badających w przetyku.

Przyjęcie w latach 1952–56 do Kliniki dalszych 12 asystentów umożliwiło, pozo udoskonaleniem dydaktyki, rozwinięcie szerszej działalności naukowej. Poza wymienionymi dziedzinami, działalność kliniki dotyczyła szczególnie endokrynologii klinicznej, która stała się główną domeną zainteresowań zastępcy kierownika Kliniki, doc. J. Kubackiego. Prace jego dotyczyły chorób tarczycy, tak ich kliniki jak patofizjologii doświadczalnej.

W latach 1954–55 nawiązano ścisły kontakt i współpracę z Zakładem Patologii Ogólnej i Doświadczalnej, który również zajmował się głównie

endokrynologią. Przy współpracy z kierownikiem tego zakładu prof. K. Duxem i jego zastępcą, a od 1956 r. kierownikiem doc. B. Narbuttem rozwinęły się badania doświadczalno-kliniczne nad chorobami przysadki, nadnerczy i gruczołów płciowych.

W okresie pierwszych lat działalności Kliniki w Zabrzu rejonowa i przemysłowa służba zdrowia wykazywała jeszcze znaczne braki. Powodowało to ogromne zapotrzebowanie nie tylko na leczenie kliniczne, ale i należyte kontynuowanie rozpoczętej w Klinice terapii. Ta sytuacja spowodowała wówczas inicjatywę Kierownika Kliniki utworzenia zespołu przyklinicznych poradni specjalistycznych, które mogłyby prowadzić kompetentne leczenie znacznej części chorych nie znajdujących należytej specjalistycznej opieki w lecznictwie podstawowym. Dzięki poparciu tej inicjatywy przez władze Uczelni oraz władze administracyjne Miejskiej Służby Zdrowia w krótkim czasie powstały w latach pięćdziesiątych przychodnie różnych specjalności, a to: kardiologiczna, reumatologiczna, gastrologiczna i hematologiczna. Były to pierwsze tego typu placówki w województwie, które stały się wzorem dla licznych poradni specjalistycznych organizowanych w latach późniejszych. Założone wówczas poradnie istnieją do dnia dzisiejszego, stały się bazą do rozwoju powstałej później Wojewódzkiej Poradni Wielospecjalistycznej, a liczby ich pacjentów wynoszą dzisiaj dziesiątki tysięcy osób.

Z drugiej strony praca w tych poradniach specjalistycznych umożliwiła zdobycie dużego doświadczenia i uzyskanie wysokich kwalifikacji w poszczególnych działach medycyny wewnętrznej dla zatrudnianych w nich pomocniczych pracowników nauki. Pracownicy ci rozwijali następnie działalność naukową w dziedzinach, w których pracowali, publikując szereg prac. I tak poza hematologią, która już poprzednio była przedmiotem ożywionej działalności naukowej, pojawiły się coraz liczniejsze publikacje z zakresu kardiologii, gastrologii i reumatologii. W roku 1960 zapadła decyzja przeniesienia Śląskiej Akademii Medycznej do Katowic. Dla Kliniki przewidziany został budynek Wojewódzkiego Wydziału Zdrowia w Katowicach przy ul. Reymonta 8. Klinika przeniosła się do Katowic w marcu 1961 roku.

W wyniku przeniesienia warunki lokalowe Kliniki uległy znacznej poprawie, umożliwiając rozbudowę wielu pracowni i laboratoriów. W roku 1968 Klinika

uzyskała dodatkowe pomieszczenia po Miejskim Zakładzie Fizykoterapii, w którym zorganizowano Pracownię Rentgenoterapii, uzyskując do tego celu importowany nowoczesny aparat wysokiej mocy. W roku 1971 ukończono budowę nowego skrzydła budynku, w którym znalazła pomieszczenie Szkoła Dietetyczek Wojewódzkiego Wydziału Zdrowia oraz nowoczesny — o doskonałych warunkach socjalno-bytowych — oddział chorych Kliniki. W nowym skrzydle znalazło również pomieszczenie laboratorium biochemiczne, co umożliwiło dalsze rozszerzenie pracowni naukowych Kliniki. Z chwilą przejścia Śląskiej Akademii Medycznej na strukturę instytutową, I Klinika Chorób Wewnętrznych weszła w skład Instytutu Chorób Wewnętrznych Śląskiej Akademii Medycznej.

Kierownictwo Kliniki od chwili jej powstania sprawuje prof. dr Józef Japa, który w 1957 r. uzyskał tytuł profesora zwyczajnego. Zastępcą kierownika jest prof. dr Józef Kubacki. Trzech samodzielnych pracowników naukowych Kliniki odeszło na samodzielne stanowiska kierownicze a to: doc. dr Karol Gregorczyk — do I Kliniki Chorób Wewnętrznych Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie oraz doc. dr Adam Wolański do Ośrodka Kardiologicznego Śląskiej Akademii Medycznej w Zabrze. Dr hab. Ewa Kardaszewicz została kierownikiem Wojewódzkiej Poradni Hematologicznej.

W chwili obecnej, poza kierownikiem i jego zastępcą, w Klinice pracuje 1 docent (doc. dr hab. Jan Hankiewicz), 1 starszy wykładowca (dr n. med. Zbigniew Foremny), 10 adiunktów, 5 starszych asystentów i 7 asystentów.

Za granicą odbyło staż dwóch pracowników Kliniki, a to: doc. dr J. Hankiewicz i dr med. J. Hołowiecki — obaj w Szwajcarii. Poza tym w latach 1955–1958 trzech pracowników Kliniki: K. Schreiber, Z. Piotrowski i A. Wolański pracowali w Szpitalu PCK w Hamhynie w Koreańskiej Republice Ludowo-Demokratycznej — jako kierownicy i konsultanci kadr internistycznych na tamtejszym Wydziale Lekarskim. Poza tym 21 byłych pracowników Kliniki, asystentów i wolontariuszy objęło samodzielne stanowiska ordynatorów oddziałów wewnętrznych na terenie województwa katowickiego.

Praca dydaktyczna Kliniki była główną domeną jej działalności przez wszystkie lata jej istnienia. Pracownicy Kliniki prowadzą wykłady i ćwiczenia dla III roku medycyny i stomatologii, które obejmują propeutykę chorób wewnętrznych oraz podstawy kliniczne niektórych działów. Od roku 1971 studenci III roku Oddziału Stomatologii przeszli do Kliniki Chorób Wewnętrznych i Zawodowych w Zabrze, natomiast I Klinika Chorób Wewnętrznych zaczęła prowadzić zajęcia z niektórych działów medycyny wewnętrznej dla starszych lat studiów, a to z reumatologii dla V roku medycyny oraz z intensywnego nadzoru i terapii dla VI roku medycyny.

Od wielu lat szczególną troską otaczana jest w Klinice sekcja Studenckiego Koła Naukowego. Była ona jedną z pierwszych sekcji klinicznych. Studenci, członkowie sekcji opublikowali 12 prac naukowych a 22 prace wygłosili na sesjach uczelnianych SKN. Trzy prace były nagrodzone na Ogólnopolskich Sesjach Studenckich Kół Naukowych. Pierwszym opiekunem sekcji był prof. dr J. Japa, a następnie kolejno dr J. Staś, dr M. Machalski, dr J. Hołowiecki. Pracownicy Kliniki od szeregu lat biorą czynny udział w obozach społeczno-naukowych studentów w Ustroniu-Jaszowcu, Brzeziu i Ogrodzieńcu, jako kierownicy ekip internistycznych. Ogółem kilkakrotnie w obozach wzięło udział 7 adiunktów i asystentów. Szczególną uwagę zwraca kierownictwo Kliniki na wakacyjne praktyki studentów zarówno w Klinice, jak i na terenie województwa poprzez wizytacje asystentów. Od lat w Klinice odbywają także praktyki studenci zagraniczni radzieccy z Kalinina i słowaccy z Martina. Opiekę nad nimi sprawują doświadczeni pracownicy Kliniki, prowadząc nie tylko zajęcia fachowe ale także biorąc udział w zajęciach rekreacyjnych i wycieczkach.

Od pierwszych lat istnienia Kliniki, bo od roku 1952, stale pracują w Klinice lekarze z terenowej służby zdrowia w ramach wolontariatu, zdobywając w wyniku pracy w Klinice specjalizacje I i II stopnia, a także stopnie naukowe doktora nauk medycznych. Obecnie Klinika liczy 14 wolontariuszy. Poza tym masowo odbywają krótkoterminowe szkolenie w Klinice lekarze przygotowujący się do egzaminów specjalistycznych (1–2 mies. na I stopień specjalizacji oraz 3–4 miesiące na II stopień). Przewidziane dla nich zajęcia obejmują: pracę na oddziałach z chorymi, pracę w laboratorium, pracowni EKG i Pracowni Endoskopii, udział bierny i czynny w organizowanych dla nich cotygodniowych zebraniach naukowych. Ponadto jeden raz w tygodniu odbywają się dalsze zebrania naukowe otwarte dla wszystkich chętnych lekarzy z terenu; udział w nich bierze każdorazowo 20 do 40 osób.

Od roku 1971 rozpoczęto ponadto w Klinice organizowanie systematycznych kursów szkolenia podyplomowego. Dotychczas odbyły się w Klinice dwa kursy dwutygodniowe na temat niedokrwistości i białaczek, dalsze dwa odbędą się w pierwszym półroczu 1972 roku. W każdym kursie bierze udział 15 do 20 lekarzy.

Praca szkoleniowa odbywa się także w terenie. Od 1952 roku kierownik Kliniki pełni obowiązki specjalisty wojewódzkiego z zakresu chorób wewnętrznych, a od 1965 roku — obowiązki przewodniczącego zespołu specjalistów wojewódzkich. W ramach tych obowiązków konsultuje szpitale terenowe oraz wizytuje odbywające się tam zebrania naukowe. Zastępca kierownika Kliniki pełni obowiązki konsultanta kolejowej służby zdrowia, wykonując na tamtym terenie podobne obowiązki. W laboratoriach Kliniki,

Pracowni Hematologicznej i Pracowni Endoskopii szkoleni są również lekarze i personel pomocniczy oraz udzielane konsultacje.

Prof. J. Japa jest autorem:

- rozdziału „Choroby śledziany” podręcznika chorób wewnętrznych pod red. M. Semerau-Siemianowskiego (1952 r.),
- rozdziałów „Choroby przysadki” i „Choroby gruczołów płciowych” podręcznika pod red. E. Szczeklika (trzy wydania),
- rozdziału „Diagnostyka w chorobach endokrynologicznych” w pracy zbiorowej pt. „Diagnostyka różnicowa chorób wewnętrznych” (PZWL 1969).

J. Staś i J. Hankiewicz są autorami rozdziałów w książce „Problemy współczesnej medycyny wewnętrznej” pod red. M. Tulczyńskiego, wydanej w 1972 roku przez PZWL.

Jako pomoce dydaktyczne wykonano w Klinice dwa zestawy diapozytywów z zakresu elektrokardiografii, dwa zestawy z zakresu diagnostyki hematologicznej, zorganizowano zbiór-muzeum preparatów hematologicznych, wykonano zestaw taśm magnetofonowych ze zjawiskami akustycznymi dotyczącymi osłuchiwania serca.

Za osiągnięcia dydaktyczne prof. dr J. Japa był dwukrotnie nagrodzony nagrodą resortową Ministra Zdrowia (1966, 1969).

Tematyką wiodącą pracy naukowej Kliniki jest hematologia kliniczna i doświadczalna, onkologia kliniczna i schorzenia rozrostowe układu chłonnego oraz endokrynologia kliniczna i doświadczalna.

Działalność naukowa Kliniki obejmuje 378 prac naukowych, w tym 9 prac opublikowano w czasopiśmie zagranicznych a 21 w wersji obcojęzycznej. W klinice uzyskało stopnie naukowe 5 docentów, 22 doktora nauk medycznych. Spośród różnych kierunków zainteresowań naukowych wymienić należy przede wszystkim hematologię, gdyż w tej dziedzinie dorobek naukowy Kliniki jest największy. Prace dotyczą takich zagadnień jak: choroby układu chłonnego, badania bioptyczne tkanki limfoidalnej (podział komórek prawidłowego szpiku), zaburzenia erytropoezy i granulopoezy, o małopłytkowość w ciąży i w innych stanach oraz problemy dotyczące węzłowic, tocznia rumieniowatego, transformacji blastycznej limfocytów. Prace te są niewątpliwie cennym wkładem do hematologii polskiej.

Szeroko reprezentowanym działem w zainteresowaniach naukowych pracowników Kliniki była kardiologia. W pracach z tego zakresu interny tematem wiodącym była analiza obrazu elektrokardiograficznego i użyteczności stosowania odprowadzeń przelykowych. Scharakteryzowano obraz EKG w zależności od wieku, w ciąży i po porodzie, w płonicy. Zajęto się analizą stanu układu krążenia u górników. Opracowano leczenie choroby wieńcowej za pomocą podwiązania tętnic piersiowych wewnętrznych. Prze-

analizowano wpływ czynników meteorologicznych na występowanie zawałów serca.

Nawiązana od początków istnienia Kliniki współpraca z Katedrą Patologii Ogólnej z jej kierownikiem prof. Duxem, a potem z prof. Narbuttem spowodowała, że wszystkie ciekawe przypadki z Poradni Endokrynologicznej prowadzanej pod patronatem Katedry kierowane były do badania klinicznego do Kliniki. Ten materiał chorych był podstawą do wielu opracowań naukowych. Są to m. in.: leczenie choroby Addisona, klinika zespołu szczątkowego jajników. Pewna grupa prac dotyczy akromegalii oraz endokrynologicznych badań laboratoryjnych.

Z zakresu onkologii szereg prac dotyczy leczenia chorób nowotworowych przewodu pokarmowego, wpływu leczenia na zachowanie się niektórych składników chemicznych we krwi. W Klinice opracowano test tetracyklinowy do wykrywania komórek nowotworowych w soku żołądkowym.

Z zakresu *gastroenterologii* poza pracami dotyczącymi zaburzeń czynnościowych przewodu pokarmowego oraz nieżyty i choroby wrzodowej żołądka oddzielną grupę tematyczną stanowiły badania cytomorfologiczne nablanka śluzówki żołądka i dwunastnicy. Przebadano wpływ czynników meteorologicznych na powstawanie krwotoków żołądka. Prowadzone w Klinice badania gastroskopowe posłużyły za materiał do przeanalizowania skuteczności wykrywania zmian w błonie śluzowej żołądka i dały okazję do wykonywania badań bioptycznych i cytoenzymatycznych.

W pracach z zakresu *nefrologii* poruszane były takie zagadnienia, jak: ocena czynności nerek w różnych stanach patologicznych, zaburzenia kostne w przewlekłym zapaleniu nerek, lupus nephritis, własności diuretyczne mannitolu.

Prace z zakresu *reumatologii* dotyczyły głównie różnych powikłań w przebiegu gośca pierwotnie przewlekłego, a także powikłań stawowych w przebiegu zeszywniającego zapalenia stawów kręgosłupa, ponadto rozpoznania i leczenia zapalenia stawów okołokrzyżowych.

Przedmiotem badań z zakresu *tyreologii* były różne stany kliniczne zaburzeń czynności tarczycy, nowotwory tego narządu, oddziaływanie na inne gruczoły wewnętrznego wydzielania i na wydalanie różnych metabolitów.

Stosunkowo liczna grupa prac naukowych Kliniki poświęcona była diagnostyce laboratoryjnej. W laboratorium klinicznym wyznaczono normy dla podstawowych składników hematologicznych oraz dla niektórych składników chemicznych krwi. Opracowano szereg cennych testów diagnostycznych. Wiele prac dotyczy enzymów, m. in. dehydrogenazy mleczanowej, dehydrogenazy sorbitolu i dezaminazy adenosyny. Część prac poświęcona jest biachemii soku żołądkowego oraz ważnym metodom oznaczania niektórych składników chemicznych we krwi i in-

nych płynach ustrojowych. Opracowane metody oznaczania stężenia glukozy i żelaza stosowane są obecnie przez większość laboratoriów w Polsce.

Pewnym dowodem uznania dla działalności naukowej Kliniki jest pełnienie przez jej kierownika funkcji redaktora naczelnego czasopisma specjalistycznego „Acta Hematologica Polonica” oraz członka Kolegium Redakcyjnego „Przeglądu Lekarskiego” i „Endokrynologii Polskiej”.

Klinika była organizatorem: I Krajowego Zjazdu Polskiego Towarzystwa Hematologicznego w Katowicach w 1952 r., Krajowej Konferencji Reumatologów w Zabrzu w 1954 r., Krajowego Zjazdu Polskiego Towarzystwa Endokrynologicznego w Zabrzu w 1956 r., VI Krajowego Zjazdu Polskiego Towarzystwa Hematologicznego w Katowicach w 1961 r. oraz Międzynarodowego Polsko-Czechosłowackiego Sympozjum Hematologicznego w Katowicach w maju 1972 r.

II KLINIKA CHOROÓB WEWNĘTRZNYCH

KATOWICE, UL. FRANCUSKA 20/24

KIEROWNIK: PROF. ZW. DR HAB. N. MED. KORNEL GIBIŃSKI

Kierownictwo Kliniki od czasu jej kreowania w 1953 r. spoczywa w rękach prof. zw. dr hab. n. med. Kornela Gibińskiego. Początki katedry były niezwykle ciężkie, gdyż powstała ona na bazie szpitala miejskiego w Bytomiu, z dala od innych klinicznych (Zabrze) i podstawowych (Rokitnica) katedr Uczelni, w nowym lecz nie przystosowanym do potrzeb kliniki budynku. Kilka pierwszych lat minęło na gromadzeniu i uzupełnianiu najbardziej podstawowego wyposażenia pracownianego. Rzecz oczywista, że nie pozwalało to na rozwinięcie właściwej działalności naukowej, która miała padółczas charakter bardzo sporadyczny. Wysiłek kliniki zwrócony był na dydaktykę, szkolenie wewnętrzne dla podnoszenia kwalifikacji przygodnie zebranej kadry asystenckiej oraz na podnoszenie poziomu działalności usługowej.

Po roku 1956 zapoczątkowano dwa zasadnicze kierunki długofalowej działalności naukowej katedry, a które są kontynuowane. Są nimi: 1. Enzymologia kliniczna i 2. Czynność gruczołów potowych. Temat pierwszy zapoczątkowany został w związku z naziwami tej dziedziny w skali światowej w tym samym czasie. Klinika urządziła trzy kolejne sympozja enzymologii klinicznej z ramienia Towarzystwa Internistów Polskich (w latach 1960 i 1964) i niewątpliwie przyczyniła się do spopularyzowania tej nowej dziedziny w kraju.

Z czasem zbyt ogólny początkowo kierunek skupił się na jednym zagadnieniu proteolizy. Te ostatnie badania finansowane od lat przez PAN zwróciły uwagę zagranicznych ośrodków. Ogółem opublikowano z tego zakresu 41 prac. Wiele z nich było publikowanych i prezentowanych za granicą w USA,

W roku 1962 Klinika zorganizowała wspólnie z Dyrekcją Uzdrowiska Jastrzębie tak zwany „Dzień kliniczny Jastrzębia Zdroju”, poświęcony zagadnieniu rehabilitacji chorych po zawale oraz leczeniu wad serca, chorób naczyniowych i zapaleń stawów.

Czynny udział w zagranicznych zjazdach naukowych brało udział 7 pracowników Kliniki, w tym w Czechosłowacji 4, w Szwajcarii 3. Klinika współpracuje z placówkami naukowymi krajowymi i zagranicznymi, a w szczególności z Instytutem Hematologii, Instytutem Reumatologii, Instytutem Onkologii, Instytutem Immunologii i Terapii Doświadczalnej PAN we Wrocławiu, klinikami, zwłaszcza w Szczecinie, Łodzi, Krakowie i Wrocławiu, ośrodkami hematologicznymi w Czechosłowacji i Szwajcarii. Prof. dr hab. J. Japa jest członkiem European Haematological Society i International Society of Internal Medicine.

Jan Hankiewicz

Francji, Szwajcarii, Włoszech, Czechosłowacji i na Węgrzech.

Obecnie tematy rozwiązywane są we współpracy z Kliniką Wewnętrzną w Lozannie (Szwajcaria).

Temat drugi wynikał z „zamówienia społecznego” w związku z niebezpieczeństwem przebywania i pracy zawodowej w wysokich temperaturach otoczenia. Jego wynikiem jest 45 publikacji ogłoszonych do tej pory w piśmiennictwie krajowym, radzieckim, amerykańskim, francuskim i niemieckim. Były one referowane w ZSRR, USA, Szwajcarii, Francji i Jugosławii. Finansowane dawniej przez PAN, w ostatnich latach przeszły na budżet polsko-amerykańskiej umowy naukowej i mają swego koordynatora z ramienia N.I.H. w Cincinnati (USA). Utrzymuje się również stały kontakt korespondencyjny i wymianę wizyt z Zakładem Adaptacji Hormonalnej Instytutu Fizjologii Akademii Nauk ZSRR w Nowosybirsku. Niektóre tematy w tym zakresie rozwiązywane były przy współpracy z Instytutem Higieny i Medycyny Tropikalnej Uniwersytetu w Londynie. Badania te weszły też do planu Międzynarodowego Programu Biologicznego (I.B.P.) i są ewidencjonowane przez Sekcję Adaptacji Człowieka z siedzibą w Londynie.

Zarówno badania proteolityczne jak i patowe mają własne oryginalne założenia i przyniosły szereg nowych obserwacji.

Ogólna liczba prac ogłoszonych z kliniki wynosiła z początkiem 1973 r. 518, z czego 73 ukazało się w czasopiśmie zagranicznych a 445 w polskich. Sporo z tych ostatnich, choć w Polsce, drukowano w językach obcych.

Oprócz dwóch wyżej wymienionych kierunków badań inna, bardzo duża grupa prac dotyczyła zagadnień enzymologii klinicznej innych niż proteoliza. Dużą znaczną grupę publikacji dotyczyła kardiologii, nefrologii oraz gastrologii.

Od pięciu lat prowadzi się intensywne prace w dziedzinie zastosowań matematyki w medycynie. Z tej najnowszej dziedziny opublikowano już 10 prac, przeprowadzono, jeden doktorat a drugie studium doktoranckie jest na ukończeniu. Między innymi opracowuje się (już daleko zaawansowany) projekt własnego wewnątrzszpitalnego systemu informacyjno-nadzorującego. W roku 1973 przewiduje się już sprawdzanie praktyczne części tego systemu w Ośrodku Obliczeniowym Ministerstwa Górnictwa i Energetyki. Również te prace finansowane są przez PAN.

Spośród innych długofalowych badań należy wspomnieć prace nad diagnostyką nadciśnienia. Klinika stała się ośrodkiem nowoczesnego rozpoznawania tej choroby, o ogólnokrajowym zasięgu i pierwsza wprowadziła w kraju biochemiczne oznaczanie aldosteronu oraz biologiczne oznaczanie reniny. Obecnie należy do nielicznych klinik w kraju, a także niezbyt licznych w świecie, które wprowadziły radioimmunologiczne metody oznaczania hormonów peptydowych. W tej dziedzinie posiada duże osiągnięcia w postaci wyprodukowania własnych surowic odpornościowych o dużym mianie. Należy do nielicznych w kraju klinik, które posiadają pełnosprawnie nieustannie działający ośrodek reanimacyjny i Ośrodek Dializy Pozaustrojowej dla ostrej niedomogi nerkowej.

Pracownia izotopowa Kliniki (powstała w roku 1965) jest pierwszą kliniczną pracownią tego typu w Uczelni i ulega stałej rozbudowie. Wykonuje ona badania diagnostyczne także dla innych klinik Śląskiej Akademii Medycznej oraz dla Szpitali całego Województwa, a także i sąsiednich Województw.

Od roku 1953 uruchomiono pracownię biochemiczną kliniki, które również wykonują dla innych szpitali dużą liczbę badań unikalnych lub niedostępnych innym laboratoriom.

Przykliniczna Pracownia Endoskopii Gastrologicznej rozporządza najnowocześniejszym instrumentarium i rozszerzyła zakres swych świadczeń przez włączenie się do Wojewódzkiej Przychodni Wielospecjalistycznej, stając się największą tego typu przychodnią w kraju.

Aktualny stan osobowy Kliniki przedstawia się następująco: samodzielni pracownicy nauki: prof. dr n. med. K. Gibiński, prof. dr n. med. F. Kokot, doc. dr med. L. Giec oraz 10 adiunktów, 5 st. asystentów, 4 asystentów.

Klinika jest aktualnie siedzibą Kierownictwa Komitetu Terapii Doświadczalnej PAN, Komisji Metabolicznej PAN i Zarządu Koła Katowice Polskiego Towarzystwa Lekarskiego. Od października 1972 r. Kierownik Kliniki jest dyrektorem Instytutu Chorób

Wewnętrznych Śląskiej Akademii Medycznej, a prof. F. Kokot jest zastępcą dyrektora tegoż Instytutu.

Dwóch pracowników kliniki habilitowało się na docentów, a jeden z nich uzyskał już tytuł profesora nadzwyczajnego i pracuje nadal przy katedrze (prof. Franciszek Kokot – 1962 i doc. Leszek Giec – 1968) dr Jadwiga Kuska zakończyła przewód habilitacyjny w lutym 1973 r., w trakcie są dwa dalsze przewody habilitacyjne.

Stopnie doktora medycyny uzyskało 27 pracowników Kliniki. Ponadto doktoryzowało się w Klinice 14 osób spoza personelu Kliniki, 15 jest w toku.

Dziesięciu pracowników Kliniki było w celach szkoleniowych i naukowych w ośrodkach zagranicznych, a mianowicie:

- 1) Prof. dr K. Gibiński przebywał miesiąc w USA (1958), 2 miesiące w Genewie (1959), 3 tygodnie we Francji (1964), 3 tygodnie we Francji (1967), miesiąc w USA (1970), tydzień w Londynie (1972), 2 tygodnie w Londynie (1973).
- 2) Prof. dr F. Kokot przebywał 6 miesięcy w Genewie (1969/70) i 8 tygodni w Londynie (1970).
- 3) Doc. dr L. Giec przebywał 3 miesiące w Moskwie (1960) oraz 6 miesięcy w Londynie (1967).
- 4) Adiunkt dr J. Żmudziński przebywał 2 miesiące w Zurychu.
- 5) Adiunkt dr S. Nowak przebywał 3 miesiące w Zurychu (1963), oraz 8 miesięcy w Strasburgu (1969/70).
- 6) Adiunkt dr E. Fojt przebywał 2 miesiące w Sztokholmie 1972.
- 7) Adiunkt dr J. Kuska przebywała tydzień w Moskwie 1964.
- 8) Adiunkt dr Zb. Gonciarz przebywał 3 miesiące w Lozannie (1971) oraz 4 miesiące również w Lozannie (1973).
- 9) Adiunkt dr A. Nowak przebywał w NRF 1 tydzień (1969), w ČSRS 3 tygodnie (1970) i przebywa na rocznym stażu w Bostonie (1973).

Samodzielni pracownicy nauki w czasie krótkich wyjazdów zagranicznych wygłosili kilkadziesiąt referatów na Międzynarodowych Zjazdach oraz wykładów uniwersyteckich.

Kierownik Kliniki był kierownikiem naukowym jednego z tematów Międzynarodowego Zjazdu Towarzystwa Internistów w Warszawie oraz spełniał podobną rolę w kilku krajowych Zjazdach, Sympozjach i Konferencjach Okrągłego Stołu. W roku 1973 jest przewodniczącym XXV Zjazdu Towarzystwa Internistów Polskich w Katowicach. Podobną rolę w krajowych zjazdach spełniali też pozostali samodzielni pracownicy naukowej katedry.

Kierownik Kliniki uzyskał Nagrodę Resortową Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej oraz indywidualną Nagrodę Państwową II stopnia, a także medale pamiątkowe Uniwersytetu w Montpellier i Uniwersytetu w Strasburgu. Prof. dr F. Kokot uzyskał nagrodę Wydziału VI PAN, adiunkt dr Stanisław Nowak uzy-

skął tytuł honorowego adiunkta Kliniki Wewnętrznej Uniwersytetu w Strasburgu. Trzech pracowników Katedry uzyskało w drodze konkursu Nagrody Zarządu Głównego Towarzystwa Internistów Polskich.

Prof. dr K. Gibiński jest członkiem: Polskiej Akademii Nauk (członek korespondent), New York Academy of Sciences (członek czynny), The Royal Society of Medicine (członek afiliowany), International Society of Internal Medicine, Polish Medical Alliance in USA (członek honorowy), zaś prof. dr F. Kakot jest członkiem: International Society of Internal Medicine, European Dialysis and Transplantation Association, International Society of Nephrology, European Society of Clinical Investigation.

Do osiągnięć dydaktycznych należy zaliczyć trzy podręczniki napisane przez pracowników katedry oraz współautorstwa w dalszych 5 podręcznikach zbiorowych. Klinika zorganizowała wiele kursów szkoleniowych zarówno w ramach SDKL jak i własnych.

Klinika prowadzi zajęcia dydaktyczne z chorób wewnętrznych w formie prelekcji, seminariów i ćwiczeń dla studentów V roku Wydziału Lekarskiego w wymiarze 190 godzin rocznie.

Bez przerwy trwa indywidualna akcja szkoleniowa lekarzy, analityków, laborantek i pielęgniarek kierowanych do Kliniki przez swoje zakłady pracy z terenu całej Polski. Byli też stażyści z zagranicy. Pełny kurs specjalizacji odbyło w Klinice i uzyskała tytuł specjalisty I stopnia 16 lekarzy spoza kliniki, zaś II stopnia 13 spoza personelu klinicznego.

Trzynastu pracowników Kliniki objęło ordynatury w różnych oddziałach Szpitali województwa katowickiego i w innych województwach.

W obecnej chwili II Klinika Chorób Wewnętrznych reprezentuje trzy wąsko-wyspecjalizowane kierunki:

- nefrologiczny z ośrodkiem dializy pozaustrojowej (3 sztuczne nerki),
- kardiologiczny z ośrodkiem intensywnej opieki (8 łóżek monitorowych), oraz
- gastroenterologiczny — z dużą pracownią endoskopii wyposażoną w gastrofiberoskopy, (duodenofiberoskopy, colonfiberoskop, kilka półgiętkich gastroskopów i po kilka laparoskopów i rektoskopów).

Wyżej wymienione trzy oddziały prowadzą jedno-

ześnie poradnie: Gastroenterologiczną, Nefrologiczną oraz Zaburzeń Rytmu Serca, wchodzące w skład Przychodni Wojewódzkiej.

Ponadto Klinika dysponuje dwoma oddziałami obserwacyjno-szkoleniowymi ogólnej interny, dużym zapleczem laboratoryjnym-pracownianym, własną pracownią izotopową z dwoma scyntygrafami, pracownią rentgenowską wyposażoną m.in. we wzmacniacz elektronowy z urządzeniem telewizyjnym i z możliwością angiografii.

Klinika posiada też odrębną pracownię matematyczną opracowującą własny, wewnątrzszpitalny, komputerowy system informacyjny oraz inne problemy z zakresu elektronicznej techniki obliczeniowej. Oprócz sprzętu mechanicznego pracownia ta posiada komputer laboratoryjny Olivetti, maszynę do taśm perforowanych „Consul” oraz dysponuje dostępem do dużych maszyn cyfrowych typu Odra 1013.

Kierownik Kliniki opracował plan reorganizacji Kliniki w Instytut Terapii, uzasadniając go:

1. potrzebami dydaktycznymi,
2. palącą potrzebą przeciwstawienia się gwałtownie wzrastającej liczbie szkód polekowych i niebezpieczeństw terapii zachowawczej,
3. specyfiką sytuacyjną PSK przy ul. Francuskiej,
4. wysokim stopniem rozwoju i wyposażenia Kliniki, która tworzy zwartą i wielokierunkowo przygotowaną całość opartą na wspólnym zapleczu i dobrze zharmonizowaną,
5. specyficzną sytuacją personalną, która wynika stąd, że Kierownik Kliniki jest przewodniczącym Komitetu Terapii Doświadczalnej PAN, a doc. dr L. Giec jest sekretarzem tegoż Komitetu.

Kierownik Kliniki spowodował powołanie w PAN Komisji Terapii Kontrolowanej, zaprogramował ją i posiada wpływ na jej działalność. Ponadto jest wieloletnim członkiem Rady Naukowej Instytutu Farmacji i Instytutu Leków oraz doradcą „Polfy”. Od wielu lat z Kliniką współpracuje ściśle kierownik Zakładu Farmakologii, doc. dr Zb. Herman.

Koncepcja utworzenia tego rodzaju Instytutu Terapii w Śląskiej Akademii Medycznej zyskała poparcie Sekretarza Naukowego Wydziału VI PAN, niestety nie znalazła uznania we Władzach Resortowych w ubiegłym roku.

Kornel Gibiński

KLINIKA CHORÓB WEWNĘTRZNYCH I ZAWODOWYCH

ZABRZE, UL. 3 MAJA 13/15

KIEROWNIK: PROF. ZW. DR HAB. N. MED. WITOLD ZAHORSKI

Klinika Chorób Wewnętrznych i Zawodowych powstała 1 grudnia 1950 r. jako II Katedra i Klinika Chorób Wewnętrznych Śląskiej Akademii Medycznej.

Organizatorem jej i kierownikiem aż do chwili

obecnej jest prof. zw. dr hab. n. med. Witold Zahorski. W 1961 r. przemianowano II Katedrę i Klinikę Chorób Wewnętrznych i Zawodowych, a w dniu 1 września 1972 r. jako „Klinikę Chorób Wewnętrznych i Zawodowych” włączono do nowo utworzonego

Instytutu Chorób Wewnętrznych Śląskiej Akademii Medycznej.

Klinika zajmuje pomieszczenia w budynkach Państwowego Szpitala Klinicznego nr 1 w Zabrze, dysponując 135 łózkami klinicznymi. Klinika prowadzi pięć poradni przyklinicznych, a mianowicie: poradnię chorób zawodowych, wewnętrzną i akademicką, wchodzące w skład przychodni PSK nr 1 oraz poradnię astmologiczną i poradnię cukrzycową prowadzone w ramach wojewódzkiej przychodni specjalistycznej. Ponadto od 1952 roku Klinika prowadzi w Szczawnie-Zdruju 50-łóżkowy Ośrodek Naukowo-Lecniczy Chorób Zawodowych Układu Oddechowego. W planach scalenia Wydziału Lekarskiego w Katowicach jest przewidziane przeniesienie Kliniki Chorób Wewnętrznych i Zawodowych do głównego budynku klinicznego w Ligocie, co ma nastąpić w 1974 roku. Przy II Katedrze i Klinice Chorób Wewnętrznych w 1951 roku zaczęła się organizować placówka kliniczna Instytutu Medycyny Pracy. W 1954 r. została ona przekształcona w Dział Kliniczny Instytutu i nadal pozostawała w pomieszczeniach Katedry i Kliniki, ściśle z nią współpracując i korzystając z jej pomocy w szkoleniu i wychowaniu własnej kadry naukowej. W 1971 r. placówka ta całkowicie się usamodzielniała, przenosząc się do własnych pomieszczeń w Sasnowcu – jako Klinika Chorób Zawodowych Instytutu Medycyny Pracy w Przemyśle Węglowym i Hutniczym.

W chwili rozpoczynania działalności Katedry personel jej składał się z jednego profesora nadzwyczajnego, trzech lekarzy i czterech asystentów. W miarę zwiększających się zadań Katedry i Kliniki zwiększał się personel.

Aktualną kadre naukową stanowią: samodzielni pracownicy nauki: prof. zw. dr hab. n. med. Witold Zahorski – kierownik Kliniki, prof. nadzw. dr hab. n. med. Stanisław Kośmider, doc. hab. n. med. Jan Sroczyński oraz 9 adiunktów, w tym 2 doktorów habilitowanych, 9 st. asystentów i 5 asystentów.

Zajęcia dydaktyczne Klinika prowadzi dla studentów IV roku medycyny oraz studentów IV roku Oddziału Stomatologii. Formy dydaktyczne są w Klinice systematycznie unowocześniane. W 1967 roku celem udoskonalenia i uprządkowania ćwiczeń zainicjowano w Klinice nowy system ćwiczeń, polegający na zblokowaniu w ciągu kolejnych kilku tygodni całego pensum ćwiczeniowego z danej dyscypliny. Do prowadzenia ćwiczeń zastosowano środki audio-wizualne. Pewną liczbę godzin ćwiczeniowych poświęca się radiologii klinicznej. W Klinice kładzie się nacisk na bezpośredni kontakt studenta z pacjentem; służą temu małe grupy ćwiczeniowe (4 do 6 osób) oraz szeroka tematyka seminaryjna.

Dla zabezpieczenia zwiększonego w tym systemie zapotrzebowania bazy łóżkowej do ćwiczeń, wciągnięto do współpracy Klinikę Ftyzjopneumonologiczną oraz Oddział Wewnętrzny początkowo Szpitala

Miejskiego w Zabrze a obecnie Oddziału Szpitala Górniczego w Biskupicach.

Zblokowany system ćwiczeń prowadzony we współpracy z wymienionymi Oddziałami umożliwia studentom zetknięcie się na IV roku studiów z szerokim wachlarzem przypadków klinicznych oraz zapoznanie się z organizacją pracy lekarskiej na oddziale szpitalnym. System ten spotkał się z aprobatą studiujących i przyczynił się do podniesienia ogólnego poziomu dydaktyki.

Oprócz zajęć obowiązkowych praca dydaktyczna ze studentami w Klinice przybiera inne formy i tak: prof. dr S. Kośmider oraz doc. dr J. Sroczyński parokrotnie byli opiekunami naukowymi studenckich obozów społeczno-naukowych ZMS w Rybnickim Okręgu Węglowym, na których opracowano szereg problemów z dziedziny medycyny pracy w górnictwie.

Od 1960 roku przy Katedrze i Klinice Chorób Wewnętrznych istnieje Sekcja Studenckiego Koła Naukowego. Liczba członków wahała się od 5 do 15 rocznie. Poza pogłębianiem wiadomości z zakresu chorób wewnętrznych oraz akcjami społecznymi wykonano łącznie 22 prace wygłoszone na uczelnianych i krajowych sesjach SKN.

Należy podkreślić, że większość aktualnych pracowników pomocniczo-naukowych rekrutuje się spośród byłych członków sekcji SKN. Poza tym ad szeregu lat studenci wyższych uczelni medycznych Czechosłowackich i Radzieckich odbywają praktyki wakacyjne w naszej Klinice.

W zakresie podyplomowego szkolenia lekarzy indywidualnie przeprowadzono wielomiesięczne staże specjalistyczne dla 67 lekarzy społecznej służby zdrowia na I stopień interny oraz 35 na II stopień interny. Ponadto trzymiesięczne staże z interny obowiązujące do I stopnia innych specjalności przeprowadzono dla 49 osób. Klinika przeprowadziła trzy kursy specjalistyczne 10-dniowe z zakresu pylicy, zatruc zawodowych i diabetologii.

Szczególne znaczenie mają organizowane przez Klinikę od 1968 r. systematyczne kwartalne ogólnokrajowe konferencje szkoleniowo-naukowe w zakresie diagnostyki radiologicznej pylicy, w których bierze stale udział po 30–40 specjalistów chorób zawodowych ze wszystkich wojewódzkich przychodni przemysłowych oraz dla ftyzjatrów-radiologów z Klinik i sanatoryjnego lecznictwa przeciwgruźliczego. Średni personel pielęgniarSKI i laboratoryjny jest systematycznie doszkalany.

Indywidualne szkolenie w zakresie chorób zawodowych odbyło 13 lekarzy ze Związku Radzieckiego, Bułgarii, Czechosłowacji, Mongolii, Węgier oraz Wietnamu.

Kierownik i pracownicy Kliniki opublikowali szereg podręczników (bądź rozdziałów do wydawnictw zbiorowych) z zakresu chorób zawodowych a przeznaczonych dla studentów w tym „Choroby Zawodowe”, pierwszy polski podręcznik kliniczny chorób zawodo-

wych, uwzględniający możliwie dokładnie zagadnienia etiopatogenetyczne oraz orzecznictwo profilaktyczne. Poważną pozycją w wydawnictwach podręcznikowych Katedry stanowią monograficznie opracowane rozdziały do zbiorowych podręczników interny i pulmonologii.

W latach 1951–1971 pracownicy Katedry i Kliniki Chorób Wewnętrznych i Zawodowych opublikowali 433 prace oryginalne (z tego 43 w czasopismach zagranicznych) oraz 14 pozycji podręcznikowych. Od samego początku swej działalności naukowej Katedra podjęła problem chorób zawodowych i patologii pracy, tworząc pierwszą w kraju Klinikę Chorób Zawodowych. Zrozumiałe więc, że tematem przeważającej większości prac badawczych Katedry (bo aż 243) są choroby zawodowe, a mianowicie: pylica, zatrucia gozami przemysłowymi, badania toksyczności benzyny, działanie szkodliwości fizycznych.

Z problematyką tą ściśle związane są zagadnienia wpływu szkodliwości zawodowych na niezawodowe choroby różnych układów, co było przedmiotem 21 prac. Pozostała część dorobku Katedry niezwiązana z patologią zawodową obejmuje 190 prac, wśród których 37 publikacji dotyczyło kardiologii, 22 gastrologii, 38 astmologii i pulmonologii, 27 diabetologii i 14 hematologii.

Ważniejsze badawcze osiągnięcia Katedry:

1. W zakresie pylic płuc:

- opracowanie wzorca radiograficznego polskiego, który stał się jedną z podstaw opracowania międzynarodowej klasyfikacji radiologicznej pylic Międzynarodowego Biura Pracy w 1958 r. w Genewie;
- opracowanie własnego podziału klinicznego chorób zawodowych wywołanych wdychaniem pyłów, który był podstawą do ustalenia przez Międzynarodowe Biuro Pracy w 1971 roku Międzynarodowej definicji pylic;
- ujednolicenie w skali krajowej naukowych zasad diagnostyki i orzecznictwa w pylicach co ograniczyło liczbę błędnych rozpoznań szkodliwych społecznie i gospodarczo;
- ustalenie po raz pierwszy w Polsce rozprzestrzenienia pylicy w górnictwie krajowym, co pozwala na racjonalne rozmieszczenie środków profilaktyki technicznej.

2. W zakresie zatruc metalami ciężkimi:

- badania nad mechanizmami patogenetycznymi i opracowanie biochemicznych testów diagnostycznych w zatruciach ołowiem, rtęcią i manganem oraz metod leczniczych,
- opracowanie metod oceny wpływu czynników toksycznych na wątrobę i przewód pokarmowy.

3. W zakresie badań nad gazowymi zanieczyszczeniami atmosfery: badanie mechanizmów patogenetycznych i skuteczność metod profilaktyki technicznej; przeprowadzano badania doświadczalne ze stosowaniem mieszaniny tych gazów oraz soli

amonowych powstających z ich zobojętniania wykazały, że proponowana metoda ochrony atmosfery nie budzi zastrzeżeń toksykologicznych.

4. W zakresie badania patogenyzy choroby popromiennej wykazano, że narażenie na promienie jonizujące wywołuje zaburzenie białkowe i to szczególnie w białkach enzymatycznych, które są przyczyną wystąpienia zmian morfologicznych i klinicznych.
5. W zakresie balneologii podjęto cykl badań przydatności leczenia zdrowego w chorobach zawodowych układu oddechowego.
6. W zakresie chorób wewnętrznych cenne są:
 - opracowanie i wprowadzenie nowoczesnych metod diagnostycznych w schorzeniach alergicznych,
 - opracowanie problemu inwalidztwa i zdolności do pracy u chorych na cukrzycę,
 - opracowanie działania antyarytmicznego nowych środków.

Część prac była publikowana w archiwalnych naukowych czasopismach angielskich, francuskich, niemieckich i radzieckich. Ponadto większość prac badawczych Kliniki była cytowana przez licznych autorów zagranicznych, zwłaszcza w dziedzinie medycyny pracy.

Pracownicy Katedry i Kliniki brali czynny udział w 20 międzynarodowych Kongresach i Zjazdach: w Anglii (1), Czechosłowacji (4), Finlandii (1), Francji (2), Holandii (1), NRD (5), Rumunii (1), USA (1), Węgrzech (1) i ZSRR (3).

Od wielu lat Klinika prowadzi aktywną współpracę naukową z ośrodkami zagranicznymi i krajowymi. Pracownicy Kliniki są członkami Towarzystw Międzynarodowych: prof. dr hab. Witold Zahorski – sekretarz grupy polskiej i członek Comission Permanente Internationale et Association pour la Medecine du Travail oraz – członek Societ  Internationale de Medecine Interne, prof. dr hab. n. med. Stanisław Kośmider – członek British Royal Society of Medicine; doc. dr Jan Sroczyński jest członkiem Societ  de Medecine et d'Hygiene du Travail.

Na trzech kongresach międzynarodowych Kierownik Kliniki występował jako zaproszony g łówny referent lub przewodniczący sekcji, dwukrotnie był powołany przez Międzynarodowe Biuro Pracy na specjalne konferencje ekspertów w sprawie pylic, a ponadto był organizatorem i przewodniczącym Sympozjum Międzynarodowej Światowej Organizacji Zdrowia w sprawie pylic w Katowicach w 1967 roku. Klinika była współorganizatorem 3 Naukowych Zjazdów krajowych.

Uzyskane przez pracowników Kliniki nagrody:

- Prof. dr Stanisław Kośmider w 1964 roku otrzymał nagrodę II stopnia Państwowej Rady ds. Wykorzystania Energii Jądrowej dla Celów Pokojowych za badania wpływu promieniowania jonizującego na ustroje żywe.

- Prof. dr Witold Zahorski, prof. dr Stanisław Kośmider, doc. dr Jan Sroczyński, doc. hab. Gerard Jonderko otrzymali w 1969 roku nagrodę naukową I stopnia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej za badania przewlekłych zatruc metalami ciężkimi.
- Prof. dr Witold Zahorski otrzymał w 1961 roku nagrodę naukową Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Katowicach z okazji XV-lecia PRL.

Miernikiem osiągnięć Katedry w zakresie rozwoju kadry naukowej są przeprowadzone w Katedrze przewody doktorskie: stopień doktora nauk medycznych uzyskało 20 pracowników Katedry i 6 lekarzy spoza Uczelni.

Równocześnie w Katedrze przeprowadzono 8 przewodów habilitacyjnych (7 pracowników Katedry i 1 pracownik Instytutu Medycyny Pracy). Należy podkreślić, że spośród tych 8 przewodów aż 5 zostało przeprowadzonych w zakresie chorób zawodowych, które dotychczas jeszcze nigdzie w Polsce nie były przedmiotem habilitacji. Jeden z doktorów habilitowanych uzyskał tytuł profesora nadzwyczajnego drugi docenta habilitowanego.

Skoncentrowanie działalności naukowej Katedry na problematyce chorób zawodowych, umożliwiło wychowanie licznej grupy wyspecjalizowanej w problematyce klinicznej patologii pracy, a wśród nich aż pięciu habilitowanych doktorów w dziedzinie chorób zawodowych.

KLINIKA CHOROÓB ZAKAŻNYCH I PASOŻYTNICZYCH

BYTOM, UL. ROOSEVELTA 49

KIEROWNIK: PROF. ZW. DR N. MED. KAROL SZYMOŃSKI

W początku 1952 r., gdy pierwszy rocznik studentów Śląskiej Akademii Medycznej rozpoczynał 2 semestr IV roku nauki, utworzona została Katedra i Klinika Chorób Zakaźnych. Powstała ona na bazie istniejącego Szpitala Wojewódzkiego dla Zakażeń Chorych w Bytomiu przy ul. Roosevelta 49, a pierwszym kierownikiem Kliniki został dyrektor tego szpitala dr med. Aleksander Motak. Bytomski szpital zakaźny dysponował dobrymi, jak na ówczesne czasy, warunkami lokalowymi, dość dużą liczbą łóżek, możliwością hospitalizacji dzieci i niemowląt (kuchnia mleczna), dobrym wyposażeniem w sprzęt i aparaturę medyczną, salę operacyjną, pracownię Rtg, odpowiednim laboratorium bakteriologiczno-analitycznym. Szpital ten był największą i posiadającą najlepsze warunki placówką lecznictwa zakaźnego na Śląsku.

Pierwszy rok pracy nowej Katedry i Kliniki poświęcony był głównie dydaktyce. Obok kierownika pracownikami Kliniki byli w tym czasie lekarze: starszy asystent Olgierd Granicki oraz asystenci: Lech Czarnecki i Witold Kiczka.

W ten sposób w Katedrze powstała szkoła kliniczna, która wytworzyła własny styl postępowania lekarskiego, szeroko uwzględniający w diagnostyce internistycznej zarówno etiopatogenetyczną rolę środowiska bytowego i warunków pracy zawodowej, jak i nieodzowność oceny sprawności organizmu. Równocześnie w leczeniu i profilaktyce szczególną uwagę przywiązuje się do rehabilitacji zawodowej oraz właściwego doboru rodzaju pracy do stopnia zachowanej wydolności czynnościowej. Ze szkoły tej wyszli kierownicy klinik chorób zawodowych dwóch Instytutów Medycyny Pracy oraz cały podstawowy personel Kliniki Chorób Zawodowych Instytutu Medycyny Pracy w Sosnowcu.

W działalności naukowej Klinika współpracowała z wieloma zakładami i klinikami naszej Uczelni oraz z Zakładami Doświadczalnej Patologii Pracy, Toksykologii Przemysłowej i Działem Klinikcznym Instytutu Medycyny Pracy w Przemyśle Węglowym i Hutniczym.

Bardzo szeroki zakres miała współpraca z przemysłem a mianowicie Głównym Instytutem Górnictwa, Kopalniami Zjednoczenia Zabrzeńskiego i Rybnickiego, z Zakładami Koksochemicznymi i Chemicznymi w Zabrzu, Kędzierzynie, Brzegu Dolnym, z Hutami Baildon i Łaziska z fabrykami Lin i Drutu, z Przedsiębiorstwem Obrotu Produktami Naftowymi oraz Zarządem Głównym Zw. Zaw. Górników i Wojewódzką Komisją Związków Zawodowych w Katowicach.

Witold Zahorski

W latach 1953–1959 kierownikiem Katedry i Kliniki był prof. dr med. Franciszek Goertz. W tym czasie kadra pracowników powiększyła się o 2 dalszych asystentów.

W roku 1955 kierownictwo Katedry i Kliniki objął doc. dr med. Karol Szymoński, który funkcję tę pełni do dnia dzisiejszego, obecnie jako profesor zwyczajny. Następuje dalszy rozwój działalności naukowej i usługowej.

I tak w roku 1959 otwarto w Klinice Izbę Porodową służącą całemu województwu dla kobiet ciężarnych, które w okresie przedporodowym zapadły na chorobę zakaźną.

W roku 1963 utworzono przy Klinice pierwszą na terenie województwa Poradnię Wirusowego Zapalenia Wątroby, a w roku 1965 – Poradnię Schorzeń Jelitowych. W roku 1969 zorganizowana została przy współudziale Kliniki Wojewódzka Poradnia Chorób Pasożytniczych i Tropikalnych, korzystająca z lokalu Centralnego Szpitala Górniczego w Bytomiu. Poradnia ta prowadzona przez pracowników Kliniki

1. współpracuje z Kliniką tak pod względem leczniczym jak i naukowym.

Coraz większy zakres działalności leczniczej Kliniki, stałe podnoszenie poziomu diagnostyki i terapii, a także praca naukowa wymagały znacznej rozbudowy laboratorium i szeregu innych pracowni Kliniki. Dokonano wiele w tym zakresie kosztem dużych nakładów finansowych na prace remontowo-adaptacyjne i aparaturę. Wykorzystano maksimum możliwości przestrzennych i funkcjonalnych budynku Kliniki, który zresztą nie był budowany jako szpital, lecz tylko został do potrzeb szpitalnych przystosowany.*

Obecnie, na tle coraz szerszej modernizacji szpitalnictwa, Klinika Chorób Zakaźnych w Bytamiu nie odpowiada w pełni pod względem lokalowym stanianym wymogom. Prawidłowa działalność lecznicza, dydaktyczna i naukowa Kliniki i jej dalszy rozwój w dużej mierze uzależnione są od wybudowania nowoczesnej Kliniki w zespole klinicznym Akademii w Katowicach-Ligocie.

W roku 1972, w związku z wprowadzeniem instytutowej struktury Akademii, zniesiona została Katedra Chorób Zakaźnych, a Klinika weszła w skład Instytutu Chorób Wewnętrznych jako Klinika Chorób Zakaźnych i Pasożytniczych.

Obecnie stan kadry naukowo-dydaktycznej Kliniki przedstawia się następująco: Prof. zw. dr med. Karol Szymański — kierownik Kliniki, doc. dr hab. Olgierd Granicki oraz 3 adiunktów, 3 starszych asystentów, 1 asystent, 1 pracownik naukowo-techniczny.

Pracownicy Katedry od wielu lat pełnią funkcje specjalistów wojewódzkich w zakresie chorób zakaźnych na wojew. katowickie (prof. Szymański) i opolskie (doc. Granicki).

Wyszkoleni w Katedrze pracownicy objęli samodzielne stanowiska: doc. dr med. Witold Kiczka — kierownik Kliniki Chorób Zakaźnych Akademii Medycznej w Poznaniu, dr med. Jan Szczygłowski — dyrektora Szpitala Miejskiego i ordynatora Oddziału Zakaźnego w Zawierciu, lek. Kazimierz Szczygielski — dyrektora Szpitala Zakaźnego w Gliwicach, dr med. Wacław Siwek — ordynatora Oddziału Zakaźnego Szpitala Powiatowego w Lublińcu.

Tytuły specjalistów chorób zakaźnych II stopnia uzyskało 11 pracowników Katedry. Pracownicy Katedry poszerzali swoje wiadomości fachowe na kursach krajowych i pobytach szkoleniowych za granicą w Związku Radzieckim, Czechosłowacji, Francji.

Oprócz dydaktyki dla studentów Katedra i Klinika stale szkolą w zakresie chorób zakaźnych lekarzy z terenu województwa, specjalizujących się w chorobach wewnętrznych, dziecięcych, neurologii i innych.

Pod kierunkiem pracowników Katedry wyszkoliło

* Klinika Chorób Zakaźnych Śląskiej Akademii Medycznej mieści się w budynku byłego Polskiego Gimnazjum w Bytamiu z okresu międzywojennego.

się no specjalistów chorób zakaźnych II stopnia 14, a na specjalistów I stopnia 31 lekarzy ze szpitali terenowych.

Tematyka pracy naukowej Katedry uwarunkowana jest w dużej mierze sytuacją epidemiologiczną kraju. I tak w pierwszych latach działalności Katedry opracowywane były zagadnienia epidemiologii, terapii i profilaktyki choroby Heinego-Medina i innych neuroinfekcji. Ta tematyka, aczkolwiek już nie jako wiodąca, kontynuowana jest nadal. Równocześnie podjęto badania w zakresie błonicy, głównie nad działaniem patogennym jadu błoniczego i wpływem leczniczym witaminy B₁₂. Osobne zagadnienie badawcze stanowiły choroby zakaźne przewodu pokarmowego, jak: dur brzuszny, dury rzekome, czerwotka bakteryjna.

Od roku 1960 głównym tematem pracy naukowej Katedry jest wirusowe zapalenie wątroby. Prace dotyczące tej choroby są wielokierunkowe i dotyczą biochemii, przebiegu klinicznego, diagnostyki laboratoryjnej, leczenia i profilaktyki tej choroby.

W ostatnich latach szczególną uwagę w pracy naukowej poświęcono zagadnieniom śpiączki wątrobowej. Osobną tematykę naukową stanowi toksoplazmoza, w zakresie której prowadzone są prace doświadczalne i kliniczne.

W latach 1955–1972 pracownicy Katedry ogłosili ponad 120 publikacji naukowych. Jest to liczba niemała, zważywszy szczupłość kadry asystenckiej Katedry, która wynosiła 6–8 osób. Liczne prace wykonane w Katedrze uzyskiwały nagrody rektorskie II i III stopnia, a cykl prac z zakresu badań nad toksemią błoniczą otrzymał nagrodę I stopnia, przyznaną przez Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej. Szczególnymi osiągnięciami naukowymi Katedry były: opracowanie metody naprzemiennej hodowli Toxoplasma gondii w hodowlach tkankowych HeLa i na myszach, prowadzącej do uzyskania szczepów o zmniejszonej zjadliwości, wprowadzenie do diagnostyki różnicowej wirusowego zapalenia wątroby testu żelazowego T₆₆ oraz zastosowania witaminy B₁₂ w leczeniu błonicy toksycznej.

Działalność naukowa Katedry przejawiała się również w czynnym uczestnictwie w krajowych i zagranicznych zjazdach naukowych oraz pracą w zarządach lekarskich towarzystw naukowych. Pracownicy Katedry zorganizowali w r. 1958 Oddział Śląski Polskiego Towarzystwa Epidemiologów i Lekarzy Chorób Zakaźnych, który w r. 1965 przekształcił się w Oddział Katowicko-Opolski i kierują przez cały czas jego pracą. Pracownicy Katedry pełnią funkcje członkowskie w Zarządzie Głównym i Zarządzie Oddziału tego Towarzystwa (prof. dr med. Karol Szymański oraz dr Tamira Neymayer-Sawaryn, doc. dr hab. Olgierd Granicki).

W r. 1969 Katedra działając w ramach Polskiego Towarzystwa Epidemiologów i Lekarzy Chorób Za-

każnych zorganizowała krajową Konferencję Naukową na temat „Epidemiologiczne i Kliniczne Następstwa Lekooporności Drobnoustrojów”.

O rozwoju naukowym pracowników Katedry świadczą uzyskane stopnie naukowe: 8 przewodów doktorskich i dwa przewody habilitacyjne (Witold Kiczka i Olgierd Granicki). Poza tym przy Katedrze dokto-

ryzowało się 11 lekarzy z różnych szpitali województwa katowickiego, opolskiego i zielonogórskiego.

Klinika współpracuje ściśle z Wojewódzką Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną w Katowicach. Pracownicy Kliniki jako konsultanci-specjaliści brali czynny udział w akcji przeciwepidemicznej w okresach zagrożenia ospą prawdziwą i cholerą.

Olgierd Granicki

KLINIKA DERMATOLOGII

KATOWICE, UL. FRANCUSKA 20/24

KIEROWNIK: DOC. DR HAB. N. MED. JÓZEFA RUBISZ-BRZEZIŃSKA

Organizację Kliniki Dermatologicznej rozpoczęto w roku akademickim 1950/51 pod Kierownictwem prof. dr n. med. Tadeusza Chorążaka. Klinika powstała na bazie zaadaptowanych do użytku budynków na terenie Państwowego Szpitala Klinicznego w Zabrze, przy ul. Curie-Skłodowskiej 10. Po kilku miesiącach trudnej pracy organizacyjnej w lutym 1951 r. otwarta została Przychodnia Dermatologiczna Przykliniczna, a w maju 1951 r. uruchomiono oddziały Kliniki męski i żeński, liczące razem 68 łóżek.

Pacztkowe pomieszczenia Kliniki zostały poszerzone w roku akademickim 1952/1953 przez dobudowę dwóch nowych skrzydeł do głównego budynku Kliniki; w jednym z nich uruchomiono gabinet Fizyki i Rentgenoterapii.

Na odcinku świadczeń usługowych, jak również w zakresie pracy naukowej Klinika Dermatologiczna, już w pierwszym okresie swojej działalności, nawiązała ścisłą współpracę z Instytutem Medycyny Pracy. Współpraca ta wyrażała się w udziale kierownika Kliniki w Radzie Naukowej Instytutu oraz w funkcjonowaniu na terenie Kliniki Ośrodka Chorób Zawodowych Skóry, Instytutu Medycyny Pracy w Przemśle Węglowym i Hutniczym w Zabrzu. W związku z istnieniem powyższego Ośrodka część łóżek klinicznych była przeznaczona dla chorych na dermatozy zawodowe. Współpraca powyższa, mimo formalnej likwidacji tegoż Ośrodka w roku 1964 istnieje nadal.

Na przełomie roku 1969/1970 Klinika Dermatologiczna została przeniesiona do Katowic, zyskując – wraz z Przychodnią Przykliniczną – pomieszczenie w bloku III zespołu Szpitala Klinicznego im. A. Mielęckiego przy ul. Francuskiej 20/24.

Organizatorem i Kierownikiem Kliniki, od chwili jej powstania, tzn. od 1 września 1950 r. do października 1971 r. był prof. zw. dr n. med. Tadeusz Chorążak. Po tym okresie kierownictwo objęła doc. dr hab. n. med. Józefa Rubisz-Brzezińska.

Aktualny skład osobowy pracowników naukowo-dydaktycznych Kliniki przedstawia się następująco: 2 samodzielnych pracowników nauki: doc. dr hab. n. med. Józefa Rubisz-Brzezińska – kierownik Kliniki i doc. dr hab. n. med. Alina Pietrzykowska-Chorążak oraz 2 adiunktów, 5 starszych asystentów, 2 asystentów, 1 starszy asystent naukowo-techniczny.

Szkolenie naukowe za granicą odbyli: lek. med. Tereso Kochanawicz – 1959 r. (ZSRR), prof. dr n. med. Wiesław Rosiewicz – 1961 (ZSRR), doc. dr n. med. Józefa Rubisz-Brzezińska – 1963/64 (NRF), dr n. med. Ryszard Japkiewicz – 1964 (NRD), dr n. med. Bogumiła Szymczyk – 1964 (CSRS), dr n. med. Adam Śmigła – 1965 (NRF), doc. dr n. med. Alina Pietrzykowska-Chorążak – 1967/68 (Francja), dr n. med. Ewa Rzempoluch – 1972 (NRD).

W Klinice Dermatologicznej prowadzone są zajęcia dydaktyczne dla studentów Wydziału Lekarskiego i Stomatologicznego.

Ćwiczenia dla studentów IV roku Wydziału Lekarskiego w wymiarze 45 godzin prowadzone są systemem 9-dniowych bloków. Program ćwiczeń obejmuje najważniejsze działy dermatologii i wenerologii, a podstawowym założeniem tych zajęć jest maksymalne ich upracticznienie. Poza demonstracjami wybranych przypadków, studenci biorą udział w ogólnych wizytach chorych klinicznych oraz w przyjęciach pacjentów w Przychodni Przyklinicznej. Prelekcje prowadzi doc. dr n. med. Józefa Rubisz-Brzezińska.

Zajęcia dydaktyczne dla studentów V roku Oddziału Stomatologicznego odbywają się w wymiarze 30 godzin (10 tygodni po 3 godz. tygodniowo). Program prelekcji i ćwiczeń jest dostosowany do zagadnień stomatologicznych. Dydaktykę dla Oddziału Stomatologicznego kieruje doc. dr n. med. Alina Pietrzykowska-Chorążak.

Przy Klinice Dermatologicznej w roku 1955 powstała Sekcja Dermatologiczna Studenckiego Towarzystwa Naukowego. Członkowie Sekcji wprowadzeni w zajęcia kliniczne i badawcze opracowali szereg interesujących referatów pagładowych, brali udział w masowych badaniach alergologicznych i mykologicznych na terenie zakładów przemysłowych oraz w pracach społecznych na terenie szkół (pogadanki na temat chorób wenerycznych).

W Klinice prowadzone jest szkolenie lekarzy z terenu województwa katowickiego w ramach specjalizacji I i II stopnia w zakresie dermatologii oraz lekarzy specjalizujących się w innych działach, jak: pediatria, mikrobiologia i medycyna przemysłowa. Jedną z form szkolenia są cotygodniowe wewnętrzne posiedzenia referatowe, demonstracje inte-

resujących i rzadkich przypadków oraz posiedzenia Oddziału Śląskiego Polskiego Towarzystwa Dermatologicznego.

Somodzielni i pomocniczy pracownicy Kliniki wygłosili szereg referatów na temat schorzeń skóry i chorób wenerycznych na posiedzeniach towarzystw innych specjalności.

Personel pielęgniarski Kliniki jest okresowo szkolony przez pracowników naukowych, głównie w zakresie chorób wenerycznych oraz pielęgnacji i wykonywania opatrunków w scharzeniach skóry.

Kliniko Dermatologiczna brała czynny udział w pracach Bytomskiego Ośrodka Instytutu Doskonalenia Kadr Lekarskich, prowadząc kursy doszkolające w latach 1958/1959.

W ramach szkolenia podyplomowego lekarzy, w okresie od 1969 do 1972 roku, odbyły się w Klinice trzy jednodniowe kursy: dwa w zakresie chorób zawodowych skóry oraz jeden na temat schorzeń wenerycznych.

Książki i podręczniki wydane przez pracowników naukowych Kliniki obejmują osiem następujących pozycji:

- „Co należy wiedzieć o pracowniczych schorzeniach skóry”. Wiesław Rasiewicz (PZWL, 1953).
- „Ropne schorzenia skóry u górników”. Konstanty Kenda, (PZWL, 1953).
- „Terapia współczesna” pod red. B. Złotnickiego. Tadeusz Chorążak, Wiesław Rasiewicz, (PZWL, 1961).
- „Choroby zawodowe”, pod redakcją W. Zahorskiego. Tadeusz Chorążak, (PZWL, 1963).
- „Ropne choroby skóry”. Tadeusz Chorążak, Wiesław Rasiewicz, Stefan Ślopek (PZWL, 1967).
- „Lecznictwo dermatologiczne”, pod red. L. Kwazebarta. Tadeusz Chorążak (PZWL, 1967).
- „Choroby zawodowe skóry”, pod red. A. Czernielewskiego. Tadeusz Chorążak, Józefa Rubisz-Brzezińska, Alina Pietrzykowska-Chorążak (PZWL, 1970).
- „Gnojniczkowye zaboiewania kozi”. Tadeusz Chorążak, Wiesław Rasiewicz, Stefan Ślopek, (PZWL, 1970).

Klinika Dermatologiczna posiada archiwum liczące około 5000 preparatów histopatologicznych skóry oraz około 1200 kolorowych diapoztywów różnych zmian klinicznych skóry. Zbiór ten stanowi cenną pomoc dla wszelkiej działalności dydaktycznej Kliniki.

Tematyka wiodąca prac naukowych Kliniki obejmuje następujące kierunki badań: choroby zawodowe skóry, patofizjologia skóry, diagnostyka histopatologiczna, badania stanu owłosienia głowy u ludzi, badania morfologiczne i czynnościowe procesu starzenia się skóry, leczenie farmakologiczne dermatoz, fizyko- i rentgenoterapia schorzeń skóry.

Działalność naukowa Kliniki wyraża się m.in. liczbą 195 prac naukowych ogłoszonych w czasie od 1953 do 1972 roku. Około 1/3 powyższych publikacji

dotyczy problematyki zawodowej i oparta została na badaniach wynikających ze współpracy z przemysłem. Współpraca ta dotyczy kluczowych gałęzi przemysłu Górnego Śląska, jakimi są górnictwo i hutnictwo oraz kilku innych, jak: koksochemia, przemysł metalowy, chemiczny (produkcja detergentów oraz środków czystościowych), nowoczesny przemysł budowlany.

Część prac zespołowych (29) jest efektem współpracy Kliniki Dermatologicznej z innymi Klinikami i Zakładami teoretycznymi Uczelni.

Z ogólnej liczby 195 prac Kliniki ogłoszonych w okresie od 1953–1972 roku – 25 opublikowanych zostało w czasopiśmie zagranicznych.

Liczba stopni i tytułów naukowych nadanych pracownikom naukowym Kliniki przedstawia się następująco: profesor nadzwyczajny 1, docentów, dr hab. n. med. 3, doktorów n. med. 8.

Ponadto tytuł doktora nauk medycznych uzyskało w Klinice Dermatologicznej 8 lekarzy z innych uczelni i z terenu.

Pracownicy naukowcy Kliniki Dermatologicznej brali czynny udział w 5 Zjazdach zagranicznych (Rumunia – 1963, ZSRR – 1964, Węgry – 1965, NRF – 1967, Włochy – 1972).

W maju 1966 roku, w związku z Jubileuszem 40-lecia pracy zawodowej i naukowej prof. dr n. med. Tadeusza Chorążaka, odbyło się w Klinice Dermatologicznej (w Zabrze) uroczyste posiedzenie Oddziału Śląskiego Polskiego Towarzystwa Dermatologicznego z udziałem Kierowników innych Klinik Dermatologicznych i wielu członków Pol. Tow. Dermatologicznego. Na posiedzeniu przedstawiono 67 rzadkich i ciekawych przypadków schorzeń skóry. Inicjatorem i organizatorem powyższego posiedzenia był prof. dr hab. n. med. Wiesław Rasiewicz.

Kliniko organizuje obecnie XX Zjazd Polskiego Towarzystwa Dermatologicznego, który odbędzie się w Katowicach w maju 1974 roku.

Podstawowe osiągnięcia naukowe Kliniki stanowią prace z zakresu dermatologii pracowniczej oparte na badaniach w wielu gałęziach przemysłu. Badania powyższe stanowią cenny wkład do poznania zawodowych schorzeń skóry, a zwłaszcza chorób ropnych i grzybic – w górnictwie, raków zawodowych skóry – w przemyśle koksochemicznym oraz zmian toksyczno-alergicznym w innych gałęziach przemysłu. Dzięki tym badaniom osiągnięto ważny cel praktyczny: zastosowanie opracowanej przez Klinikę profilaktyki i metod leczenia a nawet sugestii dotyczącej samego procesu produkcyjnego obniżyło wyraźnie zachorowalność na schorzenia skóry w niektórych gałęziach przemysłu.

Poważnym osiągnięciem Kliniki jest zorganizowanie pracowni histopatologicznej, mykologicznej, trichologicznej i patofizjologii skóry, których działalność rozszerzyła znacznie zakres diagnostyki i możliwości prac badawczych.

Ważne osiągnięcie Kliniki stanowi również zorganizowanie i wyposażenie Gabinetu Fizyko- i rentgenoterapii, o czym świadczą doskonale wyniki leczenia — zwłaszcza naczynek — oraz zasięg konsultacji przekraczający znacznie teren województwa.

W roku 1964 zespół pracowników Kliniki w składzie: T. Chorążak, J. Rubisz-Brzezińska i A. Pietrzykowska-Chorążak uzyskał nagrodę Polskiego Towarzystwa

Lekarskiego za opracowanie „Problemu owrzodzeń żylakowych podudzi”.

W roku 1965 prof. dr med. Tadeusz Chorążak otrzymał indywidualną nagrodę I stopnia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej za pracę w zakresie chorób zawodowych i wpływu energii promienistej na ustrój żywy.

Józefa Rubisz-Brzezińska

KLINIKA FTIZJOPNEUMOLOGII

ZABRZE 3, UL. KOZIÓŁKA 1

KIEROWNIK: PROF. NADZW. DR HAB. N. MED. LEONARD DELOFF

Klinika Ftizjopneumologii Śląskiej Akademii Medycznej została powołana do życia 1 września 1951 r. Mieści się w Zabrzu-Biskupicach, w budynku własnym o kubaturze 7500 m³ i posiada kilkadziesiąt łóżek. Liczba chorych leczonych w ciągu roku przekracza 500. W roku 1962 otwarto przy Klinice Poradnię Diagnostyczną Chorób Płuc Śląskiej Akademii Medycznej.

Klinika posiada 6 pracowników: radiologiczną, bakteriologię i mykologię, analitykę lekarską, fizjopatologię układu oddechowego, EKG i bronchoskopową.

Kierownikiem Kliniki od momentu jej powstania jest prof. dr hab. n. med. Leonard Deloff. W skład osobowy Kliniki wchodzi poza tym: doc. dr hab. n. med. Józef Pudelski, 5 adiunktów, 2 starszych asystentów, 1 asystent, 3 asystentów naukowo-technicznych.

Szkolenie zagraniczne odbywali: Deloff, Pudelski, Olek, Małeckie (Anglia, Holandia, Francja, NRD).

Praca dydaktyczna Kliniki obejmuje:

- wykłady, zajęcia seminaryjne i praktyczne zajęcia kliniczne dla studentów IV roku Wydziału Lekarskiego z interny w zakresie chorób płuc;
- wykłady, zajęcia seminaryjne i praktyczne zajęcia kliniczne w zakresie gruźlicy dla studentów V roku Wydziału Lekarskiego oraz studentów Oddziału Stomatologii;
- szkolenie podyplomowe lekarzy głównie z terenu województwa katowickiego w dziedzinie chorób układu oddechowego; liczba uczestników wynosi 30 do 40 w ciągu roku.

Poza tym Klinika prowadzi egzaminy lekarzy na I i II stopień specjalizacji w zakresie chorób płuc.

W Klinice odbywają się podyplomowe 1-miesięczne staże kliniczne lekarzy. Liczba lekarzy przebywających rocznie na stażu wynosi przeciętnie 16.

Klinika prowadzi również doskonalenie personelu laboratoryjnego z terenu w niektórych działach specjalistycznych.

Pracownicy naukowcy Kliniki wzięli udział w opracowaniu następujących podręczników i skryptów:

Prof. dr L. Deloff: Trzy rozdziały w pracy zbiorowej pt.: „Choroby narządu oddechowego” pod red. Garbińskiego, PZWL 1963, wydane również w je-

zyku rosyjskim: „Boliezni sistemy dychania”, 1967; — rozdziały w: „Terapia współczesna”; 1 rozdział pracy zbiorowej pt. „Diagnostyka Różnicowa Chorób Wewnętrznych” pod red. Szczeklika (1969, t. II); 4 rozdziały w podręczniku: „Ftizjatria” pod red. J. Stopczyka (PZWL, 1968); poza tym „Choroby układu oddechowego” — red. L. Deloff (PZWL, 1971); Współautorzy: Deloff — 6 rozdziałów, Oklek — 1 rozdział, Pudelski — 1 rozdział; skrypt: „Mikrobiologiczne metody diagnostyki laboratoryjnej”, Warszawa, Instytut Gruźlicy, współautor Helena Zduńczyk-Pawełek.

Klinika opracowała film własnej produkcji: „Wysilkowa próba stopnia” oraz 15 zestawów diapozytowych dla celów dydaktycznych.

W pracy naukowej Kliniki w ciągu pierwszych dziesięciu lat dominowało zainteresowanie problematyką gruźliczą, w tym głównie biologią prątka. Zagadnienia mikrobiologiczne gruźlicy nadal są przedmiotem wielu prac. Dzięki dobrze zorganizowanemu laboratorium, wykonano szereg prac nad prątkami atypowymi i zajęto się problematyką mykobakteriozy.

Od 1958 r. czołową problematykę naukową Kliniki stanowią zagadnienia fizjopatologii oddychania i krążenia płucnego powiązane z Kliniką. Łącznie wykonano 46 prac poświęconych tym zagadnieniom, w których brali udział: Deloff, Pudelski, Oklek, Kurgan.

Od 1961 r. Klinika pracuje nad zagadnieniami oceny zdolności wysilkowej chorych na różne choroby płucne. Wiele publikacji poświęcono tej tematyce.

Od 15 lat zainteresowaniem zespołu objęta została cała Klinika Chorób Układu Oddechowego, czego wyrazem jest wszechstronna tematyka w zakresie chorób płuc w publikacjach i referatach zjazdowych. Liczba chorych hospitalizowanych na gruźlicę zmalała do 20–25%, a chorych na wszystkie inne choroby płuc wzrosła do 75–80%. Czołowymi problemami są: przewlekłe zapalenia oskrzeli i rozedma płuc, nowotwory płuc, sarkoidoza, zwłóknienia śródmiąższowe.

Klinika prowadzi od 3 lat badania epidemiologiczne nad częstością występowania przewlekłych

nieswoistych chorób płuc na terenie Zabrza. Zagadnieniem tym zajmuje się od 12 lat prof. W. Deloff, występując w charakterze rzeczoznawcy w skali międzynarodowej (World Health Organization, Kraje Demokracji Ludowej) i krajowej. Szczególny udział ma w tej dziedzinie zespół w asobach doc. Pudelskiego i dr Okleka.

W ciągu 22 lat istnienia Kliniki opublikowano 205 prac naukowych, z czego 23 zostały opublikowane w czasopismach zagranicznych, m. in. w: Zeitschrift f. Tuberkulose, Acta Tuberc. et Pneumol. Scandinavica, Allergie u. Asthma, Zeitschr. f. Erkrankungen der Atmungsorgane, Allergie u. Immunologie, Bulletin de Physio-Pathologie Respiratoire; odbyło się 10 przewodów doktorskich pracowników Kliniki i 1 przewód habilitacyjny. Prof. Deloff był promotorem lub recenzentem 30 przewodów doktorskich oraz 7 przewodów habilitacyjnych spoza Kliniki. Doc. dr J. Pudelski był recenzentem 5 przewodów doktorskich.

Prof. L. Deloff od 1957 r. jest członkiem Rady Dyrekcyjnej Międzynarodowej Unii Przeciwgruźliczej (Paryż), a od 1970 r. prof. Deloff i doc. Pudelski są członkami Europejskiego Towarzystwa Fizjopatologicznego Oddychania. Prof. dr L. Deloff jest założycielem i prezesem PTF na terenie wojew. katowickiego oraz od 15 lat członkiem Zarządu Głównego. Poza tym prof. Deloff od 12 lat jest członkiem Rady Naukowej Instytutu Gruźlicy.

Od 1949 r. prof. Deloff był konsultantem wojewódzkim w zakresie chorób wewnętrznych a od 1952 r. — gruźlicy płuc. Jest konsultantem Wojew. Przychodni Gruźlicy i Chorób Płuc w Katowicach, wywierając wpływ na poziom leczenia w zakresie chorób płuc.

Kierownik Kliniki i współpracownicy uczestniczyli czynnie w 10 Zjazdach Międzynarodowych i 5 Zjazdach zagranicznych.

W okresie istnienia Kliniki odbyło się 7 Zjazdów Przeciwgruźliczych Ogólnopolskich. We wszystkich pracownicy Kliniki brali czynny udział, wygłaszając 20 referatów.

W ciągu dwudziestodwuletniego okresu istnienia, Klinika rozwinęła cztery zasadnicze działy:

— *Bakteriologię gruźlicy.* Zbadano występowanie pierwotnej i wtórnej odporności na leki przeciwprątkowe; opracowano kryteria oceny lekooporności na leki zastępcze. Prace Kliniki obejmowały również wykrywanie i klasyfikację mikrobiologiczną prątków atypowych oraz obraz kliniczny i wyniki leczenia mykobakterioz wywołanych przez prątki atypowe.

— *Fizjologię oddychania:* Zespół Kliniki wiele prac poświęcił badaniom czynności układu oddechowego u chorych na przewlekłe zapalenie oskrzeli i rozedmę płuc, na gruźlicę płuc, pylicogruźlicę, sarkoidozę, śródmiąższowe zwłóknienia płuc, raka płuc i inne.

Prowadzona przez Klinikę ocena zdolności do wysiłku chorych na przewlekłe choroby płuc, ma duże znaczenie w orzekaniu o zdolności do pracy chorych. W 1961 r. publikowano własną modyfikację wysiłkowej próby stopnia (Deloff, Pudelski). Pudelski opracował również nomogram dla określenia pracy fizjologicznej w próbie stopnia.

Klinika przeprowadziła badania epidemiologiczne, prowadzone nad częstością występowania przewlekłego zapalenia oskrzeli i rozedmy płuc u mieszkańców Zabrza. Wykazały one istnienie objawów przewlekłego nieżyty oskrzeli wahające się w granicach 13–26% w zależności od grupy wiekowej. Równocześnie z wykonywaniem badań czynnościowych układu oddechowego zajęto się zagadnieniem wpływu chorób płucnych na układ krążenia. Zwrócono szczególną uwagę na występowanie odchyień w zakresie krążenia w przebiegu gruźlicy płuc, przewlekłych zapaleń oskrzeli i rozedmy. W 1971 r. wprowadzono do badań krążenia płucnego metodę badań izotopowych. Wiele prac poświęcono badaniom nad reaktywnością drzewa oskrzelowego u chorych na gruźlicę, przewlekłe nieżyty oskrzeli, sarkoidozę. W badaniach tych stosowano mediatory szybkiej reakcji alergicznej jak histamina, acetylocholina oraz typu opóźnianego, tzn. wziewanie aerosolu tuberkuliny. Przebadano również skuteczność podawania w aerosolach różnych środków rozszerzających oskrzela. Badania te przyczyniły się do wyjaśnienia niektórych mechanizmów zaburzeń obturacyjnych i dostarczyły wskazówek dla odpowiedniego wyboru rodzaju leczenia. W dziedzinie leczenia przewlekłych zapaleń oskrzeli, rozedmy wprowadzono leczenie tlenem i aerosolami. Leczenie aerosolami znalazło również szerokie zastosowanie przy podawaniu leków mykostatycznych w grzybicę płuc oraz w hamowaniu krwawień płucnych (trombina).

— *Bronchologię.* Opracowano wszechstronnie metodologię badań bronchoskopowych, przerobiono zestaw bronchoskopowy wg własnej modyfikacji dostosowując go do znieczulenia ogólnego. Wprowadzenie ogólnego znieczulenia przy bronchoskopii oraz stałej kontroli układu krążenia i wymiany gazowej przyczyniły się do udoskonalenia diagnostyki bronchologicznej i do zmniejszenia urazu psychicznego u chorych. Przeanalizowano powikłania związane z bronchoskopią w znieczuleniu ogólnym i sposoby zapobiegania, by zmniejszyć do minimum ryzyko zabiegu. Wprowadzenie znieczulenia za pomocą aerosoli pomogło udoskonalić diagnostykę bronchograficzną.

— *Mykologię.* W pracowni mykologicznej opracowano diagnostykę grzybic, opartą na hodowli grzybów, wykrywaniu swoistych precypityn metodą dyfuzji w żelu i testach skórnych.

Klinika dysponuje jednym z największych w Polsce materiałów chorych na sarkoidozę i śródmiąższowe zwłóknienia. W miarę upływu lat wśród badań diagnostycznych coraz szerzej stosowano metody biopsji

(węzłów śródpiersia, opłucnej i tkanki płucnej) dla ścisłego ustalenia etiologii zmian w układzie oddechowym lub śródpiersiu.

Przykliniczna Poradnia Diagnostyczna Chorób Płuc udzieliła dotychczas 12 580 konsultacji wszystkim placówkom Służby Zdrowia wojew. katowickiego w zakresie diagnostyki i leczenia chorób narządów klatki piersiowej.

W planach rozwojowych Kliniki przewiduje się m.in.:

- w ramach współpracy z przemysłem przy udziale Kliniki Chorób Wewnętrznych i Zawodowych objęcie kontrolą środowisko przemysłowego w zakresie wykrywania pylicy płuc, gruźlicy, mykobakterioz i grzybic oraz przewlekłych chorób układu oddechowego. Badania te będą mieć charakter długofalowy;

- kontynuowanie badań nad częstością występowania przewlekłych nieswoistych chorób układu oddechowego u mieszkańców Śląska;
- kontynuowanie współpracy z I Kliniką Chirurgiczną w badaniach czynnościowych układu oddechowego po urazach klatki piersiowej;
- rozwój badań czynnościowych układu oddechowego i układu krążenia. W związku z tym planowane jest dalsze rozszerzenie pracy z Zakładem Radiologii i Pracownią Izotopową przy III Klinice Chirurgicznej w Bytomiu;
- rozbudowa działu diagnostyki serologicznej w gruźlicy, grzybic i chorobach płuc;
- kontynuowanie badań nad klinicznym obrazem i wynikami leczenia mykobakterioz płucnych.

Leonard Deloff

INSTYTUT CHIRURGII

DYREKTOR: PROF. NADZW. DR HAB. N. MED. CZESŁAW SADLINSKI
ZAST. DYREKTORA: DOC. DR HAB. N. MED. TADEUSZ GINKO

I KLINIKA CHIRURGII OGÓLNEJ

KATOWICE, UL. FRANCUSKA 20/24

KIEROWNIK: PROF. ZW. DR HAB. N. MED. JÓZEF GASINSKI

Klinika została kreowana jako I Katedra i Klinika Chirurgiczna Śląskiej Akademii Medycznej w Zabrzu, przy Państwowym Szpitalu Klinicznym Nr 1. W roku 1954 przeniesiono ją na II Klinikę Chirurgiczną. W 1963 roku Klinikę przeniesiono do Katowic, do Państwowego Szpitala Klinicznego im. dr A. Mieleckiego przy ul. Francuskiej 20, gdzie mieści się do dnia dzisiejszego.

Organizatorem Kliniki był prof. dr Józef Gasiński, pełniący do dziś obowiązki kierownika kliniki.

W 1972 roku, zgodnie z Zarządzeniem Ministra o utworzeniu Instytutów, I Klinika Chirurgii Ogólnej weszła w skład Instytutu Chirurgii.

Klinika posiada obecnie ponad sto łóżek. Istniejący przy klinice Oddział Urologiczny został w roku 1971 przemianowany na Klinikę Urologii (kierownik prof. dr Jerzy Zieliński). Wydzielony z Kliniki Oddział Anestezjologiczny (kierownik dr n. med. Anna Dyaczyńska) obejmuje swą opieką wszystkie kliniki zabiegowe Państwowego Szpitala Klinicznego im. dr A. Mieleckiego.

W pierwszym pionierskim okresie zespół pracowników naukowych kliniki w Zabrzu składał się z profesora, dwóch adiunktów (dr S. Szyszko, dr K. Karowiec), 7 starszych asystentów i dwóch asystentów.

Obecny skład osobowy I Kliniki Chirurgii Ogólnej przedstawia się następująco: samodzielni pracownicy nauki: Kierownik — prof. zw. dr hab. n. med. Józef Gasiński, doc. dr Tadeusz Ginko, oraz 8 adiunktów, 9 st. asystentów, 3 asystentów. Pięciu z wymienionych pracowników należy do zespołu anestezjologów.

Pracownicy Kliniki w okresie jej istnienia odbyli szkolenie za granicą, trwające 1–12 miesięcy, a mianowicie: T. Ginko (ZSRR), M. Hreczecha (Dania), J. Starzewski (Anglia), J. Zieliński (Francja), J. Grzbiela (Francja).

Zakres szkolenia obejmował chirurgię doświadczalną, anestezjologię, urologię, chirurgię trzustki i naczyń krwionośnych.

W ramach pracy dydaktycznej Katedra prowadziła w latach 1950–1954 wykłady i ćwiczenia dla studentów III roku Wydziału Lekarskiego i Oddziału Stomatologicznego. W 1954 roku Katedra objęła dydaktyką IV rok studiów. W Katowicach prowadzi Klinika zajęcia z VI rakiem studiów Wydziału Lekarskiego. Cotygodniowe zebrania naukowe w Klinice mają również charakter szkoleniowy i z zasady uczestniczą w nich grupy studenckie.

Unowocześnieniu metod dydaktycznych w Klinice służy aparatura telewizyjna, zainstalowana na sali operacyjnej z odbiornikami na sali wykładowej, filmy naukowe i przeźrocza kolorowe kompletowane tematycznie, wykonane w większości (50 kompletów) przez doc. T. Ginkę. Wyprodukowano pięć własnych filmów kolorowych (dr n. med. S. Tobik) z zakresu chirurgii: żołądka, gruczołu tarczowego, raka sutka i kurczu wpustu (rok produkcji 1965–1969).

Celom dydaktycznym służył przez długie lata skrypt „Ćwiczenia z Chirurgii Ogólnej” C. Sadlińskiego i T. Ginki, który miał dwa wydania w roku 1955 i 1957.

Od 1950 roku Klinika prowadzi szkolenie lekarzy z terenu. Operacje pokazowe prof. Gasińskiego dwa razy w tygodniu skupiały lekarzy chirurgów z woj. katowickiego, opalskiego a nawet wrocławskiego i krakowskiego. Lekarze z terenu odbywają w klinice szkolenie trzy- i sześciomiesięczne przed egzaminem specjalizacyjnym. W klinice wyszkolono 250 lekarzy terenowych na specjalistów I stopnia i 232 lekarzy na specjalistów II stopnia z zakresu chirurgii ogólnej. Poza tym z pracowników kliniki specjalizację I stopnia uzyskało 35 lekarzy, II stopnia 31 pom. pracowników naukowych.

W Klinice odbywają się również stale kursy szkoleniowe dla lekarzy i pielęgniarek z zakresu anestezjologii. Przeprowadzono też kurs reanimacji dla lekarzy Górniczej Służby Zdrowia (dr n. med. A. Dyaczyńska). Zatrudnienie pracowników naukowych kliniki w Pogotowiu Ratunkowym m. Katowic umożliwiło prowadzenie ćwiczeń ze studentami w Pogotowiu Ratunkowym, obejmujących zagadnienia pierwszej pomocy w nagłych wypadkach.

Wiodącą problematyką naukową i usługową kliniki jest chirurgia przewodu pokarmowego ze szczególnym uwzględnieniem choroby wrzodowej żołądka i dwunastnicy oraz chirurgia naczyń krwionośnych i serca.

Opublikowano drukiem 392 prace naukowe, w tym z zakresu: chirurgii przewodu pokarmowego — 67, angiochirurgii — 74, urazowości górniczej 27 prac.

Za prace doświadczalne z zakresu angia- i kardiouchirurgii uzyskała klinika w 1967 roku nagrodę naukową I stopnia Ministra Zdrowia (Gasiński, Ginko, Adamczyk, Tobik, Madejski, Grzbiela).

Nagrodą I stopnia został również wyróżniony w roku 1965 prof. dr J. Gasiński za osiągnięcia w chirurgii gruczołu tarczowego.

Stopień doktora nauk medycznych uzyskało w klinice 42 lekarzy, wśród nich 10 lekarzy z terenu.

Habilitowano 7 pracowników naukowych: dr med. Stanisław Szyszko (1954 r.) (mianowany przez Centralną Komisję Kwalifikacyjną), dr med. Czesław Sadliński (1960 r.), dr med. Jerzy Zieliński (1963 r.), dr med. Tadeusz Ginko (1965 r.), dr med. Adam Szkodny (1967 r.).

Spoza kliniki zostali habilitowani dr med. Wojciech Modelski i dr med. Alfons Mackowski.

Godnym podkreślenia jest fakt, że trzej z wymienionych docentów, uczniowie prof. Gasińskiego zostali kierownikami klinik w Instytucie Chirurgii Śląskiej Akademii Medycznej.

Aktywny udział w zjazdach naukowych za granicą brali trzej pracownicy naukowcy kliniki: doc. dr Tadeusz Ginko, doc. dr J. Zieliński i dr n. med. J. Starzewski. Wygłosili oni pięć referatów z zakresu chirurgii naczyń krwionośnych, urologii i anestezjologii.

Katedrę odwiedzili lub przebywali w niej na szkoleniu lekarze-chirurdzy z ZSRR, ČSRS, Anglii, Węgier, NRD i Jugosławii.

W roku 1971 dr med. Anna Dyaczyńska z ramienia Polskiego Towarzystwa Anestezjologicznego zorganizowała w Katowicach IV Ogólnopolskie Sympozjum Doraźnej Pomocy.

Ponadto dr A. Dyaczyńska prowadzi Studenckie Koło Naukowe przy klinice, które kilkakrotnie zostało wyróżnione I nagrodą w ogólnopolskich konkursach Studenckich Kół Naukowych.

Do najważniejszych osiągnięć kliniki należą przede wszystkim pionierskie sposoby operacyjne, wprowadzone do chirurgii przez prof. dr J. Gasińskiego. Już w roku 1951, jako jeden z pierwszych w kraju, wykonał on operację Blalocka-Taussig w zespole Fallota: zastosował torakoplastykę z pozostawieniem pierwszego żebra, kostopneumonektomię w najbardziej zaawansowanych procesach gruźlicy płuc. Prof. Gasiński rozwinął w klinice również wielką chirurgię przełyku w przypadkach raka przełyku, usuwając przełyk od strony jamy brzusznej i wykonując jednoetapowo zespolenie przełyku szyjnego z żołądkiem przemieszczonym do przedniego śródpiersia. Sposób profesora operowania kurczu wpustu polega na na-

cięciu przerosłej mięśniówki przełyku od wpustu aż po łuk aorty. Oryginalnym osiągnięciem było wytworzenie po całkowitej resekcji żołądka zastępczego żołądka z zeszytych podłużnie pętli jelita cienkiego. Połączenie tego zbiornika z dwunastnicą otwiera fizjologiczną drogę pokarmu, a zastawka we wpuscie zapobiega cofaniu się treści pokarmowej do przełyku.

Zaciski żołądkowe Gasińskiego są dziś rozpowszechnione na całym Śląsku i w wielu ośrodkach w kraju w operacjach częściowego wycięcia żołądka. Profesor Gasiński opracował też własny sposób operacji plastycznej stulejki.

Na podkreślenie zasługują osiągnięcia kliniki w zakresie chirurgii naczyń krwionośnych. W klinice wykonywane są już od roku 1956 operacje tętnic obwodowych z użyciem protez alloplastycznych. Operuje się tętniaki aorty, zwężenia aorty, wykonano też ponad 300 komissuratomii w zwężeniu zastawki dwudzielnej serca. Klinika opublikowała największy w kraju materiał dotyczący urazów dużych tętnic, opracowała zagadnienie jatrogennych urazów tętnic, a prof. Gasiński trzykrotnie przeszczepił nerkę w Szpitalu Górniczym w Bytomiu. Z dostępu brzusznego operuje się w klinice oba nadnercza jednocześnie, i dzięki współpracy z Oddziałem Nefrologicznym III Kliniki Chorób Wewnętrznych – I Klinika Chirurgii Ogólnej może wykazać się obecnie największą w kraju liczbą (30 przypadków) operowanych chorych z guzami nadnerczy (choroba Conna).

Godne szczególnej uwagi są również prace doc. dr T. Ginki nad zastosowaniem przewodu obocznego łączącego lewą komorę serca od strony przedsionka z aortą zstępującą w operacjach aorty piersiowej, która to metoda została wykorzystana w klinice prof. Molla w Łodzi w operacjach tętniaków aorty piersiowej.

Doświadczalne prace dr n. med. R. Adamczyka pozwoliły ocenić możliwości rewaskularyzacji przegrody międzykomorowej serca; zagadnienia związane z wszczepianiem rozruszników serca stały się problemem łączącym zainteresowania klinik z Oddziałem Reanimacyjnym III Kliniki Chorób Wewnętrznych.

Tadeusz Ginko

II KLINIKA CHIRURGII OGÓLNEJ

BYTOM, UL. BATOREGO 15

KIEROWNIK: PROF. NADZW. DR HAB. N. MED. CZESŁAW SADLIŃSKI

II Klinika Chirurgii Instytutu Chirurgii Śląskiej Akademii Medycznej powstała w lipcu 1955 r. przekształcona z oddziału chirurgicznego Szpitala Miejskiego nr 2 w Zabrze. Organizatorem Kliniki był prof. dr med. Marian W. Trawiński. Klinika pierwotnie otrzymała nazwę II Katedry i Kliniki Chirurgicznej, a po przeniesieniu do Bytomia w 1955 r. została przemianowana na III Katedrę i Klinikę Chirurgiczną.

W Bytomiu Klinikę zlokalizowano w kompleksie budynków dawnego Szpitala Miejskiego nr 2 przy ulicy Batorego 15. Remont budynku i uzupełnienie wyposażenia ukończona w maju 1955 r., otwarcie Kliniki odbyło się 1 czerwca 1955 r. Prof. dr med. Marian W. Trawiński kierował Kliniką do czasu przejścia na emeryturę w 1961 r. Od października 1961 r. kierownictwo Kliniki objął prof. dr hab. n.

med. Czesław Sadliński — uczeń i długoletni współpracownik prof. dr med. Józefa Gasińskiego, który tę funkcję pełni do dnia dzisiejszego.

We wrześniu 1972 r. III Katedra i Klinika Chirurgiczna weszła w skład powołanego Instytutu Chirurgii Śląskiej Akademii Medycznej, jako II Klinika Chirurgii Ogólnej.

Klinika zajmuje duży budynek trzypiętrowy. Odpowiednio do zainteresowań wydzielono w Klinice oddziały specjalistyczne: oddział dla schorzeń chirurgicznych wątroby, przewodów żółciowych trzustki; oddział dziecięcy; oddział dla schorzeń naczyń obwodowych; oddział dla chorób chirurgicznych przewodu pokarmowego oraz tyreologiczny. Pomieszczenia operacyjne (dwie sale i zaplecze) zmodernizowano całkowicie w 1971 roku i przystosowano do współczesnych wymagań, oraz wyposażono w nowoczesną aparaturę, zwłaszcza anestezjologiczną, reanimacyjną i sterylizacyjną. W Klinice mieści się także diagnostyczna pracownia izotopowa oraz biblioteka fachowa, poradnie przykliniczne oraz pracownia rentgenowska.

Zorganizowanie w Klinice oddziałów specjalistycznych i poradni przyklinicznych o charakterze wojewódzkim lub miejskim jest jednym z ważniejszych osiągnięć.

Oddział schorzeń chirurgicznych wątroby, przewodów żółciowych i trzustki przyjmuje rocznie około 350 chorych, w tym $\frac{1}{3}$ do powtórnych operacji na przewodach żółciowych, chorych z ostrymi i przewlekłymi schorzeniami zapalnymi trzustki, a także ze zmianami nowotworowymi. W obrębie tego oddziału są również leczeni chorzy z marskością wątroby i objawami nadciśnienia w żyłach bramnej. Opracowano bardzo szczegółowo sposoby badania śródoperacyjnego, rutynowo są wykonywane cholangiografia, cholangiomanometria i debitmetria, a w wybranych przypadkach dla celów diagnostycznych również badania izotopowe.

Tak przygotowane zaplecze diagnostyczne umożliwia właściwe rozpoznawanie, zwłaszcza w trudnych i powikłanych przypadkach klinicznych, specjalnie u chorych kierowanych do powtórnych operacji.

Zgromadzony w Klinice materiał operowanych chorych jest duży i jest przedmiotem licznych opracowań naukowych.

Powodem otwarcia w Klinice pododdziału schorzeń trzustki jest stały wzrost chorób tego narządu. Opracowano metodę leczenia operacyjnego przewlekłego zapalenia trzustki. Wyniki leczenia są zachęcające i są przedmiotem publikacji naukowych. Kamica trzustkowa i nowotwory trzustki w dobranych przypadkach są leczone radykalnie z dobrymi wynikami.

Oddział dziecięcy specjalizuje się w leczeniu operacyjnym wad rozwojowych twarzy, głównie rozszczepów wargi i podniebienia. Współpracując z Zakładem Ortodoncji Śl. Akademii Medycznej opracowano

nowe, wymierne sposoby operacji, łącznie z leczeniem niewydolności podniebiennogardłowej. Wnętrostwo jest następnym przedmiotem opracowań oddziału. Zgromadzono bardzo duży materiał chorych i zastosowano własną odmianę sposobu ustalania jądra. Trzecim kierunkiem zainteresowań oddziału są przepukliny oponowo-rdzeniowe operowane w Klinice z dobrymi wynikami.

W Oddziale dla schorzeń naczyń obwodowych są leczeni chorzy ze zmianami zarostowymi tętnic, głównie na tle miażdżycy. Specjalną uwagę zwrócono na chorych obciążonych cukrzycą. Wspólnie z diabetologiem opracowano sposób postępowania okołoperacyjnego u tych chorych, co poprawiło znacznie wyniki. W leczeniu operacyjnym niedrożności tętnic są stosowane najnowsze sposoby udrażniania i przesyłowania tętnic. Zakres i liczba operacji wykonywanych bezpośrednio na naczyniach stopniowo wzrastają, natomiast osiągnięte wyniki są coraz lepsze; zmniejszyła się również liczba i zakres wykonywanych amputacji. Opracowano szczegóły techniki operacyjnej podczas amputacji, zwrócono specjalną uwagę na rehabilitację chorych po amputacji. W tym celu nawiązano też współpracę z Centrum Górniczym Rehabilitacji Leczniczej i Zawodowej w Reptach Śl. Badanie angiograficzne jest przeprowadzane rutynowo u każdego chorego ze zmianami zarostowymi tętnic i stanowi podstawę do dalszego postępowania leczniczego.

W Oddziale schorzeń przewodu pokarmowego leczeni są: chorzy z chorobami chirurgicznymi przełyku, chorobą wrzodową żołądka i dwunastnicy i jej powikłaniami, rakiem żołądka i chorobami jelita grubego, zwłaszcza odbytnicy. Wiele uwagi zwrócono na doraźne leczenie operacyjne chorych z krwawieniami z przewodu pokarmowego. U chorych z rakiem wpustu żołądka leczonych operacją doszczętną wprowadzono specjalny sposób zespalania przełykowo-jelitowego, który zapobiega dolegliwościom dyspeptycznym i zapaleniu błony śluzowej przełyku. W leczeniu nowotworów odbytnicy i zagięcia odbytniczo-esiczego wprowadzono w dobranych przypadkach wycięcie przednie odbytnicy, które stanowi niewątpliwie postęp w leczeniu operacyjnym tego schorzenia. Postęp osiągnięto również w leczeniu przetok okołoodbytniczych, stosując radykalne operacje z częściowym przecięciem zwieraczy odbytu i plastyką skórną.

Oddział tyreologiczny zlokalizowano na osobnym piętrze. Bogaty materiał kliniczny, nowoczesna diagnostyka i jednolity sposób postępowania możliwe są dzięki współpracy oddziału z Woj. Przychodnią Endokrynologiczną w Zabrze, pracowniami endokrynologicznymi Śl. Akademii Medycznej oraz własnej pracowni izotopowej.

W Klinice przeprowadzono ponad 3000 operacji wola, w tym licznych przypadków wola złośliwego i różnych postaci wola nadczynnego.

Utworzenie w Klinice zespołu diagnostyczno-leczniczego w składzie: oddział tyreologiczny, dział chirurgiczny Woj. Przychodni Endokrynologicznej i pracownia izotopowa – umożliwiają dokładne teoretyczne i praktyczne opracowanie całości zagadnień związanych z chorobami tarczycy, co stało się podstawą do licznych prac i publikacji naukowych.

Przy Klinice zorganizowano następujące poradnie specjalistyczne: Chirurgiczna, Schorzeń Naczyń Obwodowych, Wojewódzka Poradnia Schorzeń Chirurgicznych Wątroby, Przewodów Żółciowych i Trzustki oraz Wojewódzką Poradnię Endokrynologiczną z Działem Chirurgicznym i Izotopowym.

Poradnia chirurgiczna obejmuje swoim zasięgiem działania II rejon m. Bytomia. Poradnia ta oprócz pracy usługowej spełnia też rolę placówki konsultacyjnej dla oddziałów chirurgicznych podległych Kierownikowi Kliniki, jako specjaliście wojewódzkiemu.

Poradnia schorzeń naczyń obwodowych rozwija szerszą działalność szczególnie w zakresie diagnostyki, leczenia zachowawczego i opieki pooperacyjnej u chorych leczonych w Klinice.

Przykliniczna Wojewódzka Poradnia Schorzeń Chirurgicznych Wątroby, Przewodów Żółciowych i Trzustki udziela porad dla ludności woj. katowickiego, zaś szczególną opiekę roztacza nad chorymi operowanymi w Klinice, śledząc m. in. adległe wyniki operacji.

Wojewódzka Poradnia Endokrynologiczna, dzięki nowoczesnemu wyposażeniu, przeprowadza badania diagnostyczne w zakresie schorzeń wszystkich kierunków interesujących Klinikę. Do rutynowo wykonywanych badań radiometrycznych i radiochemicznych należą: jodochwytność tarczycy, próby czynnościowe wątroby, badanie przepływu tkankowego w chorobach naczyń obwodowych, test włośniczkowy, scyntygrafia tarczycy, wątroby, płuc, mózgu, ślinianek, trzustki, oznaczanie współczynnika wiązania trójjodotyroniny, poziomu tyroksyny, LATS i insuliny w surowicy krwi. Stosowanie Technetu 99 umożliwia bezpieczne wykonywanie scyntygrafii u dzieci.

W poradniach przyklinicznych pracują niemal wszyscy adiunkci i asystenci Kliniki.

W okresie organizowania w Klinice zatrudnionych było 5 pomocniczych pracowników nauki, 2 adiunktów i 3 asystentów – oraz lekarze pracujący na etatach szpitalnych. Przeprowadzono 11 przewodów doktorskich w ostatnim dziesięcioleciu. Aktualny skład osobowy Kliniki obejmuje: 10 pracowników naukowo-dydaktycznych, w tym: 1 samodzielny pracownik nauki – prof. dr hab. n. med. Czesław Sadliński – Kierownik Kliniki, 7 adiunktów, 1 st. asystent, 1 asystent oraz lekarze na etatach szpitalnych. Specjalizację II stopnia z zakresu chirurgii ogólnej posiada 10 pracowników, specjalizację I stopnia 4 pracowników i specjalizację I stopnia z anestezjologii – 2 pracowników. Sześciu pracowników Kliniki objęło stanowiska ardynatorów oddziałów chirurgicznych.

Kierownik Kliniki przebywał w 1960 r. w NRD przez okres 5 tygodni, gdzie zapoznał się z pracą i osiągnięciami czołowych klinik chirurgicznych w 6 ośrodkach akademickich.

Praca dydaktyczna Kliniki polega przede wszystkim na prowadzeniu ćwiczeń ze studentami V roku medycyny. Ćwiczenia mają charakter zajęć zblokowanych, prowadzone są według ściśle opracowanego planu w grupach 5–8 osobowych. Oprócz prelekcji i krótkich omówień najwięcej czasu poświęca się zajęciom przy chorych a także w bloku operacyjnym, kładąc nacisk na praktyczne ujęcie ćwiczeń.

Od dziesięciu lat w Klinice czynne jest Studenckie Koło Naukowe. Liczba członków koła waha się od 6–13 w ciągu roku akademickiego.

W ramach Instytutu Chirurgii Śl. Akademii Medycznej Klinika prowadzi:

- szkolenie podyplomowe dla lekarzy chirurgów naszego terenu, dwutygodniowe, z zakresu chirurgii klinicznej;
- szkolenie w ramach Centrum Med. Szkolenia Podyplomowego;
- stałe szkolenie lekarzy z terenu przed egzaminami specjalistycznymi przez okres trzech miesięcy przed specjalizacją I stopnia i przez okres sześciu miesięcy przed specjalizacją II stopnia oraz szkolenie słuchaczy Studium Medycznego Pomaturalnego w Zabrze z zakresu diagnostyki izotopowej.

Pracownicy Kliniki wydali skrypt dla studentów: Ćwiczenia z chirurgii ogólnej (dwa wydania).

Tematyka wiodąca Kliniki obejmuje: schorzenia gruczołu tarczowego, scharzenia dróg żółciowych, wątroby i trzustki, schorzenia naczyń obwodowych ze szczególnym uwzględnieniem cukrzycy, schorzenia chirurgiczne żołądka, dwunastnicy i jelita grubego.

Z osiągnięć naukowych Kliniki należy wymienić prace na temat:

- rutynowego stosowania cholangiografii infuzyjnej i tomograficznej oraz cholangiografii śródoperacyjnej, cholangiomanometrii i debitometrii;
- wprowadzenia w leczeniu przewlekłego zapalenia trzustki operacji, polegającej na przecięciu włókien pozazwojowych spłotu głowy trzustki wg sposobu Yoshioki-Wakabayashi;
- prowadzenia nowoczesnego leczenia zespołowego rozszczepów wargi i podniebienia. W leczeniu tych wad wprowadzono po raz pierwszy na Śląsku nowe, wymierne metody operacyjne łączone z leczeniem niewydolności podniebiennie-gardłowej;
- zastosowania oryginalnej metody zespolenia przełykowojelitowego wg sposobu Nakayamy u chorych z rakiem wpustu i dna żołądka;
- wdrożenia w odpowiednio dobranych przypadkach raka adbytnicy przedniego wycięcia – metody bardzo cenionej przez chorych i rzadko stosowanej w kraju;

- stosowania najnowszych metod udrażniania i przeszłowania tętnic w chorobach naczyń obwodowych;
- wyeliminowanie przełomu tarczycowego przez zastosowanie nowych leków i sposobów znieczulenia (neuroleptoanalgesia);
- organizacji i wykorzystania wzorcowej pracowni izotopowej.

W Klinice wykonano 182 prace naukowe. W okresie pierwszego dziesięciolecia opublikowano 35 prac o tematyce dotyczącej głównie schorzeń narządów jamy brzusznej. W następnym okresie wykonano, 22 prace z zakresu chorób tarczycy (nagroda zespołowa I stopnia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej 1967 r. (15 – dotyczących schorzeń wątroby, przewodów żółciowych i trzustki, 16 – z zakresu schorzeń naczyń obwodowych, w tym prace kompleksowe poruszające zagadnienie cukrzycy w klinice chirurgicznej i 57 prac z zakresu schorzeń chirurgicznych narządów jamy brzusznej, 7 prac drukowano w czasopiśmie zagranicznych. W Klinice przeprowadzono 11 przewodów doktorskich i zgłoszono dwa wynalazki.

Klinika bierze czynny udział we wszystkich krajowych zjazdach Towarzystwa Chirurgów Polskich. Pracownicy Kliniki brali również czynny udział w zjazdach Polskiego Towarzystwa Endokrynologicznego, Polskiego Towarzystwa Anatomicznego, Pal-

skiego Towarzystwa Histo-Chemicznego i Towarzystwa Radiologów Polskich oraz w Zjazdach i Kongresach zagranicznych (NRD, WRL).

Działalność usługową Kliniki charakteryzują następujące liczby: od 1955 r. leczono w Klinice ok. 34 000 chorych (przeciętnie 1900 rocznie). Wykonano ok. 23 500 zabiegów operacyjnych (przeciętnie ok. 1300 rocznie). Operacji dużych było ponad 10 000. W przychodniach przyklinicznych przyjmuje się rocznie ok. 38 000 chorych. Pracownia Izotopowa wykonuje rocznie ok. 3200 badań diagnostycznych.

Do najważniejszych osiągnięć II Kliniki Chirurgii należą:

- Zorganizowanie w obrębie Kliniki oddziałów specjalistycznych: tyreologicznego, schorzeń chirurgicznych wątroby, przewodów żółciowych i trzustki, schorzeń naczyń obwodowych – z poradniami przyklinicznymi o charakterze wojewódzkim lub miejskim,
- Zorganizowanie wzorcowej pracowni izotopowej dla badań tarczycy, wątroby, trzustki, naczyń obwodowych, płuc,
- Zorganizowanie wymienionych oddziałów i pracowni umożliwiło rozwinięcie wielokierunkowej działalności usługowej, a zarazem doło podstawę do licznych opracowań i badań naukowych, prac doktorskich oraz obecnie kontynuowanych prac habilitacyjnych.

Czesław Sadliński

KLINIKA CHIRURGII KŁATKI PIERSIOWEJ

ZABRZE, UL. 3 MAJA 13/15

KIEROWNIK: PROF. NADZW. DR N. MED. STANISŁAW SZYSZKO

Z początkiem roku akademickiego 1954/55 została przeniesiona z Państwowego Szpitala Klinicznego nr 2 w Zabrzu do Bytomia Klinika Chirurgiczna kierowana przez prof. dr Mariana Trawińskiego, jako III Katedra i Klinika Chirurgii. W jej miejsce została powołana I Katedra i Klinika Chirurgii a jej kierownikiem został mianowany Stanisław Szyszko, ówczesny docent i najbliższy współpracownik prof. dr Józefa Gasińskiego. Wraz z kierownikiem przeszli do pracy w nowej placówce adiunkt dr Klaudiusz Karowiec i st. asystent Zygmunt Górka, a z zespołu prof. Trawińskiego adiunkt Tadeusz Paliwoda oraz asystenci: Marian Jarosz, Jerzy Adamus, Tadeusz Sawaryn i Stanisław Nowak. Wkrótce do zespołu pracowników Kliniki przybyli asystenci Stanisław Ziarek, Zbigniew Tyczyński, Janusz Garwacki oraz Kazimierz Czyżewski.

W tym początkowym okresie Klinika dysponowała zaledwie 63 łózkami w stosunkowo ciasnych mało funkcjonalnych pomieszczeniach, dzieląc blok operacyjny z drugim użytkownikiem – Kliniką Położnictwa i Chorób Kobiety. Początki więc były trudne, niemniej od samego początku działalności kliniki zaczęły się krystalizować główne kierunki zaintereso-

owań. W wyniku ścisłej współpracy kierownika Kliniki z Kliniką Chorób Płuc podejmowana była w coraz szerszym zakresie problematyka ftyzjochirurgii i torakochirurgii ogólnej. Nawiązana współpraca z Państwowym Sanatorium Przeciwgruźliczym w Głuchołazach, a zespół chirurgów z kliniki przeprowadzał w czasie sesji wyjazdowych zabiegi z zakresu ftyzjochirurgii, zabezpieczając pod tym względem potrzeby województwa opolskiego. W roku 1958 przeprowadzona kapitalny remont i modernizację posiadanych oraz uzyskanych dodatkowo pomieszczeń oraz przebudowano blok operacyjny. Umożliwiło to zwiększenie bazy łóżkowej kliniki i wydzielenie oddziału torakochirurgicznego. W miarę upływu lat zdobywano coraz szersze doświadczenie w zakresie torakochirurgii, stwarzając podstawy do rozszerzenia kręgu zainteresowań a nowe dziedziny, jak: kardiopneumologia, torakotraumatologia, patologia urazu. W 1964 roku II Katedra i Klinika Chirurgii Śląskiej Akademii Medycznej została przeniesiona do Katowic, a część jej dotychczasowych pomieszczeń przekazano I Klinice Chirurgicznej. Liczba łóżek zwiększyła się tym samym do 275, stwarzając sytuację pod tym względem wyjątkowo

korzystną, wśród krajowych Klinik Chirurgicznych. Pociągnęło to za sobą konieczność reorganizacji dla optymalnego wykorzystania tak potężnego organizmu kliniki, rozmieszczonej w dodatku w dwóch oddalonych od siebie o ponad 2 km budynkach szpitalnych. Rezultatem tych wysiłków i osobistą zasługą Kierownika Kliniki było stworzenie wielospecjalistycznego „Centrum Chirurgii” z działami: torakochirurgicznym, kardiochirurgicznym, urologicznym, neurochirurgicznym, chirurgii ogólnej, chirurgii plastycznej oraz chirurgii dzieci. I to osiągnięcie również nie miało w Polsce precedensu, umożliwiając zespołowi pracowników jednego działu specjalizację w obranym przez siebie kierunku przy równoczesnym pogłębianiu wiedzy w zakresie innych dziedzin chirurgii. Każdy chory przyjęty do kliniki, zwłaszcza po rozległych wielonarządowych urazach, lub też wymagający pomocy z zakresu różnych dziedzin chirurgii mógł uzyskać w tych warunkach najbardziej właściwą pomoc. Osiągane wyniki leczenia i zdobywane doświadczenia znalazły swój wyraz w publikacjach naukowych, stały się podstawą do rozpraw habilitacyjnych i rozpraw doktorskich.

Stopniowo koncentrowano najważniejsze agendy działalności Kliniki na terenie Państwowego Szpitala Klinicznego nr 1, ograniczając coraz bardziej bazę łóżkową na terenie Państwowego Szpitala Klinicznego nr 2, z której ostatecznie zrezygnowano z końcem roku 1969, po przekazaniu tego szpitala Miejskiemu Wydziałowi Zdrowia w Zabrze dla potrzeb Szpitala Miejskiego. Liczbę etatowych łóżek kliniki zmniejszono tym samym do 156, jednak kierownik Kliniki nadal sprawował specjalistyczny patronat nad nowopowstałym oddziałem chirurgicznym, a dla utrzymania dydaktycznej bazy dla studentów Oddziału Stomatologicznego w zakresie chirurgii ogólnej, delegował na stałe do pracy we wspomnianym oddziale trzech asystentów Kliniki. Pomimo tak znacznego zmniejszenia liczby łóżek wszystkie dotychczasowe działy Kliniki za wyjątkiem chirurgii plastycznej zostały utrzymane i stały się w części podstawą i wyjściową bazą dla odpowiednich klinik w ramach nowej instytucyjnej struktury Śląskiej Akademii Medycznej. W roku 1971 Klinika przemianowana została na Klinikę Klatki Piersiowej, wchodzącej w skład nowo powstałego Instytutu Chirurgii.

Obecny skład osobowy Kliniki przedstawia się następująco: Samodzielni pracownicy nauki: prof. nadzw. dr hab. n. med. Stanisław Szyszko — Kierownik Kliniki, doc. dr hab. Tadeusz Paliwoda, doc. dr hab. Stanisław Ziarek, doc. dr hab. n. med. Zygmunt Górka, doc. dr hab. n. med. Kazimierz Czyżewski. Pomocniczy pracownicy nauki: 6 adiunktów, 9 st. asystentów, 5 asystentów. Przeszkolenie pracowników za granicą: Pracownicy Kliniki odbyli szkolenie za granicą, a mianowicie: prof. dr Stanisław Szyszko — w roku 1959/60 (Belgia i Francja) z zakresu torako- i kardiachirurgii 4 mies.; doc. dr Tadeusz Paliwoda —

w roku 1962 i 1969 — z zakresu torako- i kardiachirurgii (Anglia); doc. dr Zygmunt Górka — w roku 1966/69 z zakresu torako- i kardiachirurgii 15 mies. (Anglia); doc. dr Kazimierz Adamkiewicz — z zakresu urologii (Anglia i Austria); doc. dr Tadeusz Wencel — w roku 1964 — z zakresu neurochirurgii 6 mies. (Anglia); dr Wiesław Gołąb — w roku 1967 — z zakresu chirurgii (CSRS).

Ponadto większość pracowników Kliniki odbyła staże naukowe w ośrodkach torakochirurgii, kardiachirurgii, anestezjologii, chirurgii wątroby, urologii, neurotraumatologii, chirurgii wieku dziecięcego w Zakopanem, Warszawie, Wrocławiu, Poznaniu i Łodzi. Spośród pracowników kliniki specjalizację w zakresie chirurgii I stopnia uzyskało 28 pracowników — II stopnia 19, specjalizację torakochirurgiczną uzyskało trzech pracowników, specjalistami urologami zostały cztery osoby, dwie osoby uzyskały specjalizację w zakresie chirurgii plastycznej, specjalizację w zakresie anestezjologii I stopnia uzyskało sześć osób — II stopnia cztery osoby.

Kierownik Katedry, prof. dr S. Szyszko jest specjalistą krajowym w zakresie chirurgii.

Zajęcia dydaktyczne prowadzone są z chirurgii ogólnej dla:

- studentów IV roku wydziału lekarskiego (10 grup studenckich po 60 godzin)
- studentów III roku oddziału stomatologicznego (60 godz. wykładów oraz ćwiczenia 5 grup studenckich po 120 godz.)
- studentów IV roku oddziału stomatologicznego (30 godz. wykładów oraz ćwiczenia 8 grup studenckich po 60 godz.)
- studentów IV roku Instytutu Elektroniki i Aparatury Medycznej Wydziału Automatyki Politechniki Śląskiej (30 godz. wykładów oraz 30 godzin ćwiczeń).

Pracownicy Kliniki opracowali następujące podręczniki:

- „Badania kliniczne i doświadczalne nad zespołem odmóżdżenia i tolerancją tkanki mózgowej na niedotlenienie”. Śląska AM 1964.
- „Specyfikacja transportu oraz pierwszej i wczesnej pomocy u chorych z obrażeniami klatki piersiowej”, w: Urazowe uszkodzenia klatki piersiowej, s. 9–20, pod red. W. Rzepeckiego i J. Langer, W-wa PZWL 1967.
- „Analiza dziedziczenia spodziectwa u mężczyzn na podstawie badań cytogenetycznych i radawodów”. Śląska Akademia Medyczna 1967.
- „Badania nad doświadczalną przedłużoną tamponadą serca u psów”. Śląska Akademia Medyczna 1968.
- „Operacyjne leczenie miażdżycowych obrażeń klatki piersiowej w świetle badań doświadczalnych i klinicznych”. Śląska Akademia Medyczna 1970.
- „Stosowanie kortykoidów w neurochirurgii i ich

wpływ na ustępowanie obrzęku mózgu. Śląska Akademia Medyczna 1970.

- „Urazy klatki piersiowej, oskrzeli, płuc i śródpiersia”, pod red. L. Deloffa. W-wa, PZWL 1971.
- „Postępy w chirurgii klatki piersiowej”. Problemy Współczesnej Chirurgii i Anestezjologii, T. I, s. 59-71 pod red. W. Rudowskiego, W-wa, PZWL 1972.
- „Chirurgia trzustki”. Ziarek Stanisław: Warszawa, PZWL 1972.

Dla celów dydaktycznych opracowano w Klinice 7 filmów naukowych na temat: operacyjnego sposobu leczenia ciężkich urazów klatki piersiowej, operacyjnego sposobu leczenia ciężkich urazów klatki piersiowej (część doświadczalna), reanimacji, chirurgicznego leczenia wadniaków podtwardówkowych u niemowląt, sztucznego oddychania metodą usta-usta przy pomocy przyrządu Koryckiego, stenozy oraz przeszczepu serca.

Głównym kierunkiem badań naukowych i zainteresowań Katedry i Kliniki Chirurgii Klatki Piersiowej od początku jej powstania była chirurgia ogólna oraz chirurgia klatki piersiowej. Rozszerzenie bazy łóżkowej klinik (w okresie od 1964-1969) umożliwiło rozwinięcie innych dziedzin chirurgii na podstawie doświadczeń zdobytych w torakochirurgii. W Klinice osiągnięto znaczne sukcesy z zakresu kardiochirurgii z krążeniem pozaustrojowym oraz torakotraumatologii. Równocześnie powstały nowe działy kliniki: neurochirurgia, chirurgia plastyczna, chirurgia dzieci, urologia. W badaniach doświadczalnych i spostrzeżeniach klinicznych wykazano warunki, w których następstwa śmierci klinicznej mogą być jeszcze odwracalne. Na podstawie doświadczeń klinicznych i badań na zwierzętach opracowano nowoczesny podręcznik chirurgii trzustki. Na podstawie przeprowadzonych badań doświadczalnych rozszerzono własne doświadczenia Kliniki z zakresu patofizjologii tamponady serca. Opracowano wytyczne postępowania w urazach klatki piersiowej oraz w rozległych urazach wielonarządowych. Uzyskano kliniczne dowody przydatności kortykoidów w neurochirurgii oraz ich wpływu na ustępowanie obrzęku mózgu. Na podstawie doświadczalnego wstrząsu urazowego uzyskano cenne dowody skutków urazu na biochemiczne i histochemiczne zmiany w wątrobie. Przeprowadzono analizę dziedziczenia spodziewa u mężczyzn na podstawie badań cytogenetycznych i rodowodów.

W dorobku Kliniki jest 408 pozycji piśmiennictwa w czasopismach krajowych, w tym 70 pozycji piśmiennictwa mających znaczenie dla medycyny przemysłowej oraz 97 pozycji piśmiennictwa w czasopismach zagranicznych. Osiem własnych oryginalnych metod bądź odmian operacyjnych wprowadzono na stałe do repertuaru zabiegów wykonywanych w Klinice, ponadto pracownicy Kliniki opracowali 5 patentów

oraz 7 wniosków racjonalizatorskich. W Klinice przeprowadzono 7 habilitacji oraz 47 przewodów doktorskich, w tym: 22 z kliniki i 25 spoza kliniki.

Pracownicy brali czynny udział w zjazdach krajowych i zagranicznych, i tak m. in.: doc. dr Tadeusz Wencel wygłosił 2 referaty w 1972 roku w Getyndze na III Europejskim Kongresie Neurochirurgii Dziecięcej. Klinika była współorganizatorem Ogólnopolskiego Sympozjum Doraźnej Pomocy, które odbyło się 1972 r. w Katowicach.

Pośród tematów doniesień i naukowych publikacji opracowanych przez zespół pracowników kliniki, znaczna część (ponad 70) wiąże się z zagadnieniem przemysłowej służby zdrowia, zwłaszcza w zakresie leczenia urazów. Zdobyte w tym zakresie doświadczenie zostało przedstawione w szeregu wystąpieniach referatowych na XLII Zjeździe Towarzystwa Chirurgów Polskich we Wrocławiu w 1964 r., na którym prof. Szyszko wygłosił referat programowy pt. „Organizacja pierwszej pomocy w obrażeniach” oraz XLVI Krajowym Zjeździe Towarzystwa Chirurgów Polskich w Lublinie (1972 r.), na którym prof. Szyszko był naukowym kierownikiem jednego z głównych tematów pt. „Mnogie obrażenia ciała”. Również XLIV Zjazd Chirurgów Polskich w Krakowie (1968) obradował nad tematami żywotnie interesującymi naszą klinikę, czego wyrazem był udział prof. Szyszko w panelach pt. „Reanimacja” i „Oparzenia” oraz wygłoszenie referatu programowego pt. „Leczenie niedrożności jelit”. Jednym z tematów obrad Krajowego Zjazdu Sekcji Torakochirurgicznej w Łodzi (1967) były urazy klatki piersiowej. Moderatorem panelu na temat urazów klatki piersiowej był prof. Szyszko.

Do osiągnięć Kliniki i jej pracowników, które zasługują na podkreślenie należą własne oryginalne metody operacyjne, a mianowicie:

- nowy instrument do przelykowo-jelitowego zespolenia;
- plastyka odwróconego żołądka jako sposób łagodzącego leczenia nieoperacyjnego raka wpustu;
- podwiązanie arkad tętniczych w wodobrzuszu;
- wolny przeszczep sieci w leczeniu niedrożności tętnic kończyn dolnych;
- własna odmiana torakoplastyki osteoplastycznej Björka;
- żółciowe zespolenie omijające w nowotworze wnęki wątroby;
- zastosowanie przeszczepu wolnej sieci w niedokrwieniu jelit;
- zastosowanie wyciągu w leczeniu ciężkich obrażeń ściany klatki piersiowej.

Również w Klinice wykonano pierwszą w Polsce pozaustrojową perfuzję wątroby, operację sposobem Glana oraz zeszytce rozerwanej aorty.

Z osiągnięć pracowników Kliniki wymienić należy pracę M. Fryczkowskiego „Operative treatment of

stoghorn calculi by pole resection" nagrodzoną za granicą.

Badania i prace prof. dr Szyszki w zakresie leczenia urazów znalazły swój wyraz w pracach Komisji Patofizjologii Narządów Klatki Piersiowej – Patofizjologii Klinicznej VI Wydziału Polskiej Akademii Nauk.

Prof. dr Szyszko jest przewodniczącym tej komisji, która zapisała na swym koncie piękny dorobek naukowy współpracujących ośrodków chirurgicznych Poznania, Warszawy, Zabrza i innych.

Sprawuje funkcję Przewodniczącego Zarządu Głównego Towarzystwa Chirurgów Polskich. Ponadto prof. dr Stanisław Szyszko jest Przewodniczącym Komisji Patofizjologii Narządów Klatki Piersiowej i wiceprzewodniczącym Komitetu Patofizjologii Klinicznej VI Wydziału PAN, wiceprzewodniczącym Rady Naukowej Instytutu Medycyny Pracy w Przemyśle Węglowym i Hutniczym, wiceprzewodniczącym Rady Naukowej Instytutu Hematologii, członkiem zespołu redakcyjnego Polskiego Przeglądu Chirurgicznego, członkiem Międzynarodowego Towarzystwa Chirurgów, Polskiego Towarzystwa Lekarskiego, Polskiego Towarzystwa Ftyzjopneumonologicznego, Polskiego Towarzystwa Endokrynologicznego, Polskiego Towarzystwa Walki z Kalectwem i Towarzystwa Anestezjologów Polskich.

Doc. dr hab. Tadeusz Paliwoda, członek Europej-

skiego Towarzystwa Chirurgii Sercowo-Naczyniowej, Komisji Chirurgii Doświadczalnej Komitetu Nauk Klinicznych Polskiej Akademii Nauk, wiceprzewodniczący Oddziału Śląskiego Polskiego Towarzystwa Kardiologicznego podejmuje najbardziej skomplikowane zabiegi w zakresie chirurgii sercowo-naczyniowej oraz chirurgii wątroby będąc pionierem w kraju takich metod operacyjnych jak: operacja sposobem Glana zeszytanie rozerwanej aorty, pozaustrojowa perfuzja wątroby.

Doc. dr hab. Stanisław Ziarek podjął w roku 1970 wykłady w zakresie chirurgii na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu w Oranie (Algeria).

Doc. dr hab. Kazimierz Adamkiewicz został powołany na stanowisko Kierownika Kliniki Urologicznej Instytutu Chirurgii AM w Gdańsku.

Doc. dr hab. Bronisława Ross została powołana na stanowisko Kierownika Katedry i Kliniki Chirurgii Stomatologicznej AM w Białymstoku.

Doc. dr hab. Zygmunt Górka, dr hab. Kazimierz Czyżewski i dr med. Pietrzyk uzyskali nagrodę I stopnia Ministerstwa Zdrowia za zagadnienia „Patofizjologii i leczenia obrażeń klatki piersiowej”.

W minionym okresie 18 lat było leczonych w naszej Klinice ponad 69 000 chorych, a w przychodniach przyklinicznych uzyskało porady ponad 410 000 chorych.

Zygmunt Górka

KLINIKA ORTOPEDII

BYTOM, UL. BATOREGO 15

KIEROWNIK: PROF. NADZW. DR N. MED. GABRIEL WEJSFLOG

Klinika powstała jako „Katedra i Klinika Chirurgii Ortopedycznej” w roku 1952 na bazie Szpitala Miejskiego nr 2 w Bytomiu. Była ona wówczas trzecią Kliniką Ortopedyczną w Polsce. Organizatorem i pierwszym Kierownikiem Katedry i Kliniki Chirurgii Ortopedycznej był w latach 1952–1958 prof. dr med. Marian Garlicki. Przez okres pierwszych dwóch lat Klinika mieściła się w pomieszczeniu tymczasowym na oddziale chirurgii ogólnej. W tym czasie zaadaptowano do potrzeb Kliniki osobny budynek, przy którym dobudowano nowoczesny blok operacyjny, zorganizowano zaplecze badawcze i rehabilitacyjne w postaci sali gimnastycznej i basenu.

W roku 1954 przy Klinice uruchamiono Wojewódzką Przychodnię Ortopedyczną. Początkowo Klinika dysponowała 125 łózkami ortopedyczno-urazowymi, w tym 50 przeznaczonych dla dzieci.

Przy współpracy Kierownika Kliniki zorganizowano bądź otoczono opieką naukową osiem ośrodków terenowych – Instytut Chirurgii Urazowej w Piekarach Śl., Oddział Chirurgii Ortopedyczno-Urazowej w Częstochowie, Czeladzi, Chorzowie, Rybniku, Gliwicach, Mysłowicach i Katowicach.

Podjęto współpracę z Wojewódzką Przychodnią

dla dzieci po chorobie Heinego Medina w Katowicach, z Państwowym Instytutem Medycyny Pracy i Ośrodkiem Lecznictwa Usprawniającego w Goczałkowicach. Utworzona ośrodek naukowy w Łądku-Zdroju obejmujący 25 łóżek balneorehabilitacyjnych. Opieką objęto również sanatorium gruźlicy kostno-stawowej w Istebnej, Rabce i Orzeszu.

W 1958 roku Kierownictwo Kliniki objął prof. dr Gabriel Wejsflog, który prowadzi Klinikę do chwili obecnej.

W ostatnim 10-leciu nastąpił dalszy rozwój Kliniki i jej wpływu na placówki terenowe: dobudowano dwa piętra dla oddziału dziecięcego, wyposażone w salę gimnastyczną i baseny kąpielowe do ćwiczeń. Rozbudowano również zaplecze diagnostyczne poprzez wyposażenie w nowoczesny sprzęt pracowni rentgenawskich, pracowni biochemicznej, uruchomiono pracownię elektromyograficzną. Blok operacyjny wyposażony w nowoczesny sprzęt – w tym również w aparaturę reanimacyjną.

Przy współpracy Kierownika Kliniki będącego również Specjalistą Wojewódzkim do spraw Ortopedii i Traumatologii zorganizowano 15 nowych oddziałów terenowych urazowo-ortopedycznych na terenie woje-

wództwa w Częstochowie (3), Zawierciu, Rydułtowach, Murckach, Szopienicach, Bielsku, Zabrze-Biskupicach, Siemianowicach, Dąbrowie Górniczej, Zabrze, Tychach, Sosnowcu i Jastrzębiu-Zdroju.

Obecnie Klinika dysponuje większą liczbą łóżek. Ponadto w Łądku Zdroju istnieje ośrodek naukowy obejmujący 25 łóżek balneorehabilitacyjnych dla potrzeb chorych z kliniki. Prowadzone są dyżury urazowe pięć razy w miesiącu.

Aktualnie stan kadry naukowo-dydaktycznej Kliniki jest następujący: Samodzielni pracownicy nauki: Kierownik Kliniki Prof. dr n. med. Gabriel Wejsflog, doc. dr hab. n. med. Izabela Szwarnowiecka. Pomocniczy pracownicy nauki: 1 adiunkt, 4 starszych asystentów, 1 asystent. Poza tym Klinika zatrudnia magistra wychowania fizycznego i trzy osoby personelu technicznego.

Zajęcia dydaktyczne obejmowały początkowo wykłady i ćwiczenia dla studentów V roku wydziału lekarskiego z zakresu ortopedii i traumatologii. Ćwiczenia odbywały się na terenie Kliniki. W wykładach wykorzystywano aparaturę oraz materiał własny Kliniki w postaci demonstracji chorych, przeźroczy (zawierających tablice, rentgenogramy itp.), modeli gipsowych. Program ćwiczeń uwzględnia ćwiczenia: kliniczne, operacyjne, ambulatoryjne (przy Wojewódzkiej Poradni Ortopedycznej w Bytomiu) oraz jeden dyżur ostry – urazowy, trwający całą dobę. Grupy studenckie liczą 4–5 osób. W okresie wakacji prowadzone są praktyki studenckie dla I i II roku.

Przy Klinice działa Studenckie Koło Naukowe, którego członkowie biorą czynny udział we wszystkich zajęciach Kliniki.

W Klinice istnieje własne pełne archiwum przeźroczy i fotografii do wykładów i ćwiczeń. Biblioteka przykliniczna jest bogato wyposażona w podręczniki i czasopisma krajowe i zagraniczne.

Oprócz działalności dydaktycznej dla studentów w Klinice prowadzi się na szeroką skalę szkolenie dla lekarzy i pielęgniarek.

Wszyscy lekarze z placówek terenowych odbywają w Klinice obowiązkowe staże przed uzyskaniem specjalizacji I stopnia 3 miesiące, II stopnia – 6 miesięcy. I stopień specjalizacji z zakresu ortopedii i traumatologii uzyskało 28 pracowników Kliniki i 77 osób spoza Kliniki. II stopień specjalizacji uzyskało 20 pracowników Kliniki i 83 z placówek terenowych.

Na zlecenie CMKP przeprowadzono kurs dla ordynatorów z zakresu nowoczesnego leczenia zmian zniekształcających. Przeprowadzono kurs dla lekarzy Pogotowia Ratunkowego z zakresu pierwszej pomocy traumatologicznej.

Krótkotrwale doszkalanie jest prowadzone również dla lekarzy przemysłowych.

Prowadzono dwa kursy dla pielęgniarek – instrumentariuszek. Własny personel lekarski i pielęgniarski jest szkolony w sposób systematyczny na bie-

żąco – poprzez cotygodniowe dla lekarzy, a comiesięczne dla pielęgniarek – zebrania szkoleniowe.

Prof. G. Wejsflog jest współautorem podręcznika wydanego w ZSRR pt. „Waprosy Ortopedii i Traumatologii”.

W początkowym okresie, ze względu na trudności natury organizacyjnej i kadrowej dorobek naukowy Kliniki był stosunkowo skromny i obejmował w pierwszym pięcioleciu 32 prace naukowe. Stopniowo narastała kadra naukowa, a tym samym zwiększał się zakres i efekty pracy naukowej. W chwili obecnej pracownicy Kliniki opublikowali dalsze 264 prace, czyli łącznie 298, w tym kilka w czasopiśmie zagranicznym.

Główne kierunki badań naukowych Kliniki poruszają następujące problemy profilaktyki, zachowawczego i operacyjnego leczenia:

- wrodzonych zwichnięć stawu biodrowego,
- dystonicznych bocznych skrzywień kręgosłupa,
- zmian zniekształcających stawu biodrowego za pomocą endoproteroplastyki,
- zniekształceń stóp,
- urazowości ze szczególnym uwzględnieniem przemysłu, górnictwa i hutnictwa,
- urazowości komunikacyjnej,
- zespoły bólowe krzyża – nagminnie występujące u pracowników przemysłu ciężkiego,
- rehabilitacji chorych ortopedycznych i urazowych.

Przeprowadzono dwa przewody habilitacyjne pracowników Kliniki oraz jednego pracownika z terenu. Stopień doktora nauk medycznych uzyskało 33 lekarzy w tym 16 etatowych pracowników Kliniki.

Klinika była organizatorem dwóch Krajowych Zjazdów Polskiego Towarzystwa Ortopedów i Traumatologów – w 1954 r., poświęconego zagadnieniu porażenia wiotkich i złamań otwartych, oraz w 1970 r., na którym przedstawiono problem skrzywień bocznych kręgosłupa oraz złamania szyi kości udowej. W obu tych zjazdach uczestniczyli również goście z zagranicy (ZSRR, ČSRS, NRD i NRF). Zorganizowano również Krajowy Zjazd Towarzystwa Walki z Kalectwem w 1960 r. Ponadto Klinika była współorganizatorem tzw. Dni Ortopedycznych odbywających się na terenie Ośrodka Rybnickiego.

Czynny udział w Zjazdach Naukowych za granicą broli: prof. G. Wejsflog w 1954 r. w Wiedniu, w 1958 r. w Paryżu, w 1960 r. w Brnie, w 1966 r. w Budapeszcie, doc. Zderkiewicz w 1966 r. w Budapeszcie, doc. I. Szwarnowiecka w 1966 r. w Budapeszcie, w 1970 r. w Bukareszcie, dr W. Chromy w 1966 r. w Budapeszcie i w 1970 r. w Bukareszcie, dr K. Dobosiewicz w 1960 r. w Brnie.

Zespół pracowników Kliniki brał czynny udział we wszystkich Krajowych Zjazdach Ortopedów i Traumatologów odbywających się co 2 lata, dwukrotnie w Zjazdach Tow. Lekarzy Sportowych oraz dwóch Zjazdach Towarzystwa do Walki z Kalectwem.

Pracownicy Kliniki otrzymali 2 patenty na zestaw narzędzi do alloplastyki sprężynowej w bocznych skrzywieniach kręgosłupa oraz anguloischiometr ortopedyczno-radiologiczny oraz jeden wniosek racjonalizatorski na siodełko do stołu ortopedycznego przepuszczalne dla promieni rtg.

Kierownik Kliniki prof. Gabriel Wejsflog jest konsultantem Wojewódzkim z zakresu Ortopedii i Traumatologii; dzięki jego wysiłkom zorganizowano 15 oddziałów ortopedyczno-urazowych w terenie, zapewniając tym sposobem należyłą opiekę chorym w tak wybitnie uprzemysłowionym terenie. Łącznie obsługuje teren Śląska 24 oddziały ortopedyczno-urazowe.

Prof. Wejsflog jest członkiem Międzynarodowego Towarzystwa Ortopedów i Traumatologów (SICOT) od 1958 r. Obecnie pełni funkcję Przewodniczącego Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Ortopedów i Traumatologów i Wojewódzkiego Oddziału PTO i Tr. Był długoletnim przewodniczącym Polskiego Towarzystwa do Walki z Kołectwem.

Do osiągnięć Kliniki zaliczyć należy opracowanie:

- metodyki badań bio- i histochemicznych w bocznych skrzywieniach kręgosłupa,
 - metody badania klinicznego i radiologicznego w bocznych skrzywieniach kręgosłupa,
 - badań chodu, stopy płaskiej, stopy końsko-szpatawej,
 - badań wrodzonego zwichnięcia stawu biodrowego,
 - radiologicznych badań złamań kości promieniowej,
 - elektromiograficznego testu mięśniowego oraz metodyki leczenia złamań kości piętowej.
- W zakresie metod operacyjnych należy adnotować:
- leczenie skolioz kontraktorem i dystraktorem,
 - wprowadzenie operacji typu Wenta w leczeniu koksartroz,
 - wprowadzenie metaloplastyki częściowej stawu biodrowego,
 - wprowadzenie metaloplastyki całkowitej stawu biodrowego.

Izabela Szwarnowiecka

KLINIKA REHABILITACJI

REPTY ŚLĄSKIE

KIEROWNIK: DOC. KONTR. DR N. MED. JÓZEF JUSZKO

Wśród pięknego parku (250 hektarów) o rzadko spotykanym drzewostanie w Europie, z inicjatywy władz partyjnych i rządowych rozpoczęto budowę wielkiego Ośrodka Rehabilitacji na Śląsku.

Investycje prowadzi Komitet Budowy Górniczych Ośrodków Leczniczych pod kierunkiem Przewodniczącego Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej w Katowicach, gen. Jerzego Ziętka.

Dzięki czynnemu poparciu i przy współudziale Resortowych Związków Zawodowych i Ministerstwa Zdrowia powstanie więc na terenie miasta Tarnowskie Góry w niedalekiej przyszłości jedyne chyba nośnictwo „Miasteczko Zdrowia” jako Górnicze Centrum Rehabilitacji Leczniczej i Zawodowej, w którym przeprowadza się rehabilitację kompleksową od pierwszych dni zachorowania, kończąc na szeroko pojętej re-socializacji inwalidy.

Z dniem 1 października 1972 r. Rektor Śl. Akademii Medycznej, prof. dr hab. Jan Jonek powołał przy Instytucie Chirurgii Śląskiej Akademii Medycznej Klinikę Rehabilitacji. Kierownikiem mianował doc. Józefa Juszkę, który jest zarazem Dyrektorem Centrum Rehabilitacji Leczniczej i Zawodowej. Klinika Rehabilitacji oparła swoją działalność na bazie Centrum Rehabilitacji Leczniczej i Zawodowej. Łóżka podzielono na sprofilowane oddziały, które służą realizacji szeroko

pojętej rehabilitacji kompleksowej zgodnie z doświadczeniami medycyny światowej. Równocześnie przy Centrum Rehabilitacji Leczniczej i Zawodowej Rektor Śląskiej Akademii Medycznej powołał Radę Naukową w następującym składzie: Przewodniczący: prof. zw. dr hab. n. med. Józef Gasiński, z-ca Przewodniczącego: prof. dr hab. n. med. Adam Wolański, Sekretarz: doc. dr hab. n. med. Leszek Giec, członkowie: prof. nadzw. dr hab. n. med. Czesław Sadliński, prof. nadzw. dr hab. n. med. Gabriel Wejsflog, doc. dr hab. n. med. Bolesław Gwóźdź, doc. dr hab. n. med. Hieronim Powiertowski, doc. kantr. dr n. med. Józef Juszek.

Centrum Rehabilitacji składa się z trzech oddziałów:

- Zakładu Rehabilitacji Leczniczej,
- Zakładu Rehabilitacji Zawodowej,
- Gospodarstwa i Warsztatów na rozrachunku poza budżetowym.

Zakład Rehabilitacji Leczniczej

Przeprowadza się tu „generalny remont człowieka”, biorąc bardzo szczegółowo pod uwagę jego stan psychiczny, wynikający z całokształtu warunków jego ży-

cia i jego stan fizyczny zachwiany schorzeniem lub wypadkiem.

Zakład posiada 320 łóżek podzielonych na: oddziały Rehabilitacji Schorzeń Wewnętrznych, Rehabilitacji Schorzeń Neurologicznych, Rehabilitacji Schorzeń Ortopedyczno-Urazowych, Rehabilitacji Schorzeń Neurotraumatologicznych, Rehabilitacji Adaptacyjnej Schorzeń Wewnętrznych, Rehabilitacji Adaptacyjnej Schorzeń Ortopedyczno-Urazowych, Rehabilitacji Schorzeń Neurologicznych (Paraplegia).

Oprócz tego utworzono następujące pracownie i gabinety specjalistyczne: Pracownię Analityczno-Biochemiczną (kierownik naukowy: doc. dr hab. n. med. Józef Stanosek), Pracownię Radiologiczną, Pracownię Elektrokardiograficzną, Pracownię Elektroencefalograficzną, Pracownię Elektromiograficzną, Pracownię Fizjologii (z ergometrią, ergonotelemetrią) (kierownik naukowy: doc. dr hab. n. med. Bolesław Gwóźdź), oraz Gabinet Urologiczny (kierownik naukowy: prof. nadzw. dr hab. n. med. Jerzy Zieliński), Gabinet Ginekologiczny, Gabinet Laryngologiczny, Gabinety Stomatologiczne, Gabinet Psychiatryczny (kierownik naukowy: doc. dr hab. n. med. Krzysztof Chłopicki), Gabinety Psychologiczne oraz Gabinety Socjologiczne.

Poza tym działy pomocnicze Zakładu Rehabilitacji obejmują:

– blok operacyjny, anestezjologię i reanimację, przyrodolecznictwo, kinezyterapię, hydroterapię (baseny duże i indywidualne), inhalatorium centralne, masaż leczniczy, terapię pracą, aptekę, pracownię fotograficzną oraz Centralną Izbę Przyjęć.

W Zakładzie Rehabilitacji Leczniczej zatrudnionych jest 20 lekarzy medycyny, 2 lekarzy stomatologów oraz 3 lekarzy w niepełnym wymiarze godzin.

Praca dydaktyczna. Na mocy porozumienia z dnia 26 VI 1970 r. pomiędzy Śląską Akademią Medyczną im. L. Waryńskiego w Katowicach, a Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej – Wydział Zdrowia i Opieki Społecznej w Katowicach, powołano zespół dydaktyczno-badawczy Centrum i Radę Naukową Centrum. Opracowano odpowiedni regulamin. Od roku akademickiego 1970/71 w Centrum prowadzi się ćwiczenia dla studentów Śląskiej Akademii Medycznej. I tak: w roku akademickim przeszkolono:

1970/71 – 260 studentów, 1971/72 – 360 studentów, 1972/73 – 301 studentów.

Studenci mieszkają w pokojach hotelowych Górniczego Centrum i mają bardzo dobre warunki pracy i nauki. Do dydaktyki wykorzystano miejscową filmotekę, wyświetlając 15 filmów tematycznie związanych z zagadnieniem rehabilitacji kompleksowej.

Kursy szkoleniowe. Na mocy porozumienia z Centrum Medycznego Szkolenia Podyplomowego dla Lekarzy w Warszawie, odbywają się w Górniczym Centrum Rehabilitacji szkolenia lekarzy z zakresu rehabilitacji leczniczej i zawodowej. W roku 1972 odbyły się dwa kursy:

1. kurs informacyjny pt. „Wybrane zagadnienia z rehabilitacji po urazach narządu ruchu” – dla 30 lekarzy chirurgów,
2. kurso-konferencja pt. „Jak postępować z nieprzytomnym chorym” – dla 20 lekarzy chirurgów oraz dla lekarzy neurologów, chirurgów i internistów.

W roku 1973 odbyło się siedem kursów informacyjnych jednodniowych pt. „Podstawy rehabilitacji w chorobach chirurgicznych”; każdy kurs przeznaczony dla 25 lekarzy z II stopniem specjalizacji.

Kontakty Górniczego Centrum Rehabilitacji z ośrodkami naukowymi całego świata stale się rozwijają.

Po zakończeniu budowy Szpitala Rehabilitacji dla Dorosłych będzie zbudowany kino-teatr na 450 miejsc z możliwością wyświetlania filmów szerokoekranowych i wszystkich filmów naukowych. Górnicze Centrum posiada bogato wyposażone atelier foto-filmowe. Zakład Poligrafii m. in. drukuje skrypty i prace naukowe. Tego rodzaju zaplecze jest niezbędne do prowadzenia właściwej dydaktyki.

Zakład Rehabilitacji Zawodowej

Zakład Rehabilitacji Przemysłowo-Zawodowej szkoli w nowych zawodach wszystkich tych, którzy nie są zdolni powrócić na poprzednio zajmowane stanowiska, a których należy przywrócić do społecznego życia czynnego. Duża baza szkoleniowa i materialna Zakładu umożliwia szkolenia 220 uczniów nowych zawodów. Wykwalifikowany personel pedagogiczny oraz inżynierjno-techniczny daje gwarancję wysokiego poziomu szkolenia, co zostało potwierdzone w praktyce. Obecnie Zakład prowadzi już trzy szkoły i dziewięć kursów jedno- i dwurocznych.

Warsztaty szkolne i pracownie szkoleniowo-produkcyjne obejmują:

Na wydziale mechanicznym warsztaty: obróbki skrawaniem I, obróbki skrawaniem II, ślusarski PM-3, konstrukcyjno-montażowy, obróbki precyzyjnej, mechaniki precyzyjnej, spawalniczy.

Na wydziale maszynowo-narzędziowym warsztaty: narzędziowy, obróbki mechanicznej, remontów maszyn i urządzeń, malarnia i lakiernia, centralną wypożyczalnię narzędzi, stolarsko-malarski.

Na wydziale elektrycznym warsztaty: montażu szaf sterujących, maszyn i urządzeń elektrycznych średniej mocy, aparatury elektrycznej, utrzymania ruchu.

Na wydziale samochodowym warsztaty: mechaniczno-ślusarski, usługowo-naprawczy, stację diagnostyczną samochodów.

Na wydziale poligraficznym: maszynopisownię, przygotowalnię form, halę maszyn drukujących, intrologatornię, pracownię fotograficzną.

Poza tym w Górniczym Centrum istnieją Gospodarstwa: Warsztaty Przemysłowe, Gospodarstwo Rolno-

-Ogrodnicze, Warsztaty Ortopedyczne, Zakład Budowlano-Remontowy.

Dalsza rozbudowa obejmuje:

— Zakład Rehabilitacji Leczniczej, w którym w najbliższym czasie zostaną oddane do użytku:

— baseny leczniczo-kąpielowe, sale gimnastyczne, sale terapii zajęciowej, gabinety gier i rekreacji, 240 łóżek szpitalnych dla dorosłych, kino szerokoekra-

nowe na 400 miejsc, internaty dla pielęgniarek oraz sanatorium podziemne.

— Zakład Rehabilitacji Zawodowej, w którym przewiduje się utworzenie: Zasadniczej Szkoły Zawodowej, Technikum Zawodowego, internatów dla 300 uczniów.

Na terenie Ośrodka planuje się: budowę stadionu sportowego, basenów pływackich oraz lądowiska helikopterów.

Józef Juszek

KLINIKA UROLOGII

KATOWICE, UL. WARSZAWSKA 52

KIEROWNIK: PROF. NADZW. DR HAB. N. MED. JERZY ZIELIŃSKI

Dzieje Kliniki Urologii są stosunkowo krótkie. Powstała bowiem w 1967 r. z Oddziału Urologicznego II Kliniki Chirurgicznej, który znajdował się od 1964 roku w Szpitalu Miejskim nr 2 w Katowicach, przy ul. Warszawskiej 52. Oddział ten miał wówczas 48 łóżek na II piętrze.

Odstępując jedno piętro Śląskiej Akademii Medycznej — Wydział Zdrowia i Opieki Społecznej PMRN utworzył równocześnie w tym samym gmachu 37-łóżkowy Oddział Urologiczny Szpitala Miejskiego nr 2. Dwa te zakłady istnieją dotychczas obok siebie. Kierownikiem Kliniki Urologicznej jest od początku prof. dr med. Jerzy Zieliński, a kierownikiem Oddziału Urologicznego — docent etatowy dr med. Adam Szkodny. Oba te zakłady mają wspólną salę operacyjną i salę endoskopową, wspólnych anestezjologów i lekarzy dyżurnych, częściowo wspólny sprzęt. Jednak istotne znaczenie ma fakt, że wspólnie prowadzą dydaktykę dla studentów VI roku medycyny, którzy dzięki temu korzystają z materiału obejmującego blisko 90 łóżek urologicznych.

Dawniejsze dzieje urologii na terenie Śląskiej Akademii Medycznej odzwierciedlają powszechną w ostatnich dziesięcioleciach we wszystkich, nie tylko polskich zakładach leczenia zamkniętego, tendencję do usamodzielniania się tej specjalności z obrębu chirurgii. Już w latach 1951—1954 zmarły dr Władysław Walentowski prowadził przy Klinice Chirurgicznej kilkunasto-łóżkowy pododdział urologiczny w Zabrze, najpierw w Państwowym Szpitalu Klinicznym nr 1, potem w Państwowym Szpitalu Klinicznym nr 2. W styczniu 1955 r. rozszerzona pododdział do 38 łóżek, które wydzielono z II Kliniki Chirurgicznej. Jest dużą zasługą kierownika tej Kliniki, prof. dra Józefa Gasińskiego, że okazał zrozumienie dla potrzeb nowej, tworzącej się specjalności i stworzył warunki dla jej rozwoju.

Kierownictwa rozszerzonego pododdziału objął Jerzy Zieliński.

Pododdział urologiczny rozwinął żywą działalność, nie tylko leczniczą, lecz także dydaktyczną i naukową.

W latach 1956—1963 młoda kadra urologiczna rozwinęła się szybko. Asystenci uzyskali I stopień specjalizacji chirurgicznej i specjalizację urologiczną oraz stopnie doktorskie. W 1963 r. habilitowany został dr Jerzy Zieliński. Do podniesienia poziomu naukowego pracowników przyczyniły się m. in. kontakty i staże w klinikach urologicznych innych Akademii Medycznych, szczególnie współpraca z krakowską Kliniką Urologiczną i jej kierownikiem, profesorem Emilem Michałowskim.

Od maja 1958 r. dr J. Zieliński prowadził równocześnie pododdział urologiczny w Zabrze i oddział urologiczny Szpitala Miejskiego w Katowicach. Po przejściu doc. Zielińskiego wraz z II Kliniką Chirurgiczną do Katowic, kierownictwo 30-łóżkowego oddziału urologicznego przy I Klinice Chirurgicznej (kierownik: prof. dr Stanisław Szyszko) w Zabrze objął doc. dr Kazimierz Adamkiewicz; sprawował je do końca 1971 r., tzn. aż do przeniesienia się do Gdańska na stanowisko kierownika Kliniki Urologicznej Akademii Medycznej. Pod kierownictwem doc. Adamkiewicza oddział urologiczny I Kliniki Chirurgicznej odznaczył się ożywioną działalnością leczniczą i naukową, wykazując szczególne osiągnięcia w urologii dziecięcej, m. in. dzięki bliskiej współpracy z Katedrą Pediatrii. Godne podkreślenia jest też współdziałanie tego oddziału z zespołem angiochirurgicznym doc. Tadeusza Paliwody w operacjach na tętnicy nerkowej i przeszczepianiu nerek.

Oddział urologiczny w Katowicach, rozwinął pod kierunkiem doc. Zielińskiego pracę usługową — działalność naukową oraz szkolenie lekarzy. W ciągu następnych lat, siedmiu lekarzy uzyskało tytuł specjalisty — urologa, trzech — stopień doktora (Szkodny, Marquardt, Janosz), a dr med. Adam Szkodny uzyskał w 1968 r. habilitację, wkrótce potem zaś stanowisko docenta habilitowanego. W roku 1972

docent Zieliński został mianowany profesorem nadzwyczajnym.

Obecny skład osobowy kliniki Urologii jest następujący:

Samodzielni pracownicy nauki: prof. nadzw. dr hab. n. med. Jerzy Zieliński — Kierownik Kliniki; doc. dr hab. n. med. Adam Szkodny — doc. etatowy, któremu powierzono ordynaturę oddziału urologicznego Szpitala Miejskiego. Pomocniczy pracownicy nauki (nauczyciele akademicy): 1 adiunkt, 2 asystenci. Na etatach Szpitala Miejskiego: 3 starszych asystentów (w tym 1 pólstatowy), 1 asystent.

Kierownik Kliniki odbył sześciokrotnie miesięczny staż w Klinice Urologicznej prof. Couvelaire'a w Paryżu, doc. dr med. A. Szkodny odbył 6-tygodniowy staż w Institute of Urology w Londynie.

Od roku 1955 prowadzone były systematycznie ćwiczenia i wykłady z urologii, nawet w zakresie nieco szerszym niż to przewidywał oficjalny program studiów. Przeznaczone były początkowo dla studentów IV roku medycyny. W następnych latach, zgodnie z potrzebą uprzedniego szkolenia studentów w chirurgii, przesunięto studium urologii na V rok studiów, a ostatnio — już na terenie Katowic — na IV rok studiów, co przyczyniło się wybitnie do poprawienia jego efektywności. Od dwóch lat studenci wpisują urologię do indeksu jako oddzielny przedmiot.

Zajęcia dydaktyczne prowadzone są w zakresie podstawowych zagadnień urologicznych. Każda grupa studentów odbywa tygodniowe szkolenie.

Adiunkt dr Czopik i docent dr Szkodny otrzymali w roku 1970 od Rektora nagrody za osiągnięcia dydaktyczne.

Prof. Zieliński napisał trzy rozdziały w „Zarysie urologii dla studentów” pod red. Jana Leńki (W-wa, PZWL, 1970). W druku PZWL znajduje się 600-stronicowy podręcznik Donalda R. Smitha „Podstawy urologii”, przetłumaczony przez prof. Zielińskiego, który uzupełnił go, dopisując 50 stronic; podręcznik ukaze się w II kwartale 1973 r.

Okolo 10–15 ginekologów i 3–5 chirurgów rocznie odbywa w Klinice miesięczny lub dłuższy staż urologiczny.

Działalność naukowa Kliniki koncentruje się głównie wokół trzech grup zagadnień: traumatologii urologicznej, leczenia zabiegowego kamicy moczowej i chirurgii doświadczalnej moczowodu. Osiągnięcia w dziedzinie traumatologii urologicznej, dotyczą głównie postępowania w świeżych urazach cewki i pęcherza moczowego oraz w zwężeniach pourazowych cewki. Ostatnio Klinika rozszerzyła swe zainteresowania na dysfunkcję neurogenną pęcherza w pourazowych uszkodzeniach rdzenia kręgowego, w której to dziedzinie opiera się na bliskiej współpracy z Ośrodkiem Rehabilitacji w Reptach Śl. Zarówno te zagadnienia, jak problemy kamicy moczowej odpowiadają ściśle potrzebom terenowym.

Województwo nasze jest bowiem znanym terenem endemii kamicowej, największym w Polsce i jednym z największych na świecie, a złamania miednicy z pęknięciem cewki są w tutejszych kopalniach oraz w związku z znaczną motoryzacją tak częste, że — przy celowo z naszej strony zorganizowanym skoncentrowaniu ich leczenia w naszej Klinice — liczba zebranych przypadków wysunęła nas na jedno z pierwszych miejsc na świecie. Opracowaliśmy oryginalny schemat postępowania w tych urazach, dzięki któremu nie ma w naszych poradniach niemal zupełnie chorych, którym trzeba by okresowo rozszerzać zwężenie cewki moczowej.

Rosnące doświadczenie w chirurgii kamicy moczowej pozwoliło nam na poprawę wyników i rozszerzenie wskazań do operacji kamieni odlewowych, nawrotowych, obustronnych (nieraz jednocześnie) oraz związanych z wadami wrodzonymi nerek. Osiągnięcia w tej dziedzinie znalazły wyraz w publikacjach krajowych i zagranicznych oraz w tematyce referatów przedstawionych przez nas na zjazdach.

Łącznie pracownicy Kliniki opublikowali ok. 150 prac naukowych, w tym ok. 20 za granicą. Między innymi jedna z prac, dotyczących urazowego uszkodzenia cewki moczowej została obszernie streszczona w Year Book of Urology (Chicago 1969). Kilkakrotnie prace Kliniki były referowane na Zjazdach krajowych i zagranicznych.

W roku 1963 pracownicy Kliniki zorganizowali ogólnopolski „Dzień Urologiczny” w Katowicach; wygłoszone referaty zostały wydrukowane w „Pamiętniku z Dnia Urologicznego”. Kierownik Kliniki był w czerwcu 1972 r. moderatorem obrad n. t. operacji urologicznych w przypadkach niewydolności nerkowej, podczas Zjazdu Urologicznego w Lublinie.

Klinika prowadzi stałą współpracę z oddziałem Nefrologicznym III Kliniki Chorób Wewnętrznych, z Zakładem Patologii Ogólnej (w dziedzinie endokrynologii) oraz z Instytutem Onkologii.

Klinika wykonuje rocznie około 450 dużych zabiegów, kilkadziesiąt małych i około trzystu endoskopowych. Liczby te wykazują stałą tendencję wzrostową. W ciągu 15 lat pracy, a w szczególności po zorganizowaniu Kliniki, przyswoiliśmy sobie i udoskonalili szereg metod operacyjnych, m. in. leczenie spodziectwa (przeważnie sposobem Cecilia-Michałowskiego) operacje poprawcze wodonercza wrodzonego (spos. Culpa oraz Hynes-Andersona), jednoczesowe wyluszczenie gruczolaka stercza (sposobem Millina lub Hryntschaka), leczenie przetok pęcherzowo- i moczowo-pochwowych, operacje wad wrodzonych moczowodu.

W ostatnich latach doc. Szkodny rozwinął w swoim oddziale na szeroką skalę przecieczkową radykalną elektrosekcję gruczolaka stercza, co stanowi działalność pionierską w skali krajowej.

Poradnia Przykliniczna udziela konsultacji Klinikom Akademii i szpitalom całego województwa ka-

towickiego, a nawet częściowo opolskiego. Znaczny odsetek konsultowanych chorych przyjmujemy do leczenia zabiegowego. Konsultacji udzielamy również urologom i chirurgom zajmującym się urologią, którzy powierzają nam poważniejsze przypadki.

Za najważniejsze osiągnięcia Kliniki Urologicznej uważać należy: w dziedzinie naukowej – dokładne oprowadzenie postępowania w urazowym uszkodzeniu cewki, zarówno w świeżych przypadkach jak i w zwężeniach pourazowych, a w dziedzinie usługowej:

- objęcie konsultacji wszystkich szpitali województwa katowickiego i niektórych – opolskiego i krakowskiego,
- leczenie operacyjne niemal wszystkich świeżych

- przypadków urazowego uszkodzenia cewki moczowej z województwa katowickiego, bądź to w Klinice, bądź też w szpitalach miejscowych,
- zachowawcze leczenie operacyjne (nie amputacyjne) dużej liczby przypadków ciężkiej kamicy nerkowej,
- leczenie przypadków bezmoczności wydalniczego z całego województwa.

Plany rozwoju Akademii przewidują przeniesienie Kliniki Urologii do jednego ze szpitali klinicznych. Wiąże się z tym nadzieja na uzyskanie pełnego zaplecza oraz nadzieja na bliskie sąsiedztwo z Kliniką Nefrologiczną, niezbędne dla dalszego rozwoju obu tych specjalności.

Jerzy Zieliński

INSTYTUT PEDIATRII

DYREKTOR: PROF. NADZW. DR HAB. N. MED. MIECZYSLAW KRAUZE

ZAST. DYREKTORA: PROF. NADZW. DR HAB. N. MED. BOŻENA HAGER-MAŁECKA

I KLINIKA PEDIATRII

ZABRZE, UL. 3 MAJA 13

KIEROWNIK: PROF. NADZW. DR HAB. N. MED. BOŻENA HAGER-MAŁECKA

I Klinikę Pediatrii kreowano jako Katedrę i Klinikę Pediatrii w dniu 1 stycznia 1952 r. Klinika mieściła się w budynku przy ul. 3 Maja 63 w Zabrzu; liczyła w chwili powstania 120 łóżek na 4 oddziałach: gruźliczo-zakaźnym, wewnętrznym, niemowlęcym-wewnętrznym oraz niemowlęcym-biegunkowym. Jej organizatorem i pierwszym kierownikiem był prof. dr med. Artur Chwalibogowski. W następnych latach liczba łóżek w Klinice ulegała stopniowemu zmniejszaniu, likwidacji uległ oddział zakaźny, zmniejszyła się liczba łóżek na oddziale gruźliczym.

W dniu 25 XI 1963 r. Klinika znalazła nowe pomieszczenie w budynku opróżnionym przez I Klinikę Chorób Wewnętrznych przy Państwowym Szpitalu Klinicznym nr 1 w Zabrzu przy ul. 3 Maja 13/15. Utworzono tam cztery oddziały: obserwacyjny, gruźliczy, niemowlęcy-wewnętrzny i niemowlęcy-biegunkowy z łączną liczbą łóżek 120. Po śmierci prof. Chwalibogowskiego w roku 1964 kierownikiem mianowano doc. dr hab. n. med. Bożenę Hager-Malecką. W 1968 roku powstał Oddział Przedłużonej Terapii Dziecięcej w Katowicach-Ligocie, liczący 34 łóżka. Obecnie I Klinika Pediatrii posiada łącznie 154 łóżka. W ramach oddziałów wydzielono salki specjalistyczne: nefrologiczną, hematologiczną, enterologiczną, neurologiczną, kardiologiczną i diabetologiczną; w 1968 r. utworzono salkę patologii noworodka a w 1970 r. salkę reanimacyjną, która zabezpiecza potrzeby Wojewódzkiego Ośrodka Intensywnej Terapii Dzieci. W roku 1952 powstały cztery pracownie: radiologiczna analityczna, przemiany materii, chemiczna. W nowym pomieszczeniu Kliniki w 1964 r. uruchomiono siedem pracowni: radiologiczną, bakteriologiczną, biochemiczną, elektrokardiograficzną, analityczną, rehabilitacyjną i hematologiczną. Dnia 1 X 1969 r. utworzona została przy Katedrze Pediatrii II Klinika Pediatrii w Katowicach-Załężu, której kierownikiem został pracownik Kliniki prof. dr med. Mieczysław Krauze. W 1971 r. utworzona ponadto pracownia: elektroencefalograficzna i metaboliczna, a w 1972 roku — gazometryczną i spirograficzną.

Obecnie Klinika posiada gabinety: dentystyczny i fizykoterapii oraz przedszkole i szkołę. Od roku 1957 klinika prowadzi Poradnię Przykliniczną, zatrudniającą obecnie czterech adiunktów oraz powstałe w roku 1970 Wojewódzkie Poradnie Dziecięce: nefrologiczną, hematologiczną, endokrynologiczną i chorób metabolicznych; poza budynkiem Kliniki czynna jest Poradnia cukrzycowa i alergologiczna.

W chwili obecnej skład osobowy I Kliniki Pediatrii w Zabrzu jest następujący: prof. nadzw. dr hab. n. med. Bożena Hager-Malecka — kierownik Kliniki, doc. dr hab. n. med. Zbigniew Szczepański oraz 10 adiunktów, 9 starszych asystentów, 4 asystentów, 3 asystentów naukowo-technicznych.

Spośród byłych pracowników naukowych — wychowanków Kliniki aż 11 (w tym 3 samodzielnych pracowników nauki) objęło kierownicze stanowiska w innych placówkach naukowych oraz w terenowej służbie zdrowia.

Za granicą przebywało siedmiu pracowników w celach szkoleniowych a czterech w innych celach naukowych: prof. dr B. Hager-Malecka — 1961, 1967, (Francja), prof. dr M. Krauze — 1964 (ZSRR), doc. dr J. Zaręba — 1964 (Anglia), dr med. Z. Szczepański — 1969 (ZSRR), dr med. K. Karczewska — 1969 (Szwajcaria), dr med. K. Romańska — 1971 (Belgia).

W ramach prac dydaktycznych Klinika od 1952 do 1969 r. prowadziła całokształt zajęć z pediatrii. Od 1969 r. prowadzi zajęcia dla studentów III i IV roku medycyny i IV roku Oddziału Stomatologii.

W roku akademickim 1971/72 zmieniono system prowadzenia zajęć (wykłady i ćwiczenia) dla studentów IV roku medycyny. Zajęcia rozpoczynają się codziennie prelekcją (1 godz.) wygłoszoną przez specjalistę z danej dziedziny pediatrii. W ciągu 3 tygodni zblokowanych ćwiczeń studenci zapoznają się w ten sposób z 12 wiodącymi problemami pediatrii klinicznej. Następnie studenci odbywają w grupach 3–4 osób ćwiczenia na salach chorych. Sprawdzanie wiadomości odbywa się codziennie podczas ćwiczeń przy łóżku chorego. Wykład odbywa się na zakończenie każdego tygodnia — ćwiczeń i prowadzony metodą dyskusyjną ze studentami — obejmuje tematykę zawartą w kończącym się tygodniu ćwiczeń. Dydaktyka na III roku studiów obejmuje propedeutykę pediatrii, rozwój dziecka, organizację opieki nad dzieckiem i zagadnienia medycyny szkolnej. Ćwiczenia odbywają się w połowie wymiaru godzin w Klinice, w połowie na oddziale noworodków I Kliniki Położnictwa i Ginekologii w Zabrzu, w poradniach, żłobkach, Domach Dziecka oraz szkołach na terenie miasta Zabrze. Zajęcia z zakresu pediatrii dla studentów IV roku stomatologii obejmują wykłady i ćwiczenia z zakresu patologii pediatrycznej związanej z chorobami narządu żucia. Zagadnieniami dydaktycznymi zajmuje się adiunkt Kliniki, zastępca Kierownika Kliniki ds. dydaktyki.

Przy Klinice działa Studenckie Kolo Naukowe, STN, prowadzone przez dr K. Karczewską, liczące ok. 40 studentów.

W Klinice lekarze z terenu stale odbywają staże specjalizacyjne I i II stopnia w zakresie pediatrii; do 1972 r. staży z zakresu pediatrii odbywało 856 lekarzy, a z zakresu innych specjalności 346. W ciągu 20 lat istnienia Klinika wyszkoliła łącznie 239 specjalistów I stopnia i 175 specjalistów II stopnia z zakresu pediatrii.

Od 1970 r. odbywa się w Klinice ciągłe szkolenie ordynatorów oddziałów dziecięcych szpitali z woj. katowickiego i opolskiego; raz w tygodniu 9–12 ordynatorów uczestniczy w demonstracjach przypadków klinicznych.

W Klinice szkolili się również lekarze z innych ośrodków naukowych: z Instytutu Pediatrii we Wrocławiu w zakresie wykonywania testu NBT i wykonywania biopsji jelitowych, Pracownicy Instytutu Matki i Dziecka w Warszawie oraz Kliniki Pulmonologii Dziecięcej Instytutu Gruźlicy w Rabce w zakresie próby bromkowej, pracownicy innych placówek naszej Akademii w zakresie badań immunochemicznych, neurologów w zakresie badań encefalograficznych u dzieci. W naszej Klinice szkolili się laboranci z zakresu rehabilitacji dzieci, EEG, EKG, biochemii, bakteriologii.

W Klinice stale odbywają szkolenia zawodowe pielęgniarki, uczennice Zasadniczej Szkoły Medycznej, Państwowej Szkoły Pielęgniarskiej w Zabrze i Państwowej Szkoły Położnych w Zabrze. Na przeszkolenia przyjeżdżały również pielęgniarki z terenu i poza terenem woj. katowickiego.

W Klinice szkolono kierowników żłobków i pielęgniarki z terenu woj. katowickiego w zakresie pielęgnacji i rehabilitacji niemowląt oraz pielęgniarki prowadzące kuchnie mleczne z terenu województwa katowickiego.

Dla ordynatorów Oddziałów Dziecięcych zorganizowano w 1968 r. dwukrotnie 3-tygodniowe kursy z zakresu żywienia; w 1972 r. dwukrotnie kursy na temat: „Enteropatie przewlekłe”. Pracownicy Kliniki corocznie biorą udział w następujących obozach społeczno-wychowawczych: obóz ZSP w Jaszowcu, Obóz Kręgu Instruktorskiego ZHP, w tym zorganizowano pierwszy w Polsce w roku 1967 podobóz dla dzieci chorych na cukrzycę.

Szczególą troską otacza Klinika podobóz ZHP dla dzieci chorych na cukrzycę. Od 6 lat dr med. Krystyna Karczewska i dr med. Jadwiga Górniak wraz z instruktorami kręgu instruktorskiego ZHP przy Śląskiej Akademii Medycznej, przy współpracy Wojewódzkiej Poradni Cukrzycowej dla Dzieci i Komendy Chorągwi ZHP w Katowicach organizują obozy dla dzieci z cukrzycą, pochodzących z terenu całego województwa. Obozy prowadzone są pod kierunkiem fachowym i naukowym Kliniki. Obóz w lipcu 1972 r. zgromadził największą liczbę dzieci chorych. Dotych-

czasowe obozy obejmowały 30–40 dzieci, astatni liczył 60. Rozbudowano także zakres usług rehabilitacyjnych w ramach zajęć obozowych.

Pomoce dydaktyczne opracowane w Klinice obejmują skrypty i filmy naukowe.

W 1972 r. wydano skrypt pt. „Postępowanie w części spotykanych chorobach u dzieci” pod red. prof. dr med. B. Hager-Maleckiej. Opracowano materiały kursu pt. „Przewlekłe enteropatie”.

Nakręcono i opracowano 10 filmów pt. Rehabilitacja dzieci z astmą oskrzelową, Pląsawica, Badanie noworodka, Padaczka, Dziecko z guzem w tylnej jamie czaszki, Wymioty acetonemiczne u dzieci (nagrodzony przez SKN), cztery filmy poświęcone problematyce prowadzenia cukrzycy dziecięcej w ramach obozów społeczno-wychowawczych ZHP.

Oprócz tego Klinika posiada archiwum materiałów dydaktycznych wyposażane w diapozytywy, preparaty mikroskopowe, tematyczne zbiory zdjęć rentgenowskich itp.

Pracownicy Kliniki otrzymują corocznie nagrody Rektora Śląskiej Akademii Medycznej za osiągnięcia dydaktyczne i naukowe.

Tematyką wiodącą prac naukowych prowadzonych pod kierunkiem prof. dr A. Chwalibogowskiego w latach 1952–1963 były:

- okołoporodowe uszkodzenia ośrodkowego układu nerwowego,
- gruźlicze zapalenie opon i mózgu i inne surowicze „abakteryjne” zapalenia opon,
- Mukoviscidosis i inne postaci steatorrhoe.

Od 1964 r. pod kierunkiem prof. dr med. B. Hager-Maleckiej – głównymi tematami prac naukowo-badawczych Kliniki są:

- immunologia kliniczna,
- choroby metaboliczne u dzieci,
- mukowiscydozis.

Na uwagę zasługuje opracowanie nowych metod laboratoryjnych:

- wprowadzenie oryginalnej próby bromkowej – nowy test diagnostyczny mukowiscydozy; test znalazł zastosowanie w wielu krajach Europy,
- oznaczanie frakcji immunochemicznych białek wydalanych w kale (immunoelektroforeza) – po raz pierwszy w kraju,
- wprowadzenie testu NBT – po raz pierwszy w kraju,
- immunoelektroforeza płynu mózgowo-rdzeniowego – po raz pierwszy w kraju,
- izoenzymogram LDH płynu mózgowo-rdzeniowego – po raz pierwszy w kraju.

W zakresie opracowanych nowych metod diagnostycznych do osiągnięć (na skalę światową) zaliczyć należy:

- zastosowanie testu bromkowego w diagnostyce mukowiscydozy i postaci heterozygotycznych (1967 r.),

- opisanie nowego zespołu chorobowego wrodzonej nefropatii z biegunką chlorową (Zeitschr. f. Kinderheilk. 1972),
- opracowanie mikrometody bromku w pocie (Zeitschr. f. Kinderheilk. 1972).

Jako oryginalne w skali krajowej należy zaliczyć:

- zastosowanie immunoelektroforezy białek wydalanych w kale w diagnostyce enteropatii dziecięcych,
- wykonywanie biopsji jelit u dzieci i ocena histologiczna błony śluzowej w enteropatiach – wspólnie z Zakładem Histologii Śląskiej Akademii Medycznej,
- opracowanie pierwszego przypadku galaktozemii a następnie największego materiału w kraju,
- badania nad insulinemią u dzieci zdrowych otyłych oraz cierpiących na cukrzycę – wspólnie z III Kliniką Chorób Wewnętrznych,
- badania nad serekcją insulinową u dzieci z mukowiscydozą,
- opis zespołów klinicznych:
Trisoma G bez cech zespołu Downa, biegunka chlorowa, limfangiektazie jelita cienkiego, acrodermatitis enteropathica, postępująca ziarnica septyczna, zespół Cornelia-de Lange, zespół Prader-Labhardt-Willi (H.H.H.O.), dystrophia thoracis infantilis, zespół delecji długich ramion chromosomu 18 (46,18 q-).

W Klinice uzyskało:

29 pracowników stopień doktora nauk medycznych, 4 pracowników stopień doktora habilitowanego, 1 pracownik tytuł profesora nadzwyczajnego.

W czasopiśmie krajowym wydrukowano 382 prace Kliniki, a w czasopiśmie zagranicznych – 32 prace (m. in. w Zschr. Mikrosk. Anat. Forschung, Journal Montpelier, Zeitschr. f. Kinderheilkunde, Intern. Derm. Assoc. News. Biul.). Kierownik Kliniki jest członkiem Komitetu Redakcyjnego czasopisma „Pediatria Polska”.

Klinika współpracuje z licznymi ośrodkami naukowymi, Towarzystwami Naukowymi w kraju i za granicą. Pracownicy Kliniki są członkami rad naukowych, zarządów Towarzystw naukowych. I tak prof. Chwalibogowski był przewodniczącym i założycielem Oddziału Śląskiego Polskiego Towarzystwa Pediatrycznego oraz Oddziału Śląskiego Polskiego Towarzystwa Lekarskiego. Obecnie funkcję przewodniczącego Oddziału Śląskiego Polskiego Towarzystwa Pediatrycznego pełni prof. dr B. Hager-Malecka. Sekretarzem jest doc. Z. Szczepański.

Prof. Hager-Malecka jest członkiem Rady Naukowej – Instytutu Matki i Dziecka w Warszawie, Instytutu Gruźlicy – Sekcji Dziecięcej.

Oprócz tego prof. Hager-Malecka była przewodniczącą Komitetu organizacyjnego XVI Ogólnopolskiego Zjazdu Pediatrów, jest również członkiem zwyczaj-

nym Towarzystwa Nauczania Pediatrii w Europie, członkiem Zarządu Głównego PTP oraz Komitetu Wojewódzkiego Pomocy Dzieciom.

W roku 1970 Klinika była organizatorem XVI Ogólnopolskiego Zjazdu Pediatrów w Katowicach i współorganizatorem 4 Zjazdów Ogólnokrajowych.

Aktywny udział w Zjazdach zagranicznych wzięli następujący pracownicy: prof. dr B. Hager-Malecka (1968) Zjazd Pediatrów Francuskich, Montpellier, (1969) Zjazd Pediatrów Czechosłowackich, Brno; (1971) XIII Międzynarodowy Kongres Pediatrów, Wiedeń; (1972) Sympozjum Polsko-Holenderskie, Amsterdam; dr med. Zbigniew Szczepański (1969) Posiedzenie Europejskiej Grupy ds. mukowiscydozy, Sztokholm; dr med. P. Dziuba (1972) Kongres Towarzystwa Oftalmolog., Czechosłowacja.

Oprócz tego: dr med. Franciszek Śliwa i dr med. P. Dziuba wzięli udział w Kongresie Międzynarodowym Stowarzyszenia do badań nad niedorozwojem umysłowym, Warszawa 1971 r.

W ramach współpracy z przemysłem w Klinice opracowano następujące zagadnienia naukowe związane z potrzebami przemysłu:

- Wpływ zanieczyszczeń powietrza atmosferycznego na układ oddechowy i krążenia u dzieci w wybranych miastach województwa katowickiego (Zabrze, Bytom-Bobrek, Pyskowice),
- Wpływ dziedzicznego niedoboru alfa₁-antytrypsyny wśród dzieci i młodzieży Śląska i Zagłębia oraz badanie objawów choroby w zależności od pyłowych zanieczyszczeń atmosferycznych środowiska.

Od 1 I 1952 do 30 IX 1969 r. Klinika Pediatrii w Zabrze była jedyną Kliniką Pediatryczną Śląskiej Akademii Medycznej, tym samym sprawowała usługi na najwyższym poziomie dla dzieci całego województwa katowickiego. Od 1 X 1969 r. usługi te sprawuje także II Klinika Pediatrii w Katowicach.

Kierownik Kliniki jest Wojewódzkim Specjalistą i Konsultantem ds. Pediatrii.

Przeciętna liczba chorych dzieci leczonych rocznie w Klinice wynosi 1422, w poradni przyklinicznej przyjmuje się przeciętnie 2000 dzieci rocznie a w poradniach wojewódzkich ok. 3000 dzieci rocznie.

Wydarzeniem na skalę światową był także opis przypadku utrzymania przy życiu noworodka z krącowo niskim urodzeniowym ciężarem ciała. Dziecko urodziło się w Szpitalu Miejskim w Świętochłowicach, było wielokrotnie konsultowane przez pracowników Kliniki.

W 1970 r. prof. dr B. Hager-Malecka została członkiem zwyczajnym Towarzystwa Nauczania Pediatrii w Europie.

W 1971 r. powstał Wojewódzki Ośrodek Ostrego Zatrucia i Intensywnej Terapii Dzieci przy I Klinice Pediatrii w Zabrze. W 1973 r. ze względu na przyznaną unikalną aparaturę będzie podniesiony do rangi oddziału reanimacyjnego.

Dotąd reanimowana w ośrodku 146 dzieci z tere-
nu całego województwa katowickiego.

Trzech zatrudnionych w Klinice lekarzy została „Bo-
haterami Młodzieżowymi Roku” woj. katowickiego:

doc. dr med. Jerzy Zaręba, adiunkt Kliniki, lek. med.
Bogumiła Bajtlik, specjalizująca się w Klinice, lek.
med. Jacek Korzycki, Studenckie Koło Naukowe przy
Klinice.

Bożena Hager-Malecka

II KLINIKA PEDIATRII

KATOWICE, UL. POŚPIECHA 14

KIEROWNIK: PROF. NADZW. DR HAB. N. MED. MIECZYŚLAW KRAUZE

II Klinika Chorób Dzieci Śląskiej Akademii Me-
dycznej, jedna z młodszych Klinik Śl. AM została
powołana decyzją Rektora dnia 1 września 1969 r.
na bazie Szpitala Miejskiego nr 3 dla Dzieci w Ka-
towicach, ul. Poświęta 14. Klinika podjęła zajęcia
dydaktyczne ze studentami V roku Wydziału Lekar-
skiego już 1. X. 1969 r. W tym celu wygospodarowano
w Szpitalu sale seminaryjne i ćwiczeniowe oraz po-
mieszczenia socjalne dla studentów (szatnia, bufet).

Równocześnie prowadzono rozległe prace adapta-
cyjno-remontowe i organizacyjne przy nieprzerwanej
działalności Szpitala. Ponad 7-krotnie powiększone
laboratorium wraz z nowo utworzoną w 1971 r. pra-
cownią bakteriologiczną, wyposażono w aparaturę
i sprzęt pozwalający na diagnostykę na poziomie
klinicznym.

Przebudowano pracownię radiologiczną, urucha-
miając uzyskany nowoczesny aparat rentgenowski.

Stworzono i wyposażono pracownię: elektroence-
falograficzną, spirometryczną i fizjoterapeutyczną.

Oddziały wyposażono w podstawowy sprzęt me-
dyczny i dokonano niezbędnych prac adaptacyj-
nych. Utworzono 8 specjalistycznych poradni dla dzie-
ci o zasięgu wojewódzkim i miejskim: alergologiczną,
endokrynologiczną i nefrologiczną oraz neurologicz-
ną, hematologiczną, gastroenterologiczną, kardiolo-
giczną i laryngologiczną (w latach 1969 i 1970).

Tak duża rozbudowa zaplecza diagnostycznego,
dydaktycznego i przychadni specjalistycznych odbyła
się kosztem zmniejszenia liczby łóżek o około 25%
(przed powołaniem Kliniki, Szpital posiadał 245 łó-
żek). Obecnie liczba łóżek zmniejszyła się.

Nie odbiło się to na zdolności usługowej, a znacz-
nie podniosło jakość pracy tej placówki.

Kierownikiem II Kliniki Pediatrii został mianowany
doc. dr hab. Mieczysław Krauze.

Z pracowników dotychczasowej jedynej, obecnie
I Kliniki Pediatrii do II Kliniki zostali powołani: dr
med. Jerzy Zaręba, Jan Gruszczyński i Henryk Wa-
clawczyk, lek. lek. Jacek Musiałowicz, Eleonora Zie-

leźnik i Sylwia Siemianowicz. Ponadto na asystentów
powołano: dr med. Brygidę Koehler i lek. lek. Jadwi-
gę Bilek-Łabus, Elżbietę Guzikowską i Bolesława
Mazura.

Obecnie II Klinika weszła w skład powołanego
w 1972 r. Instytutu Pediatrii.

Obecny skład osobowy przedstawia się następu-
jąco: Samodzielni pracownicy nauki: prof. nadzw.
dr hab. Mieczysław Krauze — Kierownik Kliniki, dr
hab. Jerzy Zaręba — obecnie na 3-letnim urlopie
bezpłatnym w związku z pracą w krajach Afryki, oraz
5 adiunktów, 6 st. asystentów, 3 asystentów.

Prowadząc równoległe oddziały szpitalne i klinicz-
ne udało się stworzyć wspólny zespół pracowników
Kliniki i Szpitala, który potrafił mimo olbrzymiego
obciążenia pracą organizacyjną i dydaktyczną wy-
kazać się znacznymi osiągnięciami w działalności
naukowej.

W czasie istnienia II Kliniki jej Kierownik doc. dr
hab. M. Krauze uzyskał tytuł profesora nadzwyczaj-
nego, dr med. Jerzy Zaręba stopień doktora habili-
towanego, lek. lek. Jacek Musiałowicz, Eleonora Zie-
leźnik i ordynatorzy Szpitala Janina Radecka i Eliza
Paławska-Udolf — stopnie doktora nauk medyczn-
nych. Sześciu pracowników Kliniki i Szpitala uzyskało
II stopień, a dziewięciu I stopień specjalizacji.

Zajęcia dydaktyczne obejmują seminaria i ćwi-
czenia z pediatrii dla studentów V roku wydziału
lekarskiego. Inne zajęcia: II Klinika prowadzi szko-
lenie podyplomowe lekarzy w formie stażów, zebrani
szkoleniowych i kursów.

Kierunkiem wiodącym II Kliniki są zagadnienia
neurologii rozwojowej, zwłaszcza wczesna diagno-
styka i leczenie wadniaków podwardówkowych.

Z Kliniki wyszła 35 prac naukowych opublikowa-
nych w czasopiśmie krajowych i zagranicznych
(3 pracownicy Kliniki brali czynny udział w 2 zjazdach
naukowych zagranicznych, wygłaszając 2 referaty).

Mieczysław Krauze

ZAKŁAD PROPEDEUTYKI PEDIATRII

ZABRZE, UL. 3 MAJA 13/15

KIEROWNIK: DOC. DR HAB. N. MED. ZBIGNIEW SZCZEPAŃSKI

Zakład powołano w październiku 1972 r.

INSTYTUT CHOROÓB UKŁADU NERWOWEGO I NARZĄDÓW ZMYŚŁÓW

DYREKTOR: PROF. NADZW. DR N. MED. WACŁAW KUŚNIERCZYK
ZAST. DYREKTORA: DOC. DR HAB. N. MED. TADEUSZ WENCEL

KLINIKA LARYNGOLOGII

KATOWICE, UL. FRANCUSKA 20/24

KIEROWNIK: PROF. ZW. DR HAB. N. MED. TADEUSZ CEYPEK

Klinika Laryngologii została powołana do życia dnia 2 listopada 1950 roku jako Katedra Chorób Uszu, Nosa, Gardła i Krtani, Śląskiej Akademii Medycznej. Pierwszym kierownikiem Katedry mianowany został prof. dr Tadeusz Ceypek. Klinika Otolaryngologiczna została utworzona dnia 1 stycznia 1951 roku z 20-lóżkowego Oddziału Laryngologicznego Państwowego Szpitala Klinicznego nr 1 w Zabrze. W tym samym roku zorganizowano przy Klinice Poradnię Konsultacyjną Otolaryngologiczną dla województwa katowickiego i opolskiego.

W marcu 1952 roku Klinikę przeniesiono do przebudowanych w tym celu pomieszczeń w Państwowym Szpitalu Klinicznym nr 2 i powiększona do 60 łóżek. Klinika otrzymała odpowiednio urządzone oddziały operacyjny, pracownię, pokoje lekarskie, bibliotekę i zaplecze.

W tym samym roku uruchomiono przy Klinice dwie pracownię: analityczną i rentgenologiczną, a w roku 1953 powstała pierwsza na Śląsku pracownia audiometryczna.

W październiku 1957 r. poszerzono Klinikę o 20-lóżkowy, wydzielony Oddział Otolaryngologii Dziecięcej z pomieszczeniami dodatkowymi, przy którym zorganizowano trzy lata później pracownię foniatryczno-logopedyczną i audiologii dziecięcej. Na bazie tej pracowni powstała w 1968 r. mieszcząca się w Klinice i z nią współpracująca Wojewódzka Poradnia Foniatryczna, kierowana przez pracowników Kliniki (dr Dwornicką i dr Jasieńską).

Dnia 1 czerwca 1968 roku Klinika została przeniesiona do Katowic, do zespołu budynków Państwowego Szpitala Klinicznego im. A. Mielęckiego przy ul. Francuskiej 20/24. Pomieszczenia Kliniki zostały specjalnie przebudowane i Klinika otrzymała bardzo dobrze rozplanowany oddział operacyjny z trzema salami operacyjnymi, jedną salą endoskopową, salą do sterylizacji, osobne pomieszczenia na pracownię: analityczną, rentgenologiczną wyposażoną w aparaturę do tomografii, pracownię audiometryczną z pokojami wyciszonym i bezechowym oraz ze sterownią, pracownię foniatryczno-logopedyczną i audiologii dziecięcej, błędnikową i salą do prac naukowych.

Obecnie oddział dla dorosłych posiada 45 łóżek, pokój do badań i opatrunkowy i punkty pielęgniarskie. Oddział Otolaryngologii Dziecięcej jest zupełnie wydzielony, ma 23 łóżka w trzech salach, w tym jedną z 10 boksami dla niemowląt, salą opatrunkową i do

badania, punkt pielęgniarski i pokój do zabaw. Poza lekarzami laryngologami oddziałem opiekuje się specjalista pediatra.

Ponadto urządzono m. in. bibliotekę i salę ćwiczeń dla studentów oraz wydzielono pomieszczenia dla Poradni otolaryngologicznej i izby przyjęć.

W związku z wprowadzeniem struktury instytutowej w roku 1972 Katedra i Klinika Nosa, Gardła i Ucha, weszła jako Klinika Laryngologiczna w skład utworzonego Instytutu Chorób Układu Nerwowego i Narządów Zmysłów.

Kierownikiem Kliniki jest nadal jej pierwszy kierownik i organizator: prof. zw. dr hab. n. med. Tadeusz Ceypek (od roku 1957 — profesor zwyczajny, członek Komitetu Akustyki Polskiej Akademii Nauk).

Skład osobowy Kliniki Laryngologii przedstawia się następująco: prof. zw. dr hab. n. med. Tadeusz Ceypek — Kierownik Kliniki, prof. nadzw. dr n. med. Wacław Kuśnierczyk (obecnie ordynator Oddziału ORS II Szpitala Miejskiego w Zabrze), doc. dr hab. n. med. Kazimierz Szymczyk, dr hab. n. med. Andrzej Łępkowski oraz 5 adiunktów, 4 st. asystentów i 2 asystentów.

Każdy z byłych i obecnych pracowników naukowo-dydaktycznych jest specjalistą I lub II stopnia z otolaryngologii. Asystenci mają przydzielone pewne działy otolaryngologii, w których dodatkowo się specjalizują (rentgenologia, onkologia w ORL, audiologia, foniatria, labiryntologia, chirurgia onkologiczna, plastyczna, audiologia dziecięca, audiologia przemysłowa, zastosowanie statystyki i elektronicznej techniki obliczeniowej w otolaryngologii).

Oprócz cotygodniowych zebrań szkoleniowych w Klinice asystenci i adiunkci szkolą się w innych ośrodkach krajowych (rocznie wyjeżdża 2–4 pracowników).

Za granicą przeszkolenie odbyli następujący pracownicy: prof. dr Tadeusz Ceypek, Szwajcaria — (1961); dr hab. Andrzej Łępkowski — NRD (1965); doc. dr hab. Kazimierz Szymczyk — NRD (1966); dr n. med. Anna Jasieńska — ČSRS (1970); dr n. med. Barbara Dwornicka — ČSRS (1970); dr n. med. Jerzy Kuśnierz Anglia 1969/70.

W ramach zajęć dydaktycznych, pracownicy Kliniki prowadzą ćwiczenia dla studentów Wydziału Lekarskiego (XI i XII semestr) oraz dla studentów Oddziału Stomatologicznego (IX semestr).

Od kilku lat wykłady są prowadzone systemem seminaryjnym. Studenci zapoznają się z techniką ba-

dań laryngologicznych, badają chorych, przy czym przedstawiane są takie przypadki, które z zakresu otolaryngologii spotyka normalnie lekarz ogólny.

W okresie od roku szkolnego 1951/52 do 1971/72 na ćwiczenia uczęszczało 5422 studentów medycyny i 1878 studentów stomatologii, tj. łącznie 7290 osób.

W ramach szkolenia podyplomowego w Klinice odbywają się od roku 1953 „Dnie szkoleniowe” co drugi tydzień w ciągu roku szkolnego. Przeznaczone są one dla specjalizujących się lekarzy z terenu. Na program składają się: wizyta na salach chorych, badanie przypadków wybranych, streszczenia z piśmiennictwa, wykład połączony ewentualnie z ćwiczeniami na określony z góry temat oraz operacje pokazowe. Dotychczas odbyło się 289 dni szkoleniowych, na których pracownicy naukowo-dydaktyczni wygłosili 169 wykładów, i w ciągu których wykonano 1149 operacji.

Pracownicy Kliniki są kierownikami specjalizacji na I i II stopień z laryngologii dla lekarzy stypendystów i lekarzy wolontariuszy, zatrudnionych w klinice.

Ponadto w Klinice odbywają 2–8-tygodniowe staże lekarze z terenu, specjalizujący się w otolaryngologii.

Kierownik Kliniki jest specjalistą wojewódzkim na województwa: katowickie i opolskie ds. Otolaryngologii i w związku z tym w Klinice odbywają się egzaminy specjalistyczne. W okresie od 1953 roku do pierwszej połowy 1972 r. przeprowadzono 234 egzaminy na pierwszy stopień i 114 na drugi, tj. łącznie 348 egzaminów.

Asystentem specjalisty wojewódzkiego jest od roku 1967 doc. dr Kazimierz Szymczyk.

Ponadto pracownicy Kliniki brali udział w 3 kursach dla lekarzy przemysłowych organizowanych wspólnie z Instytutem Medycyny Pracy.

Kierownik Kliniki prof. dr Tadeusz Ceypek, jest współautorem podręczników akademickich, a mianowicie:

- Rozdział 1: w pracy Dobrzański „Choroby uszu, nosa, gardła i krtani”; PZWL 1951,
- Rozdział w pracy: W. Zahorski „Zarys chorób zawodowych i higieny pracy”, PZWL 1956,
- M. Weber – „Medycyna pracy”, Studium Doskonalenia (PZWL, 1967),
- cztery rozdziały w pracy: A. Zakrzewski – „Otolaryngologia” (PZWL, 1972).

Klinika dysponuje dwoma zestawami diapozytów wykonanych we własnym zakresie do zajęć dydaktycznych i naukowych. Praca naukowa Kliniki obejmuje następujące zagadnienia:

- Audiologia przemysłowa i urazy słuchowe w górnictwie, hutnictwie i innych gałęziach przemysłu, zwłaszcza ciężkiego.
- Badania nad wrażliwością osobniczą na urazy słuchowe, nad zmęczeniem słuchu i profilaktyką urazów słuchowych (ochronniki słuchowe, kabiny dźwiękoszczelne, osłony izolacyjne itp.).

- Badania nad rozumieniem mowy i sygnałów akustycznych w hałasie i nad działaniem maskującym hałasu.
- Badania nad wczesnym określeniem stanu narządu słuchu u płodów w ostatnich miesiącach ciąży i u noworodków. Wykazywanie uszkodzeń słuchu i wczesna rehabilitacja dzieci słabo słyszających.
- Badania nad nowotworami krtani. Rozpracowano zachowawcze chirurgiczne leczenie wczesnych raków fałdów głosowych.
- Badania nad błędnikami.
- Rentgenodiagnostyka nowotworów krtani i schorzeń ślinianek.
- Opracowanie kart statystycznych do maszyn cyfrowych dla nowotworów w zakresie otolaryngologii i badań narządu słuchu i równowagi. Karty te uzgodniono z ośrodkiem GUS w Katowicach.

W ramach tych badań Klinika współpracuje ściśle z zakładami przemysłowymi: przebadano załogi Huty Zabrze, Azotów w Kędzierzynie i górników Rybnickiego Okręgu Węglowego oraz doraźnie innych mniejszych zakładów przemysłowych. Obecnie najbardziej rozbudowana jest współpraca z Rybnickim Zjednoczeniem Przemysłu Węglowego. Klinika przeprowadza również badania dzieci w wieku szkolnym. Dotyczyły one częstości występowania i rodzaju ubytków słuchu. Wiązano z nimi od razu odpowiednią rehabilitację słuchową i foniatryczną.

Klinika współpracuje względnie współpracowała z następującymi placówkami naukowymi:

- Instytutem Medycyny Pracy w Przemysle Węglowym i Hutniczym w Zabrzu, (kierownik Kliniki był członkiem tej Rady Naukowej tej placówki),
- Instytutem Onkologii w Gliwicach, Głównym Instytutem Górnictwa, Centralnym Instytutem Ochrony Pracy w Warszawie, Kliniką Otolaryngologiczną Instytutu Matki i Dziecka w Warszawie, Polskim Stowarzyszeniem Głuchych w Warszawie.

Dotychczas Pracownicy Kliniki ogłosili 161 prac naukowych, w tym aż 58 z dziedziny audiologii przemysłowej, 13 prac opublikowano w czasopismach zagranicznych m. in. w *Akusticheskij Zurnał*, *Archives of Otolaryngology*, *L'Annales d'Otolaryngologie*, *Fortschritte der Roentgenstrahlen*, *Acta Otolaryngologica*, *OB/Gyn Digest*, *Radiology and Biology Therapy* i *Eye-Ear-Nose-Throat Digest*.

W minionym 25-leciu w Klinice stopień doktora habilitowanego uzyskało 2 pracowników (dr Szymczyk, dr Łępkowski); stopień doktora nauk medycznych uzyskało 14 pracowników.

Pracownicy biorą czynny udział w pracach Towarzystw Naukowych krajowych i zagranicznych.

Kierownik Kliniki prof. dr hab. T. Ceypek jest założycielem i Przewodniczącym Oddziału Śląskiego Polskiego Towarzystwa Otolaryngologicznego, jest

członkiem International Society of Audiology. Pracownicy Kliniki współpracują nie tylko z PTO lecz i z Polskim Towarzystwem Akustycznym.

Klinika zorganizowała w 1964 r. „Sympozjum na temat roli migdałków w zakażeniu ogniskowym” w ramach Oddziału Śląskiego Polskiego Towarzystwa Otolaryngologicznego. W czerwcu 1968 r. Klinika była współorganizatorem XXVII Zjazdu Otolaryngologów Polskich, który odbył się w Katowicach z udziałem gości zagranicznych. Na zjazdach zagranicznych wygłoszono 6 referatów.

Za prace naukowe nagrody otrzymali:

1. prof. dr T. Ceypek — nagroda Ministerstwa Zdrowia 1953, 1954,
2. prof. dr W. Kuśnierczyk — nagroda Ministerstwa Zdrowia 1952,
3. dr J. Kuźniarz — nagroda Polskiego Towarzystwa Akustycznego 1968. Poza tym pracownicy otrzymali 29 nagród rektorskich.

W okresie od 1 stycznia 1951 do 20 czerwca 1973 leczonych było w Klinice 25 970 chorych leżących. W tym czasie wykonano 15 940 operacji dużych i średnich. Zakres zabiegów obejmuje wszystkie rodzaje operacji wykonywanych obecnie w otorinolaryngologii. Dużą wagę poświęca się chirurgii onkologicznej, szczególnie zachowawczym sposobem operacji raka krtani, i mikrochirurgii ucha.

W pracowni analitycznej wykonano od 1952 roku 196 000 badań, w rentgenologicznej 53 540 badań kontrastowych i zdjęć, w audiometrycznej od roku 1953 przebadano 17 397 osób, a w pracowni błędnikowej od roku 1970 — 450 osób.

KLINIKA NEUROCHIRURGII

ZABRZE, UL. 3 MAJA 13

KIEROWNIK: DOC. DR HAB. N. MED. TADEUSZ WENCEL

Działalność neurochirurgiczna w Śląskiej Akademii Medycznej zapoczątkowana została w 1965 r. i jest ściśle związana z I Kliniką Chirurgiczną Śląskiej Akademii Medycznej i jej Kierownikiem prof. dr med. Stanisławem Szyszko. W kwietniu 1965 r. wydzielano w I Klinice Chirurgicznej Śląskiej Akademii Medycznej w Zabrzu 14 łóżek neurochirurgicznych, a pieczę nad nimi objął dr med. Tadeusz Wencel, neurochirurg, były adiunkt Kliniki Neurochirurgii AM w Poznaniu. W okresie następnych dwóch lat dzięki dużemu zrozumieniu i zainteresowaniu dla problemów neurochirurgicznych Kierownika Kliniki, liczba wydzielonych łóżek neurochirurgicznych wzrosła do 20, a pododdział neurochirurgiczny uzyskał do wyłącznej dyspozycji, własną salę operacyjną, co znacznie rozszerzyło zakres możliwości jego działania. W dniu 1 stycznia 1972 r. wyodrębniono w ramach I Kliniki Chirurgicznej Śląskiej Akademii Medycznej Oddział Neurochirurgiczny, liczący 28 łóżek dorosłych oraz

Wojewódzka Poradnia Foniatryczna prowadzi badania diagnostyczne i rehabilitacyjne słuchu i wad wymowy z całego terenu woj. katowickiego. Dotychczas udzielono 32 115 porad. Dr Dwornicka z ramienia Wojewódzkiej Poradni Specjalistycznej pełni czynności specjalisty wojewódzkiego z zakresu foniatrii na teren województwa katowickiego.

W Przyklinicznej Poradni Konsultacyjnej Otolaryngologicznej dla województwa katowickiego i opolskiego pracują profesor, dwu docentów i jeden adiunkt. W poradni tej przeprowadzono 141 172 konsultacje.

Do najważniejszych osiągnięć Kliniki należy zaliczyć wyniki badań naukowych z zakresu zagadnień audiologii przemysłowej i badań nad zawodowymi urazami akustycznymi słuchu. Klinika od wielu lat współpracuje w tej dziedzinie z dużymi zakładami przemysłowymi. Uzyskane wyniki można było osiągnąć dzięki prawie kompletnemu wyposażeniu w potrzebną aparaturę do badań hałasu i badań audiometrycznych. Z zakresu audiologii dziecięcej i foniatrii opracowana szereg ważnych zagadnień dotyczących wczesnego rozpoznawania uszkodzeń słuchu i rehabilitacji dzieci z upośledzonym słuchem.

Klinika zajmowała się również problematyką laryngologii przemysłowej, tj. wpływem środowiska pracy na górne drogi oddechowe.

W ramach prac nad zagadnieniem nowotworów w zakresie otolaryngologii rozpracowano zachowawcze chirurgiczne leczenie wczesnych raków fałdów głosowych z dobrymi wynikami.

Tadeusz Ceypek

4 do 6 łóżek dziecięcych. Jesienią 1972 r. Oddział przekształcony został w Klinikę Neurochirurgii, która weszła w skład Instytutu Chorób Układu Nerwowego i Narządów Zmysłów.

Od początku działalności pododdział, oddział, a obecnie Klinika Neurochirurgii obejmowały całą problematykę neurochirurgiczną, wyjąwszy tylko zabiegi stereotaktyczne na mózgu. Główne zainteresowania skierowane były jednak na trzy problemy: neurotraumatologię, chirurgię bólu oraz neurochirurgię wieku dziecięcego, zwłaszcza okresu niemowlęcego. W tym ostatnim zakresie Klinika zapoczątkowała na szeroką skalę, jako pierwsza w kraju, wspólnie z II Kliniką Pediatrii Śląskiej Akademii Medycznej w Katowicach, chirurgiczne leczenie wodniaków podtwardawkowych u niemowląt oraz szeroko rozpropagowała leczenie wodogłowia sposobem drenażu komorowa-przedśionkowego. Rozwijając swą działalność usługowo-dydaktyczną Klinika zapoczą-

tkowała i rozpowszechniła na terenie Śląska, wspólnie z Zakładem Radiologii Śląskiej Akademii Medycznej, nowoczesne metody diagnostyczne, jak angiografię mózgową, badania odmowy mózgu oraz myelografię kanału kręgowego.

Działalnością neurochirurgiczną od początku kierował dr med. Tadeusz Wencel, który w 1971 r. pad kierunkiem prof. dr med. Stanisława Szyszko uzyskał habilitację, a z dniem 1 lutego 1973 r. mianowany został Kierownikiem Kliniki Neurochirurgii. Oprócz Kierownika obecnie zatrudnionych jest jeszcze dwóch asystentów.

W okresie dotychczasowej działalności Kliniki, dwóch pracowników uzyskało stopień doktora medycyny, a dalszych dwóch jest w trakcie kończenia przewodów doktorskich. Dwóch lekarzy uzyskało specjalizację II stopnia z zakresu neurochirurgii, a trzech dodatkowo specjalizację I stopnia z zakresu neurologii. Jeden z lekarzy przebywa obecnie na rocznym szkoleniu w ośrodkach neurochirurgicznych w Anglii.

Dotychczasowa działalność naukowa Kliniki wyraża się 16 pracami ogłoszonymi drukiem oraz uczestnictwem w dwóch międzynarodowych Kongresach

Neurochirurgicznych: w 1967 r. w III Europejskim Kongresie Neurochirurgii w Madrycie oraz w 1972 r. w II Europejskim Kongresie Neurochirurgii Dziecięcej w Getyndze. Pracownicy Kliniki biorą stały udział w dorocznych, krajowych Zjazdach Neurochirurgów Polskich oraz w zjazdach dyscyplin pokrewnych.

W zakresie dydaktyki Klinika prowadzi zajęcia z studentami w ramach neurologii i chirurgii, zajmując się głównie problemami neurotraumatologii oraz onkologii układu nerwowego. Klinika prowadzi również systematyczne szkolenia lekarzy z terenu specjalizujących się w zakresie neurologii oraz chirurgii.

Od roku 1971 przy Klinice Neurochirurgii w Zabrze czynna jest Wojewódzka Poradnia Neurochirurgiczna obejmująca swą działalnością również część województwa opolskiego.

Do istotnych osiągnięć Kliniki, w jej krótkim stunkowo okresie działania, należy zapoczątkowanie działalności neurochirurgicznej na terenie Śląska oraz rozwój neurochirurgii dziecięcej.

Tadeusz Wencel

KLINIKA NEUROLOGICZNA

ZABRZE, UL. 3 MAJA 13/15

P/O KIEROWNIKA: DR N. MED. BARBARA GRUDZIŃSKA

Klinika Neurologiczna Śląskiej Akademii Medycznej powstała w maju 1952 r. na bazie Szpitala Miejskiego nr 1 w Zabrzu. Pierwszym kierownikiem Katedry i Kliniki Neurologicznej i jej organizatorem był prof. dr Władysław Chłopicki.

W okresie początkowym Klinika mieściła się w budynku nieprzystosowanym do zadań Kliniki. Liczba łóżek w początkowym okresie wynosiła 42. Już w roku 1952 zorganizowano Przykliniczną Radnię Neurologiczną, pełniącą do dziś rolę poradni konsultacyjnej dla całego województwa.

W 1956 r. Klinika została przeniesiona do innego nieco większego budynku, ale również nieodpowiedniego. Zaplecze diagnostyczno-naukowe zaczęło powstawać w 1959 r., kiedy to Klinika otrzymała aparat EEG i uruchomiła pierwszą na Śląsku pracownię tego typu. W tym samym okresie zaczęła rozszerzać swoją działalność pracownia biochemiczna, a nieco później pracownia neuropatologiczna. W roku 1966 po przejściu prof. Chłopickiego na emeryturę kierownictwo Kliniki objął doc. dr hab. Stanisław Żebrowski. W okresie tym (w roku 1966) powstała z inicjatywy pracowników Kliniki Poradnia Neuropediatryczna, związana organizacyjnie z Woj. Poradnią Zdrowia Psychicznego, obejmująca swą działalnością teren wojew. katowickiego i opolskiego. W 1967 r. uruchomiono pracownię elektromiograficzną. W 1970 r. dla potrzeb Kliniki zaadaptowa-

no osobny budynek z lepszym zapleczem badawczym i rehabilitacyjnym w Zabrzu przy ul. 3 Maja 13/15. Obecnie Klinika posiada łóżka dla dorosłych i dla dzieci.

W październiku 1971 r. doc. dr S. Żebrowski wyjechał na 2 lata do Algierii; w czasie jego nieobecności pełniącą obowiązki kierownika Kliniki jest dr n. med. Barbara Grudzińska.

Aktualnie Klinika zatrudnia 5 adiunktów, 5 st. asystentów, 3 asystentów, 1 mgr w. f., 1 mgr inż. chemii oraz 4 osoby personelu technicznego.

Zagraniczne wyjazdy szkoleniowe odbyło czterech pracowników Kliniki: dr med. Barbara Grudzińska (1964) Francja; dr psych. Marian Ciesielski (1964) USA; dr hab. Antoni Musioł (1967) Austria; dr med. Stefan Kasperek (1970) Austria.

Zajęcia dydaktyczne prowadzone są ze studentami V roku medycyny i stomatologii. Do 1972 r. studenci medycyny mieli 60 godzin ćwiczeń i 30 godzin wykładów, obecnie — po zmianie formy nauczania — obowiązuje 90 godzin zajęć dydaktycznych, w tym: prelekcje, demonstracje i seminaria oraz zajęcia praktyczne przy łóżku chorego. Prelekcje i demonstracje przypadków ilustrowane są przeżroczami, filmami dydaktycznymi i nagraniami z magnetofanu.

W 1972 r. wprowadzano po raz pierwszy w Klinice końcowy egzamin testowy opracowany przez pracowników Kliniki.

Przy Klinice działa Studenckie Koło Naukowe, którego członkowie biorą aktywny udział w codziennej pracy Kliniki, a od dwóch lat prowadzą również działalność naukową.

Poza działalnością dydaktyczną przeddyplomową Klinika Neurologiczna od początku istnienia prowadzi systematyczne szkolenie lekarzy własnych i z terenu woj. katowickiego. Odbývają się 1 raz w tygodniu otwarte zebrania kliniczne z udziałem neurologów z terenu, na których treść składają się m. in. epikryzy anatomo-patologiczne i referaty. Ponadto pracownice EEG, EMG i Neuropatologiczna prowadzą stale indywidualne szkolenie lekarzy neurologów, zarówno w ramach specjalizacji z neurologii, jak i w związku z koniecznością wykwalifikowania nowych kadr niezbędnych do uruchomienia pracowni tego typu na Śląsku.

Większość lekarzy z placówek terenowych odbywa w Klinice Neurologicznej staże przed uzyskaniem I i II stopnia specjalizacji. Ponadto adiunkci Kliniki konsultują oddziały neurologiczne prowadzone tymczasowo przez specjalistów I stopnia.

Rezultatem wieloletniego wysiłku dydaktycznego pracowników Kliniki Neurologicznej jest obecny stan kadry lekarskiej neurologicznej w województwie, liczącej: 56 neurologów II stopnia i 90 z I stopniem specjalizacji.

W 1965 r. zorganizowano trzydniową konferencję szkoleniową dla lekarzy przemysłowych i neurologów dotyczącą zatruc przemysłowych układu nerwowego.

W latach 1965–1966 prowadzono cykl wykładów dla rodziców i wychowawców „dzieci specjalnej troski”.

W okresie początkowym ze względów kadrowych, organizacyjnych i braku wyposażenia *działalność naukowa* Kliniki była bardzo skromna. Pierwsze prace naukowe powstały w 1958 r. Obecny dorabek naukowy Kliniki składa się ze 104 publikacji w czasopiśmie krajowych, w tym kilka w czasopiśmie zagranicznych.

Zasadnicze kierunki badań naukowych Kliniki dotyczą:

- Urazów czaszki, opracowano zagadnienia związane ze specyfiką urazów twarzo-czaszki, problemy diagnostyki zespołów pourazowych oraz problemy orzecznictwa.
- Neurologii przemysłowej; badano uszkodzenia ośrodkowego układu nerwowego w następstwie zatruc tlenkiem węgla, ołowiem, rtęcią i benzyzną, ze szczególnym uwzględnieniem zaburzeń czynności bioelektrycznej mózgu. Prowadzone są badania kliniczne i eksperymentalne nad wpływem substancji toksycznych i zaburzeń metabolicznych na obwodowy układ nerwowy.
- Problemów neurologii rozwojowej – obejmujących zagadnienia wpływu szkodliwości ciąży i okołoporodowych na układ nerwowy i dalszy rozwój dziecka.

– Padaczki, przeprowadzono analizę szczególnie rzadkich postaci padaczki, opracowano leczenie farmakologiczne i zagadnienia epidemiologiczne i socjalne.

– Bóli lędźwiowych i rwy kulszowej – opublikowano pierwsze wyniki leczenia bólów lędźwiowych metodą manipulacji kręgowych.

– Badań morfologicznych niektórych przewlekłych zapaleń mózgu, w tym zespołu sztywności mięśniowej (Stiff-man syndrom), który był pierwszym w Polsce opisem tej rzadkiej choroby z pierwszą w świecie dokumentacją podłoża morfologicznego.

– Terapii schorzeń układu nerwowego; opracowano wyniki leczenia migreny dimetiotazyną, udowodniono większą skuteczność deksametazonu od innych leków w terapii obwodowych porażań nerwu twarzowego. Od 1967 r. wprowadzono leczenie chirurgiczne (I Klinika Chirurgiczna, doc. dr T. Paliwoda) w niektórych przypadkach niewydolności krążenia mózgowego.

W minionym XX-leciu w Klinice leczono około 13 000 chorych kwalifikowanych i przyjmowanych przez Przyklinikę Poradnię Neurologiczną, która pełni funkcję poradni konsultacyjnej dla całego województwa. Oprócz chorych diagnostycznie trudnych, wyselekcjonowanych przez wspomnianą Poradnię, Klinika przyjmuje chorych z terenu Zabrze, pełniąc stałe dodatkową funkcję oddziału neurologicznego dla 200 tysięcznego miasta. W 1954 r., z inicjatywy Kliniki otwarto Poradnię P/Padaczkową, w 1967 r., pierwszą Pracownię Elektroencefalograficzną dla lecznictwa otwartego w Katowicach.

W Klinicznej Poradni Neuropediatrycznej zarejestrowanych jest ponad 3 tysiące chorych z terenu całego Śląska.

Stopień doktora nauk medycznych uzyskało 7 pracowników Kliniki i 4 lekarzy neurologów z terenu. Przeprowadzono 1 przewod habilitacyjny pracownika Kliniki.

Czynny udział w zjazdach naukowych za granicą: brali: prof. dr Władysław Chłopicki, 1962 r. – Londyn, 1959 r. – Paryż, 1964 r. – Sofia, 1965 r. – Wiedeń. Dr B. Grudzińska, 1963 r. – Czechosłowacja, dr Z. Borkowska i dr A. Filipowicz, 1965 r. – Praga, dr hab. A. Musioł. 1964 r. – Lipsk.

Pracownicy Kliniki brali czynny udział we wszystkich krajowych zjazdach Towarzystwa Neurologicznego, licznych sympozjach różnych sekcji tego Towarzystwa; są członkami i aktywnie uczestniczą w pracach Komisji Przeciwpadaczkowej PAN.

W 1966 r. Klinika Neurologiczna zorganizowała VII Zjazd Polskiego Towarzystwa Neurologicznego w Katowicach z udziałem gości zagranicznych, którego tematem była neurologia przemysłowa.

Trzej pracownicy Kliniki są członkami Zarządu Oddziału Śląskiego Polskiego Towarzystwa Neurologicznego.

nego: dr med. Barbara Grudzińska, dr med. Stefan Kasperek, lek med. Krystyna Mazurkova.

Dr n. med. Barbara Grudzińska jest członkiem Zarządu Głównego PTN.

Kierownik Kliniki doc. dr Stanisław Żebrowski był

konsultantem wojewódzkim z zakresu neurologii, a w czasie jego nieobecności funkcję tę pełni dr n. med. Barbara Grudzińska.

Barbara Grudzińska

KLINIKA OKULISTYKI

KATOWICE, UL. FRANCUSKA 20/24

KIEROWNIK: PROF. NADZW. DR N. MED. MARIAN MĄDROSKIEWICZ

Klinika Chorób Oczu Śląskiej Akademii Medycznej powstała dnia 1 I 1952 r. na terenie Państwowego Szpitala Klinicznego nr 1 w Zabrze na bazie dawnego oddziału okulistycznego Szpitala Miejskiego. W początkowej fazie Klinika liczyła 52 łóżka, w tym oddział septyczny miał 23 łóżka a oddział aseptyczny – 29 łóżek.

W tych trudnych latach abowizyki Kierownika Kliniki pełnił ówczesny dyrektor szpitala i równocześnie ardynator byłego Oddziału Okulistycznego – dr n. med. Zdzisław Sobel.

Od stycznia 1954 roku objął kierownictwo Kliniki dr med. Marian Mądrostkiewicz, który jesienią tego roku uzyskał tytuł docenta. Przede wszystkim nagła śmierć dr med. Z. Sobla stanowiła dotkliwą stratę dla rozwijającej się Kliniki. Dalej, adeszło trzech lekarzy pełniących funkcję asystentów (z wyjątkiem lek. Małeckiej). Na wakujące etaty powołano nowych asystentów, przede wszystkim absolwentów Śląskiej Akademii Medycznej (lek. Zacharczyk, lek. Bartnicka-Jabłkowska). Zachodziła konieczność takiego przygotowania asystentów, by mogli zabezpieczyć sprawne nauczanie. W tym trudnym okresie przyszedł z pomocą Wydział Zdrowia PMRN w Zabrze, przyznając trzy etaty, które umożliwiły częściowe odciążenie asystentów Kliniki w pracy usługowej. Uruchomiona bawiem już w 1952 roku poradnia przyklinikzna nadal pełniła funkcję jedyne ambulatorium przyklinikznego dla miasta Zabrze i okolic.

Ten stan uległ poprawie z chwilą utworzenia w 1956 roku Miejskiej Paradni Okulistycznej dla miasta Zabrze. Nadal jednak ambulatorium przyklinikzne udzielało porad górnikom wykraczając ponad obowizyki poradni przyklinikznej. Mimo dużych trudności i nawału pracy usługowej na rzecz miasta podjęto szkolenie dydaktyczne, naukowe i kliniczne asystentów, nawiązano kontakty naukowe z innymi Zakładami Uczelni, przede wszystkim z Zakładem Histologii i Embriologii, później zaś z Zakładem Farmakologii.

Mimo zasadniczych trudności (brak własnych pracowników i aparatury naukowo-badawczej) ogłoszono cały szereg prac naukowych poświęconych nowym metodom leczenia zachowawczego i operacyjnego, z których kilka wydrukowano na łamach czasopism zagranicznych. Wśród tych prac znalazły się pierwsze publikacje z zakresu okulistyki przemysłowej. Ten

duży wysiłek zarówno Kierownika jak i asystentów znalazł uznanie w oczach władz, wyrazem tego była powierzenie w 1956 roku doszkalania i specjalizacji lekarzy z terenu.

Z inicjatywy Kierownika Kliniki powołano w 1954 roku Polskie Towarzystwo Okulistyczne, Oddział Katowicki. Inną farmą szkolenia były staże lekarzy okulistów przed składaniem przez nich egzaminów I i II stopnia. Wyrazem uznania dla rozwoju Kliniki było mianowanie doc. M. Mądrostkiewicza profesorem nadzwyczajnym w lipcu 1960 roku.

Rok 1961 stanowi w pewnym sensie rok przełomowy w historii Kliniki. W związku z decyzją o przeniesieniu Śląskiej Akademii Medycznej do Katowic od stycznia 1961 roku, Oddział Okulistyczny byłego Szpitala Miejskiego Nr 4 w Katowicach został włączony do Kliniki Chorób Oczu, z siedzibą początkowo w Zabrze, a od marca 1965 roku w Katowicach. Oddział ten miał aż 115 łóżek, w którym leczono chorych nie tylko z miasta Katowic lecz z całego województwa katowickiego. Dotychczasowy ordynator Oddziału Miejskiego dr med. Ksawery Mąkowski został mianowany adiunktem z równoczesnym powierzeniem mu funkcji Kierownika Oddziału Kliniki w Katowicach. Po śmierci dr Mąkowskiego Klinika oddelegowała na stałe jednego asystenta, lek. med. Teresę Migaczową, a później lek. med. Władysława Kotanię dla pełnienia nadzoru w oddziale katowickim.

W 1965 roku siedziba Kliniki została przeniesiana do Katowic, niemniej jednak na terenie Zabrze pozostał 35-łóżkowy Oddział Kliniczny przeniesiany do PSK nr 2 w Zabrze przy ulicy C. Skłodowskiej 10. Do Oddziału oddelegowano dwóch asystentów, a Kierownikiem Oddziału początkowo była lek. med. H. Jankowska, później doc. dr hab. n. med. Tadeusz Niebrój. Dualizm Kliniki w ten sposób zachował się aż do 1970 roku, kiedy to Szpital Kliniczny nr 2 został przejęty przez Wydział Zdrowia w Zabrze.

W 1968 roku Klinika została przeniesiona do nowego budynku a stan łóżek obniżył się do 80. Nowa lokalizacja gwarantowała lepszą i sprawniejszą obsługę pacjentów, stworzyła warunki do rozwinięcia działalności naukowej i wyraźnie poprawiła poziom dydaktyki w Klinice. Zmniejszenie obciążenia pracą usługową pracowników stwarzało warunki dla szerszego zaangażowania się Kliniki w badania nauko-

wych na rzecz terenu i środowiska, wyrażały się one m. in. w szeroko zakrojonych badaniach profilaktycznych pracowników przemysłu, szczególnie kluczowego. Klinika nawiązała współpracę naukową nie tylko z wieloma Katedrami Śl. AM, lecz również z Politechniką Śląską i Krakowską. Ta ostatnia forma współpracy prowadzona przez Kierownika Kliniki oraz dr med. W. Kotani nad ulepszeniami i konstrukcjami nowych aparatów do operacji okulistycznych okazała się szczególnie korzystna.

Tematyka prac naukowych koncentrowała się w tym okresie na zagadnieniach medycyny (okulistyki) przemysłowej, szczególnie urazowości narządu wzroku oraz na zagadnieniach zaburzeń funkcji i budowy oczu u dzieci.

To ostatnie zagadnienie mogło dlatego być podjęte w Klinice gdyż Klinika posiada od 1968 roku wydzielony Oddział Dziecięcy, co umożliwia również nadzwyczaj owocną współpracę z Klinikami Pediatrycznymi Śl. AM.

W roku 1972 Katedra i Klinika Chorób Oczu przemianowana została na Klinikę Okulistyki i weszła w skład nowo utworzonego Instytutu Chorób Układu Nerwowego i Narządu Zmysłów.

Z Kliniką w okresie jej 20-lecia istnienia związało swe losy na czas dłuższy lub krótszy 38 osób. Wielu z nich objęło samodzielne stanowiska naukowo-dydaktyczne lub ordynatorów w terenowej służbie zdrowia. Pracownicy Kliniki w okresie 20-lecia wydali około tysiąca ekspertyz dla sądów, zakładów pracy, względnie dla różnych Ministerstw: Zdrowia, Szkolnictwa Wyższego, Oświaty.

Aktualny stan kadry naukowo-dydaktycznej Kliniki Okulistyki przedstawia się następująco: prof. nadzw. dr n. med. Marian Mądroshkiewicz — Kierownik Kliniki, doc. dr hab. n. med. Tadeusz Niebrój — docent etatowy, 3 adiunktów, 3 st. asystentów, 2 asystentów i 4 asystentów na innych etatach.

Klinika prowadzi zajęcia dydaktyczne dla studentów V i VI roku Wydziału Lekarskiego, Studentów IV i V roku oddziału Stomatologii, którzy odbywali ćwiczenia w wymiarze 30 godzin i słuchali wykładów z zakresu chorób oczu w wymiarze 15–30 godzin. Od roku 1970, w związku z reformą studiów medycznych, egzaminy z okulistyki zostały zniesione; pociągnęło to za sobą konieczność zmodyfikowania i skoncentrowania programu ćwiczeń o wymiarze 15–30 godzin, w zależności od kierunku studiów, tak by zabezpieczyć studentom minimum potrzebnej wiedzy z zakresu chorób oczu dotąd egzekwowanej na egzaminie.

Inną formą szkolenia studentów są obozy społeczno-wychowawcze studentów prowadzone na terenie Rybnickiego Okręgu Węglowego, pow. cieszyńskiego oraz pow. zawierciańskiego. Najpoważniejszy udział Kliniki zanotować należy w obozach w powiecie cieszyńskim, na których asystenci Kliniki wraz

ze studentami naszej Uczelni przeprowadzili badanie prawie 20 tysięcy dzieci, wśród których wykryto około tysiąca dzieci, wymagających leczenia okulistycznego. Pracownik Kliniki jako kierownik (lek. med. Władysław Illg) współuczestniczył w badaniach nad oceną sanitarno-higieniczną środowiska szkolnego niezależnie od udziału w badaniach okulistycznych.

W ramach działalności dydaktycznej Klinika prowadzi również szkolenie unifikacyjne wszystkich lekarzy przystępujących do egzaminu na I i II stopień specjalizacji lekarzy okulistów (wymiar 3–6 miesięcy stażu); szkolenie lekarzy z zakresu okulistyki przemysłowej (na zlecenie SDL), doszkalanie wewnętrzne lekarzy i pielęgniarek. Poza tym zorganizowano i w początkowej fazie prowadzono a następnie nadzorowano szkolenie słuchaczy Pomaturalnego Studium Optycznego w Katowicach (doc. Niebrój).

Oprócz tego w Klinice przebywało na 2-letnim Szkoleniu 22 stypendystów Wydziału Zdrowia na woltariatach.

Tematyką wiadącą Kliniki jest: okulistyka przemysłowa, okulistyka wieku dziecięcego (schorzenia genetycznie uwarunkowane, urazy dziecięce i choroby zezowa, badania nad siatkówką (patogeneza, leczenie odwarstwień).

W szczególności opracowano nowe metody operacji:

zeza (Elongatio graduata musculi), przy uwzględnieniu okulomyodynamometrii, oryginalna, dająca dobre efekty metoda operacyjna, *zaćmy* (silicoekstrakcja), wdrożenie i rozwinięcie oryginalnej radzieckiej metody operacji usunięcia zaćmy,

odwarstwienia siatkówki (elektroliza), metoda rękująca dobre wyniki szczególnie w odwarstwieniach w tylnym biegunie oraz

operacje diatermiczne za pomocą elektrod sprzężonych z wziernikiem, metodę badania nad siłą mięśnia w chorobie zezowej.

Zagadnienia urazowości okulistycznej stają się głównym tematem prac naukowych. Do tej grupy zagadnień należą problemy związane z leczeniem oparzeń chemicznych oczu. Pracownicy Kliniki częściowo we współpracy z Zakładem Biologii opracowali metodę leczenia oparzeń chemicznych oczu za pomocą odpowiednio stabilizowanych wyciągów rogówkowych.

Analizy powiązań stanu narządu wzroku u dzieci określonego regionu. Badania te prowadzi się od 10 lat wśród dzieci województwa cieszyńskiego. Do tej grupy zagadnień należą również badania nad wpływem powikłanej ciąży, porodu — czy powikłań ogólnych i okulistycznych okresu noworodkowego na stan narządu u dzieci pochodzących z tych ciąż.

Cytologiczną i cytochemiczną diagnostykę płynu komorowego i podsiatkówkowego.

Oprócz tego przeprowadzono badania pracowników nad współzależnościami między układem do-
krewnym a stanem narządu wzroku.

Spośród pracowników Kliniki 13 osób uzyskało
stopień doktora nauk medycznych, a jeden pracow-
nik (dr Kotania) uzyskał stopień doktora habilito-
wanego.

Dorobek naukowy Kliniki został przedstawiony
w 159 publikacjach, z tego ogłoszono za granicą
19. Klinika ma na koncie liczne usprawnienia i nowe
rozwiązania aparatów i instrumentów potrzebnych do
działalności naukowo-badawczej lub klinicznej.

Dotychczas uzyskano 11 patentów, których auto-
rami są: prof. dr n. med. M. Mądrożkiewicz i dr
hab. n. med. W. Kotania. Ważniejsze patenty i wy-
nalazki to m. in. elektrody sektorowe do operacji
odwarstwień siatkówki, okulomiyodynamometr do po-
miaru siły mięśni prostych oczu, diafanoskop miano-
wany, elektrody sprężone z oftalmoskopem do ope-
racji siatkówki, półkolisty nóż żyłkowy do skompli-
kowanych operacji zaćm.

Za swą działalność naukową pracownicy Kliniki
uzyskali nagrodę Ministra Zdrowia i Opieki Społecz-
nej zespołową I stopnia (doc. T. Niebrój i dr hab.
A. Gierek). Pracownicy Kliniki biorą czynny udział
w pracy Towarzystw Naukowych. Kierownik Kliniki jest
założycielem (w 1954 r.) i aktualnym przewodniczą-
cym Oddziału Katowickiego Polskiego Towarzystwa
Okulistycznego, a st. asystent dr B. Koraszewska —
sekretarzem Oddziału PTO.

W Zjazdach naukowych za granicą brali udział:
prof. dr n. med. M. Mądrożkiewicz (4 razy), doc.
dr n. med. T. Niebrój (7 razy), dr hab. Ariadna Gier-
kowska (2 razy), lek. med. B. Koraszewska-Matuszewska
(1 raz) a inni pracownicy byli współautorami prac
przedstawionych na Zjazdach.

W publikacjach zagranicznych znalazła odbicie
praca o mianowanym wydłużaniu mięśni w chorobie
zezowej. Jest cytowana w większości nowoczesnych
podręczników omawiających chorobę zezową jako
całkowicie nowy i oryginalny sposób postępowania.

Klinika od kilku lat współpracuje z zakładami
przemysłowymi na terenie Śląska i tak: w latach
1964—65 Klinika przeprowadziła badania profila-
ktyczne wśród załogi Huty Zabrze, zwracając szcze-

gólną uwagę na tych pracowników, którzy byli na-
rażeni na szkodliwość promieni ultrafioletowych.
W 1967 roku analogiczne badania przeprowadzono
wśród załogi Huty Metali Kolorowych w Będzinie.

W wyniku nawiązania współpracy z Zasadniczą
Szkołą Zawodową Optyków w Katowicach pracowni-
cy Kliniki filii zabrzańskej przeprowadzili w latach
1968—69 szeroko zakrojone badania profilaktyczne
wśród załóg wszystkich kopalń ROW. Południowych
Zakładów Przemysłu Skórzanego w Chelmku i Ustro-
niu, w Zakładach Filcowych w Ustroniu, w Zakładach
Cukierniczych „Olza” oraz w Zakładach Narzędzi
w Cieszynie. Usługi w ten sposób świadczone tym
przedsiębiorstwom przekroczyły wartości 1,5 miliona
złotych i spotkały się z wyrazami uznania ze strony
władz politycznych województwa.

Działalność usługowa Kliniki wyraża się m. in.
liczbą 30 tys. leczonych stacjonarnie w Klinice. Liczba
udzielonych porad w Poradniach Przyklinicznych czy
też w ramach pełnionych ostrych dyżurów okulistycz-
nych sięga pół miliona. W ostatnich latach dzięki
zdobyciu unikalnej aparatury wzrasta liczba zabie-
gów operacyjnych.

Najważniejsze osiągnięcia Kliniki to:

- Opracowanie metody operacji zezu w całkowicie
oryginalny sposób wykorzystujący okulo-myodynamo-
metrię.
- Szeroko zakrojona akcja profilaktyczna wśród osób
narażonych na ujemne działanie środowiska (prze-
mysł).
- Opracowanie zagadnień związanych z okulistyką
przemysłową, a więc problemem związanym integral-
nie z potrzebami okręgu przemysłowego.

Ważną rolę w procesie dydaktycznym spełniają
opracowane przez kierownika Kliniki prof. dr M. Mą-
drożkiewicza filmy naukowe o następującej tema-
tyce:

1. Wydłużenie mięśnia prostego w chorobie zezo-
wej.
2. Różne sposoby usuwania zaćmy w szczególności
przy pomocy silikoelektrody.
3. Operacje zaćmy powikłanej przy użyciu noża pół-
kolistego i pierścienia powiekowo-twardówko-
wego.

Tadeusz Niebrój

INSTYTUT GINEKOLOGII I POŁOŻNICTWA

DYREKTOR: DOC. DR HAB. N. MED. HENRYK SKAŁBA
ZAST. DYREKTORA: DOC. DR HAB. N. MED. ROMAN WAWRYK

KLINIKA POŁOŻNICTWA I GINEKOLOGII

ZABRZE, PLAC TRAUGUTTA 6,
KIEROWNIK: DOC. DR HAB. N. MED. EUGENIUSZ SAMOCHOWIEC

ZAKŁAD ENDOKRYNOLOGII GINEKOLOGICZNEJ

ZABRZE, PLAC TRAUGUTTA 6,
KIEROWNIK: DOC. DR HAB. N. MED. WŁODZIMIERZ WARONSKI

Klinika Położnictwa i Ginekologii oraz Zakład Endokrynologii rozpoczęły swą działalność z końcem 1951 jako I Katedra i Klinika Położnictwa i Chorób Kobięcych. Władze Akademii kierownictwo kliniki powierzyły prof. dr Wojciechowi Starzewskiemu, który wraz z zespołem, w skład którego wchodził adiunkt dr med. Andrzej Miecznikowski i dr med. Witold Stoeger oraz asystenci – lek. med. Jan Dąbrowski, Maria Górna, Leonard Muniga, Tadeusz Lakomy, Henryk Małecki i Roman Wawryk przystąpili do organizacji kliniki na bazie oddziału położniczo-ginekologicznego Szpitala Miejskiego w Zabrzu.

W roku 1956 Klinika została przeniesiona do odpowiednio zaadaptowanego gmachu przy ul. Traugutta 6. W ramach kliniki utworzono pięć oddziałów: położniczy, ginekologii operacyjnej, ginekologii zachowawczej, ciąży powikłanej oraz oddział noworodkowy.

W roku 1957 unowocześniono blok operacyjny i porodowy. Wybudowano centralną tlenownię oraz uruchomiono nowe pracownie; histochemiczną, cytologiczną, sterydową i serologiczną.

W roku 1972 w ramach powołanego Instytutu Ginekologii i Położnictwa utworzono w Zabrzu Klinikę Położnictwa i Ginekologii oraz Zakład Endokrynologii Ginekologicznej.

Pierwszym Kierownikiem Kliniki był prof. dr med. Wojciech Starzewski, wychowanek krakowskiej szkoły położniczej (zmarł w roku 1962).

W latach 1962–1965 kierował Kliniką prof. dr med. Mieczysław Głowiński.

Od 1966–1972 r. kierownikiem I Katedry i Kliniki był doc. dr hab. Roman Wawryk, długoletni uczeń i współpracownik prof. dr Starzewskiego i prof. dr Głowińskiego.

Od momentu kreowania Instytutu – kierownikiem Kliniki został doc. dr Eugeniusz Samochowiec, a Zakładu Endokrynologii Ginekologicznej doc. dr Włodzimierz Waroński. Doc. dr Roman Wawryk powołany został na stanowisko Zastępcy Dyrektora Instytutu Ginekologii i Położnictwa.

W okresie 22 lat Katedra i Klinika wykształciła wyspecjalizowaną kadrę lekarzy położników i ginekologów; wielu byłych pracowników Kliniki objęło samodzielne ordynatury szpitalne. Poza tym w Klinice

doszkalało się kilkudziesięciu wolontariuszy, którzy po uzyskaniu specjalizacji objęli odpowiedzialne stanowiska w placówkach służby zdrowia.

Duże zasługi w organizację i rozwój oddziałów specjalistycznych oraz poradni „K” położył organizator i długoletni kierownik Kliniki, prof. dr med. Wojciech Starzewski, który był przez długie lata wojewódzkim konsultantem z położnictwa i ginekologii.

Obecny skład osobowy przedstawia się następująco:

– Klinika Położnictwa i Ginekologii: doc. dr hab. n. med. Eugeniusz Samochowiec – Kierownik Kliniki, doc. dr hab. n. med. Roman Wawryk, oraz 7 adiunktów, 6 starszych asystentów, 2 osystentów, 1 asystent techniczny;

– Zakład Endokrynologii Ginekologicznej: doc. dr n. med. Włodzimierz Waroński – Kierownik Zakładu, 1 adiunkt, 1 starszy asystent, 2 asystentów, 2 lekarzy wolontariuszy, 2 asystentów technicznych.

W ramach działalności dydaktycznej w Klinice są prowadzone wykłady dla studentów V i VI roku medycyny oraz dla studentów V roku stomatologii. Ćwiczenia odbywają się w formie zamkniętych tygodniowych staży. Forma organizacji zajęć praktycznych została bardzo wysoko oceniona w ankiecie przeprowadzonej przez studentów.

Studenci wykazujący zainteresowanie położnictwem i ginekologią mają możliwość pogłębienia wiedzy w tej dziedzinie w działającym przy Klinice Studentckim Kole Naukowym (opiekun dr hab. Gerard Sieroń).

Pracownicy Kliniki (dr dr Norska, Dudkiewicz, Sieroń, Wojdała, Brudnik, Lipski, Badura) brali czynny udział w Studenckich Obozach Naukowo-Społecznych w Rybnickim Okręgu Węglowym oraz w Ogrodzieńcu. W 1969 roku doc. Wawryk przebywał jako opiekun grupy studentów w Śląskiej Akademii Medycznej na praktyce wakacyjnej w Kalininie.

Od kilku lat doc. dr Roman Wawryk jest pełnomocnikiem Rektora dla studentów cudzoziemców studiujących w Śląskiej Akademii Medycznej.

Proces dydaktyczny nie ogranicza się tylko do zajęć ze studentami. Wiele uwagi poświęca się szkoleniu asystentów i wolontariuszy, głównie poprzez omawianie przypadków na rannych raportach,

streszczanie prac, referaty wygłaszane przez docentów, adiunktów i samych szkolących się. Szkolenie obejmuje także lekarzy ordynatorów. I tak: w Klinice odbyły się dwa kursy doszkalające w ramach Studium Doskonalenia Lekarzy dla lekarzy ordynatorów z terenu całej Polski, a od lutego 1972 r. prowadzi się stałe szkolenie ordynatorów i lekarzy pracujących w Poradniach „K” na terenie Śląska.

Ponadto Klinika jest bazą szkoleniową dla uczniów Szkoły Pielęgniarskiej i Szkoły Położnych. Doszkalanie prowadzi się również z własnym personelem pielęgniarskim.

Prace naukowe w Klinice dotyczyły następujących problemów:

- wpływu pracy zawodowej na przebieg ciąży i porodu,
- rozpoznawania i leczenia toksoplazmozy,
- badań nad hemodynamiką kobiet ciężarnych,
- badań biochemicznych i enzymatycznych w ciąży prawidłowej i powikłanej,
- serologicznej metody oznaczania gonadotropiny kosmówkowej i hormonu luteinizującego i stosowania tej metody w klinice położniczej i ginekologicznej,
- operacyjnego leczenia poronień i porodów niewczesnych występujących w następstwie niewydolności szyjki macicy,
- leczenia i profilaktyki konfliktu serologicznego,
- diagnostyki ciąży przenoszonej,
- histochemii raka szyjki macicy i łożyska,
- operacyjnego leczenia wad rozwojowych narządu rodowego,
- cytologii onkologicznej i hormonalnej,
- badań nad wewnątrzmaciczną dystrofią płodu,
- wpływu patologii ciąży na rozwój płodu i noworodka,
- cytologii nabłonka jajowodów,
- mechanizmu działania estrogenów.

Na szczególną uwagę zasługują prace dotyczące serologicznej metody wykrywania gonadotropiny kosmówkowej i zastosowania tej metody w Klinice, zwłaszcza dla wczesnego wykrywania ciąży. Za opracowanie tej metody doc. dr Zdzisława Świerczyńska (Zakład Mikrobiologii Śląskiej Akademii Medycznej) oraz doc. dr Eugeniusz Samochowiec otrzymali nagrodę naukową I stopnia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej.

Serologiczna metoda oznaczania gonadotropiny kosmówkowej została wykorzystana również do oznaczania hormonu luteinizującego, za co zespół pracowników Kliniki również otrzymał nagrodę naukową I stopnia Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej. Taką samą nagrodę w zespole z Zakładem Farmakologii i Mikrobiologii otrzymano za pracę nad toksoplazmozą.

Wyróżnić należy również grupę prac dotyczących badań enzymologicznych, wykonanych metodami biochemicznymi i histochemicznymi w ciąży prawidłowej i powikłanej.

W tej dziedzinie, zwłaszcza w badaniach nad krzepliwością krwi i fosfatazami zasadowymi, prace wykonane w Klinice stanowią cenny wkład do enzymologii położniczej. Badania z tego zakresu w ramach współpracy z Zakładem Biochemii Śląskiej Akademii Medycznej są nadal kontynuowane i rozszerzane.

W Katedrze jako jednej z pierwszych w kraju rozpoczęto badania cyto- i histoenzymatyczne w procesach nowotworowych, a w szczególności w raku szyjki macicy.

Duże praktyczne znaczenie mają prace dotyczące operacyjnego leczenia poronień i porodów nawykowych występujących w następstwie niewydolności szyjki macicy. W Klinice opracowano własną modyfikację operacyjnego zeszywania szyjki macicy w tych przypadkach w czasie ciąży. Te prace jak i szereg innych uzyskały nagrody rektorskie.

Za prace dotyczące wydalania prekursorów hemu w przebiegu ciąży z uwzględnieniem niedakrwiistości ciążowej, przyznano dr B. Krupie pierwszą nagrodę Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Ginekologicznego.

Na podstawie serologicznej metody wykrywania gonadotropiny kosmówkowej, doc. dr Eugeniusz Samochowiec opracował technologię zestawu do prób ciążowych. Produkcję tego zestawu pod nazwą GESTOTEST podjęła Lubelska Wytwórnia Surowic i Szczepionek.

Za prace naukowe pracownicy uzyskali dwa patenty. W okresie 22 lat istnienia Kliniki opublikowano 458 prac naukowych, w tym w piśmiennictwie zagranicznym 66 prac.

Miernikiem rozwoju naukowego pracowników Kliniki jest uzyskanie przez 4 pracowników stopni doktora habilitowanego; poza tym w Klinice przeprowadzono aż 32 promocje doktorskie.

Ważnym rozdziałem działalności naukowej Kliniki jest czynny udział w kongresach, zjazdach, sympozjach i konferencjach naukowych, krajowych i zagranicznych.

Czynny udział w 13 kongresach i zjazdach naukowych za granicą brało 14 pracowników Kliniki wygłaszając na nich 25 referatów.

Należy wspomnieć o aktywnym udziale pracowników Kliniki w życiu Śląskich Oddziałów Towarzystw Naukowych. Założycielem i pierwszym przewodniczącym Polskiego Towarzystwa Ginekologicznego był pierwszy kierownik naszej Kliniki prof. dr Wojciech Starzewski. Obecnie funkcję tę pełni doc. dr Roman Wawryk. Poza tym w 1972 r. doc. dr Warański i dr Dudkiewicz zorganizowali Ogólnopolskie Sympozjum Cytologii Klinicznej.

W 1963 r. Klinika pod kierownictwem prof. dr M. Głowińskiego zorganizowała sesję naukową z okazji X-lecia Polskiego Towarzystwa Ginekologicznego, Oddział w Katowicach, podobną sesję zorganizowano z okazji XV-lecia Towarzystwa w 1968 roku.

Członkami zagranicznych Towarzystw Naukowych są: doc. dr Eugeniusz Samochowiec (Rzymskie Tow. Biologiczne, Włoskie Towarzystwo Ginekologiczne) i dr Jan Dudkiewicz (Międzynarodowa Akademia Cytologiczna USA).

Jednym z istotnych czynników podwyższenia kwalifikacji zawodowych pracowników Kliniki stonowią wyjazdy szkoleniowe za granicę. W szkoleniach takich udział wzięli: doc. dr Włodzimierz Waroński — 1960/61 i 1971 (Londyn); Teodor Kudła — 1964 (Berlin); doc. dr Eugeniusz Samochowiec — 1964, 1968, 1971 (Rzym, Florencja, Berlin, Rostok); doc. dr Roman Wawryk — 1966 i 1970 (Moskwa, Leningrad, Kijów); dr Irena Norska — 1966 (Praga); dr Jan Dudkiewicz — 1970 (Sztokholm); dr Jacek Rzempech — 1971 (Moskwa).

Oprócz wyjazdów zagranicznych prowadzono również wymianę naukową pracowników kliniki z różnymi ośrodkami naukowymi w kraju.

Duże osiągnięcia Kliniki w dziedzinie badań nad serologiczną metodą wykrywania gonadotropiny kosmówkowej wzbudziły zainteresowanie innych ośrodków naukowych (tak krajowych, jak i zagranicznych), co było powodem szkolenia w Klinice pracowników z różnych ośrodków naukowych Polski jak i z ZSRR, Szwecji i Czechosłowacji.

Klinika utrzymuje ciągłą współpracę naukową z następującymi placówkami naukowymi za granicą: Karolinska Institute Dept. of Pathology, Kliniką Położniczo-Ginekologiczną Uniwersytetu w Rzymie, Kliniką Chorób Wewnętrznych Uniwersytetu w Rzymie, Zakładem Higieny Uniwersytetu w Rzymie, Instytutem Onkologii w Ljublanie.

Na uwagę zasługuje intensywna działalność usługowa kliniki, jako jedynej oddziału położniczo-ginekologicznego w Zabrzu. Przy niedostatecznej liczbie łóżek należyte wywiązywanie się z ciężących na Klinice obowiązków jest zadaniem bardzo trudnym, dość wspomnieć, że jedna czwarta mieszkańców miasta Zabrza przyszła na świat w jej murach.

Klinika świadczy usługi również dla lecznictwa otwartego. Działają tutaj cztery Poradnie: Poradnia

Cyto-onkologiczna, Poradnia Przykliniczna Położniczo-Ginekologiczna, Poradnia Patologii Noworodka i Wcześnieńki oraz Przykliniczna Poradnia Endokrynologii Ginekologicznej.

Rocznie przebywa w Klinice około 6000 pacjentek, w tym około 2500 na oddziale położniczym.

Szczególne uwagę kładzie się na rozszerzenie zakresu leczenia na oddziale ciąży powikłanej. W tym celu nawiązano ścisłą współpracę z Wojewódzką Stacją Przetaczania Krwi i Ośrodkiem Immunopatologii Ciąży i Noworodka. Rozszerzając opiekę nad matką i dzieckiem Klinika zainicjowała badania nad dalszym rozwojem dzieci pochodzących z ciąży i porodów powikłanych. Badania w tym zakresie są prowadzone wspólnie z lekarzami innych specjalności.

Do najważniejszych osiągnięć Kliniki w okresie 22-letniej działalności należy zaliczyć:

- Opracowanie serologicznej metody wykrywania gonadotropiny kosmówkowej oraz zastosowanie tej metody dla wczesnego wykrywania ciąży oraz ilościowego oznaczania gonadotropiny kosmówkowej i hormonu luteinizującego.

- Zastosowanie operacyjnej metody leczenia niewydolności szyjki macicy i opracowanie własnej modyfikacji operacyjnego zeszywania szyjki macicy.

- Wprowadzenie badań enzymologicznych wykonywanych metodami biochemicznymi i histochemicznymi w ciąży prawidłowej i powikłanej.

- Badania nad diagnostyką toksoplazmozy i leczeniem toksoplazmozy w czasie ciąży.

- Wprowadzenie (pionierskich w kraju) badań cyto- i histoenzymatycznych w procesach nowotworowych (rak szyjki macicy).

- Przyznanie całemu Zespołowi pracowników Kliniki dyplomu Oddziału Pracy Socjalistycznej.

- Stworzenie Zakładu Endokrynologii Ginekologicznej i Przyklinicznej Poradni Endokrynologii Ginekologicznej — jedynych tego rodzaju specjalności w województwie katowickim.

Roman Wawryk

KLINIKA GINEKOLOGII ZACHOWAWCZEJ

BYTOM, UL. BATOREGO 15

KIEROWNIK KLINIKI: DOC. DR HAB. N. MED. HENRYK SKAŁBA

KLINIKA PATOLOGII CIĄŻY

BYTOM, UL. BATOREGO 15

KIEROWNIK KLINIKI: DOC. DR HAB. N. MED. ADAM CEKAŃSKI

Historia Kliniki Ginekologii Zachowawczej i Patologii Ciąży sięga roku 1953. W dniu 15 X 1953 r. została bowiem kreowana II Katedra i Klinika Chorób Śląskiej Akademii Medycznej.

Katedra i Klinika powstała na bazie Oddziału Położniczo-Ginekologicznego Szpitala zespólnego nr 2

w Bytomiu. W oddziale tym, zorganizowanym i kierowanym od roku 1951 przez obecnego dyrektora Instytutu Ginekologii i Położnictwa doc. dr hab. Henryka Skałbę prowadzono nie tylko szkolenie 300 uczniów Szkoły Położnych — lecz również przeszkaleni byli studenci V roku Wydziału Lekarskiego w tygodnio-

wych internatach położniczych — na długo przed powstaniem Kliniki.

Pierwszym kierownikiem nowo kreowanej Katedry został prof. dr med. Karol Ryglewicz. Jego zastępcą i adiunktem został dr med. Henryk Skalba. Asystentów było 4, a 15 lekarzy było zatrudnionych na etacie szpitalnym.

W początkowym okresie Klinika dysponowała 186 łózkami położniczo-ginekologicznymi oraz 100 łóżeczkami dla noworodków i wcześniaków.

Zorganizowano następujące pracownie: analityczną, cytologiczną, hematologiczną, endokrynologiczną, kolposkopową, jak również histopatologiczną.

W roku 1955 po śmierci prof. Ryglewicza kierownictwo Kliniki objął prof. nadzw. dr med. Bronisław Stępowski.

Następuje dalszy ilościowy i jakościowy rozwój kadry naukowo-dydaktycznej Kliniki.

Prócz zajęć dydaktycznych, wykładów i ćwiczeń prowadzono tzw. zamknięte internaty położnicze (tygodniowe) dla studentów oraz szkolenie w formie wykładów i ćwiczeń dla uczennic Państw. Szkoły Położnych w Bytomiu.

Zorganizowano również Poradnię Specjalistyczną dla kobiet II stopnia. Uruchomiono dalsze pracownie naukowe, co pozwala na dalsze rozwijanie badań naukowych, m. in. nad porodami bezbolesnymi oraz stanami zapalnymi narządu rodowego.

W okresie kierowania Katedrą przez prof. dr Stępowskiego ukończono prace związane z problematyką wczesnego rozpoznawania nowotworów jajnika.

Po przejściu prof. Stępowskiego na emeryturę (1962 r.) kierownictwo Kliniki powierzono doc. dr hab. Henrykowi Skalbie.

W roku 1972 Klinika wzbogaciła się o dalsze pomieszczenia i pracownie naukowo-badawcze i usługowe.

Pracowni naukowych obecnie jest 11: cytologiczna, histopatologiczna, endokrynologiczna, andrologiczna, biochemiczna, histochemiczna, serologiczna, radioimmunologiczna, endoskopowa, rtg-terapii i analityczna.

Poszczególne oddziały Kliniki przedstawiają się następująco:

- oddział położniczy aseptyczny wraz z oddziałem noworodków,
- oddział ciąży patologicznej,
- oddział ginekologiczny aseptyczny,
- oddział wcześniaków,
- oddział położniczo-ginekologiczny septyczny wraz z oddziałem noworodków.

Klinika posiada również Ośrodek Naukowo-Leczniczy w Goczałkowicach Zdroju. Ośrodek posiada 50 łóżek, pracownię endokrynologiczną oraz pomieszczenie do badań ginekologicznych i balneoterapii ginekologicznej.

Kierownikiem Ośrodka jest dr n. med. Henryk Suchy. Do Ośrodka kierowane są chore z Kliniki Po-

łożnictwa i Chorób Kobietych Śląskiej Akademii Medycznej oraz wszystkich oddziałów położniczo-ginekologicznych województwa katowickiego. Ośrodek prowadzi rehabilitację chorych kobiet po leczeniu szpitalnym i również stanowi placówkę naukowo-badawczą rozpracowującą problemy z zakresu rehabilitacji ginekologicznej i endokrynologii ginekologicznej.

W roku 1972 w związku z wprowadzeniem struktury instytutowej na Uczelni II Katedrę i Klinikę Położnictwa i Chorób Kobietych przekształcono w Klinikę Ginekologii Zachowawczej i Klinikę Patologii Cięży, wchodzących w skład utworzonego Instytutu Ginekologii i Położnictwa, którego dyrektorem mianowano doc. dr hab. n. med. Henryka Skalbę.

Obecny skład osobowy tych Klinik przedstawia się następująco:

Klinika Ginekologii Zachowawczej:

doc. dr hab. n. med. Henryk Skalba — Kierownik Kliniki oraz 2 adiunktów, 3 st. asystentów.

Klinika Patologii Cięży:

doc. dr hab. n. med. Adam Cekański oraz 2 adiunktów, 2 st. asystentów, 1 asystent.

Z II Katedry i Kliniki Położnictwa i Chorób Kobietych Śląskiej Akademii Medycznej w Bytomiu wyszło wielu wychowanków, którzy objęli samodzielne stanowiska ordynatorów oddziałów położniczo-ginekologicznych terenowej służby zdrowia.

W okresie istnienia Kliniki 32 pracowników (w tym również wolontariusze) uzyskało specjalizację II stopnia a 42 — specjalizację I stopnia.

Kierownik Kliniki Ginekologii Zachowawczej — doc. dr n. med. Henryk Skalba jest specjalistą wojewódzkim w zakresie położnictwa i ginekologii, jest również założycielem i długoletnim dyrektorem (1945–1952) Państw. Szkoły Położnych w Chorzowie i Bytomiu.

Pracownicy Kliniki podwyższają swoje kwalifikacje również przez szkolenia i staże w kraju i za granicą.

Przeszkolenie pracowników za granicą: doc. dr hab. n. med. Adam Cekański 1965 r. Liverpool Anglia, 1971 r. Londyn Anglia.

W ramach działalności dydaktycznej od powstania Kliniki prowadzone są tygodniowe staże zamknięte dla studentów V i VI roku Wydziału Lekarskiego. Ponadto dla studentów V i VI roku prowadzone są wykłady objęte harmonogramem z zakresu położnictwa i ginekologii. Na wykładach demonstrowane są chore i materiał pooperacyjny, z II Kliniki Położnictwa i Chorób Kobietych Śląskiej Akademii Medycznej, wciągając czynnie słuchaczy w badania położnicze demonstrowanych przypadków jak i ocenę preparatów pooperacyjnych. Pod koniec każdego wykładu demonstruje się również poszczególne metody diagnostyczne stosowane w Klinice.

Kierownictwo Kliniki na stażach zamkniętych prowadzi ćwiczenia proktyczne i prelekcje w zakresie diagnostyki ginekologiczno-położniczej, ćwiczeń na

fantomie, zagadnień mikropedii oraz całej problematyki i fizjologii ginekologiczno-położniczej. Studenci odbywają intensywne dyżury na poszczególnych oddziałach Kliniki, biorąc czynny udział wraz z asystentami w diagnostyce i leczeniu przypadków położniczo-ginekologicznych. Podczas stażów studenci odbierają parody na salach porodowych i uczestniczą we wszystkich zabiegach. Na zakończenie stażu prowadzone są seminaria z zakresu nabytych wiadomości.

W Klinice prowadzone są staże dla specjalizujących się lekarzy z terenu (3 miesiące przed II stopniem i 1 miesiąc przed I stopniem) oraz kursy dwutygodniowe dla lekarzy Poradni „K” oraz ordynatorów (oddzielnie) województwa katowickiego. Asystenci Kliniki prowadzą okresowo wykłady szkoleniowe dla pielęgniarek i położnych zatrudnionych w Klinice. Na miesięcznych stażach lekarzy województwa katowickiego przeszkolono w Klinice 140 lekarzy przed I stopniem specjalizacji z zakresu położnictwa i chorób kobiecych. Na trzymiesięcznych stażach przed II stopniem przeszkolono w Klinice 109 lekarzy województwa katowickiego.

W Klinice opracowano następujące podręczniki:

- Karol Ryglewicz – Ćwiczenia na fantomie (PZWL – 1953),
- Bronisław Stępowski – Choroby kobiece (PZWL – 1957 wydanie II),
- Adam Cekański – Pielęgniarstwo położnicze (PZWL – 1961).

Z pomocy naukowych opracowano:

- Filmy naukowo-dydaktyczne:
 1. Kuldoskopia w praktyce ginekologicznej,
 2. Sposób zawieszania pęcherza moczowego na zdwojonych więzadłach obłych w operacjach sposobem Wertheima.

Przy Klinice działa Studenckie Koło Naukowe założone w 1960 roku. Opiekunem Koła do roku 1969 był adiunkt dr n. med. Lech Dzieciuchowicz, a od 1969 r. do chwili obecnej dr n. med. Wacław Jeż. Od czasu założenia Koła Naukowego zarejestrowano 63 członków.

Tematem wiodącym pracy Koła jest analiza biochemiczna wybranych stanów z zakresu położnictwa i chorób kobiecych. Kilka prac napisanych przez członków Koła zostało opublikowanych. Członkowie Koła uzyskali dwie nagrody za prace wygłoszone na konferencjach uczelnianych.

Tematyka wiążąca prac naukowych prowadzonych w Klinice obejmuje:

1. Badania dotyczące fizjopatologii płodu.
2. Wpływ działania czynników genetycznych i środowiskowych na stan płodu.
3. Badania radioimmunologiczne nad laktogenem łożyskowym.
4. Wczesne rozpoznawanie raka jajnika metodą endoskopową.

5. Profilaktykę uszkodzeń ośrodkowego układu nerwowego i niedorozwojów umysłowych u dzieci.
6. Konflikt serologiczny i choroba hemolityczna noworodka.
7. Badania biochemiczne nad rolą macicy w kształtowaniu się poziomu hormonu wzrostu, wolnych kwasów tłuszczowych, insuliny endogennej i glukozy w ciąży i jej powikłaniach.
8. Problem ciąży wysokiego ryzyka.
9. Profilaktykę i rehabilitację kobiet pracujących w szarzeniach ginekologiczno-położniczych.

W czasopiśmie krajowych wydrukowano 261 prac, w czasopiśmie zagranicznych wydrukowano 19 prac naukowych (m. in. w Zentralblatt f. Gynäkologie J. Obst. Gyn. Brit.).

Przewody habilitacyjne: dr med. Henryk Skolba „Zmiany histofizjopatologiczne w nadnerczach płodu i noworodków w związku ze śmiertelnością okołoporodową” – 1960.

Dr med. Adam Cekański „Badania enzymatyczne krwi w ciąży prawidłowej i powikłanej późnym zatruciem ciążowym” – 1967.

Stopień naukowy doktora nauk med. uzyskało 18 asystentów.

W 1971 r. nagrodę państwową I stopnia – za prace dotyczące reninemii w położnictwie, otrzymał doc. dr hab. n. med. Adam Cekański wspólnie z prof. dr hab. n. med. Franciszkiem Kokotem z III Kliniki Chorób Wewnętrznych Śląskiej Akademii Medycznej.

Nagrodę zespołową PAN w roku 1973 za cykl badań nad reninią otrzymał doc. dr hab. A. Cekański jako jeden ze współtwórców.

Nagrodę Wynalazczości i świadectwo racjonalizatorskie Nr W-162-4/71 za skonstruowanie i wprowadzenie do badań aparatu pod nazwą „Własny model perineometru do oceny stanu aparatu mięśniowego dna miednicy i krocza” przyznano doc. dr hab. n. med. Henrykowi Skolbie i lek. med. Ryszardowi Porębie.

W okresie sprawozdawczym Klinika współpracowała z Zakładami Przemysłowymi (Zakłady Gumowe Górniczo-Przemysłowe w Bytomiu, Zakłady Mięsne w Bytomiu, Huta Szkła Gospodarczego w Żabkowicach Będzińskich, Huta Bobrek, Kopalnia „Orzeł Biały”).

Pracownicy Kliniki biorą czynny udział w pracach Towarzystw Naukowych krajowych i zagranicznych. Kierownik Kliniki Ginekologii Zachowawczej jest długoletnim członkiem a obecnie przewodniczącym Zarządu Głównego oraz Zarządu Oddziału Polskiego Towarzystwa ginekologicznego. Oprócz tego pełni funkcję członka Prezydium Towarzystwa Planowania Rodziny.

Kierownik Kliniki Patologii Ciąży, doc. dr hab. A. Cekański jest sekretarzem Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Ginekologicznego i Przewodniczącym Oddziału Wojewódzkiego Towarzystwa Planowania Rodziny.

W 1972 r. doc. dr Włodzimierz Waroński i dr Jan Dudkiewicz zorganizowali Ogólnopolskie Sympozjum „Cytologii Klinicznej”. W 1963 r. prof. dr Mieczysław Głowiński zorganizował Sesję Naukową z okazji X-lecia Polskiego Towarzystwa Ginekologicznego, Oddział w Katowicach.

W zjazdach naukowych za granicą wzięło czynny udział 14 pracowników Katedry.

Udział w zjazdach zagranicznych: Zjazd Naukowy Ginekologów, NRD — Berlin (1965); Sympozjum Naukowe Towarzystwa Ginekologicznego, NRD — Berlin (1967); Zjazd Naukowy Ginekologów, NRD — Jena (1969); Zjazd Naukowy Pediatrów, NRD — Drezno (1970); Zjazd Naukowy Pediatrów, ČSRS — Praga (1971); Zjazd Naukowy Ginekologów, NRD — Holle (1972); Międzynarodowy Kongres Ginekologów, Węgry — Budapeszt (1972); III Europejski Kongres Medycyny Perinatalnej, Szwajcaria — Lozanna (1972).

Do najważniejszych osiągnięć Kliniki zaliczyć można:

1. Rozpracowanie zagadnienia reninemii w ciąży wdrażając badania krwi bezpośrednio z żyły macicznej w porównaniu z krwią tętniczą i żyłą obwodową (wspólnie z III Kliniką Chorób Wewnętrznych Śl. AM w Katowicach).
2. Radykalizację operacyjnej metody leczenia raka szyjki macicy.
3. Opracowanie sposobu zawieszania pęcherza moczowego w operacjach sposobem Wertheima.
4. Prace nad profilaktyką konfliktu serologicznego w ciąży i porożu za pomocą immunoglobuliny anty D.
5. Przeprowadzenie badań histochemicznych raka trzonu macicy.
6. Wprowadzenie do badań naukowych metody radioimmunologicznego oznaczania laktogenu łożyskowego.
7. Wprowadzenie rehabilitacji kinezyterapeutycznej w położnictwie i ginekologii.

Henryk Skalba

INSTYTUT STOMATOLOGII

DYREKTOR: DOC. DR HAB. N. MED. STEFAN KNAPIK

ZAST. DYREKTORA: DOC. DR HAB. N. MED. EUGENIUSZ WIERZYŃSKI

KLINIKA CHIRURGII SZCZĘKOWO-TWARZOWEJ

KATOWICE, UL. FRANCUSKA 20/24

ZABRZE, UL. BUCHENWALDCZYKÓW 19

KIEROWNIK: DOC. DR HAB. N. MED. STEFAN KNAPIK

Klinika Chirurgii Szczękowo-Twarzowej należy do jednej z najstarszych Klinik Śląskiej Akademii Medycznej.

Powstała w 1950 roku, w drugim roku rozwoju Śląskiej Akademii Medycznej w Zabrzu-Rokitnicy. Mieści się przy ul. Buchenwaldczyków 19 w Zabrzu. Po adaptacji budynku i przez systematyczną rozbudowę oraz powiększenie liczby urządzeń leczniczych i pomocy dydaktycznych, Katedra i Klinika stała się placówką naukową, dydaktyczną i usługową, stojącą na właściwym poziomie.

Znalazły tu pomieszczenia: oddział chorych leżących, sala ćwiczeń dla studentów, pracownię: rentgenowską, protetyczno-ortopedyczną i fotograficzną.

Organizatorem i pierwszym Kierownikiem Katedry i Kliniki Chirurgii Stomatologicznej był w latach 1948 do 30 IX 1966 r. prof. dr med. Mieczysław Jankowski, organizator Oddziału Stomatologicznego Śląskiej Akademii Medycznej i jego kierownik, który w latach 1948–1951 pełnił funkcję prodziekana Wydziału Lekarskiego.

Jako niestrudzony organizator prof. dr med. Mieczysław Jankowski w ostatnich latach swej działalności czynił starania uwieńczone pozytywnym wynikiem, w celu utworzenia drugiego Oddziału Kliniki w Katowicach. Z dniem 1 X 1966 r. objął kierownictwo Katedry i Kliniki Chirurgii Stomatologicznej doc. dr hab. Stefan Knapik, jako p. o. kierownika do 30 VI 1967 r., a w lipcu 1967 r. został powołany na stanowisko kierownika Katedry i Kliniki Chirurgii Stomatologicznej, którą to funkcję pełni nadal.

Obecnie po kapitalnym remoncie (1971–1972) uzyskano zmodernizowaną, funkcjonalną i bardzo estetycznie wyglądającą Klinikę i Poradnię Przykliniczną w Zabrzu.

Powiększona oddział chorych leżących, wyposażono salę operacyjną, pracownię i gabinety w nowoczesne urządzenia, sprzęt i aparaturę. Przerobiono pracownię ortopedyczno-protetyczną, uzyskano szereg wygodnych pomieszczeń dla studentów i personelu Kliniki.

W związku z rosnącymi potrzebami dydaktycznymi i usługowymi w lutym 1966 r. został otwarty Oddział Katowicki Kliniki. Oddział ten mieści się na terenie Państwowego Szpitala Klinicznego nr 4 im A. Mieleckiego przy ul. Francuskiej 20/24 i obejmuje: oddział chorych leżących, nowoczesny blok operacyjny,

pracownię ortopedyczno-protetyczną, salę opatrunkową oraz Poradnię Przykliniczną otwartą w 1967 r., mieszczącą się w osobnym budynku na terenie tegoż samego szpitala. Klinika od 1967 r. prowadzi codziennie bez przerwy ostre dyżury dla potrzeb województwa katowickiego.

W ciągu minionego okresu XXV-lecia kadra naukowo-dydaktyczna wzrosła ilościowo z roku na rok i ulegała powolnym zmianom.

Dziś kadre pracowników naukowo-dydaktycznych Katedry stanowią w 50% lekarze z wieloletnim stażem klinicznym z uzyskanymi tytułami naukowymi, a pozostałe 50% to młodzi lekarze przeważnie absolwenci Śląskiej Akademii Medycznej.

W Klinice poza jej kierownikiem pracuje czterech lekarzy z ukończonymi studiami medycznymi. Dwóch lekarzy posiada drugi stopień specjalizacji z zakresu chirurgii szczękowej, jeden z zakresu chirurgii ogólnej pierwszego stopnia i jeden z zakresu anesteziologii pierwszego stopnia.

Aktualny skład osobowy przedstawia się następująco: doc. dr hab. n. med. Stefan Knapik – kierownik Kliniki, doc. dr hab. n. med. Anna Jaworska – docent etatowy, oraz 8 adiunktów, 5 st. asystentów i 2 asystentów. W poradniach Kliniki jest zatrudnionych 5 lekarzy oraz 5 osób personelu technicznego.

Trzech lekarzy – pracowników Kliniki odbyło w latach 1959, 1969, 1971 paromiesięczne szkolenie w Czechosłowacji, a jeden w latach 1955/56 odbył studia aspiranckie w ZSRR.

Katedra i Klinika Chirurgii Stomatologicznej, obecnie Klinika Chirurgii Szczękowo-Twarzowej Śląskiej Akademii Medycznej, dysponuje łącznie 80 łózkami (Zabrze-Katowice). Wyposażenie, funkcjonalność oraz estetyka wnętrza, stawiają ją na pierwszym miejscu wśród Klinik tego typu, w naszym kraju.

Zajęcia dydaktyczne w Klinice Prowadzono w formie wykładów i ćwiczeń dla III, IV roku stomatologii i V roku medycyny, a po reorganizacji studiów w roku 1955–56 dla IV i V roku stomatologii z zakresu chirurgii stomatologicznej i chirurgii szczękowo-twarzowej dla VI roku medycyny z zakresu stomatologii.

Zajęcia dla studentów IV roku stomatologii, zgodnie z obowiązującymi programami odbywają się na terenie oddziału Kliniki w Zabrzu, a dla studentów V roku stomatologii i studentów VI roku medycyny,

na terenie oddziału Kliniki w Katowicach, za wyjątkiem wykładów, które dla studentów stomatologii prowadzone są w Zabrze. Część wykładów stanowią wykłady integrowane z otolaryngologią, radiologią, ortodancją, stomatologią zachowawczą oraz protezyką stomatologiczną. W wykładach wykorzystuje się materiał własny Kliniki w postaci barwnych przeźraczy chorych leczonych w Klinice, rentgenogramów, tablic poglądowych, modeli, szyn, aparatów, filmów własnej produkcji oraz demonstracji chorych.

Program ćwiczeń uwzględnia ćwiczenia ambulatoryjne, kliniczne, operacyjne, z zakresu traumatologii szczękowej i radiologii. W ramach zajęć klinicznych studenci odbywają jednodobny staż na oddziale chorych leżących. Ćwiczenia odbywają się w grupach (4–5 studentów).

Dla celów dydaktycznych urządzono specjalne pomieszczenia, jak: sale ambulatoryjne, gdzie studenci odbywają ćwiczenia praktyczne na chorych, wykonując ekstrakcje zębów, sale operacyjne oddziału chorych leżących, w których przeprowadza się w obecności studentów odbywających staż, zabiegi operacyjne z zakresu chirurgii szczękowej. Sale operacyjne ambulatoryjne, przeznaczone są dla studentów, którzy asystują i sami wykonują zabiegi operacyjne z zakresu chirurgii stomatologicznej. Klinika posiada salę do ćwiczeń na fantomach z zakresu ortopedii szczękowej i salę ortopedyczną, gdzie odbywają się demonstracje chorych ze złamaniami w obrębie kości twarzoczaszki, jak i oddział rentgenowski, gdzie studenci samodzielnie wykonują małoobrazkowe (wewnątrzstrunne) zdjęcia oraz zapoznają się z techniką wykonywania zdjęć zewnątrzstrunnych i ich odczytywania.

Stan zaopatrzenia Kliniki w potrzebny sprzęt oraz aparaturę, ulega stałemu uzupełnianiu, w związku z czym warunki dydaktyczne ulegają systematycznej poprawie. W Klinice zostało utworzone muzeum i archiwum ze specjalnym uwzględnieniem rzadkich przypadków chorobowych leczonych w Klinice. Znajdują się tam modele gipsowe, maski, radiogramy, fotografie oraz preparaty anatomo-patologiczne.

W miesiącach letnich w Klinice i Przychodniach Przyklinikach w Zabrzu i Katowicach studenci wszystkich lat studiów odbywają praktyki wakacyjne. Przy Klinice działa od 1950 r. z małymi przerwami Studenckie Koło Naukowe.

Wśród szeregu wyróżnień i nagród, które uzyskali członkowie SKN Kliniki, najcenniejszą jest pierwsza nagroda przyznana na Ogólnopolskim Zjeździe SKN w Krakowie w 1970 r.

Oprócz działalności dydaktycznej prowadzonej dla studentów w Klinice od wielu lat, prowadzi się na szeroką skalę bardzo różnicowane szkolenie: lekarzy, pielęgniarek, techników dentystycznych oraz pracowników pomocniczych.

Dla lekarzy stomatologów przeprowadzono dotychczas w Klinice w ramach Studiów Dookonalenia Lekarzy 15 kursów dwu-, cztero i sześciotygodniowych, przeważnie z zakresu traumatologii szczękowej dla około 150 lekarzy z całego kraju.

Na zlecenie Wojewódzkiego Wydziału Zdrowia i Opieki Społecznej w Katowicach w latach 1967 i 1968 przeprowadzono kursy dla 30 lekarzy medycyny pracujących w Pogotowiu Ratunkowym.

Wprowadzana od 1967 r. na szeroką skalę wolontariaty. Objęły one razem z obecnie odbywającymi doszkolenie lekarzami – 32 osoby. Wolontariat trwa przeciętnie dwa lata, a lekarz poświęca na zajęcia 6 godzin pracy tygodniowo. Również kilku lekarzy na zlecenie Wojewódzkiej Przychodni Stomatologicznej odbyło krótkoterminowe szkolenie w zakresie chirurgii stomatologicznej.

Własny personel pielęgniarski i pomace dentystyczne przeszkala się na bieżąco. Dla potrzeb innych ośrodków stomatologicznych województwa i kraju przeszkolono osiem pielęgniarek sali operacyjnej, cztery pomoce dentystyczne i sześciu techników dentystycznych.

Od 1959 r. szkoli się corocznie 40 лаборantek medycznych w pracowni radiologicznej Oddziału Kliniki w Zabrzu. W latach 1966–1967 szkolono również w Oddziale Kliniki w Zabrzu uczennice Szkoły Asystentek Pielęgniarskich.

Do osiągnięć dydaktyczno-naukowych Katedry należy również zaliczyć opracowanie następujących skryptów oraz rozdziałów do podręczników:

1. Mieczysław Jankowski „Protetyka Dentystyczna” wyd. 1 – 1951, wyd. 2 – 1952, PWN Kraków.
 2. Mieczysław Jankowski „Chirurgia Stomatologiczna” PWN Kraków, 1952 r.
 3. Mieczysław Jankowski „Stomatologia dla studentów medycyny”, PWN Kraków 1954 r.
 4. Mieczysław Jankowski „Choroby jamy ustnej i twarzoczaszki”. wyd. 1 – 1960 r., wyd. 2 – 1961 r. Śl. Akad. Med.
 5. Stefan Knapik, Jerzy Rogoż „Skazy krwotoczne”, rozdział do skryptu „Choroby jamy ustnej i twarzoczaszki” 1963 r.
 6. Anna Jaworska: „Choroby zatok szczękowych”, rozdział do skryptu „Choroby jamy ustnej i twarzoczaszki” 1963 r.
 7. Mieczysław Jankowski: „Choroby jamy ustnej i twarzoczaszki”, Warszawa 1967 PZWL.
 - Stefan Knapik, Jerzy Rogoż: „Skazy krwotoczne” rozdz. w podręczniku pt. „Choroby jamy ustnej i twarzoczaszki”, Warszawa 1967 r.
 - Anna Jaworska: „Choroby zatok szczękowych” rozdz. w podręczniku pt. „Choroby jamy ustnej i twarzoczaszki”, Warszawa 1967 r.
- Doc. dr hab., Stefan Knapik napisał dwa rozdziały w podręczniku „Propedeutika stomatologiczna”

pod redakcją prof. dr Z. Jańczuka (zatwierdzany do druku w 1973 r).

Do osiągnięć naukowo-dydaktycznych Kliniki należy wykonywanie i opracowywanie własnych zestawów przeźroczy, tablic statystycznych w formie przeźroczy kolorowych, z zakresu traumatologii i zniekształceń twarzy i szczęk (ponad 1000 sztuk), jak również wykonanie filmów z zakresu traumatologii i zastosowania tworzyw sztucznych w chirurgii szczękowo-twarzowej (autorzy: Knapik, Jaworska, Micherdziński).

W początkowym okresie od 1959 r. dorobek naukowy Katedry był skromny ze względu na małe doświadczenie lekarzy. Okres ten zamyka się liczbą pięciu doktorantów pracowników Kliniki oraz dwudziestoma pracami naukowymi i popularno-naukowymi.

W związku z lokalizacją Akademii Medycznej w centrum przemysłu krajowego, zagadnienia naukowe koncentrują się najczęściej na problemach związanych z urazami kości twarzoczaszki powstałymi podczas pracy w różnych zakładach przemysłowych (w górnictwie), jak i wzrastającej liczbie urazów w wypadkach komunikacyjnych. Specyfikę tego rodzaju urazów znamionują obrażenia wielonarządowe, stąd więc powstałe problemy rozpatrywane są zespołowo ze specjalistami różnych dziedzin.

Drugie zagadnienie wiodące Kliniki to badania nad możliwością zastosowania i szerokiego wprowadzenia tworzyw sztucznych do chirurgii szczękowo-twarzowej.

Zagadnienie zespołowego leczenia wad i zniekształceń wrodzonych i nabytych w obrębie szczęk i twarzoczaszki, jest od pięciu lat przedmiotem nowego kierunku naukowego Kliniki.

Do tradycyjnych kierunków kontynuowanych w Klinice należą: choroby zatok szczękowych, zapalenia tkanek miękkich i kości, schorzenia ślinianek, neuralgia, n. trójdzielnego oraz zagadnienia rentgenologii stomatologicznej.

Na wymienione tematy z wiodącej tematyki Kliniki, opublikowana w sumie 311 prac, z tego w czasopismach zagranicznych 32, a w krajowych czasopismach 279.

Ponadto pracownicy Katedry i Kliniki opublikowali łącznie dwie rozprawy habilitacyjne, oraz 22 rozprawy doktorskie (w tym dwóch pracowników spoza Kliniki).

W zakresie pracy naukowo-badawczej na temat urazów kości twarzoczaszki, kierownik Kliniki wraz z zespołem pracowników przyjął zlecenie Głównego Instytutu Górnictwa w Katowicach na kompleksowe opracowanie problemów związanych z urazami kości twarzoczaszki występujących w górnictwie. Umową obejmuje cykl badań wielokierunkowych w okresie 1971–1975.

W zakresie traumatologii Klinika Chirurgii Szczękowo-Twarzowej Śląskiej Akademii Medycznej stanowi ośrodek wiodący dla całego kraju ze względu na osiągnięcia naukowe, dydaktyczne jak i szkoleniowe. Uznanie Kliniki Chirurgii Szczękowo-Twarzowej Śl. AM w zagadnieniu traumatologii szczękowo-twarzowej w skali europejskiej i światowej, znajduje odbicie w podręczniku prof. E. Reichenbacha – światowej sławy uczonego w tej dziedzinie – wydanego w Lipsku w roku 1969 oraz w publikacjach zagranicznych autorów, którzy powołują się na doświadczenia Kliniki Chirurgii Szczękowo-Twarzowej Śląskiej Akademii Medycznej.

Ponadto Klinika Chirurgii Szczękowo-Twarzowej wytypowana przez Towarzystwo Naukowe Polskie i Niemieckiej Republiki Demokratycznej, nawiązała w 1972 r. współpracę z Kliniką Chirurgii Stomatologicznej w Cottbus (NRD) w sprawie szkolenia i wspólnego prowadzenia prac naukowo-badawczych z zakresu traumatologii.

W ramach współpracy z terenową służbą zdrowia kierownik Kliniki od 1969 r. pełni funkcję konsultanta wojewódzkiego z zakresu chirurgii szczękowej, a docent etatowy A. Jaworska jest kierownikiem Wojewódzkiej Poradni Chirurgii Stomatologicznej w Opolu.

Biorąc pod uwagę całą działalność Kliniki wraz z poradniami, do szczególnych osiągnięć należy zaliczyć: uzasadnienie teoretyczne i praktyczne zakładania szwu kostnego metalowego drogą wewnątrzustrojową, zastosowanie szwu kostnego teritalowego, zastosowanie siatki teritalowej dla zamknięcia przetak zębodołowo-zatokowych oraz włókien teritalowych w szyciu ran jamy ustnej twarzy, zastosowanie kleju kostnego na bazie akrylu do leczenia złamań żuchwy, zastosowanie aparatu Jankowskiego do nastawiania i ustalania złamań zespołu szczękowo-jarzmowego, zastosowanie klamry elastycznej do unieruchomienia odłamów, opracowanie chirurgicznego sposobu leczenia złamań żuchwy bez konieczności stosowania dodatkowego unieruchomienia złamań, opracowanie modyfikacji operacji progenii sposobem Dingmanna, wykonanie pierwszych prób zastosowania kserografii w diagnostyce radiologicznej (stomatologicznej).

Opracowano również szereg instrumentów i narzędzi jak: kleszcze do zakładania szwu kostnego, hak do nastawiania odłamów żuchwy, kleszcze do zakładania szwu teritalowego, troakar stosowany w operacjach zatok szczękowych, lampka do prześwietlania zatok szczękowych i lampka do oświetlania wnętrza zatoki podczas zabiegu operacyjnego. Oryginalną metodę stanowi zastosowanie klamry nadziąsłowej (sprężystej i kosmetycznej) oraz opracowanie sposobu całościowego wytwarzania protez zębowych ruchomych. Aparat do nastawiania i ustalania złamań zespołu szczękowo-jarzmowego, którego auto-

rem jest prof. dr M. Jankowski – uzyskał patent krajowy nr 18902. Również klamra nadziąsłowa uzyskała wstępną rejestrację Urzędu Patentowego (nr P-145260) autor: technik dentystryczny K. Sterańczak. Opracowano specjalną kartę statystyczną z możliwością przetwarzania danych na maszynie cyfrowej dokumentacji urazów kości twarzoczaszki i wykorzystania do wielokierunkowych badań z uwagi na to, że w ośrodku naszym jest notowane największe nasilenie urazów nie tylko na terenie kraju ale i w Europie.

Udział pracowników Kliniki w zjazdach zagranicznych od 1966 r., wzrósł znacznie, ożywiły się kontakty zagraniczne, czego przejawem jest wygłoszenie przez pracowników Kliniki 14 referatów, wyświetlenie 5 filmów na 9 Zjazdach.

Katedra utrzymuje ożywione kontakty naukowe z ośrodkami naukowymi w Lublianie (Jugosławia), w Greifswald (NRD), w Pradze, Bratysławie (CSRS), w Szwedzkiej i Budapeszcie (Węgry) oraz Arhus (Dania).

W czasie swej wieloletniej działalności Katedra była organizatorem następujących zjazdów i konferencji:

- VII Ogólnopolskiego Zjazdu Sekcji Chirurgii Stomatologicznej Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego w Katowicach w roku 1963.

- X Ogólnopolskiego Zjazdu Sekcji Chirurgii Stomatologicznej Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego z udziałem gości zagranicznych w Katowicach w roku 1971.

- I Konferencji Międzynarodowej Przedstawicieli Towarzystw Stomatologicznych Państw Socjalistycznych na temat: wychowania, wyszkolenia i szkolenia podyplomowego lekarzy stomatologów, w Katowicach w 1972 roku.

Pracownicy naukowo-dydaktyczni Katedry przejawiają również ożywioną działalność w Towarzystwach Naukowych zagranicznych i krajowych.

Kierownik Kliniki, doc. dr hab. S. Knapik należy do: Federation Dentaire International, European Association for Maxillofacial Surgery, Internationale Gesellschaft für Kiefer-Gesichts-Chirurgie. Jest również prezesem Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego, zastępcą przewodniczącego Rady Głównej Zrzeszenia Polskich Towarzystw Lekarskich i wieloletnim przewodniczącym Oddziału Katowickiego Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego, Członek – założyciel Oddziału Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego w Opolu. Członkiem Komitetu Redakcyjnego Czasopisma Stomatologicznego w latach 1967–1971, a obecnie członkiem ścisłego Komitetu Redakcyjnego Czasopisma Stomatologicznego oraz „Acta Medicae Maxillo-Facial” w Lipsku.

Doc. dr hab. S. Knapik uzyskał szereg dyplomów i wyróżnień (dowodów) uznania za aktywną działalność

ność w czasie trwania Kongresów (Paryż, Bukareszt, Monachium, Lubljana), jak również doc. dr hab. A. Jaworska (Paryż, Lubljana).

Prof. dr M. Jankowski – członek Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego i Polskiego Towarzystwa Lekarskiego jest członkiem honorowym Sekcji Chirurgii Stomatologicznej Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego, wieloletnim członkiem ścisłego Komitetu Redakcyjnego Czasopisma Stomatologicznego, założycielem Oddziału Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego w Katowicach i jego przewodniczącym w latach 1951–1959.

Doc. dr hab. A. Jaworska należy do Internationale Gesellschaft für Kiefer- u. Gesichtschirurgie, jest sekretarzem Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego, wieloletnim sekretarzem Oddziału Katowickiego Towarzystwa Stomatologicznego, sekretarzem Komitetu Redakcyjnego Przeglądu Stomatologicznego, członkiem Rady Głównej Zrzeszenia Polskich Towarzystw Lekarskich, założycielem Oddziału Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego w Opolu.

Dr n. med. B. Pogorzelska-Stronczak, dr n. med. M. Stanecka i dr n. med. K. Limburska należą do Internationale Gesellschaft für Kiefer – u. Gesichtschirurgie.

Dr n. med. B. Świerkot była skarbnikiem Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego, wieloletnim skarbnikiem Oddziału Katowickiego PTS (zmarła tragicznie w 1973 r.).

Pracownicy Katedry od chwili powołania Oddziału Katowickiego Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego stale kierowali jego działalnością: doc. dr hab. S. Knapik, doc. dr hab. A. Jaworska, prof. dr M. Jankowski oraz dr n. med. B. Świerkot, przyczyniając się w ten sposób do rozwoju tegoż Oddziału.

Działalność usługowa Kliniki jest bardzo wszechstronna i szeroka. Jest to jedyna w województwie katowickim placówka, która dysponuje łóżkami dla chorych z tej specjalności.

W okresie istnienia Kliniki leczonych szpitalnie było 18 487 chorych. Do leczenia przyjmowani są chorzy nie tylko dla celów dydaktycznych i naukowych, ale również wszyscy chorzy wymagający leczenia szpitalnego. Rocznie leczonych jest w Katowicach około 680 chorych a w Zabrze 580 chorych. W Klinice wykonuje się rocznie około 1100 zabiegów operacyjnych.

Działalność Poradni Przyklinicznych nie ogranicza się jedynie do leczenia chorych wypisanych z Kliniki, gdyż poradnie również spełniają rolę poradni konsultacyjnych oraz wojewódzkiej poradni chirurgii stomatologicznej, która nie została dotychczas na terenie naszego województwa utworzona. Wykonuje się również zabiegi operacyjne (około 1200 rocznie) z zakresu chirurgii stomatologicznej u chorych, którzy nie wymagają leczenia szpitalnego. Łącznie

w obu poradniach przyklinicznych przyjmuje się rocznie około 40 000 chorych a wykonuje się przeciętnie około 12 000 ekstrakcji zębów.

Dla potrzeb Poradni istnieje również pracownia rtg., w której wykonuje się rocznie około 11 500 zdjęć zębowych i zewnątrzustnych. Część przypadków urazowych nie wymagająca hospitalizacji jest leczona w Poradniach Przyklinicznych. Dla tych chorych wykonuje się około 300 szyn unieruchamiających i aparatów ortopedycznych.

Klinika i Poradnie przyjmują również część chorych mieszkających na terenie województwa kieleckiego, krakowskiego i opońskiego. Ponadto lekarze

Kliniki wyjeżdżają do innych szpitali terenowych celem udzielenia pomocy specjalistycznej chorym, którzy nie mogą być przewiezieni do Kliniki.

Pracownicy Kliniki i lekarze Poradni razem z młodzieżą akademicką od szeregu lat wyjeżdżają w teren celem udzielania pomocy stomatologicznej mieszkańcom naszego województwa (białe niedziele).

Od 1966 roku kierownictwo Kliniki sprawuje opiekę nad pododdziałem Chirurgii Szczękowej Szpitala PKP w Sosnowcu.

Stefan Knapik

ZAKŁAD ORTODONCJI

ZABRZE, PL. DWORCOWY 3

KIEROWNIK ZAKŁADU: DOC. DR HAB. N. MED. FLORENTYNA ŁABISZEWSKA-JARUZELSKA

Zakład Ortodontcji został kreowany jako Katedra Ortodontcji Śląskiej Akademii Lekarskiej w czerwcu 1950 r.

Organizatorem i pierwszym kierownikiem Katedry była doc. dr hab. n. med. Florentyna Łabiszewska-Jaruzelska, pozostająca na tym stanowisku do chwili obecnej.

Katedra Ortodontcji była początkowo zlokalizowana przy Klinice Chirurgii Stomatologicznej w Zabrzu przy ul. Buchenwaldczyków 19. W styczniu 1951 r. Katedra Ortodontcji przeniosła się do własnych pomieszczeń w adaptowanym gmachu Stomatologii w Zabrzu, przy pl. Dworcowym 3.

Stworzono tam warunki zapewniające, tak pod względem lokalowym, organizacyjnym jak i wyposażenia — prowadzenie zajęć dydaktycznych, pracy naukowej oraz usługowej. Mieszczą się tam: sala kliniczna, ambulatorium, dwa laboratoria techniczne, pracownia fotograficzna, pracownia rentgenowska.

Już w maju 1951 r. doc. dr Jaruzelska zorganizowała Przychodnię Przykliniczną, w roku 1956 uruchomiona na terenie Katedry Poradnię Wad Rozwojowych i Poradnię Ortofoniczną. W 1959 r. powstała na terenie Katedry z inicjatywy kierownika Katedry — Wojewódzka Przychodnia Ortodontyczna, która istnieje do dziś.

W roku 1972 — po wprowadzeniu struktury instytucyjnej na Uczelni, Katedra weszła w skład Instytutu Stomatologicznego jako Zakład Ortodontcji. Po szeregu adaptacjach pomieszczeń Zakład Ortodontcji posiada obecnie: salę kliniczną, z salą ćwiczeń, laboratorium techniczne z 12 stanowiskami (do ćwiczeń), pokój ćwiczeń dla studentów, pomieszczenia: Poradni Wad Rozwojowych i Poradni Ortofonicznej, pracownię fotograficzną, jak również pracownię rentgenowską.

Skład osobowy pracowników naukowo-dydaktycznych Zakładu jest następujący: Doc. dr hab. n. med.

Florentyna Łabiszewska-Jaruzelska — Kierownik Zakładu, 2 adiunktów, 2 starszych asystentów.

W okresie swej 23-letniej działalności w Katedrze zatrudnionych było wiele pracowników na etatach naukowych, i ambulatoryjnych, którzy po przeszkoleniu w Katedrze przeszli do łącznictwa społecznego, organizując ośrodki ortodontyczne, szczególnie na terenie województw: katowickiego i opolskiego.

Pracownicy Katedry odbyli również przeszkolenie za granicą, a mianowicie na stażach i stypendiach przebywali: doc. dr hab. F. Łabiszewska-Jaruzelska — NRD (1957 i 1965), Anglia (1960, 1963, 1971), Norwegia, Szwecja, Włochy (1964), Francja (1967 i 1969); dr n. med. Krystyna Grzesiewska — NRD (1959), Węgry — Budapeszt (1960); dr n. med. Lucylla Kuenstler — NRD (1965), Jugosławia (1968); dr n. med. A. Pisulski-Otremba — NRD (1961); dr n. med. Cz. Mańko-Jasek — ČSRS (1968).

W zakres pracy dydaktycznej Zakładu Ortodontcji wchodzi:

Zajęcia ze studentami obejmujące

- wykłady i ćwiczenia dla studentów II i V roku Oddziału Stomatologii z zakresu ortodontcji,
- wykłady dla studentów Politechniki Śląskiej na Wydziale Automatyki,
- Nadzór i opieka nad Studenckim Towarzystwem Naukowym (dawniej SKN) zorganizowanym przy Katedrze w roku 1952 przez dr Kuenstler, Mańko-Jasek i Pisulską-Otremby. Członkowie SKN zdobyli szereg nagród, m. in. wyróżnienie na Międzynarodowym Sympozjum SKN w Lipsku.

— Uczestnictwo w obozach społeczno-naukowych. Oprócz zajęć ze studentami Zakład prowadzi na zlecenie Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego kursy doskonalące i szkolenia dla lekarzy-dentystów z zakresu profilaktyki ortodontycznej, diag-

nostyki i leczenia wad zgryzu, rozszczepów podniebienia oraz radiologii stomatologicznej. Ogółem odbyło się 16 kursów.

Zakład Ortodoncji prowadzi również systematyczne konsultacje dla lekarzy-dentystów pracujących w terenie. Do zajęć dydaktycznych służą następujące pomoce dydaktyczne, przygotowane przez pracowników Zakładu: fantomy, tablice poglądowe, modele, maski twarzy, gablotki z aparatami dentystycznymi, diapozytywy (ok. 1200 sztuk) oraz filmy naukowe: „Wykonanie płytki Schwarza” 1953 r., „Bilans mięśniowy” 1961, „Nieprawidłowa czynność języka w czasie połykania i mowy”, 1972 r.

Do głównych kierunków pracy naukowej Zakładu należy:

- wczesne rozpoznawanie i leczenie wad zgryzu,
- zespołowe leczenie zaburzeń w obrębie narządu żucia, wad zgryzu i wad rozwojowych,
- ulepszanie metod i badań leczniczych.

Dotychczas rozwiązywane problemy naukowe obejmują dość szeroki wachlarz; do ważnych – o znaczeniu ogólnokrajowym – zaliczyć należy zespołowe leczenie ortodontyczne-logopedyczne.

Inne prace obejmowały zagadnienia: profilaktyki zaburzeń narządu żucia, reedukacji w leczeniu iioterapii wad zgryzu, rozpoczęcie badań pomocniczych (teleroentgenogramy), wprowadzenie leczenia protetycznego u dzieci w wieku przedszkolnym, rozszczepów i wad rozwojowych.

Obecnie Zakład prowadzi badania nad oceną wartości różnych metod leczenia twarzowo-zgryzowo-zębowych, etiologia zaburzeń zgryzu, chorób przyzębia, wadami rozwojowymi szczęki i twarzy, zaburzeniami czynności stawów skroniowo-żuchwowych.

Prowadzi się również od wielu lat i na szerszą skalę obserwacje stanu uzębienia i zgryzu u dzieci w wieku przedszkolnym.

Efekty pracy naukowej znalazły wyraz w 105 pracach opublikowanych w czasopiśmie (w tym – 13 wydrukowano za granicą, m. in. w *International Journal of Orthodontics*, *Deutsche Stomatologie*).

Stopnie naukowe uzyskało 10 osób z Katedry, w tym 9 stopni doktora nauk medycznych oraz 1 habilitację.

Pracownicy Kliniki pełnią odpowiedzialne funkcje naukowe: doc. dr Jaruzelska jest m. in. od 1964 r., specjalistą krajowym ds. ortodoncji, konsultantem wojewódzkim od 1962 r. i członkiem Komitetu Redakcyjnego *Czasopisma Stomatologicznego*.

Zakład Ortodoncji współpracuje nie tylko z Klinikami i Zakładami Śl. AM, lecz i z innymi placówkami w kraju (m. in. z Oddziałami Chirurgicznymi Szpitali w Gliwicach, Sosnowcu, Polanicy, Centralnym Szpitalu Górniczym). Prowadzi się wymianę naukową z innymi Zakładami Ortodoncji w Polsce oraz

za granicą. (M. in. w Klinice przebywało 18 lekarzy z zagranicznych klinik ortodontycznych).

Pracownicy Zakładu brali udział w pracach Towarzystw Naukowych (Polskie Towarzystwo Stomatologiczne), pełniąc w nich szereg funkcji (m. in. doc. Jaruzelska jest współzałożycielką PTS Oddz. Katowice), założycielką Podsekcji Ortodontycznej w Zabrzu, oraz członkiem *Federation Dentaire Internationale* *European Orthodontics Society*, *Society of Child Dental Health*).

Zarząd Sekcji Ortodontycznej PTS, który mieścił się przy Zakładzie Ortodoncji był organizatorem Ogólnopolskich Zjazdów Naukowych Ortodontycznych w latach 1954, 1956 i 1970 r. oraz 1 Sympozjum w roku 1969. Ponadto Katedra i Zakład Ortodoncji oraz Podsekcja Ortodontyczna zorganizowały cztery Konferencje Naukowe w latach 1962, 1965, 1967 i 1968. Ponadto pracownicy nauki brali udział w 21 kongresach i sympozjach zagranicznych, na których wygłosili 24 referaty w języku angielskim, francuskim i niemieckim.

W ramach działalności usługowej Zakład Ortodoncji, w początkowym okresie jako jedyny, a obecnie najpoważniejszy ośrodek ortodontyczny w województwie katowickim i opolskim prowadzi leczenie dzieci z zaburzeniami zębowo-zgryzowo-szczękowo-twarzowymi. Leczenie w zasadzie opiera się na profilaktyce, gimnastyce mięśniowej i reedukacji oraz na leczeniu aparatami ortodontycznymi.

Od roku 1960 Zakład objął stałą opieką dwa żłobki i cztery przedszkola na terenie miasta Zabrze, gdzie prowadzi pracę leczniczo-badawczą oraz akcję oświatową dla rodziców i wychowawców. W ramach akcji profilaktycznej prowadzonej przez Zakład Ortodoncji od 1950 roku – przebadano w przedszkolach i szkołach na terenie miasta Zabrze, Katowic i Opola około 30 000 dzieci. Ponadto Zakład Ortodoncji prowadził od 1951 roku akcję fluoryzacji dzieci na terenie miasta Zabrze, badania profilaktyczne dzieci niedorozwiniętych na terenie województwa katowickiego oraz badania ortodontyczne dzieci z gruźlicą kostno-stawową w Istebnej w Sanatorium dla dzieci.

Od 1953 roku z inicjatywy doc. dr hab. F. Łabiszewskiej-Jaruzelskiej powstały pierwsze ośrodki ortodontycznego leczenia otwartego na terenie województwa katowickiego i opolskiego. Obecnie jest ich 23.

Do najważniejszych osiągnięć Zakładu Ortodoncji należy:

- opracowanie nowych metod diagnostycznych (bilans mięśniowy, analiza teleroentgenogramów głowy) i laboratoryjnych (depolimeryzacja polimetakrylanu metylu),
- opracowanie nowych metod leczenia, m. in.: zespołowego leczenia rozszczepów podniebienia pierwotnego i wtórnego, zespołowego fonią-

- tryczno-ortodontycznego i chirurgiczno-prote-
tycznego leczenia zaburzeń narządu żucia,
- opracowanie zasuw międzyszczękowych i śruby
do asymetrycznego rozszerzenia,
- prowadzenie na szeroką skalę ortodontycznej

- akcji profilaktycznej w żłobkach, przedszkolach
i szkołach na terenie miasta Zabrze,
- wprowadzenie protezowania u dzieci w wieku
przedszkolnym i szkolnym.

Florentyna Łabiszewska-Jaruzelska

ZAKŁAD PROTETYKI STOMATOLOGICZNEJ

ZABRZE, PL. DWORCOWY 3

KIEROWNIK ZAKŁADU: DOC. DR HAB. N. MED. BRONISŁAW KLAPTOCZ

Zorganizowanie Katedry i Zakładu Protetyki wiąże się ściśle z datą utworzenia Śląskiej Akademii Medycznej. Już w drugiej połowie 1948 roku jako pierwsza w Oddziale Stomatologicznym rozpoczyna swoją działalność Katedra Protetyki, która w początkowym okresie swego istnienia została zlokalizowana w Rokitnicy, w salach głównego budynku Akademii Medycznej. Dobre warunki lokalowe umożliwiły szybkie i właściwe urządzenie ćwiczeniowej pracowni technicznej, przystosowanej do szkolenia studentów w zakresie techniki dentystycznej.

Równocześnie zorganizowano klinikę protetyki w Zabrzu, którą przejściowo zlokalizowano przy ul. Buchenwaldczyków w budynku Kliniki Chirurgii Stomatologicznej, a następnie w marcu 1951 r. przeniesiono ją do wyremontowanego gmachu budynku przy Placu Dworcowym 3.

Od tego czasu w skład Katedry Protetyki wchodził zakład teoretyczny w Rokitnicy oraz część kliniczna w Zabrzu. W roku 1953 teoretyczny zakład protetyki przeniesiono do Zabrze. Fakt ten z jednej strony korzystny z uwagi na zlokalizowanie całości Katedry w jednym budynku, spowodował pewne pogorszenie warunków lokalowych.

Obecnie Zakład pod względem dydaktycznym dzieli się na dział kliniczny i przedkliniczny. Dział kliniczny ma salę ćwiczeń z 11 stanowiskami pracy dla studentów V roku, natomiast dział przedkliniczny dysponuje dwiema dobrze wyposażonymi salami ćwiczeniowymi (38 miejsc pracy) dla studentów II, III i IV roku. Oprócz tego w zakładzie znajduje się również gabinet lekorski oraz ambulatorium przykliniczne. Ponadto w skład Zakładu wchodzi laboratorium techniczne z 15 stanowiskami pracy dla techników dentystycznych.

Pierwszym kierownikiem Katedry Protetyki Stomatologicznej był prof. dr Mieczysław Jankowski, organizator Oddziału Stomatologicznego, prodziekan Wydziału Lekarskiego, wieloletni kierownik Kliniki i Katedry Chirurgii Stomatologicznej.

W dniu 1 I 1950 r. kierownictwo Katedry i Zakładu powierzono doc. dr hab. Ryszardowi Cichowskiemu, który pełnił tę funkcję przez piętnaście lat.

W okresie od 1 X 1964 r. do 30 IX 1966 r. po przejściu docenta dr hab. R. Cichowskiego do WAM w Warszawie, kuratorem Katedry został doc. dr hab.

Włodysław Zaleski, kierownik Katedry Stomatologii Zachowawczej Śląskiej Akademii Medycznej.

W dniu 1 X 1966 r. powołano na stanowisko p. o. kierownika a następnie od czerwca 1967 r. na stanowisko kierownika Katedry i Zakładu długoletniego pracownika tegoż Zakładu, wychowanka Śl. Akademii Medycznej, absolwenta Oddziału Stomatologicznego oraz Wydziału Lekarskiego, doc. dr hab. Bronisława Kłaptocza.

Zgodnie z zarządzeniem Ministerstwa Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 3 sierpnia 1972 r. Katedrę Protetyki przekształcono w Zakład Protetyki wchodzący w skład Instytutu Stomatologicznego.

Kierownikiem Zakładu jest nadal doc. dr hab. Bronisław Kłaptocz. Docentami etatowymi Zakładu są: dr hab. Eugeniusz Wierzyński i dr hab. Anna Makowska. Ponadto w skład kadry naukowo-dydaktycznej wchodzi 3 adiunktów, 3 st. asystentów i 2 asystentów.

Praca dydaktyczna Zakładu Protetyki obejmuje zajęcia z studentami II, III, IV i V roku Oddziału Stomatologicznego. Wykłady z protetyki na II roku poświęcone są materiałoznawstwu stomatologicznemu, na III i IV roku studenci zapoznają się z całokształtem zagadnień związanych z protetycznym leczeniem, a na wykładach V roku — wyłącznie z wybranymi problemami klinicznymi. Ćwiczenia mają charakter praktyczny: program II, III i IV roku ma na celu zapoznanie studentów z wszystkimi czynnościami związanymi z laboratoryjnym i klinicznym wykonywaniem protez. Podczas ćwiczeń roku V studenci pod kierunkiem asystentów przyjmują pacjentów wykonując u nich różne zabiegi związane z protetycznym leczeniem.

W ciągu dwudziestopięciolecia podnosił się sukcesywnie poziom nauczania teoretycznego i klinicznego. Zakład gromadził niezbędne pomoce naukowe, tablice, fantomy, diapozytywy. Wzrastało również doświadczenie i kwalifikacje pomocniczego personelu naukowego, co wpływało dodatnio na formy prowadzenia ćwiczeń studenckich. Dobra organizacja dydaktyki Zakładu była doceniona również przez Katedry zagraniczne, które w latach 1959–1965 przysyłały do Zabrze swoich studentów na praktyki wakacyjne (Jugosławia, Bułgaria).

Na stypendiach zagranicznych było dwóch pracowników w Związku Radzieckim i NRD.

Oprócz lekarzy etatowych, Zakład szkolił również 12 lekarzy stomatologów, wolontariuszy z terenu województwa katowickiego.

Terenem działalności dydaktycznej Katedry jest również kształcenie podyplomowe lekarzy dentystów i techników dentystycznych. W latach 1963–1972 na zlecenie Centrum Kształcenia Podyplomowego w Warszawie, na terenie Zakładu zorganizowano 7 kursów dwunasto- względnie sześciotygodniowych, szkolących lekarzy dentystów z całego kraju w zakresie protetyki stomatologicznej. Równocześnie na zlecenie Zw. Zaw. Prac. Służby Zdrowia prowadzone jest systematyczne szkolenie podyplomowe techników dentystycznych województwa katowickiego i opolskiego.

Do roku 1955 do obowiązków Zakładu należała również całkowita opieka protetyczna nad ludnością Zabrze i okolicy. W latach 1950–1952 w Katedrze przeprowadzono pierwsze przewody doktorskie. Z czasem praca naukowa Katedry precyzuje swe kierunki badań, skupiając się wokół zagadnień związanych z materiałoznawstwem protetycznym, z fizjologią i patologią narządu żucia, z elektrogałwanizmem jamy ustnej oraz z umocowaniem całkowitych i częściowych protez ruchomych w żuchwie. Na podkreślenie zasługuje fakt wczesnego zainteresowania Zakładu w stosunku do innych klinik w kraju problematyką protetycznego leczenia dzieci i pacjentów młodocianych.

ZAKŁAD STOMATOLOGII ZACHOWAWCZEJ

ZABRZE, PL. DWORCOWY 3

KIEROWNIK ZAKŁADU: DOC. DR HAB. N. MED. WŁADYSŁAW ZALESKI

Zakład Stomatologii Zachowawczej Śląskiej Akademii Medycznej został zorganizowany w roku 1948 wraz z innymi katedrami stomatologicznymi przez prof. dr Mieczysława Jankowskiego. Przez pierwszy okres, tj. do października 1950 r. cały zakład mieścił się w Rokitnicy, gdzie dysponowano salą dla ćwiczeń fantomowych wyposażoną w 40 stanowisk pracy dla studentów. Rok 1949 jest okresem organizacji kliniki dla ćwiczeń prowadzonych dla studentów III i IV roku stomatologii. W listopadzie Zakład Stomatologii Zachowawczej otrzymuje nowe pomieszczenie przy Pl. Dworcowym 3 i organizuje Klinikę Stomatologii Zachowawczej. W Rokitnicy pozostaje nadal sala ćwiczeń fantomowych dla studentów II roku stomatologii. Od roku 1953 ćwiczenia fantomowe prowadzone są w pomieszczeniach zakładu w Zabrzu.

Otwarcie Kliniki Stomatologii Zachowawczej Śląskiej Akademii Medycznej w Zabrzu przy Pl. Dworcowym 3 odbyło się w marcu 1951 r. Klinika dysponowała wówczas dwoma salami klinicznymi oraz ambulatorium przyklinicznym o łącznej liczbie 46 stanowisk pracy. Jednocześnie wydzielono osobne pomieszczenie dla pedodoncji (1962 r.) i zorganizowano Zespół do spraw Zębolecnictwa Dziecięcego.

Dynamiczny rozwój naukowy Katedry zaznacza się szczególnie w latach sześćdziesiątych, czego dowodem jest pięć przewodów habilitacyjnych oraz dwa naście doktoratów uzyskanych przez jej pracowników.

Działalność naukowa Zakładu zamyka się ogólną cyfrą opublikowanych 177 prac, w tym pięć skryptów i dwa patenty. Prace publikowano w czasopismach krajowych, a także w zagranicznych („Österreichische Zeitschrift für Stomatologie“, „Deutsche Zahnärztliche Zeitschrift“, „Deutsche Stomatologie“, „Revue de Stomatologie“).

Większość prac to prace oryginalne o charakterze kliniczno-badawczym, które były referowane na 14 zjazdach i konferencjach krajowych a także na wielu posiedzeniach naukowych Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego. Wygłoszono również dwa referaty na zjazdach zagranicznych (Kopenhaga w 1959 r.) oraz w 1968 r. w Wamie.

Na podkreślenie zasługuje fakt czynnego udziału zespołu w pracy społecznej oraz w pracach organizacyjnych towarzystw naukowych. Dwukrotnie Katedra była gospodarzem ogólnopolskich spotkań lekarzy-protetyków: po raz pierwszy we wrześniu 1962 r. organizując III Ogólnopolską Konferencję Naukową Sekcji Protetyki PTS w Zabrzu a po raz drugi w 1969 r. w Chorzowie podczas „Symposium Sekcji Protetyki Stomatologicznej PTS“.

Anna Makowska

W roku 1965 powstała Pracownia Chorób Przyzębia i Błony Śluzowej, w której wykonuje się zabiegi chirurgiczne w tym zakresie. W chwili obecnej Klinika dysponuje 35 stanowiskami pracy; modernizuje się również sprzęt.

Klinika Stomatologii Zachowawczej zatrudnia obecnie 16 pracowników naukowych, w tym dwóch docentów (doc. dr hab. Maria Barańska-Gachawska oraz doc. dr hab. Leszek Ulewicz) 8 adiunktów, 3 starszych asystentów i 3 asystentów. Ponadto ambulatorium przykliniczne zatrudnia dwóch lekarzy – dentystów na pełnych etatach.

Jeden z adiunktów odbył miesięczne przeszkolenie w Odessie.

W roku 1948 na Kierownika Zakładu został powołany lek. dent. Adolf Erb. Prowadził on Katedrę do roku 1956. W roku 1957 kierownikiem Katedry i Zakładu Stomatologii Zachowawczej został doc. dr Władysław Zaleski.

W zakładzie prowadzone są wykłady i ćwiczenia z stomatologii zachowawczej (teoretyczne i fantomowe) dla studentów Oddziału Stomatologii II i III roku, na IV i V roku studiów prowadzone są ćwiczenia

z zakresu pedodontyki oraz z zakresu porodontopatii i radiologii stomatologicznej.

W okresie wakacji na terenie kliniki odbywają praktykę studenci II oraz IV roku Oddziału Stomatologii.

Dla celów dydaktycznych wykonano w Zakładzie ogółem 940 diapozytów (ilustracje wykładów).

Doc. dr Władysław Zaleski, doc. dr M. Barańska-Gachowska są współautorami podręcznika pt. „Zarys kliniczny stomatologii zachowawczej” (PZWL 1972). Doc. dr Władysław Zaleski przygotował do druku skrypt dla studentów stomatologii z zakresu leczenia twardych i miękkich tkanek zęba.

Od szeregu lat Zakład prowadzi SKN, którego członkowie zdobyli szereg pierwszych miejsc na rocznych konferencjach SKN oraz brali udział w zagranicznych konferencjach SKN (NRD). Zakład prowadzi również szkolenie lekarzy terenowych wojew. katowickiego w ramach szkolenia podyplomowego.

Tematyka, której poświęcone są prace wychodzące z naszego zakładu dotyczy tematów wiodących w naszym zakładzie, jak: histofizjologia miazgi i jej zachowawcze leczenie, etiopatogeneza i leczenie porodontopatii oraz próchnica zębów, jej występowanie i leczenie.

Od szeregu lat Zakład Stomatologii Zachowawczej również współpracuje z Zakładami przemysłowymi

na terenie Śląska, przeprowadzając badania nad wpływem szkodliwych stanowisk pracy na stan jamy ustnej.

Ogółem w Zakładzie Stomatologii Zachowawczej ogłoszono drukiem 120 prac publikowanych w czasopismach krajowych.

Niektóre prace ukazały się również w czasopismach zagranicznych. Szereg prac zostało nagrodzonych przez Zarząd Główny PTS nagrodami za najlepsze prace publikowane w Czasopiśmie Stomatologicznym i Przeglądzie Stomatologicznym oraz nagrodami Rektora Śląskiej Akademii Medycznej — ogółem 18 prac. W zakładzie wykonano 14 prac doktorskich i 3 prace habilitacyjne, oprócz tego Kierownik był promotorem 3 prac habilitacyjnych.

Poza tym pracownicy wzięli udział w 15 zjazdach krajowych, wygłaszając w sumie 25 referatów oraz 1 referat na zjeździe zagranicznym (Sofia, 1971).

Zarząd Sekcji Stomatologii Zachowawczej mieścił się przez okres dwóch kadencji w Zabrze. W tym okresie pracownicy Stomatologii Zachowawczej byli organizatorami VII Ogólnopolskiego Zjazdu Sekcji Stomatologii Zachowawczej z udziałem gości zagranicznych.

Władysław Zaleski

INSTYTUTY WYDZIAŁU FARMACEUTYCZNEGO

DYREKTOR: DOC. DR HAB. TADEUSZ WILCZOK

Ukoronowaniem kilkunastoletnich starań środowiska naukowego Śląska, przy niezwykle życzliwym poparciu wojewódzkich władz partyjnych i państwowych, oraz osobistym zaangażowaniu Przewodniczącego Wojewódzkiej Rady Narodowej gen. Jerzego Ziętka, było powołanie przez Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej, Zarządzeniem z dnia 26 V 1971 r. (Dz. U. nr 14/71, poz. 67) Wydziału Farmaceutycznego w Śląskiej Akademii Medycznej.

W czerwcu 1971 roku rozpoczęto pierwszą w historii Uczelni rekrutację studentów na Wydział Farmaceutyczny, któremu przyznano kierunek kształcenia specjalistów w zakresie analityki klinicznej.

Załącznikiem nowego Wydziału w okresie kilku lat poprzedzających powołanie tego Wydziału, była Katedra Chemii Ogólnej, której zespół aktywnie uczestniczył we wszystkich przygotowaniach organizacyjnych i w pracach związanych z tym ogromnym przedsięwzięciem. Na czele zespołu stanął doc. dr hab. T. Wilczok — pełnomocnik Rektora ds. Organizacji Wydziału Farmaceutycznego.

Pierwszym realnym osiągnięciem było utworzenie i zorganizowanie na bazie Katedry Chemii Ogólnej, przemianowanej na Zakład Chemii Bioorganicznej i Biofizycznej, nowego Instytutu w Śląskiej Akademii Medycznej, powołanego rozporządzeniem Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 25 VIII 1971 r. (Dz. U. nr 18/71, poz. 97) pod nazwą *Instytut Chemii i Fizyki Medycznej* (dyrektor doc. dr hab. n. przyr. T. Wilczok).

W skład nowego Instytutu weszły, poza Zakładem Chemii Bioorganicznej i Biofizycznej (kierownik: doc. dr hab. T. Wilczok), następujące Zakłady:

- Chemii Nieorganicznej (kierownik: doc. kontr. dr inż. W. Wardas),
- Chemii Analitycznej (p. o. kierownika dr inż. M. Lidwin),
- Fizyki i Biofizyki (p. o. kierownika dr inż. A. Surowiec),
- Fitochemii (kierownik: doc. dr hab. B. Pasich) oraz
- Samodzielna Pracownia Matematyki (kierownik: doc. kontr. dr F. Kumaszką).

W latach 1971–1973, Zakłady Instytutu Chemii i Fizyki Medycznej, prowadziły dodatkowo zajęcia dydaktyczne z chemii ogólnej i biofizyki dla studentów Wydziału Lekarskiego i Oddziału Stomatologicznego Śląskiej Akademii Medycznej oraz zajęcia dydaktyczne z zakresu techniki izotopowej i aparatury do pomiaru promieniowania dla studentów III i IV roku Oddziału Elektroniki Medycznej Wydziału Automatyki Politechniki Śląskiej.

Ogólnopolska tendencja do tworzenia struktur instytutowych i likwidacji katedr w szkołach wyższych, związana z dużymi problemami reorganizacyjnymi nie przeszła bez echa na Wydziale Farmaceutycznym.

Zarządzeniem z dnia 3 VIII 1972 r. (Dz. U. nr 17/72, poz. 72) Minister Zdrowia i Opieki Społecznej, powołał na Wydziale Farmaceutycznym drugi Instytut pod nazwą *Instytut Farmakodynamiki i Analityki Medycznej*, z następującymi Zakładami:

- Botaniki Farmaceutycznej i Farmakognozji (kierownik: doc. dr hab. n. farm. B. Pasich),
- Chemii Farmaceutycznej, (kierownik dr Z. Waniowska),
- Farmakodynamiki i Toksykologii (kierownik doc. dr hab. L. Samochowiec do 30 XI 1972, obecnie doc. dr hab. W. Janiec),
- Mikrobiologii Farmaceutycznej (kierownik: dr n. med. E. Feluś),
- Chemii Klinicznej (kierownik: doc. kontr. dr n. med. M. Drożdż),
- Analityki Medycznej,
- Farmacji Stosowanej (kierownik: dr n. farm. J. Pasich) oraz
- Technologii środków leczniczych.

Nie wszystkie Zakłady obu Instytutów mają obecnie pełną obsadę kadrową; dotyczy to szczególnie tych Zakładów, których działalność dydaktyczna związana jest z starszymi latami studiów.

Uchwałą powołująca Instytut Farmakodynamiki i Analityki Medycznej wprowadza również pewne zmiany w strukturze Instytutu Chemii i Fizyki Medycznej, przenosząc z tego Instytutu Zakład Fitochemii pod nazwą: Zakład Botaniki i Farmakognozji, do Instytutu Farmakodynamiki i Analityki Medycznej oraz Zakład Fizyki i Biofizyki pod nazwą Zakład Biofizyki, do Instytutu Biologiczno-Fizjologicznego na Wydziale Lekarskim. Równocześnie w Instytucie Chemii i Fizyki Medycznej powołano Zakład Chemii Żywności i Żywności (kier. dr n. farm. W. Chorąży) i poważnie rozbudowano Pracownię Izotopową byłej Katedry Chemii Ogólnej, której kierownikiem został dr inż. A. Surowiec.

Od pierwszych dni istnienia Wydziału Farmaceutycznego obowiązki kierowania tym Wydziałem Senat Śląskiej Akademii Medycznej powierzył Pełnomocnikowi Rektora ds. Organizacji Wydziału Farmaceutycznego.

W czerwcu 1972 r. dziekanem Wydz. Farmaceutycznego zostaje powołany doc. dr hab. L. Samochowiec, który w okresie swej działalności włączył się

bardzo oktywnie w nurt działalności nowego Wydziału, i jego talentowi organizacyjnemu należy przypisać znaczną część dotychczasowych osiągnięć Wydziału Farmaceutycznego.

Niestety, ponowne powołanie doc. dr L. Samochowca na stanowisko kierownika Zakładu Farmakologii Pomorskiej Akademii Medycznej, związane było z jego przeniesieniem w końcu 1972 r. do Szczecina. W tym czasie Rektor Śląskiej Akademii Medycznej powołał dwóch prodziekanów: doc. dr hab. T. Wilczoka i dr med. M. Drożdża, dla kierowania działalnością organizacyjną i naukową oraz działalnością dydaktyczną nowego Wydziału.

Jednym z największych sukcesów w działalności dydaktycznej nowego Wydziału było uzyskanie 100% promocji studentów I r. Wydziału. Początkowa liczba studentów, określona limitem przyjęć wynoszącym 40 osób, wzrosła obecnie do 100 osób rocznie.

Przy Instytucie Chemii i Fizyki Medycznej, Studenckie Towarzystwo Naukowe zorganizowało oddzielną sekcję, która mimo krótkiego bo dwuletniego okresu działania, może poszczycić się opracowaniami naukowymi wygłoszonymi na I Zjeździe Polskiego Towarzystwa Biofizycznego, na uczelnianej sesji SKN oraz zdobyciem przez studenta I roku J. Dworzańskiego pierwszego miejsca w ogólnopolskim Quizie Chemicznym.

Obecnie wszystkie zajęcia dydaktyczne odbywają się na bazie Zakładów Wydziału Farmaceutycznego oraz szeregu Zakładów Wydziału Lekarskiego działających w Zabrze-Rokitnicy, jednak dzięki osobistemu patronatowi JM Rektora Śląskiej Akademii Medycznej, prof. dr hab. Jana Józefa Jonka i kierownika Wydziału Zdrowia PWRN dr med. J. Ornowskiego, Wydział Farmaceutyczny uzyskał bazę lokalową w Sosnowcu, gdzie obecnie adaptuje się dla potrzeb Wydziału specjalny budynek, w którym znajdują pomieszczenia Zakłady Instytutu Chemii i Fizyki Medycznej oraz część Zakładów Instytutu Farmakodynamiki i Analityki Medycznej.

Od 1 października 1973 Wydział Farmaceutyczny rozpocznie swoją działalność w Sosnowcu.

Trzon kadry naukowej, dydaktycznej i technicznej Wydziału Farmaceutycznego tworzą przede wszystkim pracownicy naukowcy byłej Katedry Chemii Ogólnej oraz szereg młodych pracowników naukowych Wydziału Lekarskiego, charakteryzujących się dużymi uzdolnieniami naukowymi i dydaktycznymi — pozwala to na optymistyczną ocenę obecnego stanu zaawansowania prac organizacyjnych, związanych z pełnym uruchomieniem Wydziału Farmaceutycznego.

Działalność naukowa Wydziału Farmaceutycznego skupia się wokół problematyki oddziaływania leków ze strukturami biopolimerów, przede wszystkim związku warunkującego przekazywanie informacji genetycznej, jakim jest kwas dezoksyrybonukleinowy.

Równolegle rozwija się problematyka syntezy nowych substancji o działaniu leczniczym oraz ich izolowanie z różnych surowców pochodzenia roślinnego.

Szeroko zakrojone są prace nad farmakodynamiką i toksykologią leków oraz nad zmianami biochemicznymi w organizmie, po podaniu leków, co jest jednym z podstawowych problemów Zakładu Chemii Klinicznej. Badania nad nowymi emulgatorami, prowadzone w Zakładzie Farmacji Stosowanej oraz szeroko zakrojone badania nad wykorzystaniem związków znakowanych izotopami, prowadzone w Pracowni Izotopowej Instytutu Chemii i Fizyki Medycznej, będą również jednym z podstawowych kierunków działalności naukowej Wydz. Farmaceutycznego.

Powierzenie Instytutowi Chemii i Fizyki Medycznej problematyki Narodowego Planu Gospodarczego, w zakresie chemii i biochemii plemników i jednokomórkowych glonów, szeroko zakrojona współpraca w ramach RWPG nad wydajnością fotosyntetyczną biosystemów oraz nad badaniem struktury biopolimerów, stawia szereg Zakładów tego Instytutu w rzędzie wiodących placówek w zakresie tej problematyki.

Wreszcie szeroko zakrojona współpraca z przemysłem, w zakresie analityki klinicznej, prowadzona przez pracownię Biologii (doc. dr hab. J. Czaplicki) oraz przez Zakład Chemii Klinicznej, współpraca w zakresie opracowywania problematyki żywienia zwierząt zakładów przemysłowych, prowadzona przez Zakład Chemii Żywności i Żywności, współpraca w zakresie badań nad zawartością związków szkodliwych dla zdrowia, jak związki rakotwórcze, pestycydy, herbicydy, w różnych produktach przemysłowych i rolnospożywczych (Zakłady Chemii Bioorganicznej i Biofizycznej, Chemii Nieorganicznej, Chemii Analitycznej), rokuje nadzieje na utrzymanie bliskiego związku nauki z przemysłem oraz na włączenie się szerokim nurtem w problematykę ochrony naturalnego środowiska człowieka.

W krótkim czasie istnienia Wydziału Farmaceutycznego, opracowano i opublikowano 16 oryginalnych prac i doniesień naukowych, 5 pracowników uzyskało stopnie naukowe doktora, kilku pracowników uczestniczyło w zjazdach i kongresach za granicą, wygłaszając referaty i doniesienia naukowe. Pojawiają się pierwsze opracowania skryptów i artykułów monograficznych. Organizują się pracownie specjalistyczne, wyposażone w nowoczesną aparaturę pomiarową i badawczą. Powstają nowe sale ćwiczeniowe dla studentów, które pozwolą na nowoczesną realizację programu nauczania.

Wszystko to pozwala mieć nadzieję, że za trzy lata pierwsi absolwenci nowego Wydziału Farmaceutycznego opuszczą mury uczelni jako wysoko wykwalifikowani specjaliści.

Tadeusz Wilczok

KATEDRA I ZAKŁAD MEDYCYNY SĄDOWEJ

ZABRZE, UL. 3 MAJA 13/15

KIEROWNIK: DOC. DR HAB. N. MED. TADEUSZ PRAGŁOWSKI

Z XXV-leciem Śląskiej Akademii Medycznej obchodzi swoje XX-lecie Katedra i Zakład Medycyny Sądowej. Dnia 1 X 1952 roku Minister Zdrowia i Opieki Społecznej powołał na stanowisko kierownika katedry dra Tadeusza Pragłowskiego, długoletniego asystenta Katedry Anatomii Patologicznej a następnie Medycyny Sądowej Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie. Z początkiem roku 1953 mianowano trzech asystentów: dra Władysława Nasilowskiego, lek. Józefa Szpechta i lek. Stanisława Drąga. Przydzielono również laboranta sekcyjnego Jana Papugę.

W tym składzie rozpoczęliśmy organizować od podstaw wszystko co potrzebne dla rozpoczęcia pracy dydaktycznej oraz najprostszej pracy usługowej dla potrzeb władz ścigania przestępstw i wymiaru sprawiedliwości. Trudności w tej pracy wynikały zarówno z braku odpowiedniego pomieszczenia oraz braku najprymitywniejszego sprzętu laboratoryjnego, nawet instrumentarium sekcyjnego jak i przede wszystkim z tego, że wszyscy trzej asystenci nie zajmowali się dotąd medycyną sądową, poza okresem studiów.

Pomieszczenie dla Katedry Medycyny Sądowej przewidziano na terenie Państwowego Szpitala Klinicznego nr 1 w Zabrzu, przy ul. 3 Maja 13/15 w budynku zajmowanym dotąd wspólnie przez Zakład Anatomii Patologicznej i Patologii Ogólnej, z tym że istniejące prosektorium, sala demonstracyjna i składowka na zwłoki, miały służyć Zakładowi Anatomii Patologicznej i Katedrze Medycyny Sądowej. Tylko dzięki temu można było rozpocząć przygotowanie personelu osyntenckiego do zbliżających się zajęć dydaktycznych Katedry, przynajmniej w zakresie obdukcji sądowo-lekarskich.

Dopiero w roku 1955 w wyniku przydzielenia pięciu pokoi z Katedry Anatomii Patologicznej, Katedra Medycyny Sądowej mogła rozpocząć samodzielne życie. Zwiększył się również skład personalny, gdyż prócz trzech asystentów zatrudniono dwóch laborantów sekcyjnych oraz jedną laborantkę.

Zdobycie sprzętu importowanego w tych czasach było trudne i dlatego uważam za swój obowiązek podkreślić obywatelską postawę lekarzy spoza Akademii, a to dra Władysława Bruka-Stonawskiego, dyrektora szpitala w Piekarach Śl. oraz dra Kazimierza Golonki, dyrektora Wojewódzkiej Przychodni Zdrowia Psychicznego w Katowicach. Odstąpienie bowiem w tych warunkach dwóch nowoczesnych mikroskopów z wyposażeniem, produkcji amerykańskiej (Spencera), przez dra Władysława Bruka-Stonawskiego, stało się zaczątkiem pracowni histopatologicznej (rok 1955), gdyż równocześnie otrzymaliśmy nieco barwników, odczynników i mikroskop Zeissa. Dzięki podobnie życzliwej postawie dra Kazimierza Golonki, otrzymano wagę torsiyną produkcji holer-

derskiej, niezbędną do uruchomienia pracowni Widmarka (dla oznaczania obecności alkoholu we krwi).

Na skromnym materiale sekcyjnym i częściowo aktowym sądowym oraz na materiale z obydwu pracowni, trzeba było szkolić asystentów. Równocześnie przeszkolono laborantów sekcyjnych i laborantkę. Katedra nawiązała również – nie mającą tradycji na terenie Śląska współpracę z prawnikami.

No terenie Śląska odczuwano się duży brak lekarzy wszelkich specjalności, nie było też zorganizowanej służby onatomopatologicznej. Histopatologię uprawiali: w Cieszynie prof. Opoczyński, w Katowicach – dr Pragłowski, w Sosnowcu – dr Sztuka. Medycyną sądową zajmowali się wyłącznie lekarze innych specjalności. Jedynym specjalistą medykiem sądowym na terenie województwa od roku 1945 był dr Pragłowski. Jemu więc powierzono kierownictwo Katedry.

Żaden szpital, poza Cieszynem, nie dysponował odpowiednio wyposażonym prosektorium, najczęściej były to znajdujące się w bardzo złym stanie przyszpitalne kostnice. Sekcje kliniczne wykonywane przez anatomopatologów traktowano nie rzadko jako zło konieczne, a nawet spotkałem się z takim zdaniem jednego dyrektora szpitala: „nikomu niepotrzebna kontrola pracy klinicystów”. Jeszcze gorzej było z sekcjami sądowymi, na wykonanie których na terenie szpitala nie wyrażano zgody.

W takich warunkach organizowanie placówki naukowej nie było łatwe, gdyż w przeciwieństwie do tworzonych katedr klinicznych, Katedra Medycyny Sądowej nie miała „bazy” w postaci oddziałów szpitalnych z wyposażeniem, służbą pielęgniarską itp.

Mimo nadal trudnych warunków lokalowych, które od 1965 r. uległy tylko nieznacznej poprawie – Katedra od początku swego istnienia rozwija swą działalność dydaktyczną, naukową i usługową. Uruchomiono pięć pracowni: histopatologiczną (od 1955 r.), Widmarka (od 1955 r.), toksykologiczną (od 1958 r.), serohematologiczną (od 1965 r.) i dokumentacji fotograficznej od 1960 r.). Zakres wykonanych przez Katedrę i pracownie prac w okresie XX-lecia, tj. od 1953 do 1972 r. ilustruje następujące zestawienie:

Rodzaj badań	Liczba badań
Badanie alkoholu	} Widmark 111 528 } enzymatyczne 3 682
Tlenek węgla	
Badanie toksykologiczne (liczba spraw)	4 123
Histologiczne (liczba blozków)	1 443
Sekcja zwłok	41 514
	6 369

Rodzaj badań	Liczba badań
Serologiczne,	5 315
w tym ojcostwa	444
Dowody rzeczowe	3 402
Badanie osób żywych	4 756
Opinie aktowe	1 381

Dodatkową ilustracją wykonanej pracy są liczby z zakresu wykonywanej za rok 1971 dokumentacji i orzeczeń biegłych do spraw sądowych. Sporządzono około 13 000 pełnych stron maszynopisów i wypełniono formularzy w liczbie około 25 000 sztuk. Są to dane raczej zaniżone, gdyż na przykład przy około 11 000 badań Widmarkowskich, trzeba wypełnić 22 000 druków.

Kierownikiem Katedry jest od początku doc. dr hab. n. med. Tadeusz Pragłowski.

Skład osobowy Katedry na etacie Akademii pracowników naukowo-dydaktycznych przedstawia się następująco: doc. dr hab. n. med. Tadeusz Pragłowski – Kierownik Katedry; doc. dr hab. n. med. Władysław Nasiłowski – docent etatowy oraz 3 adiunktów, 2 starszych asystentów, 1 asystent techniczny, 1 stażysta.

Ogółem Katedra zatrudnia 24 pracowników, w tym pracowników naukowych i technicznych a różnej specjalności: lekarzy, chemików, biologów, farmaceutów i fotografów.

Na przeszkoleniu za granicą przebywali: doc. dr hab. n. med. W. Nasiłowski – 4 miesiące we Wiedniu i 1,5 miesiąca w Aachen, dr H. Sybirska – 2 miesiące w Pradze.

Praca dydaktyczna Zakładu obejmuje wykłady i ćwiczenia z medycyny sądowej dla studentów VI roku Wydziału Lekarskiego AM w wymiarze 90 godzin rocznie; wykłady etyki lekarskiej dla studentów VI roku AM w wymiarze 15 godzin, wykłady dla V roku Oddziału Stomatologicznego AM – 15 godzin oraz wykłady dla studentów III roku Wydziału Prawa Uniwersytetu Śląskiego – 30 godzin.

Oprócz tego prowadzono w Katedrze Medycyny Sądowej:

- comiesięczne doraźne szkolenie terenowych medyków sądowych,
- kursy dla prokuratorów,
- kursy dla szkoły MO oraz dla lekarzy zatrudnionych w terenie.

W zakładzie przeszkolano kilku лаборantów sekcyjnych. W Katedrze szkolili się również pracownicy pokrewnych zakładów z Lublina, Wrocławia i Białegostoku.

W nowo wydanym zbiorowym podręczniku medycyny sądowej (PZWL 1972) współautorami są doc. Pragłowski i doc. Nasiłowski.

W zbiorach Katedry jest powiększający się stale zestaw diapozytywów, w większości kolorowych, liczący obecnie ponad 500 sztuk. Prócz tego w Katedrze znajduje się zbiór okazów muzealnych z ma-

teriału sekcyjnego i dowodów rzeczowych. Istniejący zbiór preparatów mikroskopowych liczący ponad 41 000 sztuk służy nie tylko jako pomoc dydaktyczna, ale również jako materiał do opracowań naukowych i statystycznych.

Przy Katedrze istnieje Studenckie Koło Naukowe. Proce członków były przedstawiane na Uczelnianych Konferencjach Naukowych, a jedna z nich została wyróżniona w roku 1971. Jedną z członkin Koła rozpoczęła od października 1972 r. pracę asystenta w Katedrze Medycyny Sądowej, w roku 1973 rozpoczęła pracę drugi członek Koła.

Tematyką wiodącą w pracach naukowych Katedry jest:

- traumatologia sądowo-lekarska i wypadkowość w pracy z orzecznictwem, zwłaszcza urazowość w górnictwie węglowym, choroba wibracyjna itp.,
- toksykologia sądowo-lekarska, w szczególności zatrucia lekami,
- toksykologia alkoholu (stan nietrzeźwości w czasie pracy),
- rażenia prądem elektrycznym,
- medycyna drogową,
- zatrucia tlenkiem węgla.

Ogłoszono drukiem 116 publikacji naukowych, dalších 6 znajduje się w druku. Wygłoszono na zebraaniach naukowych krajowych (koło PTL, Oddz. Wojew. Pol. Tow. Medycyny Sądowej i Kryminologii, Tow. Wiedzy Powszechnej, Tow. Internistów Pol., Tow. Walki z Kalectwem, Tow. Historyków Medycyny, Zrzeszenie Prawników Pol., Tow. Biochemiczne i Tow. Anatomopatologów) około 80 referatów.

W Katedrze wykonano trzy prace habilitacyjne zakończone pomyślnie przewodami habilitacyjnymi. Przeprowadzano i zakończono osiem przewodów doktorskich.

W zakresie współpracy z przemysłem ogłoszona 6 opracowań drukiem (o stanie trzeźwości załogi, o wpływie toksycznym tlenku węgla, chorobie wibracyjnej itp.). Opracowano 19 tematów naukowych z innymi placówkami i klinikami.

Pracownicy Zakładu uczestniczyli w ośmiu zjazdach zagranicznych wygłaszając referaty.

W roku 1972 Katedra zorganizowała Ogólnopolską Konferencję na temat opiniowania nietrzeźwości pa wypadkach drogowych, w której wzięło udział ponad 250 osób. Świadczy to o dużym zainteresowaniu, skoro liczba specjalistów z zakresu medycyny sądowej wraz ze wszystkimi pracownikami Katedr Medycyny Sądowej nie przekracza 100 osób. Organizowaliśmy ogólnowojewódzkie konferencje lekarzy i prawników na temat interpretacji tej części nowego kodeksu karnego, która traktuje o przestępstwach przeciw zdrowiu i życiu człowieka. W Wajew. Oddziale Towarzystwa Medycyny Sądowej i Kryminologii pracownicy Katedry organizowali kilka zebrań rocznie, na których wygłaszali referaty.

Doc. dr hab. n. med. Tadeusz Pragłowski jest przewodniczącym Oddz. Wojew. Polskiego Towarzystwa Medycyny Sądowej i Kryminologii, a doc. dr hab. Władysław Nasiłowski pełni funkcję członka Zarządu Głównego i Sekretarza Oddziału Wojewódzkiego tegoż Towarzystwa.

Kierownik Katedry jest Wojewódzkim Specjalistą w zakresie medycyny sądowej.

Prace pochodzące z Katedry Medycyny Sądowej były drukowane lub referowane w następujących czasopismach zagranicznych: *Deutsche Zeitschrift f. die ges. ger. Medizin*, *Archiv f. Toxikologie*, *Farensic Science*, *Zeitschrift f. Rechtsmedizin*, *Beiträge der ger. Medizin*, *Aktuelle Fragen der ger. Medizin*, *Zeitschrift f. Ärztliche Fortbildung*, *Excerpta Medica* i *Polish Medical Weekly*.

Obserwacje poczynione w trakcie opracowania materiału naukowego a nawet w codziennej pracy wykorzystano dla celów praktycznych.

Gdy na przykład zaczęła wzrastać liczba nie rozpoznanych przypadków pourazowych krwiaków nadoponowych, przekazanych jako stan upojenia alkoholowego do izby wytrzeźwień zamiast do szpitala, doniesienie o tym spowodowało zaostrożenie przepisów o postępowaniu w przychodniach, w wyniku czego liczba takich przypadków znacznie się zmniejszyła.

Gdy przed kilkunastu laty zaczęły się niepokojąco mnożyć wypadki śmiertelnego otrucia małych dzieci tabletkami amidochiny, które – jak wynikało z wywiadu – były z reguły uważane za cukierki (produkowano je w kolorowej otoczce), Ministerstwo Zdrowia w wyniku naszej interwencji wyraziło zgodę na zaprzestanie barwienia drażetek i na zmianę opakowania. Od tego czasu takie przypadki niemal zupełnie znikły w naszym materiale.

W pewnym dużym zakładzie pracy przebadaliśmy ponad 1000 osób w chwili ich przystępowania do pracy i stwierdziliśmy u 30% duże nieraz ilości alkoholu we krwi; to zostało wykorzystane przez dyrekcję zakładu dla zmniejszenia wypadkowości w pracy.

Badania nasze wykazały, że w niektórych samochodach, zwłaszcza zużytych, przenikały do szoferki duże ilości spalin, powodujących zatrucie kierowców, a w konsekwencji wypadki. W naszym opublikowanym doniesieniu zaproponowaliśmy zmianę konstrukcji, która by nie zezwoliła, aby spaliny mogły się przedostać do szoferki.

Gdy w Głównym Instytucie Górnictwa opracowywano nowy typ kasków ochronnych z nowych i lżejszych tworzyw, udostępnialiśmy odnośne dane dotyczące mechanizmu obrażeń zadanych różnymi przedmiotami oraz na temat wytrzymałości czaszki jako całości i jej małych fragmentów po zadziałaniu różnych urazów.

Donosiliśmy o zbyt często zdarzających się śmier-

telnym zatruciu preparatem „Tri” u pracowników pralni a także młodzieży używających „Tri” jako środka odurzającego. Preparat ten wobec mnożących się doniesień został wycofany z powszechnego użycia. Donosiliśmy w publikacjach a dużej liczbie śmiertelnego zatrucia „Tardylem”, proponując ostrożniejsze przepisywanie tego leku.

Przez jakiś czas zdarzały się przypadki śmiertelnego samobójczego zatrucia tabletkami „kwasu izonikotynowego” u chorych na gruźlicę, którzy zażywali nieraz nawet 300 tabletek. Zwróciliśmy uwagę ftyzjatrów na konieczność wzmocnienia kontroli i przepisywania leków w mniejszych dawkach jednorazowych.

Na zebraniach naukowych wskazywaliśmy często, opierając się na naszym materiale sekcyjnym, na niebezpieczne współdziałanie wielu leków z alkoholem (szczególnie u kierowców samochodowych).

Na podstawie badań przeprowadzonych w naszej Katedrze można było wykazać, że ujemny wpływ alkoholu rozciąga się daleko poza czas, w którym udaje się go jeszcze wykazać we krwi. Ma to duże znaczenie praktyczne w wypadkowości drogowej i w pracy, gdyż powszechnie panuje mniemanie, iż nieobecność alkoholu we krwi dowodzi, iż nie ma już ujemnego jego działania.

Badanie mikroskopowe skóry palców w przypadkach choroby wibracyjnej wykazało, iż w starszych przypadkach dochodzi do zaniku ciałek czuciowych, co wyjaśniło nieodwracalność następstw tej choroby.

Z naszej inicjatywy została wprowadzona szeroka kontrola trzeźwości, zwłaszcza w wypadkach drogowych na terenie naszego województwa, w wyniku czego rocznie przeprowadza się obecnie w Zakładzie do 11 tysięcy badań. Nigdzie w kraju nie zorganizowano tej pracy w takich rozmiarach.

Wprowadziliśmy do codziennej praktyki sądowo-lekarskiej nie stosowaną dotąd w naszej dyscyplinie metodę oznaczania alkaloidów i innych leków na bibule jonitowanej, co wywołało zainteresowanie również za granicą. Obecnie prowadzi się badania nad przydatnością magnetycznego rezonansu jądrowego i spektroskopii w podczerwieni dla zastosowania ich w toksykologii sądowo-lekarskiej.

Najważniejsze osiągnięcia Katedry to duża efektywność i ranga społeczna prowadzonych badań: prawie wszystkie prace prowadzone przez Katedrę znalazły poza arzecznictwem sądowym bezpośrednie zastosowanie w różnych dziedzinach życia społecznego (przemysł, komunikacja, służba zdrowia, przemysł farmaceutyczny), przynosząc wręcz niewymierne efekty – w postaci zmniejszenia zagrożenia życia ludzkiego.

Tadeusz Pragłowski

KATEDRA I KLINIKA PSYCHIATRII

LUBLINIEC, UL. GRUNWALDZKA 48

P.O. KIEROWNIKA: DR HAB. N. MED. KRZYSZTOF CHŁOPICKI

Katedra i Klinika Psychiatrii Śl. AM została powołana w dniu 1 IX 1952 r. na bazie Państwowego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Lublińcu. Początki były trudne, jako że w pierwszych latach Klinika nie miała nawet własnego budynku.

Pierwszym Kierownikiem Katedry i Kliniki Psychiatrii został mianowany doc. dr Stanisław Cwynar, dotychczasowy wicedyrektor Państwowego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Krakowie — Kobierzynie.

Początkowo w 1952 roku wydzielono dla Kliniki ze Szpitala Psychiatrycznego jeden oddział żeński 45-łóżkowy (Oddz. VI. ż) dla celów naukowych i dydaktycznych, prowadzony przez adiunkta dr Siedlecką. Niedługo później (1953 r.) włączono do Kliniki 55-łóżkowy oddział młodzieżowy męski prowadzony przez dr. J. Krasowską.

W roku 1955, dzięki staraniom ówczesnego kierownika Kliniki doc. dr St. Cwynara, otwarto nowy oddział męski, a w dwa lata później (1957 r.) dobudowano w tym budynku drugie piętro dla oddziału żeńskiego, który przeniósł się wówczas z oddziału VI Szpitala do budynku Kliniki. Liczba łóżek zwiększyła się.

Równocześnie na parterze tegoż budynku stworzono pomieszczenia administracyjne Kliniki i w ten sposób Klinika uzyskała własny budynek, w którym scalono większość jej agend.

Od roku 1964 Klinika prowadzi oddział męski i oddział żeński. Oddział młodzieżowy został przejęty wówczas przez administrację Szpitala Psychiatrycznego w Lublińcu.

Już jednak w pierwszym roku istnienia Kliniki, a więc jeszcze w stadium organizacji, rozpoczęły się w Klinice ćwiczenia z psychiatrii dla studentów V roku Wydziału Lekarskiego.

Ćwiczenia odbywały się — i nadal odbywają się — systemem internatowym. Każda grupa studencka przyjeżdżała do Lublińca na tygodniowy staż internatowy. Program tego stażu ustalony przez ówczesnego kierownika Kliniki — wytrzymał próbę czasu i utrzymał się w swych zarysach do dnia dzisiejszego.

Doc. Cwynar stworzył i wyszkolił zgrany zespół współpracowników oraz zorganizował od podstaw Śląską Klinikę Psychiatryczną.

Po odejściu doc. Cwynara do Łodzi w roku 1958, kierownikiem Katedry i Kliniki Psychiatrii został z. prof. dr med. Stanisław Świerczek, uprzednia Kierownik Kliniki Psychiatrycznej we Wrocławiu, który habilitował się następnie w Śląskiej Akademii Medycznej w roku 1960.

W roku 1967, staraniem ówczesnego Kierownika doc. dr St. Świerczka, zorganizowano pracownię elektroencefalograficzną, w której kierownikiem jest od początku adiunkt Kliniki dr med. Maria Maksimowska.

W pierwszych latach istnienia Klinika korzystała z laboratorium szpitalnego; w roku 1959 utworzono laboratorium analityczne w Klinice, współpracujące ściśle z laboratorium Szpitala Psychiatrycznego.

Laboratorium Kliniki kierował od 1959 do 1964 roku lek. med. Andrzej Różycki, a od 1964 roku i nadal — mgr biol. Elżbieta Różycka-Sznajka.

Od 1969 roku wprowadzono w Klinice całodobowe dyżury lekarskie, co usprawniło opiekę lekarską nad chorymi.

W 1971 roku uruchomiono przy Klinice Przychodnię Psychiatryczną.

Po odejściu doc. dr hab. S. Świerczka na emeryturę, od 1 listopada 1971 roku obowiązki kierownika Katedry i Kliniki Psychiatrii pełni dr hab. Krzysztof Chłopicki.

Obecnie skład osobowy pracowników Katedry przedstawia się następująco: dr hab. n. med. Krzysztof Chłopicki — p.o. kierownika Katedry, 2 adiunktów, 4 starszych asystentów oraz 7 asystentów.

W okresie kierownictwa doc. Świerczka cały szereg lekarzy wyszkolonych w Klinice objęło następnie odpowiedzialne stanowiska w lecznictwie psychiatrycznym, zarówno województwa katowickiego jak i poza nim.

Pośród obecnej kadry przeszkolenie za granicą odbyli:

- dr hab. K. Chłopicki — półroczne szkolenie w zakresie psychiatrii społecznej w Wielkiej Brytanii w 1963 roku (The Towers Hospital — Leicester, The Institute of Family Psychiatry — Ipswich),
- lek. med. W. Siczek dwukrotnie tygodniowe szkolenie w zakresie psychoterapii w Czechosłowacji w 1971 i 1972 roku. (Ośrodek Leczenia Nerwicy w Kromeriz).

Katedra Psychiatrii prowadzi zajęcia dydaktyczne z psychiatrii dla VI roku Wydziału Lekarskiego Śl. AM w wymiarze 30 godzin wykładów oraz 500 godzin ćwiczeń i seminariów w ramach tygodniowych ćwiczeń internatowych.

Ponadto od roku akademickiego 1971/72 Klinika prowadzi wykłady z wybranych działów psychiatrii w Studium Wojskowym Śl. AM w ramach medycyny wojskowej dla V roku Wydziału Lekarskiego. W ramach współpracy z Górniczym Centrum Rehabilitacji Leczniczej i Zawodowej w Reptach Śl. pracownicy Katedry Psychiatrii prowadzili w roku ak. 1971/72 za-

jęcia dydaktyczne dla studentów VI roku Wydziału Lekarskiego na temat psychiatrycznych aspektów rehabilitacji.

Od 1969 roku prowadzone są również wykłady z psychiatrii dla V roku Studentów Oddziału Stomatologii.

Ponadto Katedra prowadzi ćwiczenia dla IV roku Wydziału Humanistycznego Uniwersytetu Śląskiego (kierunek psychologii w wymiarze 80 godzin rocznie).

W Katedrze odbywają się również:

- praktyki wakacyjne w miesiącach letnich dla studentów I i II roku Wydziału Lekarskiego Śl. AM oraz praktyki robotnicze dla nowoprzyjętych studentów Śl. AM,
- praktyki wakacyjne dla studentów psychologii Uniwersytetu Jagiellońskiego,
- staże kliniczne dla studentów psychologii ostatnich lat studiów z różnych ośrodków akademickich,
- staże kliniczne dla studentów psychologii ostatnich lat studiów z różnych ośrodków akademickich,
- specjalistyczne staże kliniczne podyplomowe dla lekarzy, specjalizujących się w psychiatrii z terenu województwa katowickiego,
- szkolenie podyplomowe dla lekarzy niepsychiatrów z terenu województwa katowickiego,
- szkolenie podyplomowe pracowników Katedry,
- szkolenie wewnętrzne pielęgniarek Szpitala Psychiatrycznego w Lublińcu.

W roku akad. 1971/72 utworzono przy Katedrze Sekcję Psychiatryczną Studenckiego Koła Naukowego. W pracach koła brali udział studenci z IV, V, VI roku Wydziału Lekarskiego. Studenci uczestniczą w szkoleniu praktycznym i teoretycznym w Klinice oraz w posiedzeniach szkoleniowych Oddziału Śląskiego Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego. Członkowie Sekcji: I. Szmer i H. Wolny wygłosili też na XII Uczelnianej Konferencji Naukowej SKN w Zabrze pracę poglądową poza konkursem pt. „W sprawie metodologii pracy naukowej” (25–27 kwietnia 1972 r.).

Tematyka wiodąca prac naukowych wykonywanych w Katedrze to:

- zaburzenia psychiczne okresu inwolucji,
- zaburzenia psychiczne w schorzeniach naczyniowych mózgu,
- zagadnienie środowiska terapeutycznego w leczeniu psychiatrycznym,
- modernizacja leczenia psychiatrycznego,
- psychiatria przemysłowa,
- psychoterapia,
- psychofarmakoterapia.

Jednym z głównych nurtów zainteresowań naukowych Kliniki w ciągu minionego dwudziestolecia były zagadnienia zaburzeń psychicznych somatogennych, a w szczególności zagadnienia gerontopsychiatrii. Tutaj należałoby wymienić przede wszystkim proble-

my zaburzeń psychicznych okresu inwolucji oraz zespołów psychopatologicznych w schorzeniach naczyniowych mózgu. W tej dziedzinie trwały wkład do psychiatrii polskiej wniosły prace St. Świerczka o psychozach inwolucyjnych. Również prace Chłopickiego o zespołach psychopatologicznych w przebiegu nadciśnienia tętniczego oraz o zaburzeniach psychicznych w miażdżycy naczyń mózgowych są pierwszymi pracami polskimi w tym zakresie.

Drugim głównym nurtem zainteresowań naukowych Kliniki były w minionym dwudziestoleciu zagadnienia psychiatrii społecznej. Tutaj należałoby wymienić:

- Zagadnienia „środowiska terapeutycznego” w leczeniu psychiatrycznym, podejmowane przez dr K. Chłopickiego, po raz pierwszy w piśmiennictwie polskim; należą tu prace na temat społeczności terapeutycznej i tzw. systemu drzwi otwartych w szpitalnictwie psychiatrycznym,
- Klinika Psychiatrii Śl. AM żywo interesowała się zagadnieniami modernizacji leczenia psychiatrycznego w sensie szerokiego oddziaływania socjoterapeutycznego na chorych w trakcie leczenia.

Poza zagadnieniami dot. psychiatrii przemysłowej należałoby wymienić przewijające się przez całe dwadzieścia lat istnienia Kliniki zainteresowania psychoterapią zarówno indywidualną, jak i grupową, jak też zagadnienia psychofarmakoterapii, tak istotne dla współczesnej psychiatrii.

Inny nurt zainteresowań naukowych Kliniki reprezentowany przez doc. dr J. Krasowską i jej współpracowników stanowiła psychiatria rozwojowa.

Prace z tego zakresu wychodziły z Oddziału Młodzieżowego Kliniki, prowadzonego przez dr J. Krasowską (habilitowaną w Śląskiej Akademii Medycznej w 1962 roku).

Z pozostałych zainteresowań naukowych Kliniki należy wymienić następujące zagadnienia:

- badania kliniczno-laboratoryjne dotyczące krzepnięcia krwi w różnych zaburzeniach psychicznych,
- symptomatologia i terapia zespołów depresyjnych,
- alkoholizm i psychozy alkoholowe oraz toksykomanie, socjopsychiatryczne aspekty orzecznictwa, badania przebiegu schizofrenii.

Z Katedry i Kliniki Psychiatrii Śl. AM wyszły dotychczas 104 publikacje naukowe, w tym 96 w czasopismach krajowych i 8 w czasopismach zagranicznych. Prace dr Chłopickiego, doc. Świerczka, dr Krasowskiej i dr Sobczyka, znalazły odbicie w czasopismach zagranicznych, m. in. w *Psychiatrie*, *Neurologie und medizinische Psychologie*, *Československa Psychiatria*, *Annales Medico – Psychologiques*; praca dr Sobczyka pt. „Próba równoczesnego zastosowania ATP i Beralazy w kuracji insuliny” cytowana jest w monografii: Angeta J.: *Die somatische The-*

rapie der Schizophrenie. Stuttgart 1969, Georg Thiem Verlag.

W Katedrze przeprowadzono dotychczas trzy przewody habilitacyjne i trzy przewody na stopień doktora nauk medycznych u pracowników etatowych Katedry.

Pracownicy Katedry biorą żywy udział w pracach towarzystw naukowych oraz w Zjazdach zagranicznych i krajowych. I tak: dr hab. K. Chłopicki brał aktywny udział w III Czechosłowacko-polskiej Konferencji Psychiatrycznej w CSRS (Szpindlerowy Młyn) w 1971 roku oraz w V Dunajskim Sympozjum Psychiatrycznym w Bułgarii (Russe) w 1972 roku.

Klinika była inicjatorem i współorganizatorem Krajowego Sympozjum Psychiatrycznego poświęconego modernizacji leczenia psychiatrycznego w Bytomiu w 1968 roku, oraz organizatorem XXX Zjazdu Naukowego Psychiatrów Polskich w Katowicach w 1970 roku. Kierownik Katedry — dr hab. K. Chłopicki jest

przewodniczącym Oddziału Woj. Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego i założycielem Oddziału Woj. Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny.

Do ważniejszych osiągnięć Katedry należą:

— Trwały wkład do psychiatrii polskiej w postaci prac nad psychozami inwolucyjnymi, (S. Świerczek) nad zespołami psychopatologicznymi w przebiegu nadciśnienia tętniczego oraz nad zaburzeniami psychicznymi w miażdżycy naczyń mózgowych; stanowią one oryginalny dorobek w tej dziedzinie (K. Chłopicki).

J. Krasowska, jako jedna z nielicznych autorów w piśmiennictwie polskim, zajęła się zagadnieniem psychiatrii młodzieżowej.

— Wprowadzenie do Kliniki nowych metod leczniczych: społeczność terapeutyczną wraz z systemem drzwi otwartych oraz terapię grupową (w tym psychoterapię grupową, socjoterapię i kinezyterapię).

Krzysztof Chłopicki

KATEDRA I ZAKŁAD RADIOLOGII

ZABRZE, UL. 3 MAJA 15

KIEROWNIK PROF. NADZW. DR HAB. N. MED. BOHDAN ROMANOWSKI

Październik 1951 roku jest datą rozpoczęcia działalności Katedry Radiologii Lekarskiej Śląskiej Akademii Medycznej. Początkowo była zlokalizowana w dotychczasowej pracowni radiologicznej Kliniki Chirurgicznej, następnie przeniesiona do budynku I Kliniki Wewnętrznej w Zabrzu przy ul. 3 Maja, gdzie przydzielono jej 16 pokoi. Pierwszymi pracownikami i organizatorami Katedry byli: kierownik prof. dr med. Stanisław Januskiewicz oraz adiunkt Katedry dr m. Władysław Jasiński, st. asyst. Bohdan Romanowski oraz asystenci: Róża Opolska-Głowacka i Kazimierz Kazimierzczak.

Pierwszy okres pracy polegał — poza zorganizowaniem zajęć dydaktycznych — na skompletowaniu potrzebnej aparatury. Wobec niewystarczającego wyposażenia zakupiono kilka nowych aparatów rentgenowskich, które w znacznym stopniu rozszerzyły zakres pracy usługowej i naukowej.

Od początku istnienia Katedry uruchomiono Rentgeno-terapię, przy czym aparat starszego typu Tuto-Stabilivolt przez wiele lat był w pełni wykorzystany w zakresie napięć konwencjonalnych tak przy leczeniu chorych klinicznych jak i wielkiej rzeszy pacjentów leczenia pozaklinicznego.

Wobec konieczności przeprowadzenia remontu i wymiany stropów w budynku Kliniki przeniesiono Zakład Radiologii do tymczasowych pomieszczeń w trzech budynkach Państwowego Szpitala Klinicznego nr 1. Generalny remont wymiany stropów wg zapewnień Przedsiębiorstw Budowlanych — miał trwać pół roku, lecz przeciągnął się do 3 lat od 1959—1962 roku. Był to okres nadzwyczaj ciężki dla pracowników Katedry i Zakładu Radiologii. Gabinety rentgeno-

diagnostyczne były rozmieszczone w różnych miejscach, dotkliwie odczuwano brak pomieszczeń dla zajęć dydaktycznych. Mimo trudnej sytuacji — w czasie remontu — odbywały się wszystkie czynności usługowe, dydaktyczne oraz naukowe.

Jesienią 1962 roku Katedrę Radiologii przeniesiono z powrotem do wyremontowanego budynku. Po dokonaniu pewnych adaptacji otrzymano w sumie 20 pokoi, w tym 5 dla pracowni rentgeno-diagnostycznych; uzyskano dużą salę seminaryjną na 60—80 osób, drugą na 50 osób oraz pomieszczenie na archiwum naukowe. Wyposażenie w aparaturę uległo znacznej poprawie.

W 1972 roku wymieniono przestarzałe aparaty na dwa nowoczesne aparaty produkcji Philips: Neurodiagnost i Diagnost-62. Obecnie Zakład Radiologii we własnych pomieszczeniach posiada sześć wydajnych aparatów: Neurodiagnost, Diagnost-62 i TUR-D-700 z selenowymi prostownikami, TUR-D-1000, 6-wentylowy, Müller DA-400 oraz 4-wentylowy Philips starszego typu, który zasila przystawkę radio-fotograficzną. Półfalowy Fischer 100 mA jak również dwa aparaty XD-7 stanowią rezerwę i są wykorzystywane okresowo.

Wyrazem modernizacji sprzętu radiologicznego są monitory telewizyjne przy trzech aparatach rentgenowskich, nowoczesny seriograf umożliwiający wykonanie do 6 zdjęć na sekundę (formatu 24×30 cm) oraz kamery do zdjęć 70 mm z szybkością 6 na sekundę.

Wyposażenie to — chociaż jeszcze nie optymalne — przyczyniło się wybitnie do podniesienia poziomu

czynności usługowych, dydaktyki i badań naukowych.

Najnowszym osiągnięciem organizacyjnym Katedry jest uruchomienie w 1973 r. pierwszej w wojew. katowickim – poradni angiologicznej.

W dniu 1 stycznia 1962 kierownictwo Katedry objął prof. dr hab. n. med. Bohdan Romanowski.

Liczba pracowników naukowych Katedry wahała się w różnych okresach od 5 do 10 osób.

Aktualnie w Katedrze Radiologii zatrudnieni są w charakterze pracowników naukowo-dydaktycznych: prof. dr hab. n. med. Bohdan Romanowski – kierownik Katedry, 4 adiunktów, 3 st. asystentów i 3 asystentów.

Katedra Radiologii utrzymuje kontakty naukowe z czołowymi ośrodkami naukowymi za granicą. Kilku pracowników Katedry odbyło staże zagraniczne lub wzięło udział w zagranicznych Zjazdach Radiologów i Sympozjach. W ostatnich latach przebywali za granicą:

Prof. dr hab. n. med. B. Romanowski:

1970 r. udział w Kongresie Radiologów Austriackich – w Innsbrucku – zwiedzanie klinik w Salzburgu i ośrodków naukowych w Wiedniu.

1971 r. pobyt w Anglii – zwiedzanie kilku szpitali.

1972 r. udział w Sympozjach Neuroradiologii Francuskiej w Paryżu – zwiedzanie Zakładów Radiologicznych w kilku szpitalach Paryża.

Dr med. Z. Wawrzynek:

1970 r. 8-miesięczny pobyt w St. Gallen – Szwajcaria.

1971 r. 6-dniowy kurs angiologiczny w Davos – Szwajcaria.

Lek. med. J. Kuleszowa:

1971 r. 6-miesięczny staż w Instytucie Neuroradiologii w Paryżu.

Praca dydaktyczna. Brak doświadczonej kadry dydaktycznej w pierwszych latach istnienia Katedry Radiologii stwarzał duże trudności w nauczaniu dużej liczby (ok. 500) studentów V roku wydziału lekarskiego i stomatologicznego.

Dodatkową trudność stanowiła szczupłość pomieszczeń oraz brak materiału dydaktycznego. Z tego względu większość ćwiczeń odbywała się na sali wykładowej przy użyciu przeźrocz, a tylko niewiele godzin można było poświęcić na pokazywanie studentom zdjęć i prowadzenie ćwiczeń przy ekranie do prześwietleń.

Sytuacja zmieniła się radykalnie po roku 1962. Wspólnym wysiłkiem całego zespołu Katedry Radiologii sporządzono dla celów dydaktycznych zestawy zdjęć rentgenowskich ułożonych tematycznie, wydano również własnym nakładem skrypt do ćwiczeń dla studentów IV roku medycyny, a dla studentów wydziału Stomatologicznego – skrypty w maszynopisie.

Umożliwiło to bardziej samodzielną pracę studentów i lepsze przygotowanie do ćwiczeń.

Radiologia w 50% przypadków jest jedyną metodą pozwalającą na postawienie precyzyjnego rozpoznania choroby, w 20% jest metodą pomocniczą, a tylko 30% rozpoznań jest stawionych za pomocą innych metod klinicznych.

To zagadnienie znalazło zrozumienie we wszystkich Katedrach Śl. AM, które wysunęły pod adresem Katedry Radiologii propozycje poszerzenia zajęć z radiologii i jak najszerszego włączenia radiologii do własnej dydaktyki. Znamienny jest fakt, że sami studenci ocenili dotychczasowy wymiar godzin dydaktycznych z radiologii jako niewystarczający i przyjęli z uznaniem integrację radiologii z ćwiczeniami innych katedr. Dotychczas radiologia poza swoimi własnymi godzinami włączyła się do ćwiczeń na I roku w Katedrze Anatomii, na III roku w I Klinice Wewnętrznej, na IV roku w I Klinice Pediatrii oraz w Klinice Chorób Wewnętrznych i Zawodowych.

Na Oddziale Stomatologicznym tematykę radiologiczną włączono do wykładów Ortodontji i Laryngologii.

Jako novum – nigdzie dotychczas w Polsce nie stosowane – było wprowadzenie w roku 1970 przez Kierownika Katedry Radiologii tzw. „konsultacji” dla studentów odbywających staże w Klinice Chorób Wewnętrznych i Zawodowych, podczas których radiolog na sali seminaryjnej omawiał ze studentami opiekującymi się chorymi wyniki badań radiologicznych poszczególnych chorych i dalszy tok postępowania radio-diagnostycznego. Zetknięcie się z radiologiem zmuszało studentów do zapoznania się ze stanem chorego, z historią jego choroby i do samodzielnego myślenia.

Zadania dydaktyczne w radiologii wymagają bogatego i dobrze zakodowanego archiwum zdjęć. Własne archiwum Katedry odpowiada takim wymaganiom.

W roku 1973 zainstalowano na sali seminaryjnej monitor telewizyjny, pozwalający na oglądanie badania radiologicznego odbywającego się w odległym gabinecie rentgenowskim. Takie urządzenie stanowi olbrzymi krok naprzód zarówno w zakresie ochrony przed promieniami, jak i w nauczaniu praktycznym radiologii i jest w Polsce jedynym wśród wszystkich Akademii Medycznych.

Urządzenie to może być również wykorzystane przy nauczaniu fizjologii oddychania i krążenia, zachowania się narządów trawiennych i zmian dynamicznych.

Przegląd osiągnięć dydaktycznych nie byłby pełny, gdyby pominąć nauczanie podyplomowe. Szkolenie specjalistów i kursy doskonalące rozpoczęły się od zarania powstania Katedry Radiologii, w czym nie miały udziału miało Koło Śląskiego Polskiego Towarzystwa Lekarskiego Towarzystwa Radiologów, założone przy Katedrze Radiologii w maju 1955 r.

W ostatnich sześciu latach kierownik Katedry – prof. B. Romanowski brał udział jako wykładowca w Kursach doszkalcających organizowanych przez inne Katedry Śląskiej Akademii Medycznej.

Katedra Radiologii na zlecenie Centrum Medycznego Kształcenia Podyplomowego organizuje własne kursy dla radiologów z całej Polski.

Ogółem w latach 1954–1972 w Katedrze Radiologii uzyskało

– I stopień specjalizacji – 100 lekarzy

– II stopień specjalizacji – 53 lekarzy

z województwa katowickiego

Specjaliści II stopnia, którzy w Katedrze Radiologii uzyskali specjalizację – szkołą ze swej strony dalszych specjalistów na swoim terenie, co przyczyniło się do zwiększenia liczby radiologów w wojew. katowickim do blisko 200 osób.

W ten sposób większość radiologów w woj. katowickim pochodzi ze Szkoły Śląskiej.

Aktualny kierownik Katedry Radiologii od dwudziestu lat bierze czynny udział w szkoleniu laborantów Rentgenowskich; był współzałożycielem Szkoły Laborantów Rentgenowskich w Zabrzu a jednocześnie jej wykładowcą; od paru lat dwu asystentów Katedry Rtg. wykłada w Państwowej Szkole Elektroradiologii w Zabrzu.

Setki techników rentgenowskich, którzy opuścili Szkołę w Zabrzu zabezpieczają potrzeby terenu w sposób wystarczający. Od dwóch lat kierownik Katedry prowadzi kursy dla studentów Wydziału Automatyki Politechniki Gliwickiej.

W Katedrze Radiologii wspólnym wysiłkiem całego zespołu pracowników naukowych i techników opracowano w ostatnich latach cztery skrypty dla studentów wydziału lekarskiego i oddziału stomatologicznego, wykonano około 1000 odbitek kontaktowych zdjęć rentgenowskich zaopatrzonych w opisy, oraz 1220 diapozytów do wykładów i kursów. W latach poprzednich ukazały się dwa wydania podręcznika: „Diagnostyka radiologiczna” prof. dr Januszkiewicza.

Już od pierwszych lat w Katedrze Radiologii prowadzone były prace badawcze i naukowe z zastosowaniem nowych metod radiologicznych. Tu wymienić należy opracowanie diagnostyki otologicznej przy zastosowaniu tomografii, wprowadzenie odmy pozatrzewnowej w rozpoznawaniu guzów tej okolicy oraz flebografii doszpikowej głębokich układów żył tułowi. Wszechstranne opanowanie techniki angiograficznej sumacyjnej i wybiórczej wzbogaciło diagnostykę kliniczną i wkrótce badania te stały się nieomal że rutynowymi metodami w pracy klinik.

Celiakografia z mesenterioografią i splenopartografią stosowane są stale w poszukiwaniu guzów w trzustce i wątrobie, arteriografia wybiórcza nerek w stanach pourazowych i nowotworowych, klinika neurologii i neurochirurgii nie może się obecnie obejść bez arteriografii tętnic mózgowych i kręgowych, większość operacji na sercu jest poprzedzona

cewnikowaniem jam serca skojarzonym z pomiarami ciśnienia i utlenienia krwi oraz angio-cardiografią. Czterech pracowników Katedry Radiologii opanowało nowoczesną technikę angiografii i posiada doświadczenie w interpretacji angiogramów w oparciu o dane kliniczne. W Katedrze Radiologii po raz pierwszy w Polsce wykonano aortografię u trzech ofiar wypadków samochodowych, na podstawie której zlokalizowano pęknięcie aorty. Natychmiast wykonana operacja zeszycia aorty uratowała życie u jednej z ofiar wypadku. Również po raz pierwszy w Polsce, a raz jako trzeci ośrodek radiologiczny w Europie – Katedra Radiologii wykonała angiografię mózgową u 5 osobników znajdujących się w stanie śmierci klinicznej, na podstawie której rozpoznano śmierć mózgową, stanowiącą podstawę do zaprzestania reanimacji. Przedstawione własne doświadczenia w tym zakresie na 46 Zjeździe Chirurgów Polskich w Lublinie wzbudziły ogromne zainteresowanie. W ostatnich latach postęp w dziedzinie rentgenodiagnostyki w Katedrze Radiologii dotyczył również innych zagadnień. Skojarzenie jednocześnie kilku metod radiologicznych wzbogaciło diagnostykę kliniczną. Tu należy wymienić fonoangiografię ułatwiającą wyszukanie miejsca zwężenia tętnic, stereo-radioflebografię, przydatną w rozpoznawaniu niewydolnych układów żylnych w kończynach, zono-uroografię pomocną w ocenie czynności wydzielniczej nerek. Pogłębieniem badań w dziedzinie patologii naczyń były prace doświadczalne na zwierzętach i preparatach anatomicznych.

Współpraca ze wszystkimi Klinikami Śl. AM i Poradniami przyniosła poważne osiągnięcia diagnostyczne w wielu kierunkach. I tak: przy współpracy Kliniki Chorób Wewnętrznych i Zawodowych opracowano mało w Polsce znaną diagnostykę zmian kostnych w cukrzycy; współpraca Katedry Radiologii z I Kliniką Chirurgii wzbogaciła diagnostykę nerek, zmian w mózgu, urazów naczyń krwionośnych. Publikacje z zakresu angio-radiologii stanowią poważną pozycję w osiągnięciach Katedry Radiologii.

W czasopiśmie krajowym opublikowano aż 224 prac, a w czasopiśmie zagranicznych 19.

Spośród pracowników Katedry Radiologii – 10 uzyskało stopień doktora nauk medycznych, a trzech uzyskało habilitację.

Na Zjazdach Zagranicznych wygłoszono 19 referatów a na krajowych 45.

Szczególną aktywność wykazują pracownicy Katedry Radiologii w pracy Lekarskich Towarzystw Naukowych.

Pracownicy Katedry Radiologii od chwili założenia Śląskiego Koła Polskiego Lekarskiego Towarzystwa Radiologii (rok 1955) pełnią w nim odpowiedzialne funkcje (prof. Romanowski jest od wielu lat jego przewodniczącym, a adiunkci zajmują inne stanowiska).

Koło Śląskie powiększało stale liczbę członków

(od 20 osób na początku do 170 w 1972 r.) poziom referatów naukowych był coraz wyższy i coraz więcej osób z terenu brało czynny udział w zebraniach naukowych.

Śląskie Towarzystwo Radiologów dwukrotnie zorganizowało Krajowy Zjazd Radiologów Polskich, w 1956 i 1972, przy czym główny ciężar organizacji spadł na pracowników Katedry Radiologii. W okresie dwudziestolecia istnienia Katedry zorganizowano wiele sympozjów, kursów szkoleniowych miesięcznych i tygodniowych zebrań naukowych, kilkudziesięciu lekarzy z województwa katowickiego i opolskiego odbyło staże specjalistyczne.

Kierownik Katedry jest członkiem Europejskiego Towarzystwa Radiologów.

Pracownicy Katedry uzyskali nagrody Polskiego Towarzystwa Lekarskiego – w tym prof. Romanowski aż trzykrotnie.

Praca usługowa Katedry Radiologii rozwijała się od początku istnienia Katedry. Rozwój bazy lokalowo-technicznej Katedry i kadr lekarskich odbił się wyraźnie na liczbie wykonywanych badań rutynowych, które z 32 000 w roku 1950 wzrosły w roku 1953 do 88 630. W zakładzie wykonywano badania radiologiczne dla wszystkich klinik zlokalizowanych w Zabrze jak i dla całego lecznictwa otwartego, podlegającego Wydziałowi Zdrowia PMRN w Zabrze oraz Resortowi Przemysłu i Górnictwa. Szczupła Kadra radiologów była w tym czasie ogromnie przeciążona badaniami, przede wszystkim prześwietleniem przewodów pokarmowych (do 25 dziennie), co było pa-

dyktowane koniecznością objęcia usługami radiologicznymi – poza chorymi w klinikach – pracowników górnictwa i przemysłu. Ta ofiarna praca radiologów – wysoko oceniona przez Władze terenowe i Partię – nie pozostała bez ujemnego wpływu na stan zdrowia radiologów. Ostatnio, w miarę tworzenia przez Wydziały Zdrowia i zakłady pracy przyzakładowych własnych pracowni radiologicznych, liczba usług na rzecz lecznictwa otwartego znacznie zmalała.

W ostatnim okresie Zakład Radiologii Śl. AM dokonuje badań u chorych z czterech Klinik w Zabrze, dla Wojewódzkiej Poradni Wielospecjalistycznej, Miejskiej Poradni Chirurgicznej, Urologicznej, Gastrologicznej łącznie dla chorych z 14 Poradni, nie licząc badań konsultacyjnych ze wszystkich placówek leczniczych woj. katowickiego.

Poważnym wkładem Katedry Radiologii w zapewnieniu ludności niezbędnej pomocy lekarskiej w nagłych wypadkach pourazowych jest powszechne udostępnienie badań angiograficznych. Badania te dotyczą stanów po urazach czaszki, tułowia i kończyn i w wielu wypadkach, wykrywając uszkodzenia głębokich naczyń krwionośnych, pozwalają na wczesną interwencję chirurgiczną ratującą życie ofiarom wypadku.

Badania takie od 15 lat wykonywane przez pracowników Katedry Radiologii bezinteresownie zostały w roku 1973 usankcjonowane przez powołanie Poradni Angiologicznej przy Katedrze Radiologii.

Bohdan Romanowski

ZAKŁAD NAUK SPOŁECZNYCH

KATOWICE, UL. PONIATOWSKIEGO 15

KIEROWNIK: DOC. DR N. PRAW. ANDRZEJ ROŻANOWICZ

Rozporządzeniem Ministra Zdrowia z dnia 3 III 1949 roku powołana została w Śląskiej Akademii Medycznej Katedra Nauk Społecznych, dla zabezpieczenia dydaktyki przedmiotów społecznych wprowadzonych do programu studiów lekarskich. Początkowa zajęcia prowadzone były w formie wykładów zleczanych osobom spoza uczelni, dopiero w roku 1953 ustabilizowano sytuację Katedry, powołując zespół etatowych pracowników i przydzielając własne pomieszczenia. Katedra zlokalizowana została w Rokitnicy w budynku Farmakologii; na stanowisko kierownika powołano z dniem 1 IX 1953 doktora praw i magistra nauk ekonomiczno-politycznych Andrzeja Rożanowicza, który otrzymał tytuł zastępcy profesora, zaś do zespołu etatowych pracowników zaangażowano dwóch adiunktów i sześciu asystentów. Katedra została zlikwidowana 31 XII 56 w związku z czasowym zawieszeniem zajęć dydaktycznych z przedmiotów społecznych, a po ich wznowieniu w 1959 uruchomiono Zakład Nauk Społecznych, lokalizując go w Zabrze

w gmachu Stomatologii – zaś od 1963 r. w Katowicach w budynku Rektoratu Śląskiej Akademii Medycznej przy ul. Poniatowskiego 15.

Kierownikiem Zakładu jest nadal doc. dr Andrzej Rożanowicz. Zespół pracowników naukowo-dydaktycznych liczy trzech wykładowców, jednego adiunkta i dwóch starszych asystentów.

Szkoleniowe wyjazdy zagraniczne odbył z Zakładu Nauk Społecznych jego kierownik, doc. dr A. Rożanowicz, studiując organizację dydaktyki i badań naukowych z zakresu społecznych aspektów medycyny w: ZSRR, NRD, ČSRS, Anglii, Szwecji, Holandii, NRF. Zajęcia dydaktyczne prowadzone przez Zakład Nauk Społecznych dla studentów Śląskiej Akademii Medycznej obejmują:

- wykłady i seminaria z filozofii,
- wykłady z nauk politycznych (seminaria zostaną podjęte w r. 1974),
- wykłady i seminaria z elementów socjologii,
- wykłady z elementów psychologii.

Prócz wymienionych zajęć dydaktycznych obejmujących studentów wszystkich Wydziałów Akademii, Zakład prowadzi dla studium doktoranckiego seminary z filozofii, pedagogiki i statystyki, nadto Zakład prowadzi kurs pedagogiczny dla asystentów (nauczycieli akademickich) Śl. AM w ramach doszkalaniania w zakresie pedagogiki.

Również przy Zakładzie Nauk Społecznych utworzono filię Wieczorowego Uniwersytetu Marksizmu-Leninizmu z dwuletnim programem nauczania; słuchaczami są samodzielni i pomocniczy pracownicy nauki oraz pracownicy administracji Śląskiej Akademii Medycznej. Wydawnictwa dydaktyczne Zakładu obejmują dwa skrypty: „Węzłowe zagadnienia ekonomiki politycznej”, r. 1956, „Podstawy pedagogiki i dydaktyki dla asystentów Śl. AM. – przewodnik metodyczny”, r. 1973 i część zbiorowego podręcznika ekonomiki politycznej (Ekonomia Polityczna, PWE 1958 r.).

Tematyka prac naukowych obraca się w kręgu społecznych aspektów medycyny; wiodącymi są zagadnienia statystycznej oceny zdrowia załóg przemysłowych. Liczba publikacji wynosi 48, w tym 9 w czasopiśmie zagranicznych. Jedną z publikacji („Fluktuacja załóg a rozmiary zachorowalności i wypadkowości w górnictwie” A. Rożanowicza) została zapotrzebowana przez Bibliotekę Kongresu USA, co uważamy za przejaw zainteresowania tak poważnej instytucji zagranicznej problematyką naukową prowadzoną w naszym Zakładzie.

Również wyrazem zainteresowania dorobkiem Zakładu było skierowanie przez Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej oficjalnego wizytatora Światowej Organizacji Zdrowia prof. Gallaghera dla zapoznania się z działalnością dydaktyczną i naukową naszego Zakładu (maj 1972).

Nie bez znaczenia jest aktywny udział pracowników Zakładu w naukowych zjazdach krajowych i zagranicznych. I tak w kraju brano udział w: I i II Sympozjum Medycyny Społecznej, w Międzynarodowym Kongresie Pedagogicznym oraz w Konferencji Dydaktyki Medycznej WHO. Za granicą pracownicy Zakładu uczestniczyli w: I, II i III Międzynarodowym Kongresie Medycyny Pracy w Budapeszcie, w Międzynarodowym Kongresie Higieny Przemysłowej w Burgas i w Konferencji Medycyny Eksperymentalnej w Sofii.

Odnośnie zdobywania stopni naukowych w Zakładzie Nauk Społecznych trzeba stwierdzić, iż niestety uczelnia nasza nie może nadawać stopni naukowych humanistom, dlatego pracownicy Zakładu muszą przewody doktorskie odbywać poza Śląską Akademią Medyczną, co znacznie opóźnia i utrudnia rozwój kadry. Dotąd stopnie doktora nauk humanistycznych uzyskały dwie osoby, a dalsze dwie przygotowują się do otwarcia przewodów w uniwersytetach.

Natomiast Zakład uczestniczy w egzaminach doktorskich z filozofii i ekonomii politycznej, organizowanych dla lekarzy odbywających przewody doktorskie w Śl. AM. Nadto wykonywane są recenzje takich prac doktorskich, których tematyka zazębia się z aspektami społecznymi medycyny i metodyką statystyczną. Recenzji dokonano w 14 przewodach doktorskich (w tym 4 dla Poznania, 1 dla Gdańska i 1 dla Łodzi). Przeprowadzono w Zakładzie jeden przewod na stopień doktora nauk medycznych w zakresie historii medycyny, w toku jest sześć przewodów na stopień doktora nauk medycznych w zakresie społecznej problematyki medycyny, przygotowywanych przez lekarzy.

Najważniejszym osiągnięciem Zakładu jest to, iż potrafił on przy szczupłym zespole pracowników i znacznym obciążeniu działalnością polityczną zabezpieczyć dydaktykę wszystkich przewidzianych programem przedmiotów humanistycznych.

Nadto, jako osiągnięcie należy uznać prowadzenie przez Zakład szkolenia pedagogicznego asystentów (pierwsze w skali krajowej) mimo dużego obciążenia dydaktyką dla studentów dwóch roczników z wszystkich kierunków studiów. Szkolenie asystentów jest prowadzone aż z czterech przedmiotów: historii wychowania, psychologii wychowawczej, dydaktyki szkoły wyższej oraz logiki. Jeśli do tego dodać szkolenie doktorantów uczelni oraz rozległą działalność społeczno-polityczną w uczelni i poza nią, to nawet skromny dorobek naukowy wypracowany w tak trudnych warunkach, należy ocenić jako osiągnięcie nie zawsze spotykane w placówkach nauk społecznych akademii medycznych. Również pierwszym w skali krajowej akademii medycznych było utworzenie studenckiego Koła Naukowego przy Zakładzie Nauk Społecznych naszej Śl. AM., przy czym Koło to uczestniczyło w ogólnopolskich Sympozjach SKN uzyskując wysokie lokaty, jak np. I nagroda w Sympozjum Leninowskim we Wrocławiu 1970 r. Koło to bierze udział w corocznych obozach społeczno-wychowawczych ZMS w Brzeziu, prowadząc badania terenowe socjo-medyczne wśród górników ROW.

Pracownicy biorą aktywny udział w pracach Towarzystw Naukowych: doc. dr Andrzej Rożanowicz jako wiceprzewodniczący Oddziału Katowickiego Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny, członek Zarządu: Oddz. Katow. Sekcji Medycyny Społecznej PTL, Oddz. Katow. Polskiego Towarzystwa Historycznego oraz członek Towarzystwa Naukowego Uniwersytetu Ulm. Dr Marian Ciesielski jest członkiem Zarządu Oddziału Śląskiego – Polskiego Towarzystwa Psychologicznego. Ponadto kierownik Katedry jest członkiem Komitetu Redakcyjnego miesięcznika „Zdrowie Publiczne”.

Andrzej Rożanowicz

INNE JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE

STUDIUM WOJSKOWE ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ

ZABRZE-ROKITNICA, UL. K. MARKSA 38

KIEROWNIK: PŁK. DR N. MED. RYSZARD KITA

Studium Wojskowe jest jednostką organizacyjną powołaną do wojskowego szkolenia studentów, do szkolenia medycznego dla potrzeb sił zbrojnych oraz do szkolenia w zakresie powszechnej samoobrony. Studium Wojskowe Śląskiej Akademii zostało zorganizowane w 1952 roku, a uroczysta inauguracja szkolenia odbyła się 13 grudnia 1952 r. W okresie swego istnienia Studium Wojskowe kilkakrotnie zmieniało swą nazwę, strukturę organizacyjną oraz program szkolenia studentów. W początkowym okresie obowiązkiem szkolenia wojskowego objęto tylko studentów I i II roku studiów z programem nauczania z zakresu szkolenia politycznego i przedmiotów ogólnowojskowych. Wykładowcami byli – własna kadra etatowa z Kierownikiem Studium mjr. lek. Marianem Strzeleckim oraz oficerowie z innych jednostek woj-

skowych. Od 1953 roku programem Szkolenia w Katedrze zostali objęci studenci i studentki wszystkich lat studiów. Program szkolenia poszerzono o tematykę medyczną obejmującą przedmioty:

- organizacja i taktyka służby medycznej,
- sanitarna obrona przeciwchemiczna,
- chirurgia polowa,
- interna polowa,
- epidemiologia i higiena wojskowa.

Zajęcia te prowadzone były przez oficerów-lekarzy zaangażowanych na stanowiskach asystentów.

Na przestrzeni następnych lat ukształtowała się własna kadra wykładowców-oficerów i oficerów ogólnowojskowych, prowadzących zajęcia dydaktyczne i społeczno-wychowawcze.

Ryszard Kita

STUDIUM PRAKTYCZNEJ NAUKI JĘZYKÓW OBCYCH

ZABRZE-ROKITNICA, UL. K. MARKSA 19

KIEROWNIK: DR N. HUM. ZOFIA KALINOWSKA

Nauka języka łacińskiego obowiązywała studentów Śląskiej Akademii Medycznej już od pierwszego roku istnienia Uczelni, a pierwszym lektorem tego języka był mgr Tadeusz Kowalski. Niebawem wprowadzono obowiązkową naukę jednego z czterech języków współczesnych: rosyjskiego, angielskiego, francuskiego lub niemieckiego. W początkowym okresie w Studium zatrudniono 5 etatowych lektorów języków nowożytnych.

W roku akademickim 1957/58 na mocy zarządzenia Ministra Szkolnictwa Wyższego zostało powołane do życia Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych, jako samodzielna jednostka dydaktyczna. Kierownictwo powierzono dotychczasowej lektorce języka francuskiego dr Zafii Kalinowskiej, która tę funkcję sprawuje nadal.

W roku 1964 Studium przenosi się do obszerniejszego lokalu, wzrasta również liczba zatrudnionych i etatowych lektorów. Wkrótce powstają odrębne zespoły językowe wraz z koordynującymi ich pracę kierownikami. Rośnie liczba dalszych etatów. Obok obowiązujących zajęć dydaktycznych lektorzy organizują stale poradnictwo językowe dla studentów i pomocniczych pracowników nauki oraz regularne kursy dla asystentów poszczególnych zakładów teoretycznych.

Nawiązuje się współpracę z klinikami, które udostępniają materiały z zakresu użytkowanego przez nie fachowego słownictwa łacińskiego. W ten sposób praktyka i doświadczenie lekarskie, już u progu studiów medycznych wkraczają do procesu nauczania języków obcych.

W latach 1965/66 powstały przy Studenckich Ko-

łach Naukowych – a pod opieką Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych odrębne sekcje językowe. Bardzo popularne, zwłaszcza wśród młodszych studentów, stają się one doskonałym startem dla przyszłych działaczy kół naukowych.

Obok obowiązkowej nauki języka łacińskiego, zakończonej egzaminem po I roku, wszystkich studentów I i II roku obowiązuje nauka jednego z czterech języków współczesnych: angielskiego, francuskiego, niemieckiego lub rosyjskiego, traktowanych jako kontynuacja nauki szkolnej (w zależności od świadectwa maturalnego). W roku akademickim 1972/73 języka łacińskiego uczy się 559 studentów I roku, angielskiego 586 studentów I–IV roku, francuskiego 262 studentów I–IV roku, niemieckiego 250 studentów I–IV roku, rosyjskiego 560 studentów I–IV roku. Zasadniczym celem nauki na I i II roku jest wdrożenie przyszłych lekarzy w umiejętność samodzielnego czytania i referowania obcojęzycznej literatury fachowej z zakresu medycyny. Jednak z uwagi na wciąż rozszerzające się międzynarodowe kontakty naukowe, a wychodząc naprzeciw licznym postulatam młodzieży, Studium prowadzi naukę fakultatywną dla wszystkich chętnych studentów III i IV roku oraz dla członków Studenckiego Towarzystwa Naukowego, wdrażając ich w umiejętność swobodnej konwersacji oraz przysposabiając do prowadzenia dyskusji i wygłaszania referatów naukowych w językach obcych.

Obecnie w roku jubileuszowym Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych prowadzi zajęcia dydaktyczne dla wszystkich studentów I i II roku (1170 studentów) oraz studentów lat wyższych (488 studentów). Kadra lektorów liczy 19 osób.

Studium wyposażone jest w liczne nowoczesne pomoce dydaktyczne. Każdy lektor ma w swej dyspozycji odrębny magnetofon oraz rzutnik i adapter. Dzięki temu na wszystkich ćwiczeniach można wprowadzać audiowizualne metody nauczania. Studenci i pracownicy Śląskiej Akademii Medycznej mają możliwość korzystania z płytoteki wyposażonej w rozliczne kursy języków obcych abowiązujących w Uczelni, a także w płyty do nauki języka włoskiego i hiszpańskiego. W stadium realizacji są 2 laboratoria językowe na 12 oraz 24 kabin.

Począwszy od 1968 r. na dorocznych letnich obozach społeczno-wychowawczych w Jaszowcu zostaje wprowadzona nauka języka francuskiego jako dodatkowa dyscyplina abowiązująca wszystkich uczestników. Już w następnym roku na Obozie Społeczno-Wychowawczym ZMS w Brzeziu naukę języka angielskiego prowadzi specjalnie oddelegowany lektor, a w lecie 1972 roku nauka języka obcego wkracza również pod namioty letniego obozu Kręgu Harcerskiego przy Śląskiej Akademii Medycznej.

Pierwszy zimowy Obóz Lingwistyczny zorganizowana w Bystrej, następne odbywają się dorocznie w okresie przerwy semestralnej w Wiśle, potem w Porąbce.

Nauka języków obcych wprowadzona na obozach społeczno-wychowawczych oraz na obozach lingwistycznych, dzięki różnorodnym i atrakcyjnym formom odbiegającym od obowiązującego schematu ćwiczeń lektoratów oraz dzięki zaangażowaniu pracujących tu społecznie lektorów – zyskała ogólne uznanie uczestników. Stali się oni propagatorami nauki języków wśród mniej aktywnych studentów, wpływając na autorytet tej dyscypliny i na lepsze wyniki w nauczaniu programowym.

Dodatkowym czynnikiem angażującym studentów są organizowane co dwa lata ogólnopolskie Olimpiady języków obcych Akademii Medycznych, na których słuchacze Śląskiej Akademii Medycznej odnoszą sukcesy i otrzymują nagrody w końcowych eliminacjach. O popularności tej imprezy świadczy fakt, że do eliminacji uczelnianych w grudniu 1972 r. przystąpiło 723 studentów Śląskiej Akademii Medycznej.

Organizowany w 1972 r. wspólnie z TPPR konkurs na najpilniejszego słuchacza języka rosyjskiego wygrywają dwie studentki II roku, zdobywając nagrodę JM Rektora Śl. Akademii Medycznej – udział w samolotowej wycieczce do Leningradu.

Ze swojej strony, lektorzy Śląskiej Akademii Medycznej nie szczędzą wysiłków, aby zmobilizować młodzież akademicką do pracy nad językiem i umożliwić jej jak najlepszą znajomość kultury narodów. Licząca ponad 2100 tomów biblioteka, zasobna jest w wszelkiego rodzaju podręczniki, samouczki i słowniki a także obcojęzyczne dzieła z literatury pięknej, historii i geografii obcych krajów. Nawiązano kontakty z radcami pedagogicznymi obcych ambasad dla zapewnienia konsultacji dotyczących dydaktyki

języków obcych. Studium organizuje także odczyty wygłaszane w językach obcych.

Równocześnie trwa ustawiczna praca lektorów nad podnoszeniem własnych kwalifikacji. W latach 1965 i 1966 na Wydziale Filologicznym Uniwersytetu Jagiellońskiego doktoryzowały się dwie osoby.

Niemal wszyscy lektorzy dokształcają się na krajowych i zagranicznych kursach językowych. W latach 1959–1972 poszczególni lektorzy Śląskiej Akademii Medycznej wyjeżdżali na jednomiesięczne staże językowe do Paryża, Besancon, Grenoble, Moskwy, Londynu, Birmingham, Oxfordu, Glasgow, Leeds i Manchesteru.

W okresie każdego roku akademickiego w Studium odbywają się konferencje naukowo-dydaktyczne, na których co dwa tygodnie wygłaszane są referaty i dyskutowane najistotniejsze problemy dotyczące metodyki nauczania języków obcych.

Lektorzy są czynnymi członkami Polskiego Towarzystwa Neofilologicznego. Na ogólnopolskich konferencjach w Jaszowcu i Sympozjum we Wrocławiu pracownicy Studium wygłosili referaty naukowe.

W okresie sprawozdawczym ogłoszono drukiem: 3 rozprawy naukowe, 3 skrypty, 11 artykułów i komunikatów.

Pracownicy Studium prowadzą kursy nauki języków obcych dla pracowników naukowych Śląskiej Akademii Medycznej zarówno klinik jak i zakładów teoretycznych.

W ramach współpracy z terenową Służbą Zdrowia w Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych odbywają się corocznie dwie sesje egzaminacyjne z języków obcych dla lekarzy-kandydatów na specjalistów I i II stopnia, zatrudnionych w Okręgu Śląskim. Ogółem do końca lutego 1973 r. przeegzaminowano 3272 lekarzy.

Pracownicy Studium współpracują z przemysłem, przez organizowanie kursów nauki języków obcych dla pracowników zakładów przemysłowych, np. kopalni „Makoszowy”, Zakładów „Błonie”. Ponadto lektorzy konsultują i tłumaczą prace naukowe wysyłane do zagranicznych czasopism lekarskich, prace i dokumenty kongresowe oraz są zapraszani jako tłumacze na Sympozja Medyczne. Współpracują również z Ośrodkiem Doskonalenia Nauczycieli w Katowicach oraz z Klubami Literackimi miast województwa katowickiego.

Pracownicy Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych Śląskiej Akademii Medycznej łączą wielkie nadzieje z mającymi niebawem powstać na terenie Rokitnicy dwoma nowoczesnymi laboratoriami językowymi, w których oprócz przewidzianej programem studiów nauki prowadzone będą „intensywne kursy” języków obcych nie tylko dla studentów lecz także dla wybierających się na stypendia zagraniczne lekarzy i asystentów.

Zofia Kalinowska

STUDIUM WYCHOWANIA FIZYCZNEGO

ZABRZE-ROKITNICA, UL. K. MARKSA 19

KIEROWNIK: DR N. WF. MARIA ŚWIEŻYŃSKA

Wychowanie fizyczne w Śląskiej Akademii Medycznej prowadzone jest od 1 XII 1948 r. Pierwszym kierownikiem i organizatorem był mgr Jan Wolczański, a kuratorem doc. dr Stanisław Kohmann.

Na mocy zarządzenia Ministra Zdrowia Studium Wychowania Fizycznego stało się w 1955 roku samodzielną jednostką organizacyjną pracy dydaktyczno-wychowawczej. W 1951 r. rezygnuje z pracy mgr Jan Wolczański, a stanowisko kierownika Studium WF obejmuje mgr Maria Świeżyńska.

Dotychczasowe warunki pracy Studium WF były trudne, głównie z uwagi na brak własnych obiektów sportowych.

Aktualnie rozpoczęta przez kopalnię Mikulczyce-Rokitnica budowa sali sportowej w Rokitnicy i perspektywa budowy pływalni w najbliższych latach powinny znacznie zmienić warunki pracy w zakresie wychowania fizycznego i umożliwić rozwijanie szerszej działalności sportowej w środowisku rokitnickim Śląskiej Akademii Medycznej.

Dzięki bowiem porozumieniu między władzami Akademii a dyrekcją kopalni w obiekcie tym będzie można już w roku akademickim 1973/74 prowadzić zajęcia WF dla studentów akademii aż do czasu przeniesienia się do Katowic-Ligoty.

Właściwy jednak rozwój działalności Studium WF wiąże się ściśle z nową lokalizacją Śląskiej Akademii Medycznej w Katowicach-Ligocie; przewidziana tam jest budowa dużego ośrodka sportowego wspólnego dla wszystkich wyższych uczelni Katowic. Będzie tam: hala sportowa, pływalnia kryta, boisko lekkoatletyczne oraz boiska do gier i sale gimnastyczne w takiej liczbie i o takiej kubaturze, która zabezpieczy realizację programu z wychowania fizycznego oraz umożliwi szerszą działalność klubów uczelnianych AZS. Poza tym dla pełnego rozwoju fizycznego studentów – głównie wyższych lat studiów, przewiduje się przy nowych domach akademickich budowę sal gimnastycznych, salek do tenisa stołowego, boisk do małych gier, które zapewniłyby studentom czynny wypoczynek po pracy umysłowej, niezależnie od obowiązujących zajęć WF.

Aktualna kadra naukowo-dydaktyczna Studium przedstawia się następująco:

Dr Maria Świeżyńska, kierownik Studium WF, pracuje od 1949 roku; czynna zawodniczka sekcji siatkówki, koszykówki i żeglarskiej AZS. Zdobyła trzykrotnie tytuł wicemistrza Polski w żeglarskim (1953, 1954, 1957), członek kadry narodowej, pierwsze miejsce w regatach międzynarodowych Polska-NRD-Węgry w 1953 r.; mistrzostwo Polski AZS w 1953 r. i wicemistrzostwo w 1956 r.; mistrzostwo Polski Akademii Medycznych w siatkówce w 1954 r.; w latach 1967 do 1971 prezes klubu AZS Rokitnica. W 1971

roku jest przewodniczącą Komitetu Organizacyjnego Mistrzostw Polski AM w Narciarstwie. Przez wiele lat pracuje społecznie jako instruktor sekcji żeglarskiej oraz trener siatkówki kobiet w latach 1958–1968 i siatkówki męskiej w latach 1962 do 1963. Od 1971 r. zastępca przewodniczącego Ośrodka Metodyczno-Naukowego pracowników Studiów WF wyższych uczelni Śląska.

Za działalność sportową i organizacyjną wyróżniona m. in. następującymi odznaczeniami: złotą odznaką AZS, srebrną odznaką 50-lecia AZS, odznaką 100-lecia sportu polskiego, odznaką zasłużonego działacza kultury fizycznej, odznaką „Za wzorową pracę w służbie zdrowia”. Dorobek naukowy – trzy prace ogłoszone drukiem, dwie prace przedstawione na sympozjach naukowych. W roku 1967 uzyskała stopień doktora nauk WF. Zorganizowała i kieruje pracą kół naukowych. Jest członkiem Polskiego Towarzystwa Naukowego Kultury Fizycznej.

Mgr Anna Malczyk (pracuje od 1952 r.). Była kierownikiem wielu obozów sportowych dla studentów. Jako kierownik sekcji pływackiej od 1967 r. zorganizowała I mistrzostwa Śl. AM w pływaniu i organizuje je corocznie. W roku 1969 była przewodniczącą komitetu organizacyjnego Mistrzostw Polski AM w pływaniu. Była opiekunem ekipy pływackiej Śl. AM, która w 1955 r. zdobyła mistrzostwo Polski AM. W roku 1967 mgr Anna Malczyk zorganizowała sekcję pływacką i do dnia dzisiejszego jest jej trenerem. Członkowie sekcji zdobyli w 1971 r. jeden złoty, jeden srebrny i jeden brązowy medal. Odznaczona odznaką „Za wzorową pracę w służbie zdrowia”.

Mgr Irena Przybysz (pracuje od 1954 r.). Jako czynna zawodniczka sekcji koszykówki zdobyła drugie miejsce i tytuł wicemistrza w Mistrzostwach Polski AM, na następnych kolejnych mistrzostwach trzecie i czwarte miejsce. Od 1958 roku jest trenerem żeńskiej sekcji koszykówki AZS. W Mistrzostwach Polski AM w 1971 r. koszykarki zajęły ósme miejsce. Za długoletnią działalność otrzymała w 1971 r. odznakę „Za wzorową pracę w służbie zdrowia”.

Mgr Jerzy Hermanson (pracuje od 1967 r.) członek zarządu AZS, oraz trener sekcji koszykówki męskiej.

Sekcja ta zdobyła mistrzostwo Śląska w sezonie 1967/68, zajęła pierwsze miejsce w turnieju z okazji X-lecia AZS AM Warszawa, pierwsze miejsce w turnieju zorganizowanym przez Akademię Medyczną Warszawa w 1971 r., wreszcie zdobyła mistrzostwo Polski Akademii Medycznych w 1971 r. w Gdańsku.

Mgr Adam Partyka (pracuje od 1969 r.). W roku 1970/71 opiekun sekcji tenisa stołowego. W 1971 r. był organizatorem Mistrzostw Polski AM w tenisie stołowym na terenie Rokitnicy. Od jesieni 1971 r. trener siatkówki żeńskiej.

Mgr Tadeusz Wieczorek (pracuje od 1969 r.). W latach 1969/70/71 trener sekcji siatkówki kobiet; zespół ten zdobył puchar w Turnieju Ziem Zachodnich we Wrocławiu w 1970 r. W dorobku naukowym – jedna praca ogłoszona drukiem, jedna wygłoszona na sympozjum naukowym.

Program nauczania w Studium WF obejmuje:

- obowiązkowe zajęcia wychowania fizycznego i sportu w wymiarze co najmniej dwóch godzin tygodniowo dla studentów I i II roku,
- zajęcia fakultatywne z zakresu różnych dyscyplin sportowych dla studentów wszystkich lat,
- zajęcia fakultatywne dla pracowników uczelni,
- zajęcia wychowania fizycznego dla studentów, którym stan zdrowia nie pozwala uczestniczyć w normalnych zajęciach WF (zaburzenia czynnościowe, wady postawy itp.).

Od 1970 roku w związku z reorganizacją AZS na Studium WF spoczywa obowiązek zapewnienia trenerów sekcjom sportowym klubu uczelnianego AZS.

Mimo trudnych warunków lokalowych zespół pracowników Studium WF starał się w jak najszerszym zakresie realizować założenia programowe. Tak więc już od 1952 r. wszyscy studenci I i II roku objęci byli zajęciami WF, tj. ci, których te zajęcia obowiązywały. W miarę możliwości (walne godziny na salach i pływalni) organizowano zajęcia fakultatywne dla studentów lat starszych, głównie zajęcia z pływania. Organizowano również różnego rodzaju zajęcia dla pracowników Śląskiej Akademii Medycznej, jak: siatkówka, gimnastyka par, rytmika dla dzieci, nauka na nartach, zajęcia na pływalni. Rokrocznie prowadzono co najmniej jedną grupę dla studentów niepełnosprawnych.

Od 1970 roku po reorganizacji AZS sekcje klubu są prowadzone przez pracowników Studium WF. Wszyscy pracownicy oprócz stopnia magistra WF mają także specjalizację z danej dziedziny.

Uzupełnieniem całorocznej pracy dydaktycznej było i jest nadal szkolenie teoretyczne i praktyczne z zakresu fizjologii sportu oraz szkolenie sportowe prowadzone na obozach letnich i zimowych, w których brało udział przeciętnie ponad stu studentów. Łącznie do końca roku 1972 uczestniczyło w obozach sportowych 1703 studentów Śląskiej AM.

Osobną formą działalności dydaktycznej Studium jest kierowanie działalnością Studenckiego Koła Naukowego Fizjologii Stosowanej i Medycyny Sportu. Koło to powstało w 1963 roku. Celem koła jest rozwijanie i pogłębianie wśród studentów zainteresowań medycyną sportową i fizjologią wysiłku. Koło dysponuje najbardziej niezbędnym w pracy sprzętem medycznym jak: aparaty do mierzenia ciśnienia krwi, słuchawki lekarskie, spirometr, waga, stoper. W 1966 r. na sesji Studenckich Kół Naukowych Śl. AM członkowie koła uzyskali pierwszą nagrodę za pracę „Sprawność układu krążenia u studentów I roku Śl. AM w roku akademickim 1964/65 w świetle próby czyn-

nościowej Martineta w dziale prac oryginalnych. W następnym roku została nagrodzona na sesji pracy pt. „Zagadnienie płaskostopia wśród studentów I roku Śl. AM”. Praca ta, poszerzona, otrzymała trzecią nagrodę na Ogólnopolskiej Sesji SKN w roku 1968. Pracy powyższej patronowała doc. dr Izabela Szwarnowiecka z Kliniki Ortopedii Śl. AM. Również na sesji naukowej SKN w 1970 r. w dziale prac klinicznych zdobyła wyróżnienie praca „Wpływ treningu narciarskiego w okresie obozu na wydalność układu krążenia u osób o różnym stopniu przygotowania sportowego”.

Do zadań Studium WF należała organizowanie imprez sportowych własnych oraz współpraca z klubem uczelnianym AZS. Bardzo wiele imprez sportowych jak: zdobywanie odznaki SPO, biegi narodowe, marsze jesienne, spartakiady uczelniane a ostatnio Dni Sportu na uczelni organizowano wspólnie z klubem AZS. Studium inicjowało takie akcje, jak np. międzyrocznikowe ligi w siatkówce czy koszykówce. Od kilku lat Studium organizuje Mistrzostwa Uczelni w pływaniu. Nie zawsze akcje te cieszą się pełną frekwencją, gdyż w związku z dotychczasowym brakiem własnych obiektów sportowych na terenie uczelni, imprezy odbywają się w miejscowościach oddległych od domów akademickich i uczelni, w dodatku w salach z minimalną liczbą miejsc dla kibiców.

Od początku Studium WF ściśle współpracuje z AZS (funkcje trenerów, sędziów i współorganizatorów imprez AZS).

Podsumowaniem osiągnięć sportowych Studium WF i AZS były wyniki uzyskiwane na Mistrzostwach Polskiej Akademii Medycznych, a mianowicie:

- I miejsce w siatkówce kobiet i lekkiej atletyce oraz II miejsce koszykarek na I Ogólnopolskich Igrzyskach Akademii Medycznych w Krakowie 1954 r.,
- Tytuł mistrza w siatkówce mężczyzn, I miejsce sekcji pływackiej i sekcji lekkoatletycznej, III miejsce sekcji siatkówki i koszykówki na II Ogólnopolskich Igrzyskach Akademii Medycznych w 1955 r. w Poznaniu.
- Mistrzostwo w lekkiej atletyce na III Igrzyskach – nazwanych Mistrzostwami Polski AZS Akademii Medycznych (w których prawo startu mieli tylko członkowie AZS) w 1963 r. oraz na następnych Mistrzostwach w 1967 i 1969 r.

Na ostatnich Mistrzostwach Polski AM w 1971 roku reprezentacja Śl. AM wywalczyła awans do czwórki, plasując się na trzecim miejscu w Polsce za Gdańskiem i Poznaniem. Do sukcesu tego przyczyniły się głównie zdobycie: tytułu mistrzowskiego przez koszykarzy i narciarzy, III miejsce siatkarzy i lekkoatletów IV miejsce pływaczek

W minionym okresie pracownicy Studium WF ogłosili drukiem pięć prac naukowych, dwa referaty wygłoszono na sympozjach naukowych.

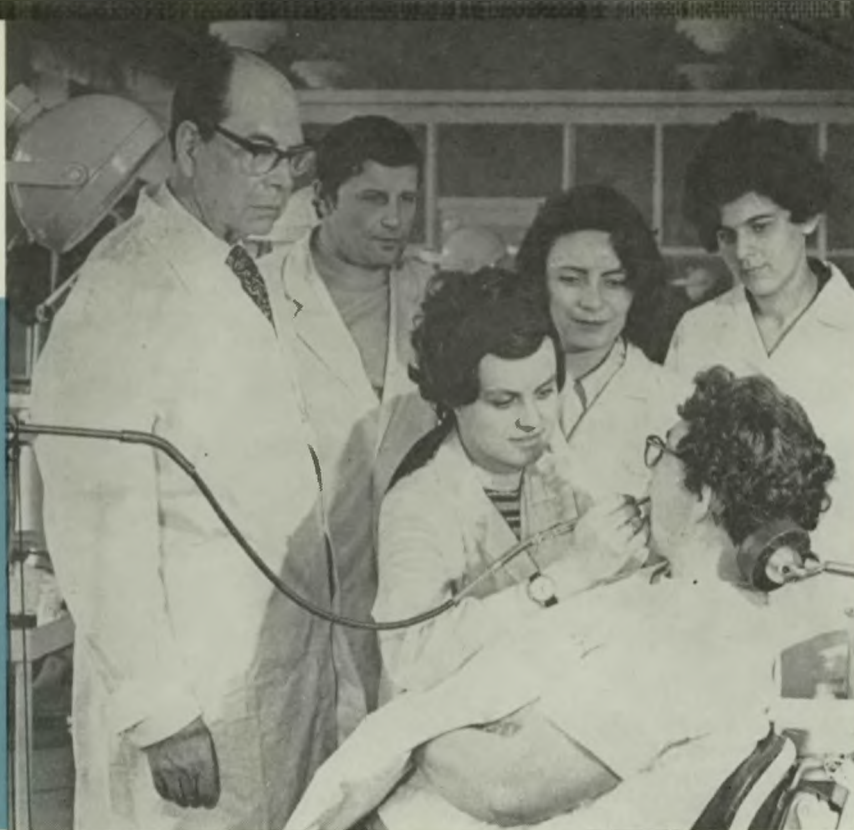
Maria Świeżyńska

Ośrodek przedłużonej terapii dzieci i Kliniki Pediatrii

Z ośrodka przedłużonej terapii dzieci i Kliniki Pediatrii

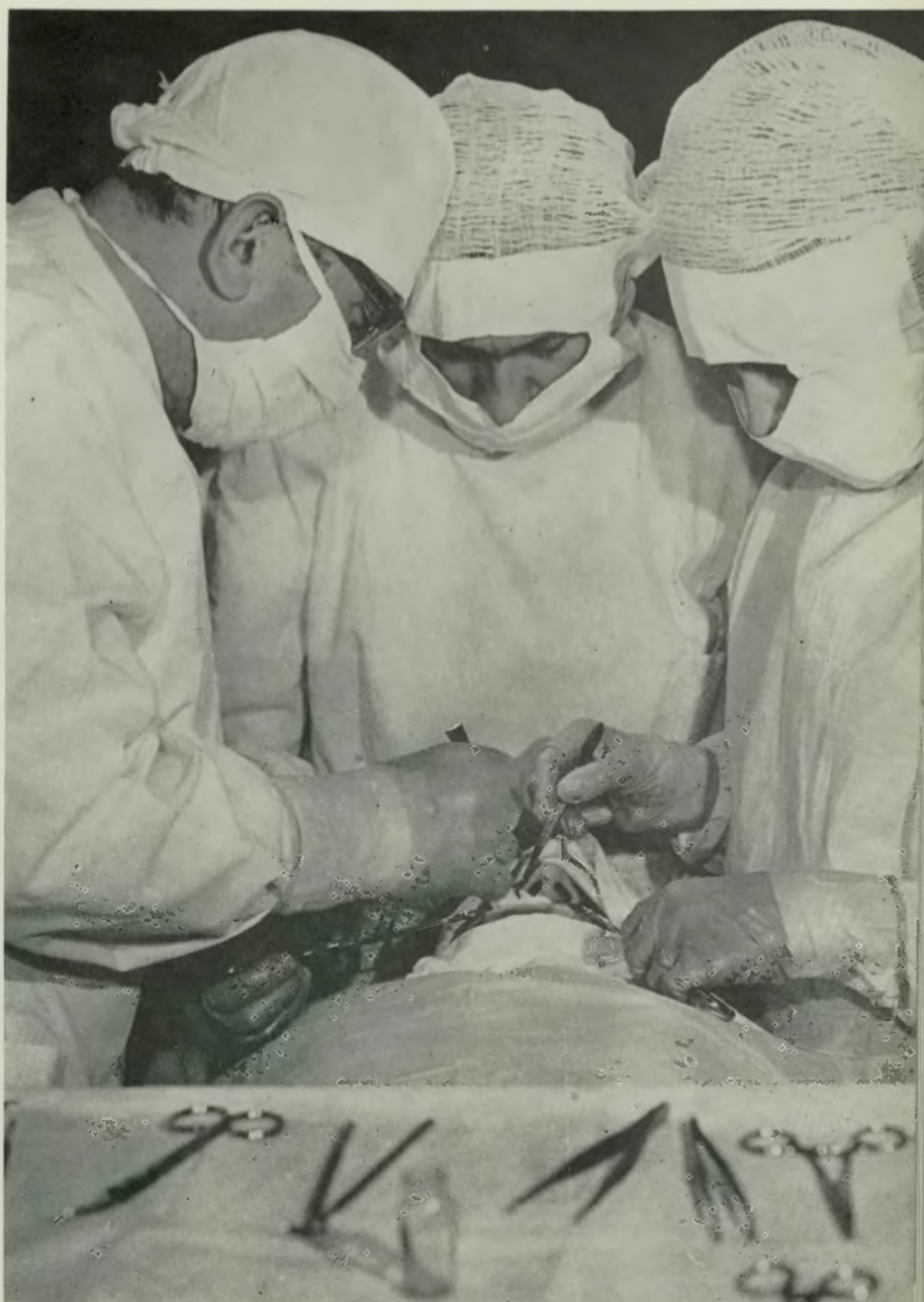
Zajęcia w Zakładzie Stomatologii Zachowawczej
Zajęcia fantomowe w Zakładzie Protetyki Stomatologicznej

Zajęcia w Zakładzie Protetyki Stomatologicznej

Z Zakładu Ortodontcji

Z Kliniki Chirurgii Szcękowo-Twarzowej

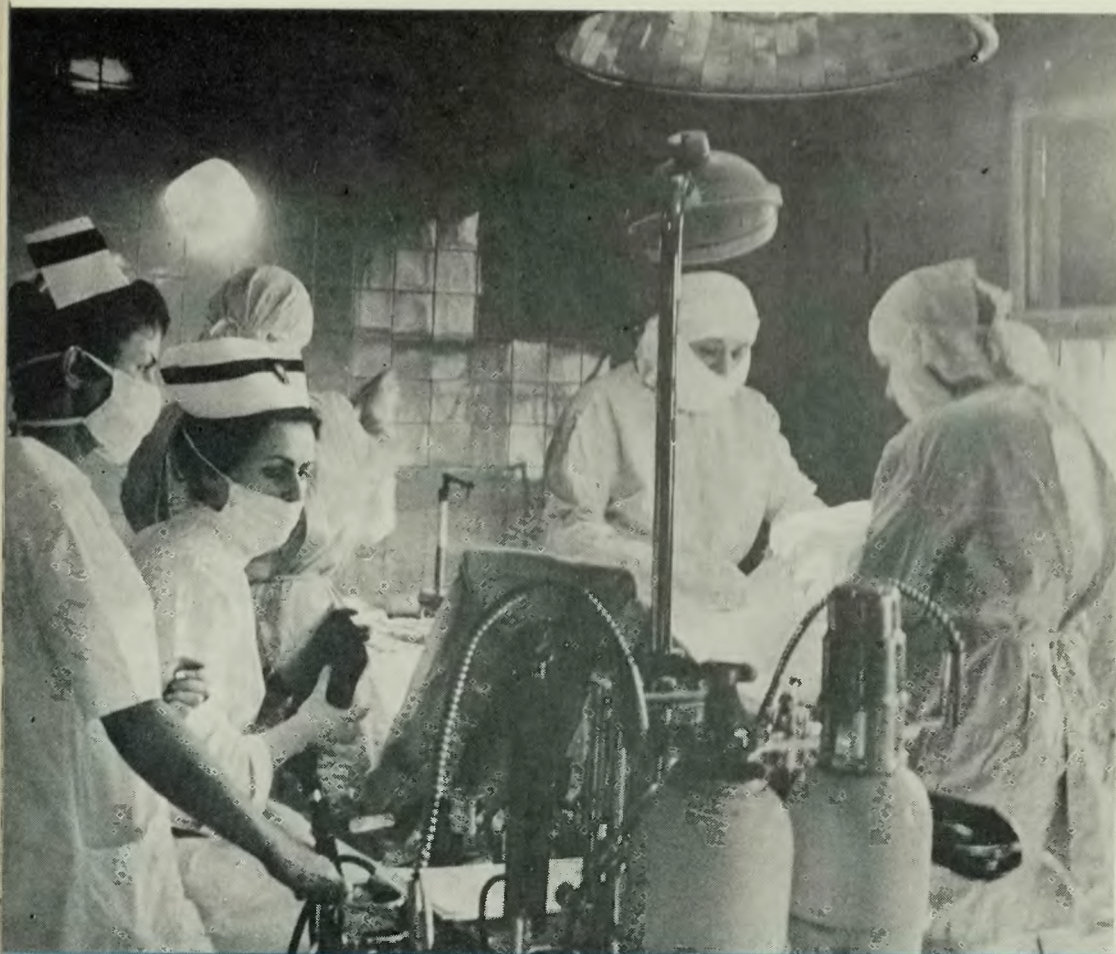
Z II Kliniki Chirurgii Ogólnej

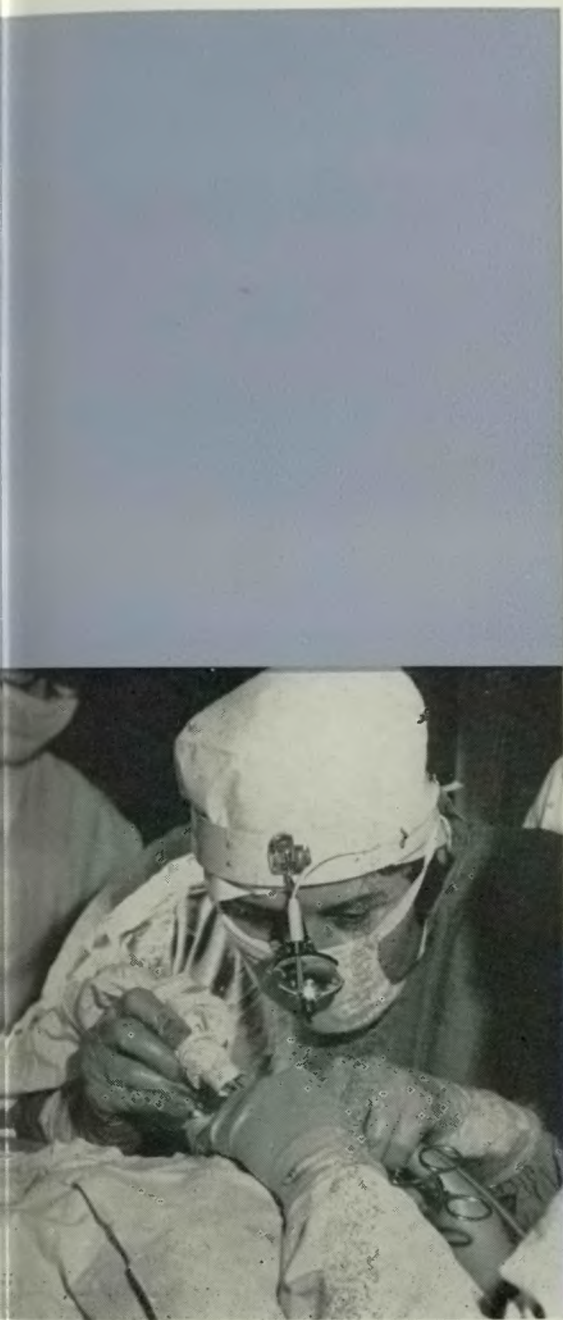
Z Kliniki Położnictwa i Ginekologii

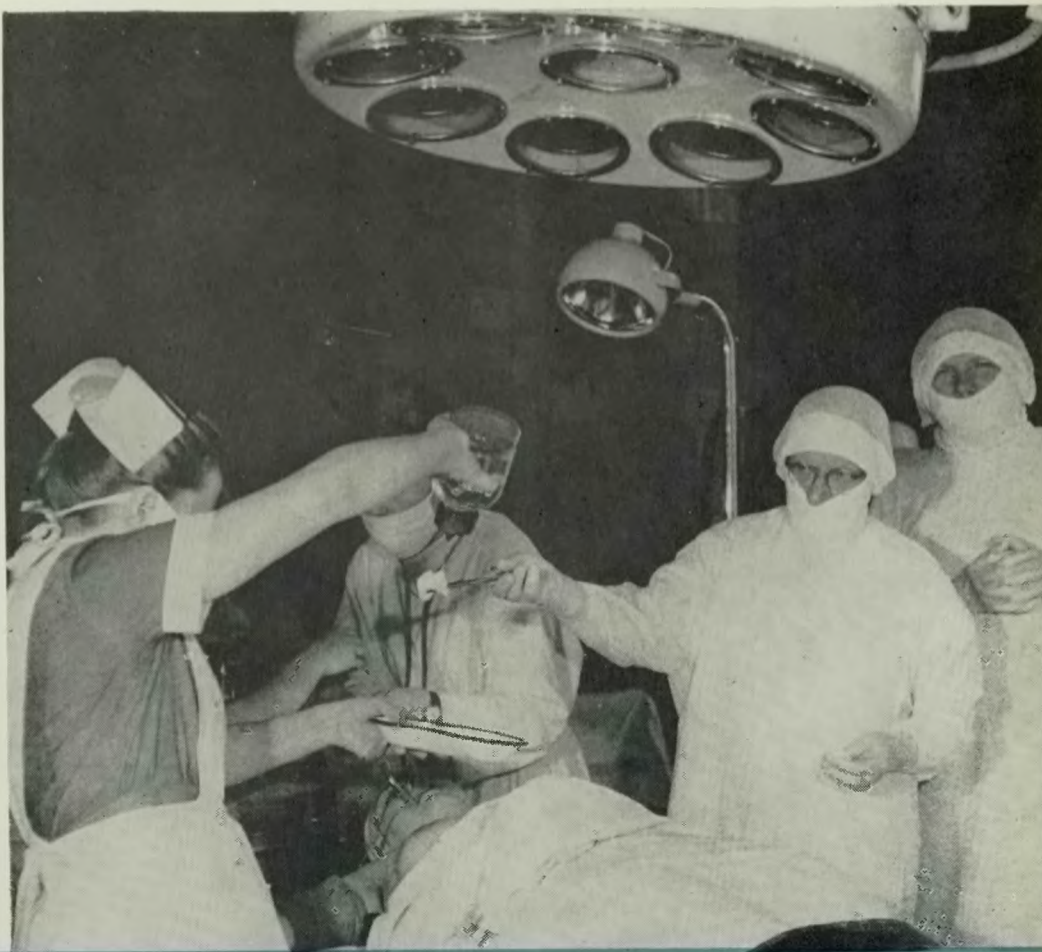
З Клиники Ларынгologii

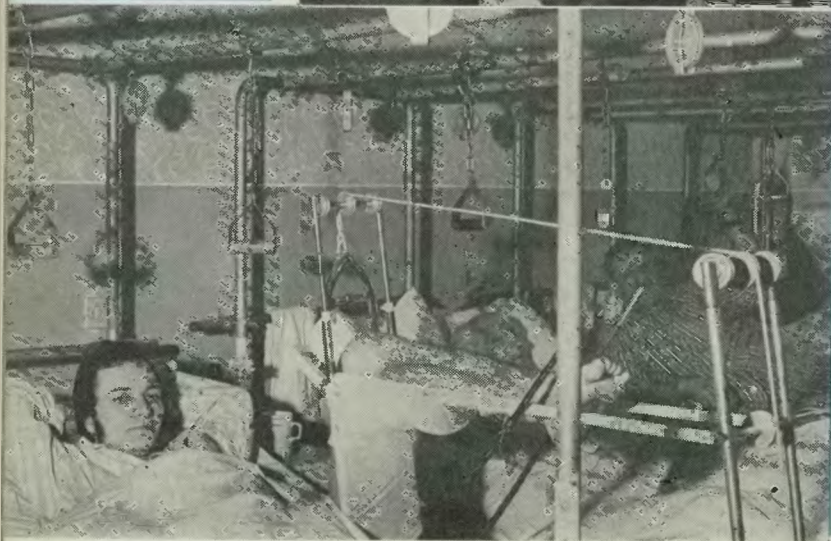
Z I Kliniki Chirurgii Ogólnej

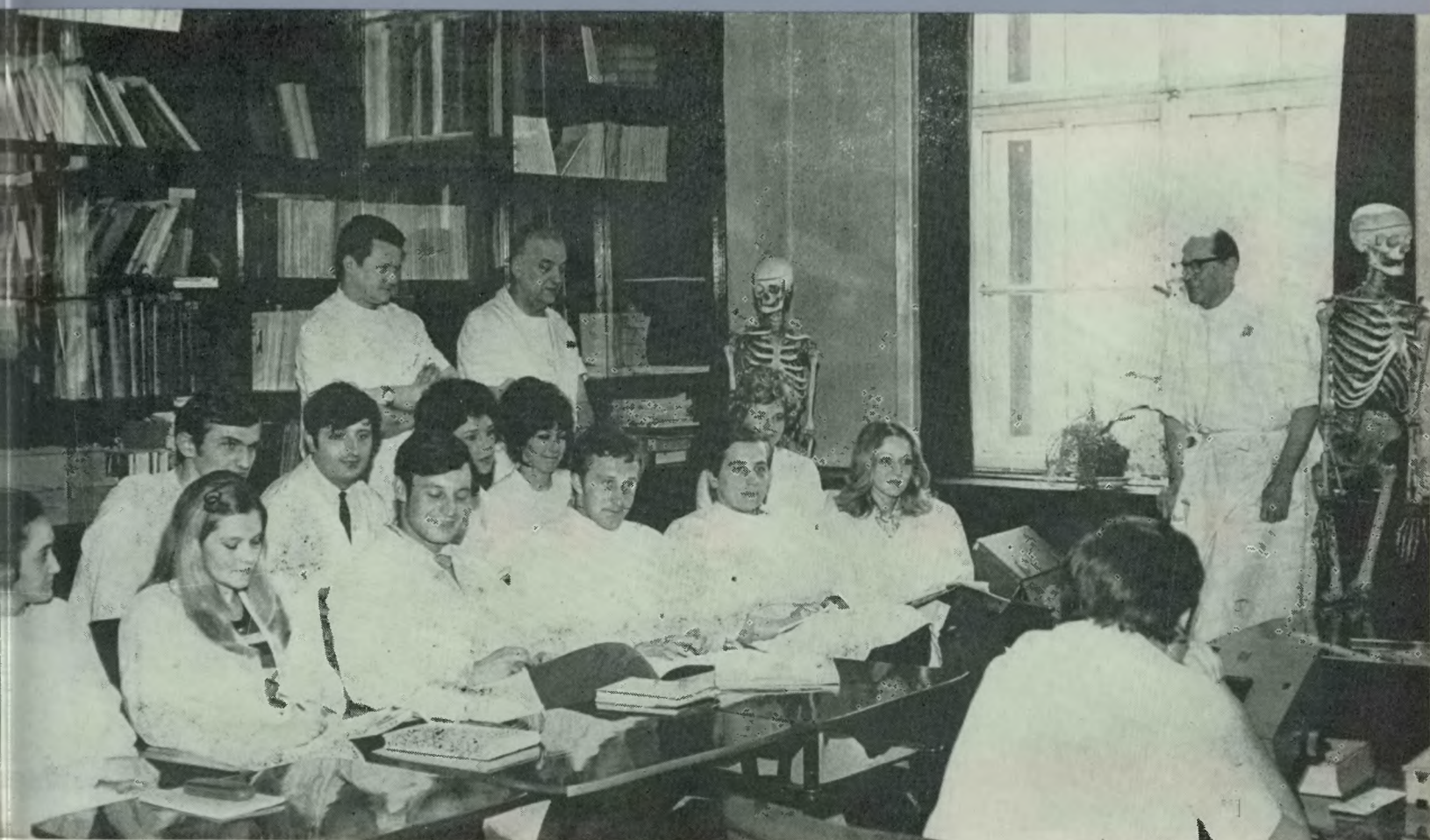
Z Kliniki Okulistyki

Z I Kliniki Chirurgii Ogólnej

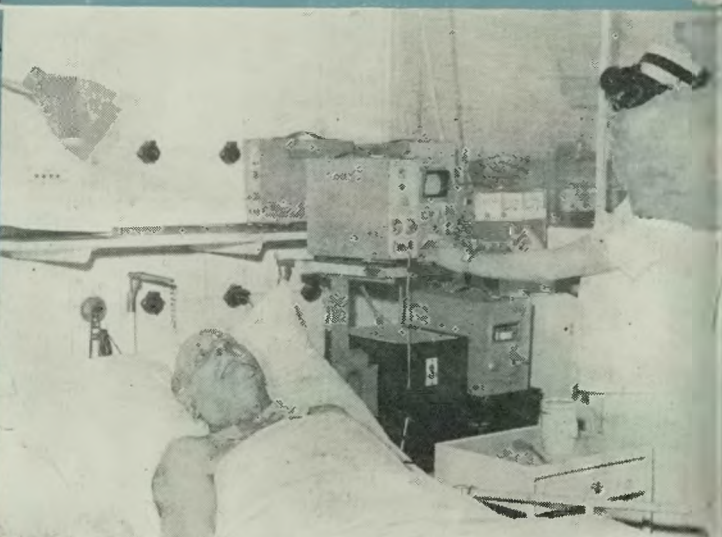
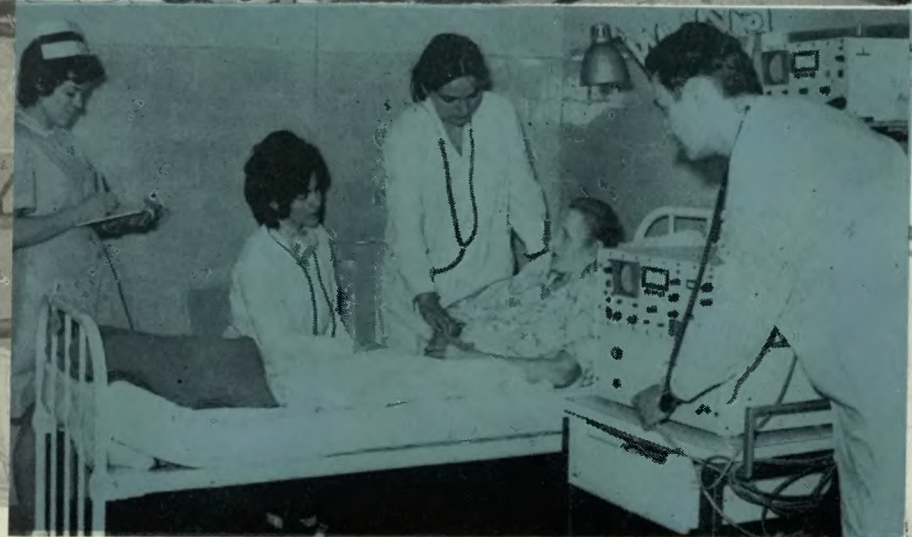

Z Kliniki Ortopedii

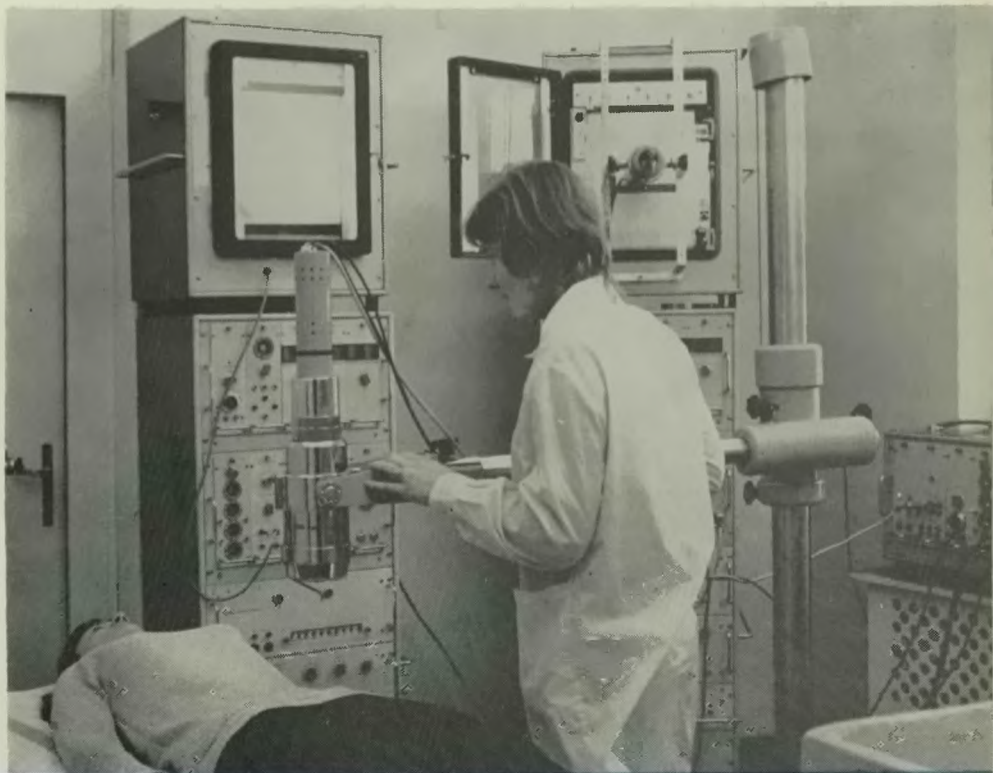

Seminaryjne zajęcia w Klinice Ortopedii

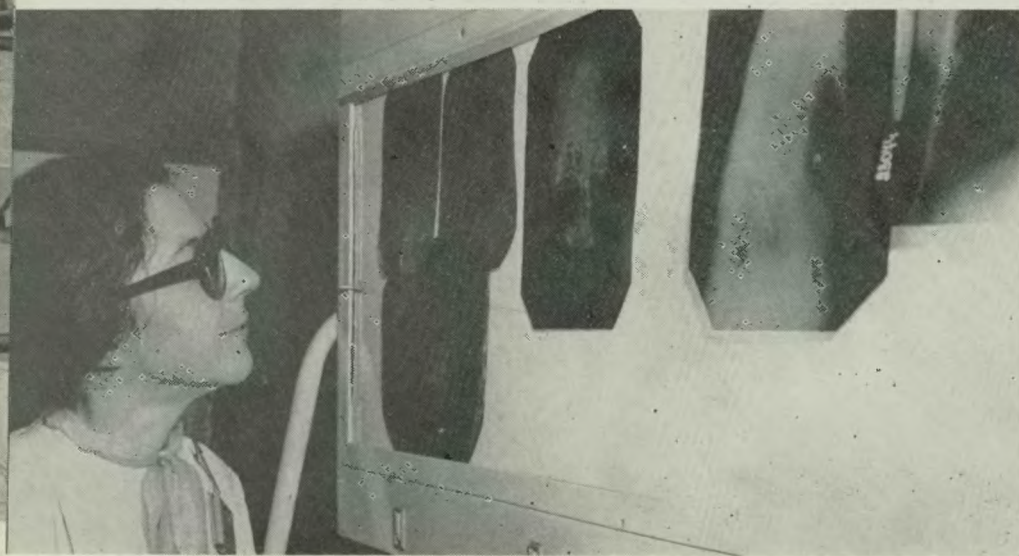
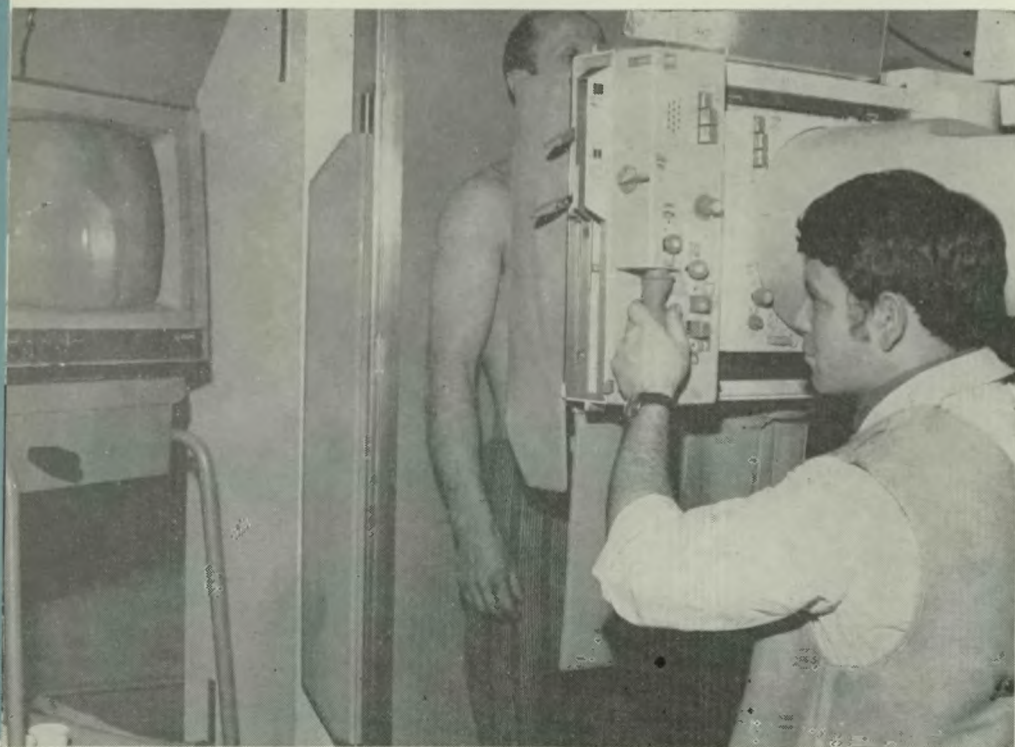
Nowoczesna aparatura: u góry – sztuczna nerka w II Klinice Chorób Wewnętrznych, u dołu *po lewej* – sala intensywnego nadzoru Kardiologicznego przy I Klinice Chorób Wewnętrznych, *po prawej* – Oddział intensywnej opieki Kardiologicznej w II Klinice Chorób Wewnętrznych

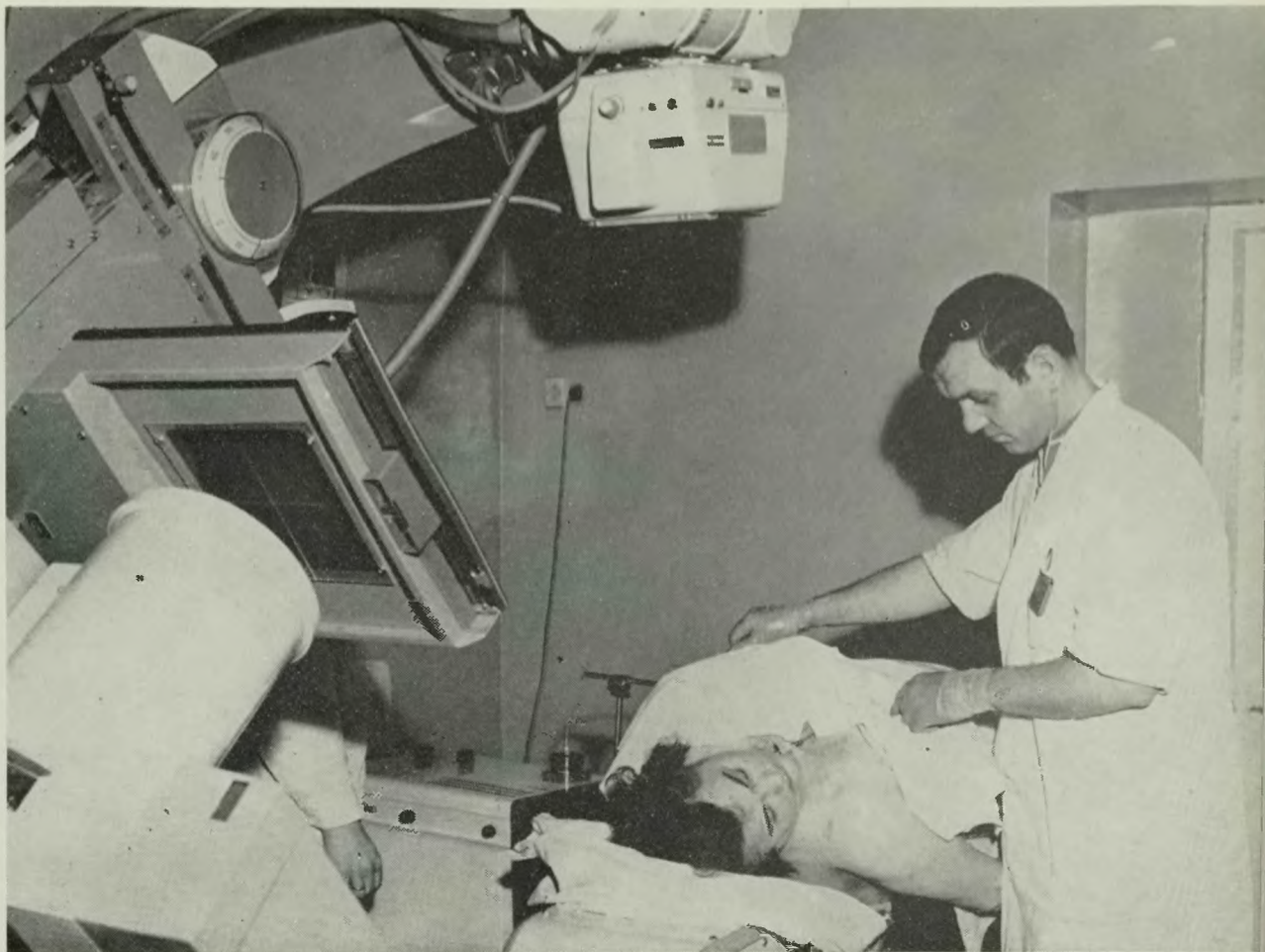
Zestaw aparatury do badań izotopowych w pracowni izotopowej
II Kliniki Chorób Wewnętrznych

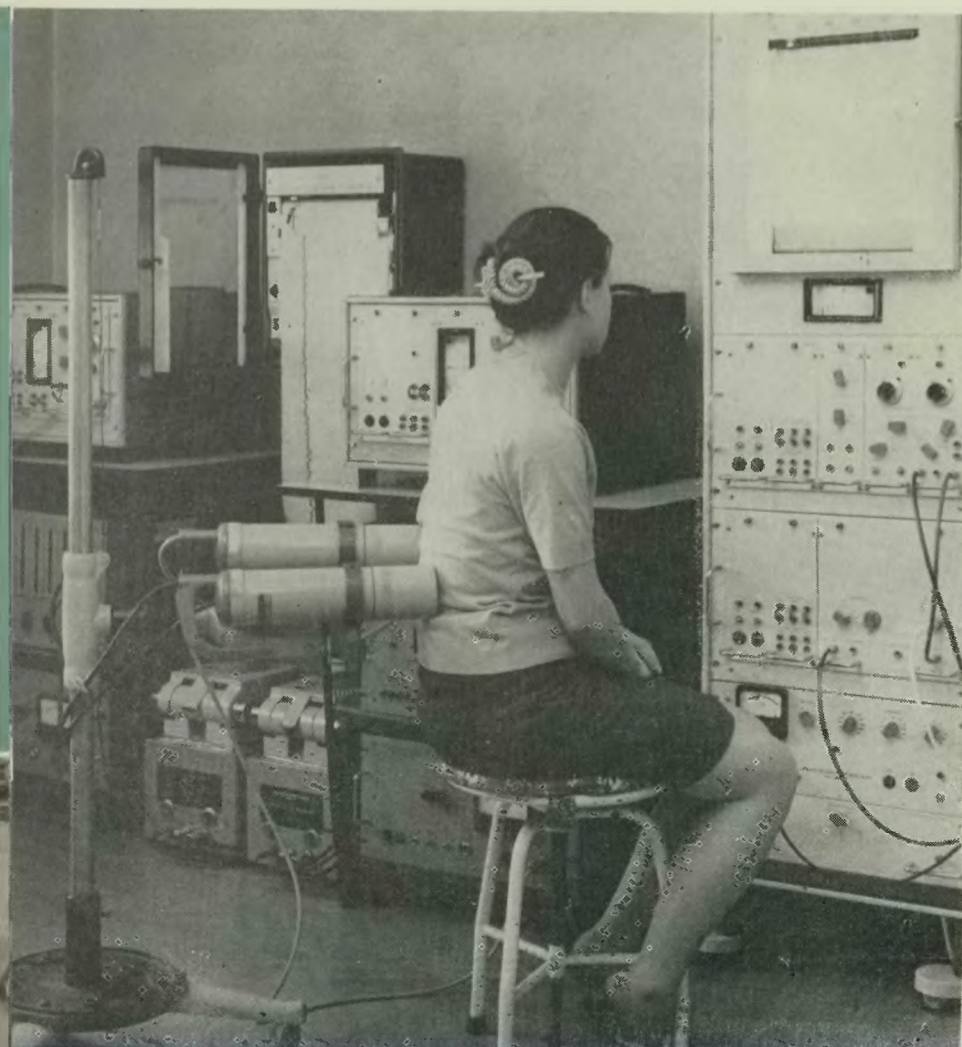
Z Kliniki Psychiatrii — przed wizytą lekarską

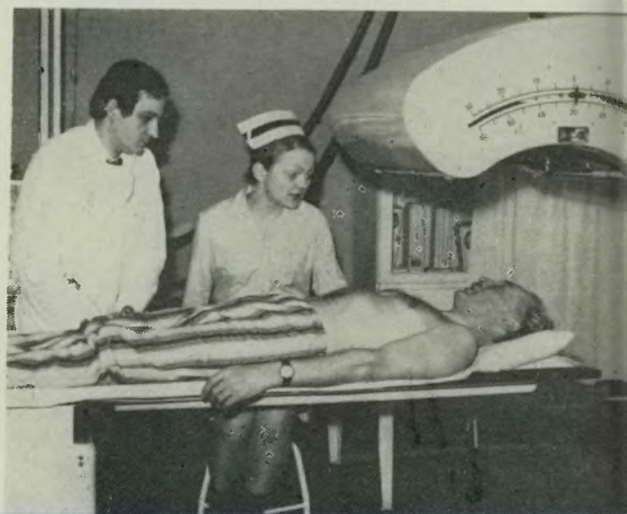
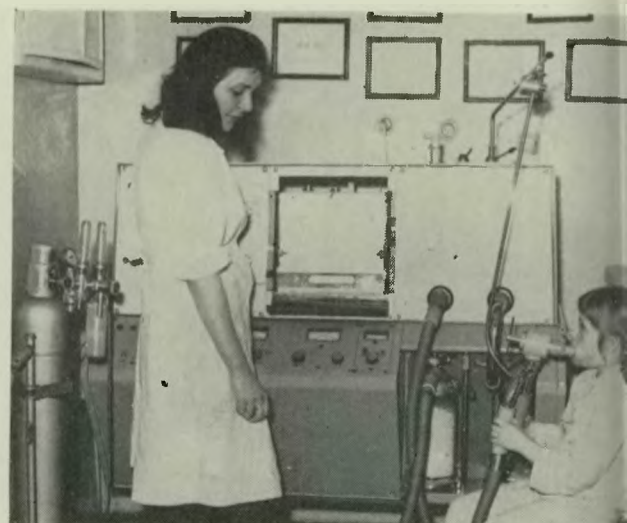
Z Zakładu Radiologii

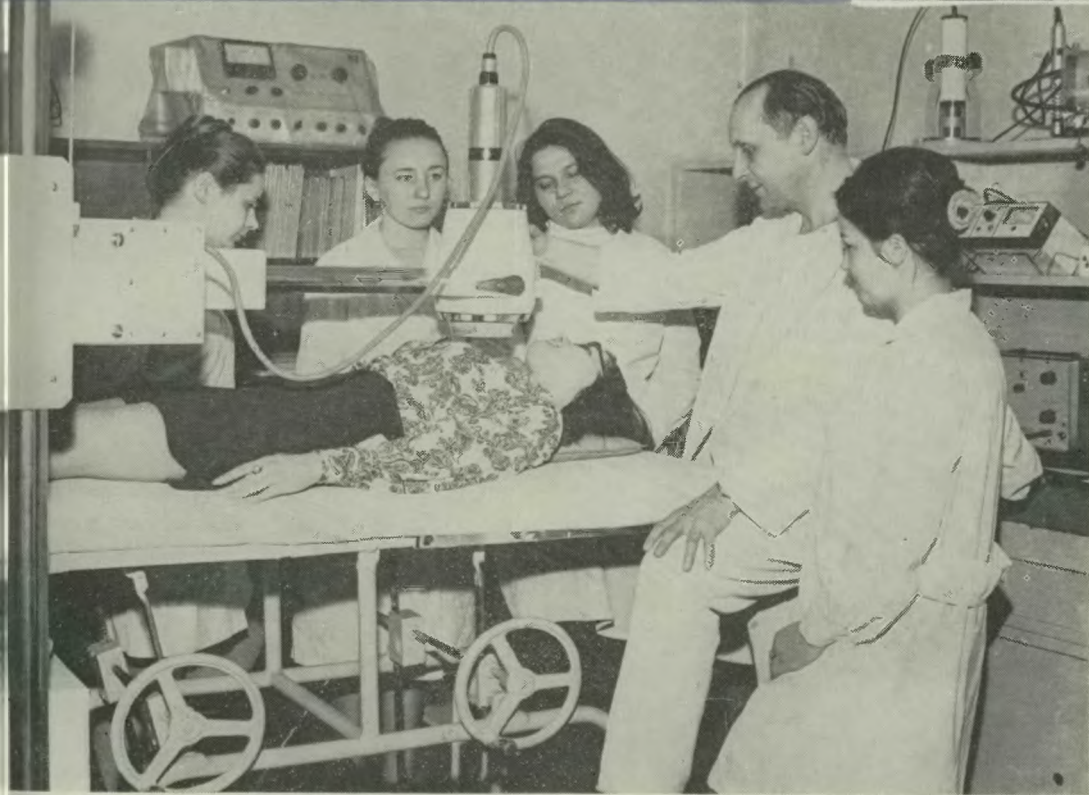
Z Zakładu Radiologii

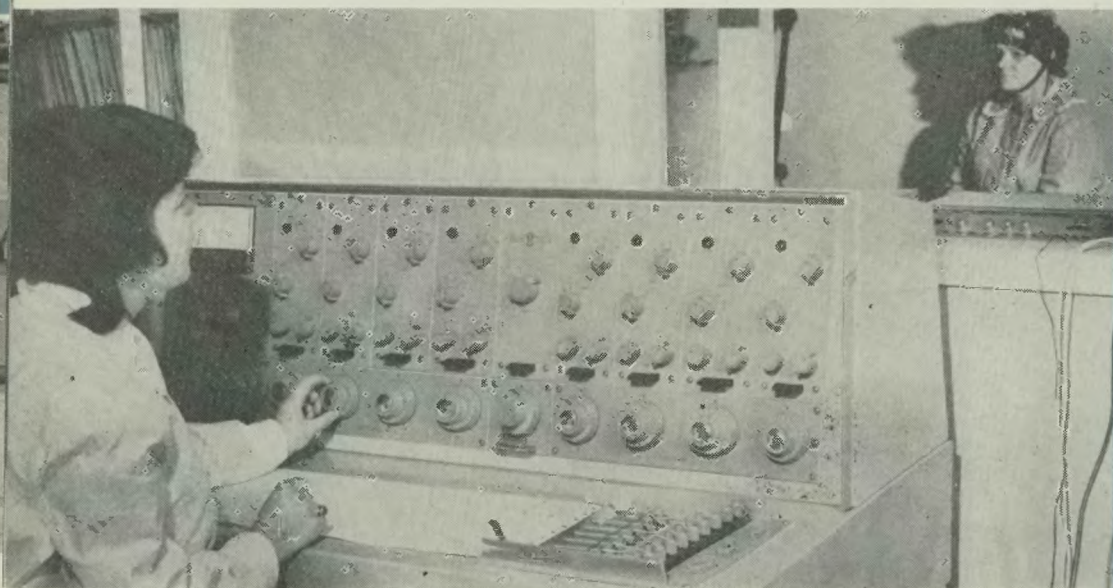
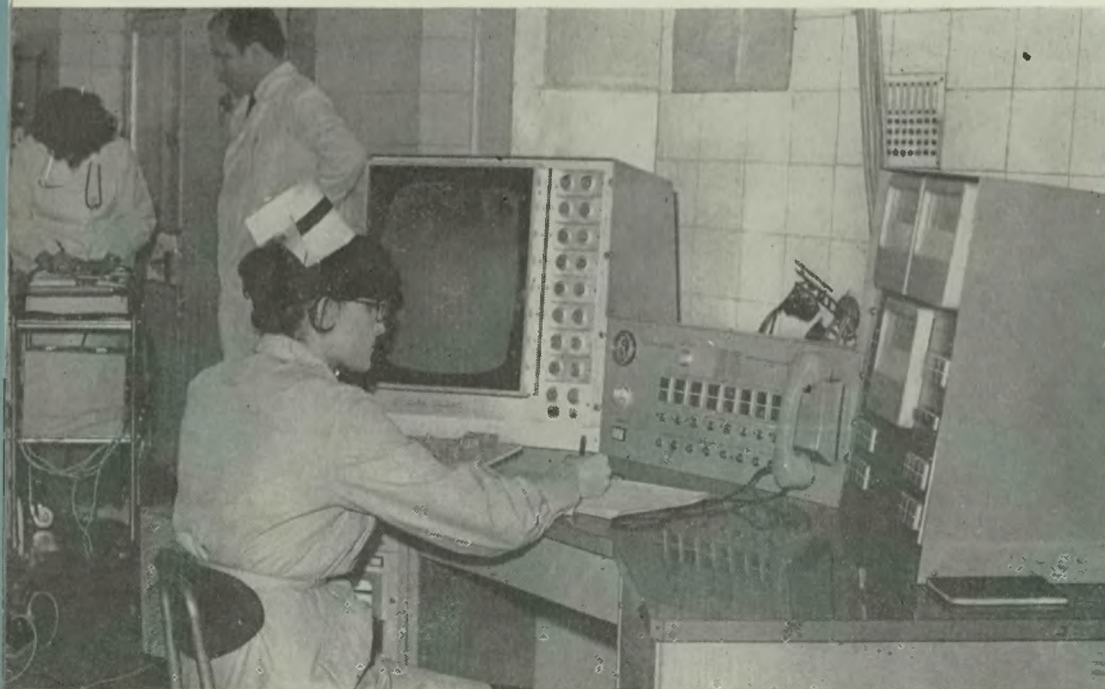
Z pracowni izotopowej II Kliniki Chorób Wewnętrznych

Z Zakładu Rentgenoterapii I Kliniki Chorób Wewnętrznych

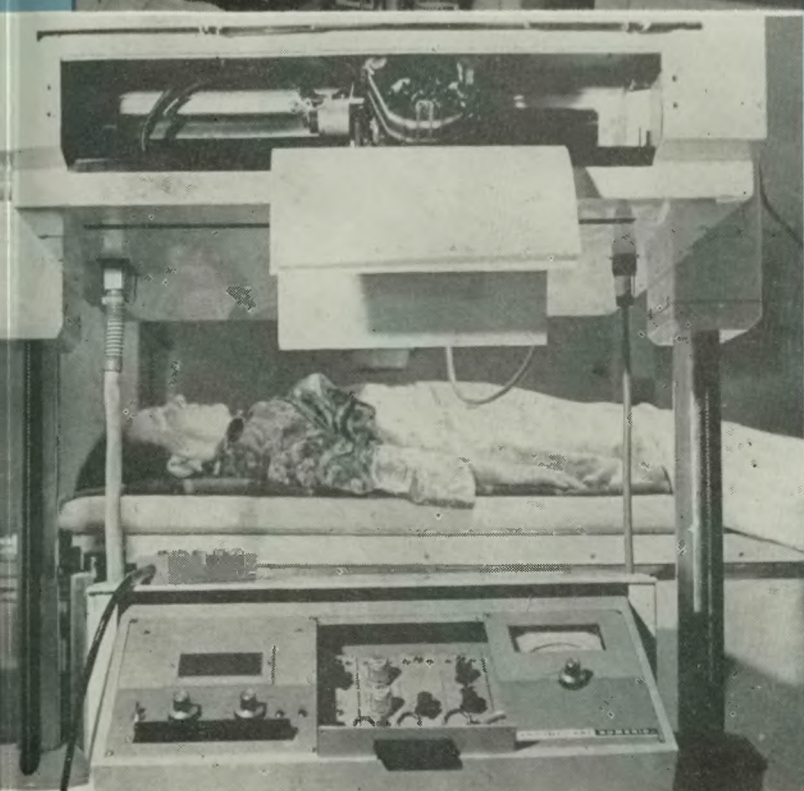
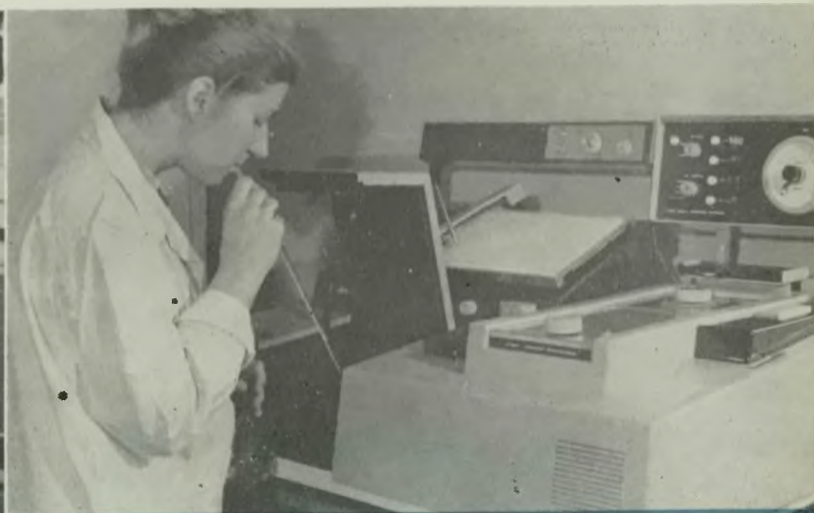

Nowoczesna aparatura w I Klinice Chorób Wewnętrznych
(u góry)
Aparatura izotopowa w II Klinice Chorób Wewnętrznych
(u dołu)

Zestaw aparatury kontrolnej intensywnego nadzoru w II
Klinice Chorób Wewnętrznych

Pracownia elektro-encefalograficzna Kliniki Neurologicznej

Nowoczesna aparatura w II Klinice Chorób Wewnętrznych
i w Zakładzie Chemii

Polfa

„Polfa” we współpracy z akademiami
medycznymi produkuje leki o standardzie
światowym dla kraju i zagranicy.

BIBLIOTEKA GŁÓWNA

KATOWICE, UL. PONIATOWSKIEGO 15

DYREKTOR: DR FIL. FRANCISZEK SZYMICZEK

Biblioteka Główna Śląskiej Akademii Medycznej powstała z inicjatywy pierwszego Rektora, prof. dr. Brunona Nowakowskiego w lipcu 1948 r. Pierwszym i długoletnim dyrektorem Biblioteki był dr fil. Marian Wolańczyk. W sierpniu tegoż roku Biblioteka rozpoczęła pracę w skromnych warunkach lokalowych w dwuosobowym składzie. W grudniu 1948 r. uruchomiona została pierwsza wspólna „czytelnia i wypożyczalnia” dla studentów.

W maju 1949 r. Biblioteka otrzymała nowe, większe pomieszczenia, w których zorganizowano kilka pracowni, a przede wszystkim urządzono oddzielną czytelnię i wypożyczalnię, służących zarówno studentom jak i pracownikom naukowym Akademii. Zorganizowany też został wreszcie odrębny Dział Czasopism, łącznie z podręczną Czytelnią Czasopism.

W miarę wzrostu liczbowego księgozbioru, a także wzrostu liczby nowych czytelników korzystających z usług Biblioteki, dotychczasowe pomieszczenia okazały się zbyt szczupłe. Władze Uczelni dążąc do trudnej sytuacji lokalową Biblioteki przekazały jej w 1953 r. pomieszczenia w Domu Studenckim, w którym, obok dyrekcji, zlokalizowano podstawowe agendy jak: gromadzenie, opracowywanie i udostępnianie zbiorów. Ze względu na uruchomienie klinik i zakładów również w Zabrze uruchomiono równocześnie w centrum Zabrze przy ul. 3 Maja czytelnię dla starszych lat studiów i pracowników naukowych Akademii. Z czasem przeniesiono tam większe partie księgozbioru oraz — co ważniejsze — cały abszerny Dział Czasopism, łącznie z podręczną czytelnią tzw. lekarską.

Z chwilą przeniesienia niektórych Klinik i Zakładów do Katowic powstała potrzeba rozszerzenia zakresu działalności Biblioteki. Wyrazem ostatecznym tego było przeniesienie Biblioteki w 1964 r. do Katowic i utworzenie w gmachu przy ul. Poniatowskiego głównej siedziby pod nazwą „Biblioteki Głównej Śląskiej Akademii Medycznej”. Równocześnie utworzono dwa oddziały „terenowe”: w Zabrze oraz w Zabrze-Rokitnicy.

Ustawa z 5 listopada 1958 r. o szkolnictwie wyższym wraz z późniejszymi jej nowelami, uznała je jako jedne z zakładów naukowych w schemacie organizacyjnym wyższych uczelni. Również i jednolity tekst Uchwały o szkolnictwie wyższym, wydany w formie Obwieszczenia Ministra Oświaty i Szkolnictwa Wyższego z 17 stycznia 1969 r., potwierdził rangę

Motto: „Biblioteki, ich zbiory i urządzenia są dobrem narodowym. Biblioteki służą rozwojowi nauki, kultury i gospodarki narodowej oraz socjalistycznemu wychowaniu społeczeństwa”.

Art. 1., 1. Ustawy o bibliotekach z dnia 9 IV 1968 r.

bibliotek głównych w wyższych uczelniach w Polsce, a więc — tym samym również Biblioteki Głównej Śl. AM. Od kilkunastu też lat dyrektor Biblioteki Głównej Śl. AM wchodzi w skład Senatu Uczelni.

Również i Władze Uczelni we własnym zakresie unormowały sytuację prawno-formalną i rzeczywistość Biblioteki Głównej. I tak w kwietniu 1961 r. Senat określił tymczasowe zadania i organizację Biblioteki (Uchwała nr 15/61), a po ustanowieniu głównej siedziby Biblioteki w Katowicach, Senat w 1965 r. uchwalił nowy regulamin organizacyjny Biblioteki, obowiązujący po dziś dzień.

W myśl Regulaminu „Biblioteka jest ogólnouczelnianym zakładem Śląskiej Akademii Medycznej o zadaniach naukowych, dydaktycznych i usługowych w rozumieniu art. 14 ustawy o szkolnictwie wyższym”.

W skład Biblioteki Głównej wchodzi następujące komórki organizacyjne: Dział Księgozbiorów, Dział Opracowań Księgozbiorów, Dział Bibliograficzno-Informacyjny, Dział Udostępniania Zbiorów, Dział Czasopism (wszystkie trzy zlokalizowane w Zabrze), Samodzielny referat bibliotek zakładowych oraz Sekretariat Biblioteki. Przy Dziale Bibliograficzno-Informacyjnym powstała oddzielna Pracownia Bibliograficzna i Dokumentacji Naukowo-Technicznej z siedzibą w Zabrze. Prawidłowy rozwój Biblioteki, łączność i współpracę między Biblioteką a Władzami uczelni i pracownikami nauki gwarantuje utworzona Senacka Komisja Biblioteczna, przemianowana z czasem na Podkomisję Biblioteczną (w ramach Komisji ds. Nauki). Od semestru 1970/71 funkcje Komisji przejął Pełnomocnik Rektora ds. Biblioteki.

Od 1961 r. obowiązki Dyrektora przejął dr fil. Franciszek Szymiczek, kadry biblioteki stanowi 27 osób, w tym 3 pracowników naukowych, 16 służby bibliotecznej.

Biblioteka Główna dysponuje sprzętem i urządzeniami bibliotecznymi przystosowanymi do swoich potrzeb oraz możliwości lokalowych; wyposażona jest m. in. w nowsze pomoce biblioteczne, czytniki do odczytywania mikrofilmów, aparat do powielania kart katalogowych oraz pyłorys produkcji polskiej. Biblioteka prowadzi katalogi szufladkowe, przy czym opisy sporządza się na kartkach katalogowych formatu międzynarodowego (125 × 75 mm), a klasyfikację zbiorów oparto na systemie katalogu przedmiotowego, wzorowanego na „Wykazie haseł przedmiotowych” Głównej Biblioteki Lekarskiej. W najbliższej

przyszłości Biblioteka Główna, wraz z wszystkimi bibliotekami medycznymi w Polsce, przejdzie na system ujednoliconego TEZAURUSA, opartego na międzynarodowym systemie klasyfikacji i informacji naukowej medycznej.

W trudnych warunkach powojennych gromadzenie i kompletowanie zbiorów bibliotecznych, zaczynało się od podstaw. Pierwsze cegiełki pod fundament naszego księgozbioru stanowiły liczne dary książkowe i czasopiśmienne, pochodzące od osób prywatnych i instytucji oraz depozyty byłych Zbiornic Księgozbiorów Zabezpieczonych we Wrocławiu i Bytomiu. Dalszym i zasadniczym uzupełnieniem zbiorów były i nadal są zakupy książkowe oraz prenumerata czasopism bieżących.

Od wielu lat Biblioteka Główna nie ma trudności budżetowych, gdyż wszelkie wydatki na zakupy książkowe oraz prenumerata czasopism bieżących są realizowane w ramach przyznanego jej preliminarza budżetowego.

Ruch czytelnicy w Bibliotece — pomimo rozbicia na trzy oddziały — jest zadowalający, zdradzający tendencje wzrostu, szczególnie w ostatnim pięcioleciu. Wypożyczenia wyrażają się imponującą liczbą 360 tys., a średnio w roku rejestrowano ok. 1300 czytelników. W trzech czytelnich jest 108 miejsc. Bogaty wachlarz tytułów czasopism oraz wydawnictw zwartych w zasadzie służy rozwojowi czytelnictwa naukowego. Biblioteka posiada, oprócz zasadniczej literatury fachowej, szeroki zbiór wydawnictw „aparatu encyklopedyczno-bibliograficznego”, jak: encyklopedie, słowniki, bibliografie lekarskie krajowe i zagraniczne (np. Polska Bibliografia Lekarska, informacja bieżąca, IB-1, IB-2, IB-3, Index Medicus, Excerpta Medica, Referatywny Żurnal itp.). Poważną pomocą dla czytelników (i samych pracowników Biblioteki) są centralne katalogi i spisy czasopism i druków zwartych zagranicznych, wydawane przez Bibliotekę Narodową oraz Główną Bibliotekę Lekarską. Ważną rolę informacyjną spełniają także własne roczne Wykazy Zabytków, redagowane przez kustosa dypl. mgr M. Dymną. Łącznie udzielono ok. 28. tys. informacji bibliotecznych i bibliograficznych. Biblioteka prowadzi również działalność dydaktyczną: zajęcia dydaktyczne (wykłady i ćwiczenia) w zakresie bibliografii i informacji naukowej dla doktorantów oraz zajęcia w zakresie przysposobienia bibliotekarskiego dla bibliotekarzy zakładowych. W przyszłości szkolenie to obejmie również studentów Akademii, podobnie jak to już zaprowadzono w innych wyższych uczelniach.

Biblioteka Główna utrzymywała i utrzymuje kontakty oraz różnorodne formy współpracy z licznymi bibliotekami naukowymi, zwłaszcza szkół wyższych, w kraju i z niektórymi za granicą. Szczególne ścisłe są kontakty z Bibliotekami Głównymi innych Akademii Medycznych, z niektórymi bibliotekami uniwersytec-

kami (Poznań, Katowice, Wrocław) oraz z niektórymi bibliotekami centralnymi, jak Biblioteką Narodową, Główną Biblioteką Lekarską a także Biblioteką Śląską.

W ramach współpracy bibliotek w tutejszym regionie powołane zostało do życia w maju 1972 r. Kolegium Dyrektorów bibliotek głównych szkół wyższych przy Kolegium Rektorów szkół wyższych w województwie katowickim, w pracach którego bierze udział ośmiu dyrektorów bibliotek głównych. Przewodnictwo Kolegium objął dyrektor Biblioteki Śląskiej Akademii Medycznej.

Z okazji XX-lecia istnienia Uczelni i Biblioteki Głównej, ufundowano piękny i oryginalny „Exlibris”, którego autorem jest doc. dr hab. Tadeusz Ginko.

Pracownicy Biblioteki Głównej opublikowali 299 prac.

Archiwum zakładowe powstało na przełomie 1948/1949 jako Składnica Akt w Rokitnicy. Długoletnim zarządzającym Składnicy był Wilhelm Henel. Na mocy zarządzenia Rektora nr 11/61, w lipcu 1961 r. Składnicę Akt pod względem organizacyjnym włączono do Biblioteki Uczelni, a jej dyrektorowi powierzono opiekę i merytoryczny nadzór nad właściwym jej funkcjonowaniem. Równolegle z tym zostały utworzone oddzielne składnice akt przy Szpitalach Klinicznych.

W listopadzie 1966 r. Składnicę Akt przeniesiono do Katowic i ulokowano w gmachu centralnej administracji. Od marca 1967 r. prowadzi Składnicę archiwista fachowy w osobie Marii Zuchowskiej. Wreszcie, na mocy zarządzenia Rektora z 13 lutego 1970 r. dotychczasowa Składnica Akt otrzymała status Archiwum Zakładowego.

W okresie od marca 1967 do 31 grudnia 1972 r. działalność Archiwum Zakładowego przedstawiała się następująco:

przyjęto do Archiwum akt	
(łącznie z dawnym zasobem)	19 311 jedn.
wybrakowano akt	3 111 jedn.
stan akt na 31 XII 1972	16 200 jedn.

W latach 1967—1972 Archiwum Zakładowe udościwniło swoje zasoby w ilości 1661 jednostek archiwalnych poszczególnym komórkom organizacyjnym Akademii, pracownikom Instytucji państwowych, naukowych itp. z zewnątrz oraz innym zainteresowanym pracownikom naukowym z terenu województwa katowickiego.

Archiwum Zakładowe Śl. Akademii Medycznej w październiku 1972 r. zajęło pierwsze miejsce w wojewódzkim konkursie Stowarzyszenia Archiwistów Polskich na najlepiej zorganizowane i prowadzone archiwum zakładowe w województwie katowickim.

Franciszek Szymiczek

CENTRALNA ZWIERZĘTARNIA DOŚWIADCZALNA
ZABRZE-ROKITNICA, UL. K. MARKSA 19
KIEROWNIK: DR N. ROLN. INŻ. KORNEŁ LUDYGA

Utworzona decyzją władz Śląskiej Akademii Medycznej w 1960 r. Centralna Zwierzętarnia Doświadczalna przejęła niewielki ilościowo materiał zwierząt doświadczalnych rozproszony przy kilku Katedrach oraz stały obiekt, wykorzystywany do tej pory.

Utworzenie Centralnej Zwierzętarni Doświadczalnej było konsekwencją ogromnego znaczenia zwierząt doświadczalnych w badaniach naukowych w szybko rozwijających się Zakładach naszej Uczelni. Była to jedyna placówka, powołano w Akademii Medycznej w kraju, nie posiadająca wzorca, na podstawie którego można byłoby rozwinąć normalną pracę. Przesłanką następną była potrzeba prawnego uregulowania wszelkich spraw związanych z dokonywaniem doświadczeń na zwierzętach. Chodziło również o stworzenie bardziej humanitarnych warunków dla dokonywania zabiegów na zwierzętach.

W pierwszych latach swojej pracy skoncentrowano się przede wszystkim na uregulowaniu tych tu zagadnień. Równocześnie stworzone zostały możliwości pełnego ilościowego zabezpieczenia zwierząt doświadczalnych do badań objętych planem naukowym Uczelni. Stopniowo przygotowywano szerszy wachlarz szczepów zwierząt doświadczalnych oraz przystąpiono do hodowli własnych szczepów.

Były to trudne ale konieczne prace, które zastępywały rosnącą rolę zwierzęcia jako odczynnika biologicznego. Miało to ponadto ogromne znaczenie szczególnie w naszych warunkach, w których zwierzęta używane są do bardzo różnorodnych i specjalistycznych badań. Ta wielorakość zastosowania zwierząt do badań jest specyficzna jedynie dla Uczelni o dużej liczbie kierunków badawczych.

Jak wynika z posiadanych zestawień, około 80% wszystkich prac naukowo-badawczych przeprowadzana jest na zwierzętach doświadczalnych. W omawianym okresie zrealizowano ponad 5000 zgłoszeń pracy na zwierzętach doświadczalnych. Ilustracją wykonanych zadań w tym przedmiocie będzie zestawienie wydanych zwierząt do doświadczeń:

Myszy	Szczury	Świnki morskie	Króliki	Psy	Koty	Chomiki	Żaby
120 000	70 000	12 000	6000	1200	750	1400	38 000

a ponadto: kury, gałębie, barany, bukaty, cielęta, kozy, węże, oraz jaja, surowice i inne.

Na szczególne podkreślenie zasługuje fakt, że na zwierzętach doświadczalnych wykonano 75 prac do przewodów habilitacyjnych oraz około 300 prac do przewodów doktorskich. Wobec kontynuowania prac

badawczych na zwierzętach doświadczalnych wynikają stąd dalsze potrzeby i wymagania. Przede wszystkim sprowadzają się one do jakościowego doboru zwierząt do doświadczeń.

W staraniach tych Centralna Zwierzętarnia Doświadczalna rozwinęła wiele prac związanych z wprowadzeniem zróżnicowanych pod względem przydatności szczepów zwierząt doświadczalnych. Aktualny stan posiadania w tym zakresie jest następujący:

myszy szczepy — BALB/c, B₁₀, Swiss, R III, Porton, C₅₇RL, CBA

szczury szczepy — Wistar, Sprague Dawley,

świnki morskie — Albino SL,

króliki — szynszyle,

psy — pies laboratoryjny

Dużym utrudnieniem w codziennej pracy są ograniczenia lokalowe.

Jedynie szybka realizacja programu inwestycyjnego przewidzianego w Katowicach-Ligocie może rozwiązać bardzo pilne potrzeby, jakie wyłoniły się obecnie i jakie należy przewidzieć na jutro. Postęp w dziedzinie badań na zwierzętach powoduje, że corocznie wzrasta liczba zużywanych zwierząt do doświadczeń o około 10%. Równolegle ze wzrostem ilościowym różnicowane są metody hodowli zwierząt doświadczalnych, które niewątpliwie mają ostateczny wpływ na ich wartość w doświadczeniu. Zrealizowanie programu inwestycyjnego w Katowicach umożliwi zastosowanie tych wszystkich metod, jakie współczesny postęp stawia badaniami naukowymi.

Kierownikiem Centralnej Zwierzętarni Doświadczalnej jest od początku jej istnienia dr inż. Kornel Ludyga, działacz organizacji społecznych, (Przewodniczący Rady Zakładowej Związku Zawodowego Pracowników Służby Zdrowia w latach 1963–1971 odznaczony m. in.: Złotą odznaką związkową. Poza tym w placówce tej zatrudnionych jest: 2 st. asystentów nauk.-techn., 2 st. techników.

W Centralnej Zwierzętarni Doświadczalnej podjęto własne badania naukowe. Główna tematyka badawcza — zwierzę jako odczynnik biologiczny. Poza tym prowadzi się badania nad skutkami środowiskowymi na organizm zwierzęcy.

W ramach działalności naukowej opublikowano 24 prace o charakterze naukowo-badawczym w tym 16 w czasopiśmie krajowych, a 8 — w czasopiśmie zagranicznych.

Poza tym przeprowadzono 1 przewód doktorski (mgr inż. Karol Ludyga — „Wpływ drgań mechanicznych niższych częstotliwości na organizm zwierząt”) na Wydziale Zootechnicznym Akademii Rolniczej we Wrocławiu.

Kornel Ludyga

Izotopy promieniotwórcze, stonowiące otwarte źródła promieniowania zostały po raz pierwszy wprowadzone do badań w Śląskiej Akademii Medycznej w roku 1959, z chwilą uruchomienia autoradiograficznej Pracowni Izotopowej przy Katedrze i Zakładzie Histologii i Embriologii. Pracownia ta została zorganizowana dzięki inicjatywie i staraniom Kierownika Zakładu, prof. dr hab. n. med. J. Jana Jonka.

W chwili obecnej w Śląskiej Akademii Medycznej jest łącznie pięć pracowni izotopowych, które znajdują się przy: Zakładzie Histologii i Embriologii, II Klinice Chorób Wewnętrznych, Zakładzie Farmakologii, Zakładzie Fizyki i Biofizyki, II Klinice Chirurgii Ogólnej.

Pracownia Izotopowa przy Zakładzie Histologii i Embriologii jest pracownią izotopową III klasy i jest jedyną pracownią autoradiograficzną Śląskiej Akademii Medycznej. Wyposażona jest w aparaturę dozymetryczną do pomiaru skażeń promieniotwórczych i rozkładu mocy dawek oraz w urządzenia do przygotowywania próbek do badań autoradiograficznych. Pracownia ta prowadzi swe badania głównie przy użyciu promieniotwórczego trytu ^3H , węgla ^{14}C i siarki ^{35}S , przy czym ^{14}C i ^{35}S należą do trzeciej grupy radiotoksyczności a ^3H należy do najmniej toksycznej czwartej grupy radiotoksyczności.

Pracownia Izotopowa przy II Klinice Chorób Wewnętrznych powstała w 1965 r. Organizatorem tej pracowni był dr med. Jerzy Żmudziński – obecny jej kierownik, który przy poparciu i pomocy kierownika kliniki prof. dr hab. n. med. Kornela Gibińskiego zorganizował pierwszą w Śląskiej Akademii Medycznej pracownię izotopową typu klinicznego o szerokim zasięgu badań diagnostycznych.

Pracownia ta powstała przy wydatnej pomocy Przedwodniczącego WRN gen. Jerzego Ziętka, fundatora pierwszych aparatów izotopowych za sumę 300 tys. zł. Pracownia mieści się w adaptowanym budynku i obejmuje pomieszczenia przewidziane przez odpowiednie przepisy państwowe dla pracowni izotopowej II klasy.

Równocześnie w głównym gmachu kliniki zorganizowano w 1970 r. dobrze urządzoną pracownię do badań scyntygraficznych. Wyposażenie pracowni pomiarów radioizotopowych obejmuje kompletną aparaturę radioizotopową, m. in. dwukanałowy zestaw aparatury radioizotopowej do wykonywania badań czynnościowych na pacjencie, zestaw do pomiaru jodochwytności tarczycy. Poza tą podstawową aparaturą pracownia ta jest wyposażona m. in. w oscyloskop z pamięcią produkcji ZSRR, mierniki skażeń powierzchni, radiometry, zasilacze i przeliczniki elektronowe przewidziane do współpracy z urządzeniami scyntylicyjnymi. W ramach tej pracowni od maja 1972 r. Klinika Chorób Oczu prowadzi leczenia nowotworów oczu. Pracownia stosuje w swych bada-

niach następujące izotopy promieniotwórcze: ^{131}I , ^{125}I , ^{90}Sr , ^{24}Na , ^{203}Hg , $^{99\text{m}}\text{Tc}$, ^{75}Se , ^{57}Co , ^{42}K , ^{47}Ca . Aparatura pracowni przystosowana jest do prowadzenia badań pozaustrojowych („in vitro”), badań („in vivo”) na pacjentach w zakresie izotopowych badań czynnościowych i izotopowych badań scyntygraficznych.

Pracownia Izotopowa Zakładu Farmakologii została założona w 1966 r. przez dr hab. Woldemara Janca, który jest jej kierownikiem; zaliczona została do pracowni izotopowych III klasy. Pracownia zlokalizowana jest w budynku Zakładu Farmakologii. Posiada aparaturę do prac radiochemicznych oraz wyposażenie pomiarowe obejmujące radioizotopową aparaturę do pomiaru promieniowania jonizującego.

Pracownia Izotopowa od momentu założenia specjalizuje się głównie w badaniach przy użyciu niskoenergetycznego promieniowania beta, emitowanego przez węgiel ^{14}C i tryt ^3H . W związku z brakiem na naszym rynku krajowym fabrycznych zestawów aparatury radioizotopowej do pomiaru bardzo miękkiego promieniowania beta (^3H), dr hab. Waldemar Janiec opracował zestawy pomiarowe własnego pomysłu do pomiaru miękkiego promieniowania beta, które zostały wykonane przy wykorzystaniu elementów aparaturowych produkcji krajowej. Prócz tego zestawu aparatury w pracowni znajduje się zestaw do pomiaru promieniowania gamma.

Pracownia Izotopowa przy Zakładzie Fizyki i Biofizyki została zorganizowana w 1967 r. z inicjatywą doc. dr hab. Tadeusza Wilczoka.

Kierownikiem pracowni był do września 1971 r. mgr Henryk Neuman, a od października 1971 r. jej kierownikiem jest dr inż. Andrzej Surowiec. Również i ta pracownia zaliczona została do pracowni izotopowych III klasy. Pracownia zlokalizowana jest w pomieszczeniach byłego Zakładu Chemii Ogólnej. Zespół pomieszczeń radiochemicznych pracowni izotopowej obejmuje pomieszczenie służące izotopowej oraz pomieszczenie do prac radiochemicznych. Pokój pomiarowy pracowni wyposażony jest w podstawowe urządzenia pomiarowe, jak np. zestaw spektrometru gamma, zestaw radiochromatografu bibułowego, urządzenia scyntylicyjne, przeliczniki elektronowe oraz aparatura dozymetryczna. Pracownia prowadzi badania głównie przy użyciu następujących znaczników radioizotopowych: ^{125}I , ^{14}C , ^{35}S , ^{59}Fe , ^{32}P . Aparatura ta umożliwia przeprowadzanie badań „in vitro” przy użyciu promieniowania beta i gamma. Po przebudowaniu zestawu spektrometru gamma i radiochromatografu jest również wykorzystywany w badaniach przeprowadzanych na pacjentach.

Pracownię izotopową przy II Klinice Chirurgii przy ówczesnej III Katedrze i Klinice Chirurgii w Bytomiu, utworzono w 1969 r.; obecnie pracownię zorganizował dr Jon Skrzypek, obecny jej kierownik, przy po-

mocy i poparciu kierownika kliniki prof. dr hab. n. med. Czesława Sadlińskiego. Placówka ta zaliczona do pracowni izotopowej II klasy jest aktualnie jedną z największych i najbardziej nowoczesnie wyposażonych pracowni izotopowych Śląskiej Akademii Medycznej. Całe wyposażenie pracowni zostało przekazane przez przemysł naszego regionu w głównej mierze przez Zjednoczenie Górniczo-Hutnicze Metali Nieżelaznych w Katowicach, Zakłady Mechaniczne „Zamet” w Strzybnicy oraz Hutę Cynku w Miasteczku Śl.

Pracownia ta jako pracownia przykliniczna jest usytuowana w 7 pomieszczeniach przy II Klinice Chirurgii Ogólnej w Bytomiu. Obejmuje m. in. aplikatornię, pokój badań scyntygraficznych, pokój badań pacjentów i pomieszczenie radiochemiczne. Podstawowe wyposażenie pracowni obejmuje: uniwersalne zestawy medyczne typu ZM-2, scyntygraf, urządzenia scyntylicyjne, zestaw radiokromatografu bibułowego, komplet wyposażenia laboratoryjnego, przeliczniki elektronowe, zasilacze oraz zestawy jednokanałowych analizatorów amplitudy. Poza tym pracownia ta jest wyposażona w komplet aparatury pomiarowej – elektronicznej, przewidzianej do pomiarów parametrów aparatury izotopowej i tworzenia stanowisk pomiarowych dla celów dydaktycznych.

Pracownia ta stosuje aktualnie większość używanych obecnie izotopów w zakresie badań medycznych.

W zakresie badań izotopowych w obecnej chwili na terenie Śląskiej Akademii Medycznej nie ma wspólnego kierownictwa, a każda z pracowni wchodzi w skład poszczególnych zakładów bądź klinik.

Dla skoordynowania działalności poszczególnych pracowni izotopowych, a przede wszystkim dla inicjowania rozwoju badań radioizotopowych, prowadzenia odpowiedniej gospodarki preparatami promieniotwórczymi i prowadzenia ogólnego nadzoru powołano w dniu 12. 06. 1968 r. Pełnomocnika Rektora ds. Badań Izotopowych w osobie doc. dr hab. Tadeusza Wilczoka. Od lipca 1970 r. obowiązki te zostały powierzone mgr Henrykowi Neumanowi, a następnie mgr in. Janowi Lewandowskiemu, który pełni tę funkcję do dziś. Liczba stałych pracowników izotopowych jest stosunkowo niewielka – 15 osób, (lekarze, inżynierowie, chemicy i personel pomocniczy), gdyż pracownie izotopowe w obecnym układzie organizacyjnym są wykorzystywane do prowadzenia prac również przez pracowników danego zakładu czy kliniki, którzy nie są na etatach pracowni izotopowej. Dotyczy to szczególnie tych pracowników klinik i zakładów, przy których znajdują się pracownie izotopowe, a którzy w zakresie prowadzonych przez siebie badań stosują również metody radioizotopowe.

Dalszy rozwój kadry pracowni izotopowych związany jest z rozbudową Pracowni Izotopowej przy II Klinice Chorób Wewnętrznych w Katowicach a prze-

de wszystkim z budową nowych pracowni izotopowych w kompleksie gmachów Śląskiej Akademii Medycznej w Ligocie.

Projektowane tam pracownie będą wyposażone we wszystkie rodzaje urządzeń radioizotopowych, umożliwiających prowadzenia badań radioizotopowych we wszystkich kierunkach zastosowań izotopów w medycynie.

W zakres działalności pracowni izotopowych wchodzi prowadzenie zajęć dydaktycznych dla studentów Śląskiej Akademii Medycznej, studentów Politechniki Śl. w Gliwicach z Wydz. Elektroniki Medycznej oraz słuchaczy Pomaturalnej Szkoły Medycznej w Zabrze. Poza tym prowadzone jest szkolenie podyplomowe lekarzy.

Zajęcia dydaktyczne obejmują:

- prowadzenie wykładów i ćwiczeń z zakresu diagnostyki izotopowej dla studentów IV i V roku Wydziału Lekarskiego Śl. AM;
- prowadzenie wykładów dla studentów Politechniki Śl. z Wydz. Elektroniki Medycznej – z zakresu techniki badań izotopowych stosowanych w medycynie;
- prowadzenie ćwiczeń z zakresu techniki izotopowej i metodyki badań dla studentów IV roku Wydz. Elektroniki Medycznej Politechniki Śląskiej;
- prowadzenie ćwiczeń z zakresu diagnostyki izotopowej dla słuchaczy II roku Studium Medycznego o specjalności „technik elektrodiagnostyki”;
- okresowe prowadzenie wykładów i ćwiczeń dla lekarzy w ramach kursów podyplomowych z zakresu chirurgii, kardiologii, nefrologii i gastrologii.

Dla celów dydaktycznych opracowano stosowne wielobarwne plansze i urządzono specjalne stanowiska ćwiczeniowe z zakresu techniki badań izotopowych stosowanej w diagnostyce lekarskiej.

Przygotowane fantomy narządów dla ćwiczeń z zakresu diagnostyki izotopowej, wielobarwne plansze scyntygramów poszczególnych narządów i ich wybranych przypadków ułatwiają proces nauczania.

Dla usprawnienia procesu nauczania grupy ćwiczeniowe podzielono na podgrupy, obejmujące dwie do trzech osób. Kliniczne pracownie izotopowe dysponują opracowanymi i wykonanymi we własnym zakresie zestawami przeźroczystych kolorowych z zakresu izotopowych badań scyntygraficznych, wykonanych na podstawie otrzymanych wielobarwnych scyntygramów.

Podstawowym kierunkiem działalności naukowej każdej powstałej pracowni izotopowej w początkowym okresie było opracowanie techniki pracy tej stosunkowo nowej metody badawczej, i w dalszej kolejności wdrożenie tych metod dla celów badawczych. Pracownie izotopowe przy zakładach teoretycznych stosują w zakresie swych badań głównie badania autoradiograficzne oraz badania „in vitro” przy użyciu próbek znakowanych izotopami beta lub

gamma promieniotwórczymi. Właśnie za badania autoradiograficzne z zastosowaniem znakowanych izotopami promieniotwórczymi prekursorów syntezy kwasów nukleinowych, białek i innych związków chemicznych Kierownik Zakładu Histologii prof. dr hab. n. med. J. Jan Jonek otrzymał dwie nagrody państwowe przyznane przez Państwową Radę do Spraw Pokojowego Wykorzystania Energii Jądrowej. Natomiast przykliniczne pracownice izotopowe zajmują się głównie radioimmunologicznymi badaniami przeprowadzonymi metodą „in vitro” i badaniami „in vivo”, wykonywanymi bezpośrednio na pacjentach, a obejmującymi izotopowe badania czynnościowe (np. radiokardiografia, hepatografia, renografia) oraz izotopowe badania scyntygraficzne (np. scyntygrafia tarczycy, wątroby, nerek, płuc). W zakresie badań izotopowych no wymienione tematy opublikowano łącznie 48 prac naukowych, w tym 14 w czasopismach zagranicznych. Ponadto w wyniku prac prowadzonych w Pracowniach Izotopowych Śląskiej Akademii Medycznej opublikowano dwie rozprawy habilitacyjne oraz wykonano dziewięć prac doktorskich. Aktualnie są prowadzone trzy dalsze prace habilitacyjne i cztery doktorskie.

Działalność wdrożeniowa radioizotopowych metod badawczych do terenowej służby zdrowia naszego regionu, jak i świadczenie badań usługowych realizowane jest przede wszystkim przez przykliniczne pracownice izotopowe Śląskiej Akademii Medycznej. Prowadzona działalność usługowa jest wszechstronna i obejmuje wiele badań izotopowych. Zakres wdrożonych usługowych badań radioizotopowych dla pacjentów wykonywanych głównie przez przykliniczne pracownice izotopowe obejmował: pomiar jodochwytności tarczycy, oznaczanie współczynnika T_3 i T_4 , test pobudzenia tarczycy, radioimmunologiczne oznaczanie laktogenu łożyskowego (HPL), oznaczanie poziomu insuliny, oznaczanie hormonów wzrostu, izotopowa diagnostyka choroby powibrocyjnej, badanie wchłaniania żelaza, test wchłaniania witaminy B_{12} , oznaczanie clearance śródskórnie i śródmięśniowo, oznaczanie czasu przeżycia erytrocytów, badanie izotopowe wczesnej diagnostyki zawału mięśnia sercowego, renografię nerek, hepatografię, oznaczanie objętości erytrocytów i osocza, leczenie nowotworów oczu oraz izotopowe badania scyntygraficzne: tarczycy, wątroby, nerek, płuc, mózgu, ślinianek i płacynthografio scyntygraficzna. Dzienna liczba pacjentów przyjmowanych przez każdą z izotopowych pracowni przyklinicznych wynosi przeciętnie 20–30 osób. Wśród chorych spoza terenu naszej Akademii, większość kierowana jest przez szpitale oraz przez przychodnie specjalistyczne z terenu woj. katowickiego. Wiele badań scyntygraficznych wykonywanych jest również dla chorych z terenu województw krakowskiego, opolskiego, a nawet kieleckiego. Oprócz tego pracownice prowadzą działalność wdrożeniową radio-

izotopowych metod badawczych do placówek zdrowia naszego województwa, np.:

- utworzenie przy naszej pomocy i ścisłej współpracy oraz częściowym wykorzystaniu bazy technicznej Pracowni Izotopowej przy II Klinice Chirurgii Ogólnej, pracowni izotopowej dla Centralnego Szpitala Górniczego w Bytomiu,
- urządzenie z inicjatywy dyr. Szpitala Miejskiego w Tychach, pierwszej w województwie katowickim – pracowni izotopowej, przy typowym szpitalu miejskim, na podstawie opracowanego programu badań i dokumentacji technicznej wykonanej przez pracowników Śl. AM.,
- udział i pomoc w opracowaniu programu badań i wdrożenia metod diagnostyki izotopowej dla organizowanej pracowni izotopowej w Szpitalu Wojewódzkim.

Tak znaczny rozwój radioizotopowych metod badawczych w pracowniach izotopowych w Śląskiej Akademii Medycznej był możliwy dzięki opracowaniu przez poszczególne pracownice izotopowe nowych oryginalnych urządzeń, umożliwiających podjęcie szeregu badań wymagających wyposażenia aparaturowego, przystosowanego dla danego typu badań medycznych.

Pracownia Izotopowa II Kliniki Chirurgii Ogólnej Śląskiej Akademii Medycznej w Bytomiu, spełnia również rolę pracowni izotopowej Wojewódzkiej Przychodni Wielospecjalistycznej w Zabrze.

Dalszy rozwój badań izotopowych w Śląskiej Akademii Medycznej związany jest z przewidzianą do budowy Centralną Pracownią Izotopową w ramach zespołu gmachu teorii medycyny w Katowicach-Ligocie. Prawidłowy i nowoczesny sposób prowadzenia badań izotopowych w szerokim zakresie wymaga tworzenia zespołów ludzi o różnych specjalnościach, obejmujących lekarzy, radiochemików, elektroników, biofizyków i fizyków.

Takie warunki mogą być stworzone jedynie wówczas, gdy utworzy się scentralizowany zespół ludzi i urządzeń zezwalający na ekonomiczne wykorzystanie powstałego potencjału badawczego. Istniejące już pracownice przy poszczególnych jednostkach organizacyjnych będą prowadziły pewne zakresy badań izotopowych, działając w utworzonym zespole. Ekonomiczna gospodarka preparatami promieniotwórczymi, ze względu na ich właściwości fizyczne (krótki półokres trwania), wymaga również koncentracji badań. Centralna Pracownia Izotopowa, która skupi wszystkie zakresy badań i zastosowań izotopów w medycynie będzie budowana po 1975 r. Ta stworzy warunki do prowadzenia badań radioizotopowych w całym zakresie potrzeb, przy użyciu najnowocześniejszej aparatury i najbardziej optymalnych znaczników radioizotopowych.

Jan Lewandowski

Równolegle do rozbudowy i rozwoju Śląskiej Akademii Medycznej w okresie 25-lecia daje się zauważyć i wyodrębnić stały postęp myśli naukowo-technicznej i ciągły rozwój i doskonalenie metod pracy we wszystkich dziedzinach oraz przejawach życia Uczelni. Rozwój ten podyktował konieczność administracyjnego ujęcia i nadania właściwego kierunku ruchowi wynalazczemu oraz ochronie i zapewnieniu procom naukowo-badawczym prowadzonym w poszczególnych jednostkach Akademii.

Uchwałą Senatu Śląskiej Akademii Medycznej nr 34/65 z dnia 24 IX 1965 roku została powołano i rozpoczęła swoją działalność Komórka ds. Wynalazczości i Ochrony Patentowej oraz Senacka Komisja Wynalazczości.

Pierwszym przewodniczącym Komórki ds. Wynalazczości był doc. dr T. Wilczok. Kolejno funkcje te pełnili: doc. dr hab. Adamkiewicz oraz doc. dr hab. St. Knapik (do chwili obecnej). Funkcję Sekretarza Komisji sprawuje od wielu lat mgr inż. A. Brykański, a Rzeczniko Patentowy – inż. P. Pałuszny.

Pierwszy projekt wynalazczy pod zmienionym tytułem „Przyrząd do nastawiania i ustalania odłamów złamanych kości tworzących czaszkę” zgłoszony został przez prof. dr Mieczysława Jankowskiego w dniu 27 XI 1965 r. i zarejestrowany pod nr 18902 w Urzędzie Patentowym PRL, jako wzór użytkowy. Natomiast w dniu 20 XII 1972 r. (autorzy: inż. Marian Gil i inż. Józef Busek) zgłoszono setny projekt wynalazczy Śląskiej Akademii Medycznej pt. „Wstrząsarka dla Zakładu Histologii”.

W krótkim okresie swej działalności Komórka Wynalazczości i Ochrony Patentowej, wspólnie z Senacką Komisją Wynalazczości może poszczycić się wieloma cennymi osiągnięciami. Wśród zgłoszonych przez pracowników Akademii projektów wynalazczych, do roku 1972 łącznie, uzyskano 11 patentów na wynalazki, a dalszych 10 projektów zgłoszono do Urzędu Patentowego PRL do opatentowania. Ponadto zgłoszono do zarejestrowania 24 projekty jako wzory użytkowe, z których na 11 projektów uzyskano już świadectwa ochronne. Pozostałe projekty uzyskały kwalifikację jako projekty racjonalizatorskie.

Uzyskane patenty na wynalazki:

1. Nr patentu 18902 – „Wstrząsarka dla Zakładu Histologii”. Autorzy: inż. Marian Gil, inż. Józef Busek.
2. Nr patentu 59683 – „Sposób elektrycznego pobudzenia ośrodka oddechowego w przypadkach nagłego ustania jego czynności „POLSTIM-1”. Autorzy: prof. dr Mieczysław Krause, lek. Roman Sochański, mgr inż. Jerzy Węglorz.
3. Nr patentu 61674 – „Urządzenie do składowania preparatów w prosektorjach”. Autorzy: Jan Bański, mgr Jan Sitarz, dr Krzysztof Tuszyński.

4. Nr patentu 62049 – „Nóż żyłkowy”. Autor prof. dr Marian Mądrośzkiewicz.
5. Nr patentu 62359 – „Elektrody sprzężone z wzornikiem, służące do operacji odklejenia siatkówki z widocznym wzornikowo przedarcie siatkówki”. Autor doc. dr Władysław Kotania.
6. Nr patentu 62447 – „Nóż do elektrokonizacji i elektrokoagulacji szyjki macicy z odprowadzeniem spalin”. Autorzy: doc. dr Eugeniusz Samochowiec, Jan Bański, Elżbieta Kowalik.
7. Nr patentu 62635 – „Dźwigniowy rozwieracz pochwy do elektrokonizacji szyjki macicy”. Autorzy: dr Zbigniew Tyczyński, Jan Bański, dr Zbigniew Gachowski, dr Krzysztof Tuszyński.
8. Nr patentu 62837 – „Rozwieracz pochwy do elektrokonizacji szyjki macicy”. Autorzy: dr Zbigniew Tyczyński, Jan Bański, dr Zbigniew Gachowski, dr Krzysztof Tuszyński.
9. Nr patentu 63377 – „Złącze dociskowe do zespalania złamań kości długich i stawów rzekomych”. Autorzy: lek. Edward Klarewicz i dr Zygmunt Antoszewski.
10. Nr patentu 67005 – „Elektroda sprzężona z oftalmoskopem elektrycznym kontrolowana mikroskopowo, służąca zwłaszcza do operacji odklejenia siatkówki”. Autorzy: doc. dr Władysław Kotania, inż. Piotr Pałuszny.
11. Nr patentu 67714 – „Proteza dentystyczna”. Autor Kazimierz Sterańczak.
12. Nr patentu 68329 – „Laboratoryjny dekontaminator do fiolek scyntylacyjnych”. Autorzy: dr Waldemar Janiec, Henryk Szombara.

Wymierne efekty ekonomiczne, wynikające z zastosowania zgłoszonych projektów sięgają kwoty około 3 mln zł, z tym jednak zastrzeżeniem, że określenie w sposób wymierny efektów ekonomicznych wynalazków z dziedziny medycyny, szczególnie terapii, jest niezmiernie trudne lub wręcz niemożliwe. W takich wypadkach faktyczne efekty szacuje Komisja Wynalazczości pod względem faktycznego znaczenia i przydatności projektu.

W roku 1971 Śląska Akademia Medyczna wzięła udział w organizowanej w dniach od 22 do 27 XI przez Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej oraz Centralny Ośrodek Techniki Medycznej w Warszawie wystawie p.n. „Wynalazczość i racjonalizacja w służbie zdrowia” występując z eksponatami kilku zastosowanych u nas projektów wynalazczych (m. in. „Pierścień twardówkowo-powiekowy”, „Nóż żyłkowy”, „Proteza dentystyczna”, „Elektroda sprzężona” z oftalmoskopem elektrycznym kontrolowana mikroskopowo, służąca zwłaszcza do operacji odklejenia siatkówki” i inne).

Na wniosek Komisji Wynalazczości wyróżniającym się dziesięciu twórcom projektów wynalazczych przy-

znano „Odznakę Racjonalizatora Produkcji”, w tym jedną odznakę „Zosłużonego Racjonalizatora Produkcji”.

Celem szerszej popularyzacji i rozwoju ruchu wynalazczego wśród pracowników i studentów Śląskiej Akademii Medycznej Komórka Wynalazczości opublikowała biuletyn informacyjny zawierający najistotniejsze dane i opisy niektórych projektów wynalazczych, który posłużył również jako materiał informacyjny do nawiązania współpracy w dziedzinie wynalazczości, rozpowszechnienia i wymiany projektów wynalazczych z pokrewnymi uczelniami w kraju.

Dla pełnego zabezpieczenia ochrony prowadzonych na Uczelni prac naukowo-badawczych, a mających cechy nowości kwalifikujące je do ochrony patentowej, wprowadzono szeroko pojętą informację w tym zakresie, przystępując do opracowywania zbiorów kart informacyjnych i opisów patentowych w klasie 30 (lecznictwo).

O celowości popularyzacji wynalazczości w Śląskiej Akademii Medycznej i właściwym kierunku rozwoju ruchu wynalazczego przy pełnym zrozumieniu i poparciu przez Władze Uczelni – świadczą wyniki uzyskiwane w tej dziedzinie przez Katedry i Kliniki.

Pod względem liczby zgłoszonych projektów wynalazczych wyróżnia się przede wszystkim I Klinika Chirurgii, która ma na swym koncie 12 zarejestrowanych projektów oraz Zakład Cytologii i Histologii z 11 zgłoszonymi projektami. Ponadto powożnymi osiągnięciami mogą się poszczycić również następujące jednostki naukowe Akademii:

- Klinika Chorób Oczu (cztery projekty wynalazcze, w tym trzy uzyskane patenty na wynalazki i jeden zarejestrowany wzór użytkowy),
- Klinika Chirurgii Stomatologicznej (trzy projekty wynalazcze, w tym jeden uzyskany patent i je-

den wzór użytkowy oraz jeden zgłoszony wynalazek do opatentowania),

- Zakład Fizjologii (sześć projektów wynalazczych, w tym jeden uzyskany patent na wynalazek),
- Zakład Chemii Bioorganicznej i Biofizycznej (cztery zarejestrowane projekty no wynalozek),
- Klinika Ortopedii (cztery projekty wynalazcze),
- Zakład Mikrobiologii (dwa projekty wynalazcze).

W pracach swych pracownicy Zakładów i Klinik korzystają z informacji i poradnictwa patentowego dotyczących najnowszych osiągnięć myśli światowej w danej dziedzinie oraz możliwości, celowości i toku postępowania dla zabezpieczenia ochrony patentowej przeprowadzanych prac naukowo-badawczych.

Biorąc pod uwagę dotychczasowe doświadczenia i osiągnięcia w rozwoju wynalazczości, przewiduje się dalszy rozwój i popularyzację ruchu wynalazczego wśród pracowników i młodzieży Uczelni poprzez powołanie agend Komórki ds. Wynalazczości w Instytutach Akademii.

Ponadto w planach perspektywicznych rozwoju ruchu wynalazczego Akademii przewiduje się dalsze rozszerzenie współpracy z przemysłem, instytutami i uczelniami, a w szczególności okademiami medycznymi oraz terenowymi jednostkami służby zdrowia – w sprawach oceny, wdrażania i rozpowszechnienia projektów wynalazczych, własnych i obcych.

Śląsko Akademia Medyczna przyjąłaby w dziedzinie wynalazczości służby zdrowia rolę jednostki wiążącej na terenie całego województwa katowickiego, działając w porozumieniu z Zorządem Okręgowym Związku Zawodowego Pracowników Służby Zdrowia i Wydziałem Zdrowio i Opieki Społecznej PWRN w ramach planowanego Klubu Techniki i Racjonalizacji Służby Zdrowia województwa katowickiego.

Andrzej Brykałski

ORGANIZACJE POLITYCZNE I SPOŁECZNE

ORGANIZACJA PARTYJNA POLSKIEJ ZJEDNOCZONEJ PARTII ROBOTNICZEJ W XXV-LECIU ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ

Od samego początku istnienia Śląskiej Akademii Medycznej na jej terenie rozwijała ożywioną działalność polityczną organizacja partyjna PZPR.

W krótkim okresie między inauguracją pierwszego roku akademickiego w listopadzie 1948 roku a Kongresem Zjednoczeniowym 15 XII 1948 r. działały na terenie uczelni dwie organizacje: Polska Partia Robotnicza i Polska Partia Socjalistyczna, podległe Komitetom Miejskim w Bytomiu.

Sekretarzami tych organizacji byli: PPR – student Zbigniew Wojcieszek, PPS – student Zbigniew Tyczyński. Spośród członków ówczesnej organizacji PPR można wymienić jako szczególnie aktywnych: tow. tow. Mieczysława Luciakę, Zdzisława Kleinrocka, Mieczysława Krausego, Elżbietę Skrzypiec, Arseniusza Skrzypca.

Organizacja partyjna po Kongresie Zjednoczeniowym obejmowała już większą grupę towarzyszy zarówno studentów jak i pracowników administracji.

Stopniowo wzrasta też w organizacji partyjnej liczebność grupy pomocniczych i samodzielnych pracowników nauki, co wiąże się z zakończeniem studiów przez pierwsze roczniki studentów – członków partii podejmujących pracę w Uczelni, pozyskiwaniem partyjnych pracowników nauki z zewnątrz (doc. dr Ryszard Wróblewski) i pierwszymi habilitacjami własnych wychowanków (doc. dr Mieczysław Krause i doc. dr Jan Jonek).

Ogólna dynamika wzrostu liczebności organizacji partyjnej PZPR w Śląskiej Akademii Medycznej kształtowała się wg podanej tabelki.

Szczegółową strukturę poszczególnych środowisk pracowniczych w obrębie organizacji par-

Rok	Członkowie i kandydaci	Rok	Członkowie i kandydaci
1948–52	brak danych	1963	228
1953	326	1964	265
1954	353	1965	288
1955	323	1966	324
1956	289	1967	308
1957	249	1968	324
1958	151	1969	334
1959	129	1970	401
1960	135	1971	392
1961	161	1972	410
1962	211		

tyjnej wg dostępnych dokumentów przedstawiono w poniższej tabelce.

Rok	Samodzielni pracownicy nauki	Pomocniczy pracownicy nauki	Studenci	Pracownicy administracyjni i inni
1960	6	33	54	42
1961	9	48	56	46
1963	11	60	63	77
1964	11	84	78	70
1965	11	91	72	98
1966	18	92	78	107
1967	24		74	140
1968	26	89	61	134
1969	26	94	68	143
1970	32	106	99	164
1971	33	111	92	174
1972	35	129	108	149

Zmieniająca się struktura środowisk jak i terytorialne rozbieżności uczelni odzwierciedlało się na przestrzeni XXV-lecia w strukturze organizacyjnej POP Śląskiej Akademii Medycznej.

W pierwszym okresie uczelniana organizacja partyjna PZPR składała się z Oddziałowej Organizacji Partyjnej (OOP) w Rokitnicy, obejmującej pracowników administracji centralnej, studentów i nielicznych wówczas naukowców oraz dwóch przyszpitalnych OOP w Zabrze.

Kolejnym etapem zmian organizacyjnych było wyodrębnienie niezależnej od miejsca pracy wspólnej OOP: studentów i pracowników nauki. Wraz z przeniesieniem Władz Uczelni do Katowic w 1963 r. utworzono kolejną terytorialną OOP przy PSK im. Mielęckiego i Centralnej Administracji, rozdzielono pracowników nauki według zasady terytorialnej, a jedynie studentów pozostawiono w odrębnej OOP.

Przede wszystkim OOP-Studentów sprawowała bezpośrednią pieczę nad organizacjami młodzieżowymi działającymi w Śl. AM, a zwłaszcza nad Związkiem Młodzieży Socjalistycznej, z którego wielu działaczy wstąpiło w szeregi Partii. OOP-Studentów bardzo energicznie włączyła się do procesu naboru nowych pracowników naukowo-dydaktycznych, dostarczając Władzom Uczelni wiarygodnych i obiektywnych opinii o kadrach. Organizacja ta wypracowała również szereg nowych form oddziaływania ideologicznego na młodzież studiującą.

Wyodrębnienie studentów w oddziale OOP miało swoje dobre strony, umożliwiało bowiem analizę wszystkich problemów młodzieżowych i ścisłą współpracę z organizacjami młodzieżowymi: Związkiem Młodzieży Socjalistycznej, Zrzeszeniem Studentów Polskich, Związkiem Harcerstwa Polskiego, Akademickim Związkiem Sportowym i Studenckim Kołem Naukowym.

Z drugiej strony jednak studenci byli pozbawieni bliższego kontaktu i możliwości partyjnej dyskusji z partyjnymi pracownikami nauki i przedstawicielami innych środowisk na Uczelni. Z kolei partyjne dyskusje o problemach wychowawczych i dydaktycznych w OOP pracowników toczyły się bez udziału studentów.

Biorąc pod uwagę te momenty, kierownictwo uczelnianej organizacji partyjnej uznało za celowe włączenie studentów do OOP tych ośrodków Uczelni, w których dany rocznik studentów aktualnie się kształcił. Dokonano tego w dniu 1 stycznia 1973 roku. Ostatnim Sekre-

tarzem tej zasłużonej dla środowiska Oddziałowej Organizacji był tow. dr Jan Tomala.

Od dnia 1 I 1973 r. struktura organizacyjna oparta jest więc na terytorialnych Oddziałowych Organizacjach Partyjnych, skupiających łącznie pracowników nauki, studentów, pracowników administracji i leczniczo-usługowych ze wszystkich ośrodków Akademii w Katowicach, Zabrze i Rokitnicy.

Kierownictwo uczelnianej organizacji partyjnej sprawowała od 1961 roku Egzekutywa POP, a od 1962 roku – Komitet Uczelniany, posiadający swą Egzekutywę oraz zespoły problemowe wyłonione z grona plenum KU i szerokiego aktywu. Od 1970 roku Komitet Uczelniany uzyskał uprawnienia Komitetu Zakładowego.

Funkcje Sekretarza POP a następnie Komitetu Uczelnianego sprawowali kolejno następujący towarzysze:

1949–1950 r. Zbigniew Tyczyński

1950–1951 r. Irena Stankiewicz

1951–1952 r. Waldemar Faliński

1952–1953 r. Czipionka

1954–1955 r. Józef Dębski

1955–1961 r. Mieczysław Krauze

1961–1964 r. Andrzej Rożanowicz

1964–1966 r. Mieczysław Luciak

1966–1968 r. Włodzimierz Waroński

1968–1970 r. Zbigniew Tyczyński

1970–1972 r. Mieczysław Luciak

od 6 XI 1972 r. Marek Machalski

Uczelniana organizacja partyjna wybierała wielokrotnie ze swego grona delegatów na konferencje miejskie i wojewódzkie PZPR, oraz trzykrotnie delegatów na Zjazdy Partii (na III Zjazd – tow. Wacława Kowalskiego, na V i VI Zjazd tow. Mieczysława Krauzego). Uczelniana organizacja partyjna miała również swoich przedstawicieli w wyższych instancjach partyjnych: przez kilka kadencji członkami Plenum KW w Katowicach byli: tow. Mieczysław Luciak i tow. Mieczysław Krauze, członkiem i wiceprzewodniczącym Wojewódzkiej Komisji Rewizyjnej był w latach 1962–1972 tow. Andrzej Rożanowicz. Drugą kadencję członkiem Centralnej Komisji Rewizyjnej jest tow. Mieczysław Krauze.

Rektor uczelni prof. dr hab. Józef Jan Jonek jest członkiem Plenum KW PZPR w Katowicach.

W dwudziestopięcioletniej działalności organizacji partyjnej Śląskiej Akademii Medycznej szczególne znaczenie ma realizacja uchwał VI Zjazdu Partii.

Wyrazem zaangażowania i mobilizacji wysiłków są starania nowej organizacji partyjnej w kierunku usprawnienia dydaktyki (Śląska Akademia Medyczna osiągnęła sprawność nauczania jedną z najlepszych w kraju), pełniejszego połączenia działalności dydaktycznej z działalnością wychowawczą, powiązania działalności naukowej i leczniczej uczelni z potrzebami naszego regionu przemysłowego i jego mieszkańców, zaś w odniesieniu do całej społeczności akademickiej — konsekwentne wysiłki o zapewnienie kierowniczej roli Partii.

Dowodem szczególnego zainteresowania Partii problematyką dydaktyczno-wychowawczą, stanowiącą podstawę działalności Akademii jako szkoły wyższej, jest powołanie Specjalnego Zespołu Dydaktyczno-Wychowawczego przy Komitecie Uczelnianym PZPR. Zespół ten opracował dokument pt. „Ramowy plan pracy ideowo-wychowawczej KU PZPR”, który został wydrukowany i stanowi drogowskaz działalności w tym zakresie. Problemy studenckie były wielokrotnie obiektem wielopłaszczyznowych, wszechstronnych analiz i dyskusji. Szereg problemów młodzieżowych analizowanych na posiedzeniach KU i Egzekutywy przeniesionych zostało na posiedzenie Rady Wydziału, co trzecie posiedzenie Rady Wydziału było poświęcone wyłącznie tematyce dydaktyczno-wychowawczej.

Z inicjatywy Komitetu Uczelnianego Śl. AM zorganizowano dwukrotnie otwarte międzyuczelniane Sympozjum poświęcone całokształtowi życia akademickiego w jego różnorodnych przejawach. Bogaty materiał zgromadzony przez cztery sekcje problemowe Sympozjum został wykorzystany bezpośrednio do usprawnienia działalności dydaktycznej, wychowawczej i organizacyjnej przez Władze Uczelni. Uważamy tę inicjatywę za oryginalną i wielce pożyteczną. Organizacja partyjna inspirowała i kierowała całokształtem życia na Uczelni, w szczególności w zakresie doboru kadry naukowo-dydaktycznej i w kształtowaniu postaw moralno politycznych, zmierzających do przygotowania odpowiednio

wyrobionych pracowników socjalistycznej służby zdrowia. Wielki trud włożyli członkowie partii w opracowanie optymalnych zasad polityki kadrowej, w jej planowanie, realizację i stałą kontrolę. Komitet Uczelniany posiada od wielu lat opracowany imienny perspektywiczny plan rozwoju kadry naukowej.

Z inicjatywy KU opracowano i wydrukowano ankiety personalne według oryginalnego układu, pozwalającego na uzyskanie wszechstronnych, maksymalnie obiektywnych i istotnych informacji. Na ich podstawie przeprowadzono ankietyzację wszystkich pracowników naukowo-dydaktycznych Śl. AM. Zespół aktywistów organizacji partyjnej, tzw. „trójki kadrowe” w obecności zainteresowanego pracownika naukowego omawiały szczegółowo poszczególne punkty ankiety; w ten sposób pracownik uzyskiwał jawną informację dotyczącą oceny jego sylwetki i oceny jego wartości zawodowej i społecznej.

Z inicjatywy organizacji partyjnej podjęto starania i wprowadzono w życie szkolenie pedagogiczne pracowników nauki oraz stworzono możliwość pogłębienia wiedzy społeczno-politycznej przez powołanie do życia na Uczelni w ramach Zakładu Nauk Społecznych — filii Wieczorowego Uniwersytetu Marksizmu i Leninizmu (WUML).

Powołany przez KU zespół ds. nauki i kontaktów ze środowiskiem miał na celu wyraźne sprofilowanie i ukierunkowanie tematyki naukowo-badawczej uczelni dla potrzeb naszego regionu oraz nawiązanie ściślejszej łączności naukowej i współpracy z zakładami przemysłowymi naszego województwa. Przykładem tych wysiłków jest nawiązanie partyjnych porozumień KU Śl. AM i Komitetu Zakładowego PZPR huty Baildon w sprawie badań specjalistyczno-profilaktycznych załogi oraz ergonomicznej oceny stanowisk pracy w hucie.

Organizacja partyjna dokonała oceny współpracy poszczególnych Klinik z Śl. AM z terenową Służbą Zdrowia, kładąc nacisk na ściślejsze powiązanie Uczelni z lecznictwem terenowym. Owocnie układa się współpraca KU z Komitetem Środowiskowym Służby Zdrowia PZPR dzielnicy „Katowice-Zachód”.

Wydarzenia polityczne na przełomie 1970–1971 miały wpływ na zmianę stylu pracy Komitetu Uczelnianego.

Opracowano wszechstronny długofalowy plan działalności ideowo-wychowawczej, mającej na celu podniesienie ideowego zaangażowania całego środowiska Uczelni w realizacji nowych zadań.

W kierowaniu działalnością organizacji założono współuczestnictwo szerokiego grona aktywu oraz bliską współpracę z całym, również i bezpartyjnym kolektywem pracowników. Jednocześnie podjęto inicjatywy polityczne mające na celu podniesienie autorytetu Władz Uczelni, rekrutujących się w większości z szeregów Partii.

Wysoka ranga i pozycja Partii znalazła swój bezpośredni wyraz w opracowaniu programu rozwoju Uczelni na lata 1970–1980, który znajduje się w początkowej fazie realizacji.

Należy się również wspomnieć o niektórych ciekawszych inicjatywach społeczno-politycznych wprowadzonych przez nią w życie przez OOP Studentów.

Z inspiracji organizacji partyjnej zarówno młodzież studencka, jak również pracownicy brali udział w pracach społecznych na rzecz budowy Uczelni w początkowym jej okresie, a ostatnio w budowie obiektów w Katowicach–Ligocie.

W dniu 30 XI 1972 r. przedstawiciele młodzieży studenckiej Śląskiej Akademii Medycznej wspólnie z Rektorem i I Sekretarzem KU złożyli meldunek I Sekretarzowi KW PZPR tow. Z. Grudniowi o przepracowaniu przy budowie obiektu w Ligocie 12 tys. roboczogodzin. Zobowiązali się jednocześnie do przepracowania dalszych 20 tys. roboczogodzin do końca bieżącego roku akademickiego. Studenci nasi zwrócili się z apelem do wszystkich studentów wyższych uczelni w Polsce o podjęcie pracy fizycznej przy budowie własnych uczelni.

Zainicjowano w latach pięćdziesiątych zacieśnienie więzi Uczelni ze środowiskiem przez wyjazdy ekip lekarsko–studenckich na tzw. „akcję białych niedziel”, co w konsekwencji doprowadziło do wyższej formy tej akcji w po-

staci organizowanych od 1961 r. Obozów Społeczno-Wychowawczych.

Obozy te prowadzone są obecnie w trzech regionach – w powiecie cieszyńskim, Rybnickim Okręgu Węglowym i na terenie powiatu zawierciańskiego. O słuszności podjętej inicjatywy może świadczyć fakt, iż doceniając jej znaczenie, pierwszy obóz w Wiśle–Malince wizytował ówczesny I Sekretarz KW PZPR – tow. Edward Gierek.

Ciekawą inicjatywą polityczną OPP – Studentów zmierzającą do mobilizacji całej młodzieży studenckiej w kierunku uzyskiwania coraz lepszych wyników w nauce i kształtowanie właściwej postawy społeczno-politycznej było zorganizowanie w 1969 roku ślubowania młodzieży studenckiej pod Pomnikiem Czynu Rewolucyjnego w Sosnowcu. Ślubowanie to nawiązuje do tradycji rewolucyjnych klasy robotniczej Śląska i Zagłębia, stając się tradycyjną doroczną piękną manifestacją polityczną.

Duże znaczenie zdobyła w środowisku inicjatywa organizowania otwartych zebrań partyjnych, poświęconych tematycznie węzłowym problemom całej Uczelni, jak np. rozwój kadry naukowej, ideowe wychowanie młodzieży, dydaktyczna i naukowa działalność Katedr. Zebrania otwarte rozszerzają zakres oddziaływania ideowo-politycznego na szerokie kręgi bezpartyjnych pracowników i studentów. Ta forma zebrań jest stosowana coraz częściej w codziennej działalności również oddziałowych organizacji partyjnych.

Szereg inicjatyw organizacji partyjnej dotyczyło spraw socjalno-bytowych, bezpieczeństwa i higieny pracy pracowników Śl. AM. Ostatnio dużo uwagi poświęcono warunkom pracy pielęgniarek, uważając ten problem za bardzo ważny w przyszłości.

Cała Podstawowa Organizacja Partyjna obecnie angażuje się i będzie angażować wszystkie swoje wysiłki w polityczne zabezpieczenie pełnej i konsekwentnej realizacji zadań wytyczonych w planie dalszego perspektywicznego rozwoju Śląskiej Akademii Medycznej.

Opracowali: *Marek Machalski,
Mieczysław Luciak*

ORGANIZACJE MŁODZIEŻOWE W XXV-LECIU ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ

Od samego zarania uczelni powstały na jej terenie organizacje studenckie, stawiające sobie za cel działalność aktywizującą społeczną środowiska studenckiego.

Pierwszą a zarazem najliczniejszą organizacją był Związek Akademickiej Młodzieży Polskiej (ZAMP) organizacja o skryształizowanym obliczu ideowo-politycznym, która prowadziła szeroką działalność polityczną i wychowawczą, szerząc wśród młodzieży studenckiej światopogląd materialistyczny i wdrażając normy socjalistycznego współżycia. Założycielem organizacji ZAMP i jej pierwszym Przewodniczącym w Śląskiej Akademii Medycznej był student medycyny Edward Wodała, natomiast opiekę nad organizacją z ramienia Władz Uczelni sprawował dr med. K. Golonka.

Organizacja Związku Akademickiej Młodzieży Polskiej dzięki swojej autonomii, zaangażowanemu kierownictwu i umiejętnej działalności pozyskała szybko najaktywniejsze kręgi młodzieży oraz zdobyła duży wpływ na środowisko, a jej dyrektywy były dla wielu studentów drogowskazem postępowania.

Wśród pierwszych aktywistów ZAMP-u było wielu zasłużonych w późniejszym rozwoju uczelni wychowanków, m. in. ówczesny student Wydziału Lekarskiego: Mieczysław Krauze, obecnie profesor pediatrii i Dyrektor Instytutu Pediatrii oraz docent Mieczysław Luciak.

Należy stwierdzić, że w początkowym okresie organizacyjnym uczelni Związek Akademickiej Młodzieży Polskiej odegrał ważną i pozytywną rolę. Po roku 1950, ZAMP został włączony do Związku Młodzieży Polskiej, w związku z czym charakter, działalność i rola tej organizacji uległa zmianie. Wyniknęło to w głównej mierze

z tego, że organizacja ZMP stała się organizacją ogólnomłodzieżową.

Związek Młodzieży Polskiej skupiał nadal wielu zaangażowanych i pełnych entuzjazmu działaczy i aktywistów, szczerze oddanych działalności organizacji, prowadząc konsekwentnie działalność polityczną i ideowo-wychowawczą, mobilizując młodzież studencką do nauki i pracy społecznej na rzecz uczelni i środowiska. Nie zawsze właściwy styl pracy, mało atrakcyjne formy działalności, nie sprzyjały wówczas uzyskaniu przez uczelnianą organizację ZMP należnego jej prestiżu.

Po przełomowych dla życia społeczno-politycznego kraju dniach października 1956 r., konieczność restytucji politycznej organizacji studenckiej na terenie uczelni była wyraźnie odczuwalna i dlatego z dużym entuzjazmem przystąpiono po Zjeździe Konstytucyjnym Związku Młodzieży Socjalistycznej (25–27 IV 1957 r.) do organizacji w uczelni pierwszych grup ZMS-owskich. Pierwszym Sekretarzem Komitetu Uczelnianego ZMS został wybrany student Wydziału Lekarskiego Zygmunt Stęplewski.

Naczelne miejsce w programie działania ZMS zajęła praca ideowo-wychowawcza. Wynikało to nie tylko z założeń programowych ZMS, ale również z odczuwanych w środowisku studenckim potrzeb.

Działalność ta połączona została z praktyką społecznego działania, z rozszerzeniem wiedzy społeczno-politycznej.

Organizacja ZMS wypracowała i rozwinęła szereg form pracy ideowo-politycznej, jak np. szkolenie i samokształcenie w kołach, prowadzenie Studenckich Ośrodków Dyskusyjnych i seminariów, organizowanie Turniejów Wiedzy

Politycznej, prowadzenie Wieczorowej Szkoły Aktywu oraz udział w szkoleniach partyjnych.

Organizacja ZMS w Śląskiej Akademii Medycznej postawiła sobie za jeden z celów swojej działalności przygotowanie przyszłych absolwentów nie tylko do dobrej fachowej pracy lekarza, ale również do aktywnej działalności społecznej w przyszłym środowisku pracy.

Jedną z podjętych form pracy, umiejętnie łączącą naukę z praktyką, wychowaniem i kształtowaniem postaw obywatelskich było organizowanie Obozów Naukowo-Badawczych na terenie Rybnickiego Okręgu Węglowego z siedzibą w Brzeziu n/Odrą.

Realizacja bogatego programu tych obozów o poważnym znaczeniu usługowym była wyrazem więzi organizacji ZMS ze środowiskiem ludzi pracy.

Obozy na terenie Rybnickiego Okręgu Węglowego organizowane są corocznie do chwili obecnej i stanowią świetną szkołę aktywu organizacji.

Innymi formami działalności organizacji ZMS spełniającymi dużą rolę wychowawczą był udział członków w Ochotniczych Hufcach Pracy, w praktykach robotniczych, w akcjach „Białych Niedzieli”, oraz w wielu innych pracach na rzecz środowiska.

Rozszerzając swą działalność w ramach współpracy z bratnimi politycznymi organizacjami młodzieżowymi, uczelniana organizacja ZMS przeprowadziła wymianę wakacyjną z organizacją Komsomołu Instytutu Medycznego w Erewaniu, przyjmując grupę studentów-komsomołców w uczelni oraz wysyłając grupę aktywu ZMS-owskiego do Armenii.

Nie sposób wymienić w krótkim zarysie historycznym wielu form pracy oraz nazwisk wielu zasłużonych dla organizacji ZMS i dla uczelni aktywistów, jednak należy przedstawić studentów, którzy kolejno przewodniczyli organizacji ZMS-owskiej w Śląskiej Akademii Medycznej:

I Sekretarze KU ZMS:

1958–1959 r. Zygmunt Stęplewski

1959–1960 r. Jan Gruszczyński

1960–1961 r. Henryk Waclawczyk

1961–1962 r. Czesław Frontczak

Przewodniczący Zarządu Uczelnianego ZMS:

1962–1964 r. Marian Rojek

1964–1965 r. Andrzej Bluszcz

1965–1967 r. Jerzy Szaflik

1967–1968 r. Janusz Chechelski

1968–1971 r. Andrzej Hordyński

od 1971 r. Kazimierz Czuczman

Długoletnimi opiekunami uczelnianej organizacji ZMS byli: prof. dr Jerzy Szaflarski i doc. dr Andrzej Rożanowicz.

Od początku istnienia Śląskiej Akademii Medycznej działały dwie organizacje studenckie, które dały początek Zrzeszeniu Studentów Polskich: była to Bratnia Pomoc Studentów oraz Koło Naukowe Medyków.

Bratnia Pomoc Studentów jako organizacja samopomocowa położyła duże zasługi w rozwijaniu inicjatyw samorządowych. Dysponowała ona dużymi sumami pieniężnymi pochodzącymi głównie z Wojewódzkiego Komitetu Pomocy Społecznej oraz znaczną ilość darów z UNRRA.

Podstawowymi formami działalności Bratniej Pomocy były: organizacja stołówek z częściowo lub całkowicie bezpłatnym wyżywieniem, zarządzanie domami studenckimi, rozdzielanie darów UNRRA oraz zapomóg pieniężnych na bieżące potrzeby oraz zapomóg losowych, rozdzielanie nagród, wczasów i stypendiów, urządzenie imprez o charakterze rozrywkowo-kulturalnym. Zorganizowano również tzw. „Czołówki Zdrowia”, które dzięki pomocy ówczesnego Wicewojewody śląskiego pułkownika Jerzego Ziętka zostały wyposażone w samochód sanitarny oraz zapas leków. „Czołówka Zdrowia” niesła pomoc lekarską i pielęgniarską ludności, szczególnie na terenie powiatu lublinieckiego, odgrywając znaczną rolę w nawiązaniu łączności miasta ze wsią.

Jedną z ważniejszych i o szerokim zasięgu form działania było wydawanie skryptów akademickich, będących wówczas często jedynym (wobec braku na rynku księgarskim podręczników) źródłem wiedzy.

Aktyw studencki zaangażowany w działalność Bratniej Pomocy dobrze wywiązał się ze swoich obowiązków, wykazując się uczciwością, gospodarnością i obywatelską postawą.

W roku 1949 stopniowo przystąpiono do rozwiązania Bratniej Pomocy a jej obowiązki i majątek przejęła powołana do życia Federacja Polskich Organizacji Studenckich – FPOS. Organizacja ta istniała jednak tylko do 17 IV 1950 r. kiedy to na I Kongresie Studentów Polskich jej funkcję przejęło Zrzeszenie Studentów Polskich (ZSP).

Koło Naukowe Medyków (KNM) pełniło w początkowym okresie życia uczelni ważną rolę: przygotowanie spośród studentów młodych kadr asystenckich oraz propagowanie i rozbudzanie zainteresowań naukowych. KNM zostało w roku 1951 przemianowane w Studenckie Koło Naukowe przy Wydziale Lekarskim, a następnie w roku 1956 weszło w skład struktur Komisji Nauki RU ZSP.

Pierwszym przewodniczącym Koła Naukowego Medyków był student Jan Marek a kuratorem tej organizacji oraz ZSP z ramienia Senatu uczelni był prof. dr Tadeusz Pawlikowski.

Zrzeszenie Studentów Polskich, którego struktura i agendy stopniowo się rozbudowywały przez okres 23-letniego istnienia, starało się objąć jak najszerszy zakres życia społecznego studentów oraz rozbudować ich samorządność i obywatelskie zaangażowanie.

Zrzeszenie Studentów Polskich skupiło w swoich szeregach dużą grupę aktywnych działaczy, którzy w początkowym trudnym okresie oraz w całej dotychczasowej działalności wnieśli wiele wysiłku w osiągnięcia tej organizacji, która w krótkim czasie stała się najbardziej masową organizacją studencką. Podstawowe kierunki działania ZSP to: działalność socjalno-bytowa, kulturalna, propagandowo-polityczna i ideowo-wychowawcza, turystyczna, naukowa, samorządowa, organizacyjna.

Działalność socjalno-bytowa ZSP dotyczyła organizacji stołówek, rozdziału stypendiów stołowych, mieszkaniowych, pieniężnych, zasiłków losowych itp., poza tym ZSP prowadziła Kasy Zapomogowo-Pożyczkowe, zajmowała się współorganizacją studenckiej służby zdrowia, pośrednictwem w uzyskiwaniu pracy zarobkowej, które stanowiło pierwowzór inicjatywy podjętej następnie w innych środowiskach w postaci organizacji studenckich spółdzielni pracy.

Działalność kulturalna w początkowym okresie była mocną stroną ZSP a następnie przeżywała swoje wzloty i upadki. Powołano do życia Studencki Zespół Satyryczny, „Satyromycyna” (1955–58), którego wysoki poziom artystyczny uzyskał uznanie nie tylko w środowisku studenckim ale również wśród społeczeństwa śląskiego. Poważne osiągnięcia zanotował również Zespół Pieśni i Tańca (1951–55) oraz mieszany chór studencki (1956–1960).

W latach 1953–1961 redagowano i wydawano czasopismo pt. „Śląski Medyk”, które było jednym z pierwszych i najstarszych pism studenckich w kraju i zdobyło sobie dużą popularność w środowisku studenckim.

Znacznym osiągnięciem w dziedzinie kultury była prowadzona przez wiele lat działalność dwóch Studenckich Dyskusyjnych Klubów Filmowych w Zabrze i Rokietnicy. Działalność tych klubów zyskała duże uznanie wśród studentów i pracowników uczelni.

Poważne osiągnięcia zanotowało ZSP również w działalności naukowej a głównie w podejmowaniu inicjatyw zmierzających do poprawy wyników nauczania, jak również w zakresie studenckiego ruchu naukowego. Doroczne uczelniane sesje naukowe, na których studenci przedstawiali wyniki swoich prac prowadzonych w poszczególnych sekcjach Studenckiego Koła Naukowego zyskały już odpowiednią rangę i uznanie władz Uczelni a najlepsze z referowanych prac były przedstawione na sesjach ogólnopolskich, uzyskując czołowe lokaty. Na uwagę zasługuje fakt, że sukcesy w skali krajowej odnosiły nie tylko prace o tematyce ściśle lekarskiej i przyrodniczej, ale także społeczno-politycznej, jak np. Sekcja przy Zakładzie Nauk Społecznych uzyskała I, III i IV nagrodę na Ogólnopolskim Sympozjum Leninowskim SKN we Wrocławiu w 1970 r.

Organizacja uczelniana ZSP podjęła także akcję wymiany naukowej międzyuczelnianej ze studentami ZSRR (Kalinin) i ČSRS (Pilzno) oraz zabezpieczała wyjazdy na wczasy i praktyki zagraniczne.

Duży udział miała organizacja ZSP w obchodach MILLENIUM oraz w czynach zjazdowych przed V i VI Zjazdem PZPR.

Od 1961 roku prowadzone są coroczne Obozy Społeczno-Wychowawcze w powiecie Cieszyńskim (Wisła-Malinka, Jaszowiec), które dały nie tylko duży efekt usługowy w postaci przebadania tysięcy dzieci szkół wiejskich, ale przede wszystkim ogromny efekt wychowawczy i polityczny. W dowód uznania działalności ZSP prowadzonej na terenie powiatu cieszyńskiego społeczeństwo tego powiatu ufundowało sztandar dla uczelnianej organizacji ZSP. Wielu uczestników obozów wchodzi obecnie w skład kadry naukowej.

W skrótowym przedstawieniu działalności ZSP nie sposób pominąć dorobku na polu turystyki i sportu, w której to dziedzinie odnotować należy osiągnięcia własnej Komisji Turystyki i Sportu jak również osiągnięcia wynikające ze współpracy z Akademickim Związkiem Sportowym.

Doroczne ogólnopolskie mistrzostwa narciarskie Akademii Medycznych od szeregu lat przynoszą najlepsze lokaty indywidualne jak i zespołowe studentom naszej uczelni, tak iż niemal tradycją stało się już organizowanie ich przez ZSP naszej Akademii w Szczyrku.

Nie mogąc wyliczyć wszystkich działaczy ZSP, których praca społeczna złożyła się na dorobek organizacji ZSP, podajemy poniżej kolejnych przewodniczących KU względnie RU ZSP w Śląskiej Akademii Medycznej:

1950–1951 r.	Mieczysław Zakrzewski
1951–1953 r.	Leszek Stec
1953–1954 r.	Waldemar Pakuła
1954–1955 r.	Zenon Stęplewski
1955–1958 r.	Stanisław Tokarz
1958–1964 r.	Janusz Cieślowski
1965–1966 r.	Leszek Czerwiński
1966–1968 r.	Grzegorz Opala
1968–1969 r.	Alojzy Kubek
1969–1972 r.	Jerzy Wojnar
od 12 II 1972 r.	Jerzy Bielawski

W wyniku ogólnokrajowej dojrzałej i twórczej dyskusji nad zadaniami młodego pokolenia w realizacji uchwał VI Zjazdu PZPR i urzeczywistnieniu ideowych wskazań VII Plenum KC PZPR, zrodziła się wśród młodzieży propozycja utworzenia **Federacji Socjalistycznych Związków Młodzieży Polskiej**. Zasadą jej działania jest

istnienie w każdym środowisku jednej tylko organizacji młodzieżowej: w zakładach pracy i szkolnictwie zawodowym – Związku Młodzieży Socjalistycznej, w rolnictwie – Socjalistycznego Związku Młodzieży Wiejskiej, w szkolnictwie wyższym – Socjalistycznego Związku Studentów Polskich, w szkołach ogólnokształcących – Związku Harcerstwa Polskiego, w jednostkach wojskowych – Socjalistycznego Związku Młodzieży Wojskowej.

Celem „federacji” jest ustalenie podstawowych kierunków programowych działania polskiego ruchu młodzieżowego, pomnażanie siły i możliwości wychowawczych, lepsze podejmowanie i reprezentowanie problemów i potrzeb ogólnomłodzieżowych.

W wyniku obrad Kongresu Studentów Polskich powołana została do życia w uczelniach wyższych jedna, ideowo-polityczna, masowa, o powszechnym charakterze działania organizacja: **Socjalistyczny Związek Studentów Polskich**, który określił swój program działania w oparciu o bogate tradycje i dorobek trzech do tej pory działających organizacji ZMS, ZSP i ZMW.

W Śląskiej Akademii Medycznej powołano również do życia uczelnianą organizację Socjalistycznego Związku Studentów Polskich, której kierownictwo powierzono studentowi Wydziału Lekarskiego – Kazimierzowi Czuczmanowi.

Jednolitość i integracja ruchu młodzieżowego odpowiada obecnym potrzebom wychowawczym i aktywności młodzieży. Pozwoli to na lepszą realizację zadania: wzmożonego przezwyciężania negatywnych postaw części młodzieży, przejawiających się m. in. w braku wytrwałości, biernym oczekiwaniu na pomoc rodziców lub państwa, wygodnictwu i braku szacunku dla pracy, braku dyscypliny społecznej, stawianiu wygórowanych żądań nie popartych własnym wkładem pracy w dorobek społeczny.

Przeciwstawienie takim postawom wzmożonego działania wychowawczego, dobrego przykładu – to jedno z czołowych zadań nowej organizacji – Socjalistycznego Związku Studentów Polskich.

Obok organizacji ZMS-owskiej i ZSP-owskiej znaczny dorobek w pracy wychowawczej w śro-

dowisku studenckim Śląskiej Akademii Medycznej posiada Krąg Instruktorski ZHP.

Harcerze-studenci, znani ze swej obywatelskiej postawy, uczestniczyli w najrozmaitszych akcjach na rzecz uczelni i środowiska, a wiele oryginalnych inicjatyw było dorobkiem Kręgu Instruktorskiego ZHP. Własnymi siłami urządzona harcerska piwnica w Rokitnicy stała się nie tylko miejscem ciekawych spotkań, ale również siedzibą kabaretu studenckiego „Czarny Kot”, który przygotował szereg interesujących programów prezentowanych zarówno w uczelni jak i poza nią.

Harcerze-studenci od wielu lat organizują obozy społeczno-wychowawcze na terenie Jury Krakowsko-Częstochowskiej w ramach harcerskiej akcji „Zamonit”, wykonując prace społecznie użyteczne i szerząc oświatę higieniczno-sanitarną na wsiach powiatu zawierciańskiego.

Również dorobkiem studenckiego Kręgu Instruktorskiego ZHP jest organizowanie wakacji obozowych dla dzieci chorych na cukrzycę. Długoletnia działaczka harcerska, studentka Śl. AM a obecnie już lekarz B. Bajtlik została wybrana młodzieżowym bohaterem roku w konkursie wojewódzkim 1972 roku. Opiekunem studenckiego Kręgu Instruktorskiego ZHP był przez szereg lat doc. dr Mieczysław Głowiński, następnie prof. dr Stanisław Szyszko i doc. dr Edmund Stokłosa.

Sztandar ufundowany przez społeczeństwo wręczył studentom-harcerzom na podniosłej uroczystości przewodniczący PWRN gen. Jerzy Ziętek, nawiązując jako prezes Okręgu ZBoWiD do chlubnych tradycji powstańczych i harcerskich w obywatelskim i patriotycznym wychowaniu młodzieży.

Do ważnego dorobku środowiska studenckiego Śląskiej Akademii Medycznej w minionym XXV-leciu zaliczyć należy działalność i osiągnięcia **Akademickiego Związku Sportowego** – Klubu „AZS Rokitnica”, który rozpoczął swą działalność już w pierwszym roku istnienia uczelni (28 IV 1949 r.). Mimo braku doświadczonych działaczy oraz wyposażenia, już w pierwszym roku powołano następujące sekcje sportowe: szermierczą, piłki nożnej, lekkoatletyczną, pływacką, narciarską, bokserską, piłki

ręcznej, tenisa stołowego, siatkówki żeńskiej i męskiej oraz sekcję żeglarską.

Okres największych osiągnięć AZS „Rokitnica” przypada na lata 1950–55. W tym okresie organizowane są imprezy masowe – biegi narodowe, marsze jesienne, zdobywanie odznaki SPO itp. Klub otrzymuje liczne nagrody i dyplomy zajmując czołowe miejsce wśród Akademii Medycznych. Sekcja piłki nożnej uczestniczy w B klasie, uzyskując w 1953 roku awans do A klasy i tytuł A klasy i tytuł Akademickiego Mistrza Polski, który to tytuł zdobywa 3-krotnie w następnych latach.

Również i inne sekcje miały w tamtym okresie szereg osiągnięć na skalę krajową, a wychowankowie AZS-Rokitnica uczestniczyli w imprezach międzynarodowych: Bogdan Gonsior zdobył w 1957 r. tytuł Akademickiego Mistrza Świata w szpadzie (Paryż), w 1958 r. zajął I Miejsce w turnieju szpadowym (Mediolan), w 1961 r., I miejsce w szpadzie w Uniwersjadzie w Sofii, był uczestnikiem czterech Olimpiad: w Rzymie, Tokio, Meksyku i Monachium. Członek sekcji lekkoatletycznej Ryszard Skowronek reprezentował nas na Olimpiadzie w Monachium, jest rekordzistą Polski w Dziesięcioboju. Studenci nasi zdobyli w sumie 19 tytułów Mistrzów Polski na Mistrzostwach Akademii Medycznych w lekkoatletyce, a narciarze pięciokrotnie wygrali zespołowo Mistrzostwa Polski Akademii Medycznych.

Szczupłe ramy sprawozdania nie pozwalają na wyliczenie sukcesów wszystkich sekcji Klubu AZS-Rokitnica, choćby szermierczej, żeglarskiej, pływackiej, siatkówki męskiej i żeńskiej oraz koszykówki męskiej, zdobywających I miejsce w różnych latach w Mistrzostwach Polski Akademii Medycznych.

Cały dorobek AZS Rokitnica został wypracowany wysiłkiem społecznym, bez wszelkich dotacji, bez własnej hali sportowej a nawet bez boiska. Jest to przykład ofiarnej pracy młodych zawodników i działaczy, którzy kosztem wolnego czasu, życia osobistego i zawodowego awansu działali w klubie. Zarządom Klubu AZS przewodniczyli kolejno:

1949–1950 r. stud. Winicjusz Bezeg

1950–1951 r. stud. Józef Saługa

1951–1952 r.	stud. Mikołaj Pierelajko
1952–1954 r.	stud. Franciszek Joniec
1954–1955 r.	stud. Romuald Kobza
1955–1956 r.	mgr Czesław Bittner
1956–1957 r.	stud. Tadeusz Martynowicz
1957–1958 r.	doc. dr Ryszard Wróblewski
1958–1964 r.	lek. Andrzej Świętochowski
1964–1967 r.	lek. Zdzisław Rusiecki
1967–1971 r.	dr WF Maria Świeżyńska
od 1971 r.	lek. Marek Rudnicki

W gronie zasłużonych działaczy odznaczonych złotą odznaką AZS znajdują się: dr Andrzej Świętochowski, doc. Edmund Stokłosa, lek. Jerzy Wielkoszyński, prof. dr Ryszard Wróblewski, a dr Maria Świeżyńska prócz złotej odznaki AZS otrzymała odznakę „Zasłużonego Działacza Kultury Fizycznej” nadaną przez GKKFiT.

Prócz omówionych organizacji studenckich ZMS, ZSP, ZHP i AZS działają na uczelni organizacje skupiające zarówno studentów jak i pracowników nauki i administracji:

Towarzystwo Przyjaźni Polsko-Radzieckiej i Liga Obrony Kraju oraz **Klub Oficerów Rezerwy**. Przez dłuższy czas działało także na uczelni Koło Towarzystwa Rozwoju Ziemi Zachodnich. Wszystkie te organizacje, zarówno młodzieżowe

jak i wspólne studencko-pracownicze prowadziły swą działalność społeczną i wychowawczą pod ideowym kierownictwem organizacji partyjnej Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej.

Komitet Uczelniany w swej pracy wielokrotnie poddawał wnikliwej analizie działalność tych organizacji, starając się gdzie to było możliwe przyjąć z pomocą, a zawsze wysłuchując uwag i postulatów oraz ze swej strony inspirując poszczególne organizacje do określonego kierunku działania.

Ta praca Komitetu Uczelnianego z organizacjami przyczynia się do realizacji linii Partii w środowisku studenckim i pracowniczym Śląskiej Akademii Medycznej, celem jej była mobilizacja całego środowiska uczelnianego do realizacji zadań wytyczonych przez Partię przed całym społeczeństwem w toku budownictwa socjalistycznego. Właśnie tą pracą organizatorską i polityczno-wychowawczą wniosła uczelniana organizacja partyjna PZPR poważny wkład do osiągnięć Śląskiej Akademii Medycznej w minionym XXV-leciu.

Opracowano na podstawie materiałów dostarczonych przez kol. kol. *M. Dziedzica, W. Illga, M. Rudnickiego*.

DZIAŁALNOŚĆ ZWIĄZKU ZAWODOWEGO PRACOWNIKÓW SŁUŻBY ZDROWIA PRZY ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ W LATACH 1948-1973

Pierwszym ogniwem Związku Zawodowego Pracowników Służby Zdrowia przy Śląskiej Akademii Medycznej była Rada Miejskowa przy Ośrodku w Rokitnicy, która powstała w roku 1949. Ta pierwsza organizacja związkowa liczyła zaledwie 280 członków. Uruchomienie dalszych katedr, zakładów i klinik na terenie Państwowych Szpitali Klinicznych nr 1 i 2 w Zabrze pociągnęło za sobą konieczność założenia dalszych organizacji związkowych i powstanie w roku 1950 Rad Miejskowych Związku Zawodowego Pracowników Służby Zdrowia przy tych szpitalach.

W roku 1955 powstały Rady Miejskowe przy Zakładach Stomatologicznych i przy Państwowym Szpitalu Klinicznym nr 3 w Zabrze-Biskupicach. W roku 1957 Rady Miejskowe działające przy Śląskiej Akademii Medycznej zostały przemianowane na Rady Zakładowe.

W roku 1962 po podjęciu przez Władze Państwowe decyzji o lokalizacji Śląskiej Akademii Medycznej w Katowicach, powstała w Państwowym Szpitalu Klinicznym im. A. Mielęckiego nowa Rada Zakładowa, grupująca pracowników tego szpitala. Po przeniesieniu administracji Śląskiej Akademii Medycznej do Katowic, ze względu na konieczność uporządkowania przynależności związkowej powołano do życia w roku 1972 Radę Zakładową Z.Z.P.S.Z. przy Administracji Śląskiej Akademii Medycznej w Katowicach, a w roku 1973 Radę Zakładową przy Wydziale Farmacji Śl. AM w Sosnowcu. Obecnie działają przy naszej uczelni następujące rady zakładowe zrzeszające w sumie 3215 członków:

1. Rada Zakładowa przy Ośrodku Śl. AM w Rokitnicy,

2. Rada Zakładowa przy Państwowym Szpitalu Klinicznym nr 1 w Zabrze,
3. Rada Zakładowa przy Państwowym Szpitalu Klinicznym im. A. Mielęckiego w Katowicach,
4. Rada Zakładowa przy Zakładach Stomatologicznych Śl. AM w Zabrze,
5. Rada Zakładowa przy Państwowym Szpitalu Klinicznym nr 3 w Zabrze-Biskupicach,
6. Rada Zakładowa przy Administracji Śląskiej Akademii Medycznej w Katowicach,
7. Rada Zakładowa przy Wydziale Farmacji Śl. AM w Sosnowcu.

W roku 1974 przewiduje się powołanie nowej Rady Zakładowej Z.Z.P.S.Z. przy Państwowym Szpitalu Klinicznym w Katowicach-Ligocie, po uruchomieniu Centralnego Zespołu Klinicznego.

Stały rozwój działalności związkowej przy rozbiciu uczelni na szereg ośrodków spowodował konieczność utworzenia organu koordynującego działalność rad zakładowych, i tak już w roku 1962 powstała Komisja Koordynacyjna Rad Zakładowych przy Śląskiej Akademii Medycznej. W skład jej wchodził przewodniczący rad zakładowych, którzy dokonywali w każdej kadencji wyboru przewodniczącego.

Funkcje przewodniczącego Komisji pełnili kolejno:

- Jan Szurman (1962–1967),
Jan Jonek (1967–1971),
Zbigniew Szczurek (1971–1972).

W roku 1971 Zarząd Główny Zw. Zaw. Pracowników Służby Zdrowia podjął decyzję o powołaniu przy akademiach medycznych – w miejsce dotychczas działających Komisji Koordynacyjnych – nowego ogniwia związkowego; Zarząd

dów Uczelnianych Zw. Zaw. Pracowników Służby Zdrowia.

Stosownie do tej decyzji w dniu 3 V 1972 r. wybrano na Konferencji Organizacyjno-Wyborczej delegatów rad zakładowych Zarząd Uczelniany Związku Zawodowego Pracowników Służby Zdrowia. Przewodniczącym Zarządu Uczelnianego został wybrany dr n. med. Zbigniew Szczurek.

W początkowym okresie działalność rad zakładowych wobec braku ogniwa koordynującego napotykała duże trudności. Działalność ta zmierzała głównie do poprawy warunków socjalno-bytowych pracowników oraz warunków bezpieczeństwa i higieny pracy. Powołanie Komisji Koordynacyjnej pozwoliło na znacznie szersze rozwinięcie działalności, szczególnie w zakresie współgospodarowania poszczególnymi ośrodkami uczelni i wywierania wpływu na decyzje podejmowane przez władze uczelni. Przedstawiciele instancji związkowych weszli w skład władz uczelni i niektórych komisji senackich.

Położono szczególny nacisk na poprawę warunków pracy pracowników naukowych, personelu technicznego, pielęgniarek i pracowników obsługi. Przy dużym współudziale administracji zlikwidowano najbardziej rażące zaniedbania na polu bezpieczeństwa i higieny pracy.

Rady zakładowe uzyskały także duży wpływ w decyzjach dotyczących członków związku. Inicjatywy komisji zmierzały ponadto do zaktywizowania pracy rad zakładowych w zakresie pracy kulturalno-oświatowej, sportu i turystyki oraz do konsekwentnego rozszerzania bazy wczasowej. I tak: korzystając z dotacji Śląskiej Akademii Medycznej rozszerzono znacznie bazę wczasową przez wynajęcie obiektów wczasowych w Wiśle i Szczyrku, obejmujących łącznie około 30 miejsc. Reaktywowano także z inicjatywy J. M. Rektora „Ośrodek Pracy Twórczej” dla pracowników nauki przez wynajęcie obiektu w Ustroniu-Jelenicy, liczącego 12 miejsc. Przeprowadzono także wymianę ośrodka kolonijnego dla dzieci.

Władze Uczelni powołały z inicjatywy instancji związkowej Samodzielną Sekcję Spraw Socjalno-Bytowych przy administracji uczelni, która

zajęła się rozwiązywaniem problemów socjalno-bytowych pracowników akademii.

Powołanie Zarządu Uczelnianego Z.Z.P.S.Z. zgodnie ze statutem Związku, rozpoczęło nowy okres bardzo aktywnej działalności związkowej. Zmiany te znacznie podniosły autorytet instancji związkowej i umożliwiły bardziej intensywną i szerszą działalność związkową głównie przez bardziej ścisłe współdziałanie z władzami i administracją uczelni. Plan przedsięwzięć socjalno-bytowych zawarty w planie rozwojowym uczelni został opracowany przy współudziale czynnika związkowego. Szereg zamierzeń dotyczących dalszej poprawy stanu bezpieczeństwa i higieny pracy jest w toku realizacji. Załatwiono także kilka palących problemów mieszkaniowych średniego personelu medycznego naszej uczelni. Z inspiracji Zarządu Uczelnianego rozpoczęto starania o przydział parcel dla budownictwa jednorodzinnego. Uzyskanie funduszu socjalnego pozwoliło na rozszerzenie bazy wczasowej o dalsze trzy ośrodki, uruchomione na zasadzie wynajmu w atrakcyjnych miejscowościach wczasowych. Obecnie uczelnia dysponuje około 100 łózkami w pięciu ośrodkach wczasowych, wyposażonych częściowo z własnych środków. W najbliższej przyszłości uczelnia będzie partycypować w budownictwie domu wczasowego i ośrodka wczasów niedzielnych dla pracowników wyższych uczelni naszego województwa. Bliskie współdziałanie Zarządu Uczelnianego z Władzami i Administracją Uczelni stworzyło także warunki do właściwego kształtowania stosunków międzyludzkich i przyspieszenie rozwoju kadry naukowej.

W okresie XXV-lecia uczelni wielu pracowników – aktywistów związkowych działało w wyższych instancjach związkowych. I tak: prof. dr Jan Jonek jest członkiem C.R.Z.Z. i członkiem Zarządu Głównego naszego związku.

Prof. dr Stanisław Kohmann był długoletnim działaczem związkowym szczebla centralnego i wojewódzkiego oraz współzałożycielem Kasy Wzajemnej Pomocy Lekarskiej przy Zarządzie Okręgu. Do bardzo aktywnych działaczy związkowych należy także zaliczyć: doc. dr Szczepana Łukasiewicza, członka centralnych władz związkowych i długoletniego przewodniczącego

go Zarządu Okręgowego w Katowicach. Prof. dr Franciszek Kokot był członkiem Zarządu Głównego naszego związku, a doc. dr Stefan Knapik, doc. dr Jan Szurman i Zofia Węclawowicz wchodzili w skład wojewódzkiej instancji związkowej.

Funkcje przewodniczących Rad Zakładowych pełnili kolejno:

Rada Zakładowa – Rokitnica:

Józef Bubała (1949–1952), Stanisław Gajos (1952–1953), Stanisław Kohmann (1953–1957), Marek Zacharewicz (1957–1959), Mieczysław Krause (1959–1963), Jan Szurman (1963–1966), Kornel Ludyga (1966–1971), Marian Dróżdź (1971 r.).

Rada Zakładowa – PSK nr 1 – Zabrze:

Wiktor Kula (1950–1954), Roman Kmicikiewicz (1954–1966), Wacław Kowalski (1960–1963), Władysław Gabryś (1963–1966), Zbigniew Szczurek (1966–1972), Antoni Bober (1972 r.).

Rada Zakładowa – PSK nr 2: Tadeusz Lakomy (1950–1953), Stanisław Nowak (1953–1960), Wiesław Rasiewicz (1960–1963), Zygmunt Górka (1963–1966), Andrzej Będkowski (1966–1969), Andrzej Chruściel (1969–1970).

Rada Zakładowa – PSK nr 3: Marian Sosnowski (1955–1957), Józef Pudelski (1957–1960), Kazimierz Oklek (1960–1961), Stanisław Małecki (od r. 1962)

Rada Zakładowa – Zakłady Stomatologii: Waldemar Foliński (1955–1960), Marcei Sypniewski (1960–1966), Antoni Karasiński (1966–1972), Ryszard Szatkowski (od r. 1972)

Rada Zakładowa – PSK im. A. Mieleckiego: Edmund Wojciechowski (1962–1966), Ewa Mazanek (1966–1969), Marian Moskal (1969–1972), Adam Śmigło (od r. 1972).

Organizacje związkowe działające przy Śląskiej Akademii Medycznej szczycą się dużymi osiągnięciami w XXV-letniej działalności i wkraczają w następny okres w przekonaniu, że dzięki nowemu klimatowi politycznemu zapoczątkowanemu w dniu 20 XII 1970 r. przez VI Plenum Komitetu Centralnego PZPR i uchwały VI Zjazdu PZPR będą w pełni realizować swe zadania statutowe i pracować zgodnie z dążeniami i potrzebami pracowników Śląskiej Akademii Medycznej.

Opracował Zbigniew Szczurek

Z DZIEJÓW STUDENCKIEGO RUCHU NAUKOWEGO W ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ

Dla wychowania młodego pokolenia ludzi o dużej wiedzy ogólnej i fachowej a zarazem szczerych patriotów, przyszłych budowniczych socjalizmu w Polsce niezbędne jest poszukiwanie nowych form i środków wychowawczego oddziaływania również w Szkole Wyższej.

Jedną z takich poszukiwanych form wydają się być Studenckie Koła Naukowe obecnie przekształcone w Studenckie Towarzystwa Naukowe. Dobrze prowadzone i przygotowane przez kolektyw wychowawczy, spełniają one pod każdym względem swoje przewidziane cele i zadania i niewątpliwie stanowią kontynuację i pogłębienie pracy prowadzonej przez wychowawców w kształtowaniu postawy studenta, przyszłego pracownika naukowego.

Władze w pełni doceniają oraz popierają tę formę oddziaływania dla lepszego wychowania młodego pokolenia na szczerych i przyszłych budowniczych nauk medycznych w Polsce Ludowej.

Wydaje się, że przeszło 20-letnia działalność studenckiego ruchu naukowego w Śląskiej Akademii Medycznej daje podstawę do wyciągnięcia wniosku, że Studenckie Towarzystwa Naukowe (STN) są i będą niewątpliwie jedną z ważniejszych i skutecznych form wychowawczego oddziaływania szkoły; dość wspomnieć, że wielu wychowanków STN tworzy dzisiaj podstawową kadrę naukową w Naszej Uczelni, a nie wątpimy, że STN będzie dalszym nieustannym zapleczem dla kandydatów przyszłych nauczycieli akademickich nie tylko u nas ale i w innych polskich uczelniach.

Od 1948 roku działa w Śląskiej Akademii Medycznej, Federacja Polskich Organizacji Stu-

denckich, będąca naczelną organizacją młodzieży akademickiej. Zrzeszała ona studenckie organizacje polityczne, samopomocy (tzw. „Bratniaki”) i Koło Naukowe Medyków. Kuratorem tego koła był wówczas prof. dr T. Pawlikowski, a przewodniczącym J. Marek. Funkcję wiceprzewodniczącego i sekretarza pełnił J. Szczygłowski, skarbnikiem była Z. Rydzewska. W ramach Federacji funkcjonowały następujące wydziały: nauki (K. Zajusz), samopomocy w nauce (A. Król), społeczno-zawodowy (A. Türkel), wydawniczy (M. Zawiślak). Komisję rewizyjną tworzyli A. Bober, Z. Godzisz, Z. Tyczyński.

W 1950 roku na I Kongresie Studentów Polskich powstało Zrzeszenie Studentów Polskich, które przejęło działalność Federacji. Zreorganizowany ruch naukowy w Śląskiej Akademii Medycznej w wyniku powstania Studenckiego Koła Naukowego był od roku 1951 już kontynuowany pod patronatem Komisji Nauki Zrzeszenia Studentów Polskich.

Zorganizowany więc kształt studenckim poczynaniom naukowym w Śląskiej Akademii Medycznej nadało Studenckie Koło Naukowe, którego pierwsze zebranie odbyło się w Zabrze-Rokitnicy dnia 20 lutego 1951 roku (tę datę należy traktować jako inauguracyjną). Zebranie to poświęcone było ustaleniu form i planów pracy. Na czele pierwszego wybranego zarządu SKN stanął Z. Cygan – student będący równocześnie asystentem przy Katedrze Chemii Fizjologicznej. Funkcję kuratora SKN objął prof. dr T. Pawlikowski.

W momencie powstania koło liczyło 32 członków zgromadzonych w pięciu sekcjach: Anatomii Prawdłowej, Histologii i Embriologii, Fi-

zologii, Chemii Fizjologicznej jak również Mikrobiologii.

Drugie zebranie sprawozdawczo-wyborcze SKN odbyło się 3 września 1952 r. Powołano nowy zarząd pod przewodnictwem J. Grabeckiego a funkcję kuratora objął prof. dr S. Józkiwicz. Uchwalono wtedy wydawanie „Biuletynu Informacyjnego Koła Naukowego Medyków Śląskiej Akademii Medycznej”. W Biuletynie tym przedstawiano wyniki Studenckich prac badawczych oraz bieżące informacje dot. piśmiennictwa fachowego. Pieczę nad redakcją „Biuletynu” objął komitet pod przewodnictwem K. Zajusza w składzie: B. Piekarski i W. Waroński. Pierwszy numer ukazał się 1 marca 1953 roku. Inicjatywa edycji „Biuletynu” spotkała się z pełnym poparciem władz, wyrażonym w piśmie Ministerstwa Zdrowia z dnia 16 IV 1953 r. Do końca roku 1953 ukazały się kolejne numery 2, 3 i 4.

Działalność koła w tym okresie ulegała stałej intensyfikacji, czego dowodem jest fakt powstawania nowych sekcji, m. in. Fizyki, Chemii Ogólnej, Farmakologii, Anatomii Patologicznej, Pediatrii. Liczba członków wynosiła w tym okresie 218.

Organizacja SKN była również tematem konferencji, na której studentów Śląskiej Akademii Medycznej reprezentowali J. Stanosek oraz W. Waroński (oba z Sekcji Chemii Fizjologicznej).

I Ogólnopolska Konferencja Naukowa SKN odbyła się 24 kwietnia 1953 r. w Poznaniu, uczestniczyli w niej, reprezentując równocześnie studentów Śląskiej Akademii Medycznej Z. Kleinrok (Seksja Farmakologii) i W. Waroński (Seksja Chemii Fizjologicznej).

Z otwarciem roku akademickiego 1953/54 ukazał się pierwszy numer „Śląskiego Medyka” – organu prasowego uczelni. Od początku istnienia tego czasopisma na łamach jego gościły publikacje członków SKN. W numerze pierwszym ukazał się artykuł przewodniczącego zarządu SKN J. Grabeckiego „O pracy w Studenckim Kole Naukowym”, informujący o celach i organizacji Koła, jak i o dotychczasowym dorobku wyrażającym się m. in. wygłoszeniem cyklu odczytów ilustrowanych filmami naukowymi na temat nowych osiągnięć nauk medycz-

nych. W następnych numerach „Śląskiego Medyka” pojawiły się artykuły popularno-naukowe opracowywane przez aktywistów koła (J. Jonek, J. Czaplicki, K. Zajusz). W niedługim czasie, bo od piątego numeru rozpoczęto systematyczne wydawanie „Dodatku Naukowego”, edycja ta była kontynuacją wydawanego poprzednio „Biuletynu”. Był to też awans „Biuletynu” gdyż „Dodatek naukowy” był drukowany i rozprowadzany w większym niż dotychczas nakładzie.

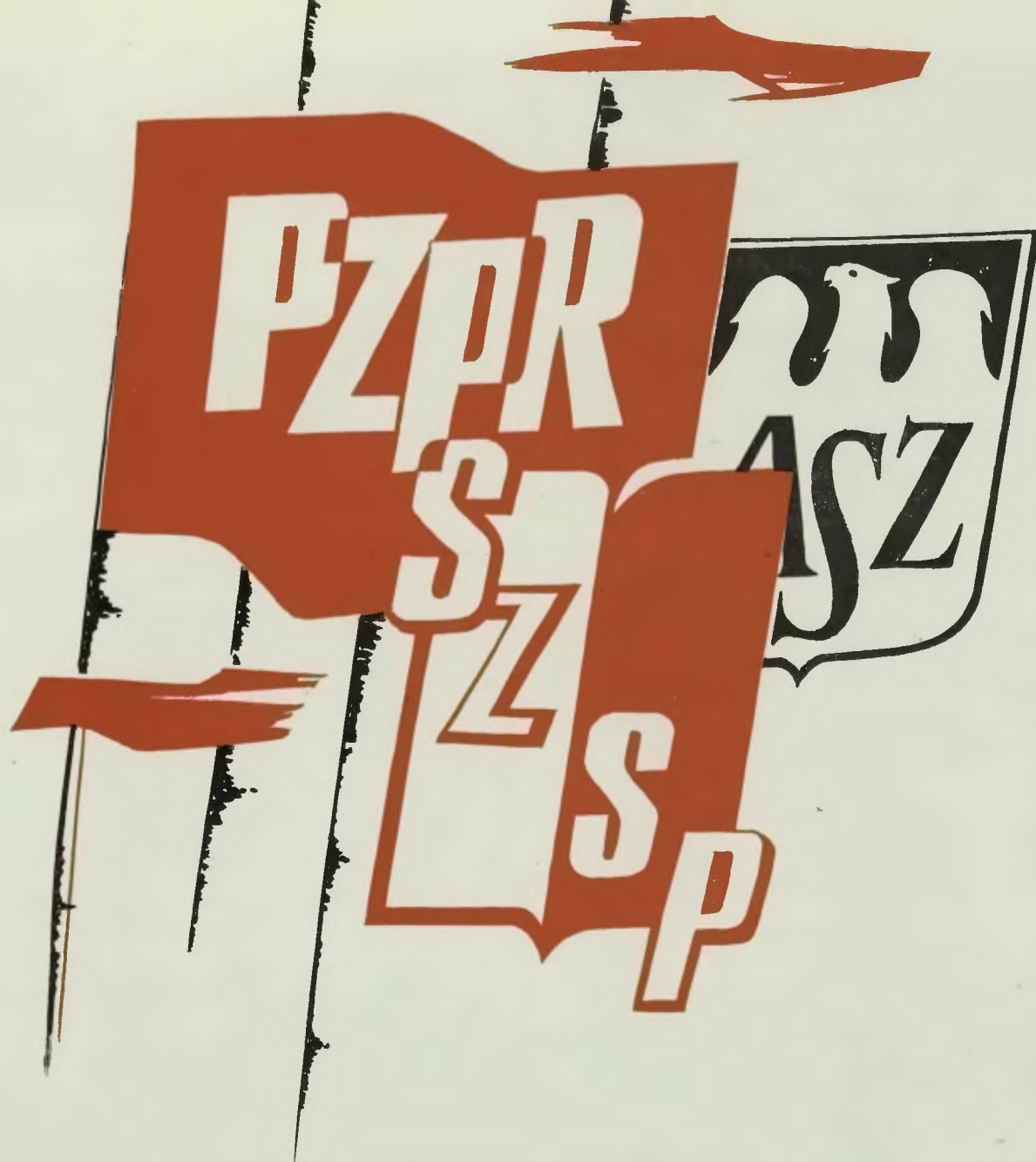
W ramach akcji referatowej odnotować należy, referat I. Niebrój (Seksja Chemii Fizjologicznej) włączony do cyklu wykładowego w roku akademickim 1953/54, omawiający problem zależności enzymów od witamin. Wygłaszanie referatów było każdorazowo poprzedzane krótką informacją przedstawianą przez prof. dr S. Józkiwicza – kuratora koła, a dotyczącą zadań i organizacji SKN.

W tymże roku akademickim mury Śląskiej Akademii Medycznej opuścił pierwszy rocznik absolwentów Wydziału Lekarskiego. Byli wśród nich także aktywni członkowie SKN i przodownicy nauki, z własnym dorobkiem naukowym: J. Jonderko, F. Kokot, T. Neumayer i in.:

Na zebraniu w dniu 10 maja 1954 roku wybrano nowy Zarząd Koła, na czele którego stanął M. Pawlikowski. W następnych latach Zarządowi Koła przewodniczyli kolejno: J. Pogorzelski, A. Bekier, J. Grzesik i J. Gregorczyk.

Pierwsza Otwarta Sesja SKN w Śląskiej Akademii Medycznej odbyła się w Zabrze–Rokitnicy, w dniach 11 i 12 grudnia 1954 r. Przedstawiono na niej 22 prace. Najwięcej prac przedstawili członkowie Sekcji Anatomii Prawidłowej, prócz tego prace swoje wygłosili przedstawiciele sekcji: Histologii i Embriologii, Fizjologii, Farmakologii, Fizyki Lekarskiej, Anatomii Patologicznej i Kliniki Chorób Dzieci. Wśród wygłaszających byli m. in.: J. Czaplicki, J. Grzesik, J. Jonek, J. Konecki, M. Krauze, A. Musioł, M. Pawlikowski, J. Pogorzelski.

W latach 1954–60 rozwijały się głównie sekcje przy zakładach teoretycznych, toteż większość prac przedstawionych na II Sesji Naukowej SKN, która odbyła się w dniach 10 i 11 grudnia 1955 roku w Zabrze–Rokitnicy pochodziła z tych właśnie sekcji.

Władze wojewódzkie i goście na trybunie 1-majowej

Młodzież studencka w pochodzie pierwszomajowym
Uroczystości w Studium Wojskowym Śląskiej Akademii
Medycznej

Fragment obrad otwartego zebrania
POP PZPR w Śląskiej Akademii Medycznej
Profesorowie Śl. AM. w pochodzie pierwszomajowym

Akademia Pierwszomajowa w Śląskiej
Akademii Medycznej

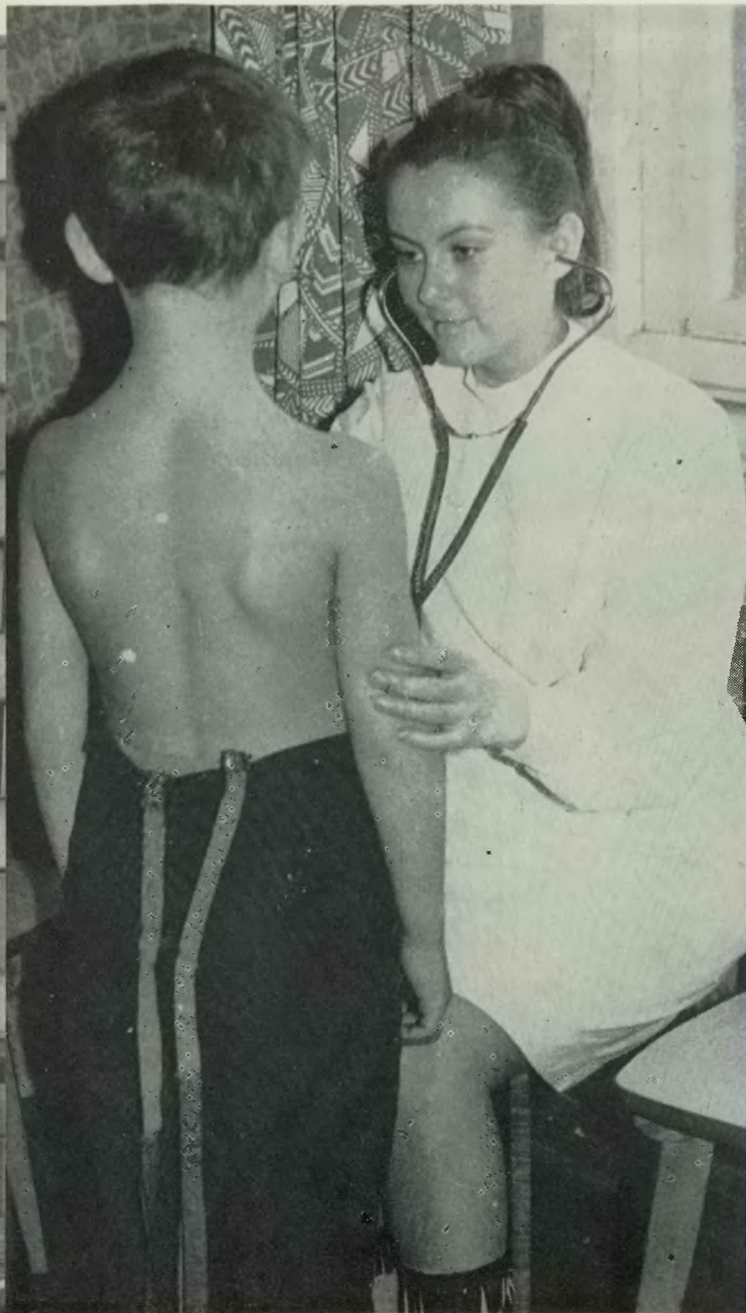
Dom Akademicki w Katowicach-Ligocie

Fragment wnętrza Domu Akademickiego Śląskiej Akademii Medycznej w Katowicach-Ligocie

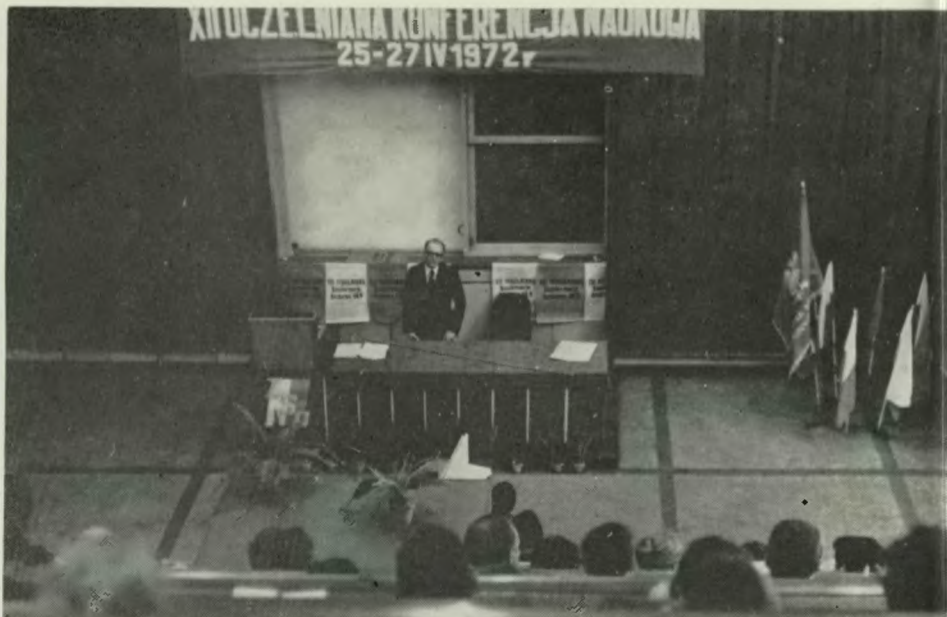
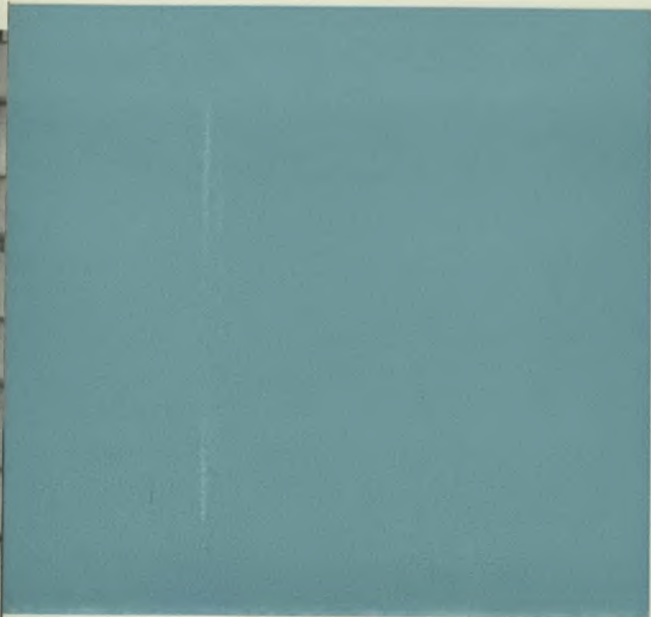
Fragmenty wnętrza w Domu Akademickim Śląskiej Akademii
Medycznej w Katowicach—Ligocie

Studenci z wychowawcami podczas zajęć na obozach społeczno-wychowawczych

Studenci podczas zajęć na obozach społeczno-wychowawczych

Uczelniana Konferencja Naukowa Studentów
Towarzystw Naukowych

Wizyta przyjaźni studentów radzieckich i czeskich
w Śląskiej Akademii Medycznej

Występy Studenckiego Zespołu Teatralnego i Studenckiego Zespołu Tanecznego Śląskiej Akademii Medycznej

Życia studentów Śl. Akad. Med.

Trofea sportowe AZS „Rokitnica”

Fragmenty z zawodów lekkoatletycznych AZS „Rokitnica”

URZĄD PATENTOWY
POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ

ŚWIADECTWO OCHRONNE

Nr 19417

NA WZÓR UŻYTKOWY

NA MOCY USTAWY Z DNIA 31 MAJA 1962 R.
PRAWO WYNAŁAZCZE (DZ. U. NR 33, POZ. 156)
ZOSTAŁ ZABIESTROWANY ZA NREM 19417

DNIA 15 lipca 1969 R. NA RZECZ
Śląskiej Akademii Medycznej, Katowice

WZÓR UŻYTKOWY, PRZEDSTAWIONY W OPISIE
i rysunkach, ZAŁĄCZONYCH
DO NINIEJSZEGO DOKUMENTU

WARSZAWA, DNIA 15 lipca 1969 R.

PREZES

prof. inż. Tadeusz Jarno

URZĄD PATENTOWY
POLSKIEJ RZECZYPOSPOLITEJ LUDOWEJ

PATENT NA WYNAŁAZEK

NA MOCY USTAWY Z DNIA 31 MAJA 1962 R.
PRAWO WYNAŁAZCZE (DZ. U. NR 33,
POZ. 156) ZOSTAŁ UDZIELONY DNIA

30 lipca 1970 R. NA RZECZ
Śląskiej Akademii Medycznej, Katowice

PATENT NR 61574
NA WYNAŁAZEK, PRZEDSTAWIONY
W OPISIE PATENTOWYM ZAŁĄCZONYM
DO NINIEJSZEGO DOKUMENTU

WARSZAWA, DNIA 2 marca 1971 R.

PREZES

W latach 1954–1956 powstały Koła przedmiotowe, zrzeszające studentów wydziału stomatologicznego. Celem ich było pogłębianie umiejętności praktycznych z równoczesną pracą naukową. Dały one początek Sekcjom SKN przy zakładach Protetyki Dentystycznej, Chirurgii Stomatologicznej oraz Ortodoncji.

Ważnym kierunkiem zainteresowań członków SKN były zagadnienia medycyny przemysłowej, co wiązało się bezpośrednio z aktualnymi problemami i potrzebami regionu śląskiego. Realizację tego kierunku prowadzi powstała 12 grudnia 1960 roku Sekcja przy II Klinice Chorób Wewnętrznych i Zawodowych. Prace tej sekcji były wielokrotnie publikowane i przedstawiane z dużymi sukcesami zarówno na Uczelni jak i poza nią, na zebraniach Polskiego Towarzystwa Lekarskiego i Sympozjum Medycyny Przemysłowej.

III Otwarta Sesja SKN odbyła się 9 i 10 grudnia 1960 roku. Prace wtedy zgrupowano w czterech sesjach referatowych, najwięcej prac przedstawili członkowie sekcji przy Zakładzie Mikrobiologii, Chemii Fizjologicznej, Anatomii Prawidłowej, Histologii i Embriologii oraz Biologii.

Dalszym wyrazem stałej intensyfikacji pracy koła była kolejna IV Otwarta Sesja Naukowa, która odbyła się dnia 19 i 20 stycznia 1962 r. Ważny jest tu fakt większego udziału prac klinicznych. SKN liczyło w tym czasie około 200 członków zgrupowanych w 16 sekcjach.

Do sukcesów SKN zaliczyć należy udział reprezentantów Śląskiej Akademii Medycznej w Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej w Lublinie, gdzie m. in. praca J. Gregorczyka (Sekcja Chemii Fizjologicznej) uzyskała jedną z nagród.

Rozwój koła postępował w dalszym ciągu, zaznaczał się on przede wszystkim powstawaniem nowych sekcji klinicznych, i tak m. in. w roku 1958 powstała Sekcja przy I Klinice Chirurgicznej, w 1960 przy II Klinice Położnictwa i Ginekologii, a w roku 1963 przy I Klinice Położnictwa i Ginekologii.

W dniach 8 do 9 marca 1963 roku odbyła się kolejna, tj. V Otwarta Sesja SKN, która zgromadziła 23 prace opracowane przez 32 studen-

tów. Na jej zakończenie odbyła się narada metodyczna opiekunów sekcji, co wiązało się ze stałą aktywizacją sekcji klinicznych, których styl pracy jest odmienny od sekcji teoretycznych.

Na czele kolejnych Zarządów SKN stali: H. Grzybek, L. Turzański, W. Kalaciński, zaś funkcję kuratora, pełnił w tym okresie prof. dr S. Kohmann, szczególnie oddany dla studenckiego ruchu naukowego.

W latach 1965–1969 Uczelniane Sesje Naukowe odbywały się corocznie, gromadząc coraz to większą liczbę prac jak i reprezentując coraz wyższy poziom naukowy. W sumie na sesjach VI–IX przedstawiono aż 135 referatów.

Wspomnieć też należy o wprowadzaniu metod audio-wizualnych, co znalazło wyraz m. in. w projekcji filmu zrealizowanego na obozie naukowo-badawczym ZSP w Jaszowcu, która uświetniła zakończenie VIII Uczelnianej Sesji Naukowej (7 maja 1968 r.).

W 1967 roku reaktywowano działalność Sekcji przy Klinice Chorób Dzieci, która pod opieką dr n. med. K. Karczewskiej rozpoczęła współpracę z Kręgiem Instruktorskim ZHP wyrażającą się udziałem członków sekcji w obozach Społeczno-Wychowawczych; dało to z jednej strony możliwość przeprowadzania badań na dużym klinicznym materiale, a z drugiej strony było cenną pracą usługową, wykonywaną społecznie.

W 1969 roku powstała sekcja przy II Klinice Chirurgicznej zajmująca się m. in. problemami anestezjologicznymi i sprawami reanimacji. Członkowie tej sekcji uczestniczyli w Uczelnianych i Ogólnopolskich Konferencjach SKN a także w IV Ogólnopolskim Sympozjum Pomocy Doraźnej (1971) i Sympozjum Medycyny Doświadczalnej (1971).

Od roku 1967 datują się organizowane Ogólnopolskie Konkursy Anatomiczne „Scapula Aurea”. We wszystkich dotychczasowych konkursach brali udział reprezentanci Śląskiej Akademii Medycznej, którzy w IV konkursie odbywającym się w Katowicach 14–15 maja 1970 roku zajęli I miejsce.

Reprezentacje SKN brały także udział w Ogólnopolskim Quizie o OTSZ – „Mars i medycyna” (od 1968 r.).

Jubileuszowa X Uczelniana Konferencja Naukowa odbyła się w Zabrzu w dniach 22–24 kwietnia 1970 roku. Na konferencji przedstawiono 50 prac zgrupowanych w sześciu sesjach referatowych. Zakończenie obrad było połączone z przekazaniem sztandaru Uczelnianej Organizacji ZSP i otwarciem Ogólnopolskiego Sympozjum na temat Obozów Społeczno-Wychowawczych. Wspomnieć też należy, że w trakcie obrad czynna była wystawa Zjednoczenia Przemysłu Farmaceutycznego „Polfa” oraz wystawa nowości wydawniczych PZWL.

Kolejnymi przewodniczącymi Zarządu SKN byli O. Torbus i A. Monsiol. Kuratorem SKN w tym okresie został Kierownik Katedry Mikrobiologii prof. dr J. Szaflarski.

Od roku 1965 SKN posiada również swoją sekcję przy Instytucie Onkologii w Gliwicach, sekcja ta przejawia aktywną działalność, czego dowodem mogą być nagrody i wyróżnienia na konferencjach uczelnianych i pozauczelnianych.

Reprezentanci SKN w Śląskiej Akademii Medycznej brali udział w prawie wszystkich Konferencjach Ogólnopolskich SKN, m. in. w Warszawie 1959 r., Lublinie 1961, Poznaniu 1969, Warszawie 1970, Gdańsku 1971 i Białymstoku w 1972, gdzie zawsze godnie prezentowali swój naukowy dorobek.

W dniach zaś 17–19 listopada 1967 roku Studenckie Koło Naukowe w Katowicach przy Śląskiej Akademii Medycznej zorganizowało IX Ogólnopolską Konferencję Naukową, w ramach której odbyło się Sympozjum Medycyny Pracy.

Wyższym stopniem współpracy ogólnopolskiej były konferencje specjalistyczne. Odnotować należy udział naszych członków w I Ogólnopolskiej Konferencji SKN Stomatologów (Kraków 7–8 marca 1970 r.) i I Ogólnopolskiej Konferencji Teoretycznych Kół Naukowych (Warszawa 26–28 lutego 1970 r.). Na wspomnianych konferencjach wygłosili prace następujący studenci: S. Matuszczyk, A. Amster, R. Munek, H. Świętok, W. Benon i J. Więcek (Seksja Chirurgii Stomatologicznej), M. Rokicki, W. Rokicki (Seksja Chemii Fizjologicznej), J. Fuks, A. Becker, H. Papiernik-Teneta (Seksja Chemii Ogól-

nej) oraz A. Monsiol (Seksja Farmakologii) i M. Tendera (Seksja Fizjologii).

Odnotować należy udział naszych przedstawicieli SKN w konferencjach zagranicznych: Sesji Naukowej Studentów Instytutu Medycznego w Kalininie (ZSRR, 25–30 XI 1968), Międzynarodowej Konferencji „Naukowej Studentów Stomatologii w Lipsku (NRD, 17–24 1969) oraz w Konferencji STN Wydziału Lekarskiego Uniwersytetu w Pilźnie (ČSRS – 1971).

W dniach 11–13 XII 1970 r. odbyła się we Wrocławiu XII Ogólnopolska Konferencja Naukowa SKN Akademii Medycznych z udziałem pracowników naukowych i studentów z całego kraju oraz delegacji studentów z Czechosłowacji, NRD Węgier, Jugosławii, Danii, Wielkiej Brytanii i Libanu. Z naszego SKN uczestniczyła delegacja pod przewodnictwem kuratora prof. dr J. Szaflarskiego. Nagrodę RN ZSP uzyskała M. Łukasik za pracę pt. „Inwazje pasożytnicze wsi Biała-Błotna”, wyróżnienie otrzymali: G. Sokoła, H. Król, H. Dasiewicz, U. Gajeka, A. Landoch, L. Katamay za pracę pt. „Stan uzębienia i przyzębia u pracowników Fabryki Lin i Drutów w Zabrzu”.

Szczególnie dużym sukcesem dla studentów zrzeszonych w SKN w Śląskiej Akademii Medycznej była XIII Ogólnopolska Konferencja SKN (Białystok 1972), na której na osiem przedstawionych przez naszych studentów prac uzyskano dwie główne nagrody w zespole prac teoretycznych i klinicznych (1. E. Ansion, B. Błońska: „Wpływ podawania wyciągów inogatunkowych grasic płodowych na przedłużenie przeżycia przeszczepu chemicznego czerniaka złośliwego na albinotycznych szczurach”. 2. J. Ataman, L. Cierpka, J. Pławner, K. Ziąja: „Częściowe wycięcie śledziony w doświadczeniu na psach”) oraz II i III nagrodę i jedno wyróżnienie. Dało to podstawę do zajęcia pierwszego miejsca w nieoficjalnej międzyuczelnianej punktacji zespołowej.

Odbiciem stałej intensyfikacji działalności i rozwoju SKN był dalszy wzrost liczby członków, która w 1971 roku wynosiła 330 osób, zgrupowanych w 33 sekcjach.

W listopadzie 1969 roku powstało pierwsze w kraju Koło Przedmiotowe przy Zakładzie Nauk

społecznych. Już kilka tygodni później członkowie tego koła uczestniczyli w Ogólnopolskim Sympozjum Leninowskim Akademii Medycznych we Wrocławiu (19–20 II 1970 r.), uzyskując za wygłoszone referaty I, III i IV nagrody oraz jedno wyróżnienie. Członkowie tego koła zdobyli pierwsze miejsce w Uczelnianym Konkursie Wiedzy Politycznej (20 IV 1970 r.) ponadto uczestniczyli w Sesji Leninowskiej w Katowicach (23 IV 1970 r.) w Wojewódzkiej Robotniczej Sesji Leninowskiej ZMS w Siemianowicach (25 IV 1970 r.) i w Konferencjach Uczelnianych.

Należy wspomnieć, że SKN w Śląskiej Akademii Medycznej posiada rzadkie w Polsce sekcje: toksykologiczną przy Studium Wojskowym, sekcję przy Studium Wychowania Fizycznego, oraz sekcję językową przy Studium Języków Obcych.

Konferencje Naukowe SKN stały się nieodzownym corocznym wydarzeniem w życiu uczelni. Tak więc w 1971 roku odbyła się XI Uczelniana Konferencja Naukowa, która zbiegła się z dwudziestą rocznicą powstania Koła, toteż wykład inauguracyjny, wygłoszony przez prof. dr S. Jóźkiewicza poświęcony został historii SKN: „Od studenta do profesora” (Dwadzieścia lat Studenckiego Koła Naukowego w Śląskiej Akademii Medycznej).

Komisja konkursowa na tej konferencji przyznała następujące pierwsze nagrody: nagrodę Katedr Teoretycznych dla K. Kamińskiego, C. Szewczyka za pracę „Aktywność monoamino-oksydazy w różnych okresach rozwoju łożyska” (Katedra Chemii Fizjologicznej), nagrodę Katedr Klinicznych dla J. Atamana, L. Cierpki, J. Pławnera, K. Ziaji za pracę: „Częściowe wycięcie śledziony w doświadczeniu na psach” (z sekcji Anestezjologicznej II Katedry i Kliniki Chirurgii) oraz nagrodę Katedr Stomatologicznych dla A. Makarewicz, W. Goduli, J. Kopery, A. Kośmiaka, A. Szoty za pracę: „Rozwój fizyczny a rozwój uzębienia u dzieci przedszkolnych i żłobkowych miast” (z I Kliniki i Katedry Pediatrii oraz Katedry Ortodoncji”).

Jako novum do szkolenia studentów wprowadzono posiedzenia okrągłego stołu. Obrady na temat zakażeń wewnątrzszpitalnych prowadził z zespołem prof. dr K. Gibiński.

W rok później XII Uczelniana Konferencja Naukowa zgromadziła rekordową liczbę prac wygłaszanych bo aż 70. Najwięcej prac przedstawiły Sekcje przy Katedrach Biologii Ogólnej, Chemii Fizjologicznej, Mikrobiologii oraz Klinice Chorób Dzieci i I Klinice Chirurgicznej.

Komisja konkursowa przyznała pierwsze nagrody: w sekcji prac teoretycznych – stud. A. Bałdys, B. Gałęziowskiej za pracę: „Efekt działania kalcytoniny na wzrost kości podudzia szczurów badane metodą fluorescencji tetracyklinowej” (sekcja biologii), w sekcji prac klinicznych – stud. A. Obuchowicz, A. Małecka, B. Kulesza, E. Bober, R. Żaba za pracę: „Etiologia, patogeneza i przebieg kliniczny wymiotów acetonicznych u dzieci na materiale Kliniki Chorób Dzieci w Zabrze” (sekcja pediatria) oraz w sekcji prac stomatologicznych – stud. J. Książek, A. Paszkiel, J. Piekarska, K. Gawlik, B. Jarosz, A. Leszczuk, H. Morawiec za pracę: „Ocena wskaźników fuksynowego nasilenia próchnicy, interwencji stomatologicznej u młodzieży szkolnej Technikum Mechanicznego w Zabrze” (sekcja Stomatologii Zachowawczej).

Na tej konferencji prof. dr S. Jóźkiewicz wygłosił referat inauguracyjny pt. „Sztuka pisanie prac naukowych”, a dr J. Święcki, dyrektor Instytutu Onkologii w Gliwicach wraz z zespołem poprowadził posiedzenie okrągłego stołu na temat raka sutka. Dla lepszego zilustrowania obrad wyświetlono filmy tematycznie związane z tym posiedzeniem. Sądzymy, że ten dodatkowy system szkolenia studentów zdał egzamin, przyjął się i będzie dalej kontynuowany.

Na zakończenie obrad dr W. Janiec wygłosił referat pt. „Jak poprawnie dyskutować o pracy naukowej”.

Nowością na XII Uczelnianej Konferencji Naukowej było wyróżnienie nagrodami pieniężnymi opiekunów poszczególnych, najlepiej pracujących kół na Uczelni. Nagrody te otrzymali: prof. dr R. Wróblewski, dr dr n. med. A. Dyaczyńska, M. Drożdż, K. Karczewska i Z. Szczurek. Wydaje się, że nagrody te podkreśliły społeczny charakter pracy opiekunów sekcji oraz prowadzenia przez nich dydaktyki „wyższego rzędu”.

Aktualna problematyka ochrony naturalnego środowiska człowieka znalazła wyraz w udziale grupy studentów Śląskiej Akademii Medycznej w Ogólnopolskim Obozie Naukowym „Człowiek a środowisko” (Czorsztyn 2 – 17 IX 1971) a także w pracach Sekcji Chemii Fizjologicznej i Sekcji Toksykologicznej.

Momentem przełomowym w studenckim ruchu naukowym było zebranie sprawozdawczo-wyborcze w dniu 27 kwietnia 1972 roku. Zaakceptowany wtedy przez Walne Zgromadzenie nowy statut – wynik wielomiesięcznych wysiłków kuratora prof. dr J. Szaflarskiego i wielu współpracowników. W myśl postanowień statutu, podpisanego w roku 1972 przez JM Rektora i zatwierdzonego z ramienia organizacji studenckich przez Plenum Rady Uczelnianej ZSP, Studenckie Koło Naukowe przemianowano na Studenckie Towarzystwo Naukowe.

Istotne jednak jest to, że nowy statut jest ujęty w przemyślaną, jednolitą, w sensie ogólnych założeń, system. Każdy zgłaszający swój akces do Koła student będzie wiedział jakie są jego prawa i obowiązki. Jednocześnie, rozliczając Katedry lub nawet Uczelnię za ich opiekę nad ruchem naukowym, można będzie ocenę oprzeć, na jednolitych, wymiernych kryteriach. W czasie stażu kandydackiego każdy student będzie mógł określić swoje zamierzenia i sprawdzić swoje możliwości, a następnie po uzyskaniu pozytywnej oceny komisji złożonej ze swoich kolegów i opiekunów stać się pełnoprawnym członkiem STN.

Prawa członków STN streścić można w kilku słowach: członkowie STN mają jasno i wyraźnie określone pierwszeństwo w otrzymywaniu praktyk zagranicznych, stypendiów naukowych, stażu podyplomowego w klinikach uczelni i wreszcie etatu w macierzystej uczelni. Przy takich założeniach z zespołu uzdolnionych młodych ludzi, można wyłowić prawdziwe talenty, aby je dalej kształtować, rozwijać a potem właściwie wykorzystać.

Wydaje się, że można uznać nowy statut jako próbę indywidualnego szkolenia studentów, idei tak dzisiaj popieranej.

Statut powołuje również Uczelnianą Radę Programową STN, której zadaniem będzie m. in. programowanie i koordynowanie pracy wszystkich kół naukowych oraz troska o należyte gospodarowanie młodymi kadrami, wywodzącymi się z członków Towarzystwa. Celem obecnego statutu jest nie tylko znalezienie właściwego „sita” dla wyselekcjonowania młodych, najlepszych adeptów nauki a następnie nauczycieli akademickich w uczelniach medycznych, lecz także ujednolicenie tego typu szkolenia w całym kraju.

W związku z obchodami 500-lecia Urodzin Mikołaja Kopernika oraz Roku Nauki Polskiej odbyła się w Katowicach, z inicjatywy Rady Uczelnianej i Rady Kół Naukowych ZSP, międzyuczelniana sesja kopernikańska połączona z konkursem na najlepszy referat poświęcony genialnemu polskiemu astronomowi.

W grupie referatów poświęconych problematyce naukowej w dziełach Kopernika przyznano pierwsze miejsce studentce Śląskiej Akademii Medycznej E. Borkowskiej-Scheller za referat pt. „Mikołaj Kopernik – lekarzem”.

W zakończeniu należy również podkreślić stały udział członków STN we wszystkich pracach na Obozach Społeczno-Wychowawczych Uczelni, a także uwypuklić efekty tej pracy w postaci opracowań przedstawionych na Uczelnianych, Ogólnopolskich a nawet Międzynarodowych Konferencjach.

Nie można zapominać o specjalnej formie szkolenia, którą organizuje STN, a którą są obozy językowe od wielu lat prowadzone przez Śląską Akademię Medyczną.

STN stworzyło możliwość organizacyjną dla rozwijania pasji badawczej dla szczególnie uzdolnionej młodzieży, stworzyło w środowisku studenckim atmosferę zdrowej rywalizacji w nauce oraz indywidualnego szkolenia.

W obecnej chwili, gdy rośnie w kraju ranga nauki, również większego znaczenia i powagi nabiera studencki ruch naukowy.

Tym akcentem należy zakończyć dwadzieścia jeden lat pracy STN w Śląskiej Akademii Medycznej w XXV-leciu jej istnienia.

STUDENCKIE OBOZY ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ

Jedną z nowych, a bardzo skutecznych form i środków oddziaływania wychowawczego na młodzież akademicką są studenckie obozy społeczno-wychowawcze, stomatologiczne, językowe i sportowe.

Organizowane od wielu lat obozy wykazały słuszność podjętej decyzji i zyskały poparcie oraz uznanie wszystkich zainteresowanych czynników.

OBOZY SPOŁECZNO-WYCHOWAWCZE W ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ

W roku 1960 Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej wystąpiło z inicjatywą organizowania przez akademie medyczne obozów społeczno-wychowawczych. Inicjatywę tę podjęła Rada Uczelniana Zrzeszenia Studentów Polskich Śląskiej Akademii Medycznej, która zorganizowała w roku 1961 pod protektorem Komitetu Uczelnianego PZPR i Senackiej Komisji ds. społeczno-wychowawczych pierwszy obóz społeczno-wychowawczy na terenie powiatu cieszyńskiego. W następnych latach inicjatywę organizowania obozów podjął Krąg Instruktorów ZHP, organizując obóz na terenie powiatu zawierciańskiego w ramach harcerskiej akcji „Zamont” oraz Zarząd Uczelniany ZMS, organizując obóz na terenie Rybnickiego Okręgu Węglowego.

Wspólną cechą tych obozów, a zarazem głównym celem był zamiar przedłużenia oddziaływania wychowawczego Uczelni na studentów przez doświadczonych pracowników naukowo-dydaktycznych, biorących udział w obozach oraz poznawanie przez studentów podstawowych problemów medycyny społecznej, nie w sublimowanych warunkach klinik i sal wykładowych lecz bezpośrednio w terenie. Była to

zarazem próba zgodna z założeniem charakteru społeczno-wychowawczego obozów, powiązania teoretycznych wiadomości zdobywanych w czasie studiów z praktyczną pracą. Nowa forma ćwiczeń, wiążąca studia z życiem.

Jakkolwiek oddziaływanie wychowawcze było wspólną cechą, to metody i formy jego realizacji na poszczególnych obozach były różne, a także zakres pracy oraz środowisko było odmienne.

Obóz organizowany przez ZSP na terenie powiatu cieszyńskiego obejmował dzieci w szkołach podstawowych, a obóz organizowany przez ZHP na terenie powiatu zawierciańskiego obejmował miejscową ludność wiejską i młodzież harcerską biorącą udział w akcji letniej.

Obóz organizowany przez ZMS w Rybnickim Okręgu Węglowym obejmował swą działalnością górników miejscowych kopalń węgla kamiennego i uczniów szkół górniczych.

Oddziaływanie wychowawcze stanowiło sumę całokształtu pracy podejmowanej na obozach w poszczególnych dziedzinach ich działalności, a program obozów w miarę nabywanych doświadczeń ulegał dalszemu rozwinięciu i udoskonaleniu.

Obozowa forma organizacyjna, przy zapewnieniu dobrych warunków bytowych, sprzyjała wyrobieniu umiejętności życia i pracy w kolektynie, kształtowaniu społecznej sylwetki stu-

denta, wpojenie chęci społecznego zaangażowania.

Koniecznym wydaje się ogólne przedstawienie charakteru poszczególnych obozów.

OBOZY SPOŁECZNO-WYCHOWAWCZE ZRZESZENIA STUDENTÓW POLSKICH

Jednym z pierwszych Studenckich Obozów Społeczno-wychowawczych w Polsce Ludowej był obóz zorganizowany na terenie powiatu cieszyńskiego. Początkowo miał charakter eksploracyjny, wynikający z konieczności poznania środowiska, jego potrzeb i ustalenia form i metodyki działania. W pierwszych dwóch latach (1961–1962) spełniał rolę usługowo-użyteczną co powodowało, iż program obozu był niejednolity, zbyt szeroki i zbyt wszechstronny.

W następnych latach (1963–1969) zdobyte doświadczenia potwierdziły słuszność lokalizacji obozu na terenie powiatu cieszyńskiego, powiatu o charakterze mieszanym pod względem gospodarczym, zróżnicowanego geograficznie, o trudnych warunkach pracy służby zdrowia, a będącego zarazem głównym centrum terenów wypoczynkowych dla województwa katowickiego, posiadającym doskonałe warunki rekreacyjne. Wstępne rozeznanie określiło również środowisko, w którym powinny być prowadzone badania, tj. dzieci i młodzież szkół podstawowych. Zorganizowano więc obóz, koncentrując się na systematycznym i szczegółowym badaniu przeszło 18 000 dzieci ze wszystkich 75 podstawowych szkół powiatu cieszyńskiego. Jednym z efektów tej pracy w okresie 1963 do 1969 r. było ogłoszenie wielu (103) doniesień naukowych w czasopismach krajowych i zagranicznych, liczne wystąpienia referatowe na zjazdach, a nawet opracowanie dysertacji doktorskich przez uczestników obozu z badań wykonanych w terenie.

Uczestnictwo w obozie było wyróżnieniem dla studentów, a warunkiem udziału w nim było aktywne zaangażowanie społeczne, zdanie terminowe wszystkich egzaminów danego roku z co najmniej dobrym wynikiem oraz znajomość języka obcego. Jednocześnie sposób prowadzenia pracy, atmosfera obozu, korzyści wynikające

z uczestnictwa powodowały do tego stopnia zainteresowanie obozem wśród młodzieży studenckiej, że corocznie chętnych było o wiele więcej niż miejsc aktualnych. W tej sytuacji wybierało się oczywiście studentów najlepszych oraz najprzystatniejszych. W obozach tych brali udział studenci młodszych lat studiów.

Po dziewięcioletnim (1961–1969) cyklu badań na terenie powiatu cieszyńskiego postanowiono kontynuować w dalszym ciągu tę pożyteczną akcję. Na podstawie poprzednich doświadczeń i wnikliwych analiz opracowano nową formę pracy obozu społecznego i ustalono plan badań na najbliższe osiem lat (1970–1977).

Za podstawę działalności przyjęto ocenę rozwoju osobniczego dziecka w okresie jego pobytu w szkole podstawowej, tj. od klasy pierwszej do ósmej. Badaniem objęto przeszło 500 dzieci klas pierwszych z dziewiętnastu wyselekcjonowanych szkół. Selekcji szkół dokonano w ten sposób, by stanowiły reprezentację trzech zasadniczych części terenu powiatu cieszyńskiego, tj. gór, dolin i miasta. Wydaje się, że dzięki takiemu podziałowi będzie można porównać, jak różne warunki terenowe wpływają na niektóre cechy rozwoju osobniczego młodego organizmu. Corocznie przez osiem lat te same dzieci będą poddawane podobnym badaniom.

Niezależnie od powyższego, corocznie prowadzi się na obozie akcję nauki języka obcego metodą audiowizualną, lekcje odbywają się codziennie w oddzielnych grupach w zależności od zaawansowania. W ten sposób na kursie obozowym przerabia się materiał wykonywany na jednym roku pracy na uczelni.

Inicjatywa organizacji Obozów Społeczno-Wychowawczych spotkała się z dużym zainteresowaniem, pomocą i poparciem Władz Wojewódzkich. Dowodem tego może być wizytacja obozu przez Członka Biura Politycznego KC PZPR

I Sekretarza Komitetu Wojewódzkiego tow. Edwarda Gierka i Sekretarza Komitetu Wojewódzkiego PZPR, tow. Zdzisława Grudnia połączona z posiedzeniem Senatu Akademii, jak również życzliwa zawsze i wszechstronna pomoc ze strony Członka Rady Państwa, Przewodniczącego Prezydium Wojewódzkiej Rady Narodowej, tow. gen. Jerzego Ziętka. Co roku obozy były również wizytowane przez Kierownika Wydziału Nauki i Oświaty KW PZPR oraz władze uczelni a także przez władze polityczne i administracyjne powiatu cieszyńskiego.

Wydaje się, że materiał zebrany w wyniku tej pozytywnej akcji po szczegółowym opracowaniu i opublikowaniu będzie stanowił cenny naukowy wkład w tej dziedzinie wiedzy medycznej.

Skład kierownictwa obozów prowadzonych w latach 1961–1973:

Opiekunowie z ramienia Senatu Śląs-

kiej Akademii Medycznej: w latach 1961–1962 – prof. dr K. Szymoński, w latach 1963–1973 – prof. dr J. Szaflarski.

Kierownicy organizacyjni: w latach 1961–1962 – dr n. med. Z. Tyczyński, w latach 1962–1964 – dr n. med. J. Cieślowski, w latach 1965–1971 – lek. W. Illg, w latach 1972–1973 – lek. A. Monsiol.

Kierownicy naukowcy: w latach 1963–1965 – dr n. med. F. Zych, w latach 1966–1967 – doc. dr n. med. M. Krauze, w latach 1968–1969 – dr n. med. Z. Szczurek, w latach 1970–1973 – dr n. med. R. Brus.

Przewodniczący Samorządu Studentckiego: w latach 1961–1962 – stud. J. Cieślowski, w latach 1963–1964 – stud. W. Illg, w latach 1965–1966 – stud. W. Wallach, w latach 1967–1969 – stud. M. Gajeka, w latach 1970–1971 – stud. A. Monsiol, w latach 1972 – stud. J. Pławner.

OBOZY SPOŁECZNO-WYCHOWAWCZE ZWIĄZKU MŁODZIEŻY SOCJALISTYCZNEJ

W roku 1964 Śląska Akademia Medyczna rozszerzyła zapoczątkowaną przed czterema laty akcję organizowania wakacyjnych obozów społeczno-wychowawczych dla grup młodzieży ze starszych lat studiów, pracujących w terenie pod kierownictwem pracowników nauki.

Z inicjatywy ZU ZMS oraz Rybnickiego Zjednoczenia Przemysłu Węglowego powstał jeszcze jeden obóz w Brzeziu n/Odrą, którego opiekunem był prof. dr S. Jóźkiewicz.

Tematem wiodącym tych obozów był, ogólnie mówiąc „górnika i jego środowisko pracy”.

Penetracją studentów i lekarzy objęte zostały załogi kopalń rybnickich (Anna, Marcel, Rydułtowy, 1 Maja, Jastrzębie, Moszczenica), szkoły górnicze a także w początkowym okresie przedszkola oraz środowisko pracy w kopalniach Rybnickiego Okręgu Węglowego; celem było prowadzenie badań antropologicznych młodzieży górniczej, badań nad wpływem pracy w kopalniach na organizm, zaznajomienie się z warunkami sanitarnymi w jakich żyje ludność tego terenu oraz działalność usługową.

I tutaj szeroko zakrojona akcja okazała się

bardzo pozytywna, wskazując na kierunki pracy przemysłowej służby zdrowia.

Współpraca pracowników i studentów Śląskiej Akademii Medycznej w ROW, przyniosła i inne rezultaty. Wielu bowiem uczestników tego obozu pragnie tam pracować po ukończeniu studiów i tam na stałe osiąść, a więc obozy na tym terenie spełniają też jeden ze swych kierunków, tj. wychowanie lekarza przemysłowego. Należy się spodziewać, że masowe i wszechstronne badania przeprowadzane w tym terenie staną się również tematem prac naukowo-badawczych, ustalającym kierunki leczenia i profilaktyki w badanym środowisku.

Ścisła współpraca od lat dziewięciu z kopalniami ROW umożliwiła studentom inspirowanym przez swoich pedagogów poznać zagadnienia, z którymi zetkną się w swojej przyszłej pracy zawodowej. Stworzono studentom odpowiednie warunki prowadzenia badań i działalności naukowej, mającej między innymi na celu zwalczanie chorób zawodowych górników. Na gościnnej ziemi rybnickiej wybrani studenci nie tylko powiększyli zakres posiadanej wiedzy, ale

także pomogli w rozwiązaniu wielu zagadnień z zakresu ochrony zdrowia załóg w przemyśle węglowym.

Na tych obozach wprowadzono również naukę języków obcych. Skład kierownictwa obozów ZMS w latach 1964–1972:

Kierownicy organizacyjni: w roku 1964 – dr n. med. Zb. Tyczyński, w roku 1965 – doc. dr n. med. E. Stokłosa, w roku 1966 – doc. dr n. med. B. Gwóźdź, w latach 1967–1968 dr n. med. Z.

Stęplewski, w roku 1969 – lek. A. Koczwara, w latach 1970–1972 – lek. Z. Swierczyński.

Kierownicy naukowcy: w roku 1964 – doc. dr n. med. E. Stokłosa, w roku 1965 – doc. dr n. med. J. Szurman, w roku 1966 – doc. dr n. med. A. Wolański, w roku 1967, doc. dr n. med. B. Gwóźdź, w roku 1968 – doc. dr n. med. J. Sroczyński, w latach 1969–1971 – doc. dr n. med. S. Kośmider, w roku 1972 – doc. dr n. med. B. Gwóźdź.

OBOZY STUDENCKIEGO KRĘGU INSTRUKTORSKIEGO ZWIĄZKU HARCERSTWA POLSKIEGO

W okresie 15-letniej działalności kręgu instruktorskiego ZHP w organizacji obozów letnich wyróżnić można dwa etapy: obozy letnie o charakterze społecznym organizowane przez 32 Sanitarną Drużynę Instruktorów, ZHP w latach 1960–1964, oraz obozy społeczno-wychowawcze Śląskiej Akademii Medycznej organizowane przez Studencki Krąg Instruktorów ZHP w latach 1965–1972. Od 1960 do 1965 roku obozy letnie SDI miały charakter obozów społecznych. W roku 1960 odbył się pierwszy obóz we wsi mazurskiej Marózek. Od roku 1961 terenem obozowania były wsie powiatu zawierciańskiego. Uczestnicy prowadzą badania usługowe i usługowo-naukowe oraz społeczne wśród mieszkańców powiatu zawierciańskiego (Centuria, Podlesice, Podzamcze, Krępa), oraz zabezpieczenie medyczne obozów harcerskich dla młodzieży województwa katowickiego na terenach akcji „Zamont”.

Komendantami obozu byli studenci: S. Kozak (1960), A. Cichoń (1961), P. Mikołajczyk (1962), A. Cichoń (1963), P. Mikołajczyk (1964) a komendantami szpitalika lek. lek. K. Karczewska (1962–1964), A. Mikołajczyk (1965), K. Karczewska (1966) i G. Mikołajczyk (1967).

W 1963 roku obozy w ramach akcji „Zamont” odwiedził I Sekretarz Komitetu Wojewódzkiego PZPR tow. Edward Gierek, a w roku 1972 delegacja obozu uczestniczyła w spotkaniu z wizytującym obozy harcerskie obecnym Przewodniczącym Rady Państwa, tow. prof. dr Henrykiem Jabłońskim i I Sekretarzem Komitetu Wojewódzkiego PZPR tow. Zdzisławem Grudniem.

W roku 1965 dotychczasowe obozy społeczne Kręgu instruktorskiego ZHP przeszły pod patronat Uczelni. Opiekunem naukowym był w roku 1965 prof. dr M. Głowiński. Ogólna problematyka naukowa obejmowała zagadnienia wpływu środowiska wiejskiego na zdrowie mieszkańców regionu zawierciańskiego, a badaniami objęto ludność miejscowości: Zdowa, Białej Błotnej, Kroczyca, Ryczowa, Giebla, Pradła, Przyłubiska, Lgoty, Podlesie, Szypowic i Kiełkowic. Pozostało zabezpieczenie medyczne obozów harcerskich akcji „Zamont”. W następnym roku (1966) opiekunem naukowym obozów został prof. dr S. Szyszko, który te obowiązki pełni do dnia dzisiejszego. Komendantami obozów byli kolejno studenci: Śl. AM, M. Wesoły (1965), P. Mikołajczyk (1966–1967), L. Koźdoń (1968–1969), B. Bajtlik (1970) i R. Żaba (1971–1972). Komendantami naukowymi: lek. lek. A. Kwolek (1966–1969), O. Torbus (1970), B. Bajtlik (1971–1972).

Piękną innowacją tego obozu było zorganizowanie obozu z inicjatywy I Kliniki Pediatrii (1967) dzieci chorych na cukrzycę, a prowadzonego przez instruktorów Kręgu. Pierwszym celem tego podobozu było stworzenie chorym dzieciom takich warunków, aby się czuły normalnymi dziećmi-harcercami, a drugim zaś celem było wdrożenie naszych studentów do przyszłej pracy z chorymi dziećmi. Doświadczenie zdobyte przez studentów bezpośrednio sprawujących opiekę pielęgniarską, wychowawczą i lekarską okazały się bardzo pomocne w poszerzaniu wiadomości zdobytych na studiach,

umożliwiły dużej grupie studentów prowadzenie ciekawych prac naukowych wygłaszanych na studenckich sesjach naukowych i publikowanych w prasie medycznej.

Opiekunem naukowym obozu, a przede wszystkim jego twórcą, była prof. dr B. Hager-

-Małecka, a komendantem obozu dr n. med. K. Karczewska (1967, 1969–1972) oraz dr n. med. J. Górniak (1968).

Na ostatnim obozie znacznie wzbogacono zajęcia popołudniowe, wprowadzając zajęcia szkoleniowe z języka angielskiego.

STUDENCKIE OBOZY JĘZYKOWE W ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ

Idea organizowania studenckich obozów językowych zrodziła się w trakcie poszukiwań najlepszego systemu szkolenia kandydatów do Studenckiego Towarzystwa Naukowego, wychodząc z założenia, że znajomość języków obcych jest nieodzownym warunkiem podjęcia jakiegokolwiek pracy badawczej.

Warto tutaj podkreślić, że tego typu szkolenie wprowadzono, wśród medycznych uczelni, po raz pierwszy w kraju w Śląskiej Akademii Medycznej.

Obozy te odbywały się z reguły w przerwie międzysemestralnej, a ich okres trwania wynosił od 10 do 12 dni. Wszelkiej pomocy merytorycznej, organizacyjnej w sensie zabezpieczenia kadry nauczającej i sprzętu udzielała zawsze i chętnie kierownik Studium Praktycznej Nauki Języków obcych dr Z. Kalinowska.

Pierwszy Studencki Obóz Językowy odbył się w 1970 roku w Bystrej Śląskiej. Wzięło w nim udział 30 studentów podzielonych na trzy grupy językowe: rosyjski, angielski dla mniej zaawansowanych i konwersacyjnej. Zajęcia prowadzili: mgr mgr Z. Kempa, N. Morgala i T. Sobczak. Kierownictwo organizacyjne sprawował student O. Torbus.

Ten pierwszy obóz był źródłem doświadczeń, które pozwoliły udoskonalić zakres i metody działania następnych.

Kolejny obóz studencki zorganizowano w Wiśle w roku 1971. Uczestniczyło w nim 32 studentów, podobnie jak na poprzednim – w trzech grupach językowych. Lektoraty prowadzili lektorzy z roku poprzedniego, a kierownikiem organizacyjnym był A. Monsiol.

Trzeci obóz językowy utworzono w Wiśle w 1972 roku. Liczył 41 uczestników, którzy praco-

wali w czterech grupach językowych: rosyjskiej, francuskiej i dwóch angielskich.

Zajęcia dydaktyczne sprawowali: mgr mgr Z. Kempa, N. Morgala, A. Myślińska oraz K. Sacha. Nadzór pedagogiczny sprawowała mgr D. Kempa, kierownikiem organizacyjnym był lek. A. Monsiol.

Następny czwarty obóz zorganizowano w Porąbce–Czańcu w 1973 roku. W obozie uczestniczyło 37 studentów. Zajęcia odbywały się w pięciu grupach językowych, dwie grupy języka angielskiego, jedna grupa języka rosyjskiego, jedna grupa języka francuskiego oraz jedna doświadczalna grupa języka łacińskiego. W skład kadry nauczającej wchodziło 6 lektorów łącznie z kierownikiem pedagogicznym mgr D. Kempą oraz lektorzy: mgr mgr Z. Kempa, N. Morgala, A. Myślińska, K. Sacha i S. Żerdka. Ze strony studentów Radą Obozową kierowała studentka V roku J. Białas, przewodnicząca STN w Śląskiej Akademii Medycznej.

Zajęcia podczas wszystkich Obozów odbywały się według podobnego schematu. Pracowano najczęściej w 10-osobowych grupach, łącznie przeprowadzając w każdej grupie przeszło 30 godzin lektoratowych, o kierunku medycznym, tj. mniej więcej tyle, ile studenci mają w ciągu całego semestru. W czasie zajęć korzystano z najnowszych podręczników i pomocy audiowizualnych.

Wszyscy studenci wykazali pozytywny stosunek do pracy, przygotowując się wzorowo do zajęć. Można sądzić, że prawie wszyscy zdobyli wyższą sprawność językową, gdyż na obozie istniały szersze możliwości podejścia indywidualnego do każdego studenta i była okazja do czynnego posługiwania się językiem.

STUDENCKIE OBOZY STOMATOLOGICZNE W ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ

Tradycją ostatniego roku studiów na Oddziale Stomatologii w Śląskiej Akademii Medycznej jest organizowanie obozów zimowych. Początkowo miały one charakter wypoczynkowy, a następnie przeistoczyły się w naukowo-społeczne. Organizatorami tych obozów jest Rada Uczelniana ZSP przy współudziale Zarządu STN oraz Rada Roku z Opiekunem Roku. W obozach biorą udział wszyscy studenci V roku oraz kadra naukowo-dydaktyczna.

Obozy te są niezwykle pożyteczną formą ruchu studenckiego, a tematykę obozów wytyczają Koła STN przy Zakładach Stomatologicznych. Uczestnicy na podstawie badań profilaktycznych dzieci szkolnych i przedszkolnych zapoznają się z metodyką pracy badawczej w kolektynie i z problemami terenowej Służby Zdrowia, nabywają umiejętności podstawowych zabiegów leczniczych i profilaktycznych.

Otrzymany materiał w trakcie przeprowadza-

nia badań na obozach wielokrotnie służył za podstawę opracowania następujących problemów: oceny stanu zdrowotnego jamy ustnej z uwzględnieniem mażowości występowania schorzeń choroby próchnicowej, występowania zaburzeń szczękowo-zgryzowych u dzieci, oceny stanu higieny jamy ustnej na podstawie wskaźników oraz oceny stanu sanitarnego i higienicznego szkół. Przygotowane prace były wygłaszane na Konferencjach Studenckich Towarzystw Naukowych Śląskiej Akademii Medycznej, a np. praca pt. „Stan uzębienia młodzieży szkół podstawowych w Szczyrku” uzyskała w roku 1972 na XII Konferencji wyróżnienie.

Do roku 1973 zorganizowana następujące obozy: Zakopane (1964 i 1965) kier. doc. dr S. Knapik, Ustroń-Jelenica (1969), Wiśła-Głęboce (1970) kier. doc. dr F. Łabiszewska-Jaruzelska, Szczyrk (1972) kier. doc. dr S. Knapik i Słemień (1973) kier. doc. dr E. Wierzyński.

OBOZY STUDIUM WYCHOWANIA FIZYCZNEGO W ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ

Dwugodzinny czas ćwiczeń tygodniowo dla studentów I i II roku jest tym minimum, które ma zapewnić sprawność fizyczną studenta. Podczas tych ćwiczeń nie ma jednak czasu na zapoznanie studenta z możliwościami wykorzystania kultury fizycznej w profilaktyce, rehabilitacji i leczeniu. Trudno też w tym krótkim okresie poszerzyć wiedzę studenta z dziedziny medycyny sportu.

Od roku 1960 Ministerstwo Zdrowia i Opieki Społecznej przyznaje specjalne dotacje na organizację różnego rodzaju obozów sportowych, które stanowią uzupełnienie całorocznej działalności Studium Wychowania Fizycznego. Opierając się na tych dotacjach organizuje się:

- szkoleniowe obozy sportowe w różnych dyscyplinach (narciarstwo, siatkówka, koszykówka, pływanie, lekkoatletyka),
- obozy te zwiększają możliwość dobrego przygotowania reprezentantów naszej uczelni do mistrzostw Polski Akademii medycznych,

- obozy medyczno-sportowe, na których oprócz zajęć sportowych studenci zapoznają się z wybranymi zagadnieniami z medycyny sportowej oraz,
- wędrowne obozy turystyczne (piesze i kajakowe), których celem jest zapoznanie młodzieży z turystyką jako formą czynnego wypoczynku, a także pokazanie piękna różnych okolic kraju.

Od roku 1960 do 1972 w obozach organizowanych przez Studium Wychowania Fizycznego wzięło udział 1703 studentów Śląskiej Akademii Medycznej.

Wnioski z naszych dotychczasowych doświadczeń, w czasie prowadzonych obozów można sformułować następująco:

Celowość organizowania tego rodzaju obozów, jako jednej z akcji pozauczelnianego wpływu wychowawczego na młodzież jest niewątpliwa, jednak formy, zakres badań i metodyka mogą i powinny być systematycznie zmieniane, rozwijane i doskonalone, zależnie od wa-

runków, co zresztą było realizowane każdorazowo corocznie.

Najbardziej korzystne wydaje się lokalizowanie obozów na tym samym terenie dłużej niż przez okres jednego roku; umożliwia to pełniejsze jego opracowanie i poznanie problemów zdrowotnych badanego środowiska.

Dotychczasowe doświadczenia wykazują, że aby uzyskać właściwy cel dydaktyczno-wychowawczy, jest przede wszystkim konieczna odpowiednia rekrutacja i kwalifikacja wszystkich uczestników obozu.

Przy kwalifikacji studentów – uczestników uwzględnić należy takie kryteria, jak: dobre wyniki w nauce, całkowicie zakończoną sesję egzaminacyjną danego roku, zaangażowanie w pracy społecznej (ZSP, ZMS, ZHP) i naukowej (STN), zainteresowania naukowe i społeczne oraz ogólną przydatność w realizacji programu obozu.

W stosunku do pracowników nauki – sprawujących na obozie opiekę nad studentami stawiano natomiast wymagania: zaangażowanie się w sprawy młodzieżowe, dobre doświadczenie w pracy dydaktyczno-wychowawczej, umiejętność kształtowania życia i pracy w kolektywie, a przede wszystkim – co jest szczególnie ważne – stały udział w całym obozie. Ogólnie więc biorąc, musi to być „zaangażowany w sprawy młodzieżowe wzorowy dydaktyk”.

Konieczne jest również, aby rekrutacja na obóz obejmowała wszystkie lata studiów. Należy jednak przy tym zachować zasadę, że część uczestników z poprzedniego obozu może wziąć udział w następnym, celem zachowania ciągłości pracy i charakteru badań oraz możliwości przekazywania następcom doświadczeń, dobrych tradycji itp.

Wydaje się również, że celowe byłoby wybranie i ustawienie opiekunów i kadrę szkolącą na więcej niż jeden obóz. Takie ustawienie daje podstawę do pewnego rodzaju specjalizacji w prowadzeniu tego typu obozów, a to ma niewątpliwie duże znaczenie dla uzyskania ostatecznych właściwych efektów.

Tak przyjęte kryteria spełniają swój cel, o czym może świadczyć zawsze wzorowa, dys-

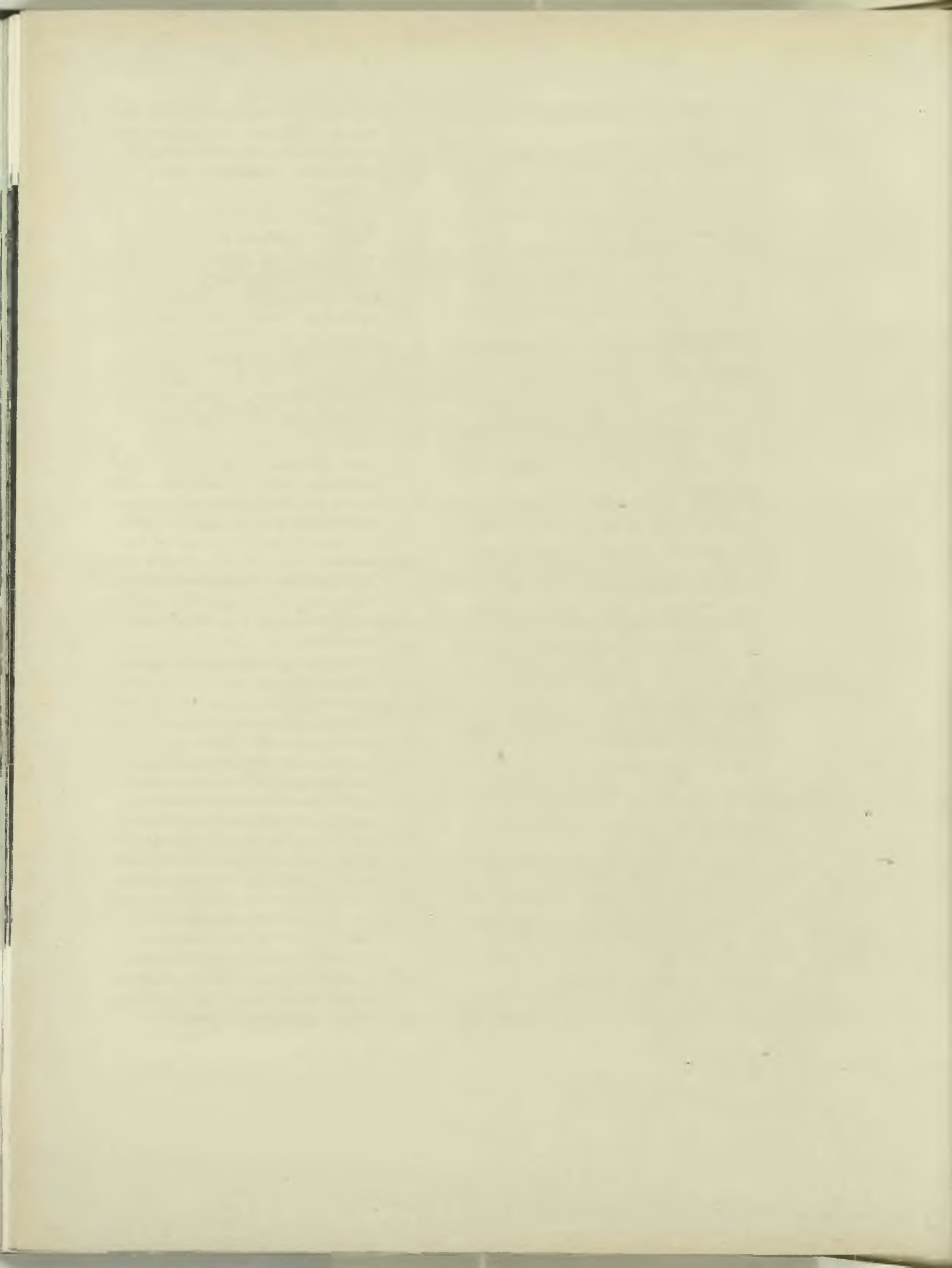
cyplinowana i koleżeńska atmosfera na naszych obozach, cechująca się nie tylko młodzieńczą energią i zapałem ale także świadomością obowiązków i odpowiedzialnością.

Korzyści, jakie odnosi młodzież studencka, oprócz poprzednio wspomnianych umiejętności życia i pracy w kolektywie oraz pogłębiania wiedzy praktycznej – to przede wszystkim poznanie środowiska przyszłej pracy i problemów zdrowotnych społeczeństwa, a również rozszerzanie świadomości społeczno-politycznej w czasie organizowanych na obozach prelekcji i dyskusji na tematy światopoglądowe, gospodarcze i z zakresu historii medycyny, co powoduje, że wielu uczestników obozów w wyniku większego zaangażowania staje się aktywistami organizacji młodzieżowych.

Chciałbym tutaj jeszcze jedną sprawę szczególnie podkreślić. Jeżeli chcemy, aby obozy spełniły swoje zadania, to praca z ich uczestnikami nie powinna kończyć się w dniu ich zakończenia, lecz powinna trwać przez cały okres międzyobozowy. Opracowanie materiałów powinno być momentem wielokrotnych spotkań uczestników obozu – a ogłaszanie wyników, w takiej czy innej formie musi być obowiązkową koniecznością.

Suma różnych form oddziaływania na młodzież w czasie trwania obozów i po ich zakończeniu, czyni z nich inwestycję, która w przyszłości powinna procentować w postaci tworzenia się nowej sylwetki lekarza społecznika, o szerokim horyzoncie spojrzenia na zagadnienia zdrowia publicznego. Podwyższaniu bowiem kwalifikacji i zdobywaniu wiedzy powinny również towarzyszyć procesy kształtowania podstaw obywatelskich i patriotycznych młodzieży. I w tym względzie potrzebna jest ze strony kadry naukowo-dydaktycznej większa bezpośrednia pomoc, doskonalenie i rozwijanie pracy ideowo-wychowawczej w środowisku młodzieżowym.

Na zakończenie niech wolno mi będzie podać cytaty za St. Staszicem, aktualny do powyższych wypowiedzi: „nauka i umiejętność dopiero wtedy stają się użytecznymi, gdy są w praktyce do użytku publicznego stosowane”.

WSPOMNIENIA

Z PAMIĘTNIKA STUDENTA Z INDEKSEM NR 1

Zaproszenie mnie przez Komitet Organizacyjny Obchodu XXV-lecia Śląskiej Akademii Medycznej im. Ludwika Waryńskiego do podzielenia się swoimi wrażeniami z pobytu na Uczelni traktuję jako duże wyróżnienie nie tylko dla mnie osobiście, ale również dla kolegów pierwszego rocznika studiów.

Nie uzurpuję sobie żadnego prawa do pisania w imieniu kolegów i pragnę zaznaczyć, że będą to jedynie moje własne refleksje.

Aż wierzyć się nie chce, że to już 25 lat minęło od chwili kiedy przekroczyłem mury mojej Uczelni „Alma Mater Silesiensis”. Jeszcze dzisiaj żywo mam w pamięci moment startu o indeks.

Jest miesiąc sierpień 1948 roku. Na terenie Uczelni tłumy kolegów „in spe” studentów, aczkolwiek wiadomo, że tylko około 120 na medycynę i 80 na stomatologię dostąpi zaszczytu studiowania na uczelni.

Wśród startujących o indeks spotykam umundurowanych – oficerowie Ludowego Wojska Polskiego, Milicji Obywatelskiej, ludzi, których losy wojny zagnały na Bliski Wschód i do Anglii. Są oni bardzo zróżnicowani wiekiem, od najstarszych – około 30 lat – do najmłodszych 18 latków.

Przystępujemy do egzaminów wstępnych. Zdajemy z kierunku studiów, chemii oraz nauki o Polsce Współczesnej. Z niecierpliwością oczekujemy na ogłoszenie wyników i co za radość; nazwisko moje umieszczone zostało na liście przyjęć; a jednocześnie ogarnia mnie smutek, że spośród około 900 kandydatów tylko mała część będzie mogła rozpocząć studia.

Jest dzień 20 X 1948 r. i po raz pierwszy jestem na wykładzie z przedmiotu histologii i embriologii prowadzonym przez ówczesnego dziekana Wydziału Lekarskiego prof. dr Tadeusza Pawlikowskiego. Obecne pokolenie studentów na pewno dziwi się, że tak późno rozpoczęły się zajęcia, ale należy pamiętać, że budowa Zakładów nie była jeszcze ukończona i zamieszkując już w Domu Akademickim sami pomagaliśmy w adaptacji pomieszczeń na wykłady i ćwiczenia. Nie były to jedyne nasze trudności. Brak podręczników i skryptów zmusił nas do tworzenia zespołów wśród kolegów, którzy bezpośrednio po wykładach swoje notatki korygowali i przenosili na papier drukowany, co z biegiem czasu stało się zalążkiem wydania skryptu z poszczególnych przedmiotów. W późniejszym okresie stworzyliśmy nawet własną zarejestrowaną drukarnię i niejeden dzisiaj podręcznik wydany przez naszego mistrza i nauczyciela miał swój pierwowzór w naszym skrypcie (notatki).

Również wszystkie istniejące dzisiaj organizacje studenckie na Uczelni z wyjątkiem ZHP, aczkolwiek noszą w niektórych wypadkach inną nazwę, organizowaliśmy od podstaw, mimo iż nie mieliśmy żadnej tradycji uczelnianej. Istniał ZAMP, Bratnia Pomoc, Koło Naukowe Medyków i AZS, którego miałem zaszczyt być pierwszym prezesem. Mimo braku doświadczonych działaczy, wyposażenia w sprzęt i urządzenia sportowe utworzono szereg sekcji sportowych wśród nich szermierczą, żeglarską, lekkoatletyczną, piłki nożnej, siatkówki itp., w których sam byłem czynnym zawodnikiem. Rozgrywając początkowo towarzyskie a następnie mistrzow-

skie spotkania z sąsiednimi drużynami robotniczymi i akademickimi, zawodnicy nasi przyczynili się walcie do spopularyzowania sportu wśród studentów i do nawiązania przyjacielskich stosunków naszej młodzieży ze środowiskiem robotniczym, a tym samym rozslawiły Śląską Akademię Medyczną.

Zresztą trudności towarzyszyły nam przez cały okres studiów. Brak sal wykładowych sprawił, że niektóre wykłady odbywały się w kinie „Roma” w Zabrze. Z tym wiązą się pewne zdarzenia, o których często wspominam w gronie moich kolegów. Zresztą wspomnień i anegdot mam wiele, które ze względu na to, że nieraz przysparzały dużo kłopotów zarówno kolegom, jak i Władzom Uczelni (śmigus hydrantami, strachy z duchami, malowanie poręczy kiedy światło zgasło) nie chciałbym szczegółowo opisywać, jako, że patent został zastrzeżony przez studentów pierwszego rocznika.

Kiedy po dwudziestu pięciu latach sięgam pamięcią wstecz do czasu kiedy jako student, który podczas pierwszej immatrykulacji w roku 1948 otrzymał indeks nr 1 nieraz zastanawiam się, czy studia przygotowały mnie prawidłowo do wykonywania zawodu lekarza. Stwierdzam z wielką przyjemnością, że jak na ówczesne warunki – na pewno tak. Niejeden raz bowiem miałem okazję w konfrontacji z absolwentami innych uczelni stwierdzić, że za posiadane wiadomości, jakie wyniosłem z mojego pobytu na Uczelni nie musiałem się wstydzić. Wydaje mi się jednak, że pracując przez trzynaście lat jako chirurg odczuwałem niedosyt wiedzy anatomicznej, który w żadnym wypadku nie wynikał z wadliwego prowadzenia zajęć, lecz z reformy studiów, która ograniczyła okres nauczania anatomii do jednego roku. Jestem osobiście

zdania, że anatomia należy do jednego z podstawowych przedmiotów studiów lekarskich i niezależnie od obranej specjalizacji, a szczególnie operatywnej jest podstawą wiedzy lekarskiej.

Jako lekarz praktyk uważam, że w okresie moich studiów za mało byłem zaznajamiany z praktyczną stroną biochemii klinicznej, która dla lekarza praktyka pozbawionego należytego zaplecza laboratoryjnego, jest chlebem powszednim w codziennej pracy. Również wiadomości z zakresu organizacji, administracji, orzecznictwa lekarskiego były moim zdaniem niewystarczające, mając na uwadze fakt, że wielu absolwentów podobnie jak ja rozpoczęło swój staż pracy w przemysłowych względnie wiejskich ośrodkach zdrowia. To samo odnosi się do wiadomości nabytych z farmakologii. Większa część zajęć poświęcona była farmakologii teoretycznej i nie zawsze nabyte wiadomości mogły być wykorzystane w praktyce ze względu na to, że nie obejmowały aktualnych preparatów farmaceutycznych produkowanych przez Polski Przemysł Farmaceutyczny.

Biję się w piersi, że w tak uroczystej dla Uczelni chwili pozwoliłem sobie na pewne uwagi. Aby jednak mój artykuł zakończyć optymistycznym akcentem, nawiążę do słów prof. dr Stanisława Kohmanna, wypowiedzianych na jednym z pierwszych wykładów „Studia nigdy nie dadzą pełni wiadomości – powinny przygotować do studiowania, które przecież w naszym zawodzie nie kończy się z chwilą uzyskania dyplomu ale powinno trwać przez całe życie”.

Vivat Academia!
Vivant Professores!

O TYCH, KTÓRZY ODESZLI...

Dokonując na kanwie XXV-lecia istnienia naszej Uczelni — przeglądu organizacji, rozwoju i osiągnięć poszczególnych Katedr, Zakładów i Klinik — nie sposób pominąć zasług i wkładu pracy niektórych samodzielnych pracowników nauki, którzy bądź to na zawsze ubyli z naszego grona, bądź objęli inne stanowiska lub też przeszli na zasłużoną emeryturę. Pracowników tych oblicza się już dziś na niespełna 50, a ich wkład, tak indywidualny jak i zbiorowy w pracę organizacyjną, naukową, dydaktyczną i społeczno-wychowawczą, powiększył wydatnie dorobek Uczelni.

Niech nam będzie wolno schylić czoła w hołdzie tym, którzy odeszli na zawsze z naszego grona. Ich trud i wysiłki w pierwszym, nie łatwym okresie powojennym dały owocny plon, który podsumowujemy i oceniamy dziś z okazji XXV-lecia Uczelni. Pracy tej nie położyło bowiem kresu ich odejście z naszego grona. Ich plany i wytyczne systematycznie rozwijane

i wzbogacane przez kontynuatorów ich dzieła, uczniów i współpracowników, przyczyniły się do chlubnego święcenia XXV-lecia Uczelni.

Za te nieprzemijające zasługi niech nam będzie wolno złożyć słowa czci, uznania i wdzięczności.

Słowa uznania i podziękę należą się równocześnie tym samodzielnym pracownikom nauki, którzy bądź to odeszli z naszej Uczelni na inne, przeważnie wyższe stanowiska lub przeszli w zasłużony stan spoczynku, a których trud i osiągnięcia trwale i chlubnie zapisane są w historii Śląskiej Akademii Medycznej. Lecz jak ze stanu faktycznego i oświadczeń ankietowych wynika, odejście tych Kolegów — to nie oderwanie od macierzy. Łączą ich nadal więzi nie tylko ścisłej współpracy naukowej ale przede wszystkim więzi sentymentu, sympatii i przyjaźni z Kolegami ich poprzednich Zakładów i Klinik.

ODESZLI Z NASZEGO GRONA NA ZAWSZE:

ARTUR CHWALIBOGOWSKI, dr wszech nauk lek., profesor zwyczajny, kierownik Katedry i Kliniki Pediatrii Śląskiej Akademii Medycznej w latach 1951–1964. Urodził się 1 VI 1899 r. w Tarnawie, woj. stanisławowskie. Studia medyczne odbywał na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie, uzyskując w roku 1926 stopień doktora. Wykształcenie swe pogłębia kolejno w Klinice Chorób Wewnętrznych, w Katedrze Chemii Lekarskiej i Klinice Pediatricznej pod kierunkiem prof. F. Gröera, przechodząc wszystkie szcze-

ble pomocniczego pracownika nauki aż do stanowiska docenta, który to tytuł uzyskał w roku 1939 na podstawie pracy habilitacyjnej pt. „Badania doświadczalne nad jakościowo jednostronnym odżywianiem niemowląt”. W roku 1937 w wyniku konkursu zostaje mianowany ordynatorem Oddziału Dziecięcego Państwowego Szpitala Powszechnego we Lwowie. Po wkroczeniu Niemców do Lwowa zostaje razem z większością Polaków zwolniony z dotychczasowego stanowiska i prowadzi od roku 1941–1944 dzie-

cięcą poradnię przeciwgruźliczą we Lwowie, a po przeniesieniu się do Krakowa – zostaje ordynatorem Oddziału Dziecięcego Szpitala Miejskiego w Prądniku. W 1948 roku zostaje powołany na Kierownika Katedry i Kliniki Pediatrii w Szczecinie, a w roku 1951 obejmuje Katedrę i Klinikę Chorób Dzieci w Śląskiej Akademii Medycznej, w której pozostaje do ostatnich dni swego życia. W roku 1949 otrzymuje nominację na profesora nadzwyczajnego, a w roku 1957 na profesora zwyczajnego.

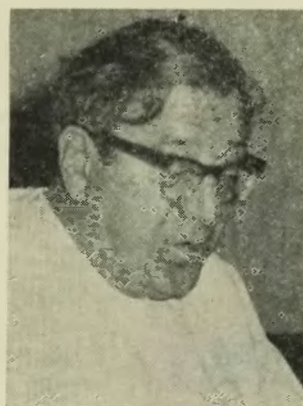

Jest to najbardziej aktywny okres życia prof. Chwalibogowskiego w intensywnej pracy naukowej, organizacyjnej i usługowej. Wnosi wielki wkład w rozbudowę sieci leczenia dziecięcego, tak otwartego jak i zamkniętego na terenie Śląska. Szkoli dobrze i szybko nowe kadry, którymi uzupełnia wielkie braki personalne w terenie. Jego dziełem niestrudzonej pracy dla dobra chorego dziecka są Szpitale Dziecięce w Będzinie, Bielsku i pierwsze w Polsce Sanatorium dla Dzieci Reumatycznych w Jastrzębiu-Zdroju. W dorobku naukowym Profesora, liczącym blisko 50 prac, znajdujemy dużą skalę zainteresowań naukowych, jak: choroba reumatyczna, kołagenozy, gruźlica i zapobieganie jej, żywienie dziecka, schorzenia neurologiczne i psychiczne dziecka, cukrzyca i inne.

Mimo licznych obowiązków nie uchylał się profesor Chwalibogowski od pracy społecznej. Przejawia ożywioną działalność jako członek Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Pediatrycznego i Przewodniczący Oddziału Śląskiego tegoż Towarzystwa, Członek Zarządu Pol-

skiego Towarzystwa Lekarskiego i Przewodniczący Oddziału Śląskiego tegoż Towarzystwa w latach 1956–1959, członek Zarządu Polskiego Towarzystwa Reumatologicznego, członek Komitetu Redakcyjnego czasopisma „Pediatria Polska”. Z racji wysokiej etyki i obiektywności osądów był kilkakrotnie przewodniczącym Komisji Kontroli Zawodowej i długie lata członkiem Wojewódzkiej Komisji Weryfikacyjnej.

W uznaniu zasług odznaczony był Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotą Odznaką Zasłużonemu w Rozwoju Województwa Katowickiego oraz Odznaką za Wzorową Pracę w Służbie Zdrowia. Prof. Chwalibogowski zmarł 11 II 1964 r.

MIECZYSLAW FILIP GŁOWIŃSKI, dr wszech nauk lek., profesor nadzwyczajny, kierownik I Katedry i Kliniki Położnictwa i Ginekologii Śląskiej Akademii Medycznej w latach 1963–1965. Urodzony 26 V 1899 r. w Bydgoszczy, studia lekarskie ukończył w roku 1924 na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie. Przez okres dalszych czterech lat specjalizował się w zakresie położnictwa i ginekologii w klinice poznańskiej. Od roku 1929–1939 jest ordynatorem Oddziału Położniczo-Ginekologicznego Szpitala Miejskiego w Rybniku. Okres okupacji spędził w Będzinie, a po wyzwoleniu otrzymał ordynaturę oddziału Położniczo-Ginekologicznego Szpitala Miejskiego w Bytomiu. Przez cały ten czas, mimo oderwania od warsztatu naukowego, jakim jest Klinika nie zrezygnował z dalszego dokształcania się i pracy naukowej. Napisał w tym czasie kilka wartościowych prac.

W roku 1951 dr Głowiński rezygnuje z pracy w Szpitalu, otrzymując adiunkturę w Katedrze i Zakładzie Histologii i Embriologii Śląskiej Akademii Medycznej. Dwuletnia praca w tym Zakładzie pozwoliła Mu tak na opanowanie metodyki pracy w zagadnieniach histologii i cytologii, jak i na wprężenie się w pracę dydaktyczną.

W roku 1952 na podstawie rozprawy pt.: „Właściwości hormonalne mazi płodowej” Rada Wydziału Lekarskiego Akademii Medycznej we Wrocławiu nadała mu stopień naukowy docenta.

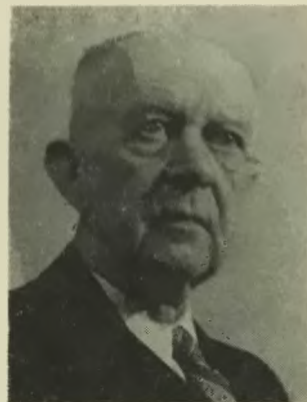
W latach 1954–1955 doc. Głowiński był dyrektorem Szpitala Położniczo-Ginekologicznego w Siemianowicach, utrzymując żywy kontakt z Śląską Akademią Medyczną i kontynuując współpracę z Zakładem Histologii. Tamże zorganizował laboratorium i utworzył pierwszy na Śląsku Oddział Cięży Powikłanej i Oddział dla Wcześnieńców, interesując się szczególnie konfliktem w zakresie czynnika Rh. Z końcem 1955 roku Głowiński rozpoczął pracę w I Klinice Położnictwa i Chorób Kobietych Śl. AM w Zabrze jako docent przy Katedrze, a w roku 1963 po śmierci prof. dra W. Starzewskiego, został jej kierownikiem. W tymże roku został mianowany profesorem nadzwyczajnym. W okresie tym wykazuje profesor Głowiński szczególną aktywność naukową, zwiększając swój dorobek naukowy do 107 publikacji. Główne kierunki badań to: choroba hemolityczna noworodków, cytydiagnostyka raka macicy, mechanizm krzepnięcia krwi w czasie ciąży, rozpoznawanie ciąży przenoszonej; na szczególne podkreślenie zasługują badania profesora Głowińskiego nad toksoplazmozą i jej znaczeniem w położnictwie.

Prof. Głowiński był ofiarnym i troskliwym lekarzem, cenionym w świecie nauki badaczem i wychowawcą młodej kadry jak również aktywnym członkiem wielu towarzystw naukowych.

Odnaczony Medalem Niepodległości, Wielkopolskim Krzyżem Powstańczym, Srebrnym Krzyżem Zasługi, Odznaką „Za Wzorową Pracę w Służbie Zdrowia” i Złotą Odznaką „Zasłużonemu w Rozwoju Województwa Katowickiego”. Był członkiem ZBoWiD. Zmarł 12 XI 1965 r.

BRUNON NOWAKOWSKI, dr wszech nauk. lek., dr nauk med., profesor zwyczajny, pierwszy Rektor Śląskiej Akademii Medycznej w latach 1948–1951. Organizator i kierownik Katedry i Zakładu Higieny Śląskiej Akademii Medycznej w latach 1948–1960.

Urodził się 26 IX 1890 r. w Strzałkowie w województwie poznańskim. Studia medyczne odbywał w Lipsku i Monachium, uzyskując dyplom w roku 1914. Dyplom ten nostryfikował na Uni-

wersytecie Jagiellońskim w 1922 r. W latach późniejszych, jako docent higieny Uniwersytetu Warszawskiego powołany został w 1937 r. na kierownika Katedry Higieny Uniwersytetu Stefana Batorego w Wilnie, jako profesor nadzwyczajny. Po dwóch latach zostaje przeniesiony na Uniwersytet Jagielloński.

Lata wojny i okupacji przerywają jego owocną działalność naukową i pedagogiczną w kraju – jakkolwiek z dużym pożytkiem prowadzi ją na emigracji.

W okresie II wojny światowej – powołany do wojska do Centrum Wyszczolenia Sanitarnego w Warszawie zostaje z nim ewakuowany i internowany w Rumunii. W 1941 r. zostaje powołany na Katedrę Higieny Polskiego Wydziału Lekarskiego w Uniwersytecie w Edynburgu. W roku 1946 wraca do Polski i obejmuje z powrotem Katedrę Higieny w Krakowie. W roku 1948 mianowany Rektorem tworzącej się na Śląsku Akademii Lekarskiej organizuje ją od podstaw w trudnych i zupełnie nowych warunkach. Równocześnie mianowany profesorem zwyczajnym i kierownikiem Katedry i Zakładu Higieny w Śląs-

kiej Akademii Medycznej rozwija żywą działalność naukową, pedagogiczną i szkoleniową. W ten sposób przygotował poważną kadrę naukową dla pierwszego na Śląsku i w Polsce Instytutu Medycyny Pracy w Przemyśle Węglowym i Hutniczym, którego prof. Nowakowski był organizatorem i długoletnim dyrektorem. Tak więc w osobie prof. Nowakowskiego Śląsk otrzymał Założyciela Akademii Medycznej i Instytutu Medycyny Pracy.

Imponujący jest dorobek profesora Nowakowskiego w pracy naukowo-badawczej: dotyczy on prawie wszystkich działów higieny a obejmuje 114 prac naukowych.

Jako uczony-higienista o światowej sławie i działacz społeczny jest członkiem rzeczywistym i honorowym licznych towarzystw krajowych i zagranicznych jak: Instytucji i Towarzystw Naukowych, Polskiej Akademii Umiejętności, Rady Naukowej przy Ministrze Zdrowia, Rady Naukowej Instytutów Medycyny Pracy w Łublinie, Łodzi i Zabrze, Komitetu Redakcyjnego czasopisma „Medycyna Pracy”. Jest Przewodniczącym Komitetu Higieny Ogólnej i Społecznej przy Wydziale VI Polskiej Akademii Nauk, bierze udział w „Commission Internationale Permanente pour le Medicine du travail” w Genewie, w Fińskim Towarzystwie Medycyny Pracy, jest również członkiem Polskiego Towarzystwa Lekarskiego i wielu, wielu innych Towarzystw Naukowych.

W uznaniu ogromnych zasług otrzymał: Medal Niepodległości, Złoty Krzyż Zasługi, Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski, Medal Dziesięciolecia Polski Ludowej, Order Sztandaru Pracy II Klasy, Odznakę za wzorową Pracę w Służbie Zdrowia, Złotą Odznakę „Zasłużonemu w Rozwoju Województwa Katowickiego”, Order Sztandaru Pracy I klasy, Nagrodę Państwową I stopnia. Uczelnia nadała mu stopień – doktora honoris causa. Prof. Nowakowski – „ojciec higieny” uczony higienista o światowej sławie, twórca higieny pracy w Polsce, utalentowany organizator, znakomity badacz i odkrywca nowych dróg wiedzy, zamilowany pedagog i wychowawca nie tylko studentów lecz także lekarzy i młodych naukowców – zmarł 27 II 1966 r.

STANISŁAW PREBENDOWSKI, dr fil. docent, organizator i kierownik Katedry i Zakładu Chemii Ogólnej Śląskiej Akademii Medycznej w latach 1948–1964, prodziekan Wydziału Lekarskiego w latach 1956–1962. Urodził się 27 VII 1911 r. we Lwowie. Po studiach na Wydziale Matematyczno-Przyrodniczym Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie uzyskał w roku 1936 stopień magistra filozofii w zakresie chemii. W li-

stopadzie 1938 otrzymuje stopień doktora filozofii w zakresie chemii i fizyki. Po wyzwoleniu pracuje w charakterze adiunkta w Katedrze Chemii Organicznej Politechniki Śląskiej w Gliwicach. W 1948 r. powierzono mu organizację i kierownictwo Katedry Chemii Ogólnej w nowo powstałej Śląskiej Akademii Lekarskiej w Zabrzu-Rokitnicy. Wśród trudności organizacyjnych niemały wysiłek należało włożyć w zdobycie pomocy naukowych i dydaktycznych oraz uzupełnić luki. Tu cenną pozycją okazały się opracowane przez dr. St. Prebendowskiego skrypty, które doczekały się dwóch wydań w PZWL (1961 i 1964 r.) w postaci podręcznika pt. „Chemia ogólna i nieorganiczna”. Był cenionym wykładowcą, sumiennym badaczem, oddanym dydaktyce. W roku 1957 Prebendowski otrzymuje stopień naukowy docenta na podstawie rozprawy pt. „O nowej metodzie określania konfiguracji aminoalkoholi według Fodora”.

Był aktywnym działaczem społecznym: członkiem Polskiego Towarzystwa Chemicznego i Polskiego Towarzystwa Fizycznego, pełnił funkcje przewodniczącego Frontu Jedności Narodo-

wej w Zabrze-Rokitnicy. Odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi, Odznaką „Za Wzorową Pracę w Służbie Zdrowia”, Złotą Odznaką „Zasłużonemu w Rozwoju Województwa Katowickiego” i honorowym dyplomem ZSP. Zmarł 27 IX 1969 r.

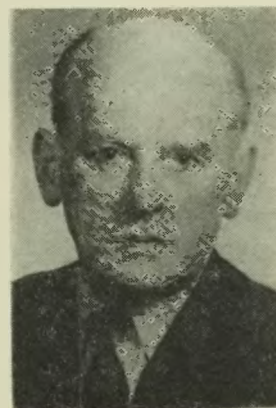

KAROL RYGLEWICZ, dr wszech nauk lek., profesor nadzwyczajny, kierownik II Katedry i Kliniki Położnictwa i Chorób Kobietych w Śląskiej Akademii Medycznej w latach 1953–1955. Urodził się 21 VIII 1900 r. w Dąbrowie Rusieckiej (woj. Łódzkie). Studiował na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Jagiellońskiego, otrzymując dyplom w roku 1927. W 1929 r. przenosi się do Poznania, a pracując siedem lat w Klinice Ginekologiczno-Położniczej Uniwersytetu Poznańskiego szkoli się, zdobywając wszechstronne teoretyczne i praktyczne doświadczenie, tamże uzyskuje asystenturę i specjalizację. Tak przygotowany przenosi się do Białegostoku, gdzie w charakterze ordynatora prowadzi Oddział Położniczy Szpitala Wojewódzkiego. Po wyzwoleniu wraca do Kliniki Ginekologiczno-Położniczej Uniwersytetu w Poznaniu, gdzie zostaje mianowany adiunktem i prymariuszem w Wojewódzkiej Klinice dla Kobiet, a po śmierci prof. Kowalskiego prowadzi przez rok samodzielnie Klinikę. W 1951 r. uzyskał veniam legendi na Akademii Medycznej w Poznaniu na podstawie pracy pt. „Zmiany kosmówki i doczesnej w etiologii poronień i niewczesnych porodów” o bardzo interesujących końcowych wnioskach z zakresu fizjopatologii ciąży. W 1953 roku został mianowany profesorem nadzwyczajnym i kierownikiem II Katedry i Kliniki Położ-

nictwa i Chorób Kobietych Śląskiej Akademii Medycznej w Bytomiu.

Prof. Ryglewicz był autorem 22 prac naukowych i podręcznika pt.: „Ćwiczenia na fantomie” dla studentów i lekarzy bardzo przystępnie opracowanego. Był członkiem licznych towarzystw naukowych, wieloletnim pracownikiem naukowym i powszechnie cenionym, lubianym przez młodzież dydaktykiem oraz świetnym lekarzem praktykiem. Zmarł tragicznie w pełni sił życiowych 22 I 1955 r.

WOJCIECH STARZEWSKI, dr med., profesor nadzwyczajny, kierownik I Katedry i Kliniki Położnictwa i Ginekologii Śląskiej AM w latach 1951–1962. Urodzony 13 I 1902 r. we Lwowie, ukończył studia lekarskie na Uniwersytecie Jagiellońskim w 1927 r. W latach 1927–1938 jest kolejno: asystentem I Kliniki Chorób Wewnętrznych Uniwersytetu Jagiellońskiego, osytem Szpitala Św. Łazarza w Krakowie, st. asystentem w Klinice Położnictwa i Chorób Kobietych Uniwersytetu Jagiellońskiego, w Państwowej Szkole Położnych. W 1938 r. został mianowany z konkursu ordynatorem Oddziału Położniczo-Ginekologicznego Szpitala Miejskiego US

w Sosnowcu. Funkcję tę pełnił aż do roku 1952, kiedy to powołany został na stanowisko pierwszego kierownika Kliniki Położniczo-Ginekologicznej Śląskiej Akademii Medycznej. Tu rozpoczyna się wyjątkowo trudny i pracowity okres Wojciecha Ostoji-Storzeńskiego. Młody personel lekarski, złe warunki lokalowe, intensywna

praca usługowa, dydaktyczna i naukowa spoczywająca na barkach I Kliniki stwarzały poważne trudności — jednak dzięki pracowitości, zdolnościom organizacyjnym, wielkiemu zapale do pracy i umiejętności współzycia z otoczeniem profesora nie tylko przełamał te trudności — lecz porwał za sobą współpracowników.

W roku 1955 Wojciech Starzewski uzyskał tytuł naukowy docenta, a w roku 1958 został mianowany profesorem nadzwyczajnym. Dorobek naukowy prof. Starzewskiego obejmuje 43 prace; w tym czasie pracownicy Kliniki pod jego kierownictwem ogłosili 150 publikacji, co świadczy o dużym i korzystnym wpływie na zespół. Praca społeczna prof. Starzewskiego stanowi poważny i szeroki rozdział jego działalności. W 1953 r. założył Katowicki Oddział Polskiego Towarzystwa Ginekologicznego i przez długie lata był jego prezesem. Był członkiem Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Ginekologicznego, członkiem Komitetu Redakcyjnego czasopisma „Ginekologia Polska”, założycielem i przewodniczącym Oddziału Katowickiego Towarzystwa Świadomego Macierzyństwa, długoletnim Wiceprzewodniczącym Oddziału Wojewódzkiego Polskiego Towarzystwa Lekarskiego oraz wielu innych Towarzystw. Odznaczony był Złotym Krzyżem Zasługi i Odznaką „Za Wzorową Pracę w Służbie Zdrowia”. Nie spodziewana śmierć przerwała przedwcześnie pasmo jego pracowitego i twórczego życia w dniu 1 XI 1962 r.

BRONISŁAW STĘPOWSKI, dr wszecch nauk lek., profesor nadzwyczajny, kierownik II Katedry i Kliniki Położnictwa i Chorób Kobietych Śląskiej Akademii Medycznej w latach 1955–1962. Urodził się 27 IX 1892 r. w Tyńcu woj. krakowskie. Dyplom lekarza uzyskał na Uniwersytecie Jagiellońskim w roku 1916. Przeszedł wieloletnie staże w zakresie chirurgii i ginekologii, tak w kraju jak i za granicą (Paryż, Madryt), co pozwoliło mu zdobyć wszechstronne doświadczenie praktyczne i teoretyczne. Toteż w 1934 r. powierzono mu stanowisko Ordynatora Oddziału Położniczego w Szpitalu im. Narutowicza w Krakowie. W 1935 r. został habili-

towany jako docent położnictwa i chorób kobiecych. Aresztowany przez Gestapo 6 XII 1939 roku przebywał w obozie koncentracyjnym w Sachsenhausen do 9 II 1940 r. W 1954 r. został mianowany profesorem nadzwyczajnym przy I Katedrze Położnictwa i Chorób Kobietych w Krakowie, gdzie pozostawał aż do roku 1955, po czym został powołany na Kierownika II Ka-

tedry i Kliniki Położnictwa i Ginekologii w Bytomiu Śl. AM. Był członkiem licznych towarzystw naukowych. Napisał 64 prace naukowe o bardzo rozległej tematyce naukowej. Zainteresowania prof. Stępowskiego — poza obranym zawodem — muzyką, malarstwem, architekturą i sztuką oraz biegła znajomość 4 języków stawiała go w rzędzie ludzi o wybitnej erudycji. Został odznaczony trzykrotnie Krzyżem Walecznych, Medalem Dziesięciolecia, Odzyskania Niepodległości, Złotym Krzyżem Zasługi i Odznaką „Za wzorową pracę w Służbie Zdrowia”. Emerytowany w dniu 1 X 1962 r. spędził ostatni okres swego życia w Krakowie. Zmarł 20 I 1983 roku.

JAN JERZY SZURMAN, dr nauk roln., adiunkt (1960–1963) i docent habilitowany etatowy (1963–1967) Katedry i Zakładu Mikrobiologii Śląskiej Akademii Medycznej. Urodzony 23 XII 1919 r. w Cieszynie. Studiował w Wyższej Szkole Gospodarstwa Wiejskiego w Cieszynie uzyskując w 1954 r. dyplom magistra inżyniera rolnictwa. Wykształcenie swoje pogłębiał kolejno w Wyższej Szkole Rolniczej w Olsztynie, w Za-

kładzie Wirusologii Instytutu Weterynarii w Gumnach (pow. Cieszyn), był na dwukrotnym stażu w Czechosłowacji. Czteroletni okres badań nad wirusem choroby cieszyńskiej i opracowanie szczepionki dały temat do pracy, na podstawie której Jan Szurman uzyskał tytuł doktora nauk rolniczych w roku 1960 w Wyższej Szkole Rolniczej w Krakowie. W tymże roku rozpoczyna pracę w Katedrze Mikrobiologii Śląskiej Akademii Medycznej – na stanowisku

adiunkta. Rada Wydziału Lekarskiego Śląskiej Akademii Medycznej nadaje mu w 1962 r. stopień naukowy docenta na podstawie pracy habilitacyjnej pt. „Wpływ niektórych składników płynów odżywczych na układ komórka–wirus”. Doc. dr J. Szurman jest autorem blisko 50 prac naukowych. Głównym kierunkiem jego badań i dociekań prac naukowych był: układ komórka–wirus w izolowanej hodowli tkankowej, śledzenie procesów przenikania wirusa lub jego kwasów nukleinowych do komórki, a ostatnio – biologia molekularna oraz informacja genetyczna, jako przyszły kierunek postępu wirusologii. Dociekliwy badacz, wysoce utalentowany naukowiec, rokujący wielkie nadzieje, ceniony wykładowca i wytrawny dydaktyk znajdował zawsze czas na działalność społeczną. Był długoletnim przewodniczącym Rady Zakładowej ZZ PSZ i przewodniczącym Komisji Koordynacyjnej Rad Zakładowych. Był członkiem Komitetu Wirusologicznego PAN, Polskiego Towarzystwa Mikrobiologów, Polskiego Towarzystwa Biochemicznego i Fizjologicznego. Był odznaczony Odznaką Tysiąclecia Państwa Polskiego,

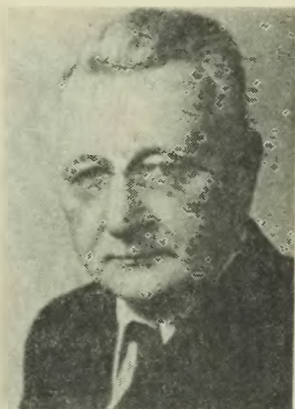
Srebrną Odznaką Zasłużonemu w Rozwoju Województwa Katowickiego, był wielokrotnie nagradzany za działalność naukową i dydaktyczną. Zmarł 14 IX 1967 r.

MARIAN TRAWINSKI, dr wszech nauk. lek., profesor nadzwyczajny, organizator i kierownik II Kliniki Chirurgii Śląskiej Akademii Medycznej w Zabrze (1951–1955) oraz Kierownik III Katedry i Kliniki Chirurgii Śląskiej Akademii Me-

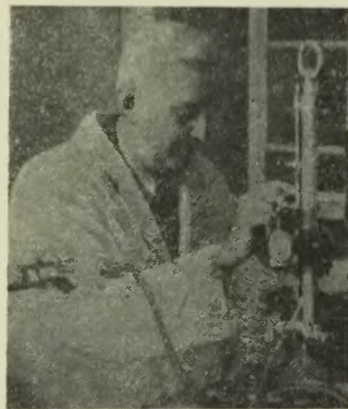
dycznej w Bytomiu. Urodził się 5 XII 1890 r. w Torkanówce na Podolu. Studia lekarskie ukończył w roku 1914 na Uniwersytecie w Odessie. Po pierwszej wojnie światowej rozpoczyna pracę w II Klinice Chirurgicznej Uniwersytetu Warszawskiego w Warszawie i przechodzi wszystkie dostępne wówczas dla młodego lekarza stopnie. Za pracę pt. „Przeszczepianie kości” uzyskuje w 1925 r. w Warszawie stopień doktora medycyny. W 1929 r. przenosi się do Sosnowca, gdzie w drodze konkursu obejmuje Ordynaturę Oddziału Chirurgicznego w Szpitalu US. Na placówce tej rozwija żywą działalność w miejscowym Towarzystwie Lekarskim, piastując godność prezesa przez 12 lat. W uznaniu zasług Towarzystwo nadaje mu godność Członka Honorowego. W tym czasie bierze udział w Towarzystwie Chirurgów Polskich, Towarzystwie Ortopedycznym i Traumatologicznym, Towarzystwie Urologicznym i jest również członkiem Międzynarodowego Towarzystwa Chirurgów. W okresie drugiej wojny światowej organizuje pomoc dla rodzin kolegów więzionych w obozach zagłady lub pozostających

w niewoli. W roku 1950, uzyskuje veniam legendi z zakresu chirurgii w Akademii Medycznej w Warszawie na podstawie pracy: „Zespolenie śródszpikowe prętem metalowym sposobem Rusha w leczeniu złamań kości długich”. W tym okresie doc. Trawiński proponują trzy Katedry do objęcia (Gdańsk, Szczecin, Zabrze). Bliskość Zabrza od Sosnowca i dobra znajomość problemów Zagłębia Węglowego zadecydowały, że doc. Trawiński podejmuje się organizacji II Kliniki Chirurgicznej Śl. AM w Zabrzu. W roku 1952 zostaje profesorem nadzwyczajnym. Był autorem 25 prac naukowych, nauczycielem szeregu chirurgów, był bowiem wzorem świetnie przygotowanego chirurga ogólnego. Walny XLI Zjazd Towarzystwa Chirurgów Polskich nadał mu godność Członka Honorowego. Przez wiele lat był wojewódzkim specjalistą i piastował godność przewodniczącego Zespołu Specjalistów wojewódzkich. W 1961 r. przechodzi prof. Trawiński na emeryturę i przenosi się do Warszawy, gdzie kończy swe życie w dniu 4 X 1963 r.

MARIAN WOLAŃCZYK, dr fil., pierwszy kierownik (1948–1958) i dyrektor (1958–1961), Biblioteki Śląskiej Akademii Medycznej. Urodził się 1 I 1888 r. w Cieszanowie, pow. Lubaczów. Filologię nowożytną studiował na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie i tamże w roku 1922 uzyskał stopień doktora filozofii na podstawie rozprawy „Liryka Kazimierza Przerwy Tetmajera: Dzieje Duszy”. Był długoletnim cennym nauczycielem i wykładowcą w szkołach powszechnych, realnych i gimnazjach różnego

typu. Aktywny członek wielu towarzystw i instytucji społecznych. W roku 1948 powierzono mu od podstaw organizację księgozbioru Biblioteki Śląskiej Akademii Medycznej, którą prowadził ze znanostwem, dużym zapalem i sercem. Dużą zasługą dr Wolańczyka było dość szybkie uzupełnienie braków i luk w księgozbiorze – mimo dużych podwówczas trudności. Odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi. Zmarł 20 VI 1961 r.

BRONISŁAW ZAWADZKI, dr fil., profesor zwyczajny, organizator i pierwszy kierownik Katedry i Zakładu Fizjologii Śląskiej Akademii Medycznej w latach 1949–1958. Urodził się 7 IV 1903 r. w Turbowie (ZSRR). Po ukończeniu studiów wyższych pracował od roku 1928 na Uniwersytecie Warszawskim, a zainteresowania jego skierowane były głównie ku podstawowym prawom fizykochemicznym zjawisk biologicznych. W roku 1948 zostaje mianowany profesorem nadzwyczajnym i powołany na Kierownika Katedry i Zakładu Fizjologii Śląskiej Akademii Medycznej. W następnych latach zajmował się szczególnie neurofizjologią i nowoczesną interpretacją nauki Pawłowa. Przetłumaczył i przygotował do druku radziecki podręcznik Babskiego. „Fizjologia człowieka”. Dla celów dydaktycznych opracował skrypt do ćwiczeń z fizjologii dla studentów medycyny. W roku 1955 zostaje mianowany profesorem zwyczajnym. W 1956 r., z powodu złego stanu zdrowia przeniósł się prof. Zawadzki do Łodzi, obejmując stanowisko Kierownika Zakładu Fizjologii Uniwersytetu Łódzkiego. Zmarł we wrześniu 1957 r.

WŁADYSŁAW ZDERKIEWICZ, docent, dr med. adiunkt Kliniki Chirurgii Ortopedycznej Śląskiej Akademii Medycznej w Bytomiu oraz kierownik Wojewódzkiej Przychodni Ortopedycznej w latach 1952–1969. Urodził się 19 VIII 1909 r. w Chomęciskach Dużych w powiecie zamojskim. Studia medyczne ukończył na Uniwersytecie

Jana Kazimierza we Lwowie, uzyskując dyplom lekarza w 1938 r. Powołany do wojska w 1939 r. znalazł się po kampanii wrześniowej na Węgrzech, gdzie przebywał do końca wojny. Po powrocie do kraju osiadł w Warszawie, gdzie rozpoczął pracę i specjalizację w III Klinice Chi-

rurgicznej Uniwersytetu Warszawskiego pod kierunkiem prof. Grucy. W roku 1961 otrzymał stopień doktora medycyny na podstawie pracy „Złamanie kostek typu Dupuytren’a”. Jego działalność naukowa znajduje wyraz w około 30 publikacjach, z których szereg dotyczyło techniki operacyjnej. Był autorem wielu pomysłów racjonalizatorskich, dotyczących instrumentarium chirurgicznego oraz usprawniających technikę operacyjną, jak np. nowy model podwazek kostnych do dziś powszechnie stosowanych w kraju. Podsumowaniem zainteresowań badawczych ostatnich lat była jego praca habilitacyjna pt. „Doświadczalne przeszczepienie pól i całych nasad kości udowej u królików”, na podstawie której w roku 1968 uzyskał stopień naukowy docenta. Odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi, Srebrną Odznaką Zasłużonego w Rozwoju Województwa Katowickiego oraz Odznaką Za Wzorową Pracę w Służbie Zdrowia. Poza pracą zawodową i naukową przejawiał dużą działalność w Katowickim Oddziale Polskiego Towarzystwa Ortopedycznego i Traumatologicznego, którego był wiceprezesem a następnie prezesem w latach 1961–1964. Doskonały chirurg i ortopeda, dzielący się chętnie z kolegami swą wiedzą i doświadczeniem. Zmarł 12 III 1969 r.

PRZESZLI NA EMERYTURĘ

WŁADYSŁAW CHŁOPICKI, dr wszech nauk. lek., profesor nadzwyczajny, kierownik Katedry i Kliniki Neurologicznej Śląskiej Akademii Medycznej w latach 1952–1964. Urodzony 20 VI 1894 r. w Krzemieńcu na Wołyniu. Studiował na Wydziale Lekarskim na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie, otrzymując w 1922 r. dyplom doktora wszech nauk lekarskich. Następnie w charakterze asystenta w latach 1923–1936 pracuje w Klinice Neurologiczno-Psychiatrycznej UJ w Krakowie. W latach 1936–1951 pracuje kolejno na kierowniczych stanowiskach: ordynatora Oddziału Neurologicznego w Szpitalu Bonifratrów w Krakowie, Szpitala im. Narutowicza w Krakowie, Naczelnego Lekarza Sanatorium dla Nerwowo Chorych w Batowicach.

W 1948 r. zostaje mianowany docentem w zakresie neurologii i psychiatrii, habilitowany na Wydziale Lekarskim UJ w Krakowie. W 1952 r. powołany w charakterze profesora nadzwyczajnego na kierownika Kliniki Neurologicznej w Śląskiej Akademii Medycznej w Zabrze, organizuje ją od podstaw – przy szczupłych stosunkowo kadrach lekarskich. Toteż do dużych osiągnięć Profesora zaliczyć należy: wyszkolenie pokaźnej liczby specjalistów, dostatecznie przygotowanych do objęcia placówek neurologicznych przy terenowych Ośrodkach Zdrowia, otwarcie przy Klinice Przychodni Neurologii Dziecięcej i Przychodni Przeciwpadaczkowej.

Prof. Chłopicki jest bardzo aktywnym członkiem Oddziału Krakowskiego Komisji Nauk Me-

dycznych PAN, Oddziału Krakowskiego Komisji Ergonomicznej PAN, Członkiem Grupy Naukowej Neurologii Przemysłowej i Środowiskowej Światowej Federacji Neurologicznej, oraz członkiem licznych towarzystw naukowych, a to: Polskiego Towarzystwa Neurologicznego, którego jest Członkiem Honorowym, Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego, Polskiego Towarzystwa Medycyny Pracy. Dział Neurologii przemysłowej pasjonuje szczególnie Profesora, a ukoronowaniem tego zainteresowania, tak ważnym dla Śląska zagadnieniem, było zorganizowanie w 1966 r. Zjazdu Neurologicznego o charakterze międzynarodowym, poświęconego po raz pierwszy w kraju neurologii przemysłowej.

Jako przewodniczący Oddziału Śląskiego Polskiego Towarzystwa Neurologicznego założył Sekcję Neurologii Dziecięcej, Przeciwpadaczkowej, Neurologii Przemysłowej i Środowiskowej Sekcji Neurofizjologii Klinicznej.

Prof. Chłopicki jest odznaczony Srebrną Odznaką Zasłużonemu w Rozwoju Województwa Katowickiego oraz Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. Mimo przejścia na emeryturę w roku 1964 pozostawał nadal opiekunem i kierownikiem naukowym Kliniki Neurologicznej Śl. AM do roku 1966. Choć mieszka stale w Krakowie, nierzadko odwiedza klinikę zaborską, interesując się nadal żywo neurologią przemysłową.

TADEUSZ LUDWIK CHORAŻAK, dr wszech nauk med., dr nauk medycznych, profesor zwyczajny, organizator i kierownik Katedry i Kliniki Dermatologii Śląskiej Akademii Medycznej w latach 1950–1971, drugi Rektor Śl. AM w latach 1951–1952. Urodzony 6 VIII 1901 r. we Lwowie, studia medyczne kończy na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie, otrzymując w roku 1925 tytuł dr wszech nauk. lekarskich. Pracując w Klinice Dermatologicznej Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie w latach 1924 do 1939 przechodzi wszystkie szczeble stanowisk: od asystenta, adiunkta aż do docenta przy katedrze, habilituje się w lutym 1939 r. Pogłębia swe wiadomości i przebywając trzykrotnie po parę miesięcy w klinikach dermatologicznych za granicą (w Austrii, Francji, Belgii, Holandii,

Niemczech i Włoszech) a w 1935 r. jako stypendysta Funduszu Kultury Narodowej przebywa sześć miesięcy w Strasburgu i Paryżu. W roku 1939 habilituje się na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie na podstawie pracy pt. „Wpływ witamin na rozwój poszczepiennych zmian kiłowych w kile doświadczalnej królików” (Polska Akademia Umiejętności, 1938, Seria 1. t. 4). W czasie okupacji – po zlikwidowaniu Kliniki – zostaje kierownikiem Ambulatorium Dermatologicznego Ubezpieczalni Społecznej we Lwowie. W 1942 r. dzieli los wielu profesorów, będąc uwięziony na „Łączkiego” we Lwowie przez okres trzech tygodni. W roku 1945 przenosi się do Warszawy i otrzymawszy przeniesienie veniam legendi Uniwersytetu Lwowskiego na Uniwersytet Warszawski zostaje docentem etatowym przy Klinice Dermatologicznej Uniwersytetu Warszawskiego. W roku 1946 mianowany ordynatorem Oddziału Dermatologicznego w Szpitalu Św. Ducha w Warszawie, równocześnie prowadzi dydaktykę z ćwiczeniami i wykładami dla studentów V roku medycyny. W roku 1948 zostaje mianowany profesorem nadzwyczajnym i kierownikiem Katedry i Kliniki Dermatologii Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie i równocześnie prodziekanem. W roku 1950 zostaje mianowany profesorem zwyczajnym. W związku z utworzeniem nowej uczelni na Śląsku zostaje przeniesiony przez Ministra Zdrowia na Kierownika Katedry i Kliniki Dermatologii Śląskiej Akademii Medycznej. Tu rozpoczyna się żmudny okres organizacji od podstaw nie tylko Kliniki lecz całego rozległego terenu województwa pod kątem zagęszczenia sieci placówek dermatologiczno-wenerologicznych, pełniących agendy poradnictwa, zwłaszcza w zakresie wzmagających się wówczas chorób wenerycznych i chorób zawodowych skóry. Skupienie w swych rękach licznych i odpowiedzialnych stanowisk i godności umożliwiły Profesorowi planowe powiązanie szkolenia i obsady wciąż organizowanych nowych oddziałów dermatologicznych (w liczbie 19) oraz licznych przychodni miejskich i powiatowych. Umiejętny propagator myśli naukowych, o własnym bogatym dorobku naukowym (104 prace naukowe, w tym rozdziały do 6 podręczników zbiorowych),

umiał zachęcić swych pracowników do prowadzenia działalności naukowej. Współpracownicy Kliniki ogłosili ponad 180 prac. Kierunki naukowe prowadzonych przez prof. Chorążaka prac to: choroby zawodowe skóry, ropne choroby skóry, fizjopatologia skóry, skóra starcza, trichologia, i inne. Prócz pracy dydaktycznej naukowej i usługowej a także działalności we Władzach Akademii (p.o. Rektora, delegat Rady Wydziału do Senatu w latach od 1962–1971, Przewodniczący Komisji Senackiej Dyscyplinarnej dla Samodzielnych Pracowników Nauki i inne) szeroko i aktywnie udziela się społecznie. Jest konsultantem wojewódzkim w latach 1951–1972 i nadal; członkiem Rady Naukowej Instytutu Dermatologii i Wenerologii w latach 1946–1956, członkiem Rady Naukowej Instytutu Medycyny Pracy w Przemśle Węglowym i Hutnictwie w latach 1952–1963. Organizator i przewodniczący Oddziału Śląskiego Polskiego Towarzystwa Dermatologicznego w latach 1951–1971 prezes Zarządu Głównego Polskiego Towarzystwa Dermatologicznego w latach 1955–1956, redaktor „Przeglądu Dermatologicznego” w latach 1946–1948 a do dziś członek Komitetu Redakcyjnego tegoż pisma, przewodniczący Sekcji Dermatologicznej Rady Naukowej przy Ministrze Zdrowia w latach 1958–1963. W roku 1966 prof. Chorążak otrzymał dyplom członka Honorowego Polskiego Towarzystwa Dermatologicznego, a w roku 1970 – dyplom członka Honorowego Polskiego Towarzystwa Lekarskiego. W 1973 r. przez Prezydium Société Française de Dermatologie w Paryżu został mianowany członkiem korespondentem Francuskiego Towarzystwa Dermatologicznego. Jest laureatem nagrody I stopnia Ministra Zdrowia w roku 1964. Jako naukowiec, badacz, organizator, utalentowany dydaktyk i nauczyciel licznych młodych kadr odznaczony został: Odznaką za Wzorową Pracę w Służbie Zdrowia, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski, Złotą Odznaką Zasłużonemu w Rozwoju województwa katowickiego, Krzyżem Oficerskim Orderu Odrodzenia Polski, Odznaką Tysiąclecia Państwa Polskiego, Brązowym Medalem za Zasługi dla Obronności Kraju, wreszcie Krzyżem Komandorskim Orderu Odrodzenia Polski.

Dnia 1 X 1971 r. prof. Chorążak przeszedł na emeryturę. Obecnie nadal pełni funkcję konsultanta wojewódzkiego i konsultanta Kolejowej Służby Zdrowia.

MIECZYŚLAW JANKOWSKI, dr med. profesor zwyczajny, organizator i kierownik Katedry i Kliniki Chirurgii Stomatologicznej Śląskiej Akademii Medycznej w latach 1950–1966. Urodził się 1 VIII 1896 r. w Zborowie. Studia medyczne ukończył w roku 1925 na Uniwersytecie Jana Kazimierza we Lwowie. Tytuł doktora medycyny otrzymał w roku 1928. Fachowe i dogłębne przeszkolenie przeszedł w Klinice Stomatologicznej Uniwersytetu Jana Kazimierza we Lwowie, pracując tam od roku 1925–1941 najpierw w charakterze asystenta, potem adiunkta pod kierunkiem prof. dr A. Cieszyńskiego. Po śmierci prof. Cieszyńskiego powierzono mu kierownictwo tejże Kliniki. W roku 1944 otrzymuje nominację na docenta. Osiedlwszy się po opuszczeniu Lwowa w Zabrze obejmuje tamże ordynaturę Oddziału Stomatologicznego Szpitala Ubezpieczalni Społecznej. W roku 1948 zostaje powołany na kierownika Katedry i Zakładu Protetyki w Śląskiej Akademii Medycznej i mianowany profesorem nadzwyczajnym oraz prodziekanem Wydziału Lekarskiego Śl. AM. Od roku 1951–1960 jest kierownikiem Oddziału Stomatologicznego Śl. AM oraz kierownikiem Katedry i Kliniki Chirurgii Stomatologicznej w latach od 1955–1966. W roku 1958 otrzymuje tytuł profesora zwyczajnego.

Dużą zasługą profesora Jankowskiego jest zorganizowanie od podstaw całego Oddziału Stomatologii, czego dokonał ze znanstwem i według wytworzonego przez siebie modelu na podstawie bogatego własnego doświadczenia. Wielce pomocne mu w tym było piastowanie dwukrotnie stanowiska prodziekana w latach 1948–1951 i 1960–1965 oraz przewodnictwo Senackiej Komisji Stomatologicznej w latach 1962–1964. Bardzo dobry i doświadczany organizator, naukowiec i badacz, świetny chirurg i troskliwy nauczyciel, wychowawca licznych młodych kadr lekarskich. Jako konsultant wojewódzki w latach 1963–1966 oddał duże usługi terenowej stomatologii. W bogatym dorobku

naukowym o różnej tematyce obejmującym 106 prac naukowych jest podręcznik (PZWL – 1967) i pięć skryptów. Prof. Jankowski jest członkiem Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego, które przyznało mu dyplom Członka Honorowego i Polskiego Towarzystwa Lekarskiego. Otrzymał następujące odznaczenia: Za Wzorową Pracę w Służbie Zdrowia, Medal X-lecia Polski Ludowej, Krzyż Komandorski Orderu Odrodzenia Polski, Złotą Odznakę Zasłużonemu w Rozwoju Województwa Katowickiego, Złotą Honorową Odznakę PTS, Srebrną Odznakę Racjonalizatora Produkcji. W roku 1966 prof. Jankowski przeszedł na emeryturę. Obecnie pełni funkcję konsultanta kolejowej służby zdrowia w Katowicach.

STANISŁAW WILHELM KOHMANN, dr med. profesor zwyczajny, organizator i kierownik Katedry i Zakładu Anatomii Opisowej w Śląskiej Akademii Medycznej w latach 1948–1970. Urodził się 29 IV 1900 r. w Nowym Sączu. Studiował na Wydziale Lekarskim Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, kończąc studia w 1932 r. Doktorat uzyskał tamże w roku 1946. Pracę naukową i dydaktyczną rozpoczął w roku 1924 w Zakładzie Anatomii Opisowej UJ w Krakowie i prowadził ją na różnych kolejnych szczeblach aż do roku 1939. Po kampanii wrześniowej, mieszkając w Zakładzie Anatomii, przyczynił się wydatnie do ukrycia – a tym samym uratowania – cennych pozycji inwentarza naukowo-badawczego, a także zbiorów Muzeum Anatomicznego o dużej wartości historycznej. Podczas okupacji w latach 1942–1944 był wykładowcą w „tajnym nauczaniu” na tzw. kompletach. Po wyzwoleniu Krakowa władze uniwersyteckie powierzyły mu obowiązki kierownika Zakładu, które sprawował aż do października 1946 r. Na stanowisku adiunkta zakładu pozostaje do roku 1948, prowadząc wykłady dla Studium Wychowania Fizycznego UJ, Akademii Sztuk Pięknych, w Szkole Pielęgniarek i w szkołach zawodowych. W roku 1948 zostaje mianowany kierownikiem z tytułem zastępcy profesora Zakładu Anatomii Opisowej w nowo tworzącej się Śląskiej Akademii Medycznej. Organizuje szybko i dobrze dydaktykę, opierając się na zupeł-

nie młodym elemencie kadrowym, przystosowując ze znanstwem pomieszczenia na prosektorium ćwiczenia i wykłady. Tytuł docenta otrzymuje w 1954 r., tytuł profesora nadzwyczajnego w 1961 r., a w 1965 r. – profesora zwyczajnego. Prócz agend organizacyjnych i dydaktycznych a także naukowych, które od zarania powstania zakładu nie tylko prowadzi lecz i zachęca do pracy w nich młody swój kolektyw – oddaje chętnie swój czas na prace administracyjne we władzach Akademii i na pracę społeczną. Jest Dziekanem Wydziału Lekarskiego Śl. AM w latach 1955–1957, jest członkiem wielu komisji senackich, jest długoletnim członkiem, wiceprzewodniczącym, przewodniczącym przez kilka kadencji w Radzie Zakładowej przy Śl. AM, członkiem Plenum Zarządu Okręgu ZZPSZ, założycielem Kasy Wzajemnej Pomocy. Jest czynnym członkiem, wiceprzewodniczącym i przewodniczącym oddziału Polskiego Towarzystwa Anatomicznego, później przewodniczącym Zarządu Głównego a w roku 1971 otrzymuje dyplom Członka Honorowego Polskiego Towarzystwa Anatomicznego. Jest ponadto członkiem Polskiego Towarzystwa Przyrodników im. M. Kopernika, Polskiego Towarzystwa Fizjologicznego, Polskiego Towarzystwa Historii Medycyny. Przez długi okres (1957–1968) jest kuratorem studenckiego Koła Naukowego przy Śl. AM.

Dorobek naukowy profesora obejmuje 28 prac naukowych, w tym cztery skrypty, wśród których „Zarys anatomii człowieka” doczekał się aż 3 wydań. Dwa skrypty z okazji jubileuszu XXV-lecia dedykowane są Śląskiej Akademii Medycznej. Świetny organizator, doskonały wykładowca i dydaktyk, utalentowany wychowawca i nauczyciel otrzymał odznaczenia: Brązowy Medal za długoletnią służbę, Odznakę za Wzorową Pracę w Służbie Zdrowia, Medal X-lecia Polski Ludowej, Złoty Krzyż Zasługi, Złotą Odznakę Związkową, Złotą Odznakę Zasłużonemu w Rozwoju Województwa Katowickiego, Odznakę Honorową Związku Studentów Polskich, Krzyż Oficerski Orderu Odrodzenia Polski, Odznakę tysiąclecia Państwa Polskiego, Odznakę i tytuł Racjonalizatora Produkcji (1970), Medal Pamiątkowy XXV-lecia ZZPSZ. Dnia 1 X 1970 r. prof. Kohmann przeszedł na emeryturę.

WIESŁAW WIKTOR RASIEWICZ, dr hab. nauk med., profesor nadzwyczajny przy Katedrze i Klinice Dermatologii Śląskiej Akademii Medycznej w latach 1950–1971. Urodził się 15 XI 1914 r. w Warszawie. Studia medyczne odbył na Uniwersytecie Stefana Batorego w Wilnie, otrzymując dyplom lekarski w 1938 r. Swoje wykształcenie lekarskie i wszechstronną praktykę lekarską zdobywa przez staże w Powiatowym Szpitalu w Rawie Mazowieckiej, potem w Szpitalu Miejskim w Wilnie, w Ośrodku Zdrowia w Miasteczku Rzesza, a wreszcie w Nowej Wilejce. W roku 1945 wstąpił ochotniczo do Wojska Polskiego, dosługując się rangi kapitana. Przeniesiony do Warszawy i pełniąc służbę w różnych formacjach wojskowych aż do roku 1948 wykorzystuje wolny czas na równoczesne podnoszenie swych kwalifikacji zawodowych. Odbywa staż internistyczny w II Klinice Chorób Wewnętrznych pod kierunkiem prof. W. Orłowskiego, od 1946–1948 r. specjalizuje się w dermatologii, pracując w III Oddziale Dermatologicznym Szpitala Św. Ducha w Warszawie, pod kierunkiem docenta Chorążaka. Zwolniony z czynnej służby wojskowej, rozpoczyna pracę w Pomorskiej Akademii Medycznej w Szczecinie na stanowisku st. asystenta Kliniki Dermatologicznej. W roku 1950 uzyskuje stopień doktora medycyny. Przeniesiony służbowo na propozycję prof. Chorążaka pracuje od 1950 r. w Katedrze i Klinice Dermatologii Śląskiej Akademii Medycznej, początkowo w charakterze adiunkta a potem docenta etatowego.

W czasie wieloletniej działalności w Klinice Dermatologicznej bierze czynny udział w pracy naukowej, dydaktycznej i usługowej. Na dorobek jego naukowy składa się około 50 publikacji (w tym podręcznik zbiorowy „Ropne choroby skóry”) z różnych dziedzin dermatologii i wenerologii, niektóre o charakterze badawczo-odkrywczym. Domeną szczególnego jego zainteresowania jest fizjopatologia skóry, zwłaszcza gruczołów potowych. Zawsze chętny do poznania nowych zdobyczy nauki – szkoli się nadal na wyjazdach zagranicznych w Moskwie, Paryżu, Tuluzie. W roku 1961 zostaje habilitowany, na podstawie pracy pt. „Badania nad patogeną nadmiernego pocenia dłoni i stóp”, a w

roku 1969 otrzymuje tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego nauk medycznych. Od szeregu lat prowadzi wykłady dla studentów medycyny i stomatologii. Od roku 1951 pełnił obowiązki konsultanta Wojewódzkiej Przychodni Dermatologicznej w Katowicach, biorąc czynny udział w akcji zwalczania chorób wenerycznych, chorób zawodowych skóry i w szkoleniu lekarzy dermatologów. Jest czynnym członkiem Polskiego Towarzystwa Dermatologicznego, Towarzystwa Lekarskiego i Fizjologicznego. Jako aktywista społeczny, pełnił obowiązki Przewodniczącego Rady Zakładowej ZZPSZ przy Państwowym Szpitalu Klinicznym w Zabrze w latach 1956–1958, Przewodniczącego Komisji Uczelnianej Towarzystwa Przyjaźni Polsko-Radzieckiej w latach 1960–1964, a od roku 1964 – Przewodniczącego Komisji Zarządu Wojewódzkiego TPPR w Katowicach. Dał się poznać jako badacz o dużym zacięciu naukowym, poliglota, doświadczony pedagog o serdecznym stosunku do wszystkich. Odznaczony Odznaką Grunwaldzką, Medalem za Zwycięstwo i Wolność (1947), Odznaką Za Wzorową Pracę w Służbie Zdrowia, Złotym Krzyżem Zasługi, Złotą Odznaką Zasłużonemu w Rozwoju Województwa Katowickiego, Złotą Odznaką Honorową TPPR, Krzyżem Kawalerskim Orderu Odrodzenia Polski. Z powodu przebiecia ciężkiej choroby przeszedł na rentę w roku 1971.

STANISŁAW ŚWIERCZEK, dr wszech nauk lek., docent etatowy, zastępca profesora i kierownik Katedry i Kliniki Psychiatrii Śląskiej Akademii Medycznej w Lublińcu w latach 1958–1971. Urodził się 4 II 1901 r. w Wieliczce. Dyplom doktora wszech nauk lek. uzyskał na Uniwersytecie Jagiellońskim w Krakowie. W 1928 r. W latach 1945–1955 był Dyrektorem Państwowego Szpitala dla Nerwowo i Psychicznie Chorych w Międzyrzeczu–Obrzycy, a od 1955–1958 r. zastępcą profesora i kierownikiem Kliniki Psychiatrycznej Uniwersytetu Wrocławskiego. Od roku 1958–1971 był kierownikiem Katedry i Kliniki Psychiatrii Śląskiej Akademii Medycznej w Lublińcu. W roku 1960 na podstawie przeprowadzonej habilitacji otrzymuje tytuł docenta a w roku 1961 docenta etatowego. W tym czasie

doc. Świerczek przeprowadza reorganizację i modernizację opieki nad psychicznie chorymi. Znajduje to swój wyraz w zorganizowanym w 1968 r. Ogólnokrajowym Sympozjum pt. „Modernizacja opieki psychiatrycznej w Polsce” przy pomocy Polskiego Towarzystwa Psychiatrycznego i Oddziału Psychiatrycznego Szpitala Górniczego w Bytomiu oraz Kliniki Psychiatrycznej w 1968 r. Na Jubileuszowym Zjeździe Psychiatrów Polskich w Katowicach, zorganizowanym również przez Klinikę Psychiatryczną Śl. AM

w 1970 r. doc. Świerczek miał główny referat do tematu „Psychiatria przemysłowa”. Doc. Świerczek opublikował 21 prace z zakresu psychiatrii przemysłowej, depresji, leczenia psychiatrycznego, modernizacji opieki psychicznej i inne. Jest członkiem Polskiego Towarzystwa Lekarskiego, i Towarzystwa Psychiatrycznego. Otrzymał nagrodę naukową Rektora Śląskiej Akademii Medycznej w 1971 r. W tymże roku przeszedł na emeryturę, pełniąc nadal funkcję konsultanta wojewódzkiego.

WYKAZY

STUDENCI ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ

IŁOŚĆ WYDANYCH DYPLOMÓW ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ

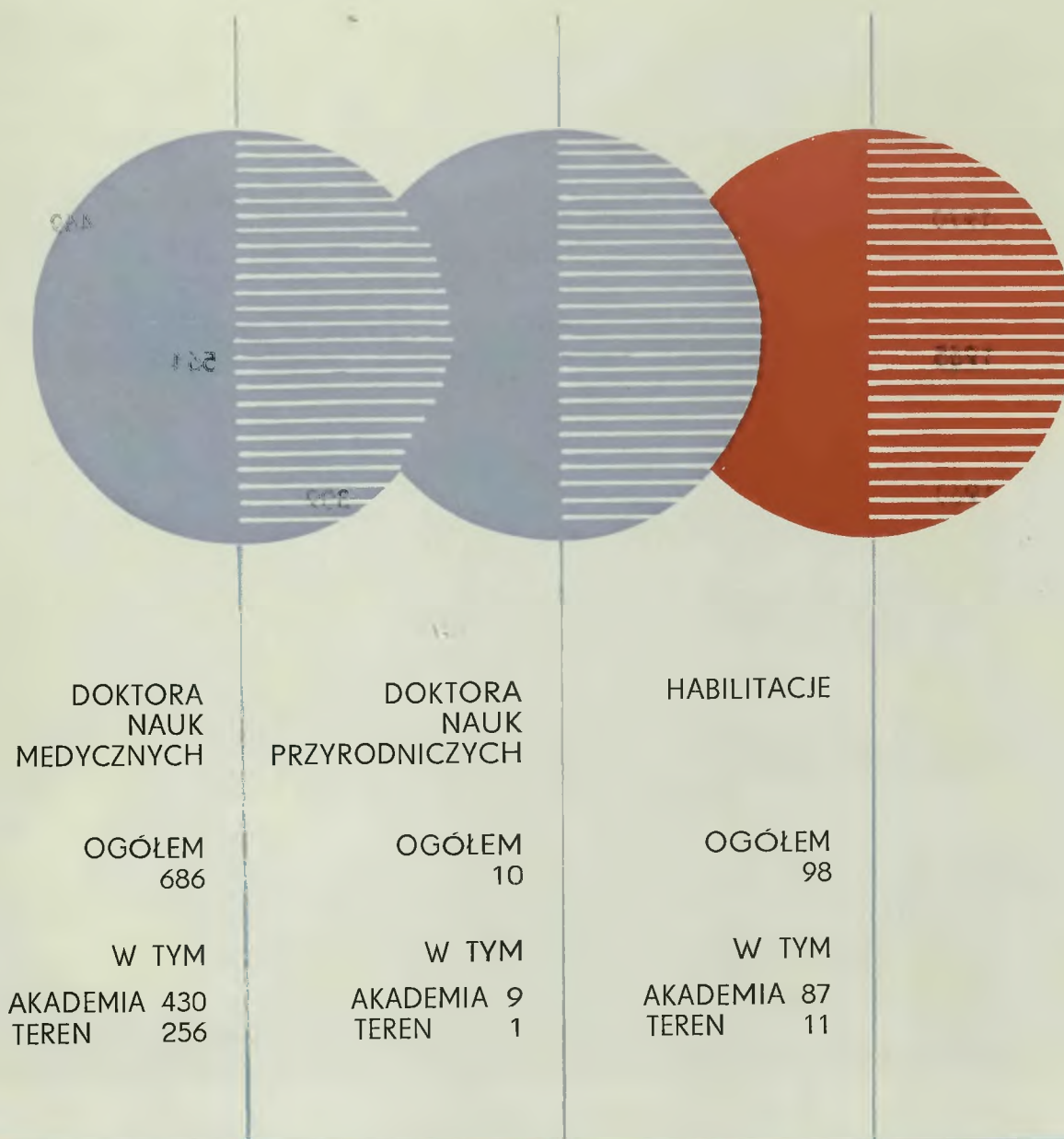
	WYDZIAŁ LEKARSKI	WYDZIAŁ STOMAT.	RAZEM
1952	—	60	60
1953	141	128	269
1955	178	160	338
1960	218	81	299
1965	263	70	333
1970	265	80	345
1972	329	79	408

PRACOWNICY ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ

GRUPA PRACOWNIKÓW	1948	STAN AKT.	OKRES 25-LECIA	ABS. AM
PROFESOROWIE ZW.	6	10	16	—
PROFESOROWIE NDZW.	3	20	29	4
DOCENCI	3	43	55	11
DOCENCI KONTR.	—	9	9	4
ADIUNKCI	5	187	218	121
ST. ASYSTENCI	9	158	171	109
ASYSTENCI	16	133	148	101
WYKŁADOWCY	—	9	16	2
NAUCZYCIELE W.F.	—	8	12	—
LEKTORZY	2	13	17	—
BIBLIOTEKARZE DYPL.	4	21	23	—

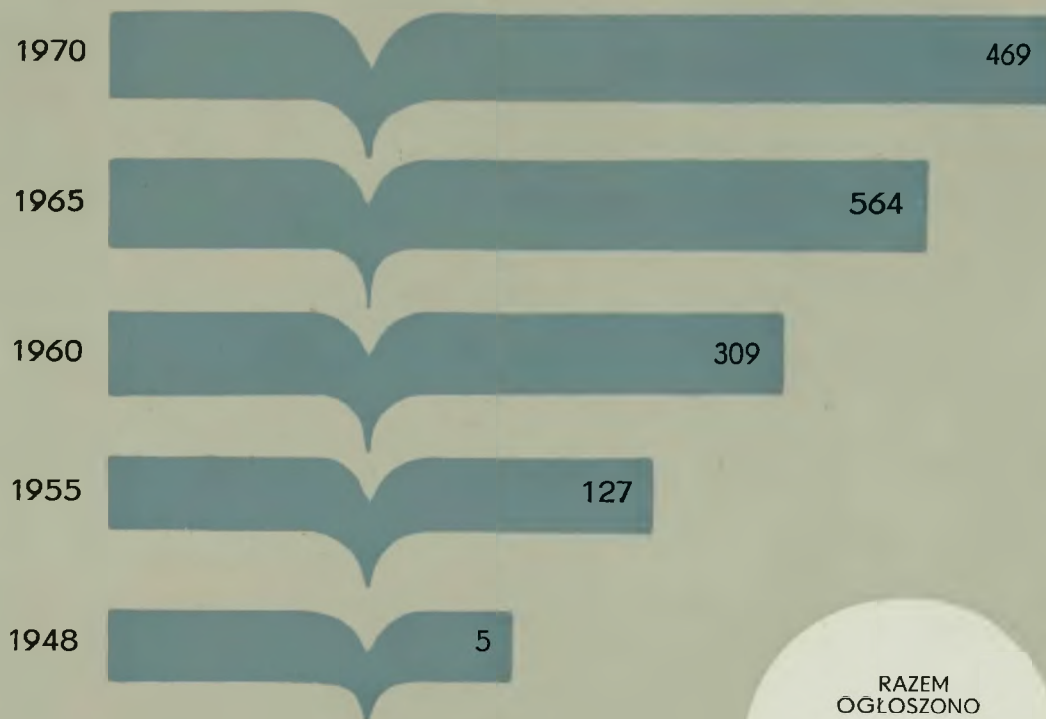
WYKAZ UZYSKANYCH STOPNI NAUKOWYCH

W LATACH 1950 DO 22 XI 72

1948
1973

LICZBA PUBLIKACJI

RAZEM
OGŁOSZONO

7403

KSIEGGOZBIÓR

	LICZBA TYTUŁÓW CZASOPISM W PRENUMERACIE	DRUKI ZWARTÉ W WOLUM.	ROCZNIKI CZASOPISM W WOLUM.	RAZEM WOLUMINÓW
1948 1957	515	64 706	9021	73 727
1958 1962	762	103 991	15 037	119 048
1963 1967	899	163 494	23 758	187 552
1968 1972	980	156 735	34 304	191 039

1948
1973

UDOSTĘPNIANIE ZBIORÓW

	CZYTELNICY ZAREJESTR.		WYPOŻYCZ.	CZYTELNIA	
	OGÓŁEM	W TYM STUDENCI	WYPOŻYCZ. MIEJSCOWE W WOL.	LICZBA ODWIEDZIN	UDOSTĘPN. ZBIORY W WOL.
1948 1957	9590	8485	88 830	69 052	175 020
1958 1962	6218	4307	76 417	56 710	81 767
1963 1967	6451	4099	49 241	80 480	118 164
1968 1972	8803	5694	143 269	149 730	167 090

REKTORZY I PROREKTORZY

Rektorzy

Prof. zw. dr hab. n. med. BRUNON NOWAKOWSKI	od 15 VI 1948 — 31 VIII 1951 r.
Prof. zw. dr hab. n. med. STEFAN ŚLOPEK	od 1 II 1953 — 31 VIII 1954 r.
Prof. zw. dr hab. n. med. MARIAN GARLICKI	od 1 IX 1954 — 15 X 1957 r.
Prof. zw. dr hab. n. med. WITOLD ZAHORSKI	od 16 X 1957 — 31 VIII 1962 r.
Prof. zw. dr n. med. WITOLD NIEPOLOMSKI	od 1 IX 1962 — 31 X 1971 r.
Prof. nadzw. dr hab. n. med. JÓZEF JAN JONEK	od 1 XI 1971 r.

Prorektorzy

Prof. zw. dr hab. n. med. FRANCISZEK GROER	od 1948 — 1951 r.
Prof. zw. dr hab. n. med. TADEUSZ CHORAŻAK (pełnił obowiązki Rektora)	od VI 1951 — 30 IX 1953 r.

Prorektorzy ds dydaktyki

Dr n. med. WITOLD ŁOBZOWSKI	od 14 VI 1953 — 16 X 1956 r.
-----------------------------	------------------------------

Prorektorzy ds nauki

Prof. zw. dr hab. n. med. TADEUSZ PAWLIKOWSKI	od III 1953 — 30 IX 1957 r.
Prof. zw. dr hab. n. med. KORNEL GIBIŃSKI	od 1 XI 1957 — 31 VIII 1959 r.
Prof. zw. dr hab. n. med. TADEUSZ CEYPEK	od 1 IX 1959 — 31 VIII 1962 r.
Prof. zw. dr n. mat.-prz. STANISŁAW JÓŹKIEWICZ	od 1 IX 1962 — 31 VIII 1965 r.
Prof. zw. dr n. wet., JERZY SZAFIARSKI	od 1 IX 1965 — 31 VIII 1968 r.
Prof. nadzw. dr n. med. RYSZARD WRÓBLEWSKI	od 1 IX 1968 — 31 VIII 1969 r.
Prof. nadzw. dr hab. n. med. MIECZYŚLAW KRAUZE	od 1 IX 1969 — 15 XI 1971 r.
Prof. nadzw. dr hab. n. med. STANISŁAW KOŚMIDER	od 1 II 1972 r.

Prorektorzy ds klinicznych

Prof. zw. dr hab. n. med. WITOLD ZAHORSKI	od 14 IV 1953 — 10 X 1954 r.
Prof. zw. dr hab. n. med. TADEUSZ CEYPEK	od 1 XI 1954 — 16 X 1956 r.
Prof. zw. dr hab. n. med. LEONARD DELOFF	od 16 X 1957 — 31 VIII 1962 r.
Prof. nadzw. dr n. med. STANISŁAW SZYSZKO	od 1 IX 1962 — 1 IX 1964 r.
Prof. zw. dr n. med. KAROL SZYMONSKI	od 1 IX 1964 — 31 VIII 1969 r.
Prof. nadzw. dr hab. n. med. CZESŁAW SADLIŃSKI	od 1 IX 1969 r.

DZIEKANI I PRODZIEKANI

Dziekani Wydziału Lekarskiego

Prof. zw. dr hab. n. med. TADEUSZ PAWLIKOWSKI	od 1948 — 10 II 1951 r.
Prof. zw. dr hab. n. med. STEFAN ŚLOPEK	od 10 II 1951 — III 1953 r.
Prof. zw. dr n. med. WITOLD NIEPOLOMSKI	od 15 III 1953 — 14 V 1954 r.
Prof. zw. dr n. mat.-prz. STANISŁAW JÓŹKIEWICZ	od 15 V 1954 — 30 IX 1955 r.
Prof. zw. dr hab. n. med. STANISŁAW KOHMANN	od 1 X 1955 — 31 VIII 1958 r.
Prof. nadzw. dr n. med. STANISŁAW SZYSZKO	od 1 X 1958 — 31 VIII 1960 r.
Prof. zw. dr n. med. WITOLD NIEPOLOMSKI	od 1 IX 1960 — 31 VIII 1962 r.
Prof. zw. dr n. med. KAROL SZYMONSKI	od 1 X 1962 — 31 VIII 1964 r.
Prof. zw. dr hab. n. med. JÓZEF JAPA	od 1 IX 1964 — 31 VIII 1969 r.
Prof. nadzw. dr hab. n. med. MIECZYŚLAW KRAUZE	od 1 IX 1969 — 31 VIII 1972 r.
Prof. nadzw. dr hab. n. med. MARIAN SOŚNIERZ	od 1 IX 1972 r.

Prodziekani Wydziału Lekarskiego

Prof. zw. dr hab. n. med. MIECZYŚLAW JANKOWSKI	od 1948 — 1951 r.
Prof. zw. dr hab. n. med. TADEUSZ CEYPEK	od 1 X 1951 — 15 IV 1953 r.
Prof. zw. dr n. mat.-prz. STANISŁAW JÓŹKIEWICZ	od 15 IV 1953 — 15 V 1954 r.
Prof. zw. dr hab. n. med. LEONARD DELOFF	od 15 VI 1953 — 1 X 1956 r.

Prof. nadzw. dr n. med. RYSZARD WRÓBLEWSKI
Prof. zw. dr n. med. STANISŁAW SZYSZKO
Doc. dr hab. n. med. STANISŁAW PREBENDOWSKI
Doc. dr hab. n. med. RYSZARD CICHOWSKI
Prof. nadzw. dr n. med. WACŁAW KUŚNIERCZYK
Prof. zw. dr n. med. KAROL SZYMONSKI
Prof. zw. dr hab. n. med. MIECZYŚLAW JANKOWSKI
Prof. zw. dr n. wet., mgr inż. JERZY SZAFLARSKI
Doc. dr hab. n. med. MENRYK SKAŁBA
Prof. nadzw. dr hab. n. med. MIECZYŚLAW KRAUSE
Prof. nadzw. dr hab. n. med. BOLESŁAW NARBUTT
Prof. nadzw. dr n. med. RYSZARD WRÓBLEWSKI
Doc. dr hab. n. med. EDMUND STOKŁOSA
Doc. dr hab. n. med. MARIA BARAŃSKA-GACHOWSKA
Doc. dr hab. n. med. ZENON DUDZIAK
Doc. dr hab. n. med. ADAM WOLAŃSKI
Doc. dr hab. n. med. BOLESŁAW GWÓŹDŹ
Doc. dr hab. n. med. BRONISŁAW KŁAPTOCZ

od 1 XI 1954 – 16 X 1956 r.
od 17 X 1956 – 31 VIII 1958 r.
od 17 X 1956 – 31 VIII 1962 r.
od 17 X 1956 – 31 VIII 1960 r.
od 1 X 1958 – 31 VIII 1960 r.
od 1 IX 1960 – 31 III 1962 r.
od 1 IX 1962 – 31 VIII 1966 r.
od 1 IX 1962 – 31 VIII 1965 r.
od 1 IX 1962 – 31 VIII 1964 r.
od 1 IX 1964 – 31 VIII 1966 r.
od 1 IX 1966 – 31 VIII 1969 r.
od 1 IX 1966 – 31 VIII 1968 r.
od 1 IX 1968 – 31 VIII 1969 r.
od 1 IV 1970 – 31 VIII 1972 r.
od 1 IV 1970 – 31 VIII 1972 r.
od 1 IX 1969 r.
od 1 IX 1972 r.
od 1 IX 1972 r.

Dziekani Wydziału Farmaceutycznego

Doc. dr hab. n. med. LEONIDAS SAMOCHOWIEC

od 1 VI 1972 – 30 IX 1972 r.

Prodziekani Wydziału Farmaceutycznego

Doc. dr hab. n. przyr. TADEUSZ WILCZOK
Doc. kontr. dr n. med. MARIAN DRÓŹDŹ

od 1 IX 1972 r.
od 1 IX 1972 r.

KOLEGIUM REKTORSKIE ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ W ROKU AKADEMICKIM 1972/1973

Prof. nadzw. dr hab. n. med. JOZEF JAN JONEK	– Rektor
Prof. nadzw. dr hab. n. med. STANISŁAW KOŚMIDER	– Prorektor ds. nauki
Prof. nadzw. dr hab. n. med. CZESŁAW SADLINSKI	– Prorektor ds. klinicznych
Prof. zw. dr hab. n. med. JÓZEF JAPA	– Prorektor ds. szkolenia podyplomowego
JERZY ŚMIECH	– Dyrektor Administracyjny
Dr n. med. MAREK MACHALSKI	– I Sekretarz KU PZPR
Dr n. med. ZBIGNIEW SZCZUREK	– Przewodniczący ZU ZZPSZ

SENAT ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ W ROKU AKADEMICKIM 1972/1973

Prof. nadzw. dr hab. n. med. JÓZEF JAN JONEK	– Rektor
Prof. nadzw. dr hab. n. med. STANISŁAW KOŚMIDER	– Prorektor ds. nauki
Prof. nadzw. dr hab. n. med. CZESŁAW SADLINSKI	– Prorektor ds. klinicznych
Prof. zw. dr hab. n. med. JÓZEF JAPA	– Prorektor ds. szkolenia podyplomowego
Prof. nadzw. dr hab. n. med. MARIAN SOŚNIERZ	– Dziekan Wydziału Lekarskiego
Dr n. med. MAREK MACHALSKI	– I Sekretarz KU PZPR
Prof. nadzw. dr hab. n. med. BOŻENA HAGER-MAŁECKA	– Przedstawiciel Rady Wydziału Lekarskiego
JERZY ŚMIECH	– Dyrektor Administracyjny
Dr fil. FRANCISZEK SZYMICZEK	– Dyrektor Biblioteki Głównej
Płk dr RYSZARD KITA	– Kierownik Studium Wojskowego
Dr n. med. ZBIGNIEW KALINA	– Przedstawiciel adjunktów, st. asystentów i asystentów
Dr n. med. ANNA LEWANDOWSKA-TOKARZ	– j. w.
Doc. kontr. dr n. med. WŁADYSŁAW WARDAS	– j. w.
Dr n. med. FRANCISZEK ZYCH	– j. w.
W posiedzeniach Senatu uczestniczą:	
Dr n. med. JAN ORNOWSKI	– Kierownik Wydziału Zdrowia i Opieki Społecznej PWRN
Dr n. med. ZBIGNIEW SZCZUREK	– Przedstawiciel ZU ZZPSZ
KAZIMIERZ CZUCZMAN	– Przedstawiciel RU SZSP
MAREK RUDNICKI	– Przedstawiciel KU AZS
JERZY KOZIELSKI	– Przedstawiciel SDI ZHP

KOLEGIUM DZIEKAŃSKIE ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ W ROKU AKADEMICKIM 1972/1973

Prof. nadzw. dr hab. n. med. MARIAN SOŚNIERZ
 Prof. nadzw. dr hab. n. med. ADAM WOLAŃSKI
 Doc. dr hab. n. med. BOLESŁAW GWÓŹDŹ
 Doc. dr hab. n. med. BRONISŁAW KLAPTOCZ

**RADA WYDZIAŁU LEKARSKIEGO I FARMACEUTYCZNEGO ŚLĄSKIEJ
AKADEMII MEDYCZNEJ**

Prof. nadzw. dr hab. n. med.
JÓZEF JAN JONEK — Rektor
Prof. zw. dr hab. n. med.
JÓZEF JAPA — Prorektor
Prof. nadzw. dr hab. n. med.
STANISŁAW KOŚMIDER — Prorektor
Prof. nadzw. dr hab. n. med.
CZESŁAW SADLIŃSKI — Prorektor
Prof. nadzw. dr hab. n. med.
MARIAN SOŚNIERZ — Dziekan
Doc. dr hab. n. med.
BOLESŁAW GWÓŹDŹ — Prodziekan
Doc. dr hab. n. med.
BRONISŁAW KŁAPTOCZ — Prodziekan
Prof. nadzw. dr hab. n. med.
ADAM WOLAŃSKI — Prodziekan
Doc. dr hab. n. przyr.
TADEUSZ WILCZOK — Prodziekan
Doc. kontr. dr n. med.
MARIAN DRÓŹDŹ — Prodziekan

Prof. zw. dr hab. n. med.
TADEUSZ CEYPEK
Prof. nadzw. dr n. med.
KLAUDIUSZ CIUBRA
Prof. zw. dr hab. n. med.
TADEUSZ CHORAŻAK
Prof. nadzw. dr hab. n. med.
BOŻENA HAGER-MAŁECKA
Prof. nadzw. dr hab. n. med.
LEONARD DELOFF
Prof. zw. dr hab. n. med.
JÓZEF GASIŃSKI
Prof. zw. dr hab. n. med.
KORNEL GIBIŃSKI
Prof. zw. dr hab. n. med.
MIECZYŚLAW JANKOWSKI
Prof. zw. dr n. mat.-przyr.
STANISŁAW JÓZKIEWICZ
Prof. zw. dr hab. n. med.
STANISŁAW KOHMANN
Prof. nadzw. dr hab. n. med.
FRANCISZEK KOKOT
Prof. nadzw. dr hab. n. med.
MIECZYŚLAW KRAUZE
Prof. nadzw. dr hab. n. med.
MIECZYŚLAW KRAUSE
Prof. nadzw. dr n. med.
JÓZEF KUBACKI

Prof. nadzw. dr n. med.
WACŁAW KUSNIERCZYK
Prof. nadzw. dr n. med.
MARIAN MAJDROSKIEWICZ
Prof. nadzw. dr n. med.
BOLESŁAW NARBUTT
Prof. zw. dr n. med.
WITOLD NIEPOŁOMSKI
Prof. zw. dr hab. n. fiz.
MARIAN PUCHALIK
Prof. nadzw. dr hab. n. med.
BOHDAN ROMANOWSKI
Prof. zw. dr n. wet. mgr inż.
JERZY SZAFIŁARSKI
Prof. zw. dr hab. n. med.
KAROL SZYMOŃSKI
Prof. nadzw. dr n. med.
STANISŁAW SZYSZKO
Prof. nadzw. dr n. med.
GABRIEL WEJSFLOG
Prof. nadzw. dr n. med.
RYSZARD WRÓBLEWSKI
Prof. zw. dr hab. n. med.
WITOLD ZAHORSKI
Prof. nadzw. dr hab. n. med.
JERZY ZIELIŃSKI
Doc. dr hab. n. med.
MARIA BARAŃSKA-GACHOWSKA
Doc. dr hab. n. med.
ADAM CEKAŃSKI
Dr hab. n. med.
KRZYSZTOF CHŁOPICKI
Doc. dr hab. n. med.
ANNA CYWIŃSKA-JAWORSKA
Doc. dr hab. n. med.
KAZIMIERZ CZYZEWSKI
Doc. dr hab. n. med.
ZENON DUDZIAK
Doc. dr hab. n. med.
LESZEK GIEC
Doc. dr hab. n. med.
TADEUSZ GINKO
Doc. dr hab. n. med.
ZYGMENT GORKA
Doc. dr hab. n. med.
OLGIERD GRANICKI
Doc. dr hab. n. med.
JAN HANKIEWICZ

Doc. dr hab. n. med.
STEFAN KNAPIK

Doc. dr hab. n. med.
MIECZYSLAW LUCIAK

Doc. dr hab. n. med.
FLORENTYNA ŁABISZEWSKA-JARUZELSKA

Doc. dr n. med.
WITOLD ŁOBZOWSKI

Doc. dr hab. n. med.
ANNA MAKOWSKA

Doc. dr hab. n. med.
WŁADYSŁAW NASIŁOWSKI

Doc. dr hab. n. med.
TADEUSZ NIEBRÓJ

Doc. dr hab. n. med.
TADEUSZ PALIWODA

Doc. dr hab. n. farm.
BOŻENA PASICH

Doc. dr hab. n. med.
ALINA PIETRZYKOWSKA-CHORAŻAK

Doc. dr hab. n. med.
HIERONIM POWIERTOWSKI

Doc. dr hab. n. med.
TADEUSZ PRAGŁOWSKI

Doc. dr hab. n. med.
JÓZEF PUDELSKI

Doc. dr n. prawn.
ANDRZEJ ROŻANOWICZ

Doc. dr hab. n. med.
JÓZEFA RUBISZ-BRZEZIŃSKA

Doc. dr hab. n. med.
EUGENIUSZ SAMOCHOWIEC

Doc. dr hab. n. med.
STANISŁAW SCHELLER

Doc. dr hab. n. med.
HENRYK SKAŁBA

Doc. dr hab. n. med.
JAN SROCZYŃSKI

Doc. dr hab. n. med.
JÓZEF STANOSEK

Doc. dr hab. n. med.
EDMUND STOKŁOSA

Doc. dr hab. n. med.
STANISŁAW ŚWIERCZEK

Doc. dr hab. n. med.
ADAM SZKODNY

Doc. dr hab. n. med.
IZABELA SZWARNOWIECKA

Doc. dr hab. n. med.
KAZIMIERZ SZYMczyk

Doc. dr hab. n. med.
WŁODZIMIERZ WARONSKI

Doc. dr hab. n. med.
ROMAN WAWRYK

Doc. dr hab. n. med.
TADEUSZ WENCEL

Doc. dr hab. n. med.
EUGENIUSZ WIERZYŃSKI

Doc. dr hab. n. med.
WŁADYSŁAW ZALESKI

Doc. kontr. dr n. med.
EMIL DENK

Doc. kontr. dr n. med.
TADEUSZ CHORAŻY

Doc. kontr. dr n. med.
LUCYNA FRĄCKIEWICZ

Doc. kontr. dr n. med.
JOZEF JUSZKO

Doc. kontr. dr n. mot.-fiz.
FRANCISZEK KUMASZKA

Doc. kontr. dr n. med.
SZCZEPAN ŁUKASIEWICZ

Doc. kontr. dr hab. n. med.
ANTONI MUSIOŁ

Doc. kontr. dr n. med.
STANISŁAW TOKARZ

Doc. kontr. dr n. chem.
WŁADYSŁAW WARDAS

Dr n. med. ZBIGNIEW GBUREK

Dr n. med. BARBARA GRUDZIŃSKA

Dr n. med. WALDEMAR JANIEC

Dr n. hum. ZOFIA KALINOWSKA

Pptk dr n. med. RYSZARD KITA

Dr n. med. MAREK MACHALSKI

Dr n. wf. MARIA ŚWIEŻYŃSKA

Dr n. med. ZBIGNIEW SZCZUREK

Dr fil. FRANCISZEK SZYMICZEK

Lek med. JAN TOMALA

JERZY SMIECH

PEŁNOMOCNICY REKTORA ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ

Doc. dr hab. n. med. ZENON DUDZIAK	— Pełnomocnik ds. studenckich praktyk robotniczych
Dr n. med. ZBIGNIEW KALINA	— Pełnomocnik ds. Głównego Zespołu Klinicznego w Katowicach-Ligocie
Doc. dr hab. n. med. STEFAN KNAPIK	— Pełnomocnik ds. radio, telewizji i filmu
Mgr inż. JAN LEWANDOWSKI	— Pełnomocnik ds. badań izotopowych
Doc. dr n. med. STANISŁAW TOKARZ	— Pełnomocnik ds. organizacji Wyższego Studium Pielęgniarstwa przy Śląskiej Akademii Medycznej
Doc. dr hab. n. przyr. TADEUSZ WILCZOK	— Pełnomocnik ds. budowy zakładów teoretycznych w Katowicach-Ligocie

KONSULTANCI

Konsultanci krajowi:

Prof. nadzw. dr hab. n. med. STANISŁAW SZYSZKO	— chirurgia
Doc. dr hab. n. med. FLORENTYNA ŁABISZEWSKA-JARUZELSKA	— ortodoncja

Konsultanci wojewódzcy (Katowice)

Prof. nadzw. dr hab. n. med. BOHDAN ROMANOWSKI	— radiologia
Prof. nadzw. dr hab. n. med. CZESŁAW SADLIŃSKI	— chirurgia
Prof. nadzw. dr hab. n. med. GABRIEL WEJSFLOG	— ortopedia
Prof. zw. dr hab. n. med. KORNEL GIBIŃSKI	— choroby wewnętrzne
Prof. zw. dr hab. n. med. JÓZEF JAPA	— choroby wewnętrzne
Prof. nadzw. dr hab. n. med. BOŻENA HAGER-MAŁECKA	— pediatria
Prof. zw. dr n. med. KAROL SZYMOŃSKI	— choroby zakaźne
Doc. dr hab. n. med. HENRYK SKAŁBA	— położnictwo i ginekologia
Prof. zw. dr hab. n. med. TADEUSZ CEYPEK	— laryngologia
Prof. zw. dr n. med. WITOLD NIEPOŁOMSKI	— anatomia patologiczna

Konsultanci wojewódzcy (Opole)

Doc. dr hab. n. med. OLGIERD GRANICKI	— choroby zakaźne
Prof. nadzw. dr hab. n. med. MARIAN SOŚNIERZ	— anatomia patologiczna

PRZEWODNICZĄCY LUB ZASTĘPCY PRZEWODNICZĄCYCH ZARZĄDÓW GŁÓWNYCH I WOJEWÓDZKICH POLSKICH TOWARZYSTW LEKARSKICH

Doc. dr hab. n. med. STEFAN KNAPIK	— zastępca przewodniczącego Prezydium Rady Głównej Zrzeszenia Polskich Towarzystw Lekarskich
Prof. zw. dr hab. n. med. JÓZEF GASIŃSKI	— przewodniczący Towarzystwa Chirurgów Polskich, Oddział Katowice
Doc. dr hab. n. med. STEFAN KNAPIK	— przewodniczący ZG Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego
Prof. nadzw. dr hab. n. med. BOHDAN ROMANOWSKI	— zastępca przewodniczącego ZG Polskiego Lekarskiego Towarzystwa Radiologicznego
Doc. dr hab. n. med. HENRYK SKAŁBA	— przewodniczący ZG Polskiego Towarzystwa Ginekologicznego
Prof. nadzw. dr hab. n. med. STANISŁAW SZYSZKO	— przewodniczący ZG Towarzystwa Chirurgów Polskich
Prof. nadzw. dr hab. n. med. GABRIEL WEJSFLOG	— przewodniczący ZG Polskiego Towarzystwa Ortopedycznego i Traumatologicznego
Doc. dr hab. n. med. EUGENIUSZ WIERZYŃSKI	— przewodniczący Polskiego Towarzystwa Stomatologicznego, Oddział Katowice
Prof. zw. dr hab. n. med. WITOLD ZAHORSKI	— przewodniczący ZG Polskiego Towarzystwa Medycyny Pracy

NAGRODY

NAGRODY PAŃSTWOWE

I stopnia

B. NOWAKOWSKI — za całokształt pracy (1950).

II stopnia

S. ŚLOPEK — za opracowanie szczepionek przeciw durowi brzuszemu (1952).
J. JONEK, S. KOŚMIDER, H. GRZYBEK — za badania wpływu promieniowania jonizującego na ustroje żywe (1964).
K. GIBINSKI — za badania nad czynnością gruczołów potowych (1970).

NAGRODY WOJEWÓDZKIE

W. ZACHORSKI — z okazji XV-lecia PRL (1961).
K. GIBINSKI — za całokształt działalności (1964).
J. SZAFIARSKI — za osiągnięcia w pracy naukowo-badawczej, dydaktycznej i wychowawczej (1965).

NAGRODY WYDZIAŁU VI PAN

F. KOKOT, J. KUSKA — za badania reniny u chorych z nadciśnieniem (1968).
F. KOKOT, J. KUSKA, A. CEKAŃSKI — za cykl prac nad reniną „Wyprodukowanie wysokowartościowej surowicy antyinsulinowej” (1973).

NAGRODY MINISTRA ZDROWIA

K. CIUBRA — za prace badawczo-naukowe w dziedzinie medycyny pracy i ochrony zdrowia robotników czołowych gałęzi przemysłu (1952).
W. ŁOBZOWSKI — za całokształt pracy (1953).
K. CIUBRA — za prace badawczo-naukowe w dziedzinie medycyny pracy i ochrony zdrowia robotników czołowych gałęzi przemysłu (1957).
K. CIUBRA — za prace badawczo-naukowe w dziedzinie medycyny pracy i ochrony zdrowia robotników czołowych gałęzi przemysłu (1958).
S. DUBIŃSKI, Z. DUDZIAK, D. SKAŁBA — za pracę „Serum groups in rabbits” (1959).
Z. ŚWIERCZYŃSKA, E. SAMOCHOWIEC — za pracę „Immunologiczna metoda wykrywania gonadotropiny kosmówkowej w moczu kobiet ciężarnych” (1961).
K. CIUBRA — za prace badawczo-naukowe w dziedzinie medycyny pracy i ochrony zdrowia robotników czołowych gałęzi przemysłu (1962).
J. SZAFIARSKI, T. CHRUSCIEL, M. GŁOWIŃSKI — za pracę nad doświadczalną toksoplazmozą (1964).
T. CHORAŻAK — za pracę w zakresie chorób zawodowych i wpływu energii promienistej na ustrój żywy (1965).
S. JÓŹKIEWICZ — za badania w zakresie szkodliwości pola akustycznego i ultraakustycznego oraz wibracji na organizmy żywe (1965).
J. JONEK — za prace naukowo-badawcze (1965).
J. GASIŃSKI — za pracę w zakresie chirurgii tarczycy i urologii (1966).
W. NIEPOŁOMSKI, K. SZYMONSKI, W. KICZKA, K. ŚMIGLA, Z. BRZÓSKA, A. NAWROCKI — za badania nad poszukiwaniem środków łagodzących zatrucia jadami bakteryjnymi (1966).
J. SZAFIARSKI — za osiągnięcia w pracy dydaktycznej, wychowawczej i organizacyjnej (1966).
R. WRÓBLEWSKI, W. ACHELNIK, D. DZIEKANOWSKA, A. GRZYBEK, S. GRUCA, J. KUCIAS, J. MICHAŁOWSKI — za całokształt pracy naukowej (1966).
J. GASIŃSKI, T. GINKO, R. ADAMCZYK, S. TOBIK, T. MADEJSKI, J. GRZBIELA — za badania z zagadnień chirurgii serca i naczyń obwodowych (1967).
CZ. SADLIŃSKI, J. SKRZYPEK, M. MATTUŁA, M. GRÓG — za pracę nad patofizjologią, kliniką i chirurgią wola (1967).
J. SZAFIARSKI — za osiągnięcia w pracy dydaktycznej, wychowawczej i organizacyjnej (1967).
S. SZYSZKO, Z. GÓRKA, K. CZYŻEWSKI, J. ZYS, M. PIETRZYK — za pracę nad patofizjologią i leczeniem obrażeń klatki piersiowej (1967).
K. GIBINSKI — za badania nad czynnością gruczołów potowych (1968).
J. SZAFIARSKI — za osiągnięcia w pracy dydaktycznej, wychowawczej i organizacyjnej (1968).
J. SZAFIARSKI, T. CHRUSCIEL, L. SAMOCHOWIEC, R. BRUŚ, M. CHRUSCIEL, J. NORSKA — za pracę „Zapobieganie toksoplazmozie wrodzonej poprzez leczenie rowamycyną i bayeryną kobiet ciężarnych zakażonych toksoplazmozą (1968).
R. WRÓBLEWSKI — za osiągnięcia w pracy dydaktycznej, wychowawczej i organizacyjnej (1969).

- W. ZAHORSKI, J. SROCZYNSKI, S. KOŚMIDER, G. JONDERKO — za badania nad przewlekłymi zatruciami metalami ciężkimi (1969).
 CZ. SADLINSKI — za osiągnięcia w pracy dydaktycznej, wychowawczej i organizacyjnej (1970).
 E. SAMOCHOWIEC, R. WAWRYK, J. RZEMPOLUCH, T. NIEBRÓJ, A. GIEREK — za badania nad przydatnością ilościowego oznaczenia gonadotropiny kos-

mówkowej i hormonu luteinizującego metodą serologiczną (1970).

- CZ. SADLINSKI — za osiągnięcia w pracy dydaktycznej, wychowawczej i organizacyjnej (1971).
 F. KOKOT, A. CEKAŃSKI — za pracę „Aktywność reninowa w krwi żyłnej macicy w przypadkach ginekologicznych i położniczych (1971).

NAGRODA KOMITETU NAUKI I TECHNIKI

- K. GIBINSKI — za opracowanie seriografu (1969).

NAGRODA ZAGRANICZNYCH TOWARZYSTW NAUKOWYCH

- T. PETELEZ — za pracę „Unaczynienie serca człowieka przez tętnice niewieńcowe” Kongres Kardiologów w Meksyku (1963).

NAGRODY KRAJOWYCH TOWARZYSTW NAUKOWYCH

- F. KOKOT — za pracę „Wpływ serotoniny na rozwój miążdżyci doświadczalnej u gołębi”. Tow. Internistów Polskich (1958).
 A. MAKOWSKA — za pracę „Zagadnienia protez magnetycznych”. Pol. Tow. Stomatologiczne (1959).
 M. BARAŃSKA-GACHOWSKA, M. LUCIAK, W. KORYCIŃSKA, A. LAKOMY — za pracę „Wpływ hialuronidazy na przyzębie białych szczurów”. Pol. Tow. Stomatologiczne (1960).
 B. ROMANOWSKI, J. WIERNY, CHRIST — za pracę „Zespół objawów kamicy trzustkowej”. Oddział Zabrzński Pol. Tow. Lekarskiego (1961).
 S. NOWAK — za całokształt pracy w zakresie enzymologii klinicznej. Tow. Internistów Polskich (1962).
 Z. GONCIARZ — za pracę „Badania tromboelastograficzne nad krzepnięciem krwi. Tow. Internistów Polskich (1962).
 B. KŁAPTOCZ — za całokształt pracy naukowej. Sekcja Protetyki Pol. Tow. Stomatologicznego (1962).
 B. ROMANOWSKI, H. MATERLIK — za pracę „Zmiany kostne w akromegalii”. Pol. Tow. Endokrynologiczne (1962).
 W. ZALEWSKI, M. LUCIAK, I. ILEWICZ, G. ZUBEK — za pracę „Wpływ witaminy E na doświadczalne uszkodzenie przyzębia hialuronidazą u białych szczurów”. Pol. Tow. Stomatologiczne (1962).
 M. LUCIAK, M. BARAŃSKA-GACHOWSKA — za pracę „Obraz miazgi zębowej w doświadczalnym uszkodzeniu przyzębia hialuronidazą u białych szczurów”. Pol. Tow. Stomatologiczne (1963).
 K. ŚMIGLA — za pracę „Wpływ pola elektromagnetycznego na ustrój”. Pol. Tow. Anatomopatologów (1963).
 T. CHORAŻAK, J. RUBISZ-BRZEZIŃSKA, A. PIETRZYKOWSKA — za pracę „Problem owrzodzeń żylakowatych podudzi”. Pol. Tow. Lekarskie (1964).
 A. JAWORSKA, T. JONEK — za pracę „Ocena kliniczna pierwszych wyników leczenia antybiotykiem TAO”. Oddział Katowicki Pol. Tow. Stomatologicznego (1964).
 M. WIECZOREK — za pracę „Białka taninochłonne w komórce rakowej”. Pol. Tow. Anatomopatologów (1964).
 S. KNAPIK — za pracę „Chirurgiczne sposoby unieruchomienia złamań kości twarzoczaszki”. Oddział Katowicki Pol. Tow. Stomatologicznego (1964).
 K. SOBOTKOWSKA, M. LUCIAK — za pracę „Guzy mieszane podniebienia”. Pol. Tow. Lekarskie (1965).
 K. SOBOTKOWSKA, M. LUCIAK — za pracę „Guzy mieszane leczone w Klinice Chirurgii Stomatologicznej Śląskiej Akademii Medycznej w Zabrze”. Pol. Tow. Lekarskie (1965).
 J. JONEK — za cykl prac związanych z syntezą kwasów nukleinowych w narządach uwarunkowanych i nieuwarunkowanych”. Pol. Tow. Endokrynologiczne (1965).
 S. GRUCA — za pracę „Behaviour of lysosomes in the hepatic cells of mice of both sexes treated with large doses of oestradiol and progesterone”. Tow. Cyto- i Histochemików (1966).
 J. KUSKA — za pracę „Badania kliniczne i eksperymentalne nad aktywnością GGTP w żółci”. Tow. Internistów Polskich (1967).
 E. WIERZYŃSKI — za pracę „Wkłady dozębodołowe jako elementy umocowujące dolne protezy całkowite”. Nagroda redakcji czasopisma „Protetyka Stomatologiczna” (1968).
 A. MAKOWSKA — za pracę „Conductivite electrique de la salive et difference de potentiel electrique entre les metaux utilises dans la cavite buccale”. Oddział Katowicki Pol. Tow. Stomatologicznego (1968).

- B. GRUDZIŃSKA, F. PIETRASZEK, T. PETELEŃ — za pracę „Wpływ stanów niedocukrzenia na układ nerwowy u chorych na cukrzycę leczoną insuliną”. Oddział Zabrzeński Pol. Tow. Lekarskiego (1969).
- S. KASPEREK — za pracę „Statystyczne opracowanie sterylizacji eugenicznych w latach 1934–1944 na terenie Bytomia”. Oddział Zabrzeński Pol. Tow. Lekarskiego (1969).
- K. ŚMIGŁA, M. PANASIEWICZ — za pracę „Choroby trzustki w materiale sekcyjnym Zakładu Anatomii Patologicznej Śląskiej Akademii Medycznej”. Pol. Tow. Lekarskie (1969).
- L. GIEC — za pracę „Badania nad wydzielaniem potu termicznego”. Tow. Internistów Polskich (1969).
- M. FRYCZKOWSKI — za pracę „Wskaźnik korowo-nerkowy jako miernik dynamiki wadonercza”. Pol. Tow. Lekarskie (1969).
- A. PISULSKA-OTREMBA, W. FALIŃSKI — za pracę „Współpraca ortodonty i protetyka w przypadkach całkowitych rozszczepów”. Oddział Katowicki Pol. Tow. Stomatologicznego (1971).
- M. SOŚNIERZ, A. BOBER M., PANASIEWICZ — za pracę „Zmiany patomorfotyczne w narządach wewnętrznych szczurów eksponowanych na stanowiskach cięcia plazmą”. Pol. Tow. Lekarskie (1971).
- Z. S. HERMAN — za cykl prac nad ośrodkowym działaniem noradrenaliny. Pol. Tow. Farmakologiczne (1971).
- B. KRUPA — za pracę „Wydalanie prekursorów hemu w przebiegu ciąży”. Tow. Ginekologiczne (1971).
- J. ZIELIŃSKI, J. CZOPIK — za opracowanie polskiej bibliografii urologicznej na 25-lecie PRL, POL. Tow. Urologiczne (1972).

DOCTOR HONORIS CAUSA

PROF. ZW. DR HAB. N. MED. BRUNON NOWAKOWSKI

HABILITACJE

1960 r.

Cichowski Ryszard Wojciech
Krause Mieczysław
Łabiszewska-Jaruzelska Florentyna
Sadliński Czesław
Skalba Henryk
Sośnierz Marian
Spett Kazimierz
Sroczyński Jan
Świerczek Stanisław

1961 r.

Chorąży Mieczysław
Chonek Józef Jan
Modelski Wojciech
Pragłowski Tadeusz
Rasiewicz Wiesław
Zaleski Władysław

1962 r.

Kokat Franciszek
Krasowska Janina
Śpioch Franciszek
Szurman Jan
Zajusz Kazimierz

1963 r.

Hager-Malecka Bożena
Pogorzelski Jerzy
Romanowski Bohdan
Świerczyńska Zdzisława
Tarmas Józef Marian
Tabeński Zbigniew
Wolański Adam Ludwik
Zieliński Jerzy

1964 r.

Kośmider Stanisław
Mackowski Alfons
Niebrój Tadeusz
Paliwoda Tadeusz
Skorczyński Marian
Stokłosa Edmund
Ziarek Stanisław

1965 r.

Arct Witold
Bielski Józef
Ginka Tadeusz

Kaczyńska Wanda
Nasiłowski Władysław
Samochowiec Leonidas
Wawryk Raman

1966 r.

Gwóźdź Bolesław
Jerzykowski Tadeusz
Kiczka Witold
Kleinrok Zdzisław
Kłaptocz Bronisław
Knapik Stefan
Krauze Mieczysław
Petelenz Tadeusz
Samochowiec Eugeniusz
Waroński Włodzimierz

1967 r.

Adamkiewicz Kazimierz
Cekański Adam
Granicki Olgierd
Grzesik Jan
Kujawska Aleksandra
Makowska Anna
Pudelski Józef
Stanosek Józef
Szymczyk Kazimierz
Wierzyński Eugeniusz

1968 r.

Chruściel Maria
Dudziak Zenon
Giec Leszek
Górka Zygmunt
Hankiewicz Jan
Kardaszewicz Ewa
Łępkowski Andrzej
Marek Kazimierz
Rubisz-Brzezińska Józefa
Schelier Stanisław
Szkodny Adam
Szwarnowiecka Izabela
Zderkiewicz Władysław

1969 r.

Barańska-Gachowska Maria
Cywińska-Jaworska Anna
Łuciak Mieczysław
Zaręba Jerzy

1970 r.

Czaplicki Jeremi
Czyżewski Kazimierz
Górski Tadeusz
Herman Zbigniew
Hliniak Andrzej
Jonderko Gerard
Musiol Antoni

1971 r.

Chłopicki Krzysztof
Dzieciuchowicz Lech
Gregorczyk Janusz

Ilewicz Leszek
Kotania Władysław
Pietrzykowska-Chorążak Alina
Smolarz Wojciech
Wencel Tadeusz

1972 r.

Foremny Zbigniew
Gołąb Wiesław
Janiec Waldemar
Rogala Edmund
Sieroń Gerard
Staszewski Jerzy
Szczepański Zbigniew

DOKTORATY

1950 r.

Hałas Kazimierz
Narbutt Bolesław

1951 r.

Bem Tadeusz
Cichowski Ryszard
Ciubra Klaudiusz Stanisław
Cywińska Anna
Dąbek Tadeusz
Drozdowski Tadeusz Wiktor
Fornal Zofia
Ginko Tadeusz
Gorzówna Stefania
Grzybowska Irena
Hager-Matecka Bożena Maria
Hendrich Zenon Józef
Janowiec Mieczysław
Kamieńska Irena Maria
Kaszubowski Paweł Jan
Korski Stanisław
Kośmider Stanisław
Kozłowski Jan Mieczysław
Kuczborski Stanisław
Kujawska Aleksandra Janina
Łabiszewska-Jaruzelska Florentyna
Mazur Wiesława Monika
Metzger Mieczysław
Michałek Józef
Moszyński Bogusław
Per-Kuklińska Ada
Piotrowski Zygmunt
Różniecka Danuta Helena
Schneiberg Krzysztof
Smok Jan
Smolik Alojzy
Sośnierz Marian Hieronim
Stryła-Ross Bronisława
Swolkień Andrzej

Syc Stefan
Szeniec Halina
Ślęzak Kazimierz
Święcki Jeremi
Tarmas Józef
Trawińska-Lachowicz Irena Maria
Warakamski Zbigniew

1952 r.

Bielski Józef
Dostał Karol
Dutkiewicz Jerzy Stefan
Dwernicki Tadeusz
Dux Anna
Fabiński Bogusław
Foremny Zbigniew
Gajewski Tamir Kazimierz
Grześkowski Jan
Jagodziński Zbigniew Marian
Janiczek Kazimierz
Jarzębska Maria
Jarzębski Jan
Kmiciekiewicz Roman Marian
Knapik Artur Gerard
Knapik Stefan Zbigniew
Kolarzowska Ewa Elżbieta Stefania
Konderak Anna
Krajewski Tadeusz
Mazurek Irena Ewa Maria
Moszkowicz Stanisław
Nasiłowski Władysław Wojciech
Nodzyńska Alicja Helena
Oko-Hyjek Janina
Ostachowicz Mieczysław Zbigniew
Pawłowski Adam
Pawłowski Henryk
Pieczka Lucylla Teresa
Pressler Alina Zofia
Pruszkowski Jan Mieczysław

Rogoż Jerzy Stanisław
Rubisz-Brzezińska Józefa Maria
Salek Anna Helena
Samolewicz Ludwik Czesław
Singer Krystyna
Singer Zbigniew Jan
Stach Leon
Szłęzak Zofia Karmelia
Sznajda Karol Emil
Totuszyński Stanisław
Zalęcki Jerzy

1955 r.

Gregorczyk Korol (kand. n. med.)
Narbutt Bolesław (kand. n. med.)

1956 r.

Dux Anna (kand. n. med.)
Niebrój Tadeusz (kand. n. med.)
Vorbrott Andrzej (kand. n. med.)
Zajusz Kazimierz (kand. n. med.)

1957 r.

Dubiski Stanisław (kand. n. med.)
Jonek Jan (kand. n. med.)
Kokot Franciszek (kand. n. med.)
Świerczyńska Zdzisława (kand. n. med.)

1958 r.

Cichowski Ryszard
Czaplicki Jeremi (kand. n. med.)
Ottowicz Jerzy (kand. n. med.)
Pawlikowski Marek
Schneiberg Krzysztof (kand. n. med.)
Skalba Henryk (kand. n. med.)
Spett Kazimierz
Ziarek Stanisław

1959 r.

Bielski Józef
Jerzykowski Tadeusz
Kleinrok Zdzisław
Krause Mieczysław
Paliwoda Tadeusz
Pogorzelski Jerzy
Romanowski Bahdan
Spioch Franciszek

1960 r.

Adamkiewicz Kazimierz
Dukat Romuald
Dzieciuchowicz Lech
Garwacki Janusz
Giec Leszek
Granicki Olgierd
Grzesik Jan

Hartleb Marian
Jonderko Gerard
Lępkowski Andrzej
Mochowski Włodzimierz
Marek Kozimierz
Molski Kazimierz
Myślak Zdzisław
Pudelski Józef
Rudkowska Jadwiga
Samochowiec Leonidas
Stonosek Józef
Staszewski Jerzy
Szymczyk Kazimierz
Urbańska-Bonenberg Lucyna
Wawryk Roman
Zduńczyk Helena
Zennegg Marian
Żmudziński Jerzy

1961 r.

Chruściel Maria
Cygan Zbigniew
Dudziak Zenon
Franz Zdzisław
Górka Zygmunt
Górski Janusz
Grabecki Jerzy
Gwóźdź Bolesław
Jasieńska Anna
Kiczka Witold
Kórczowski Ryszard
Krauze Mieczysław
Kudła Teodor
Lakomy Tadeusz Aleksander
Limburska Krystyna
Malecki Stanisław
Musierowicz Andrzej
Norski Stefan
Nowak Stanisław
Paszko Zygmunt
Petelenz Tadeusz
Precht Zbigniew
Petelenz-Słomińska Teresa
Rogala Danuta
Rutkowski Bolesław
Sawaryn-Neumayer Tomira
Somochowiec Eugeniusz
Sieroń Gerard
Skrzypek Jan
Smolarz Wojciech
Sobotkowska Krystyna
Spett Janina
Sroczyńska Maria
Stadnik Julian
Stokłosa Edmund
Strzoda Lucjan
Urbanawicz Henryk
Węgliński Roman

Wieczorek Irena
Zderkiewicz Władysław
Zejer Bolesław
Zieleźnik Benon

1962 r.

Adamczyk Roman
Bara Bolesław
Barańska-Gachowska Maria
Bartnicka-Jabłkowska Wanda
Błach Kazimierz
Batko Bronisław
Chromy Wacław Ryszard
Dawidowicz Irena
Dukalska Danuta
Gołąb Wiesław
Gonciarz Zbigniew
Hankiewicz Jan
Hliniak Andrzej
Ilewicz Leszek
Jonecko Antoni
Kłaptocz Bronisław
Kosiec Władysław
Kowalska-Gołąb Halina
Kucfir Danuta
Lenartowicz Krystyna
Luciak Mieczysław
Macura Marian
Madejski Tadeusz
Marzec Kazimierz
Podworski Henryk
Pogorzelska Stronczak Bogna
Rogosiński Ryszard
Szwarnowiecka Izabela
Szymczyk Bogumiła
Śpioch-Hrycko Maria
Tobik Stanisław
Waroński Włodzimierz
Wierzyński Eugeniusz
Zaręba Jerzy

1963 r.

Biernawski Wiesław
Buczkowski Mieczysław
Bylina Jadwiga
Czopik Jerzy
Czyżewski Kazimierz
Fryczkowski Marian
Gala Jerzy
Gburek Zbigniew
Głowacki Bogdan
Grudzińska Barbara
Herman Zbigniew Stanisław
Hliniak-Czubalska Irena
Hyjek Krystyna
Klimczyk Zdzisław
Kuśmierski Stanisław

Liszka Edward Antoni
Łępkowska Halina
Małecka Alicja
Martula Mieczysław
Mencel Mieczysław
Miketta-Migaczowa Teresa
Musioł Antoni Józef
Norska Irena
Nowak Andrzej
Nowak Ryszard
Opolska-Głowacka Róża
Pietrzykowska Alina
Pietraszek Felicja
Pojda Stefan
Rogala Edmund
Romański Apoloniusz
Sobczyk Piotr
Staś Jerzy
Stęplewski Zenon
Stypa Irena
Szkodny Adam
Śmigła Krystyna
Witkowski Feliks
Zych Franciszek
Żmudzińska Maria

1964 r.

Adamus Jerzy
Barysz Henryk
Bień Barbara
Bienia Jerzy
Brus Ryszard
Chłopicki Krzysztof
Czarnecki Lech
Dobrowolski Andrzej
Dobrowolski Józef
Dobrek Zbigniew
Faliński Waldemar
Filipowicz Zbigniew
Fojt Eugeniusz
Glenc Franciszek
Grabski Józef
Gregorczyk Janusz
Grzbiela Jacek
Grzybowski Karol
Janiec Waldemar
Kalińska Stanisława
Karmański Jan
Kimmel Zbigniew
Kossmann Stefan
Kotania Władysław
Kubicki Bernard
Kuchciński Ryszard
Kwaśniewska-Rokicińska Cyncylia
Lenarcik Jacek
Lewandowska-Tokarz Anna
Mańko-Jasek Czesława
Materlik Hubert

Michalik Marian
 Miodoński Władysław
 Mniszkowa Maria
 Mura Alojzy
 Myca Zenon
 Oklek Kazimierz
 Otto Buczkowska Ewa
 Perkowicz-Zamłyńska Wanda
 Pióro Jan
 Pisulski Agnieszka
 Rathel Zofia
 Skrzelewski Artur
 Sobański Tadeusz
 Szczurek Zbigniew
 Tokarowski Andrzej
 Twardoch Szczepan
 Wieczorek Mirosław
 Wieczorkiewicz Anna

1965 r.

Biernawska Krystyna
 Cywińska Danuta
 Czarlińska Krystyna
 Drzymuchowska-Czarnecka Anna
 Elwart Wacław
 Frydel Zbigniew
 Gachowski Zbigniew
 Gabrys Aleksander
 Gierek Ariadna
 Gruk Marian
 Grzesiewska Krystyna
 Grzybowski Janusz
 Jaworski Zdzisław
 Jeż Wacław
 Kobierska-Szczepańska Alicja
 Kochnowski Gustaw
 Konecki Janusz
 Kwapiński Eryk
 Kwiatkowska Anna
 Kuźmak Lubomir
 Langauer-Lewowicka Henryka
 Łozowski Jerzy
 Łuszczyński Tadeusz
 Malinowski Tadeusz
 Nowak Jan
 Ornowski Jan
 Plewiński Gustaw Ludwik
 Podwiński Antoni
 Pogorzelski Jan
 Sawaryn Tadeusz
 Szeja Roman
 Szubiński Mirosław
 Świątnicka Jolanta
 Swiata Jerzy
 Urbańska Leonia
 Wanicka Anna
 Wąsik Józef
 Ziemiańczyk Szczepan

1966 r.

Adamczyk Helena
 Antoszewski Zygmunt
 Baranowski Zygmunt
 Bętkowski Andrzej
 Bober Antoni
 Bogusz Waldemar
 Burczek Ryszard
 Dąbbska Józefa
 Denk Julian
 Drózd Marian
 Dziekan Ludomiła
 Fatyga Józef
 Feluś Edward
 Gołba Maria
 Gołba Stanisław
 Gralewski Zdzisław
 Jonek Teresa
 Jórdeczka Stanisław
 Kalina Zbigniew
 Kaus Marian
 Kęsik-Habczyńska Danuta
 Kimmel Kazimierz
 Kleinrok Maria
 Klęczar Halina
 Kliszcz Wacław
 Kmiec Kazimierz
 Kochański Jan Wiesław
 Komraus-Gatniejewska Marcella
 Korycki Janusz
 Kuroszczyk Dezydery
 Kuska Jadwiga
 Kuźniarz Jerzy
 Luft Stanisław
 Machalski Marek
 Michniewska Janina
 Miller Wiesław
 Moskal Józef
 Nowak Andrzej
 Osuch Rozalia
 Piekarski Bolesław
 Polak Sław
 Pudlik Bogusław
 Puzio Zdzisław
 Romańska Krystyna
 Samek Dominik
 Siwek Wacław
 Stanecka Maria
 Stankiewicz-Musierowicz Zofia
 Szczepański Zbigniew
 Szymanek Bogusław
 Tuganowski Witold
 Walendowska Jadwiga
 Waleron-Szczucka Zenobia
 Waszkiewicz-Gołoś Helena
 Wążna-Boguńska Czesława
 Winkler Emil

Wojcieszek Zbigniew
Zubek Gerard

1967 r.

Billy-Prygowa Zofia
Bojarski Zbigniew
Cichocki Franciszek
Ciesielski Stanisław
Dudkiewicz Jan
Dwornicka Barbara
Gajdzica Paweł
Gburkowa Alina
Grodzki Czesław
Gruszczyński Jan
Jahns Krystyna
Kasperek Stefan
Koehler Brygida
Korycińska-Wrońska Wanda
Kowalski Wacław
Krakowski Jan
Krauze Teresa
Krzemiński Stanisław
Kulczykowski Edmund
Kulicz Adam
Kurgan Jerzy
Lenartowicz Jerzy
Majewski Henryk
Maksimowska Maria
Mandecki Tadeusz
Moczulska-Szymik Bożena
Nawrocki Andrzej
Pardela Marian
Plech Andrzej
Safarzyńska-Rybka Irena
Soś Anna
Sybirska-Szczepańska Barbara
Śmigła Adam
Turczyński Bolesław
Tyczyński Zbigniew
Wąsowicz-Bober Aleksandra
Wejsflog Andrzej
Wnuk Henryk Józefat
Wysocka Irena
Zahorska-Markiewicz Barbara

1968 r.

Blitek-Golc Danuta
Bolechowska-Tarmas Irena
Bonczek Anzelm
Borkowska Zofia
Cabański Mieczysław
Chruściel Andrzej
Czaicki Władysław
Dyaczyńska Anna
Dylikowska-Gadomska Ludwika
Gawrychowski Stanisław
Hoławiecka Danuta
Hołowiecki Jerzy

Jopkiewicz Ryszard
Karasiński Antoni
Krupa Bruno
Lipski Józef
Łukasiewicz Szczepan
Maj Jan
Matuszewski Wojciech
Misiewicz Adam
Moskal Marian
Niedzielska-Sośnień Henryka
Ochabska Zdzisława
Pisarski Andrzej
Przybyłowski Jan
Przywara Stanisław
Sikora Jan
Skrzypulec Zygmunt
Sochański Roman
Sopel Roman
Sypniewski Marceli
Szlachta Eugeniusz
Śliwa Franciszek
Trzeciak Henryk
Wacławczyk Henryk
Wiśniewski Jerzy
Zakryś Felicja
Zapart Wanda
Zieliński Tadeusz
Zak Teresa

1969 r.

Banaszkiewicz Zdzisław
Bethge-Iwańska Jolanta
Bogdanowski Tadeusz
Broll Alfred
Brzegowy Adam
Czech-Jureczka Czesława
Czorny-Otrzonsek Helena
Dudziacz Stefan
Firlus Maksymilian
Fryczkowski Mieczysław
Gliński Michał
Górska Ewa
Gryglicki Jan
Grzybek Henryk
Guja Antoni
Jakubowska-Pakuła Danuta
Jędrzejczyk Adam
Klimkiewicz Zdzisław
Kossowski Andrzej
Kost Antoni
Kost Marian
Kosteczka Tadeusz
Kostrzewski Janusz
Koział Henryk
Krysowska Anna
Lelek Elżbieta
Lubas Barbara
Ławniczak Kazimierz

Markiewicz Andrzej
 Mikusek Jan
 Mrozkiewicz Krzysztof
 Nolewajka Edward
 Osiecki Zygmunt
 Pakula Edward
 Pater Janusz
 Piotrowicz Barbara
 Polak Salomea
 Powierza Celina
 Rusiecki Zdzisław
 Rzempoluch Ewa
 Rzempoluch Jacek
 Sonecki Leszek
 Sośnierz Krystyna
 Staniczek Józef
 Stawiński Stanisław
 Szczygłowski Jan
 Szymankiewicz Stefania
 Udolf Edward
 Urbański Zdzisław
 Wawrzynek Zygfryd
 Wentkowski Artur
 Wilczek Lesław
 Wodniecki Jan
 Wysocki Ryszard
 Ziębicki Jerzy
 Zys Jerzy
 Żak Alojzy

1970 r.

Baryluk Mieczysław
 Bluszcz Gerard
 Brodziak Andrzej
 Dąbrowski Zdzisław
 Dzieża-Lalowicz Irena
 Filipek Bernard
 Gasińska Teresa
 Justyńska-Łukoska Regina
 Kanwiszer Janusz
 Kowalski Tadeusz
 Maciejasz Adam
 Mai Manfred
 Marek Jan
 Maruszczak Andrzej
 Maszewska-Kuźniarz Krystyna
 Mazanek Ewa
 Mercik Roman
 Michalski Jan
 Morawiec-Swierkot Berta
 Musiolik Marian
 Nowak Kazimierz
 Pozowski Jerzy
 Prohaska Jerzy
 Radecka Janina
 Rybicki Krystian
 Rzepka Jerzy
 Rzeszatarska Alina

Skalba Piotr
 Szkandera Jerzy
 Tarnawski Roman
 Tomasiak Kazimierz
 Trybalski Tadeusz
 Wojdała Zdzisław
 Wojakowski Ignacy
 Zarzycki Stefan
 Zawiślak Mieczysław
 Zieliński Marek

1971 r.

Achtelik Weronika
 Bacia Konrad
 Baniak Henryk
 Błaszczyńska Maria
 Bóldyriw-Kośmider Szarlota
 Brożek Krzysztof
 Dulko-Kolaska Gertruda
 Dugielto Henryk Stanisław
 Dyduch Antoni
 Dwornicki Jerzy
 Dziuba Paweł
 Filipowicz Alicja
 Gajdaczek Roman
 Glanc Arkadiusz
 Głogowski Adam
 Górniak Jadwiga
 Grochal Andrzej
 Halińska-Leżon Alina
 Heitzman Andrzej
 Janosz Franciszek
 Kaliciak-Kempińska Aniela
 Kamiński Marcin
 Karbowski Antoni
 Karczewska Krystyna
 Karczewski Jan
 Karmańska Władysława
 Kasperczyk Zdzisław
 Kmiecik-Kołada Krystyna
 Koisar Jan Paweł
 Kubicka Alina
 Kwaśny Roger
 Kwolek Andrzej
 Lizurek Piotr
 Malejka Tadeusz
 Minta Przemysław
 Musiałowicz Jacek
 Obłonczek Gerard
 Operacz Henryk
 Panasiewicz-Kwiatkowska Małgorzata
 Panasiewicz Janusz
 Paśławska-Udolf Eliza
 Pawelek-Krombholz Danuta
 Pocięcha-Leśniak Maria
 Podlaski Stanisław Antoni
 Pyda Eugeniusz
 Radzik Marian Stanisław

Sagan Jan
Sowa Karol
Starzewski Jacek
Stęplewski Zygmunt
Stypa Roman
Stychłowy Andrzej
Szczerciński Andrzej
Szklarz-Bogucka Wanda
Swiniarski Mieczysław
Swiatała Maria
Wacławczyk Jerzy
Warchał Józef
Wojciechowski Wiesław

1972 r.

Brudnik Andrzej
Brzyski Jerzy
Cegiełka Marian
Chruściel Helena
Cieślowski Janusz
Czaplicka Stefania
Depta Teodor
Dobosz Jolanta
Drohocki Andrzej
Durda Marian
Dyjak Stanisław
Einleger Franciszek
Grzbiela Jadwiga
Hoai Nguyen Van
Holak Henryk
Idziak Józef
Jończyk Kazimierz
Kasperczyk Władysław
Kierat Janina
Kłopotowski Jan
Kochańska-Kurska Danuta
Koszutska Danuta
Kozak Tadeusz
Kubacki Janusz

Kwieciński Ryszard
Lenartowicz Halina
Libura Andrzej
Lidwin Maria
Lutowski Bernard
Łada-Jagas Romana
Łukasiewicz Kazimierz
Manowska Teresa
Mansfeld Lucyna Elżbieta
Ochała Tadeusz
Ociepka Stefan
Pawlik Alfred
Pietrzyk Michał
Potocka-Skowronek Zuzanna
Rawa Marek
Rogoszewski Maciej
Rudziński Joachim
Rybicka Janina
Schylony-Valis Stanisława
Skrzypczyk Józef
Słotwińska-Palugniok Ewa
Sołta-Jakimczyk Danuta
Sroga Waldemar
Stojko-Koczorowska Emilia
Szczepański Jerzy
Szczerciński Andrzej
Szulik Zbigniew
Śmilgin Bronisława
Świtalski Włodzimierz
Tomala Jan
Trusz-Gluza Maria
Ulman Józef
Węgiel Antoni
Wiśniewska Genowefa
Wocka-Markowa Teresa
Wolny Henryk
Zieliński Zdzisław
Zieleźnik Eleanora
Żebracka Teresa

DYREKTORZY ORAZ ZASTĘPCY DYREKTORÓW ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ ORAZ PAŃSTWOWYCH SZPITALI KLINICZNYCH

Dyrektorzy Śląskiej Akademii Medycznej

Dr n. med. MARIAN GEISLER
od 1 V 1948 – 28 II 1951 r.

JERZY ŚMIECH
od 1 VIII 1951 – nadal

Zastępcy Dyrektorów Śląskiej Akademii Medycznej

JERZY SMIECH
od 1 VI 1949 – 31 VII 1951 r.

RYSZARD ADAMSKI
od 1 VIII 1951 – 28 II 1954 r.

Mgr JAN SITARZ
od 15 IX 1962 – 5 IX 1968 r.

Mgr inż. ANDRZEJ BRYKALSKI
od 1 XI 1969 – 30 VI 1973 r.

Mgr inż. WŁADYSŁAW GAJÓWKA
od 1 VII 1973 – nadal

Dyrektorzy Państwowego Szpitala Klinicznego Nr 1 w Zabrze

Dr n. med. ZDZIŚLAW SOBEL
od 1 X 1950 – 31 XII 1954 r.

Dr n. med. MAKSYMILIAN JONAS
od 1 VIII 1954 – 31 X 1957 r.

Dr n. med. TADEUSZ IGNAROWICZ
od 15 X 1957 – 31 X 1958 r.

Lek. KONSTANTY KENDA
od 15 XI 1958 – 31 III 1963 r.

Dr n. med. ZBIGNIEW TYCZYŃSKI
od 1 IV 1963

Zastępcy Dyrektorów Państwowego Szpitala Klinicz- nego Nr 1 w Zabrze

JAN MACIĄŻEK
od 1 VI 1950 – 30 IV 1953 r.

JAN NOWAK
od 1 VI 1952 – 31 X 1952 r.

WŁADYSŁAW MAJKA
od 1 VIII 1953 – 28 II 1954 r.

Mgr ANDRZEJ DUMA
od 1 IV 1954 – 31 III 1955 r.

HENRYK KLESZCZ
od 1 IV 1955 – 30 IV 1964 r.

ALFRED SZEJA

od 1 III 1964 – 31 XII 1965 r.

ZBIGNIEW PARYŁAK

od 1 I 1966

Dyrektorzy Państwowego Szpitala Klinicznego Nr 2 w Zabrze

Dr n. med. MAKSYMILIAN JONAS
od 1 I 1955 – 31 III 1955 r.

Dr n. med. TADEUSZ ŁAKOMY
od 1 IV 1955 – 30 VI 1957 r.

Dr n. med. ZYGMUNT GÓRKA
od 1 VII 1957 – 31 XII 1959 r.

Lek. ROMAN KWIATKOWSKI
od 1 I 1960 – 31 XII 1969 r.

Zastępcy Dyrektorów Państwowego Szpitala Klinicz- nego Nr 2 w Zabrze

RYSZARD ADAMSKI
od 15 II 1957 – 30 XI 1960 r.

ZBIGNIEW PARYŁAK
od 1 III 1961 – 31 XII 1965 r.

ALFRED SZEJA
od 1 I 1966 – 30 IX 1968 r.

ALFRED PICHURA
od 1 X 1968 – 31 XII 1969 r.

Dyrektorzy Państwowego Szpitala Klinicznego Nr 3 w Zabrze-Biskupicach

Dr n. med. STANISŁAW MAŁECKI
od 1 I 1955 – 31 III 1962 r.

Dr n. med. KAZIMIERZ OKLEK
od 1 IV 1962

Dyrektorzy Państwowego Szpitala Klinicznego im. A. Mieleckiego w Katowicach

Dr n. med. KAZIMIERZ KORZENIOWSKI
od 1 I 1961 – 31 III 1963 r.

Lek. KONSTANTY KENDA
od 1 IV 1963

Zastępcy Dyrektorów Państwowego Szpitala Klinicz- nego im. A. Mieleckiego w Katowicach

ALOJZY RAKOSZEK
od 1 I 1961 – 30 IX 1972 r.

JADWIGA LIGĘZA
od 1 XI 1972 r.

**WSPÓŁPRACA ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ Z INNYMI JEDNOSTKAMI
GOSPODARKI WSPÓŁCZESNEJ**

Lp.	Zlecniodawca	Wykonawca	Temat pracy	Umowa zawarta na okres
1	2	3	4	5
1	Zakład Pomiarowo-Badawczy Energetyki „Energopomiar” w Gliwicach	Zespół międzyinstytutowy (Klinika Chorób Wewnętrznych i Zawodowych Instytutu Chorób wewnętrznych, Zakład Biochemii Instytutu Biologiczno-Fizjologicznego, Instytut Patologii oraz Centralna Zwierzętnia Doświadczalna	Badania wpływu przewlekłego działania produktów neutralizacji SO_2 amoniakiem na organizmy zwierzęce	1971 – długofalowa
2	Zakład Farmakologii PAN w Krakowie	Zakład Farmakologii Instytutu Biologiczno-Fizjologicznego	Wpływ środków psychotropowych na metabolizm amin biogennych w mózgu	1971–1975
3	Instytut Biochemii i Biofizyki PAN w Warszawie	Instytut Chemii i Fizyki Medycznej	Fizyko-chemiczna charakterystyka DNA izolowanego z plemników zwierząt hodowlanych	1971–1975
4	Zakład Ekologii PAN w Warszawie	Instytut Chemii i Fizyki Medycznej	Biochemiczne i fizykochemiczne badania jednokomórkowych glonów	1971–1975
5	Wydział VI PAN w Warszawie (Nauk Medycznych)	Zakład Fizjologii Instytutu Biologiczno-Fizjologicznego	Reaktywacja czynności bioelektrycznej nadawcy rytmu serca po zohomowaniu syntezy amin katecholowych	1971–długofalowa
6	Wydział II PAN w Warszawie	Zakład Biochemii Instytutu Biologiczno-Fizjologicznego	Zastosowanie alfa-ketoaldehydów (ew. ich prekursorów w przemianie materii do leczenia nowotworów	1971–1973
7	Wydział Nauk Medycznych PAN w Warszawie	Zakład Fizjologii Instytutu Biologiczno-Fizjologicznego	Resuscytacja ludzi z porażonym oddychaniem przy zastosowaniu elektrycznej stymulacji pnia mózgu	1971–1972
8	Wydział VI PAN w Warszawie	Klinika Chorób Wewnętrznych	Oprogramowanie medycznego systemu informacyjnego	1971–1975
9	Główny Instytut Górniczo-Katowice	Instytut Chemii i Fizyki Medycznej	Analiza rakotwórczych właściwości węglowodorów występujących w procesach utylizacji węgla (symbol 108.07)	1971–1973
10	Zakłady Cynkowe w Szopienicach	Zakład Cytologii i Histologii Instytutu Biologiczno-Morfologicznego	Wpływ ołowiu i jego związków na różne narządy i tkanki w przebiegu zatrucia ostrego i przewlekłego	1971–1973
11	Zakłady Cynkowe w Szopienicach	Zakład Cytologii i Histologii Instytutu Biologiczno-Morfologicznego	Histochemiczna i ultrastrukturalna lokalizacja ołowiu w przebiegu przewlekłego zatrucia	1971–1973

1	2	3	4	5
12	Zakłady Cynkowe w Szopienicach	Zakład Cytologii i Histologii Instytutu Biologiczno-Morfologicznego	Wpływ współcześnie stosowanych środków terapeutycznych na zmiany wywołane zatruciem ołowiu i jego związków	1971–1973
13	Główny Instytut Górnicwa Katowice	Klinika Chirurgii Szczękowo-Twarzowej Instytutu Stomatologii	Opracowanie danych dot. urazów twarzoczaszki, metod profilaktyki oraz rehabilitacji po urazowej.	1971–1975
14	Wydział VI PAN w Warszawie	Instytut Chorob Wewnętrznych (II Klinika)	Proteoliza komórkowa i jej udział w przemianach dokonujących się w moczu	1971–1974
15	Wydział VI PAN w Warszawie	Instytut Chirurgii (Kl. Chirurgii Klatki Piersiowej)	Ocena zabużeń czynności układu oddechowego i zmian morfologicznych w tkance płucnej u chorych we wczesnym okresie po ciężkich obrażeniach klatki piersiowej	długofalowa
16	Wydział II PAN w Warszawie	Zakład Mikrobiologii	Przebieg procesów immunologicznych w zarażeniu płazincami i uciśniami. Przydatność niektórych odczynów serologicznych w diagnostyce fasciozy u bydła.	1972–długofalowa
17	Huta „Baildon” w Katowicach	Zespół międzykatedralny (5 zespołów)	Badania i opracowanie zaleceń profilaktyki zdrowotnej dla pracowników huty zatrudnionych na stanowiskach szkodliwych na podstawie badań środowisk pracy pracowników oraz badań eksperymentalnych	1972–długofalowa
18	Katowickie Przedsiębiorstwo Obrotu Produktów Naftowych „CPN” Katowice	Klinika Chorób Wewnętrznych i Zawodowych w Zabrze	Objęcie opieką specjalną pracowników narażonych na szkodliwe działanie par produktów ropy naftowej i benzyny etylizowanej oraz przeprowadzenie badań	1972–długofalowa
19	Rafineria Nafty w Czechowicach	Zakład Cytologii i Histologii	Zmiany morfologiczne i histochemiczne w różnych narządach ostrego zatrucia furfurem	1972
20	Wydział Nauk Medycznych PAN	Instytut Chorób Wewnętrznych (II Klinika Chorób Wewnętrznych)	Regulacja hormonalna u chorych z ostrą i przewlekłą niewydolnością nerek	1975 długofalowa –
21	Krakowskie Zakłady Farmaceutyczne „Polfa” w Krakowie	Zakład Fizjologii	Własności elektrofizjologiczne pochodnych aminobutyloetylteofiliny oraz preparatu M-71	1972–1973
22	Fabryka Kosmetyków „Viola” w Gliwicach	Zakład Cytologii i Histologii – Instytut Biologiczno-Morfologiczny	Ocena wpływu witaminy F i preparatów zawierających tę witaminę na skórę	1972–kilka etapów
23	Kopalnia Węgla Kamiennego „Zofiówka” w Jastrzębiu Górnym	Klinika Laryngologii	Badania słuchu u pracowników kopalni narażonych na hałas, opracowanie wyników badań i zaleceń profilaktycznych	1972–kontynuacja w 1973

1	2	3	4	5
24	Kopalnia Węgla Kamiennego „Moszczenica” w Moszczenicy	Klinika Laryngologii	Pomiar słuchu łącznie z badaniem laryngologicznym pracowników zatrudnionych w halach sprężarek	1972–kontynuacja w 1973
25	Kopalnia Węgla Kamiennego „1 Maja” w Wilchwach	Klinika Laryngologii	Pomiar słuchu pracowników łącznie z badaniem laryngologicznym	kontynuacja w 1973
26	Kopalnia Węgla Kamiennego „Jastrzębie” w Jastrzębiu Zdroju	Klinika Laryngologii	Pomiar słuchu pracowników łącznie z badaniem laryngologicznym.	Kontynuacja
27	Huta im. Cedlera w Sosnowcu	Instytut Biologiczno-Morfologiczny Zakład Cytologii i Histologii	Zmiany morfologiczne i histo-enzymatyczne w drogach oddechowych u zwierząt w wyniku działania par kwasu siarkowego	1973
28	Huta im. Cedlera w Sosnowcu	Instytut Chemii i Fizyki Medycznej Zakład Chemii Żywności i Żywności	Badania w zakresie żywienia pracowników huty	1973–kilka etapów do 1975

**SKŁAD OSOBOWY
INSTYTUTÓW, KLINIK, KATEDR I ZAKŁADÓW**

WYDZIAŁ LEKARSKI

INSTYTUT BIOLOGICZNO-MORFOLOGICZNY

Dyrektor: prof. nadzw. dr hab. n. med. J. Jan Jonek
Zast. Dyrektora: prof. nadzw. dr n. med. Ryszard Wróblewski

ZAKŁAD ANATOMII OPISOWEJ I TOPOGRAFICZNEJ

Zabrze 8, ul. K. Marksa 19, tel.: 81-40-91, 81-40-92, 71-95-67, 71-82-36, 71-82-45, wewn.: kierownik — 71, sekretariat — 34, sala ćwiczeń — 54 (prosektorium).

Kierownik:

doc. dr hab. n. med. Edmund Stokłosa

Adiunkci:

dr n. med. Adam Brzegowy
dr n. med. Janusz Cieślowski
dr n. med. Władysława Karmańska
dr n. med. Jan Karmański
dr n. med. Jan Mikusek

St. asystenci:

lek. Andrzej Bluszcz
lek. Irena Barowiecka-Sieg
lek. Bagumił Kryk
lek. Elżbieta Kuleta
dr n. med. Andrzej Kwolek
lek. Franciszek Śliwa
lek. Konstanty Ślusarczyk
dr n. med. Jerzy Szkandera
lek. Onufry Torbus

Asystenci:

lek. Róża Karcz
lek. Jacek Kosiewicz
lek. Marek Rudnicki

St. asystenci nauk.-techn.:

mgr Helena Kmiecik-Rajtko

Asystent nauk.-techn.:

dr n. przyr. Gertruda Gralla

Demonstrator:

lek. Jerzy Zacharczyk

St. technik:

Krystyna Żukowska

Technicy:

Bożena Goik
Bożena Dąbrowska

St. laborant:

Augustyn Rakoszek

Laborant:

Kazimierz Cieślak

Pomoc techn.-laborat.:

Andrzej Staszak

Sekretarka:

Wanda Wydra

ZAKŁAD CYTOLOGII I HISTOLOGII

Zabrze 8, ul. K. Marksa 19, tel.: 81-40-91, 81-40-92, 71-05-67, 71-82-36, 71-82-45, wewn.: kierownik 70, sekretariat 33

Kierownik:

Prof. nadzw. dr hab. n. med. J. Jan Jonek

Adiunkci:

dr n. med. Henryk Grzybek
dr n. med. Janusz Konecki
dr n. med. Zdzisław Zieliński

St. asystenci:

lek. Halina Łątkowska
lek. Olga Kamińska
dr n. med. Marcin Kamiński
lek. Leopold Malmon
lek. Danuta Pawelek-Krombholz

Asystenci:

lek. Andrzej Krzywiecki
lek. Urszula Tomczyk-Pieniążek

St. inżynier:

inż. Józef Busek

St. asystent nauk.-techn.:

mgr Barbara Panz

Asystenci nauk.-techniczni:

lek. Michał Kaszuba
lek. Jan Kusz
mgr Urszula Sroga
mgr Irena Wróblewska

St. technicy:

Hanna Kowalska
Wiktor Świętojański
Kazimiera Zajęc

Technicy:

Andrzej Fabry
Krystyna Janas
Helena Kłoda
Lidia Świętojańska
Irena Teluk

Laborant:

Urszula Wioska

Pomoc techn.- i laboratoryjna:

Jadwiga Antonik
Janusz Czuchraniak
Joanna Magner
Jerzy Skolik

Sekretarka:

Gizela Heidenreich

ZAKŁAD OGÓLNEJ BIOLOGII LEKARSKIEJ

Zabrze 8, ul. K. Marksa 19, tel.: 81-40-91, 81-40-92, 71-05-67, 71-82-36 i 71-82-45, wewn.: Kierownik: 93, adiunkci 65

Kierownik:

prof. nadzw. dr n. med. Ryszard Wróblewski

Adiunkci:

dr n. przyr. Werner Achtelik

dr n. przyr. Danuta Dziekanowska

dr n. przyr. Alina Grzybek

dr n. przyr. Joachim Kucias

dr n. med. Andrzej Nowak

St. asystenci:

mgr Henryka Buśiewicz-Ciemniewski

mgr Henryk Holak

mgr Ewa Stefańska

St. asystent nauk.-techn.:

mgr Hanna Czuma-Stangiewicz

Asystent nauk.-techniczny:

lek. Bogusław Maciejewski

St. technicy:

Bogusław Szarajew, Jerzy Wróblewski

Technicy:

Tadeusz Lindner

Danuta Wagner

Helena Rokut

St. laboranci:

Benedykt Gierczak

Alfons Matusik

Laborant:

Urszula Latacz

Sekretarka:

Hanna Harabin

SAMODZIELNA PRACOWNIA MIKROSKOPII ELEKTRONOWEJ

Kierownik:

dr n. med. Henryk Grzybek

INSTYTUT MEDYCYNY SPOŁECZNEJ

Dyrektor:

prof. nadzw. dr n. med. Klaudiusz Ciubra

Zast. Dyrektora:

doc. dr n. med. Witold Łobzowski

ZAKŁAD ORGANIZACJI OCHRONY ZDROWIA

Katowice, ul. Poniatowskiego 15, tel.: 51-20-01 do 07, wewn. 81

Kierownik:

doc. dr n. med. Witold Łobzowski

Docent kontr.:

dr hab. n. ekon. Lucyna Frąckiewicz

Asystent:

lek. Agnieszka Pabijan

Sekretarka:

Zofia Niekrasz

ZAKŁAD HIGIENY

Zabrze 8, ul. K. Marksa 19, tel.: 81-40-91, 81-40-92, 71-82-36, 71-82-45, wewn.: kierownik 97, sekretariat 63

Kierownik:

prof. nadzw. dr n. med. Klaudiusz Ciubra

Adiunkci:

dr n. farm. Jadwiga Ciubra

dr n. med. Benon Zieleźnik

St. asystenci:

mgr inż. Helga Ficek

mgr inż. Wanda Zawarska-Matuga

St. technik:

Krystyna Smarżewska

Technicy:

Teresa Butrym

Ewa Mikienko

Elżbieta Soika

St. laborant:

Guido Kusz

Sekretarka:

Krystyna Rudzka

ZAKŁAD STATYSTYKI I EPIDEMIOLOGII

Zabrze 8, ul. K. Marksa 19, tel.: 81-40-91, 81-40-92, 71-82-36, 71-82-45

Kierownik:

Dr n. med. Romuald Dukat

INSTYTUT

BIOLOGICZNO-FIZJOLOGICZNY

Dyrektor:

doc. dr hab. n. med. Józef Stanasek

Zast. Dyrektora:

prof. zw. dr n. wet., mgr inż. Jerzy Szaflarski

ZAKŁAD BIOCHEMII

Zabrze 8, ul. K. Marksa 19, tel.: 81-40-91, 71-05-67, 71-82-36, 81-40-92 i 71-82-45, wewn.: kierownik i sekretariat: 35, 80, 53

Kierownik:

prof. zw. dr n. mat.-przyr. Stanisław Józkiwicz

Adiunkci:

dr n. farm. Zdzisława Elbowicz-Waniewska

dr n. med. Anna Lewandowska-Tokarz

dr n. med. Wojciech Matuszewski

dr n. farm. Romana Winter

St. asystenci:

lek. Joachim Hepa

mgr Maria Ostrowska

mgr Danuta Piskorska

dr n. med. Roman Tarnawski

Asystenci:

lek. Kazimierz Kamiński

lek. Leszek Kochański

lek. Andrzej Kozłowski
lek. Adam Pietras
lek. Marek Rokicki
lek. Wojciech Rokicki
lek. Jadwiga Wyrębowska

Asystent nauk.-techn.:

mgr Anna Nowakowska

Technicy:

Elżbieta Bachman
Gabriela Bernacka
Maria Nitzschke
Aniela Szydlik
Renata Zarzeczna

Laborant:

Barbara Prentka

ZAKŁAD BIOFIZYKI

Zabrze 8, ul. K. Marksa 19, tel.: 81-40-91, 81-40-92,
71-05-67, 71-82-36, 71-82-45, wewn.: kierownik i se-
kretariat 36, adiunkci 42

Kierownik:

doc. kontr. dr n. mat. fiz. Franciszek Kumasza

Profesor zwyczaj.:

prof. dr n. fiz. Marian Puchalik

Adiunkt:

dr n. med. Bolesław Turczyński

St. asystenci:

mgr Franciszek Jaskólski
mgr Barbara Kochan
mgr Nikołaj Lambrinow
mgr Zdzisława Regiewicz

Asystenci:

mgr Jolanta Antczak
mgr inż. Aleksander Sieroń
mgr Alfreda Wesółowska

St. asystent nauk.-techn.:

mgr Andrzej Geisler

Majster:

Stanisław Baczyński

Technicy:

Manika Karzeniowska
Barbara Turczyńska

St. labarant:

Ernest Dittrich

Sekretarka:

Maria Urbanowicz

ZAKŁAD CHEMII OGÓLNEJ

Zabrze 8, ul. K. Marksa 19, tel.: 81-40-91, 71-05-67,
71-82-36, 81-40-92 i 71-82-45

Kierownik:

doc. dr hab. n. med. Józef Stanosek

St. wykładowca:

dr n. techn. Zygmunt Rutkowski

Adiunkt:

dr n. przyr. Józef Skrzypczyk

St. asystenci:

mgr inż. Krystyna Olejniczak
mgr Wiesław Wesółowski

Asystenci:

mgr Monika Krywalska
mgr Alfred Redowski

St. asystenci nauk.-techn.:

mgr Maciej Kowalczyk
mgr Zdzisława Piwowar

Technik:

Gertruda Dzionsko

St. laborant:

Hildegarda Knabe

Sekretarka:

vacat

ZAKŁAD FARMAKOLOGII

Zabrze 8, ul. K. Marksa 38, tel.: 81-40-91, 81-40-92
i 71-05-67, wewn.: 82, kierownik i sekretariat 16,
asystenci 87

Kierownik:

doc. dr hab. n. med. Zbigniew Herman

Adiunkci:

dr n. med. Ryszard Brus
dr n. med. Andrzej Plech
dr n. med. Henryk Trzeciak

St. asystenci:

dr n. med. Halina Lenartowicz
lek. Andrzej Sokół
dr n. med. Marek Zieliński

Asystent:

lek. Ryszard Szkilnik

St. asystent nauk.-techn.:

dr n. przyr. Krystyna Kmiecik-Kołada

Asystenci naukowo-techn.:

mgr Krystyna Korczak-Dziuba
lek. Henryk Wolny

Technicy:

Lucyna Iwańczuk
Henryk Szombara

St. labarant:

Elżbieta Gnida

Sekretarka:

Hildegarda Heinze

ZAKŁAD FIZJOLOGII

Zabrze 8, ul. K. Marksa 19, tel.: 81-40-91, 81-40-92,
71-05-67, wewn.: kierownik 68, sekretariat 49, do-
cent 13

Kierownik:

doc. dr hab. n. med. Bolesław Gwóźdź

Prof. nadzw.:

prof. dr hab. n. med. Mieczysław Krause

Adiunkci:

dr n. med. Dominik Samek
dr n. med. Zygmunt Stęplewski
dr n. med. Witold Tuganowski

St. asystenci:
dr n. med. Antoni Dyduch
lek. Kazimierz Korczak
lek. Jan Prebendowski
lek. Ewa Szyguła

Asystent:
lek. Gabriela Wachowiak

St. asystent nauk.-techn.:
dr n. med. Roman Sochański

Asystenci nauk.-techn.:
lek. Anna Jędrzejewska
lek. Jan Piastowski
lek. Karol Sowa
lek. Andrzej Szulc
lek. Leonard Teneta

Inżynier:
mgr inż. Jerzy Milejczak

Majster:
Jan Przewieźlik

St. technicy:
Barbara Gilner
Gizela Piecha
Maria Żegleń

Technicy:
Lucyna Juraszek
Romuald Wilkisz

St. laborant:
Ruta Deja
Antoni Pieczka

Sekretarka:
Doris Wilkisz

ZAKŁAD MIKROBIOLOGII

Zabrze 8, ul. K. Marksa 19, tel.: 81-40-91, 81-40-92,
71-05-67, 71-35-54, 71-82-36, 71-82-45, wewn.: kie-
rownik i sekretariat 47, 76

Kierownik:
Prof. zw. dr n. wet., mgr inż. Jerzy Szaflarski

Docenci:
doc. dr hab. n. med. Zenon Dudziak
doc. dr hab. n. med. Stanisław Scheller

Adiunkci:
dr n. przyr. Danuta Hołowiecka
dr n. przyr. Zofia Kapp
dr n. przyr. Genowefa Panek
dr n. med. Danuta Rogala
dr n. med. Leonia Urbańska

St. asystenci:
dr n. przyr. Weronika Achtelik
dr n. med. Edward Nolewajka
lek. dent. Jadwiga Trzeciak

Asystenci:
lek. Barbara Jaskólska-Chorąży
lek. Andrzej Posz
lek. Jerzy Tustanowski

St. asystent nauk.-techn.:
dr hab. n. wet. Antoni Furowicz

St. technicy:
Maria Dudziak
Helga Koenig
Barbara Kurz

Technicy:
Ilona Kettler
Maria Malcharczik
Irena Marniok
Elżbieta Zielińska

St. laborant:
Andrzej Żukowski

Sekretarka:
Maria Czekała

INSTYTUT PATOLOGII

Dyrektor:
prof. zw. dr n. med. Witold Niepołomski
Zast. Dyrektora:
prof. nadzw. dr hab. n. med. Marian Sośnierz

ZAKŁAD CYTODIAGNOSTYKI

Katowice, ul. Damrota 22, tel.: 356-09, 51-40-31,
wewn.: 177, 133

Kierownik:
prof. zw. dr n. med. Witold Niepołomski

Docent:
doc. dr hab. n. med. Mieczysław Luciak

Adiunkci:
dr n. med. Danuta Kesik-Habczyńska
dr n. med. Henryk Majewski
dr n. med. Małgorzata Panasiewicz
dr n. med. Zenobia Waleron-Szczucka
dr n. med. Mirosław Wieczorek

St. asystent:
dr n. med. Małgorzata Panasiewicz

St. technicy:
Aniela Schneid
Janina Wiża

St. laborant:
Brygida Kokot

Statystyk medyczny:
Janina Kiecka

ZAKŁAD PATOMORFOLOGII

Zabrze, ul. 3 Maja 13/15, tel.: 71-47-18, 71-49-94,
71-12-61, wewn.: 21

Kierownik:
prof. nadzw. dr hab. n. med. Marian Sośnierz

Adiunkci:
dr n. med. Antoni Bober
dr n. med. Wacław Kowalski
dr n. med. Krystyna Śmigła
dr n. med. Zbigniew Szczurek
dr n. med. Czesława Ważna-Boguńska

St. asystent:
lek. Bogdan Białas

Asystent:
lek. Andrzej Tabaszewski
St. asystenci nauk.-techn.:
mgr Piotr Bielowski
dr n. med. Wiesław Wojciechawski
Asystent nauk.-techn.:
lek. Irena Ciołkosz
St. technicy:
Cecylia Czaicka
Ingrid Kosturek
St. laborant:
Michał Niemiec
Laborant:
Krystyna Malowska
Pomoc techn. i laborat.:
Józef Gruener

ZAKŁAD PATOLOGII OGÓLNEJ I DOŚWIADCZALNEJ

Zabrze, ul. 3 Maja 13/15, tel.: 71-39-27
Kierownik:
prof. nadzw. dr n. med. Bolesław Narbutt
Adiunkci:
dr n. przyr. Barbara Buntner
dr n. med. Józef Grabski
dr n. med. Franciszek Zych
St. asystent:
lek. Norbert Szymik
St. technicy:
Irena Juzwa
Krystyna Oleszczuk
Urszula Staniecka
St. laborantka:
Teresa Duda
Sekretarka:
Krystyna Chmielarska

INSTYTUT CHORÓB WEWNĘTRZNYCH

Dyrektor:
prof. zw. dr hab. n. med. Kornel Gibiński
Zast. Dyrektora:
prof. nadzw. dr hab. n. med. Franciszek Kokot

I KLINIKA CHORÓB WEWNĘTRZNYCH

Katowice, ul. Reymonta 8, tel.: 51-61-27, 51-14-31,
wewn.: 227-254
Kierownik:
prof. zw. dr hab. n. med. Józef Japa
Prof. nadzw.:
prof. dr n. med. Józef Kubacki
Docent:
dr hab. n. med. Jan Hankiewicz
Wykładowca:
dr n. med. Zbigniew Foremny
Adiunkci:
dr n. med. Irena Dzieża-Lalowicz
dr n. med. Zbigniew Gburek
dr n. med. Jerzy Hołowiecki

dr n. med. Zbigniew Kalina
dr n. med. Stefania Kardaszewicz
dr n. med. Stefan Kowalski
dr n. med. Marek Machalski
dr n. med. Ewa Mazanek
dr n. med. Zbigniew Singer
dr n. med. Irena Stypa
dr n. med. Jan Wodniecki

St. asystenci:
lek. Barbara Brudnik
dr n. med. Teresa Gasińska
lek. Anna Harbut-Grylka
lek. Krystyna Rożek
lek. Barbara Wojtacha-Wencel

Asystenci:
lek. Emilian Kocot
lek. Jarogniewa Kuśnierczyk
lek. Jerzy Nitsche
lek. Maria Ścieszka
lek. Hanna Starzewska
lek. Beata Stella
lek. Jerzy Wojnar

Inżynier:
dr n. przyr. Bożena Antes
Asystenci naukowo-techn.:
lek. Henryk Ludyga
mgr Ewa Panek
lek. Janina Richter-Wilk

St. technik:
Aleksandra Makula
St. laborant:
Leonard Kubica

II KLINIKA CHORÓB WEWNĘTRZNYCH

Katowice, ul. Francuska 20/24, tel.: 51-40-31, wewn.:
156

Kierownik:
prof. zw. dr hab. n. med. Kornel Gibiński

Prof. nadzw.:
prof. dr hab. n. med. Franciszek Kokot

Docent:
dr hab. n. med. Leszek Giec

Adiunkci:
dr n. med. Eugeniusz Fajt
dr n. med. Zbigniew Ganciarz
dr n. med. Jadwiga Kuska
dr n. med. Elżbieta Lelek
dr n. med. Tadeusz Mandecki
dr n. med. Andrzej Markiewicz
dr n. med. Andrzej Nowak
dr n. med. Stanisław Nowak
dr n. med. Barbara Zahorska-Markiewicz
dr n. med. Jerzy Żmudziński

St. asystenci:
dr n. med. Andrzej Brodziak
lek. Jerzy Dosiak
dr n. med. Henryk Koziak

dr n. med. Janina Rybicka
lek. Maria Trusz-Gluza
Asystenci:
lek. Karola Czarnecka
lek. Krystyna Furmanik-Maślankiewicz
lek. Anna Gadawska-Cicha
lek. Jerzy Pietrek
St. asystent nauk.-techn.:
dr n. med. Jerzy Waclawczyk
Asystenci nauk.-techn.:
mgr Renata Dec
mgr Teresa Pajonk
St. technicy:
Elżbieta Jeż
Alojzy Nakanieczny
Barbara Rubinkiewicz

KLINIKA CHOROŃ WEWNĘTRZNYCH I ZAWODOWYCH

Zabrze, ul. 3 Maja 13/15, tel.: 71-25-11
Kierownik:
prof. zw. dr hab. n. med. Witold Zahorski
Profesor nadzw.:
prof. dr hab. n. med. Stanisław Kośmider
Docent:
dr hab. n. med. Jan Sroczyński
Adiunkci:
dr n. med. Lucyna Bonenberg
dr n. med. Jerzy Dwornicki
dr n. med. Stefan Kossmann
dr n. med. Adam Misiewicz
dr n. med. Felicja Pietraszek
dr n. med. Zuzanna Potocka-Skowronek
dr n. med. Jan Przybyłowski
dr n. med. Edmund Rogala
dr hab. n. med. Wojciech Smolarz
St. asystenci:
lek. Grażyna Kuleszyńska
lek. Adam Maślankiewicz
lek. Andrzej Pacholek
lek. Władysław Pierzchała
lek. Jan Szyguła
lek. Joachim Szymaniec
lek. Zygmunt Twardowski
dr n. med. Antoni Węgiel
lek. Krzysztof Zawisza
Asystenci:
lek. Antoni Hrycek
lek. Alojzy Kubek
lek. Alicja Pigoń-Węgiel
lek. Andrzej Podolecki
lek. Janusz Wysocki
St. asystent nauk.-techn.:
mgr inż. Helena Modzelewska
St. technicy:
Ewa Jaglarza
Maria Wróblewska

Technik:
Urszula Bielaczek
Pom. bibliotekarza:
Teresa Skibka

KLINIKA CHOROŃ ZAKAŹNYCH

Bytom, ul. Roosevelta 49, tel.: 81-00-81
Kierownik:
prof. zw. dr n. med. Karol Szymoński
Docent:
dr hab. n. med. Olgierd Granicki
Adiunkci:
dr n. med. Zbigniew Bojarski
dr n. med. Lech Czarnecki
dr n. med. Tamira Neumayer-Sawaryn
St. asystenci:
lek. Maria Biskupska-Karasińska
dr n. med. Krystyna Jahns-Bojarska
lek. Dorota Świtekowska
Asystent:
lek. Hanna Szaflik
St. inżynier:
lek. Irena Kaźmirowicz-Elwart
Statystyk medyczny:
Bogumiła Wróbel

KLINIKA DERMATOLOGII

Katowice, ul. Francuska 20/24, tel.: 51-40-31, wewn.:
124
Kierownik:
doc. dr hab. n. med. Józefa Rubisz-Brzezińska
Docent:
dr hab. n. med. Alina Pietrzykowska-Chorząk
Adiunkci:
dr n. med. Ewa Rzempełuch
dr n. med. Adam Śmigła
St. asystenci:
dr n. med. Tadeusz Bogdanowski
lek. Elżbieta Seferowicz
lek. Anna Szczeklik-Franek
lek. Danuta Waclawik-Musiałowicz
lek. Dobromiła Żarebska
dr n. med. Teresa Żebracka
Asystenci:
lek. Witold Bendkowski
lek. Ewa Nikodem
lek. Elżbieta Rehowicz
lek. Maria Wereta-Kubek
St. asystent nauk.-techn.:
lek. Anna Cwynar
Asystent nauk.-techn.:
mgr Aniela Noras
Technik:
Celina Kopyto
St. laborant:
Eugeniusz Ochabski

KLINIKA FTIZJOPNEUMONOLOGII

Zabrze 3, ul. Koziółka 1, tel.: 71-56-08, 71-56-09

Kierownik:

prof. nadzw. dr hab. n. med. Leonard Deloff

Docent:

dr hab. n. med. Józef Pudelski

Adiunkci:

dr n. med. Kazimiera Kimmel

dr n. med. Jerzy Kurgan

dr n. med. Stanisław Molecki

dr n. med. Kazimierz Oklek

dr n. med. Helena Zduńczyk-Pawełek

St. asystenci:

lek. Jerzy Balicki

lek. Marian Marek

Asystent:

lek. Jerzy Kozielski

St. inżynier:

dr n. przyr. Danuta Blitek-Gołąc

St. asystenci nauk.-techn.:

lek. Eugenia Kalarus

mgr Anna Roszkowska

PRACOWNICY INSTYTUTU CHOROBY WEWNĘTRZ- NYCH ODDELEGOWANI DO WOJEWÓDZKIEGO OŚRODKA KARDIOLOGII

Profesor:

Prof. nadzw. dr hab. n. med. Adam Wolański

Asystenci:

lek. Władysław Lis

lek. Michał Tendera

INSTYTUT CHIRURGII

Dyrektor:

prof. nadzw. dr hab. n. med. Czesław Sadliński

Zast. Dyrektora:

doc. dr hab. n. med. Tadeusz Ginko

I KLINIKA CHIRURGII OGÓLNEJ

Katowice, ul. Francuska 20/24, tel.: 51-69-15

Kierownik:

prof. zw. dr n. med. Józef Gasiński

Docent:

dr hab. n. med. Tadeusz Ginko

Adiunkci:

dr n. med. Roman Adamczyk

dr n. med. Anna Dyaczyńska-Herman

dr n. med. Jacek Grzbiela

dr n. med. Bernard Kubicki

dr n. med. Stanisław Kuśmierski

dr n. med. Tadeusz Madejski

dr n. med. Stanisław Tobik

dr n. med. Andrzej Wejsflog

St. asystenci:

lek. Barbara Blinstrub

dr n. med. Jadwiga Grzbiela

lek. Janusz Łobzowski

lek. Kinga Niesiołowska-Zagórska

dr n. med. Andrzej Pisarski

lek. Seweryn Sowiak

dr n. med. Jacek Starzewski

lek. Włodzimierz Wolewski

Asystenci:

lek. Barbara Czubasiewicz

lek. Krzysztof Zioja

St. technicy:

Maria Sokołowska

Ernest Wolny

II KLINIKA CHIRURGII OGÓLNEJ

Bytom, ul. Batorego 15, tel.: 81-00-21, wewn.: 10

Kierownik:

prof. nadzw. dr hab. n. med. Czesław Sadliński

Adiunkci:

dr n. med. Marian Gruk

dr n. med. Jan Gryglicki

dr n. med. Mieczysław Martuła

dr n. med. Antoni Podwiński

dr n. med. Jan Skrzypek

dr n. med. Julian Stadnik

St. asystenci:

dr n. med. Lucyna Mansfeld

dr n. med. Włodzimierz Switalski

Asystent:

lek. Anna Cichoń-Mikołajczyk

St. inżynier:

mgr inż. Jan Lewandowski

St. asystenci nauk.-techn.:

lek. Jan Nowak

lek. Olaf Schmatra

Statystyk med.:

Maria Bezner

KLINIKA CHIRURGII KŁATKI PIERSIOWEJ

Zabrze, ul. 3 Maja 13/15, tel.: 71-03-34

Kierownik:

prof. nadzw. dr n. med. Stanisław Szyszko

Docenci:

dr hab. n. med. Kazimierz Czyżewski

dr hab. n. med. Zygmunt Górka

Adiunkci:

dr n. med. Michał Gliński

dr n. med. Wiesław Gołąb

dr n. med. Michał Pietrzyk

dr n. med. Apoloniusz Romański

dr n. med. Tadeusz Sawaryn

dr n. med. Eugeniusz Szlachta

St. asystenci:

dr n. med. Mieczysław Fryczkowski

lek. Eryka Hadamik-Niwińska

lek. Ireneusz Wojakowski

Asystenci:

lek. Andrzej Hordyński

lek. Paweł Lampe

lek. Zbigniew Lisiecki
lek. Ryszard Macyszyn
lek. Jadwiga Pyszkowska
St. asystenci nauk.-techn.:
dr n. med. Zygmunt Antoszewski
dr n. med. Józef Dobrowolski
mgr Zofia Tomczak-Zołnierczyk

KLINIKA ORTOPEDII

Bytom, ul. Batorego 15, tel.: 81-30-97 i 81-00-21
wewn. 80

Kierownik:
prof. nadzw. dr n. med. Gabriel Wejsflog
Docent:
dr hab. n. med. Izabela Szwarnowiecka
Adiunkci:
dr n. med. Jan Nowak
dr n. med. Andrzej Tokarowski — oddelegowany
do Szpitala Górniczego w Bytomiu
St. asystenci:
lek. Bronisław Francuz
dr n. med. Janusz Kubacki
lek. Ewa Skawińska
dr n. med. Manfred Zappa
Asystenci:
lek. Andrzej Olechnowicz
lek. Stanisław Zemankiewicz
Nauczyciele wf.:
dr n. wych. fiz. Krystyna Dobosiewicz
St. inżynier:
mgr Witold Chociłowski
St. technik:
Krystyna Siemiątkowska
Laborant:
Hubert Huebscher
Statystyk med.:
Maria Mika

KLINIKA REHABILITACJI

Repty Śląskie, tel.: 85-30-74
Kierownik:
doc. kontr. lek. Józef Juszek
Docent:
dr hab. n. med. Hieronim Powiertawski
Asystent:
lek. Andrzej Tomicki

KLINIKA UROLOGII

Katowice, ul. Warszawska 52, tel.: 309-78 i 305-40
Kierownik:
prof. nadzw. dr hab. n. med. Jerzy Zieliński
Docent:
dr hab. n. med. Adam Szkodny
Adiunkt:
dr n. med. Jerzy Czopik
Asystenci:
lek. Witold Patrzyk
lek. Janusz Pławner

PRACOWNICY INSTYTUTU CHIRURGII ODDELEGOWANI DO WOJEWÓDZKIEGO OŚRODKA KARDIOLOGII

Docent:
dr hab. n. med. Tadeusz Paliwoda
St. asystenci:
dr n. med. Jolanta Dobosz
lek. Józef Puzio
lek. Stanisław Woś

INSTYTUT PEDIATRII

Dyrektor:
prof. nadzw. dr hab. n. med. Mieczysław Krauze
Zast. Dyrektora:
prof. nadzw. dr hab. n. med. Bożena Hager-
-Małecka

I KLINIKA PEDIATRII

Zabrze, ul. 3 Maja 13/15, tel.: 71-12-66, 71-37-60

Kierownik:
prof. nadzw. dr hab. n. med. Bożena Hager-
-Małecka
Adiunkci:
dr n. med. Jadwiga Górniak
dr n. med. Kazimierz Jończyk
dr n. med. Krystyna Karczewska
dr n. med. Alicja Kobierska-Szczepańska
dr n. med. Krystyna Maszewska-Kuźniarz
dr n. med. Wiesław Miller
dr n. med. Krystyna Romańska
dr n. med. Maria Sroczyńska
dr n. med. Andrzej Sychłowy
dr n. med. Zbigniew Szczepański
dr n. med. Franciszek Śliwa

St. asystenci:
dr n. med. Paweł Dziuba
lek. Czesław Frontczak
lek. Mieczysław Giżewski
lek. Władysław Kalaciński
lek. Jacek Kasner
lek. Józef Lenik
lek. Witold Łukas
dr n. med. Danuta Sońta-Jakimczyk
lek. Anna Zys-Rusiecka

Asystenci:
lek. Anna Boguszevska
lek. Mieczysława Czerwionka-Szaflarska
lek. Wojciech Grzywna
lek. Adam Monsiol

Asystenci nauk.-techn.:
lek. Stanisław Furgal
lek. Barbara Parylak-Dyrka
lek. Urszula Różycka
lek. Elżbieta Stolarska

Technicy:

Anna Anioł
Bożena Benisz
Barbara Drąg
Elżbieta Maciejczyk
Ewa Ręgorowicz
Czesława Zagala

Nauczycielka: Eugenia Dobrzyńska

II KLINIKA PEDIATRII

Katowice, ul. Macieja 10, tel.: 318-55 kier.: 305-31

Kierownik:

prof. nadzw. dr hab. n. med. Mieczysław Krauze

Adiunkci:

dr n. med. Jan Gruszczyński
dr n. med. Brygida Koehler
dr n. med. Henryk Waclawczyk
dr n. med. Eugeniusz Pyda
dr n. med. Eleonora Zieleźnik

St. asystenci:

lek. Jadwiga Bilek-Labus
lek. Elżbieta Kalaża-Guzikowska
mgr Bronisława Kolt-Piłat
lek. Elżbieta Marszał
lek. Bolesław Mazur
lek. Sylwia Siemianowicz

Asystenci:

lek. Eugeniusz Pinkawa
lek. Anna Surowiec
lek. Jan Zębala

St. asystent nauk.-techn.:

lek., mgr wf. Janusz Nowotny

Asystent nauk.-techn.:

lek. Edward Parkitny

St. technicy:

Wanda Bogusz
Janina Pietras
Regina Sikorska

Technik:

Danuta Kozowa

Statystyk medyczny: Lidia Ochman

**INSTYTUT CHOROÓB UKŁADU NERWOWEGO
I NARZĄDÓW ZMYŚLÓW**

Dyrektor:

prof. nadzw. dr n. med. Wacław Kuśnierczyk

Zast. Dyrektora:

doc. dr hab. n. med. Tadeusz Wencel

KLINIKA LARYNGOLOGII

Katowice, ul. Francuska 20/24, tel.: 51-40-31, wewn.
285, sekretariat 51-57-64

Kierownik:

prof. zw. dr hab. n. med. Tadeusz Ceypek

Prof. nadzw.:

prof. dr n. med. Wacław Kuśnierczyk

Docent:

dr hab. n. med. Kazimierz Szymczyk

Adiunkci:

dr n. med. Maria Błaszczyńska
dr n. med. Barbara Gajdur-Dwornicka
dr n. med. Anna Jasieńska
dr n. med. Jerzy Kuźniarz
dr hab. n. med. Andrzej Lępkowski

St. asystenci:

lek. Krystyna Chrzęszcz
lek. Tatiana Gierek
dr n. med. Stefan Ociepa
lek. Karol Szumilas

Asystenci:

lek. Andrzej Hanaczewski
lek. Hanna Kolarz-Hanaczewska
lek. Zbigniew Świerczyński

St. technik: Helmut Hirschman

Technik: Czesława Heder

Pom. bibliot.: Maria Niemczyk

KLINIKA NEUROCHIRURGII

Zabrze, ul. 3 Maja 13/15, tel.: 71-03-34

Kierownik:

doc. dr hab. n. med. Tadeusz Wencel

St. asystent:

dr n. med. Ryszard Mrówka

KLINIKA NEUROLOGII

Zabrze, ul. 3 Maja 13/15, tel.: 71-09-75 wewn. 68,
14, 34 Katowice ul. Francuska 20/24, tel.: 51-40-31

P.o. Kierownika:

dr n. med. Barbara Grudzińska

Docent kontr.:

dr hab. n. med. Antoni Musioł

Adiunkci:

dr n. med. Zofia Borkowska
dr n. med. Alicja Filipowicz
dr n. med. Stefan Kasperek
dr. n. med. Danuta Roźniecka-Rościszewska

St. asystenci:

lek. Janina Bielska
lek. Jolanta Kiczka-Wojczuk
lek. Renata Majchrzak
lek. Krystyna Mazurek
lek. Krystyna Sokołowska

Asystenci:

lek. Lucyna Grodzicka-Zawisza
lek. Henryk Kurzbauer
lek. Elżbieta Nocna
lek. Grzegorz Opala
lek. Janina Popielak

Nauczyciel wf.:

mgr Czesław Bittner

St. asystent nauk.-techn.:

mgr inż. Irena Jarosz-Guz

St. technicy:

Barbara Majkut
Maria Pyrek
Kazimiera Zajączkowska

Technik:

Elżbieta Strzelecka

KLINIKA OKULISTYKI

Katowice, ul. Francuska 20/24, tel.: 51-40-31, wewn.
124, 126, 138, 140, 155, 178

Kierownik:

prof. nadzw. dr n. med. Marian Mądrozskiewicz

Docent:

dr hab. n. med. Tadeusz Niebrój

Adiunkci:

dr n. med. Ariadna Gierek
dr hab. n. med. Władysław Kotania
dr n. med. Stefan Pojda

St. asystenci:

lek. Władysław Illg
lek. Bronisława Koraszewska-Matuszewska
lek. Jadwiga Paluchiewicz

Asystenci:

lek. Janusz Gluza
lek. Hermina Moskal
lek. Jerzy Szaflik
lek. Andrzej Szymański

St. asystent nauk.-techn.:

lek. Mieczysława Gruszczyńska

St. technik:

Barbara Mieszkowska

Pom. bibliotekarza:

Ilza Ulbrich

INSTYTUT GINEKOLOGII I POŁOŻNICTWA

Dyrektor:

doc. dr hab. n. med. Henryk Skalba

Zast. Dyrektora:

doc. dr hab. n. med. Roman Wawryk

KLINIKA POŁOŻNICTWA I GINEKOLOGII

Zabrze, pl. Traugutta 6, tel.: 71-44-21 do 23, kier.:
71-24-07

Kierownik:

doc. dr hab. n. med. Eugeniusz Samochowiec

Docent:

dr hab. n. med. Roman Wawryk

Adiunkci:

dr n. med. Andrzej Brudnik
dr n. med. Jan Dudkiewicz
dr n. med. Bruno Krupa
dr n. med. Irena Norska
dr n. med. Jacek Rzempełuch
dr n. med. Gerard Sieroń
dr n. med. Zdzisław Wojdała

St. asystenci:

lek. Aldona Lukas

lek. Wojciech Nawrocki

lek. Maria Piasecka

dr n. med. Maciej Rogoszewski

lek. Waldemar Sroga

dr n. med. Jan Tomala

Asystenci:

lek. Róża Badura

lek. Alicja Sikora

Asystent nauk.-techn.:

mgr Aniela Sobocińska-Baranowska

Technicy:

Barbara Karczewska

Halina Tokarz

St. bibliotekarz:

Irena Fałatowicz

KLINIKA GINEKOLOGII ZACHOWAWCZEJ

Bytom, ul. Batorego 15, tel.: 81-00-21 wewn.: 22,
kier. i sekret. 81-71-06

Kierownik:

doc. dr hab. n. med. Henryk Skalba

Adiunkt:

dr n. med. Andrzej Grochal
dr n. med. Zdzisław Klimkiewicz

St. asystent:

dr n. med. Wacław Jeż
dr n. med. Antoni Karbowski
lek. Jerzy Miciński

St. inżynier:

lek. Darota Wodarczyk

Statystyk medyczny:

Danuta Kozłowska

KLINIKA PATOLOGII CIAŻY

Bytom, ul. Batorego 15, tel.: 81-00-21 wewn. 22, kier.
i sekret. 81-71-06

Kierownik:

doc. dr hab. n. med. Adam Cekański

Adiunkci:

dr n. med. Zdzisława Ochabska
dr n. med. Rozalia Osuch-Jaczevska

St. asystenci:

lek. Wojciech Kuskowski
dr n. med. Piotr Skalba

Asystent:

lek. Ryszard Poręba

ZAKŁAD ENDOKRYNOLOGII GINEKOLOGICZNEJ

Zabrze, pl. Traugutta 6, tel.: 71-44-21 do 23, kier.
71-24-07

Kierownik:

doc. dr hab. n. med. Władimir Waroński

Adiunkt:

dr n. med. Andrzej Chruściel

St. asystent:

lek. Józef Starzewski

St. asystenci nauk.-techn.:

mgr Jadwiga Kanicka-Franica
dr n. med. Władysław Kasperczyk

INSTYTUT STOMATOLOGII

Dyrektor:

doc. dr hab. n. med. Stefan Knapik

Zast. Dyrektora:

doc. dr hab. n. med. Eugeniusz Wierzyński

KLINIKA CHIRURGII SZCZĘKOWO-TWARZOWEJ

Zabrze, ul. Buchenwaldczyków 19, tel.: 71-16-51 (kier.) i 71-39-28

Katowice, ul. Francuska 20/24, tel.: 51-41-56 (kier.) i 51-40-31

Kierownik:

doc. dr hab. n. med. Stefan Knapik

Docent:

dr hab. n. med. Anna Cywińska-Jaworska

Adiunkci:

dr n. med. Helena Adamczyk
dr n. med. Krystyna Biernawska
dr n. med. Teresa Jonek
dr n. med. Krystyna Kobierska-Hyjek
dr n. med. Danuta Kucfir
dr Bogna Pogorzelska-Stronczak
dr n. med. Maria Stanecka
dr n. med. Berta Świerkot

St. asystenci:

lek. dent. Eugenia Jendroszczyk
lek. dent. Brygida Paszek
lek. dent. Krzysztof Ślaski
lek. dent. Władysław Stefański

Asystenci:

lek. dent. Jan Drugacz
lek. dent. Urszula Juzek-Opyrchał

St. technicy:

Kazimierz Derda
Ryszard Derda
Kazimierz Sterańczak

Laborant:

Helena Melek

ZAKŁAD ORTODONCJI

Zabrze, pl. Dworcowy 3, tel.: 71-52-82, wewn.: kierownik 4, sekretariat 901

Kierownik:

doc. dr hab. n. med., lek. Florentyna Łabiszewska-Jaruzelska

Adiunkci:

dr n. med. Krystyna Grzesiewska
dr n. med. Agnieszka Pisulka

St. asystenci:

lek. dent. Ewa Hornik
lek. dent. Barbara Liśniewska-Machorowska

Asystent:

lek. dent. Elżbieta Bajor

Asystent nauk.-techn.:

mgr Irena Tyżyczka

Technicy:

Antoni Piwowar
Krystyna Stolarczyk

Laborant:

Anna Kuczka

Statystyk medyczny:

Maria Kulińska

ZAKŁAD PROTETYKI STOMATOLOGICZNEJ

Zabrze, pl. Dworcowy 3, tel.: 71-52-81, 71-52-82, wewn. 90

Kierownik:

doc. dr hab. n. med. Bronisław Kłaptocz

Docenci:

dr hab. n. med. Anna Makowska
dr hab. n. med. Eugeniusz Wierzyński

Adiunkci:

dr n. med. Antoni Karasiński
dr n. med. Anna Soś-Gancarz
dr n. med. Marceli Sypniewski

St. asystenci:

lek. dent. Jutta Kośmicka
lek. dent. Marta Krzysztofowicz-Olszańska
lek. dent. Ryszard Szatkowski
lek. dent. Jerzy Pachowski

Asystenci:

lek. dent. Ryszard Molicki
lek. dent. Rajmund Orlicki

St. technicy:

Alicja Bekier
Henryk Hatko
Jerzy Paszek

Technicy:

Barbara Golec
Alojzy Skopiński

Laborant:

Danuta Puk

Statystyk medyczny:

Helena Szumińska

ZAKŁAD STOMATOLOGII ZACHOWAWCZEJ

Zabrze, pl. Dworcowy 3, tel.: 71-52-81, 71-52-82, wewn. 93

Kierownik:

doc. dr hab. n. med. Władysław Zaleski

Docent:

dr hab. n. med. Maria Barańska-Gachowska

Adiunkci:

dr n. med. Zofia Bily-Pryga
dr n. med. Helena Chruściel
dr hab. n. med. Leszek Ilwicz
dr n. med. Wanda Korycińska-Wrańska
dr n. med. Teresa Krauze
dr n. med. Maria Mniszek
dr n. med. Helena Waszkiewicz-Goloś
dr n. med. Gerard Zubek

St. asystenci:

lek. dent. Halina Król

lek. dent. Grażyna Sokoła
lek. dent. Alicja Wojnar-Kalina

Asystenci:

lek. dent. Krystyna Klimkiewicz
lek. dent. Halina Książek
lek. dent. Jadwiga Lisiewicz-Dyduch

Statystyk medyczny:

Alicja Pijanowska

KATEDRA I ZAKŁAD MEDYCyny SĄDOWEJ

Zabrze, ul. 3 Maja 13/15, tel.: 71-51-87, wewn. 49

Kierownik:

doc. dr hab. n. med. Tadeusz Pragłowski

Docent:

dr hab. n. med. Władysław Nasiłowski

Adjunkci:

dr n. med. Jerzy Brzyski
dr n. chem. Halina Sybirska
dr n. med. Jerzy Szczepański

St. asystent:

lek. Władysław Panicz

Asystent:

lek. Zofia Mazak-Łucyk

St. asystent nauk.-techn.:

mgr inż. Helena Kaźlicka-Gajdzińska

Asystent nauk.-techn.:

mgr Jolanta Grzesik

St. technik:

Zofia Olszawy

St. laborant:

Antoni Nowak

Pomoc techn. i laborat.:

Brygida Kalus

KATEDRA I KLINIKA PSYCHIATRII

Lubliniec, ul. Grunwaldzka 48, tel.: 27, wewn. 22

P.o. Kierownika:

dr hab. n. med. Krzysztof Chłopicki

Adjunkt:

dr n. med. Maria Maksimowska

St. asystenci:

lek. Irena Krupka
mgr Stanisław Romankiewicz
lek. Elżbieta Rut
lek. Włodzimierz Siczek

Asystenci:

lek. Siemian Altman
lek. Andrzej Cielecki
lek. Maria Lassota
lek. Wiesław Leksawski
lek. Jadwiga Nowosielska-Szczepanik

lek. Izabela Serda-Kraskiewicz
lek. Wiesław Wysocki

St. inżynierzy:

inż. Franciszek Maksimowski
mgr Elżbieta Różycka-Sznajka

KATEDRA I ZAKŁAD RADIOLOGII

Zabrze, ul. 3 Maja 13/15, tel.: 71-07-30, wewn. kierownik 30, rejestracja 38

Kierownik:

prof. nadzw. dr hab. n. med. Bohdan Ramanowski

Adjunkci:

dr n. med. Zdzisław Rusiecki
dr n. med. Bronisława Śmilgin
dr n. med. Zdzisław Wawrzynek
dr n. med. Aleksandra Wąsawicz-Bober

St. asystenci:

lek. Zofia Klement
lek. Jadwiga Kulesza

Asystenci:

lek. Włodzimierz Jurkowski
lek. Tadeusz Sienkiewicz
lek. Andrzej Zaleski
lek. Kazimierz Załuczkowski

St. asystent nauk.-techn.:

dr n. med. Róża Opolska-Głowacka

St. technik:

Teresa Kowol
Krystyna Kuk

Laborant:

Przemysław Zygmunt

ZAKŁAD NAUK SPOŁECZNYCH

Katowice, ul. Poniatowskiego 15, tel.: 51-20-01 do 07
wewn. kierownik 16, sekretariat 14

Kierownik:

doc. dr n. praw. Andrzej Rożanawicz

St. wykładowca:

dr n. hum. Marian Ciesielski

Wykładowcy:

mgr Eugeniusz Nysar
mgr Józef Sieroń

Adjunkt:

dr n. hum. Ada Sedlaczek

St. asystent:

mgr Danuta Frączek

Asystent:

lek., mgr Ewa Kędzierska-Zarzycka

St. asystent nauk.-techn.:

mgr Mieczysław Łukasiewicz

Technicy:

Jadwiga Bielaj, Łucja Przybyła

WYDZIAŁ FARMACEUTYCZNY

INSTYTUT CHEMII I FIZYKI MEDYCZNEJ

Dyrektor:

doc. dr hab. n. przyr. Tadeusz Wilczok

Zost. Dyrektora:

doc. kontr. dr n. chem. Władysław Wardas

ZAKŁAD CHEMII ANALITYCZNEJ

Zabrze 8, ul. K. Marksa 19, tel.: 81-40-91, 81-40-92,
71-05-67, 71-82-36, 71-82-45, wewn. 41

Kierownik:

vacat

St. asystenci:

mgr Zofia Dzierżewicz

dr n. przyr. Maria Lidwin

Asystenci:

mgr Anna Blot

mgr Barbara Chechelska

mgr Grażyna Miłkowska

Technik:

Ewa Głąbik

ZAKŁAD CHEMII BIOORGANICZNEJ I BIOFIZYCZNEJ

Zabrze 8, ul. K. Marksa 19, tel.: 81-40-91, 81-40-92,
71-05-67, 71-82-36, 71-82-45, wewn.: kierownik i se-
kretariat 41, adiunkci: 94

Kierownik:

doc. dr hab. n. przyr. Tadeusz Wilczok

St. wykładowca:

dr hab. n. med. Jeremi Czaplicki

Adiunkci:

dr n. przyr. Barbara Lubas

dr n. techn. Andrzej Maślankiewicz

St. asystenci:

mgr inż. Andrzej Jendryczka

mgr Maria Wardas

Asystenci:

mgr Barbara Bilińska

mgr inż. Maciej Kamiński

mgr inż. Barbara Rohloff

mgr Mirosława Sosnowska

mgr inż. Anna Windisch

St. asystent nauk.-techn.:

dr n. med. Stanisław Gołba

Asystenci nauk.-techn.:

mgr Janina Gawel

mgr Anna Jasieńska

mgr Danuta Kwiatkowska

mgr Ludmiła Węglarz

Majster:

Józef Kisiel

Technicy:

Aleksandra Koterbicka

Ewa Magdziak

Anna Wójcik

St. laborant:

Horst Dziadek

Laborant:

Janina Golec

Pomoc techn.-lab.:

Irena Sowa

ZAKŁAD CHEMII NIEORGANICZNEJ

Zabrze 8, ul. K. Marksa 19, tel.: 81-40-91, 81-40-92,
71-05-67, 71-82-36, 71-82-45, wewn. 41

Kierownik:

doc. kontr. dr n. chem. Władysław Wardas

Adiunkt:

dr n. przyr. Ewa Słotwińska-Palugniok

Asystenci:

mgr inż. Stanisław Hławiczka

mgr Halina Maladyn

Asystent nauk.-techn.:

mgr Anna Wilk

ZAKŁAD CHEMII ŻYWIENIA I ŻYWNOSCI

Zabrze 8, ul. K. Marksa 19, tel.: 81-40-91, 81-40-92,
71-05-67, 71-82-36, 71-82-45

Kierownik:

dr n. farm. Wiesław Choraży

Asystent:

mgr Maria Swoszowska

SAMODZIELNA PRACOWNIA MATEMATYKI

Zabrze 8, ul. K. Marksa 19, tel.: 81-40-91, 81-40-92,
71-05-67, 71-82-36, 71-82-45

Kierownik:

doc. kontr. dr Franciszek Kumaszk

Asystent:

mgr Barbara Karolewska

INSTYTUT FARMAKODYNAMIKI I ANALITYKI MEDYCZNEJ

Dyrektor:

vacat

Zast. Dyrektora:

doc. dr hab. n. farm. Bożena Pasich

ZAKŁAD ANALITYKI MEDYCZNEJ

Zabrze 8, ul. K. Marksa 19, tel.: 81-40-91, 81-40-92,
71-05-67, 71-82-36, 71-82-45

Kierownik:

vacat

ZAKŁAD BOTANIKI FARMACEUTYCZNEJ I FARMAKOGNOZJI

Zabrze 8, ul. K. Marksa 19, tel.: 81-40-91, 81-40-92,
71-05-67, 71-82-36, 71-82-45

Kierownik:
doc. dr hab. n. farm. Bożena Pasich
Asystenci:
mgr Aleksander Banasiewicz
mgr Marek Jarkawski
mgr Jerzy Malewski

ZAKŁAD CHEMII FARMACEUTYCZNEJ

Zabrze 8, ul. K. Marksa 19, tel.: 81-40-91, 81-40-92,
71-05-67, 71-82-36, 71-82-45
Kierownik:
dr Zofia Waniewska
Asystent:
mgr inż. Irena Kmiotek-Skarżyńska

ZAKŁAD CHEMII KLINICZNEJ

Zabrze 8, ul. K. Marksa 19, tel.: 81-40-91, 81-40-92,
71-05-67, 71-82-36, 71-82-45
Kierownik:
doc. kantr. dr n. med. Marian Drózd
Asystent:
lek. Ewa Kozarska-Samek

ZAKŁAD FARMACJI STOSOWANEJ

Zabrze 8, ul. K. Marksa 19, tel.: 81-40-91, 81-40-92,
71-05-67, 71-82-36, 71-82-45
Kierownik:
dr n. farm. Jan Pasich

Asystent:
mgr Janusz Robakowski
St. asystent nauk.-techn.:
mgr Maria Pojda
Technik:
Anna Podsiadło

ZAKŁAD FARMAKODYNAMIKI I TOKSYKOLOGII

Zabrze 8, ul. K. Marksa 19, tel.: 81-40-91, 81-40-92,
71-05-67, 71-82-36, 71-82-45
Kierownik:
dr n. med. Waldemar Janiec
St. asystent:
dr n. med. Teresa Piekarska
Asystenci:
mgr Elżbieta Mucha
mgr Maria Szczypior

ZAKŁAD MIKROBIOLOGII FARMACEUTYCZNEJ

Zabrze 8, ul. K. Marksa 19, tel.: 81-40-91, 81-40-92,
71-05-67, 71-82-36, 71-82-45
Kierownik:
dr n. med. Edward Feluś

ZAKŁAD TECHNOLOGII ŚRODKÓW LECZNICZYCH

Zabrze 8, ul. K. Marksa 19, tel.: 81-40-91, 81-40-92,
71-05-67, 71-82-36, 71-82-45
Kierownik:
vacat

STUDIA

STUDIUM WOJSKOWE

Zabrze 8, ul. K. Marksa 38, tel.: 81-40-91, wewn.:
86 i bezp. 71-82-35

STUDIUM PRAKTYCZNEJ NAUKI JĘZYKÓW OBCYCH

Zabrze 8, ul. K. Marksa 19, tel.: 81-40-91, 81-40-92,
71-05-67, 71-82-45, 71-82-36, wewn.: 30
Kierownik:

dr n. hum. Zofia Kalinowska
lektor języka francuskiego

Lektorzy:

mgr Zinaida Fajks-Simon
lektor języka rosyjskiego
mgr Maria Kalacińska
lektor języka rosyjskiego
mgr Narbert Morgala
lektor języka rosyjskiego
mgr Daminika Kempa
lektor języka angielskiego
mgr Zygmunt Kempa
lektor języka angielskiego

mgr Krystyna Sacha
lektor języka angielskiego
mgr Tadeusz Sabczak
lektor języka angielskiego
mgr Krystyna Kaczorowska
lektor języka łacińskiego
mgr Małgorzata Mikołajczyk
lektor języka łacińskiego
mgr Halina Puszyńska
lektor języka łacińskiego
mgr Stefania Żerdka
lektor języka łacińskiego
mgr Florian Chyla
lektor języka niemieckiego
mgr Artur Wycisk
lektor języka niemieckiego

St. asystent nauk.-techn.:
mgr Anna Myślińska

Kierownik Sekret. Studium:
Ruta Nega

STUDIUM WYCHOWANIA FIZYCZNEGO

Zabrze 8, ul. K. Marksa 19, tel.: 81-40-91, 81-40-92,
71-05-67, 71-82-45

Kierownik:

dr n. wf Maria Świeżyńska

Nauczyciele wych. fiz.:

mgr Jerzy Hermanson

mgr Anna Malczyk

mgr Adam Partyka

mgr Irena Przybysz

mgr Tadeusz Wieczorek

Kierownik Sekretariatu:

Halina Loewke

BIBLIOTEKA GŁÓWNA

Katowice, ul. Poniatowskiego 15, tel.: 51-20-01 do
07 wewn.: 17, 41

Oddział — Zabrze, ul. Dwarcowa 4, tel. 71-28-47

Oddział — Zabrze 8, ul. K. Marksa 19, tel.: 81-40-91,
81-40-92, 71-05-67, 71-82-45, 71-82-36 wewn.: 88

Dyrektor:

dr fil. Franciszek Szymiczek

Kustosze dypl.:

mgr Mieczysława Dymna

mgr Bronisława Wieczorek

Kustosze:

mgr Danuta Chmielowska

mgr Marta Kroemeke

Blanka Śmiech

St. bibliotekarze:

Anna Krawczyk

Halina Lenartowicz-Wybułt

Halina Teselska

Bibliotekarze:

Irena Babral

Maria Barańska

Jadwiga Barska

Liza Buschman

Regina Jachymczyk-Piątek

Wiesława Stromczyńska

mgr Bogusława Żaczowska

Ml. bibliotekarze:

Alicja Chalastra

Anna Herman

Pom. bibliotekarza:

Małgorzata Meller

St. magaz. bibliot.:

Eufemia Dziurzyk

Władysław Kretkowski

Magazynierzy bibliot.:

Elżbieta Maślanka

Helena Mende

St. referent:

Krystyna Łaskawiec

Maszynistka:

Elżbieta Kubica

Kier. Archiwum:

Maria Żuchowska

CENTRALNA ZWIERZĘTARNIA DOŚWIADCZALNA

Zabrze 8, ul. K. Marksa 19, tel.: 81-40-91, 81-40-92,
71-05-67, 71-82-45, 71-82-36, wewn. 77

Kierownik:

dr n. roln. Kornel Ludyga

St. asystent nauk.-techn.:

lek. wet. Tadeusz Żółkiewicz

Inżynier:

inż. Daniel Białasik

St. technicy:

Edward Góra

Jan Małyska

ADMINISTRACJA ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ

ADMINISTRACJA CENTRALNA

Katowice, ul. Paniatowskiego 15 tel. 51-20-01 do 07
wewn. Dyr. Adm. — 75, Z-cy Dyr. Adm. — 68

Dyrektor Administracyjny:

Jerzy Śmiech

Zastępca Dyrektora Adm. d/s technicznych:

mgr inż. Władysław Gajówka

SEKRETARIAT AKADEMII

tel. wewn. kier. sekr. 32, sekr. Rektora 70, Kancelaria
Główna 45, sekr. Prorokt. 44, sekr. Dyrektora Adm. 77

Kierownik Sekretariatu Akademii:

mgr Zofia Stonawska

1. Sekretariat Rektora:

St. planista:

Łucja Lichasyt

2. Kancelaria Główna

Kierownik Kancelarii:

Janina Tomaszek

Maszynistka:

Anna Gatys

3. Sekretariat Prorektorów

St. radca d/s nauki:

Danuta Kubiczek

St. inspektor d/s nadzaru pers. pom. lek.:

Bernadetta Smółka

4. Sekretariat Dyrektora Administracyjnego

St. planista:

Teresa Pietras

DZIAŁ ORGANIZACYJNO-PRAWNY I PLANOWANIA

tel. wewn. 85, kier. 98, radca prawny 25

Kierownik działu:

mgr Stanisław Bochenek

Z-ca kier. działu:

mgr Małgorzata Wolańska

Maszynistka:

Elżbieta Łaska

Radca prawny:
mgr Edward Kubik
St. referent prawny:
mgr Józef Krystian

DZIEKANAT WYDZIAŁU LEKARSKIEGO

tel. wewn. 13, 57, 62, kier. — 65

Kierownik działu:
mgr Anna Lubieniecka

Zast. kier. działu:
Zofia Rutkiewicz

1. Sekcja nauczania

St. radca:
Stefania Czado

St. planista:
Barbara Burzycka

St. referenci:
Zofia Kaczmarzyk

Janina Ryszka

Maszynistka:

Małgorzata Spachowska

2. Sekcja spraw bytowych studentów

St. radca:
Izabella Radłowska

St. planista:
Janina Ocieпка

St. referent:
Zofia Michalczyk

3. Stanowisko pracy d/s przewodów doktorskich i habilitacyjnych.

St. referent:
Czesława Konieczna

4. Kierownik klubów studenckich

mgr Stanisław Piskor

DZIEKANAT WYDZIAŁU FARMACEUTYCZNEGO

tel. wewn. 18

Kierownik:

vacat

St. referent:
Irena Baranowska

KWESTURA

tel. wewn. 46, 37, 42, 47, 48, 49, 99, kwestor — 38

z-ca kwestora 46,

Kwestor:

Łucja Kisiel

Z-ca kwestora:

Irena Bryła

1. Sekcja budżetowa

Kierownik sekcji:

Stefania Grab

St. ekonomista

Irena Rzepka

St. księgowe:

Ulrika Mrozek

Urszula Olkiewicz

2. Sekcja księgowości finansowej

Kierownik sekcji:

Wiesława Dzierżyc

St. księgowa:

Ruta Apczyńska

Księgowa:

Maria Gutkowska

St. księgowa (kasjer):

Agnieszka Lewińska

3. Sekcja płac

Kierownik sekcji:

Zofia Felisiak

St. księgowa:

Aleksandra Danielok

St. księgowy:

Hilary Habryka

Księgowe:

Irena Skorupa

Aniela Szatka

Kontystka:

Maria Jelito

4. Sekcja księgowości syntetycznej

Kierownik sekcji:

Teresa Ociepa

St. ekonomista:

Leokadia Cichoń

Księgowe:

Jadwiga Bielska

Janina Segrodnik

DZIAŁ SPRAW OSOBOWYCH

tel. wewn. 61, 66, 67, kier. 64

Kierownik działu:

Lech Adrjanowicz

Z-ca kierownika działu:

Alina Góra

1. Sekcja spraw osobowych pracowników działalności podstawowej

Radca:

Lucyna Zakrzewska

St. referent:

Kinga Malasińska

Maszynistka:

Teresa Rudek

2. Sekcja spraw osobowych pracowników administracji i obsługi Akademii, Domów Studenckich, Stomatologii, i Klinik na bazie szpitali terenowych

Kierownik sekcji:

Gerda Kalus

St. ekonomista:

Adela Gąsior

Kancelistki:

Helena Furcza

Waleria Sawiczek

3. St. radca (oddelegowana do pracy w Radzie Zakładowej w Rokitnicy).

Teodozja Gąjas

SAMODZIELNA SEKCJA D/S SOCJALNO-BYTOWYCH

tel. wewn. 39, kier. 29,

Kierownik sekcji:

Andrzej Orczyk

St. ekonomista:

Anna Szekieta

Maszynistka:

Kazimiera Garbula

SAMODZIELNA SEKCJA D/S OBRONNYCH

tel. wewn. 89

Kierownik sekcji:

Kazimierz Bucelski

Radca:

Eufemia Szczerba

DZIAŁ TECHNICZNY

tel. wewn. 88, 94, kier. 86

Kierownik działu:

mgr inż. Andrzej Grobert

Z-co kier. działu:

vacat

Główny inżynier d/s gospodarki ciepłej:

Jerzy Książek

Główny inżynier d/s gospodarki ciepłno-instal.:

inż. Jan Nowak

Główny energetyk:

inż. Tadeusz Gustaw

Planista:

Elżbieta Chrobak

SAMODZIELNA SEKCJA TRANSPORTU

tel. wewn. 63

Kierownik sekcji:

Stanisław Kulczyk

Dyspozytor:

Stanisław Karniej

Kancelistka:

Zdzisława Krawczoska

SAMODZIELNA SEKCJA D/S APARATURY NAUKOWEJ

tel. wewn. 24, 26

Główny inżynier d/s aparatury naukowej:

mgr inż. Erwin Byrski

St. technik p. o. kierownika Zespołu Elektrom.:

Henryk Ustrzycki

Kierownik Zespołu Elektroniki i Mechaniki Precyzyj-
nej:

inż. Henryk Swolany

DZIAŁ ZAOPATRZENIA

tel. wewn. 22, 23, kier. 19

Kierownik działu:

Stanisław Michalczyk

Z-ca kier. działu:

Hildegarda Janica

1. Stanowisko pracy d/s planowania zaopatrzenia

St. radca:

Józefa Schmipel

2. Sekcja zaopatrzenia w aparaturę i sprzęt labora-
toryjny

St. ekonomiści:

Zenajda Kapica

Urszula Zoremba

3. Sekcja d/s zaopatrzenia w materiały gospodar-
cze

Referent:

Barbara Juszcak

Kancelistka:

Janina Piernikarczyk

Pom. laboratoryjno-techn.:

Grażyna Swoboda

INSPEKTORAT BHP

tel. wewn. 84

Kierownik inspektoratu BHP:

Stefan Przybyłek

Inspektor BHP:

Helena Bacler

SAMODZIELNA SEKCJA D/S WYNALEZCZOŚCI I OCHRONY PATENTOWEJ

tel. wewn. 91,

Rzecznik patentowy:

inż. Piotr Pałuszny

St. radca d/s wynalazczości i ochrony patentowej:

mgr inż. Andrzej Brykowski

SAMODZIELNE STANOWISKO PRACY ADMINISTRACJA NIERUCHOMOŚCI W KATOWICACH

tel. wewn. 63

Administrator:

Henryk Kleszcz

Telefonistki:

Renata Kaczmarczyk

Małgorzata Wuzik

SAMODZIELNE STANOWISKO PRACY ADMINISTRACJA NIERUCHOMOŚCI W SOSNOWCU

tel. 66-70-71

Administrator:

Zdzisława Bochenek

KOMÓRKA OCHRONY PRZECIWPÓŻAROWEJ

Kierownik:

Bronisław Soliński

ZESPÓŁ ADMINISTRACYJNY W ZABRZU-ROKITNICY

Zabrze 8, ul. Marksa 19, tel. 81-40-92, 81-40-91,
71-05-67, 71-82-45, 71-82-36, tel. bezp. 59 wewn. se-
kretariat 53, kier. 52

Z-ca Dyrektora Administracyjnego:
dr Tadeusz Brzeziński

Kierownik działu gospodarczego:
Jerzy Miarczyński

Główny mechanik:
inż. Henryk Tropper

Inżynier elektryk:
inż. Marian Gil

St. radca:
Danuta Wróblewska

1. Sekcja administracji nieruchomości
St. referent:

Barbara Kolińska

St. ekonomista:
Władysława Mazurkiewicz

Telefonistki:

Ilza Appel

Edyta Mysliwcyk

Maria Zielińska

2. Sekcja ewidencji środków trwałych

Kierownik sekcji:

Eugeniusz Rokicki

St. ekonomista:

Maria Miarczyńska

St. referenci:

Elżbieta Czapla

Teresa Karkus

Kornelia Październiak

3. Kierownicy domów studenckich

I Dom Studencki — Zabrze 8, ul. K. Marksa 19, tel.
wewn. 37:

Klementyna Ludyga

II Dom Studencki — Zabrze 8, ul. K. Marksa 38, tel.
wewn. 84:

Alicja Adrjanowicz

III Dom Studencki — Zabrze, ul. M. C. Skłodowskiej
14, tel. 71-35-37:

Hildegarda Wojdała

V Dom Studencki — Zabrze, ul. M. C. Skłodow-
skiej 14, tel. 71-49-59:

Bożena Jakubowicz

I Dom Studencki — Katowice-Ligota, ul. Medyków,
tel. 527-094, kier. 527-050:

mgr Tamara Krystian

II Dom Studencki, Katowice-Ligota, tel. 527-095,
tel. kier. 527-070:

Danuta Kulczyk

4. Warsztaty Konserwacyjno-Naprawcze

St. majster:

Jan Bury

St. referent:

Wiera Ogrodowska

5. Główny magazyn gospodarczy

Kierownik:

Adelajda Sawicka

6. Magazyn materiałów laboratoryjnych i składnica

Kierownik:

Adelajda Szynol

7. Kierownik pralni mechanicznej:

Anna Kosmol

DZIAŁ ADMINISTRACYJNO-GOSPODARCZY PRZYCHODNI STOMATOLOGICZNEJ

Zabrze, pl. Dworcowy 3, tel. 71-52-81, 71-52-82

Kierownik działu:

Gizela Golus

1. Sekcja finansowo-ekonomiczna

Kierownik sekcji:

Gizela Maćkowiak

St. referent:

Helena Kozłowska

Referent:

Krystyna Pietrek

2. Sekcja administracyjno-gospodarcza

St. referent:

Hanna Kwiecińska

Kier. magaz.:

Hildegarda Heckman

Telefonistka:

Ruta Bleja

ZESPÓŁ REWIDENTÓW

tel. wewn. 28

Kierownik zespołu:

Narcyz Miodoński

Księgowa rewident:

Lidia Świercz

ZARZĄD INWESTYCJI

Dyrektor:

inż. Janusz Kowalczyk

Zast. dyrektora:

inż. Zbigniew Zaczek

WYKAZ AKTÓW PRAWNYCH KREUJĄCYCH JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ

1. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 20 marca 1948 r. o założeniu Akademii Lekarskiej w Bytomiu (Dz. U. Nr 21, poz. 146).

2. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 3 marca 1949 r. wydane w porozumieniu z Ministrem Oświaty o utworzeniu katedr, zakładów naukowych i klinik w Akademii Lekarskich w Bytomiu i Szczecinie (Dz. U. Nr 13, poz. 79):

- a. na Wydziale Lekarskim – katedry wraz z połączonymi z nimi klinikami: chorób wewnętrznych, chirurgii, stomatologii, pediatrii;
- b. katedry z połączonymi z nimi zakładami naukowymi: anatomii prawidłowej i topograficznej, histologii i embriologii ogólnej, chemii ogólnej, fizyki, nauk społecznych, fizjologii, chemii fizjologicznej, biologii, anatomii patologicznej, patologii ogólnej, farmakologii, higieny;
- na Oddziale Stomatologicznym Wydziału lekarskiego, katedry: protetyki dentystycznej, dentystyki zachowawczej, chirurgii stomatologicznej.

3. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 października 1949 r. w sprawie nadania Akademii Lekarskiej w Bytomiu nazwy „Śląska Akademia Lekarska imienia Ludwika Waryńskiego” (Dz. U. Nr 58, poz. 452).

4. Zarządzenie Ministra Zdrowia z dnia 7 stycznia 1950 r. (Nr P. II. 5655/49) o utworzeniu oddziałów inwestycji w działach administracyjnych akademii lekarskich (Dz. Urz. MZ Nr 2, poz. 19).

5. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 11 lutego 1950 r. w sprawie zmian organizacyjnych w akademiach lekarskich (Dz. U. Nr 7, poz. 79):

- a. na Wydziale Lekarskim – Katedra Mikrobiologii,
- b. na Oddziale Stomatologicznym – Katedra Ortodontcji.

6. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 3 kwietnia 1951 r. w sprawie zmian organizacyjnych w niektórych akademiach medycznych (Dz. U. Nr 20, poz. 164): na Wydziale Lekarskim – Katedra Radiologii, Dermatologii wraz z kliniką.

7. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 22 maja 1951 r. w sprawie zmian organizacyjnych w niektórych akademiach medycznych (Dz. U. Nr 28, poz. 223): na Wydziale Lekarskim – katedra chirurgii wraz z II kliniką, katedra chorób nosa, gardła i ucha.

8. Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 20 czerwca 1951 r. w sprawie zmian organizacyjnych w niektórych akademiach medycznych (Dz. U. Nr 34, poz. 275): na Wydziale Lekarskim – II Katedra Chorób Wewnętrznych wraz z kliniką.

9. Zarządzenie Ministra Zdrowia z dnia 21 września 1952 r. w sprawie zmian organizacyjnych w aka-

demiach medycznych (M. P. Nr A-85, poz. 150): na Wydziale Lekarskim – katedra z kliniką ftizjologii, położnictwa i ginekologii, chorób oczu, organizacji ochrony zdrowia wraz z zakładem neurologii; związa się katedrę wraz z zakładem stomatologii.

10. Zarządzenie Ministra Zdrowia z dnia 15 kwietnia 1953 r. w sprawie utworzenia specjalnych studiów wychowania fizycznego w akademiach medycznych (M. P. Nr A-41, poz. 503).

11. Zarządzenie Ministra Zdrowia z dnia 15 kwietnia 1953 r. w sprawie zmian organizacyjnych w akademiach medycznych (M. P. Nr A-63, poz. 772): na Wydziale Lekarskim – III katedrę wraz z kliniką chorób wewnętrznych, ortopedii wraz z kliniką, chorób zakaźnych, psychiatrii, medycyny sądowej wraz z zakładem, medycyny wojskowej wraz z zakładem.

12. Zarządzenie Ministra Zdrowia z dnia 11 czerwca 1954 r. w sprawie zmian organizacyjnych w akademiach medycznych (M. P. Nr A-60, poz. 803): II katedra położnictwa i chorób kobiecych wraz z kliniką; związa się katedrę nauk społecznych.

13. Zarządzenie Ministra Zdrowia z dnia 6 sierpnia 1955 r. w sprawie zmian organizacyjnych w akademiach medycznych (M. P. Nr 78, poz. 943): na Wydziale Lekarskim – III katedrę chirurgii wraz z kliniką.

14. Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 23 grudnia 1960 r. (NA-21-G-13/60) w sprawie przekształcenia Szpitala Miejskiego Nr 4 w Katowicach (Dz. Urz. MZi OS Nr 1, poz. 3): uchwałą Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Katowicach z dnia 21 kwietnia 1960 r. nr 14/182 i porozumieniem zawartym pomiędzy Śląską Akademią Medyczną a Wydziałem Zdrowia Prezydium Miejskiej Rady Narodowej w Katowicach z dnia 27 kwietnia 1960 r. przekształca się Szpital Miejski nr 4 w Katowicach, przy ul. Francuskiej 20/24 na Państwowy Szpital Kliniczny Nr 4 w Katowicach, wchodzący w skład Śląskiej Akademii Medycznej.

15. Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 25 kwietnia 1962 r. (NA-033-A-25/62) w sprawie zmian organizacyjnych w Śląskiej Akademii Medycznej im. L. Waryńskiego (Dz. Urz. Nr 10, poz. 59): istniejącą na Wydziale Lekarskim Śląskiej Akademii Medycznej im. L. Waryńskiego II Katedrę Chorób Wewnętrznych przemianowuje się na Katedrę Chorób Wewnętrznych i Zawodowych.

16. Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 18 marca 1967 r. w sprawie zmian organizacyjnych w Śląskiej Akademii Medycznej im. L. Waryńskiego (Dz. Urz. Nr 7, poz. 23): na Wydziale Lekarskim Śląskiej Akademii Medycznej im. L. Waryńskiego w ramach II Katedry Chirurgii tworzy się Klinikę Urologiczną.

17. Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 14 czerwca 1969 r. w sprawie zmian organizacyjnych w Śląskiej Akademii Medycznej (Dz. Urz. Nr 13, poz. 38): na Wydziale Lekarskim Śląskiej Akademii Medycznej, Klinikę Pediatryczną, istniejącą oznacza się jako I Klinikę Pediatryczną, tworzy się II Klinikę Pediatryczną.

18. Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 29 grudnia 1969 r. w sprawie likwidacji Państwowego Szpitala Klinicznego Nr 2 w Zabrze (Dz. Urz. Nr 1, poz. 1): z dniem 31 grudnia 1969 r. likwiduje się Państwowy Szpital Kliniczny Nr 2 w Zabrzu.

19. Zarządzenie Ministra Zdrowia z dnia 19 kwietnia 1956 r. w sprawie utworzenia i organizacji studiów praktycznej nauki języków obcych w akademiach medycznych.

20. Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 26 maja 1971 r. w sprawie zmian organizacyjnych w Śląskiej Akademii Medycznej (Dz. Urz. Br 14, poz. 67): w Śląskiej Akademii Medycznej tworzy się Wydział Farmaceutyczny.

21. Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 25 sierpnia 1971 r. w sprawie zmian organizacyjnych w Śląskiej Akademii Medycznej (Dz. Urz. Nr 18, poz. 97): na Wydziale Lekarskim tworzy się: Instytut Biologiczno-Morfologiczny, Instytut Medycyny Społecznej zwane dalej „Instytutem” znosi się: Katedrę Anatomii Prawidłowej i Topograficznej, Biologii, Chemii Ogólnej, Fizyki, Higieny, Histologii i

Embriologii Ogólnej, Organizacji Ochrony Zdrowia; na Wydziale Farmaceutycznym Śląskiej Akademii Medycznej tworzy się Instytut Chemii i Fizyki Medycznej.

22. Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 23 sierpnia 1971 r. w sprawie siedziby Śląskiej Akademii Medycznej im. L. Waryńskiego (Dz. U. Nr 22, poz. 206) siedzibą jest miasto Katowice.

23. Zarządzenie Ministra Zdrowia i Opieki Społecznej z dnia 3 sierpnia 1972 r. w sprawie zmian organizacyjnych w Śląskiej Akademii Medycznej w Katowicach (Dz. Urz. Nr 17, poz. 77): na Wydziale Lekarskim tworzy się: Instytut Biologiczno-Fizjologiczny, Instytut Patologii, Instytut Chorób Wewnętrznych, Instytut Chirurgii, Instytut Pediatrii, Instytut Chorób Układu Nerwowego i Narządów Zmysłów, Instytut Ginekologii i Położnictwa, Instytut Stomatologii, znosi się: Katedrę Anatomii Patologicznej, Chemii Fizjologicznej, Farmakologii, Fizjologii, Mikrobiologii, Patologii Ogólnej, I Chirurgii, II Chirurgii, III Chirurgii, Ortopedii, I Chorób Wewnętrznych, Chorób Wewnętrznych i Zawodowych, III Chorób Wewnętrznych, Pediatrii, Chorób Zakaźnych, Dermatologii, Fizjologii, I Położnictwa i Ginekologii, II Położnictwa i Chorób Kobięcych, Chorób Nosa, Gardła i Ucha, Neurologii, Chorób Oczu, Ortodoncji, Protetyki Dentystycznej, Dentystyki Zachowawczej, Chirurgii Stomatologicznej; na Wydziale Farmaceutycznym tworzy się Instytut Farmakodynamiki i Analityki Medycznej.

СИЛЕЗСКИЙ МЕДИЦИНСКИЙ ИНСТИТУТ ИМЕНИ ЛЮДВИКА ВАРИНСКОГО 1948—1973

Политические, экономические и социальные перемены, возникшие в Польше после окончания II-ой Мировой Войны открыли неведомые в прошлом нашей истории возможности возникновения высших учебных заведений, давших свободу народным талантам, а новая многочисленная интеллигенция может прекрасно служить своей родине. Силезия, древний район Польши, разорванный в прошлом захватчиками, а в позднейшей истории этой земли почти вся оставалась за пределами Польши вплоть до окончания второй Мировой Войны. Объединенная — могла и осуществляла мечты многих поколений силезского народа о его культурном подъёме (авансе). Для восстановления разрушенной войной страны уже в 1948 г. был создан Силезский медицинский институт им. Л. Варинского. Нужды всеводства, которое было центром польской тяжелой промышленности обосновали необходимость возникновения этого вуза для охраны здоровья населения этой области.

По инициативе тогдашнего силезско-домбровского воеводы генерала А. Завадского при помощи деятельного участия силезских врачей после многих затруднений был создан пали медвуз, который сегодня отмечает юбилей 25-летия своего существования. Силезский медицинский институт был открыт по распоряжению Совета Министров дня 20 марта 1948 г. под названием „Врачебный институт в Бытоме” с медицинским и стоматологическим факультетом. Распоряжением Совета Министров дня 24 октября 1949 г. Институт получил наименование „Силезский врачебный институт имени Людвига Варинского”, а затем распоряжением Совета Министров дня 30 марта 1950 г. переименован в „Силезский медицинский институт имени Людвига Варинского”. Распоряжением Совета Министров дня 23 августа 1971 г. установлено, что местопребыванием Силезского медицинского института имени Людвига Варинского будет город Катовице. Уже дня 20 октября 1948 г. начались в Рокитнице лекции студентов I курса медицины и стоматологии. Молодёжь получила первое студенческое общежитие в Рокитнице. В 1948/49 академическом году были приспособлены дальнейшие помещения для 2 и 3 курса учебы и для организационных единиц нпр. (главной библиотеки), а для молодежи было отдано второе студенческое общежитие в сумме на 418 мест.

Отдельные кафедры, учреждения и клиники локализованы ввиду недостатка комплекса зданий в одном месте, в трех и даже четырех местах нашего воеводства. Большинство теорети-

ческих учреждений, а также Ректорат первоначально находились в Забже-Рокитнице, часть клиник с аудиториями и лабораториями возникла после соответствующего переоборудования больниц в Забже и Бытоме, чтобы в недалеком будущем перенести их в Катовице — последнему местопребыванию Силезского медицинского института. Главные организационные единицы института создавались постепенно. В 1948 г. были созданы кафедры: Физики, Общей Химии, Правильной анатомии, Гистологии. В 1949 г. были организованы следующие кафедры: Кафедра и клиника внутренних болезней, Хирургии, Стоматологии, Педиатрии, а также кафедры и учреждения: Гистологии и Физиологии, Физиологической химии, Биологии, Патологической анатомии, Общей патологии, Фармакологии и Гигиены. На стоматологическом отделении созданы кафедры со следующими учреждениями: Зубопротезирования, Консервативной одонтологии и стоматологической хирургии. В 1950 г. были организованы кафедры и учреждения: Микробиологии и Ортодонтии. В 1951 г. создаются следующие кафедры и учреждения: Радиологии, Дерматологии, 2-я Кафедра и клиника хирургии, Клиника болезней носа, горла и уха, 2-я Кафедра и клиника внутренних болезней. В 1952 г. возникли следующие кафедры и клиники: Физиологии, Акушерства и гинекологии, Глазных болезней, Неврологии, Кафедра с учреждением Организации Охраны Здоровья. В 1952 г. возникло тоже Военное учреждение.

В 1953 г. была организована 3-я Кафедра и клиника внутренних болезней, Кафедра и клиника ортопедии, Заразных болезней, Психиатрии, Кафедра с учреждением Судебной Медицины и Институт Физкультуры. Годом позже в 1954 г. была организована 2-я Кафедра и Клиника Акушерства и Женских Болезней. В 1955 г. 3-я Кафедра и Клиника Хирургии. В следующем 1956 г. был организован Институт Практической Науки Иностранных Языков.

Организация так обширной базы требовала больших организационных усилий и значительных финансовых издержек на ремонты и оборудование объектов. Эту огромную работу можно было выполнить только благодаря постоянному попечению и помощи Воеводских Партийных и Административных Властей, чтобы по мере возможности обеспечить Вузу минимум условий к дидактической и научной работе и в результате приготовить нужные кадры врачей. В трудных — иногда во временных просто условиях

проводились дидактические занятия в первом организационном периоде. Несмотря на это первые выпускники по плану получили дипломы врачей медицины и стоматологии. Таким образом был закончен первый этап организации нашего Вуза. С согласия Партийно-организационных Властей воеводства и Министерства Здравоохранения мы приступили в 1957 г. к организационным работам целью локализации и последовательного объединения Вуза в Катовицах. Специальная Комиссия Министерства Здравоохранения одобрила в 1958 г. план на годы 1958—1965, который предвидит локализацию ряда клиник в существующих уже зданиях в Катовицах, а также локализацию Ректората, Деканата, Центральной Администрации, Главной Библиотеки. Одновременно планировалась стройка на территории Катовиц-Лиготы Клинического комплекса на 850 коек, Теоретических учреждений и двух студенческих общежитий. Это был план „минимум“, установленный для удовлетворения неотложных нужд вуза, принимая во внимание финансовые возможности Ведомства и необходимость быстрого объединения главных организационных и научно-дидактических единиц в Катовицах. Это решение требовало резолюции Совета Министров данной 7 июля 1959 года.

С течением лет нужды Вуза растут, возникают новые специализированные единицы. И так в 1967 году в пределах 2-ой Хирургической Кафедры создана Клиника Урологии, а в 1969 г. в пределах Кафедры Педиатрии 2-я Клиника Детских Болезней. Вместе с возрастающими нуждами Вуза растут и увеличиваются нужные кубатуры планируемых новых объектов. В 1973 г. наш Вуз располагает уже клинической базой в Катовицах, в значительной степени поправившей условия работы Вуза. Продвигается также стройка современного комплекса клиник на 520 коек с целой хозяйственной базой.

Эта инвестиция будет готова к употреблению уже в 1974 году и значительно улучшит клиническую базу Вуза, а также в большой степени уменьшит выступающий дефицит больничных коек на территории катовицкого воеводства. В 1973 г. в Катовицах-Лиготе начались также работы при постройке огромного комплекса зданий теоретических институтов с прозекторей и главной библиотекой. В 1975 году начнется стройка Педиатрического Института и следующих клинических институтов о совместном количестве 2000 коек, согласно перспективному плану развития Вуза, в 1971—1985-х годах. Динамическое развитие силезского района, модернизация и расширение промышленности значительно увеличивают потребность не только на более многочисленные но и о многих специализациях медицинские кадры. Вуз должен был увеличить набор студентов

на 1-ый курс учебы. В 1971 году возник при Силезском медицинском институте Факультет Фармации с направлением клинической аналитики, с размещением в Сосновце, а 1973 году Факультет обучения медсестер с местонахождением в Катовицах-Лиготе. Картина будущего современного медвуза является неопровержимым фактом и имеет огромное значение для дальнейшего развития целого социального здравоохранения на территории нашего воеводства. Деятельность Силезского медицинского института в период первых 23-х лет как и других вузов основывалась на кафедральной структуре. Изменяющаяся общественно-политическая ситуация заставила высшие учебные заведения, в том числе и наш институт, искать дороги полнейшего использования научного и дидактического потенциала, а также материальной базы в новых организационных формах.

Основной единицей стались институты, образованные объединением нескольких учреждений, клиник или лабораторий представляющих эту самую или родственную дисциплину. Первые институты возникли в Силезском медицинском институте распоряжением Министра Здравоохранения и Социальной опеки дня 25 августа 1971 года. Это были Институты: Биолого-морфологический, Социальной Медицины на медицинском факультете и Институт Медицинской Химии и Физики на Фармацевтическом Факультете. Одновременно были ликвидированы Кафедры: Правильной и Топографической Анатомии, Биологии, Общей Химии, Физики, Гигиены, Гистологии, Общей Эмбриологии и Организации Здравоохранения, а заведения, входящие в состав этих кафедр присоединены к новооткрытым институтам. Состав Институты Силезского медицинского института представляется следующим образом:

1. Биолого-морфологический Институт: Учреждения Описательной и Топографической Анатомии, Цитологии и Гистологии, Общей Медицинской Биологии, Самостоятельная Лаборатория Электронной Микроскопии.

2. Институт Социальной Медицины: Учреждения Организации Здравоохранения, Гигиены, Статистики и Эпидемиологии.

3. Институт Медицинской Химии и Физики: Учреждения Неорганической Химии, Анатомической Химии, Биоорганической и Биофизической Химии, Фитохимии, Физики и Биофизики, Самостоятельной Лаборатории Математики.

Дня 3 августа 1972 года на медицинском факультете образованы следующие организационные единицы: Биолого-физиологический Институт в состав которого входят Учреждения: Биохимии, Биофизики, Общей Химии, Фармакологии, Физиологии, Микробиологии.

Институт Патологии: Учреждения Цитодиагно-

стики, Патоморфологии, Общей и Экспериментальной Патологии.

Институт Внутренних Болезней: 1-я Клиника Внутренних Болезней, 2-я Клиника Внутренних Болезней, Клиника Внутренних и Профессиональных Болезней, Клиника Инфекционных Болезней, Клиника Дерматологии, Клиника Фтизопнеумологии.

Хирургический Институт: 1-я Клиника Общей Хирургии, Хирургическая Клиника Грудной Клетки, Клиника Ортопедии, Клиника Реабилитации, Клиника Урологии.

Институт Педиатрии: 1-я Клиника Педиатрии, 2-я Клиника Педиатрии, Учреждение Пропедевтики Педиатрии.

Институт Болезней Первой Системы и Органов Чувств: Клиника Ларингологии, Клиника Неврохирургии, Клиника Офтальмологии.

Институт Гинекологии и Акушерства: Клиника Акушерства и Гинекологии, Клиника Консервативной Гинекологии, Клиника Патологии Беременности, Учреждение Гинекологической Эндокринологии.

Стоматологический Институт: Клиника Челюстно-лицевой Хирургии, Учреждения Ортодонтии, Стоматологической Протетики, Консервативной Стоматологии.

Институт Фармакологии и Медицинской Аналитики: Учреждения Медицинской Аналитики, Фармацевтической Ботаники и Фармакогнозии, Фармацевтической Химии, Клинической Химии, Прикладной Фармазии, Фармакодинамики и Токсикологии, Фармацевтической Микробиологии, Технологии лекарственных Средств.

Одновременно с созданием институтов были ликвидированы Кафедры. Вне институтской структуры временно остались Кафедра и Учреждение Судебной Медицины, Кафедра и Клиника Психиатрии, Кафедра и Учреждение Радиологии и Учреждение общественных Наук. В первом году существования Силезский медицинский институт располагал небольшим составом научных работников. Тогда работало 13 самостоятельных и 30 подсобных научных работников, 2 лектора и 4 работника в библиотеке. В администрации работало 50 человек, а в группе научнотехнической и обслуживания вместе 119 человек. По мере развития медвуза создавались новые теоретические и клинические единицы, увеличивалось также количество научных работников. В настоящее время, через 25 лет, состав учащихся состоит из: 11 ординарных профессоров, 19 экстраординарных профессоров, 44 штатных доцентов, 6 внештатных доцентов, 181 адъюнктов, 162 старших ассистентов и 123 ассистентов.

Следует особенно подчеркнуть факт, что наш медвуз, как один из немногих в стране располагает полным подбором состава руководства Ка-

федр, Учреждений и Клиник медицинского и стоматологического факультетов, самостоятельными научными работниками, несмотря на то, что в минувший период 15 профессоров или доцентов перешли в другие средоточия, 9 ушло на пенсию, а 5 умерло во время работы в Вузе. Следует подчеркнуть, что наш медвуз кроме обучения врачей для общественного здравоохранения был и есть одновременно кузницей собственных научных кадров об этом наилучше свидетельствует факт, 64% дидактических работников — это выпускники нашего Вуза. Среди воспитанников есть 4 профессора, 13 доцентов, 120 адъюнктов, 200 старших ассистентов и ассистентов. В группе академических учителей все работники клинических институтов обладают специализацией первой и второй степени. Это успешное количественное и качественное развитие научных кадров связано с помощью, оказываемой Вузом в пределах кандидатских стипендий, стипендий на защиту диссертаций на звание доцента, докторантскую подготовку, выездов в связи с переобучением в страну и за границу.

В период 25-летия работники Института получили 120 кандидатских стипендий и 50 стипендий на подготовительное обучение на звание доцента. В обучении в стране (обмен студентов) принимало участие 365 работников. На обучении за границей пребывало свыше 400 человек, в том в демократических странах 180, а в других 220. Среди научных работников Института 2 профессора являются членами Польской Академии Наук, а первый Ректор получил титул *doktor honoris causa*. Много научных работников Института исполняет актуально функцию отечественных и воеводских консультантов. 3 работника занимают председательствующий пост управлений общепольских специализированных научных обществ. Научно-дидактические кадры, их количественное состояние и уровень обуславливают успешную реализацию заданий в области обучения кадров и развития научных исследований, а также высокий уровень лечебной помощи. Задания, касающиеся развития научных кадров, следуют прежде всего из-за необходимости гарантии правильной реализации дидактично-воспитательных и научно-исследовательских заданий, врачебного обслуживания и последипломного обучения.

Мы обучаем также научных работников и специалистов для общественного здравоохранения и ведомственных институтов следующих из нужд катовицкого воеводства.

Одновременно с количественным развитием кадров научно-дидактических работников для нашего Вуза мы должны заботиться о соответствующем специализированном развитии кадров районного здравоохранения, особенно в дефицитных дисциплинах таких как: неврология, радиология,

психиатрия, анестезиология, хирургия итп. На фоне общего прогресса в науке наш Вуз стал не только базой обучения кадров, новых высококвалифицированных врачей, но также, в более широком, чем до сих пор диапазоне, базой обучения и последипломного совершенствования. Быстрое развитие медицинских наук и постоянно прогрессирующая специализация в пределах отдельных дисциплин требует от выпускников медвузов всяких специальностей, постоянного восполнения, совершенствования и расширения знаний, приобретенных во время учебы. Прогресс индустриализации в катовицком воеводстве, а также преобразования, связанные с ним, требуют принимать во внимание в программе обучения некоторые изменения. Они касаются не только нужд в предельно количественном но и качественном. Мы должны в настоящее время больше времени посвятить проблемам охраны среды. Для этой цели предназначены соответственно большие средства на развитие разносторонних, комплексных и перспективных научных исследований для охраны естественной среды.

Целью систематического повышения уровня услуг санитарной службы Министерство Здравоохранения и Социальной опеки предписало в 1970 году углубление сотрудничества между медицинскими институтами и повседневной санитарной службой. В связи с этим расширили нынешнюю дидактическую базу на хорошо организованные районные больницы с одновременным назначением специализированных кадров на руководящие посты. Кроме того Институт образовал на базе клинических больниц ряд воеводских специализированных консультаций, управляемых научными работниками. Профессиональный надзор над лечебной деятельностью в нашем воеводстве исполняют несколько десятков работников Вуза. Этой самой цели служит дидактично-научная база в Центре Профессиональной и Лечебной Реабилитации в Силезских Рептах, в Воеводском Кардиологическом Средоточии в Забже, дидактическая база в Воеводской Больнице в Тыхах, а также в Воеводской Ревматологической Больнице в Гочалковицах, а в будущем в Ястшембю Здрю. Одним из главных направлений научной деятельности Вуза в минувшем 25-летию была проблема медицины труда и охраны естественной среды, интегрально связанной с промышленным характером нашего района. Обработываемые темы касаются: загрязнения и охраны воздуха, заболевания дыхательной системы и циркуляции крови, токсикологии естественной и промышленной среды, угрозы нервной системы в условиях современной урбанизации и индустриализации, промышленных травм и влияния высокой температуры, шума и вибрации на организм человека. В этом предельно опубликовано свыше тысячи работ.

Проблемой, обрабатываемой не только в отечественном масштабе, была проблема силикоза легких у шахтеров и работников других отраслей промышленности. Обработаны правила распознавания и врачебной профилактики силикозов, международный радиографический образец и классификацию болезней, вызванных пылью а также эпидемиологией силикозов у шахтеров. Многие кафедры проследили пригодность некоторых соединений в биологической профилактике силикозов. Второй широкой проблемой обрабатываемой в нашем медвузе, важной не только в нашей стране, это отравление металлами, главным образом тяжелыми металлами. Занимались также атмосферными загрязнениями, связанными с развитием промышленности и моторизации, в особенности: проблемой вредного влияния на живые организмы углекислого газа, углекислоты, двуокиси серы, окиси азота, сероводорода, а также паров этилового бензина.

Были прослежены не только механизмы токсического действия этих соединений, но обработаны также некоторые средства, имеющие значение в охране естественной среды. Исследованиями охвачено также влияние ионизирующих излучений на живые организмы.

Многосторонне было исследовано влияние шума, вибраций, электрического тока и электромагнитического поля на живые организмы.

Обработана также ранняя диагностика и лечение глухоты, особенно в период плодовой жизни. Эти исследования имеют основное значение в позднейшем реабилитационном сохранении здоровья. Комплексно обработана проблема влияния высокой температуры на живые организмы. Эти работы возбудили большой интерес в мире. Достижением медвуза было внедрение в польскую медицину клинической энзимологии и некоторых уникальных методов в отечественном масштабе, как обозначение альдостерона, а также введение радиоиммунологических методов обозначения пептидных гормонов. Теоретические учреждения и клиники занимались в минувшее время кардиологической проблематикой. Достижением в мировом масштабе было предъявление васкуляризации сердца человека через вневенечные артерии, а также обнаружение положительных васкуляризаций больших артерий и нервных стволов. Обработан ряд новых, до настоящего времени неприменяемых в терапии, антиаритмических средств. Особенного внимания заслуживают работы по исследованию патогенеза атероматоза.

В клиниках института применяются новейшие мировые достижения в области электротерапии, хирургии сердца и сосудов. Многие кафедры и клиники обработали комплексную проблему токсоплазмоза. Большую практическую пригодность имели опыты над детскими энтеропатиями.

Следует подчеркнуть введение в клиники современных методов стереорадиографии к исследованиям сосудов.

В хирургических клиниках введено много новых операционных методов. Очень оригинальным является метод пластики пищевода и желудка, а также опыты над реваскуляризацией сердечной мышцы. На высоком уровне поставлена диагностика и хирургическое лечение заболеваний щитовидной железы.

Специфика промышленного Силезского района заставила медику исследовать травматизм, связанный с несчастными случаями в коммуникации, особенно в горной и металлургической промышленности и обработать новые терапевтические методы. Этими проблемами занимаются многие клиники. Высоко специализировалась одна из клиник в сфере торакохирургии. Проблемами травм лицевого черепа занимается Клиника Стоматологической Хирургии, применяя много оригинальных методов лечения. Также Клиника Урологии обработала хирургическое поведение в наиболее частых травмах мочевых путей.

Часто встречаемые в промышленности ожоги роговицы были предметом обработки Офтальмологической клиники. Введение сжатых электрод с офтальмоскопом нашло применение в операциях отслоений сетчатки. Тематикой научных работ Учреждений Стоматологического Отделения были вопросы биологии пульпы, парадонтопатии, а также кариес зубов на территории Силезии. Очень интересное, имеющее практическое значение было введение в Учреждение Протетики зубных протезов нового типа как и обработка пригодности новых пластмасс в протетике. В Учреждении Ортодонтии обработаны между прочим методы раннего лечения челюстных аномалий. В районе Горной Силезии не было до сих пор медицинских научных традиций, не хватало оборудования опытной аппаратуры и экспериментальных научных кадров.

Однако, благодаря огромному усилению и посвящению руководителей кафедр и подсобно-научным кадрам, научная жизнь начала быстро развиваться в стенах молодого Вуза. Видимым показателем этого является количество опубликованных научных работ и их уровень.

Первые публикации показались уже через год после возникновения Силезского медицинского института, а в следующие годы число их из года в год возрастало. От начала существования Вуза до настоящего времени научные работники Силезского медицинского института опубликовали в польских и зарубежных журналах 7403 работы. Научная и исследовательская работа нашла также отражение в большом количестве докторантур и доцентур. Декапат и Факультетский Совет

осуществили до 1973 года 696 докторантур и 98 доцентур. Много результатов исследований было представлено на научных отечественных и зарубежных съездах (европейские страны, Северная и Южная Америка, Африка и Азия). Медицина Силезии добилась большого значения в мире, об этом свидетельствует широкое научное сотрудничество со многими зарубежными научными средоточиями, занимающимися наиболее существенными проблемами в области медицины. В минувшем 25-летию научные работники института организовали для района катовицкого воеводства ряд научных специализированных обществ. Научное средоточие представляемое Силезским медицинским институтом оказывает влияние не только своей деятельностью на район катовицкого воеводства, но принимает также живое участие в научной жизни страны. Доказательством этого являются многочисленные съезды, организованные Силезским медицинским институтом. Некоторые работники Вуза являются представителями польской науки во Всемирной Организации Здравоохранения или членами международных научных обществ. Медицинское обслуживание, становящееся тоже важным элементом работы Вуза Силезский медицинский институт реализует клиническими больницами, которые концентрируют клиники разных специальностей и клинические амбулатории. Клиники создавались последовательно от 1950 года, по мере возникающих нужд, персональных и квартирных возможностей. В 1973 году клиническая база Силезского медицинского института располагала 1435-ю койками в 14 клиниках локализованных в Государственных Клинических Больницах и 911-ю койками в 7-ми клиниках, работающих на базе районных больниц. В сумме больницы располагают 2346-ю койками в Клиниках Силезского медицинского института.

При Государственных Клинических Больницах работает в общем 27 клинических амбулаторий, 17 воеводских консультаций, 4 городские консультации, при клиниках, организованных на базе районных больниц 6 консультаций воеводских и 15 городских консультаций.

Размещение клиник в нескольких городах воеводства довольно далеко друг от друга затрудняло установление сотрудничества между клиниками и создало серьезные затруднения в правильной организации деятельности. Несмотря на это достижения медицинского обслуживания Государственных Клинических Больниц очень велики. Количество леченных больных в клиниках ГКБ в годы 1950—1972 охватывает пол миллиона, леченных в консультациях (амбулаториях) даже четыре миллиона. Количество пациентов, леченных в Учреждении Стоматологического Отделения от 1950 до конца 1971-ого года равнялось 947 945. Кроме того семь клиник организованных в район-

ных больницах в Бытоме, Люблинне и Катовицах совместно 911 коек, от начала своего существования до конца 1972 года лечили в общем 209 550 больных, а консультации, образованные на базе клиник, зарегистрировали в это время 620 517 больных. Совместно все клиники от начала своего существования лечили 698 497 больных, а консультации при клиниках и стоматологические консультации приняли 5 586 122 человека. Наши клиники проводят медицинское обслуживание по всем специальностям и удовлетворяют нужды района.

Со временем, по мере прогресса медицинской техники и формирования новых лечебных методов, в клиниках выделялись многочисленные современные, узко специализированные отделения и лаборатории. Эти отделения кроме медицинского обслуживания на наивысшем уровне становились и становятся в дальнейшем базой обучения для собственного и районного Здравоохранения. Некоторые из этих отделений осуществляют специализированный контроль над учреждениями районного Здравоохранения и принимают участие в организационных работах при образовании новых лечебных средоточий. Клиники систематически вводят современные исследовательские и лечебные методы покупая уникальную аппаратуру и вводя новые лабораторные методы. В некоторых отраслях знаний наши клиники достигли первенства в отечественном, а даже в мировом масштабе. Клиники являются главным лабораторно-диагностическим и лечебным средоточием для учреждений Здравоохранения. По инициативе научных работников Института в районных больницах, в которых локализованы клиники открыт ряд специализированных отделений вместе с консультациями чаще всего на воеводском уровне, обслуживающих всех больных, принимаемых этой больницей. Клиники сотрудничают с промышленными учреждениями и проводят профилактический осмотр персонала с особым учетом работников, подвергаемых влиянию вредных факторов в месте работы.

Разработанные методы медицинского осмотра и предупреждение профессиональных болезней значительно содействовали улучшению состояния здоровья рабочего коллектива, усовершенствованию

диагностики и уменьшению вредности промышленной среды. Институт принимал непосредственное участие в организации лечебного дела на территории воеводства через своих работников, которые входят в состав коллектива воеводских специалистов. Клиники были и будут учебной базой для врачей районного Здравоохранения. Это обучение проходит в разных организационных формах как в самих клиниках так и в научных кружках, врачебных обществах, курсах обучения, научных совещаниях и т.д. Назначение Проректора к делу последипломного обучения позволит охватить в одинаковую организационную форму широкую проблематику последипломного обучения и точно определить Вуз в сфере обучения. Клиники Силезского медицинского института воспитали многих врачей с большими профессиональными классификациями, которые занимают ответственные посты главных врачей в районных больницах. От момента приема в наш Вуз в 1948 году первых 135 студентов на медицинский факультет и 96 на стоматологический факультет до настоящего времени — до 1973 года наш Вуз обучил 4655 врачей медицины и 1667 врачей стоматологов. Эти люди всесторонне подготовлены к поднятию опеки над населением нашего промышленного района. Это также врачи общественно сформулированные, подготовленные к научным исследованиям.

Через несколько лет оставят наш институт магистры фармации, а затем выпускники факультета профессии медсестер. Медицинский институт обучает в настоящее время работников всяких медицинских профессий, что будет содействовать всестороннему и гармоничному развитию Здравоохранения и значительно облегчит организацию лечебного дела. Существовавшее до сих пор развитие Вуза свидетельствует о его энергии, о широких горизонтах, правильной оценке новых проблем и заданий, стоящих перед Здравоохранением нашего района. Эта именно политика нашего Вуза является гарантией, что тезисы и главные направления действия, намеченные 6 Съездом ПОРП и 13 Воеводской Конференцией ПОРП, всесторонне подчеркивающие задания в сфере охраны здоровья населения будут не только реализованы но и развиваться.

THE SILESIAN „L. WARYŃSKI“ MEDICAL ACADEMY

Political, economical and social changes, which had taken place after the end of World War Two, opened unprecedented possibilities as compared with the history of our past times for the rise and advance of academic high schools which released our nation's talents and abilities so that the new and numerous intellectuals could serve now best their home country. Poland's ancient part – Silesia –, in the past partitioned by its occupants, was later left beyond the frontiers of Poland, in its predominant part even up to the end of World War Two. Afterward, already integrated Silesia could realize the dreams of its past generations in the hopes of their advancement and progress. In the course of rebuilding the country, ruined by the last war, the Silesian „Ludwik Waryński“ Medical Academy was established already in 1948. The needs of the Silesian Voivodeship (Province) the centre of Polish heavy industries, determined the necessity of erecting this Academy, taking care of the health of that region's inhabitants. Initiated by the then Chief of the Silesian-Dombrovian Voivodeship General Alexander Zawadzki, aided by the socially engaged Silesian physicians, and, after overcoming numerous difficulties, this Academy began its existence and is now celebrating its XXVth anniversary.

The Silesian Medical Academy was erected by Decree of the Council of Ministers on March 20th, 1948, and first was named "Medical Academy of Bytom", comprising a Faculty of General Medicine and one of Stomatology. By a further Decree of Cabinet – on October 24th, 1948, its name was changed into "The "Ludwik Waryński" Medical Academy". By Decree of the Cabinet of the 23rd August, 1971, it was decided to localize the Silesian Medical Academy in the City of Katowice.

It was already on the 20th of October, 1948, that lectures and classes for the first year's students of medicine and stomatology had begun. The students received their first Students' Home at Rokitnica. During the academic year 1948/1949 some more buildings were adopted for students of the II and III years' courses, as also some for organizational units, e. g. for the Main Library and one Students' Home more (together for 418 persons). The adequate Chairs, Institutes and Clinics – in lack of complex buildings at one place – were localized in three, and later – even in four towns of our voivodeship. Most of the theoretical departments and the Rectorate were initially localized at Zabrze-Rokitnica; whereas part of the clinics, auditory-rooms and the laboratories were placed at the hospitals of Zabrze and Bytom after proper adaptation. In the last time, however, they were transferred to Katowice, the final

seat of the Silesian Medical Academy. The Academy's principal organizational units were being established step by step. In 1948 the Chairs for Physics, General Chemistry, Descriptive Anatomy and Histology were created, and in 1949, there followed others, as: the Chair and Clinic for Internal Diseases, Surgery, Histology and Physiology, Physiological Chemistry, Biology, Pathologic Anatomy, General Pathology, Pharmacology and Hygienics. At the Department of Stomatology there were established the Chairs and Divisions of Dental Prosthetics, Conservative Dentistry and Stomatological Surgery. In 1950 the Chairs and Institutes of Microbiology and Orthodontics were established.

In 1951 the following Chairs and Institutes started work: those of Radiology, Dermatology, the II Chair and Clinic of Surgery, the Clinic for Diseases of Ear, Nose and Throat, the II Chair and Clinic of Internal Diseases.

In 1952 some more chairs and clinics were organized – those of Physiology, Obstetrics and Gynaecology, Ophthalmology, Neurology, and the Chair and Department for Health Care Organization. In the same year the Section of Military Training was established. In 1953 the III Chair and Clinic of Internal Diseases, the Chair and Clinic of Orthopaedics, of Infectious Diseases, of Psychiatrics, the Chair and Section of Medical Jurisprudence, and the Section of Physical Training were constituted. One year later, in 1954, the II Chair and Clinic of Obstetrics and Gynaecology started work. In 1955, the III Chair and Clinic of Surgery were erected, and in 1956 there was organized a Section of Practical Foreign Language Teaching.

The organization of such a broadly expanded basis required a lot of planned efforts and serious expenditures for the equipment and maintenance of buildings and other objects. This hard work could only be performed thanks to the continuing care and assistance on the side of the Voivodeship Party Authorities and Administrative Boards with the aim to give the Academy the minimum of work conditions for teaching and research and for the training of physicians. During the first period of this organized work, the teaching activities had to be carried on in difficult, sometimes even in rather provisional circumstances. In spite of all that, the first graduates obtained their academic diplomas of physicians resp. stomatologists in due time. And thus the first period of organizational work at this Academy was closed.

With the consent of the Party and Organization Authorities of our Voivodeship and of the Minister for Health we started further organizational work in 1957 aiming at the final localization and successive

integration of the Academy in Katowice. A special Committee of the Minister of Health accepted in 1958 the plan for the years 1958–1965, which provided the localization of some clinics in several already existing buildings in Katowice as also the localization of the Rector's Office, the Dean's Office, the Central Administration, and the Main Library. This plan also provided for the construction of an 850-beds' clinical complex, theoretical institutes, and two Students' Homes at Katowice-Ligota. All of that constituted only a minimum-plan which was fixed on the basis of only satisfying the most urgent needs of the Academy, taking into consideration the financial possibilities of the Ministry concerned, as also the necessity of faster integrating the principal organizational, scientific and teaching units in Katowice. Such a decision required, however, a new decree on the side of the Cabinet, which was issued on the 7th of July, 1959.

In the course of years that followed, the needs of the Academy were growing, and modern specialized units were to be erected. In 1967, there were established, within the frames of the II Chair of Surgery – the Clinic of Urology; and in 1969 – at the Chair of Paediatrics – the II Clinic for Diseases of Childhood. Along with the Academy's steadily growing needs, the multi-foldly rising cubic spaces of the planned new objects were growing, too. In this current year (1973), the Academy is already in possession of a clinical basis in Katowice, and this fact has considerably improved its work conditions. Fairly advanced is the construction of a modern 520-beds' complex of clinics with proper economic and administrative annexes. A full utilization of this investment in 1974 will considerably improve the Academy's clinical basis, and, in an important degree it will also cover the lack of hospital beds in Katowice Voivodeship. In 1973, we also started work in constructing a large complex of buildings for various theoretical institutes – the Anatomicum and the Main Library in Katowice-Ligota. In 1975, the construction of the Institute of Paediatrics and some further clinical institutes with about 2000 beds will be started in accord with the perspective plans for developing the Academy during the period of the years 1971–1985. The dynamic development of the Silesian region, modernization and expansion of its industries significantly increases the needs for numerous and specialized physicians. The Academy had to raise the number of enlistments for the first year's courses of studies. In 1971, there was opened the Pharmaceutical Department specializing in clinical analytics, localized in the adjacent city of Sosnowiec, and in 1973 – a Department of Nursery localized in Katowice-Ligota.

The vision of a modern School of Medicine in future is being realized in full scope, what is of enormous importance for the whole of a prosperous

development of the National Health Service in our Voivodeship. The activities of the Silesian Medical Academy during the first 23 years were based on the structure of chairs – similarly as in other academic high schools. The changing socio-political situation brought about structural alterations in the high school system, and, consequently in our Academy, too, – searching for new ways of better utilizing the potential research and teaching capacities as also the material basis by means of new organizational forms and moods.

At present, the institutes have become principal units, formed by uniting several chairs, clinics or laboratories which represented the same or related discipline. By order of the Minister for Health and Social Welfare of August 25, 1971, the first institutes were erected at the Silesian Medical Academy: the Institute of Biology and Morphology and the Institute of Social Medicine at the Faculty of Medicine; the Institute of Chemistry and Medical Physics – at the Pharmaceutical Department. Simultaneously the Chairs of Descriptive and Topographic Anatomy, Biology, General Chemistry, Physics, Hygienics, Histology and General Embriology, Health Care Organization and also the research sections of these chairs were incorporated into the newly erected institutes. The list of actual Institutes at the Silesian Medical Academy runs as follows:

1. Institute of Biology and Morphology
Department of Descriptive and Topographic Anatomy,
Department of Cytology and Histology,
Department of General Medical Biology,
Independent Laboratory of Electronic Microscopy.
2. Institute of Social Medicine
Department of Health Care Organization,
Department of Hygienics,
Department of Statistics and Epidemiology.
3. Institute of Chemistry and Medical Physics
Department of Anorganic Chemistry,
Department of Analytical Chemistry,
Department of Organic and Biophysical Chemistry,
Department of Phyto-Chemistry,
Department of Physics and Biophysics,
Independent Section of Mathematics.

On August 3rd, 1972, there were established at the Faculty of General Medicine the following organizational units:

- the Institute of Biologic Physiology with research departments of: Biochemistry, Biophysics, General Chemistry, Pharmacology, Physiology, Microbiology;
- the Institute of Pathology with research departments of:
Cytodiagnostics, Pathomorphology, General and Experimental Pathology;

the Institute of Internal Diseases with:

the I Clinic of Internal Diseases, the II Clinic of Internal Diseases, the Clinic of Internal and Industrial Diseases, the Clinic of Dermatology, the Clinic of Phthisiopneumonology, the Clinic of Infectious Diseases;

the Institute of Surgery with:

the I Clinic of General Surgery, the II Clinic of General Surgery, the Clinic of Thorax-Surgery, the Clinic of Orthopaedics, the Clinic of Urology, the Clinic of Rehabilitation;

the Institute of Paediatrics with:

the I Clinic of Paediatrics, the II Clinic of Paediatrics, the Department of Paediatric Propaedeutics;

the Institute of Diseases of the Nervous System and Sense Organs with:

the Clinic of Laryngology, the Clinic of Neuro-Surgery, the Clinic of Neurology, the Clinic of Ophthalmology;

the Institute of Gynaecology and Obstetrics with:

the Clinic of Obstetrics and Gynaecology, the Clinic of Conservative Gynaecology, the Clinic of Pathologic Pregnancy, the Department of Gynaecologic Endocrinology;

the Institute of Stomatology with:

the Clinic of Maxillary Surgery, the Department of Orthodontics, the Department of Stomatologic Prosthetics, the Department of Conservative Stomatology;

the Institute of Pharmacology and Medical Analytics with:

the Department of Medical Analytics, the Department of Pharmaceutic Botany and Pharmacognosy, the Department of Pharmaceutic Chemistry, the Department of Clinical Chemistry, the Department of Applied Pharmacy, the Department of Pharmaco-Dynamics and Toxicology, the Department of Pharmaceutic Microbiology, the Department of Drug Technology.

By establishing these Institutes the so far existing chairs were cancelled. Beyond the new structure of the Institutes there were temporarily left working the following chairs:

the Chair and Department of Medical Jurisprudence,
the Chair and Clinic of Psychiatics,
the Chair and Department of Radiology,
the Department of Social Sciences.

During the first year of its existence the Silesian Medical Academy disposed of only a scarce number of scientists – 13 professors and readers (lecturers) and 30 assistants, two foreign language lecturers and four librarians. The administrative staff consisted of fifty clerks, and the group of technical research assistants and servants comprised 119 persons in sum. In the course of the Academy's growth there

arose new theoretical and clinical units, in consequence of what the number of scientists and research workers was steadily growing. At present, i. e. after 25 years of existence, the teaching staff comprises: 11 professors, 19 associate professors, 44 full-time readers, 6 lecturers, 181 assistant lecturers, 162 senior assistants, and 123 assistants.

It should be specially stressed that the Academy as one of only a few in the country disposes of a full staff of heads of chairs, departments and clinics – both at the Faculty of General Medicine and the Department of Stomatology – in spite of the fact that during the last years 15 professors and readers moved over to other scientific centres, 9 were pensioned off, and 5 persons died during full activity. It is likewise noteworthy that our Academy beside training physicians for the National Health Service has also been educating research workers for its own needs. About 64 per cent of the actual teaching staff belong to its own graduates, among whom there are four professors, 13 readers, 120 lecturers, and about twohundred senior assistants and assistants.

In the group of academic teachers all of the research workers are in possession of the first and second degrees of specialization. This favourable development of the scientists' staff – both in quantity and qualifications – is due to the aid and assistance which the Academy grants as to the scope of scholarships, fellowships as also of special doctorship studies and additional training courses, both at home and abroad.

During the past 25 years the Academy's research workers were awarded 120 scholarships (for obtaining a doctor's degree) and fifty post-doctoral fellowships. 365 junior research workers took part in training at home (by exchange of assistants). In training courses abroad more than 400 persons took active part, 180 – in socialist countries and 220 – in others. From among the Academy's scientists two professors are Members of the Polish Academy of Science, and the Academy's first Rector was awarded the title of Doctor honoris causa. Many of the Academy's research workers are active as national and voivodeship consultants. Three of them hold offices as presidents of the boards of Polish (national) scientific societies. The scientific staff of the Academy's teachers, their number and qualifications, stipulate a prosperous realization of all the tasks in training physicians, in developing scientific research as also relevant results in medical services and benefits. The tasks concerning the development of research workers arise above all from the necessity to assure a proper realization of the current educational training, from the scientific research engagement (problems, new topics and themes, and the like), from the medical treatment services and also post-graduate training.

We also intend to train research workers and specialists for the National Health Service and Institutes of competence in accord with the needs and requirements of our Voivodeship.

Along with the quantitative training of research workers continuous care is given to an adequate and proper specialization of physicians, to the needs of the territorial health service, and especially to such deficit disciplines as neurology, radiology, psychiatry, anaesthesiology, surgery, and some others. On the background of a general progress in science our Academy has not only become a training basis for research workers, for highly qualified physicians, but also — in a far greater degree than ever before — a basis for post-graduate training and perfecting. The rapid growth of medical science and the steadily advancing specialization within the single disciplines compel medical graduates of any specialization to complete, to perfect and to widen their own knowledge acquired during the courses of studies. The advanced industrialization of Katowice Voivodeship and all the changes that ensued require also consequent alterations in educational programmes. And this refers not only to current needs in quantity, but in quality as well, so that more time is to be devoted to the problems of environment protection. For this purpose considerable funds have been assigned in order to foster the development of multisided, complex and continued investigations with the aim of protecting this natural environment.

For a systematic rise of the level in medical treatment services the Ministry of Health and Social Welfare recommended in 1970 to widen co-operation between the Medical Academies and the National Health Service. In connection with that the teaching basis has been enlarged by well-organized territorial hospitals with a simultaneous engagement of specialists for leading positions. Beside that, the Academy established a series of specialized district (voivodeship) dispensaries managed by research workers on the basis of clinical hospitals. Several academic teachers belong to the supervising board of medical treatment activities in our Voivodeship. The teaching and research basis in the Professional Rehabilitation and Therapeutic Centre of Repty Śląskie, the District Cardiological Centre of Zabrze, the teaching basis in the District (Voivodeship) Hospital of Tychy and the District Rheumatological Hospital of Goczałkowice — and in the near future also of Jastrzębie-Zdrój — serve the same purposes. One of the main lines of the Academy's research activities during the past 25 years were the problems of industrial medicine and natural environment protection, integrally connected with the industrial character of that region. The elaborated topics refer to the problems of: air pollution resp. protection, diseases of the respiratory system and circulation, toxicology

of the natural and industrial environment, threats to the nervous system due to modern urbanization and industrialization, industrial injuries and influence of high temperatures, influence of noise and vibrations on human organism. So far, more than one thousand papers have been published on these themes and topics. The problem of "colliers' lungs" — and of other industrial workers, too, — has been worked out on a larger scale than that of this country. Principles of diagnostics and medical prophylaxis regarding the "collier's lung" disease also have been elaborated. An international module (standard) and classification of diseases caused by dust and the epidemiology of collier's lung have been determined, too. Another important problem of general importance, also investigated by this Academy, was that of poisoning caused by metals, especially by the heavy ones. Much considering was dedicated to atmosphere pollution, linked with the advancing industrialization and motoring, and especially to the problems of dangerous influences of carbon monoxide and carbon dioxide, sulfur dioxide, nitrogen monoxides, sulfuretted hydrogen and vapours of leaded fuels. Not only, that the mechanisms of toxic activities of those compounds were investigated, but also some remedies of importance for the natural environment protection were elaborated. These investigations also comprised the influence of ionizing radiation on living organisms. Multisided was the research on the influence of noise, vibrations, the electric current and the electromagnetic field on man. Early diagnostics and treatment of deafness, especially during embryo-life, were also worked out. All of these investigations are of essential importance in later rehabilitating procedures. The problem of high temperature influence living organisms was complexively worked out. These papers aroused deep interest in the world. One of the significant achievements of the Academy was to introduce clinical enzymology as also some unique methods on national scale into Polish medicine, as: determination of aldosterone, renin activity and also radioimmunological methods for the determination of peptide hormones. The theoretical departments and clinics were investigating cardiological problems during the last years.

The demonstration that the human heart could be supplied with blood by extracoronary arteries was an achievement widely appreciated in the medical world. Several new antiarrhythmical drugs so far not used in medical treatment were evaluated. A vast group of papers was dedicated to the pathogenesis of arteriosclerosis. The academic clinics have introduced the modern achievements in the field of electrotherapy and cardiovascular surgery. Some chairs and clinics have elaborated the problem of toxoplasmosis. Research on enteropathies of childhood has led to important practical consequences.

The introduction of modern stereoradiographic methods by angiologists is noteworthy.

Surgical clinics have introduced several new operative methods, e. g. the method of a plastic reconstruction of esophagus and stomach, and attempts of heart muscle revascularization. Diagnostics and surgical treatment of thyroid disease have reached a high standard.

Specific industrial character of Silesian district led to investigations strictly connected with locomotional and industrial accidents, especially with injuries in mining and metallurgy, and also to the elaboration of therapeutic methods. These problems are studied in several clinics. One of them has highly specialized in thoracosurgery. The Clinic of Stomatological Surgery is concerned with problems of maxillar surgery and worked out several original methods of treatment.

The Clinic of Urology elaborated surgical procedures in the frequently encountered injuries to urinary tract. Often in industry occurring cornea burns were subject of investigation in the Clinic of Ophthalmology. Application of electrodes linked with ophthalmoscope is used in operations for retinal ablation. Main topics of research in the divisions of the Stomatological Department were such problems as the biology of tooth pulp, the parodontopathies and dental caries in the Silesian area. Very interesting and practically useful was the introduction of modern type prostheses and application of modern plastics in prosthetics. In the Division of Orthodontics were elaborated the methods of preventive treatment of maxillar deformities.

There was in fact no scientific medical tradition in Upper Silesia till 1948, so the Academy started its activities with treat needs for research equipment and experienced teaching staff. However, thanks to enormous efforts and the devoted work of professors and their assistants, the scientific community steadily kept developing for the better. This can be clearly seen from both the increasing number of publications and their growing standard. The first publications appeared already a year after the erection of the Silesian Medical Academy. In the following years their number rapidly increased from year to year. Since the Academy's beginnings 7405 papers have been published in journals at home and abroad by its scientists. Scientific research also found expression in numerous doctors' theses and dissertations for professorship. Till 1973 the Dean and Faculty Council awarded 696 doctorships and 98 readerships (*venia docendi*). Many research results were presented during meetings and congresses in the country and abroad (Europe, North and South America, Africa and Asia). Silesian medicine seems to have already acquired a high rank in the world what is evident from the broad cooperation with numerous scientific centres. In the past 25 years the Academy's research

workers organized a series of specialist societies in the Silesian region. As a research centre, the Silesian Medical Academy comprises by its activities not only the Silesian area, but also holds an important position in the country's scientific life. Numerous scientific meetings are organized here. Several professors are representing Polish science in the World Health Organization and are active members of international medical societies. Medical care, an equally important activity of the Academy, is realized through teaching hospitals, which consist of specialized clinics with their out-patients departments. Those clinics were successively created since 1950 to meet the growing needs within the limits of disposable buildings and trained staff. In 1973 the teaching hospitals of the Academy disposed of 1435 hospital beds in 14 clinics and 911 beds in 7 clinics based in territorial hospitals — a total of 2346 beds. At the teaching hospitals are located 27 outpatient departments, 17 district consultancy dispensaries, 4 municipal dispensaries — and linked with clinics based in territorial hospitals, there operate 6 consultancy district and 15 municipal dispensaries.

The dispersed localization of clinics in several towns rather distant one from another led to difficulties in interdisciplinary co-operation and in proper functioning. In spite of this, teaching hospitals have much contributed to the population's health care. In the years 1950–1972 the number of patients admitted to teaching hospitals reached nearly half a million, and of those seen at outpatients' departments — even four millions. The Divisions of the Stomatological Department have cared for 947,945 patients — in the years 1950–1971. The above mentioned seven clinics based in territorial hospitals of Bytom, Lubliniec and Katowice have treated a total of 209,550 patients since the very beginnings of their establishment till the end of 1972, and the dispensaries linked with those clinics have registered 620,517 patients in that same period. In total: all the teaching hospitals have so far treated 698,497 patients, and outpatients' clinics have seen 5,586,122 patients. Our clinics give medical facilities of all specializations and meet the region's needs and demands. Along with the progress of medical techniques and the steadily improving modern methods of medical care, numerous modern specialized divisions and laboratories were established in the course of time. Beside contributing medical facilities of the highest standard, these divisions have been actually serving as teaching bases for the Academy's own as also for the territorial health service staffs. Some of those divisions take active part in the specialistic supervision of the territorial health service stations as also in organizational work when such new medical care stations are to be established. The clinics systematically make use of modern methods for research and medical treatment

by acquiring indispensable or unique equipment or apparatus and by also utilizing the latest laboratory methods. In some fields of medical knowledge our clinics have attained very excellent standard in the country, and even in the world. They constitute main diagnostic-consulting centres as well as medical treatment stations of the Health Service.

Initiated by the Academy's scientific staff in territorial hospitals, where clinics very often have been localized — for the most part on voivodeship scale, a whole series of specialist divisions with linked dispensaries have been established where, in general, patients admitted to a given hospital are in medical care. The clinics co-operate with industrial enterprises in performing prophylactic examination of their crews of workers, giving special attention to those working under dangerous influences of an obnoxious works-environment.

Specially elaborated methods of investigating and preventing industrial (professional) diseases have considerably contributed to the improvement in the general health state of the crews, to perfectionating diagnostics, and to diminishing dangerous influences of working-places. The Academy directly has active part in organizing medical care by its staffs in the Voivodeship, who are members of the Voivodeship Medical Specialists' Teams. The clinics continue their activities as training bases for the physicians of the district health service. This training continues being performed in various organizational shapes within the clinics concerned as also in scientific circles, medical societies, training courses, consultory meetings, and others. The actual nomination of the

Prorector for Postgraduate Training will allow for an organizational uniformity of the wide problems in postgraduate training and a strict precision of the Academy's tasks in this aspect. The Academy's clinics have trained numerous highly qualified physicians who hold responsible posts of hospital head-doctors all over this region. Up from 1948, when the first 135 students of medicine and 96 students of stomatology had enlisted till this current year — 1973, the Academy has trained 4.655 physicians and 1.667 stomatologists. All of them are broadly educated and prepared for taking care of our industrialized region's inhabitants, and they also are socially prepared to undertake research work.

After a couple of years, Masters of Pharmacy, and somewhat later, Graduates of the Nursery Department will receive their diplomas. The Academy at present is training graduates for all of the medical callings and professions, what undoubtedly will contribute to a further harmonic and universal development of the Health Service and provide considerable facilities for the organization of medical care and treatment. So far, the Academy's development gives full evidence of its vigorous elasticity, wide scopes, of its ability to evaluate new problems and hard tasks for our region's Health Service. And the Academy's politics guarantees that the theses and main directions of its activities, delimited by the VIth Congress of the Polish United Workers' Party and the 13th Voivodeship Conference of the P.U.W.P. which specially stressed the principal tasks concerning health protection of the population, will not only be fully realized, but also developed.

INDEKS NAZWISK

Achtelik Werner 64, 87, 227, 244
 Achtelik Weronika 237, 246
 Adamczyk Helena 235, 253
 Adamczyk Roman 111, 112, 227, 234, 249
 Adamkiewicz Kozimierz 116, 118, 123, 231, 233
 Adamus Jerzy 115, 234
 Adamski Ryszard 239
 Adrjanowicz Alicja 260
 Adrjanowicz Lech 54, 258
 Altman Siemian 254
 Amster Anna 194
 Anget J. 158
 Anioł Anna 251
 Ansion Ewa 194
 Antczak Jolanta 245
 Antes Bożena 247
 Antonik Jadwiga 243
 Antoszewski Zygmunt 175, 235, 250
 Apczyńska Ruta 258
 Appel Ilza 260
 Arct Witold 231
 Ataman J. 194, 195

Babiał Irena
 Bachman Elżbieta 245
 Bacia Konrad 237
 Bacler Helena 259
 Baczyński Stanisław 245
 Badura Róża 137, 252
 Bagiński Stefan 28
 Bahrycz-Luderowa M. 71
 Bajor Elżbieta 253
 Bajtlik Bogumiła 128, 185, 200
 Balicki Jerzy 249
 Baldys A. 195
 Banaszkiewicz Zdzisław 236
 Baniak Henryk 237
 Bański Jan 175
 Bara Bolesław 234
 Baranowska Irena 258
 Baranowski Zygmunt 235
 Barańska Maria 257
 Barańska-Gachowska Maria 150, 151, 222, 224, 228, 231, 234, 253
 Bardowski Piotr 12
 Barska Jadwiga 257
 Bartnicka-Jabłkowska Wanda 134, 234
 Baryluk Mieczysław 237
 Barysz Henryk 234
 Batko Bronisław 234

Bekier Alicja 192, 194, 253
 Bem Tadeusz 232
 Bendkowski Witold 248
 Benisz Bożena 251
 Benon W. 194
 Bernacka Gabriela 245
 Bethge-Iwańska Jolanta 236
 Bezeg Winicjusz 185, 205
 Bezner Maria 249
 Będkowski Andrzej 189, 235
 Białas Bogdan 246
 Białas J. 201
 Białasik Daniel 257
 Białaczek Urszula 248
 Bielaj Jadwiga 253
 Bielawski Jerzy 184
 Bielowski Piotr 247
 Bielska Jadwiga 258
 Bielska Janina 251
 Bielski Józef 231, 232, 233
 Bienia Jerzy 234
 Bień Barbara 234
 Biernawska Krystyna 235, 253
 Biernawski Wiesław 234
 Bierut Bolesław 31
 Bilińska Barbara 255
 Billy-Prygowa Zofia 236, 253
 Biskupska-Karasińska Maria 248
 Bitek-Łabus Jadwiga 128, 251
 Bittner Czesław 186, 251
 Bleja Ruta 260
 Blinstrub Barbara 249
 Blitek-Golc Danuta 236, 249
 Blot Anna 255
 Bluszcz Andrzej 182, 243
 Bluszcz Gerard 237
 Błaszczczyńska Maria 237, 251
 Błońska B. 194
 Bober Antoni 92, 189, 191, 229, 235, 246
 Bober E. 195
 Bochenek Stanisław 257
 Bochenek Zdzisława 259
 Bogdanowski Tadeusz 236, 248
 Bogusz Waldemar 235
 Boguszewska Anna 250
 Bogusz Wanda 251
 Bojarski Zbigniew 236, 248
 Bolechawska-Tarmas Irena 236
 Bołdyriw-Kośmider Szarlota 237
 Bonczek Anzelm 236
 Borkowska Zofia 236, 251, 133

- Borkowska-Scheller E. 196
 Borowiecka-Sieg Irena 243
 Brodziak Andrzej 237, 247
 Broll Alfred 236
 Bross Wiktor 26, 27
 Brożek Krzysztof 237
 Brudnik Andrzej 238, 252
 Brudnik Barbara 137, 247
 Bruk-Stonawski Władysław 159
 Brus Ryszard 81, 83, 88, 199, 227, 234, 245
 Brykalski Andrzej 175, 176, 239, 259
 Bryła Irena 258
 Brzegowy Adam 236, 243
 Brzezińska-Rubisz, zob. Rubisz-Brzezińska
 Brzeziński Tadeusz 260
 Brzóska Z. 227
 Brzyski Jerzy 238, 254
 Bubala Józef 189
 Bucelski Kazimierz 259
 Buczkowski Mieczysław 234
 Bulsiewicz-Ciemniewska Henryka 244
 Buntner Barbora 247
 Burczek Ryszard 235
 Bury Jan 260
 Burzycka Barbara 258
 Buschman Liza 257
 Busek Józef 63, 175, 243
 Butrym Teresa 244
 Bylina Jadwiga 234
 Byrski Erwin 259
- C**
 Cabański Mieczysław 236
 Cegielka Marian 238
 Cekański Adam 139, 140, 141, 224, 227, 228, 231, 252
 Ceypek Tadeusz 129, 130, 131, 221, 224, 226
 Chechelska Barbara 255
 Chechelski Janusz 182
 Chłopicki Krzysztof 121, 157, 158, 224, 232, 234, 254
 Chłopicki Władysław 132, 133, 215
 Chmielarska Krystyna 247
 Chmielowska Danuta 257
 Chociłowski Witold 250
 Chorążak Tadeusz 106, 107, 108, 207, 216, 217, 221, 224, 227, 228
 Chorążak-Pietrzykowska, zob. Pietrzykowska-Chorążak
 Chorąży Mieczysław 231
 Chorąży Tadeusz 225
 Chorąży Wiesław 83, 152, 255
 Chrobak Elżbieta 259
 Chromy Wacław 119, 234
 Chruściel Andrzej 189, 236, 252
 Chruściel Helena 238, 253
 Chruściel Maria 81, 83, 88, 227, 231, 233
 Chruściel Tadeusz 80, 81, 83, 85, 88, 227
 Chrzęszcz Krystyna 251
- Chwalibogowski Artur 125, 126, 207, 208
 Cichocki Franciszek 236
 Cichoń-Mikołajczyk Anna 200, 249
 Cichoń Leokadia 258
 Cichowski Ryszard 149, 222, 231, 232, 233
 Cielecki Andrzej 254
 Cierpka L. 194, 195
 Ciesielski Marian 132, 163, 254
 Cieślak Kazimierz 243
 Cieślowski Janusz 184, 199, 238, 243
 Cieszyński Antoni 29, 217
 Ciolkosz Irena 247
 Ciubra Jadwiga 244
 Ciubra Klaudiusz 66, 68, 69, 70, 224, 227, 232, 244
 Cwynar Anna 248
 Cwynar Stanisław 157
 Cygan Zbigniew 71, 72, 73, 191, 233
 Cywińska-Jaworska, zob. Jaworska Anna
 Cywińska Danuta 235
 Czado Stefania 258
 Czaicka Cecylia 247
 Czaicki Władysław 236
 Czaplak Elżbieta 260
 Czaplicka Stefania 238
 Czaplicki Jeremi 61, 153, 192, 232, 233, 255
 Czarlińska Krystyna 235
 Czarnecka Karola 248
 Czarnecki Lech 104, 234, 248
 Czech-Jureczko Czesława 236
 Czekala Maria 246
 Czernielewski A. 107
 Czerwiński Leszek 184
 Czerwionka-Szaflarska Mieczysława 250
 Czopik Jerzy 123, 229, 234, 250
 Czorny-Otrzansek, zob. Otrzansek Helena
 Czubalska-Hliniak, zob. Hliniak Czubalska
 Czubasiewicz Barbara 249
 Czuchraniak Janusz 243
 Czuczman Kazimierz 182, 184, 223
 Czuma-Stangiewicz Hanna 64, 244
 Czypionka J. 178
 Czyżewski Kazimierz 115, 116, 118, 224, 227, 232, 234, 249
 Chyra Florian 256
- D**
 Danielak Aleksandra 258
 Dasiewicz H. 194
 Dawidowicz Irena 234
 Dąbek Tadeusz 232
 Dąbrowska Bożena 243
 Dąbrowski Jan 137
 Dąbrowski Zdzisław 237
 Dąbrowska Józefa 235
 Dec Renata 248
 Deja Ruta 246
 Deloff Leonard 108, 109, 110, 117, 221, 224, 249
 Denk Emil 225

- Denk Julian 235
 Depta Teodor 238
 Derda Kazimierz 253
 Derda Ryszard 253
 Dębski Józef 177
 Dittrich Ernest 245
 Dobosiewicz Krystyna 119, 250
 Dobosz Jolanta 238, 250
 Dobrek Zbigniew 234
 Dobrowolski Andrzej 234
 Dobrowolski Józef 234, 256
 Dobrzyńska Eugenia 251
 Dosiak Jerzy 247
 Dostal Karol 232
 Drąg Barbara 251
 Drąg Stanisław 154
 Drohocki Andrzej 238
 Drozdowski Tadeusz Wiktor 232
 Dróżdż Marian 152, 153, 189, 195, 222, 224, 235, 256
 Drugacz Jan 253
 Drzymuchowska-Czarnecka Anna 235
 Dubiski Stanisław 86, 87, 88, 233
 Dubiński S. 227
 Duda Teresa 247
 Dudkiewicz Jan 137, 138, 139, 142, 236, 252
 Dudziak Maria 246
 Dudziak Zenon 86, 87, 88, 222, 224, 226, 227, 231, 233, 246
 Dudzicz Stefan 236
 Dugielto Henryk Stanisław 231
 Dukalska Danuta 234
 Dukat Romuald 68, 69, 70, 233, 244
 Dulko-Kolaska Gertruda 237
 Duma Andrzej 239
 Durda Marian 238
 Dutkiewicz Jerzy 85, 232
 Dux Anna 232, 233
 Dux Kazimierz 83, 96, 98
 Dwernicki Tadeusz 232
 Dwornicka Barbara 129, 131, 236, 251
 Dwornicki Jerzy 237, 248
 Dyaczyńska Anna 111, 112, 195, 236, 249
 Dyduch Antoni 237, 246
 Dyjak Stanisław 238
 Dylkowska-Gadomska Ludwika 236
 Dymna Mieczysława 170, 257
 Dziadek Horst 255
 Dzieciuchowicz Lech 141, 233, 232
 Dziedzic M. 186
 Dziekan Ludomiła 235
 Dziekanowska Danuta 64, 227, 244
 Dzierżewicz Zofia 255
 Dzierżyc Wiesława 258
 Dzieża-Lalowicz Irena 237, 247
 Dzionsko Gertruda 245
 Dziuba Paweł 127, 237, 250
 Dziurzyk Eufemia 257
 Einleger Franciszek 238
 Elbowicz-Waniewska, zob. Waniewska Zdzisława
 Elwart Waclaw 235
 Fabiański Bogusław 232
 Fabry Andrzej 243
 Fajkis-Siman Zinaida 256
 Faliński Waldemar 177, 189, 229
 Faliński Zbigniew 234
 Fałatowicz Irena 252
 Farbiszewski E. 72
 Fatyga Józef 235
 Felisiak Zofia 258
 Feluś Edward 87, 152, 235, 256
 Ficek Helga 244
 Filipek Bernard 237
 Filipawicz Alicja 133, 237, 251
 Filipowicz Zbigniew 234
 Filipski Jan 77
 Firlus Maksymilian 236
 Fojt Eugeniusz 100, 234, 247
 Foremny Zbigniew 97, 232, 247
 Fornal Zafia 232
 Francuz Branisław 250
 Franz Zdzisław 233
 Frąckiewicz Lucyna 66, 67, 68, 225, 244
 Frączek Danuta 254
 Frontczak Czesław 182, 250
 Fryczkowski Mieczysław 117, 229, 234, 236, 249
 Frydel Zbigniew 235
 Fuks J. 194
 Furcza Helena 258
 Furgal Stanisław 250
 Furmanik-Maślankiewicz Krystyna 248
 Furowicz Antoni 246
 Gabryś Władysław 189, 235
 Gachowska-Barańska, zob. Barańska-Gachowska
 Gachowski Zbigniew 175, 235
 Gadowska-Cicha Anna 248
 Gajdaczek Roman 237
 Gajdur-Dwornicka, zob. Dwornicka Barbara
 Gajdzica Paweł 236
 Gajecka U. 194
 Gajecka M. 199
 Gajewski Tamir Kazimierz 232
 Gajos Stanisław 189
 Gajos Teadozja 258
 Gajówka Władysław 239, 257
 Gala Jerzy 234
 Gałęziowska Barbara 195
 Garbiński Tadeusz 108
 Garbula Kazimierz 259
 Garlicki Marian 118, 221
 Garwacki Janusz 115, 233
 Gasińska Teresa 237, 247

- Gasiński Józef 111, 112, 113, 121, 123, 249, 224, 226, 227
 Gatys Anna 257
 Gawel Janina 255
 Gawlik K. 195
 Gawrychowski Stanisław 236
 Gąsior Adela 258
 Gburek Alina 236
 Gburek Zbigniew 225, 234, 247
 Geisler Marian 28, 29, 30, 239
 Geisler Andrzej 73, 245
 Gibiński Kornel 96, 99, 100, 101, 172, 195, 221, 224, 226, 227, 228, 247
 Giec Leszek 100, 101, 121, 224, 229, 231, 233, 247
 Gierczyk Benedykt 244
 Gierek Ariadna 136, 228, 235, 252
 Gierek Edward 15, 56, 178, 199, 200
 Gierek Tatiana 251
 Gil Marian 175, 260
 Gilner Barbara 246
 Ginko Tadeusz 111, 112,*170, 224, 227, 231 232, 249
 Giżewski Mieczysław 250
 Glanc Arkadiusz 237
 Glenc Franciszek 234
 Gliński Michał 236, 249
 Gluza Janusz 252
 Głębik Ewa 255
 Głogowski Adam 237
 Głowacka-Opolska, zab. Opolska-Głowacka
 Głowacki Bogdan 234
 Głowiński Mieczysław 88, 137, 138, 142, 185, 200, 208, 209, 227
 Gnida Elżbieta 245
 Godłowski Zbigniew 27
 Godula W. 195
 Godzisz Z. 191
 Goertz Franciszek 104
 Goik Bożena 243
 Golec Barbara 253
 Golec Janina 255
 Golonka Kazimierz 26, 27, 28, 29, 154, 181
 Golus Gizela 260
 Gołb Wiesław 116, 232, 234, 249
 Gołb Halina, zob. Kowalska-Gołb
 Gołba Maria 235
 Gołba Stanisław 78, 235, 255
 Gonciarz Zbigniew 100, 228, 234, 247
 Gonsior Bogdan 185
 Gorzówna Stefania 232
 Góra Alina 258
 Góra Edward 257
 Górka Zygmunt 115, 116, 118, 189, 224, 227, 231, 233, 239, 249
 Górna Maria 137
 Górniak Jadwiga 126, 201, 250, 237
 Górską Ewa 236
 Górski Janusz 233
 Górski Tadeusz 232
 Grab Stefania 258
 Grabecki Jerzy 71, 72, 192, 233
 Grabski Józef 234, 247
 Gralla Gertruda 243
 Gralewski Zdzisław 235
 Granicki Olgierd 104, 105, 106, 224, 226, 231, 233, 248
 Gregorczyk Janusz 72, 73, 192, 193, 232, 234
 Gregorczyk Karol 96, 97, 233
 Grobert Andrzej 259
 Grochal Andrzej 237, 252
 Grodzicka-Zawisza Lucyna 251
 Grodzki Czesław 236
 Groer Franciszek 28, 29, 30, 207, 221
 Gromski Marcelli 26
 Gróg M. 227
 Gruca Bolesław 71, 215
 Gruca Stanisław 227, 228
 Grudzień Zdzisław 16, 48, 199, 200
 Grudzińska Barbara 132, 133, 134, 225, 229, 234, 251
 Gruener Józef 247
 Gruk Marian 249, 235
 Gruszczyńska Mieczysława 252
 Gruszczyński Jan 128, 182, 236, 251
 Gryglicki Jan 236, 249
 Grzbiela Jacek 111, 227, 234, 249
 Grzbiela Jadwiga 238, 249
 Grzesiewska Krystyna 147, 235, 253
 Grzesik Jan 74, 75, 192, 231, 233
 Grzesik Jolanta 254
 Grześkowski Jan 232
 Grzybek Henryk 62, 63, 65, 193, 227, 236, 243, 244
 Grzybkowa Alina 64, 65, 227, 244
 Grzybowska Irena 232
 Grzybowski Janusz 235
 Grzybowski Karol 234
 Grzywna Wojciech 250
 Guja Antoni 236
 Gustaw Tadeusz 259
 Gutkowska Maria 258
 Guzikowska Elżbieta 128
 Gwóźdź Bolesław 83, 84, 121, 200, 222, 223, 224, 233, 237, 245
 Habryka Hilary 258
 Hadamik-Niwińska Eryka 249
 Hager-Malecka Bożena 125, 126, 127, 201, 223, 224, 226, 231, 232, 250
 Halińska-Leżon Halina 237
 Hałgas Kazimierz 232
 Hanaczewski Andrzej 251
 Hanisch K. 78
 Hankiewicz Jan 97, 98, 99, 224, 231, 234, 247
 Harabin Hanna 244
 Harbut-Grylka Anna 247
 Hartleb Marian 233
 Hatko Henryk 253
 Heckman Hildegarda 260
 Heder Czesława 251

- Heidenreich Gizela 243
 Heinze Hildegarda 245
 Heitzman Andrzej 237
 Heller Józef 71
 Hendrich Zenon 232
 Henel Wilhelm 170
 Hepa Joachim 244
 Herman Anna 257
 Herman Zbigniew 80, 83, 101, 229, 232, 234, 245
 Hermanson Jerzy 167, 256
 Hirschman Helmut 251
 Hliniak Andrzej 232, 234
 Hliniak-Czubalska Irena 234
 Hławiczka Stanisław 255
 Hoai Ngueyen Van 238
 Holak Henryk 238, 244
 Hołowiecka Danuta 79, 87, 236, 246
 Hołowiecki Jerzy 97, 236, 247
 Hordyński Andrzej 182, 249
 Hornik Ewa 253
 Hreczecka M. 111
 Hrycek Antoni 248
 Huebscher Hubert 250
 Hyjek-Kabierska, zob. Kobierska-Hyjek
- Idziak Józef 238
 Ignarowicz Tadeusz 239
 Illewicz Leszek 228, 231, 234, 253
 Illg Władysław 135, 186, 199, 252
 Indulski Jan 66
 Iwańczuk Lucyna 245
- Jabłkowska-Bartnicka, zob. Bartnicka Jabłkowska
 Jabłoński Henryk 200
 Jachymczyk-Piątek Regina
 Jaglarza Ewa 248
 Jagadziński Zbigniew Marian 232
 Jahns-Bojarska Krystyna 236, 248
 Jakubowicz Bożena 260
 Jakubowska-Pakuła Danuta 236
 Janas Krystyna 243
 Janica Hildegarda 259
 Janiec Waldemar 81, 83, 152, 172, 175, 195, 225, 232, 234, 256
 Jankowska Helena 134
 Jankowski Mieczysław 29, 31, 144, 149, 150, 175, 217, 218, 221, 222, 224
 Janiczek Kazimierz 232
 Janosz Franciszek 237
 Janowiec Mieczysław 232
 Januszkiewicz Stanisław 159, 161
 Jańczuk Z. 145
 Japa Józef 45, 77, 96, 97, 98, 221, 223, 224, 226, 247
 Jarkowski Marek 256
 Jarosz B. 195
 Jarosz Marian 115
 Jarosz-Gus Irena 251
 Jaruzelska-Łabiszewska, zob. Łabiszewska-Jaruzelska
- Jasek-Mańka, zob. Mańko-Jasek
 Jasiński Władysław 159
 Jasieńska Anna 129, 233, 251
 Jasieńska Anna 255
 Jaskólska-Chorąży Barbara 246
 Jaskólski F. 75, 245
 Jarzębska Maria 232
 Jarzębski Jan 232
 Jaworska Anna 143, 144, 145, 146, 224, 228, 231, 232, 253
 Jawarski Zdzisław 235
 Jelita Maria 258
 Jendraszczyk Eugenia 253
 Jendryczko Andrzej 255
 Jeske Józef 80
 Jerzykowski Tadeusz 71, 231, 233
 Jeż Wacław 141, 252, 253
 Jeż Elżbieta 248
 Jędrzejczyk Adam 236
 Jędrzejewska Anna 246
 Jonas Maksymilian 239
 Jonderko Gerard 104, 192, 228, 232, 233
 Jonecka Antoni 61, 234
 Jonek Józef Jan 59, 61, 62, 63, 121, 153, 172, 174, 177, 187, 192, 221, 223, 227, 228, 231, 233, 243
 Jonek Teresa 228, 235, 253
 Joniec Franciszek 186
 Jończyk Kazimierz 238, 250
 Jopkiewicz Ryszard 106, 236
 Jórdeczko Stanisław 235
 Józkiwicz Stanisław 71, 72, 73, 77, 83, 85, 192, 195, 221, 224, 227, 244
 Jusza Józef 121, 122, 225, 250
 Jurasz Antoni 26, 27
 Juraszek Lucyna 246
 Jurkowski Włodzimierz 254
 Justyńska-Łukoska Regina 237
 Juszcak Barbara 259
 Juzek-Opyrchal Urszula 253
 Juzwa Irena 246
- Kaczmarczyk Renata 259
 Kaczmarzyk Zofia 258
 Kaczarawska Krystyna 256
 Kaczyńska Wanda 231
 Kalacińska Maria 256
 Kalaciński Władysław 193, 250
 Kalarus Eugenia 249
 Kaliciak-Kempińska Aniela 237
 Kalina Zbigniew 223, 226, 235, 247
 Kalinawska Zofia 165, 166, 201, 225, 256
 Kalińska Stanisława 234
 Kalus Brygida 254
 Kalus Gerda 258
 Katamay L. 194
 Kalusi Stefan 29
 Kaluża-Guzikowska Elżbieta 251

- Kamieńska Irena Maria 232
 Kamińska Olga 243
 Kamiński Marcin 243, 237
 Kamiński Kazimierz 244, 195
 Kamiński Maciej 255
 Kanicka Franciszka 252
 Kanwiszer Janusz 237
 Kapica Zenajda 259
 Kapp Zofia 87, 246
 Karasiński Antoni 189, 236, 253
 Karbowski Antoni 237, 252
 Karcz Róża 243
 Karczewska Barbara 252
 Karczewska Krystyna 125, 193, 195, 201, 237, 250
 Karczewski Jan 237
 Kardaszewicz Ewa 97, 231
 Kardaszewicz Stefania 247
 Karlińska Anna 29, 31, 90
 Karkus Teresa 260
 Karmańska Władysława 237, 243
 Karmański Jan 61, 234, 243
 Karniej Stanisław 259
 Karolewska Barbara 255
 Karowiec Klaudiusz 111, 115
 Kasperczyk Władysław 238, 252
 Kasperczyk Zdzisław 237
 Kasperek Stefan 132, 134, 229, 236, 251
 Kastner Jacek 250
 Kaszuba Michał 243
 Kaszubowski Paweł 232
 Kaus Marian 235
 Kazimierczak Kazimierz 159
 Kaźmirowicz-Elwart Irena 248
 Kempa Dominika 201, 256
 Kempa Zygmunt 201, 256
 Kenda Konstanty 107, 239
 Kettler Ilona 246
 Kędzierska-Zarzycka Ewa 254
 Kęsik-Habczyńska Danuta 235, 246
 Kiczka Witold 104, 105, 106, 227, 231, 233
 Kiczka-Wojczuk Jolanta 251
 Kiecka Janina 246
 Kierat Janina 238
 Kimmel Kazimiera 235, 249
 Kimmel Zbigniew 234
 Kisiel Józef 255
 Kisiel Lucja 258
 Kita Ryszard 165, 223, 225
 Kłarewicz Edward 175
 Kleinrok Maria 235
 Kleinrok Zdzisław 81, 83, 177, 192, 231, 233
 Klement Zofia 254
 Klenczar Halina 235
 Kleszcz Henryk 239, 259
 Klimczyk Zdzisław 234
 Klimkiewicz Krystyna 254
 Klimkiewicz Zdzisław 236, 252
 Kliszcz Wacław 235
 Kłaptocz Bronisław 149, 222, 223, 224, 228, 231, 234, 253
 Kłoda Helena 243
 Kłopotowski Jan 238
 Kmicikiewicz Roman 189, 232
 Kmiecak-Kolada Krystyna 83, 237
 Kmiecik-Rajtko Helena 243
 Kmiciek-Skarżyńska Irena 256
 Knabe Hildegarda 245
 Knapik Stefan 48, 143, 144, 145, 146, 147, 175, 189, 202, 225, 226, 228, 231, 239, 253
 Knapik Artur 232
 Kobierska-Szczepańska Alicja 235, 250
 Kobierska-Hyjek Krystyna 253, 234
 Kobza Romuald 186
 Kochan Barbara 245
 Kochanowicz Teresa 106
 Kochańska-Kurska Danuta 238
 Kochański Jan 235
 Kochański Leszek 244
 Kochanowski Gustaw 235
 Kocot Emilian 247
 Koczwarą A. 200
 Koehler Brygida 128, 236, 251
 Koenig Helga 246
 Kohmann Stanisław 29, 59, 60, 61, 167, 188, 189, 193, 206, 218, 221, 224
 Koisar Jan Paweł 237
 Kokat Brygida 246
 Kokot Franciszek 81, 83, 96, 100, 101, 141, 189, 192, 224, 227, 228, 231, 233, 247
 Kolarzowska Ewa 232
 Kolasz-Hanaczewska Hanna 251
 Kolińska Barbara 260
 Kolt-Piłat Bronisława
 Komraus-Gatniejewska Marcela 235
 Konderak Anna 232
 Konecki Janusz 62, 63, 192, 235, 243
 Konieczna Czesława 258
 Kopera J. 195
 Kopyto Celina 248
 Koraszewska-Matuszewska Bronisława 136, 252
 Korczak Kazimierz 246
 Korczak-Dziuba Krystyna 245
 Korski Stanisław 232
 Korycińska-Wrońska Wanda 228, 236, 253
 Korycki Janusz 235
 Korzeniowska Monika 245
 Korzeniowski Kazimierz 239
 Korzycki Jacek 128
 Kosiec Władysław 234
 Kosiewicz Jacek 243
 Koskowski Włodzimierz 27
 Kosmal Anna 260
 Kossmann Stefan 234, 248
 Kossowski Andrzej 236
 Kost Antoni 236
 Kost Marian 236

- Kostrzewski Janusz 236
 Kosturek Ingrid 246
 Koszutska Danuta 238
 Kościak A. 195
 Kościacka Jutta 253
 Kośmider Stanisław 35, 102, 103, 104, 200, 221, 223,
 224, 227, 228, 231, 232, 248
 Kotania Władysław 134, 135, 136, 175, 232, 234, 252
 Koterbicka Aleksandra 255
 Kowalczyk Janusz 49, 57, 260
 Kowalczyk Maciej 245
 Kowalska-Gałąb Halina 234
 Kowalska Hanna 243
 Kowalski Stefan 247
 Kowalski Tadeusz 165, 237
 Kowalski Wacław 189, 236, 246
 Kowol Teresa 254
 Kowolik Elżbieta 175
 Koza Danuta 251
 Kozak S. 200
 Kozak Tadeusz 238
 Kozarska-Samek 256
 Kozia Henryk 236, 249
 Koziełski Jerzy 223, 249
 Kozłowska Danuta 252
 Kozłowska Helena 260
 Kozłowski Jan 232
 Kozłowski Andrzej 245
 Kozlicka-Gajdzińska Helena 254
 Koźdoń L. 200
 Kórczowski Ryszard 233
 Krajewski Tadeusz 232
 Krakowski Jan 236
 Krasowska Janina 157, 158, 159, 231
 Krause Mieczysław 77, 83, 84, 85, 175, 177, 189, 221,
 222, 224, 231, 233, 245
 Krause Mieczysław 125, 128, 178, 181, 192, 199, 221,
 224, 231, 233, 250, 251
 Krauze Teresa 236, 253
 Krawczoska Zdzisława 259
 Krawczyk Anna 257
 Kretkowski Władysław 257
 Kroemeke Marta 257
 Król Antoni 191
 Król Halina 194, 253
 Krupa Bruno 138, 229, 236, 252
 Kryk Bogumił 243
 Krysowska Anna 236
 Krystian Józef 258
 Krystian Tamara 260
 Krywalska Monika 245
 Krzemiński Stanisław 236
 Krzoska K. 73
 Krzysztofowicz-Olszańska Marta 253
 Krzywiecki Andrzej 243
 Książek Halina 254
 Książek Jerzy 195, 259
 Kubacki Józef 96, 97, 224, 247
 Kubacki Janusz 238, 250
 Kubek Alojzy 184, 248
 Kubica Elżbieta 257
 Kubica Leonard 247
 Kubicka Alina 237
 Kubicki Bernard 234, 249
 Kubiczek Danuta 257
 Kubik Edward 258
 Kucias Joachim 64, 65, 227, 244
 Kucfir Danuta 234, 253
 Kuchcinski Ryszard 234
 Kuczborski Stanisław 232
 Kuczka Anna 253
 Kudła Teodor 139, 233
 Kuenstler Lucylla 147
 Kujawska Aleksandra 231, 232
 Kuk Krystyna 254
 Kula Wiktor 189
 Kulczyk Danuta 260
 Kulczyk Stanisław 259
 Kulczykowski Edmund 236
 Kulesza B. 195
 Kulesza Jadwiga 160, 254
 Kuleszyńska Grażyna 248
 Kuleta Elżbieta 243
 Kulicz Adam 236
 Kulińska Maria 253
 Kumasza Franciszek 73, 74, 152, 225, 245, 255
 Kurgan Jerzy 108, 236, 249
 Kuroszczyk Dezydery 235
 Kuryłowicz W. 87
 Kurz Barbara 246
 Kurzbauer Henryk 251
 Kuska Jadwiga 100, 227, 228, 235, 247
 Kusz Jan 243
 Kusz Guido 244
 Kuskowski Wojciech 252
 Kuśnierczyk Wacław 129, 131, 222, 224, 251
 Kuśnierczyk Jarogniewa 247
 Kuśmierski Stanisław 234, 249
 Kuźmak Lubamir 235
 Kuźniarz Jerzy 129, 131, 235, 251
 Kwapuliński Janusz 235
 Kwaśniewska-Rokicińska Cecylia 234
 Kwaśniewski R. 27
 Kwaśny Rager 237
 Kwazebart L. 107
 Kwiatkowska Anna 235
 Kwiatkowska Danuta 255
 Kwiatkowski Roman 239
 Kwiecińska Hanna 260
 Kwieciński Ryszard 238
 Kwiek Marek 74, 75
 Kwolek Andrzej 200, 237, 243
 Lakomy A. 228
 Lakomy Tadeusz 137, 189, 233, 238, 239
 Lambrinow Nikołaj 245

- Landoch A. 194
 Lampe Paweł 249
 Langauer-Lewowicka Henryka 235
 Lassota Maria 254
 Latacz Urszula 244
 Leksowski Wiesław 254
 Lenarcik Jacek 234
 Lenartowicz Halina 83, 238, 245, 257
 Lenartowicz Jerzy 236
 Lenartowicz Krystyna 234
 Lenik Józef 250
 Lelek Elżbieta 236, 247
 Leszczuk A. 195
 Lewandowska-Tokarz Anna 73, 223, 234, 244
 Lewandowski Jan 173, 174, 226, 249
 Lewińska Agnieszka 258
 Lewiński Gustaw 235
 Libura Andrzej 238
 Lichosyt Lucja 257
 Lidwin Maria 78, 152, 238, 255
 Ligęza Jadwiga 239
 Limburska Krystyna 146, 233
 Lindner Tadeusz 244
 Lipski Józef 137, 236
 Lis Władysław 249
 Lisak Józef 25, 26, 27
 Lisiecki Zbigniew 250
 Lisiewicz-Dyduch Jadwiga 254
 Liszka Edward 234
 Liśniewska-Machorowska Barbara 253
 Litwin Franciszek 27
 Lizurek Piotr 237
 Loewke Halina 257
 Lubas Barbara 78, 79, 236, 255
 Lubieniecka Anna 258
 Luciak Mieczysław 90, 92, 177, 178, 180, 181, 225, 228, 231, 234, 246
 Ludyga Henryk 247
 Ludyga Klementyna 260
 Ludyga Kornel 171, 189, 257
 Luft Stanisław 235
 Lukas Aldona 252
 Lukas Witold 250
 Lutomski Bernard 238

 Łabiszewska-Jaruzelska Florentyna 147, 148, 149, 202, 225, 226, 231, 232, 253
 Łada-Jagas Romana 238
 Łaskawiec Krystyna 257
 Ławniczak Kazimierz 236
 Łątkowska Halina 63, 243
 Łępkowska Halina 234
 Łępkowski Andrzej 129, 130, 231, 233, 251
 Łabzowski Janusz 249
 Łabzowski Witold 66, 68, 221, 225, 227, 244
 Łozowski Jerzy 235
 Łukasiewicz Kazimierz 238
 Łukasiewicz Mieczysław 253

 Łukasiewicz Szczepan 188, 225, 236
 Łukasik M. 194
 Łuszczynski Tadeusz 235
 Łużyczka Irena 253

 Machalski Marek 178, 180
 Maciejczyk Elżbieta 257
 Maciejewski Bogusław 244
 Maciążek Jan 239
 Mackowski Alfons 112, 231
 Machowski Włodzimierz 233
 Macura Marian 234
 Macyszyn Ryszard 250
 Maćkowiak Gizela 260
 Madejski Tadeusz 111, 227, 234, 249
 Magdziak Ewa 255
 Magner Danuta 244
 Magner Joanna 243
 Mai Manfred 83, 237
 Maj Jan 236
 Majchrzak Renata 251
 Majewski Henryk 236, 246
 Majewski J. 77, 78
 Majka Władysław 239
 Majkut Barbara 252
 Makarewicz A. 195
 Makowska Anna 149, 150, 225, 228, 231, 253
 Maksimowska Maria 157, 236
 Maksimowski Franciszek 253
 Makula Aleksandra 247
 Maladyn Halina 255
 Malasińska Kinga 258
 Malastra Alicja 257
 Malawska Krystyna 247
 Malcharczik Maria 246
 Malczyk Anna 167, 257
 Malejka Tadeusz 237
 Malewski Jerzy 256
 Malicki Ryszard 253
 Malmon Leopold 243
 Małecka Alicja 134, 195, 234
 Małecka-Hager, zob. Hager-Małecka
 Małecki Henryk 137
 Małecki Stanisław 108, 189, 233, 239, 249
 Małyska Jan 251
 Mandecki Tadeusz 236, 247
 Mansfeld Lucyna Elżbieta 238, 249
 Manowska Teresa 238
 Mańko-Jasek Czesława 147, 234
 Marek Jan 183, 191, 237
 Marek Kazimierz 231, 233
 Marek Marian 249
 Martynowicz Tadeusz 286
 Markiewicz Andrzej 237, 247
 Marniok Irena 248
 Marszał Elżbieta 251
 Martula Mieczysław 234, 249
 Maruszczak Andrzej 237

- Marzec Kazimierz 234
 Maszewska-Kuźniarz Krystyna 237, 250
 Maślanka Elżbieta 257
 Maślankiewicz Adam 248
 Maślankiewicz Andrzej 255
 Materlik Hubert 228, 234
 Mattula M. 227
 Matuła Bolesław 73
 Matusik Alfons 244
 Matuszewski Wojciech 236
 Matuszczyk S. 194
 Matuszewska-Karaszevska, zob. Karaszevska-Matuszewska
 Matuszewski Wojciech 73, 244
 Mazak-Lucyk Zofia 254
 Mazanek Ewa 189, 237, 247
 Mazur Bolesław 128, 251
 Mazur Wiesława Manika 232
 Mazurek Irena Ewa 232
 Mazurek Krystyna 133, 251
 Mazurkiewicz Władysława 260
 Mądrostkiewicz Marian 134, 135, 136, 175, 224, 252
 Mąkowski Ksawery 134
 Machalski Marek 97, 223, 225, 235, 247
 Melek Helena 253
 Malinowski Tadeusz 235
 Meller Małgorzata 257
 Mencil Mieczysław 234
 Mende Helena 257
 Mercik Roman 237
 Metzger Mieczysław 232
 Miarczyńska Maria 260
 Miarczyński Jerzy 260
 Michalczyk Stanisław 54, 259
 Michalczyk Zofia 258
 Michalik Marian 235
 Michalski Jan 237
 Michałek Józef 232
 Michałowski Emil 123
 Michałowski J. 227
 Michejda Karmel 26, 27, 28
 Micherdziński Kazimierz 115
 Michniewska Janina 235
 Miciński Jerzy 252
 Miecznikowski Andrzej 137
 Mieszkowska Barbara 252
 Migacz Teresa 134, 234
 Mika Maria 250
 Mikienko Ewa 244
 Mikołajczyk A. 200
 Mikołajczyk G. 200
 Mikołajczyk Małgorzata 256
 Mikołajczyk P. 200
 Miketta-Migaczowa Teresa, zob. Migacz Teresa
 Mikusek Jan 237, 243
 Milejczak Jerzy 246
 Milgrom Feliks 86
 Miller Wiesław 235, 250
 Miłkawska Grażyna 255
 Minta Przemysław 237
 Miodoński Narcyz 260
 Miodoński Władysław 235
 Misiewicz Adam 236, 248
 Młynarczyk Edward 73
 Mniszek Maria 235, 253
 Moczulska-Szymik Bożena 236
 Modelski Wojciech 112, 231
 Modzelewska Helena 248
 Molski Kazimierz 233
 Monsiol Adam 194, 199, 201, 250
 Morawiec H. 195
 Morawiec-Świerkot, zob. Świerkot Berta
 Morgala Norbert 201, 256
 Moskal Hermina 252
 Moskal Józef 235
 Moskal Marian 189, 236
 Moszkowicz Stanisław 232
 Moszyński Bogusław 232
 Motak Aleksander 104
 Mrozek Ulrika 258
 Mroszkiewicz Krzysztof 237
 Mrówka Ryszard 251
 Mucha Elżbieta 256
 Munek R. 194
 Muniga Leonard 137
 Mura Alojzy 235
 Musiałowicz Jacek 128, 237
 Musierowicz Andrzej 233
 Musialik Marian 237
 Musioł Antoni 132, 133, 192, 225, 232, 234, 251
 Myca Zenon 235
 Mysłak Zdzisław 233
 Myślińska Anna 201, 256
 Myśliwczyk Edyta 260
 Nakonieczny Alojzy 248
 Narbutt Bolesław 96, 98, 222, 224, 232, 233, 247
 Nasitawski Władysław Wojciech 154, 155, 156, 225, 231, 232, 254
 Nawrocki Andrzej 227, 236
 Nawrocki Wojciech 252
 Nega Ruta 256
 Neuman Henryk 78, 172, 173
 Neumayer-Sawaryn Tamira 105, 192, 233, 248
 Niebrój J. 192
 Niebrój Tadeusz 61, 72, 134, 135, 136, 225, 228, 231, 233, 252
 Niedzielska-Sońnier Henryka 236
 Niedzielski Henryk 26, 28
 Niekrasz Zofia 244
 Niemczyk Maria 251
 Niemiec Michał 247
 Niepołomski Witold 90, 91, 92, 221, 224, 226, 246
 Niesiołowska-Zagórska Kinga 249

- Nikodem Ewa 248
 Nitsche Jerzy 247
 Nitzschke Maria 245
 Nocna Elżbieta 249
 Nodzyńska Alicja Helena 232
 Nolewajka Edward 86, 87, 246
 Noras Aniela 248
 Norska Irena 88, 137, 139, 227, 234, 252
 Norski Stefan 233
 Nowak Andrzej 235, 244
 Nowak Andrzej 100, 234, 247
 Nowak Antoni 254
 Nowak Jan 239
 Nowak Jan 259
 Nowak Jan 235, 250
 Nowak Jan 249
 Nowak Kazimierz 237
 Nowak Stanisław 100, 115, 189, 228, 233, 247
 Nowak Ryszard 234
 Nowakowska Anna 245
 Nowakowski Brunon 17, 28, 29, 30, 66, 68, 70, 71, 169, 209, 210, 221, 227, 231
 Nowosielska-Szczepanik Jadwiga 259
 Nowotny Janusz 251
 Nysar Eugeniusz 254
- Obłoneczek Gerard 237**
 Obuchowicz A. 195
 Ochabska Zdzisława 236, 252
 Ochabski Eugeniusz 248
 Ochała Tadeusz 238
 Ochman Lidia 251
 Ociepa Teresa 258
 Ociepka Janina 258
 Ociepka Stefan 238, 251
 Ogrodowska Wiera 260
 Oklek Kazimierz 189, 235, 239, 249
 Oklek Stefan 108, 109
 Oko-Hyjek Janina 232
 Olechnowicz Andrzej 250
 Olejniczak Krystyna 245
 Oleszczuk Krystyna 247
 Olkiewicz Urszula 258
 Olszowy Zofia 254
 Opala Grzegorz 184, 249
 Operacz Henryk 237
 Opoczyński J. 154
 Opolska-Głowacka Róża 159, 234, 254
 Orczyk Andrzej 259
 Orlicki Rajmund 253
 Orłowski Witold 219
 Ornowski Jan 153, 223, 235
 Osiecki Zygmunt 237
 Ostachowicz Mieczysław 232
 Ostrowska Maria 73, 244
 Osuch-Jaczevska Rozalia 252
 Otremba-Pisulska, zob. Pisulska-Otremba
 Otrzonsek Helena 87, 236
- Otrzonsek N. 73
 Otto-Buczkowska Ewa 235
 Ottowicz Jerzy 233
- Pabijan Agnieszka 67, 244
 Pacholek Andrzej 248
 Pachoński Jerzy 253
 Pajonk Teresa 248
 Pakuła Waldemar 184
 Paliwoda Tadeusz 115, 116, 118, 123, 133, 225, 231, 233, 250
 Paluchiewicz Jadwiga 252
 Pałuszny Piotr 175, 259
 Panasiewicz Małgorzata 92, 229, 237, 246
 Panek Ewa 247
 Panek Genowefa 87, 246
 Panicz Władysław 254
 Panz Barbara 243
 Papiernik Teneta H. 194
 Papuga Jan 154
 Pardela Marian 236
 Parkitny Edward 251
 Partyka Adam 167, 257
 Parylak-Dyrka Barbara 250
 Parylak Zbigniew 239
 Pasich Bożena 152, 222, 255, 256
 Pasich Jan 256
 Pasiewicz Janusz 237, 246
 Pasławska-Udolf Eliza 128, 237
 Paszek Brygida 253
 Paszek Jerzy 253
 Paszkiel A. 195
 Paszko Zygmunt 233
 Pater Jan 237
 Patrzyk Witold 250
 Pawełek-Krombholz Danuta 237, 243
 Pawełek-Zduńczyk, zob. Zduńczyk-Pawełek
 Pawlik Alfred 238
 Pawlikowski Tadeusz 29, 31, 61, 183, 191, 205, 221
 Pawlikowski Marek 197, 233
 Pawłowski Adam 232
 Pawłowski Henryk 232
 Październiak Kornelia 260
 Per-Kuklińska Ada 232
 Perkowicz-Zamłyńska Wanda 235
 Petelenz Tadeusz 228, 229, 231, 233
 Piastowski Jan 246
 Piasecka Maria 252
 Piecha Gizela 246
 Pichura Alfred 239
 Pieczka Antoni 246
 Pieczka Lucylla-Teresa 232
 Pijanowska Alicja 254
 Piekarska J. 195
 Piekarska Teresa 256
 Piekarski Bolesław 192, 235
 Pinkawa Eugeniusz 251
 Pierelajko Mikołaj 186

- Piernikarczyk Janina 259
 Pierzchała Władysław 248
 Pigoń-Węgiel Alicja 248
 Pietraszek Felicja 227, 234, 248
 Pietras Adam 245
 Pietras Janina 251
 Pietras Teresa 257
 Pietrek Jerzy 248
 Pietrek Krystyna 260
 Pietrzyk Michał 118, 227, 238, 249
 Pietrzykowska-Chorząk Alina 106, 107, 108, 225, 228, 232, 234, 248
 Piotrowicz Barbara 237
 Piotrowski Zygmunt 97, 232
 Pióra Jan 235
 Pisarski Andrzej 236, 249
 Piskor Stanisław 258
 Piskorska Danuta 73, 244
 Pisulski-Otremba Agnieszka 147, 229, 235, 253
 Piwowar Antoni 253
 Piwowar Zdzisława 245
 Plech Andrzej 83, 236, 245
 Pławner Janusz 194, 195, 199, 250
 Pocięcha-Leśniok Maria 237
 Podlaski Stanisław Antoni 237
 Podolecki Andrzej 248
 Podsiadło Anna 256
 Podwiński Antoni 235, 249
 Podworski Henryk 233
 Pogorzelska-Stronczak Bogna 146, 234, 253
 Pogorzelski Jan 235
 Pogorzelski Jerzy 61, 192, 231, 233
 Pojda Maria 256
 Pojda Stefan 81, 234, 252
 Pokrzewiński Stefan 26
 Polak Salomea 237
 Polak Sław 235
 Popielak Janina 251
 Poręba Ryszard 141, 252
 Posz Andrzej 246
 Potocka-Skowronek Zuzanna 238, 249
 Potyka Józef 28
 Powiertowski Hieronim 121, 235, 250
 Powierza Celina 237
 Pozawski Jerzy 237
 Pragłowski Tadeusz 154, 155, 156, 225, 231, 254
 Prebendowski Jan 246
 Prebendowski Stanisław 29, 76, 77, 210, 222
 Precht Zbigniew 233
 Prentka Barbara 245
 Presser Feliks 26, 27, 28
 Pressler Alina Zofia 232
 Prohaska Jerzy 237
 Prohaska T. 54
 Pruszkowski Jan 232
 Przewieźlik Jan 246
 Przybyłek Stefan 259
 Przybyłowski Jan 248
 Przybysz Irena 167, 257
 Przywara Stanisław 236
 Puchalik Marian 29, 73, 74, 224, 245
 Pudelski Józef 108, 109, 189, 225, 231, 233, 249
 Pudlik Bogusław 235
 Puk Danuta 253
 Puszyńska Halina 256
 Puzio Józef 250
 Puzio Zdzisław 235
 Pyda Eugeniusz 237, 257
 Pyrek Maria 252
 Pyszkowska Jadwiga 250
 Radecka Janina, 128, 237
 Radłowska Izabella, 258
 Radwan Stanisław, 27
 Radzik Marian Stanisław 237
 Rakoszek Alojzy 239
 Rakoszek Augustyn, 243
 Rapacz Kazimierz, 64
 Rasiewicz Wiesław 106, 107, 184
 Rasiewicz Wiktor 219, 231
 Rathel Zofia 235
 Rawa Marek 238
 Rechowicz Elżbieta 248
 Redowski Alfred 245
 Regiewicz Zdzisława 245
 Regarowicz Ewa 251
 Richter-Wilk Janina 242
 Robakowski Janusz 256
 Rogala Danuta 86, 87, 89, 233, 246
 Rogala Edmund 232, 234, 248
 Ragozewski Maciej 238, 252
 Rogoziński Ryszard 234
 Rogoż Jerzy 144, 233
 Rohloff Barbara 255
 Rojek Marian 182
 Rokicki Eugeniusz 260
 Rokicki Marek 194, 245
 Rakicki Wojciech 194, 245
 Rokut Helena 244
 Romankiewicz Stanisław 254
 Romanowski Bohdan 159, 160, 161, 162, 224, 226, 228, 231, 233, 254
 Romańska Krystyna 125, 250
 Romański Apoloniusz 234, 249
 Ross Bronisława 118
 Roszkowska Anna 249
 Rożanawicz Andrzej 162, 163, 178, 182, 254, 225
 Rożek Krystyna 247
 Rożniecka-Rościszewska Danuta 251, 232
 Różycka Urszula 250
 Różycka-Sznajda Elżbieta 157
 Różycki Andrzej 157
 Rubinkiewicz Barbara 248
 Rubisz-Brzezińska Józefa 160, 107, 108, 225, 228, 231, 233, 248
 Rudek Teresa 258

- Rudkowska Jadwiga 233
 Rudnicki Marek 186, 223, 243
 Rudzka Krystyna 244
 Rudzki Joachim 238
 Rusiecki Zdzisław 186, 189, 237, 254
 Rut Elżbieta 254
 Rutkiewicz Zofia 258
 Rutkowska Jadwiga 77, 78
 Rutkowski Bolesław 233
 Rutkowski Zygmunt 77, 78, 245
 Rużyłło Edward 48
 Rybicka Janina 238, 248
 Rybicki Krystian 237
 Rydzewska Z. 191
 Ryglewicz Karol 140, 141, 211
 Ryszka Janina 258
 Rzempoluch Ewa 106, 237, 248
 Rzempoluch Jacek 139, 228, 237
 Rzepecki Wit 116
 Rzepka Irena 258
 Rzepka Jerzy 237
 Rzeszotarska Janina 237
- Sacha Krystyna 201, 256
 Sadliński Czesław 39, 111, 112, 113, 114, 115, 121, 172, 221, 223, 224, 226, 227, 228, 231, 249
 Sagan Jan 238
 Sałek Anna Helena 233
 Saługa Józef 185
 Samek Dominik 84, 235, 245
 Samochowiec Eugeniusz 83, 88, 137, 138, 139, 175, 225, 227, 228, 231, 233, 252
 Samochowiec Leonidas 81, 152, 153, 222, 227, 231, 233
 Samolewicz Ludwik 233
 Soś-Garncarz Anna 236, 253
 Sawaryn Tadeusz 115, 249
 Sawaryn-Neumayer, zob. Neumayer-Sawaryn
 Sawicka Adelajda 260
 Sawiczek Waleria 258
 Scheller Stanisław 86, 87, 88, 225, 231, 246
 Schimpel Józefa 259
 Schmatra Olaf 249
 Schmidt Bolesław 28
 Schneiberg Krzysztof 97, 232, 233
 Schneid Aniela 246
 Schyleny-Valis Stanisława 238
 Secomski Roman 52
 Sedlaczek Ada 254
 Seferowicz Elżbieta 248
 Segrodnik Jadwiga 258
 Semerau-Siemianowski M. 98
 Serda-Kraskiewicz Izabella 254
 Siczek Włodzimierz 157, 254
 Siebert G. 79
- Siedlecka A. 157
 Siemianowicz Sylwia 128
 Siemiątkowska Krystyna 250
 Sienkiewicz Tadeusz 254
 Sieroń Aleksander 245
 Sieroń Gerard 137, 232, 233, 259
 Sieroń Józef 254
 Sieroszevska Anna 12
 Sieroszewski Wacław 12
 Sikora Alicja 252
 Sikora Jan 236
 Sikorska Regina 251
 Singer Krystyna 233
 Singer Zbigniew 233, 247
 Sitarz Jan 175, 239
 Siwek Wacław 105
 Skalba D. 88, 227
 Skalba Henryk 137, 138, 139, 140, 141, 142, 222, 225, 226, 231, 233
 Skalba Piotr 237, 252
 Skawińska Ewa 250
 Skibka Teresa 248
 Skolik Jerzy 243
 Skopiński Alojzy 253
 Skorczyński Marian 231
 Skorupa Irena 258
 Skowran Stanisław 64
 Skowronek Ryszard 185
 Skrzewski Artur 235
 Skrzypczyk Józef 78, 79, 238, 245
 Skrzypek Jan 172, 227, 233, 249
 Skrzypiec Elżbieta 177
 Skrzypiec Arseniusz 177
 Skrzypulec Zygmunt 236
 Słotwińska-Palugniak Ewa 77, 78, 238, 255
 Smarzska Krystyna 244
 Smok Jan 232
 Smolarz Wojciech 232, 233, 248
 Smolik Alojzy 232
 Smółka Bernadetta 257
 Sobański Tadeusz 235
 Sobczak T. 201, 256
 Sobczyk Piotr 158, 234
 Sobel Zdzisław 134, 239
 Sobocińska-Baranowska Aniela 252
 Sabotkowska Krystyna 228, 233
 Sochański Roman 85, 175, 236, 246
 Soika Elżbieta 244
 Sokoła Andrzej 245
 Sokoła Grażyna 194, 254
 Sokołowska Krystyna 251
 Sokołowska Maria 249
 Soliński Bronisław 259
 Sonecki Leszek 237
 Sońta-Jakimczyk Danuta 238, 250
 Sopol Roman 236

- Sosnowska Mirosława 255
 Sosnowski Marian 189
 Sośnierz Krystyna 237
 Sośnierz Marian 90, 92, 221, 223, 224, 226, 227, 231, 232, 246
 Sowo Irena 255
 Sowa Karol 246
 Sowiak Seweryn 249
 Spochowska Małgorzata 258
 Spelt Janina 233
 Spett Kazimierz 71, 72, 231, 233
 Sroczyńska Mario 233, 250
 Sroczyński Jan 102, 103, 104, 200, 225, 228, 231, 248
 Sroga Urszula 243
 Srogo Waldemar 238, 252
 Stach Leon 233
 Stadnik Julian 233
 Stonecka Maria 146, 235, 253
 Staniecka Urszula 247
 Staniczek Józef 237
 Stankiewicz Irena 177
 Stankiewicz-Musierowicz Zofia 235
 Stanosek Józef 71, 72, 73, 76, 80, 121, 192, 225, 231, 233, 244, 245
 Starzewska Hanna 247
 Starzewski Jacek 111, 112, 238, 249
 Storzewski Józef 252
 Starzewski Wacław 137, 138, 209, 211
 Staszewski Jerzy 232, 233
 Staszak Andrzej 243
 Staś Jerzy 97, 98, 234
 Stawiński Stanisław 237
 Stec Leszek 184
 Stefańska Ewa 244
 Stefański Władysław 253
 Stella Beata 247
 Sterańczak Kazimierz 146, 175, 253
 Stęplewski Zenon 184, 200, 234
 Stęplewski Zygmunt 181, 182, 238, 245
 Stępowski Bronisław 140, 141, 212
 Stoeger Witold 137
 Stojko-Kamorowska Emilia 238
 Stokłosa Edmund 59, 61, 185, 186, 200, 222, 225, 231, 233, 243
 Stolarczyk Krystyna 253
 Stolarska Elżbieta 250
 Stonawska Zofia 54, 257
 Stronczak-Pogorzelsko B. zob. Pogorzelska-Stronczak
 Stryła-Ross Bronisława 232
 Strzelecka Elżbieta 252
 Strzelecki Marian 165
 Strzoda Lucjan 233
 Styłłowy Andrzej 238
 Stypa Irena 234, 247
 Stypa Roman 238
 Suchy Henryk 140
 Surowiec Anna 74, 75, 78, 152, 172, 251
 Swoboda Grażyna 259
 Swolany Henryk 259
 Swolkień Andrzej 232
 Swoszowska Maria 255
 Sybirska Halina 155, 254
 Sybirska-Szczepeńska Barbara 236
 Syc Stefan 232
 Sychłowy Andrzej 250
 Sypniewski Morceli 189, 236, 253
 Szaflarski Jerzy Adam 71, 77, 86, 87, 88, 182, 191, 194, 199, 221, 222, 224, 227, 244, 246
 Szaflik Hanna 248
 Szaflik Jerzy 182, 252
 Szankowski Włodzimierz 71
 Szarajew Bogusław 244
 Szatka Aniela 258
 Szatkowski Ryszard 189, 253
 Szczeklik Edward 98, 108
 Szczeklik-Franek Anna 248
 Szczepański Jerzy 238, 254
 Szczepański Zbigniew 125, 127, 128, 232, 235, 250
 Szczerba Eufemia 259
 Szczerbiński Andrzej 238
 Szczurek Zbigniew 91, 92, 187, 188, 189, 195, 199, 223, 225, 235, 248
 Szczygielski Kazimierz 105
 Szczygłowski Jon 105, 191, 237
 Szczypior Maria
 Szeja Alfred 239
 Szeja Roman 235
 Szekiet Anna 259
 Szeniec Halina 232
 Szewczyk C. 195
 Szkandera Jerzy 237, 243
 Szkilnik Ryszard 245
 Szklarz-Bogucka Wanda 238
 Szkodny Adam 112, 122, 123, 124, 225, 231, 234, 250
 Szlachta Eugeniusz 236, 249
 Szlęzak Zofia 233
 Szmer J. 158
 Sznepka Karol Emil 233
 Sznepka-Różycka zob. Różycka-Sznepka
 Szombara Henryk 175, 245
 Szpecht Józef 154
 Sztachelski Jerzy 27, 28, 39, 30, 50
 Sztuka 154
 Szubiński Mirosław 235
 Szulc Andrzej 246
 Szulik Zbigniew 238
 Szumilas Karol 251
 Szumińska Helena 253
 Szurman Jan 86, 187, 184, 200, 212, 213, 231
 Szwarnawiecka Izabela 119, 120, 225, 231, 234, 250
 Szybalski W. 79
 Szydlik Aniela 245
 Szyguła Ewa 246
 Szyguła Jan 248

- Szymaniec Joachim 248
 Szymankiewicz Stefania 237
 Szymański Andrzej 252
 Szymczyk Bogumiła 106, 234
 Szymczyk Kazimierz 129, 130, 225, 231, 233, 251
 Szymiczek Franciszek 14, 169, 170, 223, 225, 257
 Szymonek Bogusław 235
 Szymoński Karol 104, 105, 199, 221, 222, 224, 226, 227, 248
 Szynol Adelajda 260
 Szyzko Stanisław 111, 112, 115, 116, 117, 118, 123, 131, 132, 185, 200, 221, 222, 224, 226, 227, 249
- Ścieszka Maria 247
 Ślaski Krzysztof 253
 Ślęzak Kazimierz 232
 Śliwa Franciszek 127, 236, 243, 250
 Ślopek Stefan 86, 87, 88, 107, 221, 227
 Ślusarczyk Konstanty 243
 Śmiech Blanka 257
 Śmiech Jerzy 49, 54, 77, 223, 225, 239, 257
 Śmigła Krystyna 91, 92, 227, 228, 229, 234, 246
 Śmigła Adam 106, 189, 236, 248
 Śmilgin Bronisława 238, 254
 Śpioch Franciszek 231, 233
 Śpioch-Hrycka Maria 234
 Świętnicka Jolanta 235
 Świercz Lidia 260
 Świerczek Stanisław 157, 158, 159, 219, 220, 225, 231
 Świerczyńska Zdzisława 86, 88, 138, 200, 227, 231, 233
 Świerczyński Zbigniew 251
 Świerkat Berta 146, 237, 253
 Święcki Jeremi 195, 232
 Świętochowski Andrzej 186
 Świętojańska Lidia 243
 Świętojański Wiktor 243
 Świętok H. 194
 Świeżyńska Maria 83, 167, 168, 256
 Świniarski Mieczysław 238
 Światała Maria 238
 Światała Jerzy 235
 Świtalski Włodzimierz 238, 249
 Świtkowska Dorota 248
- Tabaszewski Andrzej 247
 Tarmas Józef 231, 232
 Tarnawski Roman 73, 237, 244
 Teluk Irena 243
 Tendera Michał 194, 249
 Teneta Leopold 246
 Teselska Halina 257
 Tkocz Karol 26, 29
 Tobik Stanisław 111, 227, 234, 249
 Tokarowski Andrzej 235, 250
 Tokarz Stanisław 184, 225, 226
 Tokarz-Lewandowska, zob. Lewandowska-Tokarz
- Tokarz Halina 252
 Tomala Jan 178, 225, 238, 252
 Tomaszek Janina 257
 Tomasik Kazimierz 237
 Tomczak-Żołnierczyk Zofia 250
 Tomczyk-Pieniążek Urszula 243
 Tomicki Andrzej 250
 Torbus Onufry 194, 200, 201, 243
 Totuszyński Stanisław 233
 Towpik J. 48
 Trabeński Zbigniew 231
 Trawińska-Lachowicz Irena Maria 232
 Trawiński Marian 112, 115, 213
 Tropper Henryk 260
 Trusz-Głuza Maria 238, 248
 Trybulski Tadeusz 237
 Trzeciak Henryk 80, 81, 236, 245
 Trzeciak Jadwiga 246
 Tsuboi M. 79
 Türkel A. 191
 Tuganowski Witold 85, 235, 245
 Tulczyński M. 98
 Turczyńska Barbara 245
 Turczyński Bolesław 74, 75, 236, 245
 Turzański L. 193
 Tustanowski Jerzy 246
 Tuszyński Krzysztof 175
 Twardach Szczepan 235
 Twardowski Zygmunt 248
 Tyczyński Zbigniew 115, 175, 177, 178, 191, 199, 200, 236, 239
- Udolf Edward 237
 Udolf-Pastawska E., zob. Pastawska-Udolf
 Ulbrich Ilza 252
 Ulewicz Leszek 150
 Ulman Józef 238
 Urbanowicz Henryk 71, 72, 233
 Urbanowicz Maria 245
 Urbańska Leonia 235, 246
 Urbańska-Bonenberg Lucyna 87, 233, 248
 Urbański Zdzisław 237
 Ustrzycki Henryk 259
- Vorbrodt Andrzej 61, 233
- Wachowiak Gabriela 246
 Waclawczyk Henryk 128, 182, 236, 251
 Waclawczyk Jerzy 238, 248
 Waclawik-Musiałowicz Danuta 248
 Walendowska Jadwiga 235
 Walentowski Władysław 123
 Waleron-Szczucka Zenobia 235, 246
 Walewski Włodzimierz 249
 Wanicka Anna 235
 Waniewska Zdzisława 72, 152, 244, 256
 Warakowski Zbigniew 232

- Warchala Józef 238
 Wardos Maria 78, 255
 Wardos Władysław 77, 78, 79, 152, 223, 225, 255
 Waroński Włodzimierz 72, 137, 138, 139, 142, 178, 192, 225, 231, 234, 252
 Waryński Ludwik Tadeusz 11, 12, 13
 Waryński Ludwik Seweryn 11
 Waryńska Pelagia 11
 Waszkiewicz-Goloś Helena 253, 235
 Wawryk Roman 137, 138, 139, 225, 228, 231, 233, 252
 Wawrzynek Zdzisław 160, 254, 259
 Ważna-Boguńska Czesława 246, 235
 Wąsik Józef 235
 Wąsawicz-Bober Aleksandra 236, 254
 Weber M. 130
 Wejsflag Andrzej 236, 249
 Wejsflog Gabriel 118, 119, 120, 121, 224, 226
 Wencel Tadeusz 116, 117, 129, 131, 132, 225, 232, 251
 Wentkawski Artur 237
 Wereta-Kubek Maria 248
 Wesalawska Alfreda 245
 Wesalowski Wiesław 245
 Wesoly M. 200
 Węclawowicz Zafia 189
 Węgiel Antoni 238, 248
 Węglarz Jerzy 85, 175
 Węglarz Ludomiła 255
 Wicher Konrad 86
 Wieczorek Bronisława 257
 Wieczorek Irena 234
 Wieczarek Mirosław 91, 92, 228, 235, 246
 Wieczorek Tadeusz 168, 257
 Wieczorkiewicz Anna 235
 Wilk Anna 255
 Wierny J. 228
 Wierzyński Eugeniusz 143, 149, 202, 225, 226, 228, 231, 234, 253
 Wilczok Tadeusz 77, 78, 79, 80, 152, 153, 172, 173, 175, 222, 224, 226
 Wilczek Lesław 237
 Wilkicka Zafia 61
 Wilkisz Doris 246
 Wilkisz Ramuald 246
 Windisch Anna 255
 Winkler Emil 235
 Winter Romana 73, 244
 Wioska Urszula 243
 Wiśniewska Genowefa 238
 Wiśniewski Jerzy 236
 Witkowski Feliks 234
 Więcek J. 194
 Wiża Janina 246
 Wnuk Henryk 236
 Wuzik Małgorzata 259
 Wocka-Markowa Teresa 238
 Wodarczyk Dorota 252
 Wadała Edward 181
 Wodniecki Jan 237, 247
 Wajakowski Ignacy 237
 Wajakowski Ireneusz 249
 Wojciechowski Edmund 189
 Wojciechowski Wiesław 238, 247
 Wojcieszek Zbigniew 177, 236
 Wajdała Hildegarda 260
 Wajdała Zdzisław 137, 237, 252
 Wajnar Jerzy 184, 247
 Wojnar-Kalina Alicja 254
 Wojtacha-Wencel Barbara 247
 Walańczyk Marian 30, 169, 214
 Wolańska Małgorzata 257
 Wolański Adam 96, 97, 121, 200, 222, 224, 231
 Wolny Ernest 249
 Walny Henryk 83, 158, 238, 245
 Wołczoński Jan 167
 Woś Stanisław 250
 Wójcik Anna 255
 Wróbel Bogumiła 248
 Wróblewska Danuta 260
 Wróblewska Irena 243
 Wróblewska Maria 248
 Wróblewski Jerzy 244
 Wróblewski Ryszard 59, 63, 64, 65, 77, 177, 186, 195, 222, 224, 227, 243, 244
 Wycisk Artur 256
 Wydra Wanda 243
 Wygliński Roman 233
 Wyrębowska Jadwiga 245
 Wysocka Irena 236
 Wysocki Janusz 248
 Wysocki Ryszard 237
 Zacharczyk A. 71
 Zacharczyk Jerzy 243
 Zacharewicz Marek 189
 Zaczek Zbigniew 260
 Zagala Czesława 251
 Zahorska-Markiewicz Barbara 238, 247
 Zahorski Witold 101, 102, 103, 104, 107, 130, 221, 224, 226, 227, 228, 248
 Zajac Kazimiera 243
 Zajac Wiktor 26
 Zajaczkowska Kazimiera 252
 Zajusz Kazimierz 61, 191, 192, 231, 233
 Zakrzewska Lucyna 258
 Zakrzewski A. 130
 Zakrzewski Mieczysław 184
 Zakryś Felicja 236
 Zaleski Andrzej 254
 Zaleski Władysław 149, 150, 151, 225, 228, 231, 253
 Załęcki Jerzy 233
 Załuczkowski Kazimierz 254
 Zappa Manfred 250
 Zapart Wanda 236
 Zaręba Jerzy 125, 128, 231, 234
 Zarębska Dobromiła 248

Zarzeczna Renata 245
Zarzycki Stefan 237
Zawadzki Aleksander 16, 25, 26, 27, 28, 29, 30, 49
Zawadzki Bronisław 83, 84, 85, 214
Zawarska-Matuga Wanda 244
Zawisza Krzysztof 248
Zawiślak Mieczysław 191, 237
Zderkiewicz Władysław 119, 231, 234
Zduńczyk-Pawełek Helena 108, 233, 249
Zejer Bolesław 234
Zemankiewicz Stanisław 250
Zennegg Marian 233
Zębala Jan 251
Ziaja K. 194, 195, 249
Ziarek Stanisław 115, 116, 117, 118, 231, 233
Zieleźnik Benon 68, 69, 70, 234
Zieleźnik Eleonara 128, 238
Zielińska Elżbieta 246
Zieliński Jerzy 111, 112, 121, 122, 123, 124, 224, 229, 231, 250
Zielińska Maria 260
Zieliński Marek 237, 245
Zieliński Tadeusz 236
Zieliński Zdzisław 83, 238, 243
Ziemiańczyk Szczepan 235
Ziębicki Jerzy 237

Ziętek Jerzy 9, 16, 18, 27, 48, 55, 56, 121, 152, 172, 182, 185, 199
Zjadacz-Chachulska Władysława 64
Złotnicki B. 107
Zoremba Urszula 259
Zubek Gerard 228, 236, 253
Zych Franciszek 199, 223, 234, 247
Zygmunt Przemysław 254
Zys Jerzy 227, 237
Zys-Rusiecka Anna 250

Żaba R. 195, 200
Żaczkowska Bogusława 257
Żak Alojzy 237
Żak Teresa 73, 236
Żebracka Teresa 238, 248
Żebrowski Stanisław 132, 134
Żegleń Maria 246
Żerdka Stefania 201, 256
Żmudziński Jerzy 100, 172, 233, 247
Żmudzińska Maria 234
Żółkiewicz Tadeusz 257
Żuchowska Maria 176, 257
Żukawska Krystyna 243
Żukowski Andrzej 246

SPIS TREŚCI

XXV LAT ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ W SŁUŻBIE SPOŁECZEŃSTWA I NAUKI POLSKIEJ	7
LUDWIK WARYŃSKI, PATRON ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ	11
WCZORAJ, DZIŚ I JUTRO ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ IM. LUDWIKA WARYŃSKIEGO	
W KATOWICACH	15
TAKIE BYŁY POCZĄTKI	25
OSIĄGNIĘCIA DYDAKTYCZNE UCZELNI	31
DZIAŁALNOŚĆ I OSIĄGNIĘCIA NAUKOWE UCZELNI	35
WKŁAD ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ W ROZWÓJ LECZNICTWA	39
SZKOLENIE PODYPLOMOWE KADR MEDYCZNYCH — NOWE OGNIWO DZIAŁALNOŚCI	
DYDAKTYCZNEJ UCZELNI	45
BAZA MATERIALNA UCZELNI ORAZ PERSPEKTYWY JEJ ROZWOJU	49
Rozwój bazy uczelni — nowoczesny ośrodek naukowo-dydaktyczny w Katowicach—Ligocie	49
Inwestycje Śląskiej Akademii Medycznej w latach 1960—1980 i po roku 1980	54
Z DZIEJÓW INSTYTUTÓW, KATEDR, KLINIK I ZAKŁADÓW ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ	
Instytut Biologiczno-Morfologiczny	59
Instytut Medycyny Społecznej	66
Instytut Biologiczno-Fizjologiczny	71
Instytut Patologii	90
Instytut Chorób Wewnętrznych	96
Instytut Chirurgii	111
Instytut Pediatrii	125
Instytut Chorób Układu Nerwowego i Narządów Zmysłów	129
Instytut Ginekologii i Położnictwa	137
Instytut Stomatologii	143
Instytuty Wydziału Farmaceutycznego	152
Katedra i Zakład Medycyny Sądowej	154
Katedra i Klinika Psychiatrii	157
Katedra i Zakład Radiologii	159
Zakład Nauk Społecznych	162
INNE JEDNOSTKI ORGANIZACYJNE ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ	
Studium Wojskowe	165
Studium Praktycznej Nauki Języków Obcych	165
Studium Wychowania Fizycznego	167
Biblioteka Główna	169
Centralna Zwierzętnia Doświadczalna	171
Pracownie Izotopowe	172
Komórka Wynalazczości i Ochrony Patentowej	175
ORGANIZACJE POLITYCZNE I SPOŁECZNE ŚLĄSKIEJ AKADEMII MEDYCZNEJ	
Organizacja Partyjna Polskiej Zjednoczonej Partii Robotniczej w XXV-leciu Śląskiej	
Akademii Medycznej	177
Organizacje Młodzieżowe w XXV-leciu Śląskiej Akademii Medycznej	181

Działalność Związku Zawodowego Pracowników Służby Zdrowia przy Śląskiej Akademii Medycznej w latach 1948–1973	187
Z dziejów studenckiego ruchu naukowego w Śląskiej Akademii Medycznej	191
Studenckie obozy Śląskiej Akademii Medycznej	197

WSPOMNIENIA

Z pamiętnika studenta z indeksem nr 1	205
O tych, którzy odeszli	207

WYKAZY

Rektorzy i prorektorzy	221
Dziekani i prodziekani	221
Kolegium Rectorskie Śląskiej Akademii Medycznej w roku akademickim 1972/1973	223
Senat Śląskiej Akademii Medycznej w roku akademickim 1972/1973	223
Kolegium Dziekańskie Śląskiej Akademii Medycznej	223
Rada Wydziału Lekarskiego i Farmaceutycznego Śląskiej Akademii Medycznej	224
Pełnomocnicy Rektora Śląskiej Akademii Medycznej	226
Konsultanci	226
Przewodniczący lub zastępcy przewodniczących Zorządów Głównych i Wojewódzkich Polskich Towarzystw Lekarskich	226
Nagrody	227
Doctor Honoris Causo	231
Habilitacje	231
Doktoraty	232
Dyrektorzy oraz zastępcy dyrektorów Śląskiej Akademii Medycznej oraz Państwowych Szpitali Klinicznych	239
Współpraca Śląskiej Akademii Medycznej z innymi jednostkami gospodarki uspołecznionej	240
Skład osobowy Instytutów, Klinik, Katedr i Zakładów Śląskiej Akademii Medycznej	243
Administracja Śląskiej Akademii Medycznej	257
Wykaz aktów prawnych	261

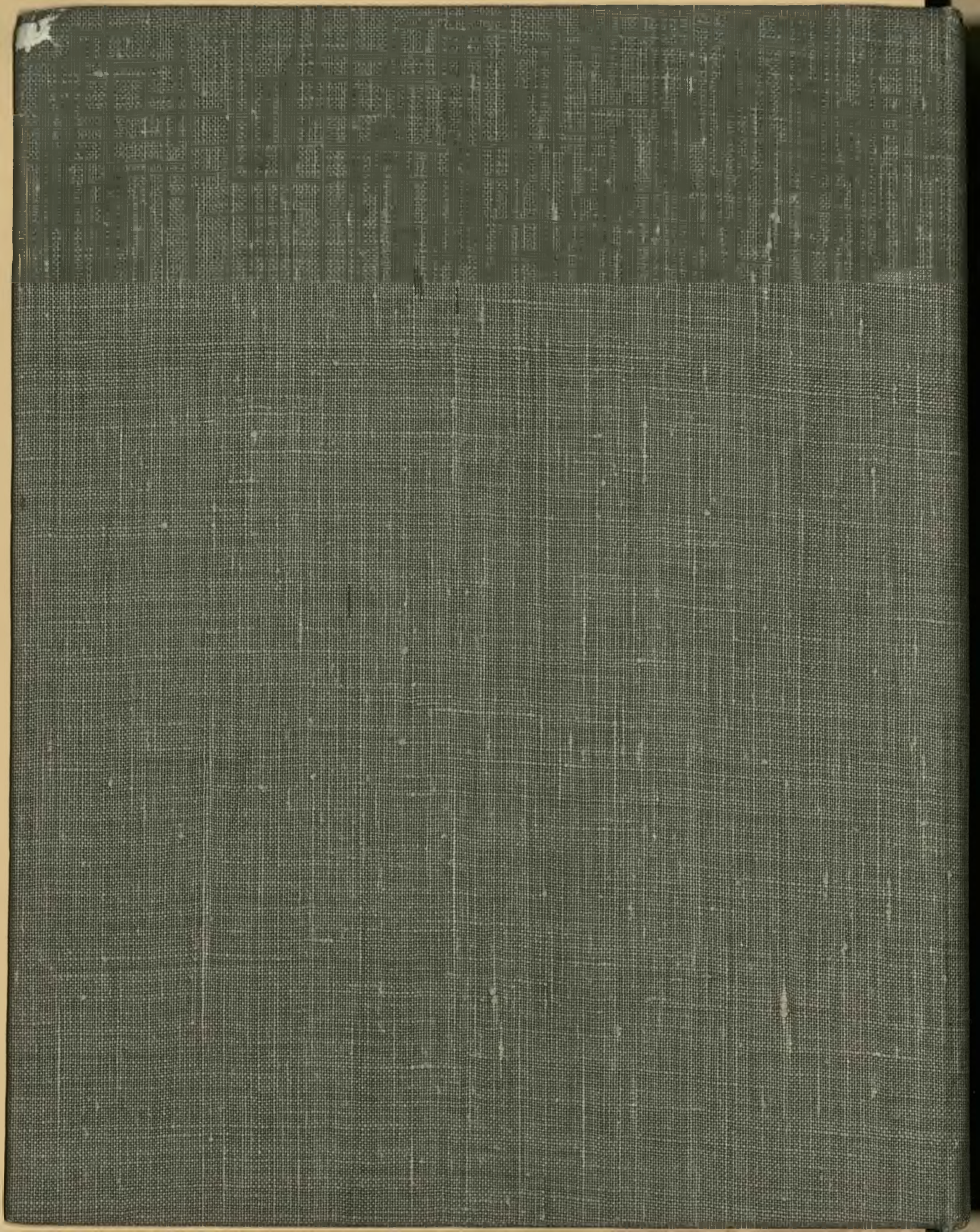
ZESTAWIENIA TABELARYCZNE I GRAFICZNE	po str. 262
STRESZCZENIA OBCOJĘZYCZNE	263
INDEKS NAZWISK	275
SPIS TREŚCI	291

ŚLĄSKA AKADEMIA MEDYCZNA

ŚLĄSKA
AKADEMIA
MEDYCZNA
IM. LUDWIKA
WARYŃSKIEGO

1948-1973

1948
1973

